

SECRET
CONFIDENTIAL

БІОГРАФІА

ЛДІ

ГЕОРГІЕ ШІНКАІ.

SECRET
CONFIDENTIAL

BIBLIOTECA CENTRALA UNIVERSITARIA
BUCURESTI
COTA 76 927

UNIVERSITATEA DE MEDICINA
BUCURESTI

B.C.U. Bucuresti

Institu

C20061355

Inventar nr.

~~49769/68~~

1690A

ХРОНИКА РОМЪНИЛОР.

ТОМЪЛ П.

De la anşl 1440 kşnlş la anşl 1614 dşnlş naşcereş Domşnlşl Xc.

 пşл 1440. Елесавета фата дшпъратşлşлş шл Крайşлş Сісіетşнд, шл пşiereş лşл Алберт, рşтşнд дшповърать, кşм с'аш злс ла анşл трекутş, гşндлă, къ ва наşе фатş, кареа нş ар фл авşт кşдлнцş ла крşмеа Şngarlei: дрепт асееа аş дшгşдşлт сşпşнлор Короней, ка сş'шл алегъ Крайş, карлл аş шл трлмлсş дндатş ла Владлслав Ш Крайşл Полоней, сş ле влпş Крайş: Deavia coclşe солл дш Полонла ла Крайşл Владлслав, шл Елсавета аş пşекşт дш Комаром четатеа Şngarlei дш 22 Феврşарле длн анşл де акşм, нş фатş чл şн фешорашş, кареле с'аш нşмлт Ладлслав VI. Елсавета аş шл трлмлсş дşнцş солл Şngşлор, ка сş нş клеме пе Владлслав Ш дш Şngarla, дарş ел н'аш аскşлататş, шл Владлслав дшкş аş прлмлт клемареа. Аша скрлş асестеа Каллмашş¹⁾, Тşрочле²⁾ Бонşнле³⁾ шл Тлмон⁴⁾. Чл еş нş поцлş креде, сş фле дшгşдşлт Елсавета, воелрлор де сşвт Корона Şngarlei, карлл пе времеа асееа ера нşтал Şngşл шл Ромşнл (пре кşм поцлş vedea длн хрлсовşл лşл Стлворле чел ла анşл 1399 адс), ка сş'шл алегъ Крайş; пентрş къ солл с'аш трлмлсş дш анşл 1440 ла Владлслав Ш Крайşл Полоней, шл Елсавета, дşнцş кşм аратş Клелтанцл ел де ла Прайş⁵⁾, аş лшат Корона къ тоате кленодлşрлле де сşвт лаза Комлтълшл Георгле де Бозлн дш 9 злле а ле лşл Ноешврле длн анşл 1439, прлн кареа фалтş аş тşртşрлслт къ дşнса нş воешле вре о алецере де Крайş.

Дшцелегşнд Елсавета къ Владлслав аş прлмлт клемареа ла крşмеа Şngarlei, аş стрлнс о парте длнтрe воелрл, шл мергşнд дш Алба Крşлеаскъ аş фşкşт де с'аш дшкоронат прşккş Ладлслав VI дш върсетş де 4 лşнл, цлпşндş'л дşнса дш браде, прлн Длонлсле Архлелсконşл Стрлгонşлшл⁶⁾ токма дш злора де Рşсале⁷⁾, апол аş мерс дш Влена Австрлел шл аş дат шл прşккşл шл корона къ тоате кленодлşрлле сşвт тşтелеа лşл Фрлдерлк Ш дшпъратşлшл Анşсşлшл⁸⁾. Токма кşнд се цлнеа помпа дшкоронşрлл прşккşлшл Ладлслав VI

дн Алба Кръеаскъ, ащ соситѣ дн Вѣда Владислав, кареле фѣ пріимитѣ фоарте лѣминатѣ де Палагиня Лаврентіе, ші дѣпъ пѣцип тѣмпѣ дѣс дн Алба Кръеаскъ, ші дѣкорат іаръши прѣн Dionisie Архіепіскопѣ Стрігонялѣ, пѣ кѣ овѣчѣита Коронъ чі кѣ алта, (кареа лѣатѣс'ащ де не капѣл сащ ікоана Сѣнтѣлѣ Стефан, пѣ се пѣрѣвек Історічїї), ші пѣмитѣ Владислав I. Країѣ Шгаріеї⁹).

Фіинд акъта дої Краї дѣкоронаці дн Шгарія, Ладислав VI ші Владислав I, партеа лѣї Ладислав о пріндеа Неколас Гара, ка маї де фрѣнте, іаръ а лѣї Владислав Іоанн Хѣниади ші Фрістакіе¹⁰), деспре карїї Кромер¹¹) скріе, деспре Владислав I ворвѣнд: „Пе Фрістакіе, ші пре Хѣниади фоарте і—ащ дѣрѣт, ші пре ачела л'ащ фѣкѣт Бан Кроаціеї, іар пре ачеста Voivod Ардеалялѣ, апої дѣпъ пѣцип тѣмпѣ, Кастеллан Тѣмшоареї ші Зеврѣпѣлѣ. Де атѣпчї ащ дѣчепѣт а се вестї Іоанн Хѣниади, пре кареле ші Корвѣн л'ащ кіемат де не сатѣл дн кареле с'ащ пѣскѣт; кѣчї маї'наїнте пѣ ера вестїт, фіинд пѣскѣт дѣн мѣмъ Грекоаїкъ ші татъ Ромѣн. Шпї ащ гѣндїт кѣ с'ащ чїоплїт де Кесарїя Сїціемѣнд. Зїк шпї, кѣ Хїнедоара дѣн марченеа Ардеалялѣ с'ар фї зїдїт де дѣпѣл ші де ла дѣпѣл с'ащ ші пѣміт. Дѣпъ ачееа пѣртѣндѣсе вїтеѣеце асѣпра Тѣрчїлор, ѣеперарїѣ дѣнкъ с'ащ фѣкѣт де Владислав.“ Пѣпъ ачї Кромер деспре Іоанн Корвѣнѣл сащ Хѣниади, даръ рѣѣ сѣ дѣшалъ дн дозъ лѣкрѣрї: дѣпѣїѣ, кѣ зїче а фї фост пѣскѣт Іоанн Хѣниади дѣн мѣмъ Грекоаїкъ ші татъ Ромѣн; а доза кѣ вїсеазъ а фї кіематъ Хїнедоара, каре дѣпъ Шгарїе сѣ зїче Хѣниад (Hunyad), де не пѣмеле лѣї Іоанн Хѣниади; кѣчї пѣ орашѣл ачела с'ащ пѣміт де ла Іоанн Хѣниади, чї ел дѣсѣшї с'ащ пѣміт де не пѣмеле орашѣлѣ ачелѣя. Поате кѣ ѣетѣвїка дѣнтр'ѣпѣсѣл о ащ зїдїт Іоанн Корвѣнѣл. Дн кѣт есте деспре вїѣа ші сѣмѣнѣа лѣї Іоанн Хѣниади, де кѣт кареле маї вїтеаз Корона Шгарїеї п'ащ авѣт сѣѣт сїне, се цїе кѣ пѣсамшї неамѣлѣї Ромѣнескѣ де не тѣмпѣл лѣї Іоанн Хѣниади тот дѣнтрѣ ачееа с'ащ сїлїт, кѣм ар пѣтеа стїнѣе вестеа ші лѣада неамѣлѣї пострѣ челѣї Ромѣнеск. Дрѣнт ачееа пѣмаї дѣнтрѣ ачееа дѣнї вѣтеа капѣл, кѣм ар пѣтеа лѣа пре Іоанн Корвѣнѣл де ла Ромѣнї, ка сѣ шї дѣналѣ неамѣрїле сале, каре не вреѣеа ачееа мѣлїт скѣзѣсѣ, іаръ акъта дѣнтрѣ атѣта с'ащ стїнесѣ, кѣт дн цара Шгарѣаскѣ пѣципї Шгарї дїаошї се афѣл дн Ардеал деаѣя дозъ сащ треї фамїлїї (зїк де чеї маї лѣминатї ші маї пѣтернїчї), чї стѣпѣнеск акъта дн Шгарія маї кѣ сѣамъ Хорѣації, Тоції ші Немції; дн Ардеал Ромѣнїї чеї корчїдї ші Секѣїї, карїї аша с'ащ лѣцип кѣт дн мѣлте комїтатѣрї маї алес дн Ардеал, пѣ се афѣл воїерї Шгарї де вїѣѣ, фѣрѣ пѣмаї Ромѣнї ші Секѣї, прѣсїцї дѣнтр'ѣпѣселе прѣн кѣѣторїїле лор кѣ Ромѣнеле ші Шгарѣоаїчеле. Анѣме цї—ащїѣ пѣтеа ачї спѣне тоате фамїлїїле ші челе дѣн Шгарія, ші челе дѣн Ардеал, каре пѣ сѣнт, чї пѣмаї се пѣмеск пре сїне Шгарї, даръ дѣкѣнѣїр пѣрїреа, каре мї с'ар пѣтеа дѣнѣмѣла дѣн спѣнереа адеѣрѣлѣ. Шпа тотѣшї пѣ о почїѣ тѣчеа, адекъ: кѣ Шгарїї чеї вестїцїї маї'наїнте дн тоатѣ лѣшеа, де атѣпчї ащ дѣчепѣт а шерѣ дѣнапї ка рачїї, де кѣнд с'ащ десѣрѣцїт де Ромѣнї, ші с'ащ дѣсѣцїт кѣ алте неамѣрї; кѣчї пѣ маї сѣнт Корвѣн, пѣ Драгѣї. Чї еѣ мѣ дѣнторѣї ла Іоанн Хѣниади, Ачеста кѣм кѣ ащ фост деаошїѣ Ромѣн

de vișă, mъртърисек тоді історічї чеї че нѣ писмѣсек Ромънілор, мъртърисеѣе Аѣгѣстѣл Ferdinand I дн дипломатѣл лѣі Николае Олахѣл дат дн аѣл 1548, дарѣ маї априат мъртърисеѣе фїлѣ лѣі, Матїашѣ I Країл чел преа вестїт ал Ѣнгарїеї, (de кѣт кареле ѣндеїї треѣе маї маре мъртърисеїре?), кареле кѣ рѣвнѣ дорїа, сѣ се поатѣ арѣта а фї дн фамиліа Корвїнілор, кѣм с'аѣ арѣтат ла аѣл 105, каре лѣкрѣ кѣм л'ар фї фѣкѣт Матїашѣ I Країл Ѣнгарїеї, de нѣ ар фї фост татѣ-сѣѣ прѣсїт дн Колонїї лѣі Трѣїан, адекѣ дн Ромънії? Bezї шї ачелеа каре ле-ам скріе ла аѣл 1392.

Тот днтрѣ ачеста ан с'аѣ цїпѣт собор дн Царїград дн Бїсерїка Сѣтеї Софїеї, дн кареле Гречїї, аѣ стрїкат ѣпреа чеа дн Флоренцїа фѣкѣтѣ дн аѣл трекѣт. Дн Соборѣл ачеста с'аѣ ісклїт пентрѣ Damian Мітрополїтѣл Молдовеї, Макаріе Мітрополїтѣл Nikomїdieї, дѣпѣ кѣм аратѣ Леквїен¹²⁾.

1) Philippus Callimachus de rebus a Vladislao gestis Lib. 3. f. 447. 2) Thuroczius f. 240. 3) Bonfinius f. 415. seq. 4) Timon f. 62. 5) Pray Spec. Hierarchiae. Part. 1. p. 321. 6) Thuroczius f. 241. Ranzanus f. 380. Reva f. 34. 7) Annales Templi Leutschoviensis f. 885. 8) Callimachus f. 465. Thuroczius f. 242. Bonfinius f. 418. 9) Callimachus f. 473. Thuroczius f. 244. Bonfinius f. 425. 11) Cromerus Lib. 21. p. 325. 12) Lequien in oriente Christiano tom. 1. p. 1253.

Анѣл 1441. Ioann Хѣніадї апѣрѣторїл лѣі Владїслав I шї Николае Гара апѣрѣторїл лѣі Ладїслав VI Країлор Ѣнгарїеї ла атѣта аѣ аїѣнсѣ дн аѣл de акѣм, de с'аѣ вѣтѣт днтре сїне, чї порокѣл шї днвїнцереа аѣ рѣмас лѣпѣгѣ Хѣніадї Воеводѣл Ардеалѣлѣ, пентрѣ каре Країл Владїслав I л'аѣ фѣкѣт шї Бан Тїмїшоареї, шї і-аѣ шї дат соѣѣ дн Воївозіа Ардеалѣлѣ пре Неколае de Ѣлак¹⁾.

Маї маре вѣтаїе аѣ цїпѣт Хѣніадї, кѣт с'аѣ фѣкѣт Бан Тїмїшоареї, кѣ Ісаак Бегѣл Семендрїеї, дѣспре каре четѣе пре Тѣроцїе²⁾, пре Бонфїнїе³⁾, шї пре Подлѣманї⁴⁾; кѣчї еѣ воїѣ арѣта ачї рѣсвоїл, че л'аѣ авѣт Хѣніадї кѣ Mezїт Бегѣл нѣ дн аѣл 1442, кѣм вреа Ханер фѣрѣ de вре шї фѣндатѣнт⁵⁾, чї дн аѣл de акѣм 1441, прекѣм аратѣ Калвїсїе⁶⁾, шї Анпалїї Тѣрчїї⁷⁾, дѣспре каре рѣсвоїѣ аѣа скріе Бѣхолцѣр⁸⁾: „Ioann Хѣніадї аѣ тѣїат оастеа Тѣрчїеаскѣ, кареа прїп Валахїа пѣвѣлїсе дн Ардеал, дїмпрезнѣ кѣ повѣдїторїл еї Mezїт Бегѣл шї кѣ фенїорѣл лѣі. Днтре Тѣрчї аѣ перїт доѣззечї de мїї, днтре Ѣнѣрї ка ла треї мїї.“ Ашїндереа скріе Фабрїкїе⁹⁾ шї Бонфїнїе¹⁰⁾, нѣмаї кѣт ачеста зїче, кѣ дн рѣсвоїл ачеста аѣ кѣзѣт шї Георгїе Лепеш Епїскопѣл Ардеалѣлѣ кѣ Simon Kemenї, пре кареле л'аѣ фост днмѣрѣкат Хѣніадї дн ханїеле сале, скїтѣвндѣле кѣ а ле лѣї, ка сѣ нѣ сѣ кѣноаскѣ de Тѣрчї.

Дѣспре Молдова, дѣпѣ че с'аѣ днмѣрѣцїт днтре Елїа I шї Стефан III, аѣа скріе Мірон Логофѣтѣл¹¹⁾; „Іарѣ ла ал патрѣлеа ан de ноѣ аѣ цїзрат амѣндої Domнїї Країлѣї Владїслав (III ал Полонїеї, шї I ал Ѣнгарїеї) кѣ тоатѣ воїерїмеа церїї шї аколо аѣ адаос Стефан Водѣ (скріе Кромер ла картеа 21) 5000 de галбенї de зѣр не ан, шї 400 de каї, кѣнд вор треѣї Країлѣї, (скріе Стрїковскї ла картеа 17.)“ — Іатѣ ла че аѣ аїѣнс Молдова пентрѣ сѣада фрацїлор!

1) Thuroczius f. 244. Bonfinius f. 429. Timon f. 63. 2) Thuroczius f. 248. 3) Bonfinius f. 430. 4) Pod-lusani p. 224. 5) Georgius Ieremias Haner Reg. Hung. Period. 14. §. 307. 6) Sethus Calvisius in o-pere Chronol. 7) Annales Turcici a Leunclavio editi ad annum Hegirae 845. 8) Abrahamus Bucholzerus in Indice Chronologico ad ann. 1441. 9) Georgius Fabricius Lib. 2. 10) Bonfinius f. 431. seq. 11) Con-stans Miron Logotheta in Chronico Ms. Valachico ad ann. 1441.

Апъл 1442. Аппалиѣ тѣрчещі чеї де Лезниклавіе тѣлтѣчїї ла апъл Хегиреї 846, каре ап есте де ла Хс. дѣпъ Лезниклавіе 1441, іаръ дѣпъ Калвісіе 1442, аша скріѣ, іаръші дѣпъ періреа лѣ Mezit Бегъл чеа ла апъл трекут адъсъ, зїкѣнд: „Дѣцелегѣнд пер-дегеа ачеза, Сълтанъ Амѣрат II аѣ мерс дѣ четатеа Софіа, шї тѣбърѣндъсе аколо, аѣ трїміе пре Шахъ Абедїн Беглербегъл Romanїеї, кѣ тоате ошїле дїн Romanїа кѣ Аканзїї шї кѣ Іанчарїї, ка ѣезїндѣ Валахїа, съ праде Ѣнгарїа. Пре ачеза дѣпъ че аѣ стрѣбътѣт дѣ марѣнеа Ѣнгарїеї, фѣръ де весте і-аѣ ловїт Іанкъл (Хѣніадї), і-аѣ тѣїат, і-аѣ оморѣт: оморѣнд шї пе Беглербегъл, шї фѣкѣнд кѣ дѣпъсѣ ка шї кѣ Mezit Бегъл. С'аѣ дѣ-тѣмплат ачезаста дѣ апъл (Хегиреї) 846.

Тот деспре вѣтаїа ачезаста аша скріе Калвісіе¹⁾: „Дѣ апъл де ла Хс. 1442, Съл-танъ Амѣрат II, трїміте пре Беглербегъл кѣ тоате ошїле шї кѣ Іанчарїї, ка стрѣбъ-тѣнд Валахїа, съ пѣвѣеаскъ дѣ Ѣнгарїа: се трїміте дїмпрезѣпъ кѣ Беглербегъл шї Скан-дербег, кареле се дѣдъсе маї де дѣмѣт де татъ-сѣѣ Кастрїот кїзешѣ кѣ треї францї аї сѣї, ел с'аѣ кїемат маї пайнте Георгїе, чї Тѣрчїї пентрѣ марї фантеле лѣ і'аѣ пѣміт Скандербег. Ачезаста дорїа де Епїрѣ (Албанїа де акѣм) патрїа са, шї де Крѣїмеа пѣ-рїндеаскъ, каре тоатъ о кѣрїнсесе Амѣрат. Дрепт ачеза дѣ рѣсвоїл ачеза аѣ дѣцїїн-дат пре Хѣніадї деспре воїа са, шї токма дѣ вѣтаїе се десѣпъ де Тѣрчї, прїнде пре Башїї чеї маї аленї Тѣрчещї, шї пре Секретарїл (Логофѣтл), шї порѣчеще, ка съ се скріе кѣрѣї кѣ пѣтеле лѣ Амѣрат шї съ се печетлѣеаскъ, дѣ каре се порѣчїа, ка че-татеа чеа пѣрїндеаскъ Кроїа шї тот Епїрл съ і сѣ деа лѣї, ка знї маї маре префект, апої пре Башїї ачеза, шї пре Секретарїѣ і-аѣ оморѣт, пентрѣ ка съ пѣ се вѣдеаскъ лѣ-крѣл. Хѣніадї дѣтрѣ ачеза вѣтѣсе пре Тѣрчї, шї тѣїасе ка ла 30,000 де осташї, прїн-сесе 5000. Скандербег кѣ кѣрѣїле челе фѣкѣте мерѣе дѣ Кроїа, се прїїметше, шї пре-фектл чел маї дїпайнте дї дѣ дерегѣторїа. Аша аѣ кѣцїїгат тоатъ Крѣїмеа пѣрїндеаскъ Скандербег, шї вотезѣндъсе, с'аѣ гѣтїт де рѣсвоїѣ дѣ контра лѣї Амѣрат.

Фабрїкіе дѣпъ зїче²⁾: „Ioann Хѣніадї дѣ апъл де акѣм іаръшїт маре вїрїїнѣ аѣ фѣ-кат асѣпра Тѣрчїлор, тѣїнд 30,000, прїнѣнд 4000 де немїчї.“ Каре аре маї дрепт деспре пѣтѣрѣл челор. прїншї, Калвісіе с'аѣ Фабрїкіе? — Тѣрогіе³⁾, Бонфїніе⁴⁾ шї Тїмон⁵⁾ дѣпъ скріѣ деспре рѣсвоїл ачезаста зїкѣнд кѣ с'аѣ дѣтѣмплат ла Поарта де ферр дѣ Ар-деал, кѣ Хѣніадї аѣ авѣт пѣмаї 15,000, іаръ Беглербегъл 80,000 кѣ сїне, шї кѣ Беглер-бегъл аѣ скѣлат кѣ пѣїїнї, чї есте дѣ контра Аппалїлор Тѣрчещї, ал кѣрора скріїторїѣ маї вїне аѣ пѣтѣт шї тот лѣкрѣл. Ханер⁶⁾ чел дѣвѣдат шї ла рѣсвоїл ачезаста грешеще пѣїндѣл кѣ зн ап маї тѣрзїѣ.

Despre Moldova la anul de акѣм зтъа скріе Dogiel⁷⁾: „An anul 1442, alianța lui Elia Palatiniului, Moldovei cu Casimir Marele povăzătorii, și cu mare Dăscălii Litvaniei. Bezî Tom. 3. Partea 1. la anul 1442.“

¹⁾ Sethus Calvisius, in opere Chronologico. ²⁾ Georgius Fabricius Lib. 2. ³⁾ Thuroczius f. 251. ⁴⁾ Bonfinius f. 440. seq. ⁵⁾ Timon f. 63. ⁶⁾ Georgius Ieremias Haner Reg. Hung. Period. 14. §. 310. ⁷⁾ Mathias Dogiel in cod. Dipl. Poloniae tom. 1. p. 601.

А нѣл 1443. Елисавета мѣта лѣи Владислав VI, пѣпѣ акѣм кѣт аѣ пѣтѣт с'аѣ сѣргѣит а аѣпра кѣдѣнѣа фѣилѣи сѣѣ дѣмпротѣва лѣи Владислав I Краѣилѣи Ѣнгарѣи, дѣтѣрѣ аѣеѣа дѣкѣ сѣлѣндѣсе, ка сѣлѣ отѣрѣеаскѣ, прѣкѣм аратѣ Петѣрѣ de Рева¹⁾; чѣи неѣика пѣтѣнд испрѣви, дѣн аѣнѣл de акѣм прѣн мѣжлѣчѣреа Кардиналѣилѣи Івѣлиан, с'аѣ фѣкѣт пачѣ дѣтѣре дѣнѣса, шѣи дѣтѣре Владислав I²⁾; дарѣ дѣнѣса аѣ мѣрѣит дѣн лѣзѣрѣн ѣетатеа Ѣнгарѣи, нѣз фѣрѣ de прѣпѣс, de а фѣи фѣост отѣрѣвѣтѣ, дѣнѣз кѣм скріе Калѣмахѣ³⁾.

Амѣрат аѣ доѣлеа пѣнѣндѣшѣи пѣдеждеа дѣн Бегдѣрѣбегѣл Абѣдѣн, аѣ трѣмѣсѣ ла Владислав I, Краѣилѣи Ѣнгарѣи, ѣерѣнд Бѣлградѣл Сѣрѣвѣи, с'аѣ трѣвѣт не аѣнѣ de ла дѣнѣсѣл⁴⁾; чѣи дѣнѣвѣнгѣндѣсе дѣн аѣнѣл трѣкѣт Абѣдѣн, Владислав I, нѣз трѣвѣт с'аѣ харачѣи прѣ аѣнѣ, дарѣ рѣсѣвоѣи і-аѣ фѣгѣдѣвѣтѣ, трѣмѣцѣнд прѣ Хѣнѣиadi аѣсѣпра лѣи, десѣре карѣле аша скріе Халѣкокондѣла⁵⁾: „Ioann Хѣнѣиadi стрѣнгѣнд оасте кѣт аѣ пѣтѣт маѣ марѣ, аѣ лѣват кѣ сѣне прѣ Драѣкѣла Принѣцѣл Дакѣлор, шѣи прѣ Георгѣи Принѣцѣл Тѣрѣвалѣлор (Сѣрѣвилор), карѣле арѣта калеа. — (Амѣпѣчѣиѣндѣсе дѣнѣз аѣеѣа Владислав I, кѣ Амѣрат II, прѣн мѣжлѣчѣреа Деспѣтѣлѣи Георгѣи) Дакѣлор с'аѣ мѣнѣтѣнѣлор с'аѣ порѣнѣчѣит сѣ фѣиѣ трѣвѣтѣрѣи Тѣрѣчѣлор, прѣ кѣм цѣнеа дѣнѣмѣчѣиѣреа. — Констанѣтин Драѣгасѣс, маѣ тот Пѣлопѣннѣсѣл (Мѣреѣа de акѣм) л'аѣ кѣвѣрѣнс, — шѣи Пѣндѣл. Дѣн мѣнѣтѣлѣе аѣеѣста лѣкѣѣеск Влахѣи, карѣи тот о лѣмѣз аѣ кѣ Дакѣи; нѣчѣи сѣе осѣѣѣеск de Дакѣи ѣѣѣи ѣе лѣкѣиѣеск лѣнѣгѣ Дѣнѣре. Вѣнѣнд аша дарѣ аѣѣшѣа ла Пѣвѣзѣтѣорѣил аѣѣѣла, с'аѣ сѣнѣсѣ лѣи, шѣи дѣнѣз аѣеѣа сѣѣ вѣлѣеа кѣ Тѣрѣчѣи ѣѣи дѣн Тѣссалиа, лѣнѣндѣшѣи Пѣвѣзѣтѣорѣил de ла Принѣцѣл Пѣлопѣннѣсѣлѣи.“ Ашѣндѣреа скріе Дѣка⁶⁾, адѣзѣгѣнд шѣи аѣѣѣста, дѣнѣз ѣе с'аѣ фѣкѣт пачѣа маѣ сѣсѣ адѣсѣ, десѣре Георгѣи Деспѣтѣл Сѣрѣвѣи: „Прѣ фѣѣиѣорѣи лѣи орѣвѣ дѣкѣ і-аѣ дѣт дѣндѣрѣнѣт, лѣи Драѣкѣла дѣкѣ і-аѣ дѣтѣорѣс фѣѣиѣорѣи, прѣ карѣи дѣи цѣнѣсе дѣкѣишѣи.“ Дрѣхѣслѣр⁷⁾ дѣкѣ скріе: „Владислав Краѣилѣи Пѣлонѣиѣи шѣи аѣ Ѣнгарѣи дѣвѣндѣнд марѣ вѣрѣнѣцѣ прѣн Іоанн Хѣнѣиadi ла мѣнѣцѣи Еѣмѣлѣи, прѣ Амѣрат аѣ доѣлеа л'аѣ адѣс ла кѣндѣиѣи de пачѣ.“ Іарѣ десѣре дѣнѣмѣчѣиѣреа аѣѣѣста кѣ Амѣрат II, карѣа дѣнѣсѣшѣи еѣл о аѣ поѣтѣит, трѣѣѣе сѣѣ шѣи, кѣ дѣнѣтѣи с'аѣ фѣкѣт нѣмаѣи дѣнѣѣетѣре de ла арѣѣе не доѣи аѣнѣ, аѣнѣи с'аѣ фѣкѣт пачѣ дѣнѣтѣреаѣт не ѣѣѣе аѣнѣ, не карѣе аѣ цѣвѣрат дѣнѣѣе пѣрѣцѣле⁸⁾; ам ѣѣтѣт оарѣ ѣнде, дарѣ ѣнде нѣшѣи адѣк аѣнѣтѣе, кѣм кѣ Ѣнѣгѣрѣи пѣнѣтѣрѣ маѣ марѣ дѣнѣкѣредѣе ар фѣи дѣт тоѣма Сѣлѣта Кѣнѣиѣекѣтѣрѣз ѣлѣог лѣи Амѣрат II, чѣи еѣѣ аѣѣѣста нѣз о пѣчѣиѣѣ кѣредѣе. Десѣре лѣкѣрѣрѣле Молѣдовеѣи аѣѣѣѣе рѣѣѣѣстѣрѣрѣи сѣ адѣк de Dogiel⁹⁾: „An anul 1443, oțaciul care l'aș fâcșut Conciliarii Palatiniului Elia cu nștelle lor, și al tătărор Moldovenilor Краѣилѣи Владислав шѣи лѣи Kazimir фѣратѣлѣи лѣи, шѣи зѣрѣтѣорѣилор лор шѣи Кѣрѣѣмѣѣи Пѣлонѣиѣи, дѣн 8. Сѣпѣтѣмѣрѣе.“

„Ан аял 1443, кърцие Палагнелат Елиа, кь кареле дитъреде омаѝил де конци-
ларії сѝ фькьт дн Леопоїѝ ш. ч. ші фьгьдсиенге Країялї ші Кръїмеї аѝїсторїѝ дн кон-
тра тьтърор немїчїлор.“

Din хрисовъл кареле л'аѝ дат Країял Владїслав I din Бзда ѝїї дспъ Dsminика Фло-
рілор din аял 1443, ші се адсче де Корнидеѝ¹⁾, се веде кь Бзаш-Бзчепарде маї дна-
їнте аѝ фост а лѝї Dionisie де Фарнаш, ші о аѝ скїмват кь Іоанн Хѝниади, пентрѝ доѝѝ
Фїлїшврі, чел Сьесек ші чел Ромънск, де зрік.

1) Petrus de Reva f. 36. 2) Thuroczius f. 240. 3) Callimachus f. 487. 4) Callimachus l. c. Bonfinius
f. 445. 5) Chalcocondylas p. 167. 168. 6) Ducas p. 122. 7) Drechslerus in Chronico p. 83. 8) Thu-
roczius f. 253. seqq. Callimachus f. 499. seqq. Bonfinius f. 457. Sigler f. 58. 9) Dogiel in Cod. Dipl
Poloniae Tom. 1. p. 601. 10) Daniel Cornides in Miss. Dipl. tom. 1. p. 294.

А ял 1444. Преа лѝнѝ амѝ фї, де амѝ адсче кьвїнтеле тьтърор Історїчїлор, карїї
аѝ скріе рьсвоїл Днзрілор чел де ла Варна: дрепт ачееа нѝмаї пре скьрт воїѝ а кь-
леде ші а адсна, кьте сьнт де лїпсѝ спре днцелечереа лъкрълї. Аша дарѝ сѝ шїї че-
тїторїеле! кь Ізїан Кардїналял н'аѝ днчетат а стрьтѝра пре Країял Владїслав I, пїлѝ
кьнд нѝ л'аѝ адсче сѝ рѝнїѝ пачеа кь Амьрат П фькьтѝ. Кьчї зїчеа, кь нѝ с'аѝ пьтѝт,
нїчї кьвенїт, а фаче паче кь Тьрчїї фьрѝ де шїреа Панаї, тревьїнд а се фаче пачеа пен-
трѝ фолосъл тьтърор крещїнілор¹⁾: ші десмьнтѝнд Владїслав Ш, домнъл Валахїеї, пре
Країял де ла мерцереа маї днколо де Нікопоїял Българїеї, дн амьїїа ачелашї Ізїан,
кь корьїїле Венедїанїлор, але Бьргьндїлор шї але Панаї, нѝ вор льса пре Амьрат П, сѝ
треакѝ din Асія дн Европа, шї сѝ вїпѝ дптрѝ аѝїсторїѝ ла аї сѝї²⁾. Кь кьвїнте шї фь-
гьдсиенге ка ачестеа амьїїт фїїнд Країял, ш'аѝ адснат ошїле, шї мергьнд пїлѝ ла Ніко-
поїял Българїеї, аколо л'аѝ днїтїшїнат Дракьла саѝ Владїслав Ш, домнъл Валахїеї, дес-
пре кареле аша скріе Бонфїнїе³⁾: „Маї днаїнте де а порнї тавьра де ла Нікопоїѝ, аѝ
днїтїшїнат пре Країял Владїслав Дракьла Прінцъл Валахїеї чеї Мьнтенешї, бьрватѝ чел
дрепт шї обля, кареле дн орї че вьгаїе ел аѝ фост чел маї таре, шї чел маї вїтеаз По-
вьдвїторїѝ, пентрѝ кь кь пьїїне ошї, дарѝ кь маї таре іїнїѝ шї днцьленчїїне, шї кь
преа таре вьртѝтеа осташїлор сѝї, престе пьдеждеа тьтърор, фьрѝ де вре зп аѝїсторїѝ
стреїн, днделънѝ аѝ цїнѝт рьсвоїѝ кь Тьрчїї, каре рьсвоїѝ тоѝї крещїнїї ла олаїтѝ лзаѝї
де авїа л'ар фї цїнѝт, кь рьсвоїл ачеста аша де таре ш'аѝ днїшїїнат локїторїї церїї
сале, кьт маї нѝ рьнѝсесе чїне сѝ лъкре пьнѝнѝтѝл. Дракьла ачеста, ка сѝ нѝ кадѝ сьѝт
цїгьл Тьрчїлор, фїїнд кь амѝ фоарте сььїсе, ла порнїреа ачеста, ка ла зп лїман аѝ
алергат; чї вьзїнд оастеа Країялї шї сьїтїмьнтѝндсче де мїчїмеа еї, ка чел че шїїеа
пстереа дншїратѝлї Тьрческ, кареле ла вьнат днкѝ кь маї мьлїї ешїа, де кьцї ера дн
оастеа зпгьреаскѝ, аѝ дофенїт шї рьгат пре Країял шї не Ценерарїї лѝї, ка сѝ нѝ теаргѝ
маї днколо, чї сѝ се днгоарне шї оастеа ачееа сѝ о цїнѝ пре атѝнчї кьнд сѝ вор а-
дсна шї алте ошїї стрейне, адькьндѝле амїнте шї аспїреа іернеї, кареа акьшї зрѝта, нїчї
се ва пьтеа сьѝферї. Шїї тьлѝкьїа кьвїнтеле лѝї Дракьла дн реа парте, сокотїнд кь пен-

ачеса нъ ворбеще дин иинъ, пентръ къ авеа легътъръ къ Търчії, чи лъкрѣ de sine аръта, къ тоате зиселе лѣи сънт адевърате ши спре шьнтъире: даръ тръгъндъ зрѣтеле не Крайѣ ши стръмърѣндъ ши Кардиналѣ Іуліан, п'аѣ аскълтат de Дракъла. Іаръ Дракъла възъндъ, къ нимика іспръвеще, аѣ дат Крайѣлѣ аѣисторіѣ пре фіѣл съѣ къ 4000 de къльреѣ ши дої воїнічї каре преа вїне щїеа тоате лъкрѣрїе: апої кънд аѣ плекат Крайѣ de аколо, і-аѣ дързіт дої каї de несисъ ізѣме, ка de і се ва днтъмила вр'о прїмеждїе, de каре Дѣмнезеѣ съ'л фереаскъ, съ се фолосеаскъ къ дѣшїї. Маї таре спѣмънтасе пре Дракъла респѣсѣл знеї стрїгої Българе, кареа ла сатъл Схїлон днтреватъ фїнд de дѣсѣл деспре кърцереа рѣсвоїлѣ ачелѣа, і-аѣ рѣспѣс: къ Крайѣ Владїслав нъ вїне ва потрече даръ рѣмъшїцеле оцїлор челор вѣтѣте маї порокоасе вор фї дѣпъ ачеса асѣпра Търчїлор.

Ашїндереа скрїѣ Кромер ⁴⁾, Спондан ⁵⁾, Дягош ⁶⁾, Палагіе ⁷⁾, Калїмахъ ⁸⁾, Пентръ de Рева ⁹⁾, Іоакїм Къреѣ ¹⁰⁾, Халкоконділа ¹¹⁾, ши Форестї ¹²⁾; зїк, къ Дракъла аѣ дат 10,000 de къльреѣ днтре аѣисторїѣ Крайѣлѣ Владїслав I. Іаръ Паралїномена ¹³⁾ пшп 20,000 de къльреѣ; чи еѣ крѣд, къ нѣмаї патръ шїї de къльреѣ і-аѣ дат, деспре каре іаръшї Халкоконділа ¹⁴⁾ аша скрїе: „Дакїї (Ромънїї) дп вѣтаїе възънд, къ фѣг Албанїї (саѣ Арпѣлїї) с'аѣ днторе ла вїстерїїе днтърътешї, ши ле аѣ прѣдат, днтпрѣзпъ къ Коръл днтѣратѣлѣ, оторънд къшїїле, ши дндемъндъ вѣзл пре алъл, сътъръндѣсе de прадъ, нъ с'аѣ днторе дп вѣтаїе, чи дп табъра лор.“ Мергънд Крайѣ Владїслав I ла Шугрї, Ш ла Полонї, маї дпколо de Нїкополѣ Българїеї, ла Варна с'аѣ днтълнїт къ Амѣрат II, ши ловїндѣсе ошїле. аѣ пердѣт вѣтаїа Владїслав ши с'аѣ тѣїат ел дпсшїї, дп зече зїле але лѣї Ноетврїе дин анъл 1444, дп възрѣт de 20 анї, 10 зїле, ¹⁵⁾. Перїт'аѣ къ ел днтпрѣзпъ афаръ de флорѣа тїнерїлор ши воїнічїлор челор de съѣт Корона Шугарїеї, ши Кардиналѣ Іуліан прїчина: рѣстѣїї, пре кареле афлѣндъ ши Сапочеѣ днтр'о нѣдѣре, прекъм скрїе Калїман ¹⁶⁾, гол. рѣнїт, ши вѣрѣндъшї сѣфлетъл. л'аѣ днтфршїтат зїкѣндъї: къ п'аѣ фост воїа лѣї Дѣмнезеѣ, съ се стрїче начеа ши съ се калче дїсрѣмънтъл, чи нѣмаї вѣрфелеме лѣї аѣ прїчїнвїт ачестеа. Іоанн Хѣнїадї аѣ скълтат de перїреа de ла Варна, деспре кареле аша скрїе Алвїн ¹⁷⁾: „Дин рѣсвоїл de ла Варна дп кареле аѣ къзѣт Крайѣ Владїслав, Іоанн Корвїнъл, чел дин татъ Ромъл нѣскѣт, лѣнд къ сїне пре Ромънї къ чїнсте аѣ фѣїїт, ши трекънд Дѣпъреа, кът маї таре съ грѣїа дп Шугарїа прїп Валахїн, ка нъ къмва азїндѣсе пердереа, съ се факъ вр'о рѣсноалъ; чи с'аѣ прїнс de Дракъла Воеводъл Ромънїлор челор дин дѣара Мѣнтенеаскъ, фъръ de весте ши ащептаре, къ'л цїнеа а фї прїетеп. Маї пре зрпъ дързіт словозїндѣсе, дѣпъ че с'аѣ фѣкѣт Гѣвернаторїѣ Шугарїеї, с'аѣ ісѣвндїт de ne Дракъла ши de ne фѣчїоръл лѣї чел маї таре пентръ рѣшїнеа ачееа.“ Ашїндереа скрїе ши Бонфїнїе ¹⁸⁾. Чи Халкоконділа ¹⁹⁾, дп ши прїчина, пентръ каре с'аѣ прїнс Хѣнїадї, скрїїнд: „Іоанн Хѣнїадї дѣпъ че лѣ венїт ла Дѣпъре, ши аѣ трекѣт оастеа, осташїї с'аѣ днтпрѣшїїат, ши мергънд ел нѣмаї къ нѣдїнї, с'аѣ прїнс de немїкѣл съѣ Дракъла Прїндъл Дакїлор. Пентръ къ Хѣнїадї се днтпротївїсе маї маїнте лѣї Дракъла днтре Шугрї дпашїтеа Крайѣлѣ, ши трекънд прїп

Dacia кѣтрѣ Девѣреа къ ошѣте, прѣдасе четѣдѣле лѣи, прѣсте ачѣстеа дѣ пѣрѣсе Крайѣлѣи, къ цѣне къ Тѣрѣи, аѣистѣнд прѣ Амѣрат, шѣ дескоперѣнд сѣатѣрѣле Дѣгѣрѣмор ла Тѣрѣи. Пѣнѣтрѣ ачѣеа тѣмѣиндѣсе Дракѣла аѣ сѣрѣт асѣпра лѣи Хѣниади, шѣ аѣ врѣт сѣ'л ошоаре, дарѣ атѣта аѣ фѣкѣт ванѣи, де атѣпѣи л'аѣ лѣсат невѣтъмат. Акѣма трекѣнд Хѣниади прѣн Дакѣа, л'аѣ прѣнс, шѣ вѣгѣндѣсе дѣ темѣицѣ, вреа сѣ со ѣсѣвѣдеаскѣ. Дѣтѣрѣнѣндѣсе Дѣгѣрѣи, шѣ дѣцѣлегѣнд, къ Иоанн Хѣниади есте прѣнс, аѣ цѣсдекат лѣкрѣ некѣвиос, ка сѣ се прѣндѣ зн Дѣгѣрѣан, кареле ера дѣ дерегѣторѣе пѣс, де Дракѣла. Дрѣпт ачѣеа аѣ трѣмѣе со.л ла дѣнѣсѣ ка сѣ словоадѣ прѣ Иоанн; алт-мѣнтрѣлеа сѣ шѣе, къ'л вор цѣнеа протѣвѣнк, шѣ къ оасте се вор рѣдѣка асѣпра лѣи. Де ачѣеаста сѣпѣмѣнтѣндѣсе Дракѣла шѣ темѣндѣсе ка пѣ кѣтѣва венѣнд Дѣгѣрѣи, сѣ ѣеа прѣ Иоанн къ пѣтереа, аѣ сокодѣт сѣ'л словоадѣ, шѣ прѣтенѣеде лѣкрѣнд къ ел, л'аѣ пѣтрекѣт прѣн тѣмѣтеле Прасовѣл пѣпѣ дѣ Ардеал.¹⁾ Дѣндѣ аѣ шѣ рѣмас Хѣниади пѣпѣ дѣ прѣмѣвара че аѣ врѣмат, кънд с'аѣ дѣс ла адѣнѣреа дѣреѣ, чеа дѣ Пѣща цѣнѣтъ прѣ ла Рѣсалиѣ, дѣ каре с'аѣ фѣкѣт Гѣвернаторѣи Дѣгарѣеѣ, дѣнѣ към аратѣ Бонѣинѣ²⁾, шѣ алѣи Історѣи.

Дѣспре Молдова аша скрѣе Мирон Логофѣтѣл³⁾ ла анѣл де акѣм: „Дѣнѣ че с'аѣ дѣпѣрѣит Молдова дѣтѣре фѣрацѣ Іліашѣ I шѣ Стефан III, към с'аѣ зѣс, аѣ афлат врѣме Стефан, ка сѣ се кѣрѣдеаскѣ де фѣратѣ-сѣѣ, прѣ кареле къ вѣклѣшѣг пофѣндѣ'л ла сѣне, л'аѣ прѣнс, шѣ ѣ-аѣ скос окѣи дѣ анѣл 6952. Де ачѣеаста орѣре а лѣи Іліашѣ Лѣшиѣ пѣ скрѣи, пѣмаѣ Хронѣка Молдовенеаскѣ скрѣе; къ дѣпѣ че аѣ скос Стефан окѣи лѣи Іліашѣ, ачѣеаста аѣ маѣ трѣт зн ан, ѣарѣ Стефан дѣпѣ ачѣеа аѣ маѣ домѣит трѣѣ (пѣ чѣпѣи) анѣ. Лѣсат'аѣ Іліашѣ прѣ врѣта са прѣ Роман III шѣ прѣ Александрѣ II. Іарѣ Стефан пѣ Пѣтрѣ IV.“ Дѣспре орѣреа лѣи Еліа I, вѣне зѣче прѣа вѣстѣтѣл Енѣел²⁾, къ доарѣ с'аѣ дѣпѣмѣмат дѣпѣ пѣрѣреа Крайѣлѣи Владѣслав; пѣнѣтрѣ къ маѣ дѣпѣнтѣе де а пѣрѣ ел, с'аѣ фѣкѣт зн Хрѣсов, ал кѣрѣсѣа Рѣцѣстрѣ аша сѣпѣ ла Догѣл³⁾: „Дѣ анѣл 1444. Копѣсѣларѣи Молдовеѣ дѣтѣреск отаѣѣл лѣи Еліа Палатѣнѣлѣи, каре л'аѣ фѣкѣт Крайѣлѣи Владѣслав, шѣ Крѣмѣѣ Полонѣеѣ, къ 33 де пѣчодѣ. „Дѣ анѣл 1444 Марѣа (пѣ Мапѣка) мѣсѣреа лѣи Еліа Палатѣнѣлѣи Молдовеѣ къ Кѣпѣтанѣл Ходѣмѣлѣи, четѣдѣле Ходѣм, Хотѣн, Чѣчорѣи, Хѣмѣлов ле дѣкрѣдѣндѣарѣ лѣи Иоанн де Чѣчов Кастѣланѣлѣи шѣ Кѣпѣтанѣлѣи Краковѣеѣ, шѣ лѣи Пѣтрѣ Одроваз Палатѣнѣлѣи, шѣ Кѣпѣтанѣлѣи Рѣссѣеѣ.“ Веѣл шѣ Рѣцѣстрѣ де ла анѣл 1456.

Тот дѣтрѣ ачѣеаста ан 1444, дѣ II зѣле але лѣи Аѣгѣсет Иоанн Хѣниади, кареле се дѣпѣтѣлѣеде прѣ сѣне: Воевод Ардеалѣлѣи, Комѣт Секѣлор, Солнокѣлѣи шѣ Тѣмѣшоареѣ, маѣ маре Кѣпѣтан шѣ Повѣзѣиторѣи ошѣлор Дѣгѣрѣеѣи, аѣ фѣкѣт фѣрѣдѣск прѣтенѣшѣг къ Пѣнѣкратѣе дѣн Сѣнтѣмѣклош Кѣпѣтанѣл Сокодѣеѣ прѣн мѣжлочѣреа лѣи Мѣхал Орѣсар де Гѣт шѣ а лѣи Павл фѣѣлѣи Банѣлѣи де Лѣндѣа, цѣсрѣнд, къ пѣрѣреа ва рѣмѣнеа прѣѣтен лѣи Пѣнѣкратѣе къ тоатѣ вѣдѣ са, прѣкѣт аратѣ Хрѣсовѣл лѣи де ла Келлер⁴⁾.

¹⁾ Paralipomena rerum memorabilium edita ad calcem Abbatis Urspergensis p. 306. ²⁾ Philippus Callimachus de rebus gestis a Vladislao I Reg. Hung. Lib. 3. ³⁾ Bonifinius Decad. 3. Lib. 6. ⁴⁾ Cromerus

Lib. 21. p. 331. ⁵⁾ Spondonus ad ann. 1444 N. 6. ⁶⁾ Dlugossius Lib. 12. ad. h. a. ⁷⁾ Ioannes Palatius in aquila Austriaca Lib. 42 cap. 2. ⁸⁾ Callimachus l. c. ⁹⁾ Petrus de Reva Centuria 5. ¹⁰⁾ Ioachimus Curcus in Annalibus Silesiae edit. Vittebergae p. 140. ¹¹⁾ Chalcocondylas Lib. 6. circa finem. ¹²⁾ Foresti nel tomo 6. del Mappa mondo Istorico Lib. 2. cap. 2. ¹³⁾ Eadem Paralipomena l. c. ¹⁴⁾ Chalcocondylas Lib. 7. ¹⁵⁾ Haner Reg. Hung. Period. 14. §. 314. ¹⁶⁾ Callimachus l. c. circa finem. ¹⁷⁾ Petrus Albinus in Commentatiuncula de Valachia p. 161. ¹⁸⁾ Bonfinius Decad. 3. Lib. 6. plane in fine. ¹⁹⁾ Chalcocondylas Lib. 7. ²⁰⁾ Bonfinius l. c. ²¹⁾ Constans Miron in Chronico Ms. Valachico ad h. a. ²²⁾ Engel in antiq. Hist. Mold. p. 126. ²³⁾ Dogiel in Cod. Dipl. Poloniae tom. 1. p. 601. ²⁴⁾ Godefredus Keller tom. 1. p. 443.

Анъл 1445. Адъндъсе маї марїї де съвт Корона Унгарїеї пре ла Ръсалеле дїна анъл 1445 ла Пеша, кѣм с'аѣ зїе ла анъл трекѣт, не прѣкъл Ладїслав VI, л'аѣ дѣтърїт Країѣ Унгарїеї, шї неїїнд харнїк де а окърмїи церїе, кѣчї ера дн вѣрств пѣмаї де 5 анї шї 4 лѣнї, пре Иоанн Хѣнїадї л'аѣ фѣкѣт Гѣвернаторїѣ Унгарїеї пѣнѣ ва креще прѣнѣвл, адекѣ Країсл. Фѣкѣндъсе Хѣнїадї Гѣвернаторїѣ аша скрїѣ деспре дѣнсел: Тѣрорїе): „Дѣпѣ ачестеа і-аѣ пѣкѣт Домїнѣлї Гѣвернаторїѣ, ка сѣ трагѣ ла талїон не Дракѣла Воеводѣл Мѣнтенеск, пентрѣ дѣкїдереа са, кѣчї дѣкѣ не зїтасе кѣ че пѣхар і-аѣ фост дѣкїнат. Дрент ачееа кѣ маре оасте аѣ трекѣт мѣнцїї асѣпра лѣї, шї кѣпрїнзїндїи деара, л'аѣ прїне дїмпрезнѣ кѣ фечїорѣл чел маї маре, шї ле аѣ тѣїат канетеле. Іарѣ алтїи Воевод ал пѣрїїлор ачелора, адекѣ фїїлѣлї рѣпосатѣлї Воеводѣлї Дан, і-аѣ скос окїї. Аша педенсїнд не Дракѣла пентрѣ прїндереа са, шї пѣнѣнд дн локѣл лѣї алт Воевод, с'аѣ дѣтърнат дн Унгарїа.

Бонфїнїе): „Дѣтърїїїндъсе адънареа церїї с'аѣ Сеїмѣл, дѣтѣїашї-датѣ і-аѣ венїт дн кан, сѣ се ісѣнѣдеаскѣ де не Дракѣла Домнѣл Валахїеї, кѣчї дн прїнѣсѣе, кѣнд се дѣтърна де ла Варна: дрент ачееа гѣтїнд оцїїе шї трекѣнд мѣнцїї, ка протївнїк аѣ апрїне мѣлте сате шї ораше, шї дн скѣрт тїмп тоатѣ деара і-аѣ кѣпрїнс, не Дракѣла дѣкѣ л'аѣ прїне дн оаре-каре орашѣ кѣ амѣндої фечїорїї лѣї; шї л'аѣ тѣїат дїмпрезнѣ кѣ фечїорѣл чел маї маре, фечїорѣлї челї маї мїк і-аѣ скос окїї амѣндої, шї пѣнѣнд алт Воевод, кѣм сѣ зїче, Корвїнѣл с'аѣ дѣторс дн Бѣда.“ Халкокондїла): „Папмонї (саѣ Унѣренїї) съвт повѣдѣїреа лѣї Хѣнїадї *ἡγουμένου τοῦ Χαιιάτου*, с'аѣ дѣс дн Дакїа (саѣ Валахїа) шї пре Дан (IV) л'аѣ фѣкѣт повѣдѣїторїѣ церїї, шї аѣ порѣнчїт. ка Дакїї сѣ асѣлте де дѣнсел. Дан аша дарѣ, дѣпѣ че аѣ фѣгѣрїт не Дракѣла, кареле аѣ пѣзїт ла Тѣрчї, аѣ кѣпрїнс Дакїа, шї эѣ оторѣт не тоате рѣденїїле лѣї Дракѣла, пре кѣте аѣ гѣсїт, повѣдѣїторїї ачешїа се зїк а фї фост фїї де дѣпѣ гард лѣї Мїрчеа, шї пре зпїї дїнтре дѣншїї, пентрѣ кѣ се сокотеа а фї фїї Мїрчеї, воерїї церїї чеї маї пѣтернїчї і-аѣ дѣнѣдат повѣдѣїторїї церїї, ка шї кѣм ар авеа чева фолос, де ар облѣдїи ачешїа. Деспре карїї дѣнтреѣнд пре зпїл шї пре алтѣл, ле ам кѣпоскѣт неамѣл, шї пѣрїнцїї, чї пѣтеле лор не тѣтѣрор дн воїѣ слїне. Дан фѣкѣндъсе атѣнчї повѣдѣїторїѣ Дакїлор прїн мїжлочїреа Унѣренїлор, аѣ цїнѣт деара, шї пре Шлѣрї кѣ deadїнсел і-аѣ чїнстїт. Чї вѣтѣтѣндъсе кѣнд шї кѣнд прїн повѣдѣїторїї лѣї Амѣрат II. чеї де лѣнѣгѣ Дѣнѣре, карїї

пре аскънс прѣда цeara лѣи, аѣ тримис со.лї де паче ла Амѣрат, шїлесне аѣ шї до-
вѣндїт пачеа сѣпт кондїе, ка дп фїеѣе-каре ап сѣ деа дп лок де трївѣт треї мїї де
сеѣѣї, шї патрѣ мїї де павезе саѣ клїнеѣрї. Аша окѣртѣнд цeara преѣѣт дї плѣча
вїне о аѣ об.лѣдїт. Тримис-аѣ со.л шї ла Домнѣ.л Молдоѣї (Стеѣан III) *πρὸς τὸν*
Ποῦδανίας τῆς μελαίνης ἡγεμόνα, кѣ кареле аѣ легат пачеа, шї аѣ фѣкѣт кѣмпѣдїе, пен-
трѣ кареа кѣ осѣрдїе л'аѣ шї аѣїстат пре Дан дп рѣсвої.л каре л'аѣ авѣт кѣ Драѣ.л
(дп анѣ.л 1446). Ппрїнѣпатѣ.л Валахїеї аша с'аѣ окѣртѣт, шї дпдрептат де прїнѣ.л чел поѣ.“

Іарѣшї Халкокондїла ⁴⁾: „Пе Драѣ.л дѣпѣ аѣеа л'аѣ оторѣт дїмпрѣвнѣ кѣ фе-
ѣїорѣ.л лѣї, кѣнд аѣ мерѣ Хѣнїадї кѣ оасте пентрѣ Дан, кѣчї вреа сѣ ашеѣе іарѣшї дп
Дакїа пре Дан фїѣ.л лѣї Масарамнѣ, *τὸν Δάγον τὸν Μασαραμπᾶ παῖδα*, шї Драѣ.л дп-
прѣвнѣ кѣ феѣїорѣ.л сѣѣ се дппротївїа немїѣїлор, гѣтїндѣсе де рѣсвоїѣ, се шї пѣссе дп
рѣнд де бѣтаїе, шї сѣтнд дпѣе ошїле гата, де а се ловї, Дакїї лѣсѣнд пре феѣїорѣ.л
лѣї Мірѣеа, *τὸν Μύρξευ παῖδα*, аѣ фѣѣїт ла Дан. Іарѣ Драѣ.л вѣзїндѣсе лѣсат де аї
сѣї, аѣ прїнс а фѣѣї. Чї Дан л'аѣ аѣївнс, шї прїнѣндѣ.л л'аѣ гїат дппрѣвнѣ кѣ феѣїорѣ.л.“

Длѣгошѣ ⁵⁾: „Іоанн Хѣнїадї Гѣбернаторї.л Днгарїеї стрѣпгѣнд марѣ оасте, с'аѣ фѣ-
кѣт а мерѣе дп контра Тѣрѣїлор, шї дптрѣнд дп Валахїа (нѣ Бассараѣїа) кѣ Станѣ.л
лор (саѣ Станѣїѣ) пре кареле вреа сѣ.л пѣпѣ дп локѣ.л лѣї Влад Воевод (адмїнѣрѣеа
Драѣ.л саѣ Владїслав III); шї дптрѣнд дп Валахїа фѣрѣ де весте пре фѣрїшѣ, аѣ афлат
пре Влад Водѣ фѣрѣ де грїже шї секѣр, ка чел че нѣ се пѣдїа де зна ка аѣеаста, шї
прїнѣндѣ.л л'аѣ оторѣт дппрѣвнѣ кѣ феѣїорѣ.л; аша і-аѣ рѣсплѣтїт, пентрѣ кѣ кѣнд фѣ-
ѣїа де ла Варна дп рѣсвої.л кѣ Тѣрѣїї, л'аѣ прїмїт, шї дп дпкїсоареа дп каре се бѣ-
гѣсе де аї сѣї, л'аѣ словозїт, шї дѣрѣгїт л'аѣ лѣсат сѣ шеарѣ а касѣ. Пре Станѣ.л
лор, пре кареле вреа сѣ.л пѣпѣ іарѣшї Водѣ, л'аѣ орбїт шї аѣ черкат, ка сѣ кѣпрїндѣ е.л
Валахїа.“

Взовїе ⁶⁾: „Дп анѣ.л шасе шї чїнчї зѣчї престе о тїе патрѣ сѣте Іоанн Хѣнїадї
Гѣбернаторї.л цереї пе Драѣ.л пентрѣ аѣеа, пентрѣ кѣ цїнеа кѣ Тѣрѣїї, вѣтѣндѣ.л л'аѣ
прїнс, шї лаѣ оторѣт кѣ знѣ.л дїнѣре феѣїорїї лѣї, пѣпѣнд пре Ладїслав сѣ об.лѣдѣасѣ
престе Ромѣнї. Ал-доїлеа феѣїор а лѣї Драѣ.л Іоанн аѣ скїлат де тѣлїе Гѣберна-
торї.лї, кареле адѣпѣндѣ.л оасте дѣпѣ аѣеа, шї оторѣнд пе Ладїслав, марѣ парѣ а
мошїеї пѣрїпѣѣїї о аѣ кѣшїгат дпдѣрѣпт, апої кѣ апар аѣ нотопїт пре чел че се дп-
протївїсе лѣї шї тѣтѣне-сѣѣ.“

Іоакїм Кѣреѣ дпкѣ скрїе ⁷⁾: „Дп Сеїмѣ.л дп кареле аѣ нѣмїт Днгарїї пе прѣкѣ.л
Ладїслав (VI) Країѣ шїс, Іоанн Хѣнїадї дп вокѣ.л тѣтѣрор с'аѣ нѣмїт Вїѣе-Країѣ Днгарїеї,
шї дѣпѣ аѣеа дпдатѣ с'аѣ бѣтѣт кѣ некредїнѣїосѣ.л Драѣ.л кареле трѣѣїа пре Тѣрѣї,
шї вїрїндѣ.л л'аѣ прїнс шї л'аѣ гїат кѣ знѣ.л дїнѣре феѣїорїї лѣї, іарѣ челѣїалалт феѣїор
ї-аѣ цїнѣт вїеаѣа, шї словозенїа.“ Ашїндереа скрїѣ Кротер ⁸⁾ шї Форестї ⁹⁾.

Веѣї кѣт де дпкѣлчїт скрїѣ їсторїїї дѣспре моарѣеа лѣї Драѣ.л, Влад саѣ Вла-
дїслав III, Домнѣ.лї Валахїеї челїї преа лѣсдат, кѣчї релеле, каре сѣ повестѣск де Дра-

къла, пѣ de Владислав III, се цин, чи де фѣл лѣи, кареле аѣ domnit дѣпъ Дан IV, прекам се ва арѣта ла аниі вѣторѣ. Дѣн тоате зѣтеле асторѣлор ачѣ маѣ дѣн сѣс пѣмѣцѣ, преа вестѣтел Енгел ¹⁰⁾ аша крѣе: „Спѣрѣл лѣи Хѣниадѣ п'аѣ пѣтѣт рѣвѣа пѣсѣвѣндѣтѣ батѣо-кѣра, кареа і се фѣкѣсе маѣ пѣаѣте, чи дѣн аѣл 1445 аѣ пѣвѣлѣт дѣн Валахѣа, шѣ фѣгѣ-рѣнд не Дракѣла дѣн дѣарѣ, аѣ пѣс дѣн локѣл лѣи не Дан IV. — — Токѣа атѣнчѣ пофѣнд треѣле Ѣнгарѣеѣ, ка Хѣниадѣ сѣ се дѣнтоарне дѣпаоѣ, аѣ лѣсат пре Дан дѣн Валахѣа сѣ'шѣ апере порокѣл, доарѣ лѣсѣндѣ'шѣ шѣ оасте де аѣвѣсторѣеѣ. Дракѣла фѣдѣсе ла Сѣлтѣпѣл Тѣр-чѣлор, іарѣ Дан, дѣпѣ варвареаска кѣдѣнѣтѣ де а се ісѣвѣндѣ, аѣ тѣлат пре тоате рѣде-нѣле шѣ прѣтетѣнѣ лѣи Дракѣла, кѣцѣ аѣ гѣсѣт дѣн дѣарѣ, шѣ с'аѣ дѣкѣмпѣдѣт кѣ Прѣнѣцѣ Молдовѣеѣ (Стефан III). Дѣмпротѣвѣ Дракѣла аѣ довѣндѣт дѣпаоѣ де ла Амѣрат II пре доѣ фѣчѣорѣ аѣ сѣѣ. “ Пѣлѣ ачѣ Енгел, шѣ пѣ рѣѣ, де п'ар фѣ сѣмпѣт дѣн доѣз; дѣтѣѣѣ, кѣ зѣче, кѣ дѣн аѣл ачѣста с'аѣ дат дѣпаоѣ фѣл лѣи Дракѣла, пѣнтрѣ кѣ ачѣста с'аѣ фѣкѣт дѣн аѣл 1443, шѣ чѣл маѣ тѣре аѣ фост трѣмѣс де тѣтѣ-сѣѣ дѣнтрѣ аѣвѣсторѣѣ Краѣ-лѣи Владислав I, ла Варѣа, кѣм с'аѣ арѣтат ла аѣл треѣтѣ; а доѣа, кѣ пѣ десѣлѣчѣе, пре чѣне аѣ орѣт Хѣниадѣ.

Еѣ дѣсѣмѣ де ва фѣ кѣ пѣлѣчереа крѣтѣчѣлор, аша десѣлѣчѣск тоатѣ Історѣа ачѣста: Іоанн Хѣниадѣ, кареле ера Ромѣн де пѣам, прекам с'аѣ арѣтат ла аниі треѣцѣѣ, шѣ ера дѣн фамѣліа Дѣнеѣцѣлор, прекам пѣртѣрѣсѣе де цѣмѣрѣл сѣѣ стѣта лѣи, кареле аѣ фост ѣн корѣ кѣ крѣче дѣн клоѣѣ, адеѣкѣ аѣ фост цѣмѣрѣл дѣрѣѣ Мѣнтѣнеѣѣ, шѣ пѣнтрѣ батѣоѣкѣра, кареа о пѣцѣсе дѣн Вала-хѣа, кѣнд с'аѣ дѣтѣрѣнат дѣн аѣл треѣтѣ де ла пѣрѣреа де лѣнгѣ Варѣа, шѣ пѣнтрѣ ка сѣ'шѣ дѣпаѣе фамѣліа, адеѣкѣ пре Дѣнеѣцѣ, аѣ лѣат пре Стапѣклоп, кѣм скрѣе Дѣлгош маѣ дѣн сѣс, кареле ера ѣпѣл дѣнтрѣ фѣчѣорѣ лѣи Дан III, кѣ сѣне, шѣ аѣзѣпѣнд дѣн Валахѣа і-аѣ скок окѣѣ, кѣм зѣче Тѣроѣеѣ; доарѣ кѣ Мѣнтѣнѣ пѣ вреа сѣ'л прѣѣтеасѣкѣ domit, апоѣ аѣзѣпѣнд не Дракѣла сѣѣ Владислав аѣ треѣлеа, дѣн domnie, і-аѣ пѣс domit Валахѣеѣ пре Дан IV (кѣм скрѣе Халѣкоѣндѣла) фѣл лѣи Масарѣмпѣѣ, адеѣкѣ іарѣшѣ а лѣи Дан III Бѣсса-рав сѣѣ Бѣссарѣв, пре кареле пѣнтрѣ ачѣеа дѣн пѣтѣеѣ Масарѣмпѣѣ, шѣ пѣ Бѣссарѣв, пѣн-трѣ кѣ Грѣчѣѣ пѣавѣнд лѣтѣра Б, скрѣѣ Мп дѣн локѣл еѣ, кѣм поѣѣ веѣеа ла маѣ тѣлѣѣ скрѣѣторѣ грѣчѣѣѣ. Аша дѣрѣ Хѣниадѣ п'аѣ оторѣт не Дракѣла сѣѣ Владислав III, Dom-пѣл Валахѣеѣ, шѣ пре фѣчѣорѣ лѣи чѣл маѣ тѣре дѣн аѣл де аѣтѣ, фѣрѣ пѣмаѣ і-аѣ фѣгѣрѣт дѣн Валахѣа, шѣ Дан IV, і-аѣ тѣлат, кѣм се ва арѣта ла аѣл дѣнатѣ ѣртѣторѣѣ; пѣчѣ аѣ орѣт Хѣниадѣ пре аѣ доѣлеа фѣчѣор аѣ лѣи Дракѣла, кѣм вѣсеаѣ Бонѣнѣе кѣ тоѣѣ ачѣеѣ, карѣѣ зѣк ачѣста; пѣнтрѣ кѣ аѣ доѣлеа фѣчѣор аѣ рѣтѣе чѣтов шѣ пѣвѣлѣтат шѣ аѣ domnit дѣпѣ ачѣеа, кѣм зѣче Бѣзовѣ маѣ дѣн сѣс, шѣ маѣ кѣар се ла арѣта ла локѣл сѣѣ.

Скрѣѣторѣѣ пѣтѣеѣѣ чѣѣ де сѣѣт дѣмпѣратѣл Фрѣдерѣк III шѣ Максѣмѣліан I ¹¹⁾ дѣкѣ скрѣѣѣ: „Дѣнтрѣ Ромѣнѣ не вреѣеа поастрѣ ера доѣз десѣпѣрѣ, ѣпа а Данѣлор, аѣла а Дракѣлор: чѣ пѣрѣсѣнд Дракѣла пре Данѣ, іарѣ Данѣлор стѣндѣле дѣнтрѣ аѣвѣсторѣѣ Іоан Хѣниадѣ кѣ Ѣнгѣрѣѣ, кѣ атѣта і-аѣ дѣпѣлат іарѣшѣ пре еѣ, кѣт шѣ-аѣ кѣцѣнѣт шѣе пѣтѣе шѣ воѣлѣе. Пѣнтрѣ кѣ скоѣнд цѣнѣтѣл Данѣлор де сѣѣт Тѣрѣѣ, шѣ л'аѣ фѣкѣт шѣе

ші фамиліеі сале де Дрик.“ Фькът ші ніче преа, кьчі де ла Дьнещї іарьші аѣ трекут кь време Domnia Валахіеі ла Дръкледї, кьм се ва арѣта ла аніі вііторї.

Деспре Молдова ла анял де акьм днсеампъ: кь скодндесе окїі лїі Еліа I domnia-лїі Молдовеі прїн фратесѣ Стефан III, кьм с'аѣ зїс ла анял трекут, Еліа аѣ мърїт дн анял ачеста 1445, лъсанд пре зрѣта са дої фечїорї, пре Роман III шї пре Александръ II, дїнтре карїі Александръ ера мїк де вьрстѣ, пентрѣ кь ла анял 1449, днкъ нѣмаї прѣнк се нѣтеще, прекут вои ведеа аколо. Дрент ачеса нѣ требзе сѣ те дншелї, нічі сѣ зїчі кь преа вестїтѣл Енгел ¹²⁾, кь Александръ II аѣ вьнат дн анял де акьм днкаї Бассаравіа де ла Полонї, чї дн рецестрѣл де ла Догїел ¹³⁾ кареле сьпъ аша: „Дн анял 1445, Александръ Палатїнѣл Молдовеі кь Консіларїї сѣ, фьгьдзеше Крї-теї Полонїеї ачїсторїѣ дн контра тьтэрор протївнїціор, шї кь ел ва терде дн персоа-на са“ дн лок де Александръ нѣне Роман шї аша веї маї немерї адеврѣл. Се маї адъче шї алт рецестрѣ тот аколо де ачелашї Догїел, кареле іарьші сьпъ аша: „Дн анял 1445, Стефан Палатїнѣл Молдовеі днтереше легьтэрїле, кареле аѣ фькът маї марїї лїі кь Країі шї кь Крїтеа Полонїеї, шї фьгьдзїеше кь ва терде орї unde се ва кіема прїн Країєл, ка іарьші сѣшї днїеаскѣ омаїсієл.“ Дн рецестрѣрїле ачестеа подї кьле-де, кь Роман III днїл тоартеа тьтене-сѣѣ, аѣ озьрѣїт о парте а Молдовеї, дар каре?

¹⁾ Thuroczius Part. 4. Cap. 44. ²⁾ Boufinius Decad. 3. Lib. 7. ³⁾ Chalcocondylas Lib. 5. ⁴⁾ Idem Chalcocondylas Lib. 7. ⁵⁾ Dlugossius Lib. 13. ⁶⁾ Abrahamus Bzovius in Historia Eccl. an ann. 1463. Nr. 27. ⁷⁾ Ioachimus Curcus in Annalibus Silesiac p. 144. ⁸⁾ Cromerus Lib. 22. p. 335. ⁹⁾ Foresti nel tomo quarto del Mappamondo Lib. 11. ¹⁰⁾ Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 171. ¹¹⁾ Germanicarum rerum scriptores sub Friderico III et Maximiliano I. Impm. tom. 2. p. 42. ¹²⁾ Engel in antiq. Hist. Moldaviae p. 126. ¹³⁾ Dogiel in Cod. Dipl. Polon. tom. 1. p. 601.

Анял 1446. Ла анял ачеста аша скріє преа вестїтѣл Енгел ¹⁾: „Дн анял 1446, аѣ черкат Дракѣла кь фечїорѣл сѣѣ чел маї маре; ка сѣ се пѣл дндрьпнт дн сказн прїн ачїсторїєл Тьрческ; чї нѣмаї вр'о кьтева сьпътѣнї аѣ дїнт пьдежеа сѣѣ спераца лїі; кьчі Хьніадї дн лїна лїі Ієліє с'аѣ грьїт дн Ардеал, шї Дан (IV) аѣ до-вьндїт ачїсторїє шї Знгьреск шї Молдовенеск, апої ловїндесе оцїле, кь ачеса с'аѣ алес лъкрѣл кь оцїле челе Ротнєщї а ле лїі Дракѣла аѣ трекут ла Дан. Аша лъсат Дра-кѣла аѣ прїне фьга, шї ачїснгьндесе с'аѣ оторѣт кь фечїорѣл лїі чел маї маре. Анна-лїі церїі Мьнтенєщї днкъ помєнеск, кь Влад чел маї вьтрѣн с'аѣ тьїат дн пїацѣл Тьр-говещїор. Ioann Bitez de Zredna не днкрєдїндеазѣ, кь Ioann Хьніадї атєнчї аѣ фь-кът алїанцѣ шї кь Молдова, Pacem quoque cum Moldavia firmam pactus est.“ Аша Енгел, шї токма дрент; пентрѣ кь шї Халкокондїла аша мьртѣрїсєше дн картає 5, чеа ла анял трекут адсєл. Дарѣ грєшеаще Воссїє ²⁾, кьндѣ скріє: „Дн анял 1446 Ioann Хьніадї днвїнгьнд шї оторѣнд пре Дракѣла, Валахіа о аѣ адьогат Знгарїєї“, пентрѣ кь не Дракѣла Дан IV л'аѣ тьїат, нѣ Хьніадї, шї Валахіа о аѣ стьпнїт ачелашї Дан, нѣ Знгрїї.

¹⁾ Ioannes Christianus Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 171. seq. ²⁾ Gerardus Ioannes Vos- sius in Epitome Historiae Universalis p. 105.

Анъл 1447. „Дн вара дин анъл ачеста днкъ трѣа Стефан III, Домнѣа Молдовеі, кареле дн анъл маі де кърѣнд трекѣт ачстасе пре Дан IV, Домнѣа Валахїеі асѣра лѣі Владислав III саѣ Дракѣла, кѣі се аѣлѣ ла Доісіе¹⁾ рецестрѣа ачеста: „Дн анъл 1447, зпїреа шї аліанца лѣі Стефан Палатїнѣа Молдовеі, кѣ Kazimїr Мареле Дѣкѣа Лїтванїеі. Datѣ дин Іашї дн 25 Ізніе.“ Чї нѣ днделзнг аѣ трѣт Стефан III, дѣл че аѣ фѣкѣт аліанца ачеста; пентрѣ кѣ скріе Мірон Догоеѣа²⁾: „Дѣл тоартеа лѣі Іліашѣ Водѣ (дн анъл 1445) дн анъл 6955 (нѣ 7956), пентрѣнд рѣѣда Роман (III) атѣта педѣмнезеїре а зпкїлѣі сѣѣ Стефан (III) че аѣ фѣкѣт кѣ татѣ сѣѣ Іліашѣ (дн анъл 1444), с'аѣ ворбїт кѣ о самѣ де воїерї де кърте шї аѣ прїне пре зпкїл сѣѣ Стефан, шї І-аѣ тїат канѣа, шї аѣ аѣкѣат Роман домнїа дїреї, чї нѣ І аѣ пѣтѣт днрѣдї Петрѣ (IV) фечорѣа лѣі Стефан. Сїмїнд Петрѣ Водѣ, кѣ зпѣлѣ Роман сѣ'а омоарѣ кѣ вікѣшѣг, І-аѣ кѣтат де одатѣ лѣі Петрѣ а да кале вѣрѣлѣ сѣѣ лѣі Роман, шї аѣ прївеїт ла Знгрї дн анъл 6956 (нѣ 6957).“

Дрент скріе аша дарѣ преа вестїтѣа Енгел³⁾: „Роман фечорѣа лѣі Іліаш (саѣ Еліа I), аѣ домнїт (сїнгѣр) нѣмаї зп анѣ, де ла 1447 пѣлѣ ла анъл 1448. Петрѣ фечорѣа оторїтѣа Стефан, темѣндѣ'шї віеаца, аѣ фѣїт дн Знгарїа, шї аѣ черѣт аїзторїѣ де ла гѣбернаторїа Іоанн де Хѣніад, кареле, фїїндѣ ел кѣпрїне кѣ гѣїреа асѣра лѣі Амѣрат II. І-аѣ дат лѣі Петрѣ оасте зпгѣреаскѣ днтрѣ аїзторїѣ,“ деспре каре оасте се ва ворбї ла анъл віиторїѣ, ла анъл де акѣм адск хрїсовѣа чел де Хѣніадї дат Чїнчїшанїлор челор де лжгѣ Хїнедоара, кареле се адѣче де Корнїдеа⁴⁾ токмаї дин орїдїнал. шї сѣлѣ аша:

„Ної Іоанн Хѣніад Гѣбернаторїа Знгарїеі фачетѣ дншїїндаре тѣтѣрор, кѣрора се кѣвіне, прїн рѣндѣа ачестора, кѣ сокотїнд ної, шї адѣкѣндѣне амїнте де мѣла крѣдїнѣ, шї крѣдїнѣоаселе сѣзѣбе дїмпрезнѣ кѣ віртѣоаселе фанте але новїлілор Дан фїїлѣі реносатѣлѣ Іарозлав дн Чїнчїш саѣ Чонокш, ашїндереа але лѣі Воїк шї Петрѣ Жорбе, шї але лѣі Іоанн фїїлѣі нѣмїтѣлѣ Іарозлав дн ачелаш Чїнчїш, кѣ каре еї с'аѣ невоїт а нѣлѣа С. Коронаї Крѣїмеї Знгѣрѣїї, аної поз шї дн чеа Крѣїаскѣ шї днтрѣ а поастрѣ оасте, прекѣмѣ днпротїва Тѣрчїлор челор пемїлостївї, аша днпротїва тѣтѣрор пемїчїлор Крїїмеї Знгѣрѣїї, маї де мѣлте орї пѣвѣгѣнд самѣ де персоанеле шї аверїле сале, шї кѣ пемѣсѣратѣ вѣрсаре де сѣпѣе, пентрѣ каре врѣнд ної а ле арѣта бѣлѣвоїнца поастрѣ, Сатѣа Чїнчїш дн Комїтатѣа Хїнедоареї, шї дїнстѣа Хадегѣлѣі, днтрѣ акѣрѣїа мошѣнїре, ка зп Кенеѣѣ, маї 'наїнте ар фї фост нѣмїтѣа Дан, шї тоатѣ кѣдїнца крѣїаскѣ, кареа о ар авеа днтрѣлѣсѣа тѣкар кѣм тѣрїреа крѣїаскѣ, аѣ с'ар дїнеа де С. Корона еї, кѣ тоате фолосѣрїле шї пертїненцїїле лѣі, адекѣ кѣ дѣтѣпѣтѣрїле арѣтоаре лѣкрате шї пелѣкрате кѣ рѣтѣрїле, пѣдѣрїле, дѣшѣвѣрїле. маїцїї вѣлѣ, віїле, шї деаѣрїле де вії, кѣ морїле шї локѣрїле де морї, престе тот кѣ тоате шї днтрѣї фолосѣрїле, тѣкар кѣм се нѣтѣск, шї сѣ дїн де сатѣа ачелаш, саѣ де кѣдїнца Крѣїаскѣ ла дѣаскї сѣвт челе адеѣврате шї бѣтрѣне мете, ачелѣїа Дан шї челор маї

све скришн, ши тощенилор ши рътъшиделор лор тэтэрор, кэ пэтереа окъртэіреі поастре, ши кэ днвоіреа ши воіа тэтэрор Domnilor Прелацилор ши Баронилор л'ам дат, чінстїт ши дърэйт, ба, тл дѣт, чінстїт ши дърэйт, ка кэ кѣдїнцъ деа пэрэреа, некїетъчоастъ дндърэйт съ'л тощенеаскъ, цїпъ ши абъ невѣтъмъндсѣ кѣдїнда алтора прїп пэтереа ши шъртэрія ачестор кърциа поастре. Дат лн Тїмїшоара лн зїоа де Іспас дїп анл Domnїлї 1447.“

Din Хрисовѣл ачеста, ши дїп ачелеа, каре ле воїш адѣче ла анї вїиторї, съ vede, кэ Чїнчїшеанї саѣ Чонокошїт де акѣм сълт дїаошї Ромънї, ши аѣ фост фрїцї кэ оанп Хѣниадї.

1) Mathias Dogiel in Cod. Dipl. Poloniae tom. I. pag. 602. 2) Constans Miron Logotheta in Chronico Ms. Valach. 3) Engel in antiq. Hist. Moldaviae p. 126 seq. 4) Daniel Cornides Mss. Dipl. tom. 1. p. 46.

Анл 1448. Длѣгош¹⁾ дѣнъ че аѣ зїс кэ Іоанн Хѣниадї орбїндѣ пре Станкѣлон, кѣм с'аѣ арътаг ла анл 1445, аѣ черкат ка съ кѣрїндъ ел Валахїа, аша тѣпъ Історїа маї днколо: „Іаръ ка съ ши поатъ добъндї скопъл Іоанн Хѣниадї; лѣї Петрѣ (IV) Domnїл Молдовеї, кързіа дї ера протївнїк Владѣ (саѣ Дракѣла), фостъл Domnїл Валахїеї (пѣ Бассарабіеї), пентрѣ ачееа, пентрѣ кэ кэ Роман (III) ашїндереа Domnїл Молдовеї, а кързіа соръ ачелаш Влад о абеа мѣіере, се сѣѣдеа пентрѣ Domnїа цереї, пре сора са, кареа ера дн кърстъ де чїнчїзечї де анї, і о аѣ дат мѣіере, фѣгъдсїндѣї, кѣї ба ашеза дн Domnїа цереї, ши аѣ трїмїс кэ дѣнсѣл вр'о кѣтъва оасте, съ скоатъ пре Роман дїп Молдова. Іаръ Роман днделегънд кэ Петрѣ вѣрѣ съѣ де не татъ, мерце кэ ацїсторъл де ла Іоанн Хѣниадї дат, ши кэ вѣрватъл сорореї сале, Влад Domnїл Валахїеї, де ла кареле добъндїа ацїсторїѣ, с'аѣ оторжїт, ши цїнд кэ інімїле Ромънїлор пѣ сжїт плекате сїре сїне, крсдїндсѣ пентрѣ авенїре, аѣ фѣзїт дн Подолїа, зндє секър фїнд, де аколо пре Kazimїr країл Полонїеї, ка пре о рѣденїе, (кѣчї ера пѣскъцї дїп доѣ сорорї) ши прїп кърци ши прїп солї л'аѣ рѣгат, съї деа ацїсторїѣ. Іаръ Петрѣ кѣрїпзжнд тоатъ Молдова ши прїченънд тоате дншелъчїзнїле лѣї Іоанн Хѣниадї, кэ ел, ши кэ Крїмеа Ѣгарїеї п'аѣ врѣт съ цїпъ вре о легътѣрѣ, чї прїп кърци ши прїп солї аѣ пѣззїт ла Полонї.“

Кѣте зїсе ачї Длѣгош, тоате сжїт адевѣрате, пѣмаї кѣт аместекъ Бассарабіа кэ Валахїа, пентрт ачееа ам пѣс предсдїнденеа дн лок де Бассарабіа, Валахїа: дн кѣт есте деспре шѣрїтїшъл сорорї лѣї Хѣниадї дѣнъ Петрѣ IV, пѣ е де а се крѣде; аѣ доарѣ мѣрїсе фата лѣї лѣї Дан ал IV, Domnїлї Валахїеї, мѣіереа лѣї Петрѣ? деспре кареа ам зїс ла анл 1445 дїп Халкокондїа.

Мерце маї днколо Длѣгошѣ, ши зїче: „Марцї днїанте де сѣрѣвѣтоареа Сѣптеї Маргарета (че каде дн 10 ізніс) Kazimїr Країл Полонїеї аѣ ешїт дїп Краковїа — ши — мерцеа кѣтре Россїа, кѣнд ацїпнжнд дн Воїнцї І-аѣ венїт весте прїп кърци ши прїп солї, кэ Роман (III) Воеводѣл Молдовеї, фїлї лѣї Елїа ши вѣръл съѣ де не мѣтъ, аѣ мѣрїт Меркзрї дн 2 ізліс, отрѣвїт де нїскрї воїерї аѣ лѣї, пентрѣ а кързіа моарте пѣрѣндѣї рѣѣ, кэ атѣта маї репѣде с'аѣ грѣвїт дн Рѣссїа, ка съ дншлѣчїеаскъ лѣкѣрїле

Молдовеі ші съ ле пѣтъ дн рѣнд — — — — — Dsmineкъ днаинте де сѣрътоареа Маріеі Margalinei, аѣ cocit Краіѣл дн Леополѣ, знде аѣ зѣвъіт 11 зиле, сокотінд съ теаргъ къ оасте дн Молдова; къчї аззісе къ Петръ Водѣ vizsindsce дн ошле де ла Іоанн Хѣніадї къпѣтате, дї ва ста днпротївъ. — — — Аколо аѣ венїт ла дѣнсѣл тѣтъшѣ-са Марїа, вѣдѣва лѣї Іліаш Водѣ, авѣнд къ сіне 200 де кълѣредї Молдовенї, карїі зраа пре Роман фїіѣл еї, пѣтъ кънд аѣ трѣйт, шї нѣрїнд ел се плека кътрѣ, Kazimір Краіѣл Полоніѣ. Іарѣ Kazimір Краіѣл вѣзѣнд соартеа тѣтъшѣї сале і-аѣ дѣрѣйт Коломїа пентрѣ лѣкашѣл еї, іарѣ пре воїерїї Молдовенѣщї і-аѣ ацїятат къ ванї, порснчїндѣле ка съл зрмезе, къ ва гвѣа грїже де дѣшїї. — — — Трїмїсѣе Краіѣл дїн Іагелніца пре Петръ Одробас Палатїнѣл Леополѣлї, шї пе Предїворїе де Конїег-поле Кастелланѣл Candomїрїеї ла Петръ Воеводѣл Молдовеї, ка прїн вѣне шї де чїнсте мїжлочїрї съл адекъ, ка съ пѣтъ омацїѣл Краіѣлї Kazimір, шї пре Дѣксѣл Міхаїл фїіѣл лѣї Сїцїсманд Марелї Дѣксѣлї Літванїеї, съ іл деа дн тѣтъ ка пре зп протївнїк, авѣндѣл Петръ ла сіне. Шї тѣкар къ Петръ Водѣ вреа съ пѣтъ омацїѣл Краіѣлї Kazimір дѣпѣ обїчеїѣл маї марїлор съї, тотѣшї с'аѣ темѣт а венї ла Краіѣл; пентрѣ къ дн дншїндѣсе зпїї дїнтре сфетнїчїї Краіѣлї, къ де ва венї, се ва прїнде. Дрент ачѣеа Петръ Водѣ аѣ трїмїс солї ла Kazimір Краіѣл пе Nagon Воїерїѣл, шї пе Міхаїл Логофѣтѣл къ алїї дої воїерї рѣгѣндѣсе ка съ нѣї ваѣе вїнѣ Краіѣл Kazimір, пентрѣ къ де фрїкъ н'аѣ велїт де фаѣл, шї фѣгѣдѣсїндѣї къ де ва добѣндї сѣкѣрїтате ва венї шї ва цїфра. Іарѣ къ пе Міхаїл Дѣксѣл нѣлѣ поате, нїчї вреа съл деа краіѣлї дн тѣтъ, пентрѣ ачѣеа зїчеа, пентрѣ къ ар фї маре батїоѣкрѣ а да афарѣ пре зп прїнц невіноват, кареле се рѣга де граѣїе краіѣлї, шї ла дѣнсѣл венїсе ка ла зп прїстеп къ тоатѣ пѣдеждеа. Тотѣшї аѣ фѣгѣдѣсїт къ дн вѣтѣл краіѣлї дн цїнѣтѣрїле сале нѣл ва цїнеа, іарѣ Kazimір Краіѣл сокотїндѣсе аѣ трїмїс лѣї Петръ Водѣ ларѣ салѣвѣ-кондѣкѣтѣ асѣкѣрѣндѣл де тоатѣ фрїка. Чї мерѣнд Петръ Водѣ пѣтъ дн Хотїн, ка съ теаргѣ ла Краіѣл дн Каменец, Краіѣл нѣл аѣ ацѣнтат.“

Апої скрїе Длзгош пре лѣнг, каре Кромер²⁾ пре скѣрт аша ле зїче: „Іарѣ Краіѣл н'аѣ ацѣнтат пе Петръ (грѣвїндѣсе ла сеїтѣл дїн Літванїа), чї трїмѣцїнд патрѣ солї, ачѣшїа аѣ прїїшїт цїзрѣтѣнтѣл де ла Петръ Водѣ дн Хотїн, дн каре цїзрѣтѣнт ачѣеа се кзпрїндеа маї къ сеатѣ, ка тоате алїанѣеле, каре ле ар фї фѣкѣт Петръ Водѣ шї Молдовенї къ тѣкар че оаменї шї Прїнцї, съ фїе дешарте. Прїн каре кзвїнте се дн-целѣеа маї алес Злгѣрїї. Ачѣеа днкъ се кзпрїндеа дн цїзрѣтѣнтѣ, къ Петръ Водѣ дн трет лѣнї, дѣпѣ че се ва нїема, ва мерѣе днаїнтеа краіѣлї, шї де фаѣл ва длої цїзрѣтѣнтѣл.“

Аша аѣ венїт іарѣ тоатѣ Молдова сѣвт зп Domn. Енѣл³⁾ тотѣшї зїче: „къ Петръ IV Domnѣл Молдовеї пентрѣ тѣлѣцїтїтѣ ар фї дат четатеа Кїліа дїн Бассарабіа Злгѣрїлор, шї зїса са о днѣтѣрѣе дїн сфѣрїтїзра Аналілор Рѣссѣцїї, знде се скрїе: „Nis Petrus Urbem Kelejam Ungris dedit;“ адекъ: Петръ ачѣста четатеа Кїліа о аѣ дат Зн-

гърло. Чи Мирон Логофътъ⁴⁾ се джойеше деспре ачеаста скріид: „Кроника Молдове-
неаскъ скріе съ фие датъ Петръ (IV) Водъ четатеа Кіліа Ҕгърілор. Іаръ хроникаріі
Лешейі де ачеаста неміка днсемнеазъ: ші петръ че съ фие дат Петръ Водъ ачеа че-
тате Ҕгърілор, фіид еі аша департе де днса“ Еѣ адаог: ші не авънд маі мълт
Петръ ал IV вре о аместекаре къ Ҕгъріі, към аратъ цісръмжнтъ лзі, карел аѣ фькът
Краівлі Kazimір. Деспре цісръмжнтъ ачеста дохъ речестрзі се афл ла Dogiel⁵⁾,
деспре кареле чел дінтъіѣ сьпъ аша: „Дн ашл 1448, Консіліаріі ші Новіліі Молдовеі
къ Петръ Палатінъ ла Хотін цісръ Краівлі Kazimір ші Кръімеі Полоніеі, ші петръ
чеі че нъ ера де фадъ ші мощеніі лор, токма де ші ар ші мѣта Палатініі лор кре-
дінца са.“ Ал доілеа: „Дн ашл 1448 Петръ Палатінъ Молдовеі къ цісръмжнтъ фъ-
гъдзіеше къ ва фі кредінціос Краівлі Kazimір ші Кръімеі Полоніеі.“

Деспре Ҕгъріі пре свьрт, даръ фоарте пре днцелес, аша скріе Бріетіе: „Дн ашл
де ла Хрістос 1448, Іоанн Хъніаді врѣнд съ шеаргъ рѣшінеа чеа де ла Варна, маі
маре пердере сѣфере де ла Търчі. Къчі фіид ел вѣндѣт де Георгіе Деспотъл Сервіеі,
кареле аѣ дншелат пре Скандервег, чел че фъгъдзіе, къ дитръ ачелаші тімпѣ съ ва
вате къ Търчіі, л'аѣ дитрекът Амьрат II. Де батаіе нъ с'аѣ феріт Хъніаді дн къмпъл
Мерлеі, мѣкар къ авеа маі пѣдіне ошті, чи маі треі зіле с'аѣ вѣтѣт, ші маі пре зртъ
тѣндѣсе Селекі непотъл лзі Хъніаді дн соръ Префектъл Валахіеі къ мѣді повлі, с'аѣ дн-
віне Крецініі; аѣ фьртіт Хъніаді, чи аша ка съ крѣде маре Попъдзіторіѣ ла аі сѣл, къчі нъ
сжнт де а се аззі Търчі, кънд ѣл фак фрікос, не каріел адеце-орі къ савіа і-аѣ мѣстрат.
Аѣ фьртіт аша даръ Іоанн Хъніаді пре зп кал фоарте сіреан, пре кареле і-аѣ кътат
ал лъса днмрезпъ къ тоате армеле сале, мергѣнд не локзрі незмѣлате ші немпн-
кѣнд треі зіле. А патра зі аѣ къзѣт дн мѣна а доі тѣлхарі, каріі сѣдіндѣсе петръ крѣча
лзі чеа де ахрѣ, і-аѣ дат прілеціѣ, де аѣ апъкат де ла зпъл савіа, къ кареа пре зпъл
л'аѣ тѣлат, пре алтѣл л'аѣ фьгъртіт, ші с'аѣ повъдзіт де зп церап дн Семедріа,
кѣнд вреа съ шеаргъ дитр'алт ораш, знде с'аѣ принс дн порънка Деспотълзі Георгіе,
аічі с'аѣ словозіт маі пайнте де а да злог пре Ладіслав фііхл сѣѣ чел маі маре (нъ
чел маі мік), пре кареле дъпъ ачееа л'аѣ рѣскъмпърат къ рѣсвоіѣ; с'аѣ тѣлат дн вѣ-
таіа ачеаста дінтре Крецініі 8000, дінтре Търчі 34,000. Амьрат дн локъл ачела аѣ
серват Паціле сале, знде аѣ тѣлат ші 8000 де Мъntenі, каріі лъсѣнд пре Хъніаді се
днкінасе лзі.“ Ашндереа скріѣ Бонфініе⁷⁾, Фаурікіе⁸⁾, ші Спондан⁹⁾; Халкоконділа¹⁰⁾
днкъ скріе, къ Дан IV, Домнъл Валахіеі аѣ шере дитръ ацізторіѣ къ 8000 де Ромъні,
каріі фъръ воіа лзі Дан, към зіче преа вестітъл Енгел¹¹⁾ аѣ трекут ла Търчі, токма
кънд фервеа вѣтаіа дн къмпъл Мерлеі, ші тоді с'аѣ тѣлат дн порънка лзі Амьрат II.
Чи Анналіі търчеціі¹²⁾ неміка поменескъ деспре тречереа Мъntenілор ла Търчі, пѣмаі
кът зік: „Гѣтіндѣсе Амьрат II асѣпра лзі Хъніаді, Ромъніі аѣ трекут Дъпъреа къ лъп-
тріле, ка съ праде цінзтъл Нікопоізілі, чи нъ лі с'аѣ сфетіт. Петръ къ Повъдзіторіі
дн марѣнт Мехмет Бегъл, Іса Бегъл ші фечіоръл лзі Ҕсгъре ловіндѣсе къ Ромъніі, пре

тълци аѣ тѣят динтрѣншиі. Кареа днцелегѣндѣ-о, Амѣрат с'аѣ бѣкѣрат, ши кѣ инитѣ ве-
селѣ аѣ мерс кѣтре кѣншиі. Камовей с'аѣ ал Мерлеі, кѣчї авеа кѣ сїне ла 80,000 де
осташи кѣлѣраши ши педестраши, ши ч.“

Преа дивѣцатѣл Даниі Корнидес¹³⁾ днкѣ адѣче дїп ориѣнал ши хрїсовѣл, кареле
сѣлѣ дїп зрѣареа лѣї ачестеа: „Ioann de Хѣниад окѣртѣиторїл Țigariel тѣтѣрор ши фїеце
кѣрѣа Домнѣ, Прелатѣ, Барон, Комїтѣ, іарѣ тѣї алес Кастелланїлор четѣцѣлор дїп Хїне-
доара ши Хаѣег, ши алтор оаменї де тѣкар че треаптѣ вор фї ши вор ведеа ачестеа, сѣ-
пѣтате кѣ избїре! Не сѣлѣе позѣ повїлѣ Воїкѣ де Чїнокѣ с'аѣ Чїнчїшѣ фрателе пострѣ
чел днпѣрѣиторїѣ кѣ пої, дн персоана са, а фїїлор сѣї Ладїслав ши Сандрїн, ашиндереа
ши дн персоана лѣї Данѣ фїїлѣлї лѣї Іарїзїо дїп ачелашѣ Чїнчїшѣ, кѣтѣ с'ар афла маї тѣлїї
воїерї ши кастелланї, карїї пре дѣншиї кѣ фелїѣ де фелїѣ де слѣжбе, дѣрї, арѣнкѣрї, ши
днтрарѣтѣрї і-ар фї асѣпрїт, ши акѣта днкѣ і-ар асѣпрї днпротїва граѣїеї, кареа ле о
ам фѣкѣт кѣ пѣтереа окѣртѣїрїї поастрѣ. Пентрѣ ачееа вѣ черкѣт пе Домнїїле ши Фрѣ-
цїїле воастрѣ прїп рѣндѣл ачестора, ка пре пѣтїцїї повїлѣл Воїкѣ де Чїнокѣ ши пре
Ладїслав ши Сандрїн фечїорїї лѣї, ашиндереа пре Данѣ фечїорѣл лѣї Іарїзїо, ши пре тоїї
зрѣтѣторїї лор, дн сателе лор, адекѣ дн пѣтїтѣл Чїнчїшѣ дїп дїнѣтѣл Хаѣегѣлї, ши
дн Довока дїп дїнѣтѣл Хїнедоарей, сѣ фачеїї вїне, сѣ пѣї днпедекадї, нїчї сѣ лѣсацї сѣ
се днпедече де адїї, чї пре дѣншиї ши пре тоїї зрѣтѣторїї лор де тоатѣ днтрарѣареа,
арѣнкареа слѣжбелор ши дареа, врем аї авеа скѣтїцїї, ба дї скѣтїт, шиї сѣпѣрѣтѣт, прїп
пѣтереа ачестора. Дрепт ачееа, тѣкар чїне ва зрѣта дн крѣїмеа Țigariel, Прелатї ши
Баронїї Крѣїмеї Țigarielї, ши маї вѣрѣос Кастелланїї четѣцѣлор зїсе Хїнедоарѣ ши Хаѣег,
де вор дндрѣзні а днфрѣнѣе граѣїеа поастрї ачеаста, сѣ вїпѣ престе еї тѣнїеа а тог
пѣтернїкѣлї Дѣмпезеѣ, а Маїчей лѣї, а Сѣпїїлор Апостолї Петрѣ ши Павел ши а тѣтѣрор
Сѣпїїлор, ши дндатѣ сѣ фїе апатема. Дат дн Карансебешѣ, меркѣрї днпїнѣа тѣїерїї
капѣлї Ботезѣторїлї Іоанн дн апл 1448.“

Карол Феїерварї¹⁴⁾ ла хрїсовѣл ачеста днсеампѣ зїкѣнд: „Екселепѣїа са преа де-
прїнѣл дн Історїї Комїтѣл Андреїѣ Хадїк де Фѣтак комѣндїрѣл днпѣрѣтеск дїп Лодо-
мерїа ши Галїїа, ши маї днпїнѣе Гѣбернаторїл Ардеалѣлї вр'о кѣцї-ва апї, мерѣнд дн
Полонїа дн апл 1772 аѣ зѣвоїт дн Еперїенї кѣтѣа тїмп, ла а кѣрѣа кѣртенїре мер-
гѣнд еѣ дн 25 Іулїе, мї-аѣ спѣс, кѣ ел аѣ четїт дн сатѣл Чїнчїшѣ де лѣнгѣ Хїнедоарѣ
дн ориѣнал Дїпломатѣл, каре л'аѣ дат Країл Матїашѣ І, сатѣлї Чїнокшѣ с'аѣ Чїнчїшѣ,
дн каре Дїпломат пре тоїї локѣиторїї дї пѣтѣще рѣденїї шїе, ши ле дѣ кѣдїнѣцѣ воїе-
реаскѣ, скѣтїндѣї де тоате дѣрїле ши грѣтѣцїїле каре ле сѣпѣрѣта процїї, кѣ каре кѣдїн-
ѣцѣ пѣлѣ астѣзї грѣеск; де зндѣ пѣ рѣѣ сѣ днкїде, кѣ тѣта вїтеазѣлї Іоанн Хѣниадї аѣ
фост прѣсїтѣ дїп сатѣл Чїнчїшѣ, кѣчї алтїнтрелеа пѣ с'ар фї пѣтїт локѣиторїї ачїеа рѣ-
денїї, пѣфїїндѣ обїчеїѣ, ка капетеле челе днкоронате сѣ пѣтеаскѣ пре процїї с'аѣ пре по-
вїлї рѣденїї шїе. Аколо с'аѣ зїтат пре аскѣпс ши Гѣбернаторїл Іоанн Хѣниадї, кѣнд вес-
тѣще, кѣ ачїеа каре вор вѣтѣта пре Чїнчїшеанї дн кѣдїнѣцѣ с'аѣ пѣтїт граѣїеа

лѣ съ о. иардѣ, чи ши дн тѣнеа а тотѣ-пѣтерникѣлѣ, ши а тѣтѣрор сѣнцилор съ кадѣ. Пѣтѣрѣ къ дн тоате привилеѣионаеле челе привате пѣмаї къ пердереа граѣіе ачелора каріі ле аѣ дат, се аменіцѣ. Каріі вреаѣ съ арате, къ Ioann Xsniadi, пѣ есте Ѣнгѣр саѣ Ардеалан, пѣмаї ла аргѣментѣл ачеста че вор респѣнде, еї вор ведеа.“

Ведеа, зеѣ! ши воїѣ ши рѣспѣнде тѣкар кѣї, къ Ioann Xsniadi п'аѣ фост Ѣнгѣр, чи діаом Ротѣн, прекѣм ам арѣтат ла анії трекуїї, маї алес ла анії 1392 ши 1440. Дн кѣт съ зтїце де дивѣцѣтѣра Комітѣлѣ Andreїѣ Xadiк, адепѣрат есте, къ аѣ фост пѣ пѣ-маї. фозрте дивѣцат (прекѣм дѣсѣшї ам прїченѣт дн анал 1779, кѣнд м'ам дѣтѣрнат дн Рома дн Бечїѣ, ши ам авѣт порокѣ, де а ворбі къ дѣсѣл ка къ зн Президент ал Кѣнчелѣрїеї чеї де оасте), чи аѣ фост ши фозрте ізвїторїѣ де оаменї прокопсїї, ши де кѣрїї, маї алес де кѣрїїле челе негїпѣрїте; пѣтѣрѣ ачеса окѣрѣсїнд Ардеалѣ, аѣ чер-кат тоате скрїсорїле асторїлор челор днкъ негїпѣрїїї, ши аѣ фѣкѣт де і ле аѣ скрїс зпїї ши алїї. Каре кѣрїї дѣпѣ тоартеа Комітѣлѣ Andreїѣ аѣ венїт дн тѣнїле фїїлѣї сѣѣ але Комітѣлѣ Ioann Xadiк сѣетнїкѣлѣї, де ла кареле ле аѣ добѣндїт лѣсдатѣл Martїн Георгїе Ковачїч дн Шенквїц. Еѣ дѣсѣшї ам фѣкѣт естратѣрїле дн тоате кѣрїїле ачелеа, маї днaintе де а тѣ фаче діортосїторїѣ дн гїнографїа кѣрїеаскѣ дн анал 1804. Веїї ши анал 1465 пѣтѣрѣ Kїліа.

1) Dlugossius Lib. 13. 2) Cromerus Lib. 22. p. 337. 3) Engel in ant. Hist. Moldaviae p. 127. 4) Constantin Miron Logotheta in Ms. Chronico Valachico. 5) Dogiel in Cod. Dipl. Poloniae tom. 1. p. 601. 6) Philippus Brietius in Chronico Universali ad ann. 1448. 7) Bonfinius Decad. 3. Lib. 7. 8) Georgius Fabricius Lib. 2. 9) Henricus Spondanus ad ann. 1448. Nr. 6. 10) Chalcocondylas Lib. 7. 11) Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 172. 12) Annales Turcici a Leunclavio editi ad ann. Hegirae 853. 13) Daniel Cornides Mss. Dipl. tom. 1. p. 45. 14) Carolus Fejervari Miss. Dipl. tom. 3. Nr. 35.

А пѣл 1449. Мїрон Логофѣтѣл'), тѣкар къ пѣ ласѣ ка съ фїе дат Пѣтѣрѣ IV, Домнѣл Молдовеї четатеа Кїліеї Ѣнгѣрїлор, (кѣм с'аѣ арѣтат ла анал трекуїї), тотѣшї зрїшїнд хронїчїлор Молдовенецїї аша скрїе: „Іар Пѣтѣрѣ Водѣ, дѣпѣ че аѣ дат четатеа Кїліеї Ѣнгѣрїлор, кѣм скрїѣ зпїї Хронїчї Молдовенецїї, аѣ домпїт зн анал, іарѣ несте тот кѣт аѣ домпїт пѣ скрїѣ. Дѣпѣ тоартеа лѣї Пѣтѣрѣ Водѣ (IV). аѣ стѣлѣт Домнѣ Стефан (IV) Водѣ, ши аѣ домпїт о лѣпѣ, кѣм скрїе Хронїка Молдовенеаскѣ, ши аѣ тѣрїт. Дѣпѣ Стефан (IV), сѣ фї домпїт зпѣл аналме Чїзѣтѣр Водѣ дозѣ лѣпї, скрїѣ дїнтр'о хронїкѣ лѣтїнеаскѣ, дарѣ еѣ п'ам афлат дн хронїчїле лешенїї, сѣ фїе адаосе ши ачесте дозѣ домпїї, чи прекѣм аѣ фост скѣрѣтѣ домпїїа ачестор дої Домнїї, аша ши поменїреа лор е скѣрѣтѣ.“ Аша скрїе Мїрон, пѣ кѣм с'аѣ тѣлѣтѣчїт не лѣгїїне де оаре чїне дн порѣнка преа лѣмїнїтѣлѣї ши преа сѣїндїтѣлѣї Епїскопѣлѣї челѣї Ротѣнеаск дн Орадеа Маре а Домнѣлѣї Кїр Самойл Вѣлкан, кареле атѣнїї кѣнд с'аѣ тѣлѣтѣчїт Хронїка Логофѣтѣлѣї Мїрон, адекѣ дн анал 1803, кѣнд ам терѣ ла Бѣда, ера пѣмаї Генерарїѣ Вїкарїѣ. Пѣтѣрѣ ачеса еѣ пѣ тѣ тїр, де аѣ грешїт преавестїтѣл Канонїк Енгал 2) сокотїнд къ Чїзѣтѣр Водѣ аѣ днпрезнат іарѣшї Бассаревїа къ Молдова, кѣчї тѣлѣтѣчїреа аѣ фост сїїнтїтѣ;

чи де ачеаста тѣ мирѣ, кѣм п'аѣ стрѣбѣтѣ ачелаші: Енгел, кѣ Петръ IV аѣ зпѣт іарѣші Бассарабіа кѣ Молдова, кѣм с'аѣ арѣтат ла анѣл трекѣт.

Ачеші доі Domnii аі Молдовеі, адекъ Стефан IV ші Чибѣвр, чіне ші де знде аѣ фост, алдіі, дпкѣт шіі еѣ, нѣ скріѣ, фѣрѣ нѣмаі преа вестітѣл Енгел³⁾ зиче: „Пре Чибѣвр дп поменеще сѣрмітѣра аналііор Рѣсеці фѣрѣ де а спѣне чіне ші де знде аѣ фост. Еѣ дпдрѣспеск ачі а гѣчі, кѣ доарѣ аѣ фост ценераріѣл Знгѣреск Чіпор, кареле се фі а-цістат лѣі Петръ (IV), кѣнд аѣ кѣпріне Молдова, ші дѣнѣ тоартеа лѣі Петръ сѣ фі апѣ-кат Domnia Молдовеі, кареа пентрѣ Полюні нѣ о аѣ нѣгѣт цінеа маі нѣлѣт, фѣрѣ нѣмаі дозѣ лѣні.“ Де гѣчітѣра ачеаста еѣ дпкѣ нѣ тѣ преа фереск, пентрѣ кѣ Ніколае Чіпор, кареле дѣнѣ ачееа аѣ фост Воевод дп Ардеал кѣм се нѣ арѣта ла аніі вііторі, токма атѣнчі трѣіа. Дарѣ Стефан IV, чіне ші де знде аѣ фост?

Кѣм кѣ пре Чибѣвр Водѣ л'аѣ алѣнгат дпн Молдова Александрѣ II Водѣ, кѣлегѣ еѣ дпн зича лѣі Длѣгошѣ, кареа о воіѣ адѣче ла анѣл дпдатѣ зрѣтѣторіѣ.

1) Constans Miron Logotheta in Miss. Chronico Valachico. 2) Ioannes Christianus Engel in antiq. hist. Mold. p. 128. 3) Idem Engel l. c.

А н ѣ л 1450. Іатѣ аша скріе Длѣгош¹⁾ ла анѣл де акѣм: „Kazimir Краіѣл По-лоніеі рѣгат фіінд де Александрѣ Воеводѣл Молдовеі дпнпрезѣнѣ кѣ воіеріі каре цінеа кѣ дѣнѣлѣ, пріп маі нѣлѣі солі ші кѣрѣі пентрѣ ацісторіѣ, Краіѣл, кареле серѣа пащереа Domnѣлѣі Хс. дп Candomiria, сѣтѣзіндѣсе кѣ Прелациі ші Бароніі сѣі, аѣ кѣлес оасте дпн Рѣссіа ші Подоліа, ші пѣзѣнд Ценераріѣ пре Іоанн Оліескі дпн Сіенн, о аѣ тріміе асѣтра лѣі Bogdan (II) кареле рѣнісе Domnia Молдовеі, зікѣнд кѣ ел есте фечіор фіреск ал лѣі Александрѣ I, ші кѣ тѣрінд фечіоріѣ лѣі Александрѣ I, domnia Молдовеі се каде лѣі Іоанн Оліескі сѣѣ Сіневскі пріімінд оастеа, тоате кѣ гравѣ ле аѣ фѣкѣт, ші дптрѣнд дп Мол-дова, пе Bogdan л'аѣ фѣгѣрѣт, кѣпрінзінд орашеле челе маі де фѣрѣте де ла дѣнѣлѣ, а-декѣ Неамцѣл, Сѣчеава ші Хотінѣл, ші дѣнѣ че ле аѣ дат лѣі Александрѣ фечіорѣлѣ лѣі Іліанн Водѣ, с'аѣ дпгѣрнат кѣ тоатѣ оастеа а касѣ. Кѣт аѣ ешіт оастеа кѣзіеаскѣ дпн Молдова, Bogdan с'аѣ погорѣт дпн тѣнѣі, знде скѣпасе, ші кѣлегѣнд тѣлѣіме де гѣлхарі ші фѣрѣ, кѣрора ле аѣ фѣгѣдѣіт мошііле челор че нѣ цінеа кѣ ел, пре Александрѣ кѣ тѣнѣ-са л'аѣ фѣгѣрѣт дпн Подоліа. Аша дар маі дпнпнте де а еші Краіѣл Kazimir дпн Краковіа маі тѣлѣе зіле с'аѣ сѣтѣзіт, оаре тревѣрар сѣ апере пре Александрѣ дпнпро-тіѣа лѣі Bogdan, кареле фѣгѣдѣіа кѣ се ва сѣнѣне ші ва фі асѣлѣтѣторіѣ; ші зпії сѣтѣзіа пре Kazimir Краіѣл, ка сѣ нѣ ласе пріледіѣл, чі дпсѣші дп персоана са сѣ дптре дпн Молдова, каре е фоарте родітоаре, ші аре ліманѣл де ла четатеа Алѣѣ, ші алѣнѣнд дпнтр'ѣнса пре Bogdan, ші лѣі Александрѣ дѣндѣі мошіі дпн Рѣссіа сѣ кѣпріндѣ ел цеара, ші сѣ о знеаскѣ Полоніеі. Чі фіінд сѣтѣлѣ ачеста прімеждіос, аѣ маі пѣлѣкѣт Краіѣлѣі, ка сѣ трімітѣ пре Рѣші дпнтрѣ ацісторіѣ лѣі Александрѣ, ка сѣ скоатѣ пре Bogdan дпн Молдова. Престе оастеа че се кѣлѣеа дпн Рѣссіа с'аѣ нѣс повѣзціторіѣ Петръ Одрова-ші Предіворіе Конецполскі, каріі не сѣнзіане аѣ сосіт дпн Леополіѣ. Дпн Леополіѣ аѣ тре-

кѣт ла Каменеу, ѣнде с'аѣ ши маї дитѣрит кѣ оастеа дин Подоліа, ши кѣ чеа Ротънеаскѣ че ера кѣ Александрѣ лѣнгѣ Каменеу. Дин Каменеу порнінд, аѣ пѣрчес кѣ оасте дитреїтѣ: кѣ чеа Молдовенеаскѣ Петрѣ Одроваѣ Палатїнѣа Леополїа, кѣ чеа дин Леополїа ши Премїсла Предїворїе Канеуполскїа кастелманѣа Сандомїреї, ши кѣ чеа дин Подолїа Теодорїк Бѣчацкїа кастелманѣа ши кѣлїтанѣа Подолїеї. Venice ла Хотїн, каре се цїнеа пентрѣ Александрѣ Водѣ, ши аколо зѣбовїнд вр'о кѣтева зїле, аѣ сосїт ла Прѣтѣ, ѣнде пѣпѣндѣсе дн рѣнд, (кѣчї се зїчеа а фї апроане немїчїї) ши трекѣнд Прѣтѣа, аѣ ацїанс ла орашѣа Лїповец, гѣндїнд кѣ аколо вор гѣсї пре Богдан кѣ оастеа. Іарѣ ел пѣ дн вѣртѣтеа осташиор, чї дн дншелѣчїснї пѣнѣндѣ'шї тоатѣ пѣдеждеа, аѣ лѣсат Лїповїцѣа, ши трѣгѣндѣсе ла тѣнцї, аѣ днченѣт а се рѣга де паче. Тѣтѣрор ле аѣ маї пѣкѣт пачеа маї вѣртос кѣ отѣа кареле ера дедат кѣ пѣдѣрїе. Дрепт ачеаа днчетѣндѣсе де ла арте шенте зїле, с'аѣ ворѣт де паче, стѣнд оцїле ла рѣа Лїповїцѣа, ши Сѣмѣтѣ днпїантеа Сѣнгѣтѣрїеї чеї мїчї с'аѣ фѣкѣт паче, ка Богдан сѣ окѣртѣїеаскѣ цара, пѣнѣ кѣнд ва фї Александрѣ де чїнчї—спре—зече ані, ши сѣ деа пе сеама лѣї Александрѣ дн тѣнїле Країаї. 70000 (Ваповїе зїче пѣмаї 7000) де галбенї тѣрчещї пе фїеше каре аѣ. Деспре пачеа ачеаа тѣкар кѣ зїчеа Пѣркѣлабѣа де Хотїн, кѣ есте кѣ дншелѣчїсне фѣкѣтѣ, ши прїмеждїоасѣ, тотѣшї пѣ і с'аѣ крѣзѣтѣ. Дрепт ачеаа дн зїоа дн кареа с'аѣ фѣкѣт пачеа, оастеа крѣїаскѣ аѣ порнїт де ла Лїповїцї кѣтрѣ касѣ. Іарѣ Богдан аѣ порѣнчїт ла аї сѣї, ка дн пѣдѣреа каре есте дѣпѣ сатѣа Кразна, ши пѣмаї о кале днгѣстѣ аре, сѣ ловеаскѣ днтїї кареле кѣ богацїа, кѣ апої маї лесне вор ловї оастеа чеелатѣ. Дѣпѣ че аѣ днцелес Ценерарїї крѣїещї дншелѣчїснеа дин Пѣркѣлабѣа Хотїнѣа ши дин Нотарїа, кареле дн поантеа трекѣтѣ фѣїсе де ла Богдан ла еї, маї днтїї аѣ сокотїт сѣ стеа пе лок, ши сѣ се батѣ дин каре, дарѣ апої аѣ трекѣт кареле прїн пѣдѣре, ка кѣ атѣта маї лесне сѣ се поатѣ бате. Спѣнѣндѣле Пѣркѣлабѣа, кѣ пѣдѣреа есте тоатѣ тѣїатѣ, ши зїкѣндѣле ка сѣ треакѣ кареле пе шесѣ, пѣ л'аѣ аскѣлат, чї тотѣшї грїже карелор ши а лѣї Александрѣ лѣї с'аѣ днкрѣдїнѣат, ка сѣї треакѣ пѣдѣреа, прекѣт і—аѣ ши трекѣт ла кѣтн, авѣнд кѣ сїне о арїпѣ дїнтре Подолїнї, кѣ кареа адесеа орї с'аѣ апѣрат де осташиї лѣї Богдан, пѣнѣ че аѣ трекѣт пѣдѣреа ла кѣтн. Дитр' ачеаа Дѣмїнекѣ дїмїнеацѣ днпїантеа Сѣнгѣтѣрїеї мїчї, адекѣ дн шесе зїле але лѣї Сентемвріе, дн рѣсѣрїтѣа Соарелї аѣ сосїт Богдан кѣ вр'о кѣтева мїї де Молдовенї, карїї дн зрїта пре ел, ши кѣ таре тѣлїме де ацїсторїѣ, іарѣ оастеа крѣїеаскѣ дндатѣ с'аѣ дитр'армат, пре кареа Петрѣ Одроваѣ кѣ формоасѣ зїчере о аѣ їнїмат. — Аша дарѣ орѣндїсїнд тоатѣ оастеа, о арїпѣ о аѣ днкрѣдїнѣат лѣї Нїколаѣ Порава, кѣпїтанѣаї дин Халїчї, чеелатѣ лѣї Мїхаїл Бѣчацкїа, дн кѣтнѣа че се кїамѣ Кразнїполе, ла рѣа Краснїпоток, апроане де орашѣа Васнї, сѣвт патрѣ стеагѣрї аѣ днченѣт бѣтаїа, адекѣ сѣвт ал Премїслїеї, ал Халїчїаї, ал Саночїаї ши ал Подолїеї, авѣнд опт тѣрме де кѣлѣрѣцї ши знѣа де педестрашї. О тѣртѣ де кѣлѣрѣцї а протївнїчїлор аконерїа педестрїмеа лор, асѣпра кѣреїа пѣвѣлїнд оастеа крѣїеаскѣ, еа с'аѣ трас дндѣрѣт, ши аѣ десконерїт пе педестрашї, кѣ

каре вѣтъндсе оастеа крѣаскъ, пре тѣлѣ аѣ пердѣтѣ динтрѣ аї сѣї. Аѣ цинѣт вѣтаїа тоатѣ зїоа педѣндсе зпїї алгора. — Оастеа противнїкъ ера маї таре дн педестрїме де кѣт дн кѣлѣрїме. Маї стѣнгѣнд пе кѣлѣреці, Палатїнѣл Петрѣ Одровас кѣ Ніколае Порава, кѣ Міхаїл Бѣчацкї, шї кѣ алції маї тѣлѣ се апѣкъ де педестрашї, шї пре тѣлѣ таїе, чї маї пре зрѣтѣ кад шї еї. Маре днтрїстаре с'аѣ фѣкѣт дн оастеа крѣаскъ пептрѣ пердереа вітежілор ачестора шї ар фї шї пердѣт вѣтаїа, де нѣ ар фї сосїт днтрѣ ацісторїѣ Пѣркѣлавїл Хотїнѣлї кѣ ошїле Молдовенешї, кѣ каре трекѣсе карреле. Ачеста сосїнд аѣ фѣгѣрїт пре оастеа лѣї Богдан, шї аша аѣ фост бірїнѣа а ошїлор крѣїешї, дарѣ кѣ фозрте таре пердере.“

„Аѣ днчетат вѣтаїа ла апѣсѣл соарелї днчепѣндсе ла рѣсѣрїтѣл лѣї, дѣлѣ каре оастеа крѣаскъ с'аѣ днтрѣнат кѣтрѣ касѣ. Трѣнѣрїле челе тоарте але лор, Петрѣ Одровас, Ніколае Порава шї Міхаїл Бѣчацкї ле аѣ дѣс кѣ сїне Полонїї, де ле аѣ астрѣкат дн Леонїѣ кѣ таре цеале (дн кареа кѣм скрїе Мірон аѣ шї тѣрїт фрателе лѣї Петрѣ Одровас Архіепїскопѣл Леонїѣлї). — Іарѣ Богдан аѣ фѣціт дн орашѣл Бѣрлад.“ Ашїшдереа скрїѣ Кромер ²⁾, Стрїковскї ³⁾, шї Мірон Логоѣтѣл ⁴⁾, кареле тотѣшї грешеше скрїїнд кѣ Александрѣ П, ера акѣта де 15 ані.

¹⁾ Dlugossius Lib. 13. ²⁾ Cromerus Lib. 22. p. 339. ³⁾ Strykovski Lib. 40. §. 2. ⁴⁾ Constans Miron Logotheta in Chronico Ms. Valachico.

А н ѣ л 1451. Длѣгон ¹⁾, дѣлѣ че аѣ скрїс кѣ Kazimir Країл Полонїеї, аѣ мерс дн Шамбор пе 24 Август, ка сѣ петреакѣ аколо 13 зїле, аша тѣлѣ Історїа Молдовеї маї днколо: „Дн времеа ачееа венїсе дн Шамбор вѣдѣва лѣї Еліа, Марїа, тѣтѣша Країлїл Kazimir, кѣ тоцї воїерїї карїї цїнеа кѣ Александрѣ (П) фїїлї еї. Ачешїа таре се рѣга, ка сѣ се мїлосївеаскъ аї аціста дн контра лѣї Богдан (П), шї сѣї апере де прѣзїле че фѣчеа Богдан кѣ аї сѣї дн вѣнѣрїле лор; кѣрора с'аѣ рѣснѣс, кѣ ва авеа Країл грїне де тоате, дѣлѣ че се ва сѣтѣї кѣ Прелациї шї кѣ Баронїї сѣї; дрепт ачееа зпїї днтрѣ дѣлшїї сѣ теартѣ ла адѣнареа цереї, че се ва цїнеа дн Парчїов, шї де аколо вор лѣа респнѣс маї депїн. Днтрѣ ачееа Країл аѣ орѣндїт пре Андреїѣ Одровас сѣї апере де Богдан. Кѣ рѣснѣсѣл ачеста аѣ дѣрѣїт не фїеше кареле, кѣчї аша пофїа соарта лор чеа сдрѣнѣоасѣ. — Лѣкѣрїле Молдовеї, знде с'аѣ шї трїмїс дн Парчов солї кас-телманїї сѣѣ пѣркѣлавїї дн Краковїа, Поспанїа шї Сандомїрїа, нѣ с'аѣ пѣтѣт маї вїне лѣкѣї декѣт ка Богдан сѣ се прїмеаскъ дн граціе шї дн порѣнка Країлїл фїїнд кѣ фѣгѣдїсе, кѣ ва мерѣе дн Краковїа, сѣ се дндренте пре сїне, шї сѣшї іеа цїздеката (сѣ облѣдѣїаскъ дн Молдова пептрѣ дїрептатеа шї сїргїнѣа са, дѣлѣ дн тѣнїле Країлїл пе тот ашїл пе сама лѣї Александрѣ фїїлїлї лѣї Еліа, а тошеанѣлї челїї адевѣрат, цїнчї-зецї де мїї де флорїнѣї, шї сѣ се ласе де домнїе, кѣнд ва фї Александрѣ дн вѣрѣтѣ де а пѣтеа домнї. Венїсе акѣта солїї пѣлѣ дн Каменец, шї с'ар фї шї фѣкѣт пачеа, кѣ Богдан азїнд де венїреа лор фозрте се вѣкѣрасе, чї оаре-каре Петрѣ, кареле зїчеа кѣ ел арѣ кѣдїнѣл ла Домнїа Молдовеї, днтокмїндсе кѣ Александрѣ ка сѣ домнеаскъ днпрезлѣ,

ш'аѣ гьсѣт време кьнд Богдан ла зьнѣл де не тьмъ ал ачелѣа Петрѣ дн оаре-каре сат с'аѣ дѣвѣтат де вѣнѣ, шѣ мергьнд поаптеа нѣмаѣ кѣ о сѣтъ де Молдовенѣ, шѣ дн-шелънд стрѣжѣле, аѣ прѣне пре Богдан, шѣ і-аѣ тѣят капъл. Александрѣ кредеа кѣ Петрѣ ва лѣкра, дѣпъ кѣм се фьгьдѣсе; дѣпъ ачееа шѣ мерсесе пѣпъ дн Сѣчеава кѣ тѣ-пѣ-са шѣ кѣ воіерѣ сѣл, шѣ пре воіерѣ лешешѣ прѣн рѣгъчѣсѣле сале днѣтѣ адѣсесе пѣ-пѣ дн Спѣатѣн. Дарѣ Петрѣ дѣн сѣатѣл ачелора, карѣ се лѣнѣсе де дѣнѣл дѣпъ тоар-теа лѣл Богдан, ш'аѣ зѣтат де фьгьдѣпѣ шѣ аѣ рѣпѣт сѣнѣр домпѣа Молдовѣ, шѣ Алек-сандрѣ ар фѣ пѣдѣт ка шѣ Богдан, де нѣ ар фѣ кѣ граба фѣзѣт дѣн Молдова. Лѣл Алек-сандрѣ тотѣшѣ і-аѣ аѣзѣтат воіерѣ лешешѣ кьнд фѣцѣа, кѣ ал кѣрора аѣзѣторѣ с'аѣ маѣ днпротѣвѣт лѣл Петрѣ, чѣ Петрѣ с'аѣ трас маѣ дн лѣзѣтрѣ, шѣ воіерѣ лешешѣ, фѣнд кѣ ера іарпѣ, с'аѣ днѣрнат а касѣ, фьгьдѣнд лѣл Александрѣ кѣл вор аѣзѣта дн прѣтѣварѣ: Пѣркѣлабѣл Хотѣнѣлѣ дѣпъ зѣдѣреа лѣл Богдан II, тотѣшѣ аѣ кѣпрѣне четатеа Алѣл, шѣ Неамѣцѣл л'аѣ цѣнѣт пре сата лѣл Александрѣ II.“ Ашѣдѣреа скрѣе Кромѣр²⁾. Іарѣ Мірон Логофѣтѣл скрѣе³⁾:

„Богдан (II) вѣзѣндѣсе кѣрѣцѣт де вѣрѣжѣашѣ сѣл, с'аѣ ашезат ла Сказнѣ, шѣ дѣпъ доѣ анѣ аѣ домпѣел сале, скрѣе хронѣкарѣл Лешеск, прѣкѣм зѣл дѣн чеѣ че ера кѣ Алек-сандрѣ II, апѣме Петрѣ V, фѣчѣор де дѣпъ гард ал лѣл Александрѣ Водѣ чѣлѣ вѣтрѣн, вѣзѣнд кѣ Краѣл Лешеск Kazimir гѣтеце оцѣ асѣпра лѣл Богдан II, фѣнд днѣдѣнат шѣ де Александрѣ, ачел Петрѣ фѣрѣ де шѣре аѣ днѣрат дн деарѣ, шѣ фѣкѣндѣсе фѣчѣор де Домнѣ, кѣм с'аѣ маѣ зѣс, аѣ аѣлат не Богдан II беат, шѣ л'аѣ оторѣт, шѣ кѣ вѣклешѣт дѣспре Александрѣ II, аѣ апѣкат сказнѣл дѣреѣ сѣлѣндѣсе сѣ отоаре шѣ пре Алексан-дрѣ II. Ачѣсѣт повѣсте о скрѣе хронѣкарѣл Лешеск, іарѣ Хронѣка Молдовѣнеаскѣ скрѣе, прѣкѣм дѣпъ че аѣ домпѣт Богдан II, доѣ анѣ, аѣ венѣт фѣрѣ де вѣсте Петрѣ V, че л'аѣ порѣклѣт Арон, шѣ аѣлѣнд пре Богдан Водѣ ла сатѣл Рѣшенѣ де цѣос, л'аѣ ловѣт вѣнерѣ дн 17 Октомвѣрѣ дн ревърсатѣл зорѣлор, шѣ і-аѣ тѣят капъл. Апоѣ аѣ сѣтѣтат ла Дом-пѣ Петрѣ V Арон, фѣнд анѣ де ла Хс. 1451, іарѣ де ла пѣлѣсѣреа лѣлѣ 6959.“ Апоѣ маѣ дн цѣос зѣче Мірон: „Петрѣ V Арон аѣ домпѣт доѣ анѣ, нѣ маѣ тѣлат.“ Тѣ днѣлеце пѣпъ кьнд аѣ трѣт Александрѣ II.

¹⁾ Dlugossius Lib. 13. ad ann. 1451. ²⁾ Cromerus Lib. 22. p. 341. ³⁾ Constans Miron in Chronico Ms. Valachica.

А н ѣ л 1452. Днѣшѣратѣл Анѣсѣлѣ Фрѣдерѣк III, дѣпъ маѣ тѣлат гѣлѣавѣ че аѣ авѣт кѣ Знѣгрѣѣ пѣпѣтрѣ цѣнѣреа ла сѣне а прѣкѣлѣл Ладѣслав VI Краѣлѣл Знѣгарѣел, дн апѣл де акѣм л'аѣ словозѣт сѣ теарѣ дн Бѣчѣѣ, ла а кѣрѣа кѣрѣенѣре мергьнд дн апѣл вѣ-іторѣл 1453, Іоанн Хѣнѣадѣ, аѣ мерс кѣ дѣнѣл днѣтре маѣ тѣлѣцѣ воіерѣ знѣгрѣцѣл шѣ Влад сѣл Владѣслав IV, Домнѣл Валѣхѣел¹⁾, дѣспре карѣ зѣче Анопѣмѣл Ромѣнѣск²⁾: „Вла-дѣслав Водѣ леат 1451, дѣпъ хрѣсовѣл лѣл, че с'аѣ гьсѣт ла сатѣл Бѣшоарѣ де ла Ло-вѣще от сѣд Арѣшѣл, ла леат 1455, есте вѣлѣсатѣл пѣреѣ лѣл де не торѣтѣнт ла тѣпѣсѣ-рѣеа Деалѣлѣ. Іарѣ ла хрополоѣа веке кѣ грѣшалѣ с'аѣ нѣс леатѣл 1427. Ачѣста аѣ

domnit 4 ani.“ Петръ Албин ³⁾ скрие: „Пре ла анџа 1450 се поменише дн Історіи Вла-
да Принџа Влахіеі саџ ал цереі Мънгенеџі.“ Чи преа вестітъл Енгел ⁴⁾ зиче: „Dan (IV)
се vede а фі мџрџт пре ла анџа 1452. Ел аџ лџсат дџпъ сіне зн прџнк анџме Dan, —
даръ ачеста нџ і-аџ џрмџт, кџчї Іоанн Хџніадї л’аџ орџт дн анџа 1452, шї аџ орџндџт
Domn Валахїеі пе Влад. кџм се vede, фрателе лџї Данџ. Пагџвъ де Хџніадї чел вітеаз,
кџ аџ фост кџнд шї кџнд кџрд, шї де капџл сџџ.“ Чи преа вестітъл Енгел мџлт гре-
шеше ачї, пенџрџ кџ ачела, пре кареле л’аџ орџт Хџніадї, п’аџ фост фечїорџ лџї Dan IV,
чї ал лџї Данџ III, нїчї л’аџ орџт дн анџа де акџм, чї дн анџа 1445, кџм с’аџ арџтат
аколо, Влад саџ Владїслав IV, фост’аџ фрате кџ Данџ IV, аџ фечїор і-аџ фост, вісдече
алџї: мїе тотџшї маї паремїсе кџ аџ фост фечїор; кџчї днџр’лнџсџл с’аџ стџнс віџа лџї
Danџ IV, кџм vom vedea ла анџа 1456.

¹⁾ Thuroczius f. 266. Ranzanus f. 382. seq. Bonfinius f. 480. seqq. ²⁾ Anonymus Valachicus cap. 44.

³⁾ Petrus Albinus in Commentationucula de Valachia p. 162. ⁴⁾ Engel in antiq. Historia Valachiae
Part. 1. p. 172.

А н џ л 1453. Владїслав VI, Країлџ џгарїеі, кареле дн анџа трџџт Venice дн Бечїџ,
дн анџа де акџм с’аџ погорџт дн Пожон, џнде аџ дїпџт адџнаре де царџ, ла кареа
мерџнд Іоанн Хџніадї с’аџ лџсат де Гџверпџторїа цереі, чї Країлџ тотџшї нџ і-аџ лџат
нџтереа престе оџї, шї л’аџ дџрџт шї кџ Комїтџл Бїстрїџе ¹⁾. Днџре чеї че аџ пе-
трекџт пе Хџніадї, кџнд аџ мере ла сеїмџ, аџ фост шї Влад саџ Владїслав IV, Домнџл
Валахїеі ²⁾, деспре кареле аша скрие преа вестітъл Енгел ³⁾: „Влад аџ тревџт сџ фїе
дїнџре рџдениїле лџї Хџніадї, пенџрџ кџ скрие Тџроџїе ла анџа 1453 кџ секџрїтатеа салв-
кондџктџлџї Іоанн Хџніадї шї мџрїџї бџрџваџї Тома Секел, Прїорџл Авранїеі, Влад Вое-
водџл цереі Мънгенеџї, Владїслав де Канїса шї Севастїан де Розгон кџ мџлџї воїерї зн-
гџрџщї, Venice ла Країлџ.“ Аша дарџ пџпџ кџнд аџ трџїт Іоанн Хџніадї, Влад ачеста
лнџк аџ domnit дн паче; тотџшї се апроїа перїреа Валахїеі, кџчї дн анџа 1453 Ма-
хомет II, аџ лџат Царїградџл, пенџрџ ачееа дн Ардеал с’аџ днџрїт Сївілџ. Тџрнџл
роџџ шї Брашовџл.“ Пџпџ ачї Енгел, шї віне зиче, кџ Влад саџ Владїслав IV, аџ фост
рџденїе кџ Хџніадї; фост’аџ ел фрате аџ фечїор лџї Данџ IV? пенџрџ кџ Хџніадї аџ фост
дїн сџтџпџа лџї Данџ I, кџм с’аџ арџтат ла анџа 1445. Че аџ скрїс Мірон Логофџтъл
ла анџа 1451, кџ Петрџ V Арон, дџпџ че аџ џчїс пе Bordan II, нџмаї дої анї аџ domnit
де ачеа датџ дн Молдова, с’аџ плїнїт дн анџа де акџм, алџнат фїнд Петрџ дїн Мол-
дова прїн Полонї. Кџчї скрие Кромер ⁴⁾ зїкџнд: „Пе времеа ачеаста Александр (II)
Палатїнџ Молдовеі, кџштїгџндџшї іарџшї domnia нџрїнџеаскџ прїн аџїсторїџл Полонїлор,
аџ дїџрат, дџнд шї днскрїс, кџ ва рџтџвнеа кредїнџїос Країлџл шї Полонїлор дїмпреснџ
кџ консіларїї сџї, шї аџ фџгџдџт днсоџїре де арме асџпра Гџтарїлор шї асџпра тџгџрор
протївнїчїлор.“ Реџестрџл дїџрџтџпџтџлџї ачестџїа, аша сџнџ ла Догїел ⁵⁾: „Дн анџа
1453 Александр Палатїнџ Молдовеі днлїнтеа солїлор кџрїенїї, а мџрїџїлор де Конџ-
поле кастеланџлџї дїн Candek, шї Іоанн де Вішнїџ Кмїта кџпїтанџлџї дїн Candomїрїа шї

Премісія, пне омаціл ші фъгъдеще, къ ачел омаціл дл ва фаче ші днаинтеа Крайзлі, дъпъ обичеіл чел векіѣ, кънд ва вені дл Рѣссія ші се ва кіема тѣкар знде, маі алес дл Каменец ші Сніатін.“ Іаръ Длзгош ⁶⁾ скріе: „Марці днаинте де сърътоареа С. Маргарете, адекъ дл 9 Ізліе, дптрънд Крайзл дл Краковія — — славъ весте с'аѣ адъс прін кърціле ші солі лѣ Александръ Воеводълі Молдовеі, къ Царіградъл, Мітрополія Гречілор с'аѣ лгат прін Дмпъратъл Търчілор.“

Ші еѣ днкъ зик: Славъ весте! пептръ къ прін лхареа Царіградълі де Търчі, с'аѣ стіне къ тотъл дмпъръціеа стрътоцілор пострі, кареа еі къ тѣлтъ върсаре де сѣпце даръ къ маі тѣлтъ дрептате о къстігасе пре сама поастръ а Ромънілор, ка пре сама зпор-пепоці, пѣ пре сама Гречілор, каріі фъръ вре о къдінцъ ші пѣмаі къ вклешъг аѣ рѣпціт дмпъръціа, ва днкъ ші пѣтеле де ла поі: къчі Гречіі пѣ сѣнт Романі де відъ, прекът сѣнт Ромъніі, пре каріі авѣта днкъ і-ар батціокорі Гречіі, пѣмаі де і-ар пѣтеа, дъпъ кът ам възът къ окіі ші ам аззіт къ зрекіле, дл анъл трекът 1808 дл Песта, кънд се сфъдеа къ Ромъніі де аколо пептръ адъчереа де преот Ромънескъ. Міе тотъші рѣѣ дпмі паре, къ бомбардаріѣл кареле аѣ фѣкът армеле пре сама Търчілор кънд аѣ лгат Царіградъл, аѣ фост Ромън, прекът аѣ фост: къчі скріе Халкоконділа ⁷⁾ аша: „Бомбардаріѣл Дмпъратълі Махамет (II), Ърбан пѣміт 'Ορβανός де неам ера Дакъ (адекъ Ромън), ші маі днаинте сльцісе ла Гречі, апоі пептръ съръчіа лѣ лъсѣнд пре Гречі трекъсе ла поарта Търчеаскъ. Ачеста віне пѣтіндѣсе де Махамет II, фъчеа арме ші знелте де стрікат зідърі.“

Дпсеампъ ачі, о четіторіэле! къ прекът аѣ фост Рома веке Домнітоареа лѣміі, зідітъ де Ромълѣ, ші дмпъръціеа еі зрзітъ де Азгъст Кесаріѣл, іаръ пердѣтъ де Ромълѣ Азгъстѣлѣ, токма аша с'аѣ зідітъ Рома покъ саѣ Царіградъл, де Константін чел Маре, ші с'аѣ пердѣтъ де Константін Палеологъл, (дъпъ че аѣ стат дл mare чінсте ші вѣлфъ ані 1123) ка сѣ се плінеаскъ, къ де ачелаші пѣте аѣ фост ші зрзіторіі четъцілор ачестора.

¹⁾ Thuroczius f. 267. Ranzanus f. 383. Bonfinius f. 482. ²⁾ Thuroczius, et Bonfinius. ³⁾ Engel in antiq. Historia Valachiae Part. 1. p. 172 seq. ⁴⁾ Cromerus Lib. 22. p. 345. ⁵⁾ Mathias Dogiel in Codice Diplomatico Poloniae tom. 1. p. 601. ⁶⁾ Ioannes Dlugossius Lib. 13. ad ann. 1453. ⁷⁾ Laonicus Chalcocondylas Lib. 8.

Анъл 1455. Dogiel ¹⁾ адъче рецестрѣл ачеста: „Дл анъл 1455, Александръ Воеводъл Молдовеі къ Консіліаріі сѣі днаинтеа лѣі Андреіѣ Одровас, ші алтор воіері Лешенці ціъръ кредінцъ Крайзлі Kazimір, ші фъгъдеще къ ціъръшѣнтѣл ачеста дл ва дппоі ші днаинтеа Крайзлі, опі знде се ва кіема, дл 8 зіле а ле лѣі Октомврие.“ Дін каре рецестрѣ лесне поці ведеа, къ ачелеа, каре ле воіѣ скріе дндатъ деспре Александръ II, Домъл Молдовеі, с'аѣ дптъмлат дъпъ опт зіле а ле лѣі Октомврие дін анъл де акѣт. Іаръ деспре Александръ II, аша скріе Длзгош ²⁾: „Александръ фіѣл лѣі Еліа (пѣ а лѣі Стефан) кът аѣ къпѣтат domnia Молдовеі прін аністоріѣл лѣі Kazimір Крайзлі Полоніеі, дндатъ с'аѣ дат спре кървіе ші веціе, дрепт ачееа с'аѣ отрѣвіт де ачеіа, а ле кърора

мъері ші фете ле мѣсѣлице. Другъ ал кърѣа локѣ с'аѣ псе саре-каре Роман, аше Петръ, кареле се зиче а фі фіѣ фіреск ал лѣ Александръ Водъ челѣ маї де демѣлт, пре кареле мѣкар къ Kazimir Країа пѣа воїа, чі вреа сѣ пѣтъ Водъ дн Молдова пре шн Литван, тотѣш фінд Країа кѣпринс кѣ рѣсвоїа дн Прѣссїа ші мѣлт рѣгат ші де ачелаші Петръ, л'аѣ дитѣрїт дн Dominic.“

Кромер³⁾ дикъ зиче: „Дн Молдова не времеа ачееа отръвндѣсе Александръ Водъ де ал сѣї дн воїца породѣлї аѣ зрмат Петръ де кареле с'аѣ фѣкѣт поменїре маї сѣс, ші трїмеданд де вре о кѣтева орї ла Країа Kazimir, фінд ачеста кѣ мѣлте грїкї дн вѣлїт, маї пре зрмѣ аѣ добѣндїт ші днвоїреа лѣ. Аша скріе Дягошѣ деспре Петръ ачеста: чі пої дн дипломатѣа Молдовенеск кареле е скріе кѣ літере ші ворѣе Рѣсецї саѣ Бѣлгѣрецї, ші се аѣл дн архївѣл чел крїеск дн Краковїа, ам гѣсїтѣ, кѣ дн ашл дѣпѣ пѣмерареа Рѣшїлор 6963, де ла пѣлѣтїреа лѣмеї, кареле есте де ла Хс. 1455, Петръ Палатїнѣа Ромѣнїлор аѣ цїсрат Країа лѣ днїнтеа лѣ Andreїѣ Одровас Палатїнѣлї Рѣссїеї, ші днїнтеа вр'о кѣлїва воїерї Лешецї, ші къ Країа лѣ ші Крїїнеї ле-аѣ фѣгѣ-дѣїт ацїсторїѣ днпротїва тѣгѣрор вѣрѣжмашїлор. Іаръ тѣнѣса Марїеї, мѣтѣшеї Країа лѣ, і-аѣ дитѣрїт мошенїреа тѣргѣ лѣї Серетѣ лѣї, пѣлѣ ла аїтѣ днтокмїре кѣ Країа. Де знде се vede, кѣ алт Петръ есте ачеста, адекъ фїїа лѣї Еліа, ші фрателе лѣї Александръ чел лѣ атѣнчї торѣ.“ Аша ворѣеце Кромер, кареле аместекъ дипломатѣа лѣї Александръ II, ал кърѣа Рецестръ л'ам адѣс маї дн сѣс, кѣ дипломатѣа лѣї Петръ V Арон, ал кърѣа рецестръ л'оїѣ адѣче ла ашл дндатѣ зрѣтѣорїѣ 1456, кѣнд с'аѣ ші дат, дн кареле Марїа вѣдѣва лѣї Еліа I, пѣ се зиче а фі фост мѣмѣ лѣї Петръ V Водъ, кѣчї Еліа I Водъ, пѣ-маї дої фечорї аѣ авѣт пре Роман III ші пре Александръ II. Аша дарѣ грешѣеце Кромер, кѣнд зиче, кѣ Петръ V аѣ фост фечорѣа лѣї Еліа I, фїнд ел фечїорѣа лѣї Александръ I, чі де дѣпѣ гад.

Дн Кѣжѣ, знде есте вїсерїка ші колецїа Калвїнїлор ера мѣлѣстїреа Домїнїканїлор, пре сама ачещїа, ші пре сама фрацїлор дїнтр'їнѣа Іоанн Хѣнїадї Комїтѣа Бїстрїцеї прїн хрїсовѣл дат дн Кѣжѣ дн 28 Децемвріе дн ашл 1455 кареле се адѣче де Мадачї⁴⁾, дн персоана Країа лѣї Ладїслав VI, ле-аѣ дѣрѣїт пе тот ашл дн окна де ла Сек саре де 50 де флорїнцї де азр дн чїпсте саѣ дар.

Мѣндрїа Гречїлор, вїне кѣ кѣ дої ашї маї нїнїте кѣзѣсе сѣѣт цїгѣл Тѣрчїлор, сѣѣт кареле дикъ цет, тот п'аѣ днчетат, чі дн ашл де акѣм с'аѣ стрѣмѣтат дн сїмонїа, че пѣлѣ астѣлї дѣмѣшеце днтре еї, кѣчї скріе Леквїен⁵⁾: „Дн ашл 1455, мѣзлїндѣсе Іоасаф Патрїархѣа Царїградѣ лѣї де Сѣлтанѣа Тѣрчїлор Махомет II, дн локѣ лѣї с'аѣ псе Іеропонахѣл чел днвѣдат Марко Ксілокарѣв, чї Сїмеон Патрїархѣа дн Трапезонта, дѣнд о мїе де галбенї аѣ кѣмпѣрат Патрїархїа де ла тїранѣа. Де знде аѣ днчепѣт трївѣтѣл ачела, каре се дѣ де фїеїце-каре Патрїарх пѣлѣ акѣм. Машїха Сѣлтанѣ лѣї Марїа (фата Країа лѣї Сербїеї) аѣ дат доѣт мїї де галбенї пентръ Дїонїсїе Мїтрополїтѣа Фїлїппопоїа лѣї, ка сѣдїндѣсе Сїмеон кѣ Марко пентръ Патрїархїе, ачела сѣ о добѣндеаскѣ. Аѣ ші прїї-

mit Sultana, și cănd pre Simeon și Măgăstire, pre Marco și d'arbitră къ Archiepiscopia Achrinei. Карта I а Търко-Гречией, pagina 22, 23 și Карт. 2. паг. 127.“

¹⁾ Dogiel in Codice Dipl. Poloniae tom. 1. p. 602. ²⁾ Dlugossius Lib. 13. ad ann. 1455. ³⁾ Cromerus Lib. 23. p. 357. ⁴⁾ Madaci in sua Collectione Diplomatica. ⁵⁾ Lequien in oriente Christiano tom. 2. p. 298.

Анл 1456. Рецестрл дипломатлвї лї Петрѣ V Арон, кнд аѣ domnit a dosa оарѣ дн Молдова, деспре кареле ам фѣкѣт кѣвѣнт дн анл трекѣт, ла Dogiel сѣпѣ аша: „Дн анл 1456, омаѣл лї Петрѣ Палатинлвї Молдовеї, каре л'аѣ фѣкѣт Краївлї Kazimir шї Крѣїмеї Полонїей, кѣ дн контра връжмашлор цереї Лешешї ва фї днтрѣ аѣїсторїѣ Краївлї дн персоана са шї кѣ тоатѣ пѣтереа са. Легѣтѣрїле каре ле-аѣ фѣкѣт аптечесорїї лї кѣ Крѣїмеа Полонїей, ле ва цїнеа, шї кѣ алт-чїнева алїанцѣ пѣ ва фаче, омаѣл дн персоана са дн ва фаче Краївлї, кнд ва фї ачеста де фаѣ дн Коломїа саѣ дн Каменицѣ, шї ва да пре ан пѣпѣ кнд се ва оѣї кѣ Прѣшїї, кѣте 400 де вої. Пре фїїї лї Сахмет Ханлвї Тѣтѣреск дї ва да дн мѣна Краївлї. Дн тот анл ва трїмїте солї кѣ дарѣрї вреднїче де Країѣ, ка сѣ днпоїеаскѣ омаѣл. Пре Марїа вѣдѣва лї Елїа Палатинлвї, челлї де демѣл о ва цїнеа дн стѣпнїреа орашѣлї Серетѣ, а сатѣлї Олковецѣ, шї а алтор сате. Деспре Хотїн шї Чечонї, шї алте сате, каре сѣпѣ сѣпѣсе Марїей, се ва днтокмї кѣ Країл. Пре Анастасїа фата са, дѣпѣ ачела о ва мѣрїта, дѣпѣ кареле ва вої Країл сѣ о мѣрїте, ш. ч. Дат дн Сѣчеава дн 29 Іунїе.“ Іатѣ кѣ Марїа п'аѣ фост мѣмѣ лї Петрѣ V. Ва че е маї мѣлѣ, нїчї аѣ пѣтѣт фї, пѣнтрѣ кѣ Александрѣ II аѣ мѣрїт тѣпѣр, шї Петрѣ V авѣа фатѣ де мѣрїтат. Се адеверѣазѣ аша дарѣ, че ам скрїе ла анл трекѣт деспре Кромер. Шї ачѣса днкѣ сѣ адеверѣазѣ, кѣ Марїа вѣдѣва лї Елїа I, аѣ фост Рїнгала, деспре кареа с'аѣ ворѣїт ла анл 1421 шї 1444, алїнїтрелеа че ар фї авѣт дѣнса кѣ Сїретѣл саѣ Серетѣл шї кѣ Олковїецѣл саѣ Ротковїецѣл? шї аша Рїнгала аѣ фост пѣорѣ, пѣ мѣїере лї Александрѣ I, Домнлвї Молдовеї, кѣм се дншеалѣ преа-вѣстїтѣл Енгал.

Тот дн рецестрл ачї адѣс, шї дн ачела, каре л'ам адѣс ла анл трекѣт, кѣлѣг еѣ, кѣ Петрѣ V Арон, дн анл ачѣста 1456 аѣ зрмат лї Александрѣ II дн Молдова, деспре кареле скрїе Кромер¹⁾: „Дарѣшї ам гѣсїт кѣ Петрѣ Палатинлвї Молдовеї кѣ Консіларїї сѣї аѣ трїмїе дн анл 1456, сол ла Сѣлтанлвї Тѣрчїлор Махомет II, де аѣ фѣкѣт паче кѣ дѣнсел, кѣ трївѣт де 2000 де галѣнї пре ан. Пѣнтрѣ кѣ Мохамет, дѣпѣ че аѣ лѣат Царїградл, преа пѣкѣрїа Молдова, шї Полонїї пѣнтрѣ рѣсеоїл кѣ Прѣшїї, пѣ пѣтеа аѣїста пѣ соѣїї шї алїанцїї сѣї.“ Грешѣше аша дарѣ Тѣроцїей²⁾, кнд скрїе, кѣ пачеа ачѣста о аѣ рескѣмѣрѣт Петрѣ V дн анл 1455, адекѣ кѣ зп ан маї пачїте.

Деспре цѣара Мѣнтенеаскѣ саѣ Валахїа аша скрїе преа вѣстїтѣл Енгал³⁾: „Дн-гѣрїї п'аѣ авѣт грїже де Валахїа, шї дн анл 1456. Сѣлтанлвї Махомет II, аѣ трїмїе оасте, ка сѣ пѣпѣ днтрѣїнса пре Влад саѣ Владїслав (V пѣ IV) фїїл лї Дракѣла, кареле шї ел с'аѣ пѣмїт Дракѣла, шї Цѣпешѣ, гроаза оаменлор, аѣ domnit де ла анл 1456 пѣлѣ ла анл 1462. Халкокондїла іар зїче, кѣ Влад ачѣста аѣ фост ал доїлеа фѣчїор

ал лѣи Дракала челѣи тѣиат (ла анѣл 1446). Пре Радѣл IV ал треїлеа фечор ал лѣи Дракала, л'аѣ дїнѣт ла сіне Махомет II, пентрѣ десмердареа трѣнеаскѣ. Дичепереа Домніеї лѣи Владіслав V кѣ аѣ фост дн анѣл 1456, се аратѣ дїнтр'о скрісоаре немцеаскѣ гїпѣрїтѣ. Дїн ачееашї скрісоаре се доведече кѣ Владіслав IV (нѣ III) чел маї дїнаїнте Домн ал Валахіеї с'аѣ прїне дн рѣсвоїѣ де Владіслав V шї с'аѣ оторѣт: „Дндатѣ аѣ оторѣт пе Ласлав, кареле аѣ домніт аколо.“ Кѣт аѣ дичепѣт а домні Владіслав V, дндатѣ аѣ прїне пре Дан, пре кареле л'аѣ фост орвїт Хѣнїадї, кѣм с'аѣ зїе маї 'наїнте (ла анѣл 1452) шї сѣп'ндѣтї гроапѣ де вїѣ л'аѣ проходїт, апої тѣндѣтї канѣл л'аѣ астрѣкат днтр'анса.“ Ачестеа вїне ле-аѣ немерїт преа вестїѣл Енгел, кѣ аша скріе шї Халкоконділа⁵⁾, кѣ Бзовїе⁶⁾: нѣмаї днкѣтѣї деспре нѣтеле Влазїлор с'аѣ Владіславїлор аѣ грешїт, кѣчї кареле с'аѣ тѣиат дн анѣл 1446, ачела аѣ фост Влад с'аѣ Владіслав III. Пре кареле л'аѣ проходїт днаїнте де ал оторѣт, днкѣ нѣ с'аѣ кіемат Дан, чї Станчїѣ с'аѣ Станкѣлор, пре кѣм с'аѣ арѣтат ла анѣл 1445 шї 1452.

Анопїмѣл Ромѣнеск⁷⁾ дичепѣнд де ла анѣл 1445, нѣнѣ ла анѣл 1477, фопрте а-местекѣ їсторїа Домнілор Валахіеї, шї мѣте скріе, каре нѣ се нот креде, днпротївїндѣсе кѣ зїселе асторїлор челор маї вреднїчї де кредїнѣѣ. Дрепт ачееа еѣ кареле нѣмаї адеврѣл дн черѣ, зїселе лѣї ле лас де о парте.

Махомет II, нѣ с'аѣ дндестѣлат кѣ ачееа, кѣ пре вїеїї Молдовенї і-аѣ сїїт, сѣтї деа трївѣт пе ап, шї кѣ Валахіа аѣ лѣкрат, кѣм аѣ врѣт шї кѣм с'аѣ зїе маї дн есе, чї тот днтрѣ ачеста ап с'аѣ анѣкат шї де Бѣлградѣл дн Сербїа, кѣм скріе Бокшаї⁸⁾ кѣ 400,000 де осташї, дар дн зѣдар; пентрѣ кѣ Бѣлградѣл фѣ апѣрат де Хѣнїадї чел вїтеаз, кареле адеварат есге, кѣ аѣ фост вреднїк де тоатѣ ласда, дарѣ шї маї вреднїк ар фї фост де нѣ ар фї нѣтраг ачелеа каре ле скріе Ладїслав VI Країл Țngarїеї дн хрїсовѣл сѣѣ чел днтѣїа зї а лѣї Апрїїле дн анѣл 1457 дат, кареле се аѣлѣ ла Праї⁹⁾, зїкїнд: „Пре Воевезїї пострї аї Валахіеї шї аї Молдовеї карїї носѣт шї крѣїтеїї ноастре аѣ фост кредїнчонїї, пре знїї і-аѣ оторѣт, пре ашїї і-аѣ мѣзлїт, шї аѣ нѣсе пре ашїї дн локѣл лор, ка сѣтї фїе лѣї облігацїї.“

Дннѣ че аѣ днвїне Іоанн Хѣнїадї пре Махомет II, ла Бѣлградѣл дн Сербїа нѣ мѣлт аѣ трлїт, чї аѣ мѣрїт дн Zemlin дн 10 Септемврие дн анѣл де акѣм 1456, де ннде с'аѣ дѣс дн Бѣлградѣл дн Ардеал, шї с'аѣ астрѣкат дн вїсерїка чеа де ел зїдїтѣ аколо¹⁰⁾.

Лѣсат'аѣ Іоанн Хѣнїадї дої фїчїорї дннѣ сіне, пре Ладїслав шї пре Матїа, апої Країл Țngarїеї, чел маї вестїт маї вѣртос днтрѣ Țngarїї. Лѣї Ладїслав нѣ вїне і с'аѣ дн-тѣмїлат сѣзрїшїтѣл вїеїї, пентрѣ кѣ мергїнд Країл Ладїслав ал VI сѣ вадѣ Бѣлградѣл дн Сербїа, аѣ дѣс кѣ сіне пре Țлрїк Комїтѣл Цїїїеї, кареле дї ера знкїѣ де пе мѣмѣ (кѣчї ера вѣр прїмарѣ¹¹⁾ кѣ мѣмѣ-са Елїсавета) шї пре Країл ла тоате релеле дн дндетна, днпротївїндѣсе нѣрѣреа лѣї Іоанн Хѣнїадї. Țлрїк ачеста вреа сѣ потопѣт шї пре фїїї лѣї Іоанн Хѣнїадї, кареа сїмїндѣо Ладїслав фїїл лѣї Іоанн Хѣнїадї чел маї маре н'аѣ ащептат сѣшїї пїїнеасѣл воїа Țлрїк чї л'аѣ тѣиат дн Бѣлградѣл дн Сербїа дн лѣна

лѣи Ноевриѣ дѣи англ ачеста 1456. ¹²⁾ Подлшани зиче: „Mathias quoque assiliens jam pene examinem Ulricum confodit, Matia дикъ сърѣнд кѣнд трыѣа де моарте Ѣлрик л'аѣ стрѣлѣис.“ Че с'аѣ дѣгѣмѣлат апоѣ кѣ фѣи лѣи Хѣниадѣ, воѣс арѣта де ачѣ дѣнаѣнте.

¹⁾ Dogiel in Cod. Dipl. Poloniae Tom 1. p. 602. ²⁾ Cromerus Lib. 23. p. 357. ³⁾ Leonhardus Gorecius in Descriptione belli Ivoniae p. 15. ⁴⁾ Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 173. ⁵⁾ Chalcocondilas Lib. 9. ⁶⁾ Abrahamus Bzovius in Hist. Eccl. ad ann. 1463. No. 27. ⁷⁾ Anonimus Valachicus cap. 44. ⁸⁾ Bakschay p. 923. ⁹⁾ Pray in Hist. Reg. Hung. tom. 2. p. 341. ¹⁰⁾ Thuroczius f. 274. Bonfinius f. 495. Bakschay l. c. ¹¹⁾ Haner Reg. Hung. Period. 290. No. 14. nota q. ¹²⁾ Thuroczius f. 275. seqq. Ranzanus f. 390. seq. Bonfinius f. 495. seq. Sigler f. 60. Timon f. 67, ¹³⁾ Podlusani p. 314.

Англ 1457. Краѣл Ладислав VI дѣи лѣна лѣи Ноевриѣ дѣи англ трукѣт съвт дѣсрѣмѣлт фѣгѣдѣисе Елисаветѣи вѣдѣвѣи лѣи Иоанн Хѣниадѣ, кѣ ва ѣерга пре Ладислав фѣисл еѣи пентрѣ вѣдѣереа вѣкѣилѣи съѣ Ѣлрик Комѣтѣилѣи Цѣилѣи; дрепт ачѣеа Ладислав кѣ фратѣ съѣ Matia фѣрѣ фрикъ аѣ петрукѣт не Краѣл пѣнѣ дѣи Бѣда, вѣнде аѣиангѣнд Краѣл шѣи аѣ вѣитатѣ фѣгѣдѣисѣнда, шѣи принѣжѣнд пре амѣндѣи Корвѣниѣи г'аѣ пѣс ла дѣикѣоаре, шѣи лѣи Ладислав и аѣ тѣиат канѣл дѣнѣи трѣи зѣле¹⁾. Дѣспре карѣ траѣдѣисе аша скрѣис Кромѣр²⁾: „Дѣи англ 1457 Ладислав фѣисл лѣи Хѣниадѣи пентрѣ вѣдѣереа лѣи Ѣлрик Комѣтѣилѣи Цѣилѣи врѣштѣамѣлѣи съѣ с'аѣ недѣисѣт кѣ тѣиереа. Матѣи аѣ фратѣле лѣи, карѣле ера маѣи мѣк де вѣрѣстѣ, принѣжѣндѣсѣ дѣмпре-вѣпѣ кѣ Иоанн Епископѣи Орѣзѣи Марѣи, шѣи кѣ маѣи тѣлѣи воѣерѣи де фрѣнте с'аѣ дѣс дѣи Бѣчѣи де Краѣил Ладислав (VI), шѣи с'аѣ арѣникѣт дѣи темѣнѣт. Мѣшта лѣи Ладислав шѣи а лѣи Матѣи аѣи тѣиереа иѣишоасѣи фѣиинд, пѣс с'аѣ дат ла пѣлѣис шѣи ла ваѣте чѣи аѣ принѣ арѣте асѣпра Краѣилѣи, шѣи дѣи тѣнѣи шѣи маѣи тѣре ар фѣи черкат, кѣ ар фѣи кѣиѣмат пре Тѣрчѣи дѣнтрѣ аѣиѣсторѣи, де пѣс о ар фѣи ашезат вѣнѣи дѣнтре воѣерѣи чѣи маѣи де фрѣнте.“ Ranzan³⁾ скрѣис, кѣ дѣи пѣнѣи аѣ стат лѣкрѣл, де пѣс с'аѣ скѣлат тоѣи воѣерѣи. дарѣ маѣи аѣеа Арѣделѣни асѣпра Краѣилѣи Ладислав, пентрѣ фѣиѣорѣи лѣи Хѣниадѣи, пентрѣ ачѣеа с'аѣ шѣи кѣрат Краѣил ла Бѣчѣи. Дѣнѣ че с'аѣ дѣс Краѣил Ладислав VI ла Бѣчѣи, Елисавета вѣдѣва лѣи Иоанн Хѣниадѣи кѣ фратѣ съѣ Мѣхѣил Сѣлаѣи де Хорѣгѣсѣг, Комѣтѣл Тѣиѣшоарѣи, Банѣл Мѣковѣлѣи шѣи Кѣнѣитѣанѣл Бѣлградѣилѣи дѣи Сѣрѣвѣи, аѣ шѣи дѣченѣт шѣиѣ а'шѣи кѣнѣига прѣтѣнѣи. Дрепт ачѣеа Сѣлаѣи принѣ Хрѣисовѣл съѣ карѣле л'аѣ дат дѣи Сѣнаверѣш, а трѣиѣ зѣи де Рѣсѣлѣле дѣи англ 1457, шѣи се аѣлѣ ла Корѣндѣс⁴⁾, аѣ дѣнтѣрѣнат лѣи Ладислав де Наѣвѣеѣлѣи Мѣдѣистрѣлѣи Кѣлѣчѣарѣлор крѣиѣштѣи, шѣи лѣи Бенѣдикт Вѣрѣш де Фарѣнш сѣтелѣ Бѣчѣеарѣеа, Олѣка, Фѣлипѣишѣл Ѣнгѣреск шѣи Фѣлипѣишѣл Сѣсѣск, карѣ ле скѣмѣвѣсѣ кѣ Иоанн Хѣниадѣи. Ачѣлаш Сѣлаѣи кѣ сорѣ-сѣ Елисавета принѣ Хрѣисовѣл, карѣ л'аѣ дат дѣи Тѣиѣшоарѣ дѣи 13 Исѣиѣ дѣи англ 1457, шѣи се аѣлѣ ла Фѣиѣрѣварѣи⁵⁾, тарѣшѣи аѣ дѣнѣоѣт аѣлѣианѣа кѣ Панкратѣи дѣи Сѣлтѣ Мѣклѣш, прѣкѣштѣи о фѣкѣзе Иоанн Хѣниадѣи дѣи англ 1444. Пентрѣ аѣлѣианѣелѣе ачѣстѣа шѣи аѣтелѣе, карѣ пѣс ле шѣиѣ, гѣндѣск еѣ, — кѣ с'аѣ порѣнѣт маѣи тѣре Краѣил Ѣнгѣриѣи Ладислав VI, сѣѣ Постѣхѣмѣл, де аѣ дат Ромѣнѣлор дѣи Банѣт прѣвѣлѣ-ѣиѣонѣл, карѣ се аѣлѣ дѣи Дѣпѣломѣтѣрѣилѣе Ѣнгѣриѣи⁶⁾, шѣи сѣнѣл аша:

„Noi Ladiclav din mila лѣи Дѣмнезеѣ Краѣил Ѣнгѣриѣи, Бохѣмѣиѣи, Далѣмѣдѣиѣи, Кроѣ-ѣиѣиѣи ш. ч. Дѣксѣл Авѣстриѣи шѣи Сѣтриѣиѣи, Марѣхѣиѣнѣл Морѣвѣиѣи ш. ч. фѣчѣнѣѣи дѣнѣиѣнѣдѣре

prin rîndul acestora, tîtîtor, cîrora se kvine, km km noi şî pentrî şîmlîgî rîgarea kredînoşilor noştri a lîi Mihail nîmîtîlî de Temenxelî şî a lîi Stefan fîtîlî lîi Cîntan dîn Bozianş, cea şî persoanelî şî kî nîtele lor, şî ale celoralalî tîtîtor nobîlîlor, kenezîlor şî ale altor Romîni dîn dîntîrîle Logoşş, Şebesh, Mihail, Xalmanşş, Krasnopîr, Borza, Komîatî şî Ilîka nîmîte, Mîrîreî (caş Maîestateî) noastre datî, şî sokotînd kredînoşîrîle şî vrednîcîle kredînoaşelor slîjbelor tîtîtor nobîlîlor, kenezîlor şî Romînilor a celor, kî kare eî nî nîmî Kraîlor Şîgarîeî celor de dîn 'naintea noastrî, çî şî noaşî pre eîne s'aş fîkît nîkîşî, şî maî ales pentrî a ceea, pentrî kî fîind eî nîşî şî marînîle kîrîmeî noastre spre pîzîrea şî anîrarea vadîrîlor Dîpîreî şî kontra deselor nîvîrîlor Tîrçîlor (karîi aş obîcîşî şî partea aceea caş a pîrîda kîrîmea noastrî, caş a rovî pre lîkîtorîi cereî noastre, neosevînd vîreta caş partea bîrîbîteaskî de la cea fîteasckî) nî se dîfîrîkoşeaze a şî svîne dîtîmîlîrîlor porokîlî persoanelî, bînîrîle şî toate averîle sale, vînd şî noi ale resîlîtî, toate Prîveleçîoanelî nîmîçîlor nobîlî Romîneşî şî Kenezî, desîre orî ce slovozenî, prerogative şî kîdînce s'aş dat lor, ka şî km s'ar kvîrînde şî acesce kîrîi ale noastre dîn kvînt şî kvînt le prîmîm şî dîtîrîm (darî svît kondîçîle, gîestîçîle şî slîjbele svît kare s'aş dat lor de la Antecesorîi noştri Kraî Şîgarîeî) kî nîtere Kîrîeaskî pentrî nîmîçî nobîlî Romîneşî, Kenezî, şî çîalalî Romîni çet de akîm, şî çet vîntîtorî de anîrîrea şî fîrîçîm, kî pre eî pre toçî şî pre fîeçîe-karele dîntre dînîşî, prekîm pre çet maî marî, ana pre çet maî mîçî, şî vom skîtî şî çînea şî toate slovozenîle, prerogativele şî kîdîncele a ceea ale lor. Şî ka a çîeîaşî nobîlî Romîneşî şî Kenezî şîndîse dîntre eîne kî atîta maî bîne sî noaşî çîe şî de a çî dînîte slîjbele noastre şî ale Kîrîmeî noastre, an orîndîçîka de a çî dînîte dîntre a ceea ont dîntîrî nîçî o moşîe sî dîrîm kvîva, fîrî nîmî a celora, karîi se vor vedea a çî vrednîcî pentrî slîjbele sale, şî a ceea ont dîntîrî nî le vom desîrîçî de la olalî, nîçî vom dîrî vîrîşî dîntîrî nîsele kvîva, çî le vom çînea la olalî nedescîrîçîte pre sama S. Koroneî Kîrîmeî noastre, prekîşî le aş dîntî şî Kraî çet dînîte noastrî. Ba dîntîlî Komîatî, karele s'aş fost zîloçî lîi Ioann Xîniadî (karele aş fost dîpî aceea gîbernatorî Şîgarîeî) prin prea dîçerîpatîlî Prîndîlî Domîlî Cîçîmînd Dîmpîratîlî Romanîlor şî Kraîlî Şîgarîeî, şî se zîce a çî fost rekîmpîrat prin lîkîtorîi dîntîrî nîşî, îarîşî şî dîpîrezîm kî çîelalîte şîente dîntîrî orîndînd, ka sî çîe dîntîlî Komîatî dîntre çîelalîte, şî sî aîvî şî prîvîleçîon kî dîncîle. Preste acescea dîgîçîm nîmîçîlor Nobîlîlor Romîneşî şî Kenezîlor, ka pre dînîşî altîlî sî nîçî çîdeçîe, fîrî nîmî Komîçîlî lor, karele se va nîne dîn tîmîş şî tîmîş, kî a kvîrîa çîdekatî de nî se vor dîndîçîlî, se poaşî şîna karele caş nîrîle sale la çîdeçîe kvîçîi noastre, caş şî dînîte noastrî. Maî vom prestî çîe zîce, ka Komîçîlî caş Vîçe-komîçîi lor, karîi vor çî dîn tîmî şî tîmîş, şî şîgîvînî şî bîrînîgîrî caş nedence, sî nî kvîzeze a lîa de la çet dînîşî kaî, arîme şî alte lîkîrîi altîntîrele,

фъръ де ва фѣ де фауъ ши солгъвѣръка (цѣзде ле воѣзреск) Ромънілор ачелора. Маѣ пре зртъ пре нѣмѣцѣи повѣлі Ромънещѣи ши примѣи ши 'сокотѣи дн нѣмерѣя повѣлілор челор а- девърацѣи дѣн крѣмеа ноастрѣ, екътѣндѣи пре еѣ, ши тоате вѣзвѣрѣ ле лор де тоатъ дареа ши трѣвѣтѣл ши ал пострѣ ши ал алтора, пѣчѣ сѣи поатъ чѣнева — — орѣ зѣде аѣи нѣне ла а- рѣше . саѣ аѣи цѣздева пре еѣ, саѣ пре сѣнѣши лор, саѣ аѣи сѣлі сѣ стеа днпѣнтеа алтора цѣздекторѣи, чѣ де кѣтѣва ар аѣеа чѣнева чеѣа днпѣротѣва нѣмѣцѣилор повѣлілор Ромънещѣи ши а кенецилор саѣ а сѣнѣшилор лор, ачела ачѣеа сѣ очерче асѣира сѣнѣшилор повѣлілор ши а кенецилор днпѣнтеа Комѣтилор лор, карѣи де вор фѣ лѣнешѣи дн фачерѣа дрептѣцѣи, сѣ се шѣле каѣса днпѣнтеа цѣздекторѣисѣлѣи кѣрѣцѣи ноастрѣ, ши де ва фѣ лѣнешѣи ши ачѣста, днпѣнтеа Маѣестатѣи Ноастрѣ сѣ вѣнѣ лѣкрѣл, ши і се ва фаче дѣстѣл дѣпъ лѣцѣ. Днтрѣ акѣрѣѣа лѣкрѣ поменѣре ши тѣрѣме де анѣрѣреа ам дат карѣеа ачѣста печѣтѣлѣтъ кѣ чел секрет печѣтѣк ал пострѣ, кѣ карѣе ле фолосѣм ка Краѣл Ѣлгарѣеѣ. Дат дн Виѣнна дн зѣа тѣѣерѣи каѣлѣи Ботѣзѣторѣисѣлѣи Іоанн дн анѣл Домнѣлѣи 1457. Іаръ ал крѣмѣилор ноастрѣ а Ѣлгарѣеѣ 18, а Бохѣмѣеѣ 4.“

Фрѣмос прѣвѣлѣцѣион еѣте ачѣста, даръ цѣнесе, аѣ ва, сѣнѣл Ромънѣи чеѣи дѣн Банатѣ. Еѣ шѣл кѣ Домнѣле дѣн Банат карѣе маѣ пѣнте аѣ фост нѣмаѣ але Ромънѣилор, не вреѣмеа меа ле аѣ кѣтѣнѣрат кѣ ванѣ гага Ѣлгерѣи, карѣи аѣ ши авѣт кѣдѣнѣцъ, Немѣцѣи, Тѣлѣенѣи, Арѣменѣи, Грѣцѣи ши алѣе неамѣрѣи стрѣѣне, карѣи апоѣи пѣаѣ домнѣи, чѣи аѣ тѣрѣнѣт прѣсте мѣшеѣ Ромънѣи!!

Дн Бѣда локѣнд еѣ, мѣлѣцѣи оамѣнѣи днвѣцѣацѣи пѣаѣ днтрѣѣват че фѣлѣл де нѣдѣганѣе аѣ фост маѣ де мѣлѣт Кенециѣ Ромънѣилор? Еѣ ле ам рѣсѣнѣс, кѣ нѣмѣле ачѣста Кенец лѣаѣ лѣат Ромънѣи пострѣи де ла Пѣдѣнакѣи ши де Комѣнѣи, дѣспре карѣи ам ворѣт ла анѣи грѣкѣцѣи, ши кѣт ми се веде, аѣ фост Кенециѣ, кѣнѣтѣнѣлѣе сѣтелор ши але цѣнѣтѣрѣилор. Днтрѣзѣн дѣпломат ал Сѣлѣтѣлѣи Стефан днлѣлѣлѣи Краѣлѣи Ѣлгарѣеѣ, карѣе се поменѣше дн Хрѣсовѣл лѣи Кендерѣнѣи де Малѣмѣвѣл, чел дн анѣл 1445 дѣн Сѣгѣтѣл Марѣатѣрѣешѣлѣи дат, ши де Корнѣдѣе⁷⁾ адѣсе, ам днвѣцѣат кѣ Сѣлѣтѣл Стефан I аѣ дѣрѣсѣт де зрѣк сѣтѣл Вѣнна дѣн Марѣатѣрѣешѣ кѣ днтрѣг ѓтарѣл ши тоате фолосѣрѣле Кенецилор Ромънещѣи лѣи Некѣлѣе ши лѣи Радомер. Іаръ дѣн Дѣпломатѣл Краѣлѣи Ѣлгарѣеѣ Ісѣдовѣк I, чел дѣн анѣл 1366, карѣе іарѣш де Корнѣдѣе се адѣче⁸⁾ се веде, кѣ Кенециѣ аѣ фост де дошъ фѣлѣспѣи, зѣи се нѣнеа Кенеци де Краѣл прѣн кѣрѣцѣи, ши ачѣщѣа се прѣѣмеа нѣрѣтѣрѣи ка ши повѣліи, алѣцѣи се алѣѣеа де поѣод саѣ зрѣта нѣрѣнѣцѣилор сѣи, ши ачѣщѣа дакѣ нѣ се днлѣтѣрѣа прѣн кѣрѣцѣи де ла Краѣл, нѣтрѣ фѣчеа кѣт фаче зѣн повѣл саѣ воѣерѣлѣи кѣчѣи прѣцѣи онѣт фѣчеа зѣн повѣл.

Карѣе шѣе маѣ мѣлѣте дѣспре Кенециѣ, днвѣцѣетъ ши пре мѣне, кѣчѣи вѣкѣрос дн воѣл аѣкѣлѣта. Аѣгѣта тѣ днторѣк ла Іѣсторѣа дѣн анѣл де акѣш, карѣе аѣна терѣе маѣ днѣоло.

Іадѣслав VI саѣ Постѣхѣтѣл дѣн Бѣлѣл сѣаѣ дѣс дн Прага, се цѣнѣл нѣлѣтъ кѣ о Прѣнѣцѣенѣе дѣн Гѣлѣлѣа, чѣи фѣрѣ де поѣок аѣ фост, нѣнѣтрѣ кѣ аѣ нѣрѣт дн Ноѣмѣврѣе дѣн анѣл 1457, тоѣта атѣнѣчѣи кѣнд се фѣчеа нѣнѣта, ши днтрѣ ачѣеа зѣи, дн карѣе цѣзрѣсе дн

англ. текст, къ ва іерта пре Владислав феціоръ лѣ Хъниади, адекъ дн 22 саъ 23 de zile але лѣ Ноемвріе, дн въреть de 18 anі⁹⁾.

1) Thuroczius f. 278. seqq. Ranzanus f. 392. Bonfinius f. 497. seqq. 2) Cromerus Lib. 23 p. 358. 3) Ranzanus f. 393. 4) Cornides Mss. Dipl. Tom. 2. p. 187. 5) Carolus Fejervari in Analectis. tom. 7. Nro. 18. 6) Diplomatarium Bibliothecae Regnicolaris. tom. 13. 7) Cornides Mss. Dipl. tom. 7. p. 203. 8) Idem Cornides ibidem. tom. 2. p. 62. 9) Bonfinius f. 500. Thuroczius f. 282. Ranzanus f. 393. Ens p. 146. Pistoris f. 769. seqq.

Англ. 1458. Дъпъ че аѣ мъріт Крайъ Унгаріеі Владислав VI Міхаіл Сілаці къ соръ-са Елісавета вѣдъва лѣ Іоанн Хъниади: ші маі таре аѣ вѣлат пріетеніагъ лор воіерілор челор маі пѣтернічї дн Унгаріа. нѣмаі ка съ поатъ фаче крайъ не Матіашъ Корвінъ, фїл. чед маі мік ал лѣ Іоанн Хъниади, пре кареле дн поръка Крайъ лѣ, пѣлъ дикъ п'аѣ фост мъріт, дн дѣсесе ров дн Прага, сѣнт Команда ші грїжеа лѣ Георгіе Подіеврад Гъвернаторіа лѣ Бохеміеі¹⁾. Ші ка съ ші довѣдеаскъ сконъ чед доріт, дитѣашї датъ аѣ фѣкст паче ші альянцъ de п.лїн къ Владислав Гара Палатинъ Унгаріеі ші къ Александрїна мѣереа лѣ сѣнт кондіціае ачестеа: ка Палатинъ, къ чеї че цїнѣ de дѣнса, съ стеа дитрѣ аїсторіѣ, ка Матіашъ Корвінъ съ се алегъ Крайъ, іаръ Сілаці ші Елісавета дїмпрехъ къ Матіашъ Корвінъ се іарте пре Владислав Гара ші пре Александрїна, къ аѣ фост прїчїнъ, de с'аѣ тѣлат Владислав Корвінъ; ші Матіашъ, дѣпъ че се ва адеце Крайъ Унгаріеі, съ іеа пре фата лор мѣере шїе, прекъм тоате се кѣрїнд дн Хрісовъ лѣ Міхаіл Сілаці ші ал Елісаветеі вѣдъвеі лѣ Іоанн Хъниади, каре л'аѣ печетлїт къ доатъ печедї дн Сегедїн не ла Бовстеазъ дн англ. 1458 ші се афлъ ла Георгіе Лакїч²⁾. Дн сѣвршїтѣ Хрісовъ лѣ аї адѣс маі мѣцї се нѣмекъ, карїі аѣ фост зна къ Владислав Гара дн вїдереа лѣ Владислав Корвінъ, пре карїі тоцї і-аѣ іертат Сілаці къ соръ-са Елісавета, нѣмаі ка съ фїе пентрѣ адедереа лѣ Матіашъ Корвінъ. Дитре чеї че с'аѣ нѣмїт дн сѣвршїтѣ Хрісовъ лѣ маі сѣс зїс, аѣ фост ші Стефан фїл. лѣ Пѣсе de Зеер, дикъ доаръ чед маі лотрѣ, къ кареле ачелашї Сілаці аѣ фѣкст осевїт альянцъ дн Пеша, Марці дпайнте de 25 de zile але лѣ Іанваріе дн англ. 1458, адекъ токма сѣнт адънареа, дн кареа с'аѣ алез Крайъ Матіашъ Корвінъ, прекъм аратъ хрісовъ лѣ Сілаці чед de ла Капрїнаї³⁾. Асене і-аѣ фост ача даръ лѣ Міхаіл Сілаці а фаче, ка пре пепотъ съѣ Матіашъ съ ал алегъ Крайъ дппротїва комїтілор Цїліеі, ші дппратѣ лѣ Фрїдерїк III, карїі ашїндереа рѣвнеа крѣтеа Унгаріеі⁴⁾, Пентрѣ къ пре воіерїі чеї маі пѣтернічї і-аѣ дѣвѣзїт къ альянцѣе към с'аѣ зїс, іаръ пре чеї маі славі і-аѣ дпфрїкомат къ челе 20,000 de осташї, каре ле адѣсесе къ сїне дн Ардеал, ші къ фѣрчїле, каре ле рѣдїкасе дн къмъ лѣ Ракшъ de лѣгъ Пешеа⁵⁾.

Алегъндѣсе Крайъ Матіашъ Корвінъ дн зна лѣ Іанваріе дн англ. de акъм⁶⁾, дн въреть de 15 anі⁷⁾, саѣ дн въреть de 17 anі⁸⁾, Міхаіл Сілаці дидатъ аѣ дпдїнцат не Георгіе Подіеврад акъма Крайъ Бохеміеі⁹⁾ деспре адедереа лѣ, кареле дидатъ аѣ скос пре Матіашъ дн прїнсоаре, ші нѣнлѣдъ къ сїне ла тасъ, і-аѣ сїне вестеа, ші л'аѣ

рват, ка съ се кьстораскъ къ Екатерина фата са, пре кареа о ащ ши лгат Матиашъ мѣере шиє дн анл виторіѣ 1459; чи дьтъ шоартеа фетеѣ Палатинълѣ Ладислав Гара, пре-кшн шъртърисеѣе Бонѣиніє ¹⁰⁾, ши цине Хрисовъл лѣ Сілаці чел де ла Лакіч, че с'аь адсе маї дн есе. Хрисовъл ачеста де л'ар фі четіг Ханер ¹¹⁾. нѣ с'ар фі мѣрат, че дн-сампъ квинтеле лѣ Бонѣиніє дн локъл ла нсмърѣл 10 адсе, quum post mortem prioris sponsae, filiae Georgii Bohemiae Regis, nuptiae instarent, адекъ дьтъ шоартеа логеднчеѣ чеї днтѣѣ, апроииндсе ншта фетеѣ лѣ Георгіє Країлѣ Бохеміє.

Четиторієлє вѣне, шоаръ нѣ те веї скърві де'цї воїѣ снѣне ачї зп лѣкръ деспре кареле так адцї авторї. Історїчїѣ Шугреѣѣ мѣлт ворвекъ деспре Іоанн Корвінъл фїлѣ Країлѣ Матиашъ I, деспре кареле ши ещ воїѣ кьвѣпта ла локъл сѣѣ, ши скріѣ, къ ащ фост фечїор де дьтъ гард Країлѣ Матиашъ пѣскѣт дїптр'о Шугроаїкѣ; Шугроаїка ачееа оаре н'ащ фост фата Палатинълѣ Ладислав Гара? ал кьреїа фечїор, вїне къ дьнса ащ пѣтѣт фї не леѣе кьвѣпате къ Країл Матиашъ, н'ащ пѣтѣт зрѣта тѣтѣне-сѣѣ, пентрѣ къ ачеста днкъ н'ащ фост днкоронат Країѣ Шугарієѣ, кьнд л'ащ фѣкѣт, ши ла Шугрї орї че фаче Країл маї 'наїнте де днкоронареа са, немїка аїзїнѣе. Шлѣдъ ка ачеста почїѣ адѣче ши дн Августї, каса Австрїєѣ; кьчї алдоїлеа фечїор ал днпъртѣсеѣ Марїєѣ Тересїєѣ Карол, кареле ащ мѣрїт дн тїпъръ вѣрстѣ, овїчнїсе а арѣнка фрате-сѣѣ челѣ маї таре лѣ Іосїф II, челѣ лѣздат, къ ел Іосїф II-леа есте пѣскѣт маї 'наїнте де а се днкорона нсмѣ-са Крїеасѣ Шугарієѣ, ши дрепт ачееа лѣ нѣ і се каде Крїмеа Шугарієѣ. Даръ ещ нѣ днторк ла фїрѣл Історїєѣ.

Фїїнд къ Матиашъ Країл, пре кшн с'ащ арѣтат маї есе, ера днкъ тїпър, цеара і-ащ дат тѣтор пре Шнїл сѣѣ Міхаїл Сїлаці, кареле л'ащ ши рѣкѣтпѣрат де ла Країл Георгїє Подїєврад, ши л'ащ дсе дн Бѣда ¹²⁾. Днтрѣ ачееа ачелашї Сїлаці трѣнл лѣ Ладислав Корвінъл днкъ л'ащ десронат де ла фѣрчїле дн Бѣда, ши дѣкѣндѣл дн Бѣлградѣл дн Ардеал, л'ащ астрѣкат лѣнгъ татѣ-сѣѣ Іоанн Хѣнїадї ¹³⁾. Даръ Матиашъ Країл нѣ вїне ащ рѣенлѣтїт лѣ Міхаїл Сїлаці пентрѣ тоате ачестеа пре кшн аратъ Хрисовъл лѣ каре се адѣче де Корнїдеѣ ¹⁴⁾, дн Архївъл Сївїлѣл де сѣѣт нсмърѣл 192 ши сѣѣт аша:

„Матиашъ дн мїла лѣ Дѣмнезеѣ Країл Шугарієѣ, Далмацієѣ, Кроацієѣ, ш. ч. Бѣгѣторї де самѣ ши днделенцї вѣрвацї, крѣдїнчїошї повъ адевѣрат пѣкѣцї. Къ вої пентрѣ кьвїоасе прїчїнї, каре къ време вї ле вом снѣне, ам прїнсе не фрателе пострѣ тѣрїтѣл Міхаїл Сїлаці комїтѣл Бїстрїєѣ ши л'ам нѣсе ла днкісоаре, крѣдїнчїошїреа воастрѣ сѣ шїе, къ дн вѣѣт ши дїреантѣ прїчїнѣ с'ащ фѣкѣт тоате. Іаръ вої повѣдїндѣне Дѣмнезеѣ марѣїнїле ачестеа а ле Крїмеї поастрѣ ле вом орїндї. Чї вої днтрѣ ачееа сѣ авецї вѣнѣ грїже де четѣдїле поастрѣ. Дат дн Nandor алѣа Дѣмнекъ дьнѣ 4 Октомвріє 1458. Шї есте тїтѣлѣл дїна фарѣ: „Тѣтѣрор ши фїеше-кѣрѣїа Сас дн шепте ши доѣѣ скаѣне сѣсесцї дн Ардеал Шеїка ши Медїашъ, крѣдїнчїошїлор повъ адевѣрацї пѣкѣцї. Іатѣ че ащ лѣкрат Матиашъ Країл Шугарієѣ токѣ ла днченѣтѣл Домнїєѣ къ Тѣсторѣл, зпкїл ши фѣкѣторїл сѣѣ де вїне, Міхаїл Сїлаці, чї аша есте фїреа Ромѣнїлор ачелора, карї дн немїка авѣкъ ла чева.

Ачелаші Міхаіл Сілаці маї днаинте де а се прінде, ва доаръ маї 'наинте де а а-
дече пре Матіашъ Крайъл дн Бзда, аша скріе Сівіненілор днтръ ал кърора Архів се
ціне Епістола лзі: „Ам днцелес кѣм аці дат вої прічінъ prin завістіле поастре Лъ-
мініатарі Прінцлзі Влад Водъ, Домнлзі церей Мънтенеші, де в'аѣ веніт вохъ преа
мъите реле ші пагъбе каре вохъ ві ле дмпштъм. Чи фінд къ пої ам скріе ші пшмітх-
лзі Водъ prin алте кърці але поастре, ка ел съ въ деа паче ші одіхнъ: пентръ ачееа
вохъ днкъ въ поршчім, таре ші въртос prin рѣндл ачестора, ка, де кѣтва аці фѣкѣт
вр'о сгрѣмвѣтате ші пагъбъ оаменілор саѣ сѣншлор лзі, съ о дндрептаці, ші къ ел
съ въ дмпъкаці, ші де ачї днаинте, къ ел ші къ озмені че се цин де дѣнсъл, съ трѣці
ліні ші пачінічі; алтмінтредеа съ шці, къ де веді маї дндрѣснї а фаче чева лѣкръ поѣ
дн контра лзі, пѣ vom ацігта маї мѣлт, пічі vom мѣлкъмі маї мѣлт лѣкръл, ші апъ-
ра пре вої. Дат дн Бзда Марці дн а патра сѣнтъмънъ а пѣреасемеї дн анъл Дом-
нлзі 1458.“ Дн кѣвінтеле ачестеа а ле лзі Сілаці поці кѣлече, къ Сасіт дн Сівіш аѣ
фост прічина, де Владіслав V, Домнл Валахіеї аѣ фѣкѣт ачелеа дн анъл де агѣм, ка-
ре ле скріе деспре дѣнсъл Бзовіе ¹⁵⁾, зікѣнд: „Ачеста днтрѣнд дн цінѣтл Сівішлзі
мъите сате пліне де оаменї аѣ арсѣ, ші дѣкѣндѣ мѣлціме де робї дн Валахїа, і-аѣ
трас дн цапъ.“

Деспре Молдова скріе Мірон Логофѣтл ¹⁶⁾ зікѣнд: „Дѣнъ дої ані аї Домніеї лзі
Петрѣ (V) Арон, (кѣнд аѣ домпіт а дова-оаръ дѣпъ Александрѣ II) рѣдікатѣс-с'аѣ дн
цезара Мънтенеаскъ Стефан V Водъ, фечіорл лзі Богдан II Водъ къ мѣлціме де оа-
сте Мънтенеаскъ, ші дн цезаръ адѣнатъ, ші сілінд пре сказнл Сѣчеавеї, і-аѣ ешіт
днаинте Петрѣ (V) Арон пе Сіретѣ ла Долцеці ла Тіна, ші с'аѣ ловіт дн зіоа де Ціої-
тарї Априліе 12 (дн анъл 1458), ші аѣ днфрѣнт Стефан V пе Петрѣ V Арон; чи ачеста
пѣ с'аѣ лѣсат къ атѣта, чи де поѣ с'аѣ вѣлчїт ші с'аѣ ловіт къ Стефан V ла Орбік, ші
іаръші аѣ ісѣвндіт Стефан V. Мѣкар къ скріѣ Хроніціле Молдовенеці, къ аѣ прінс пе
Петрѣ V Арон ші л'аѣ оторжт Стефан V, даръ пѣ е адевърат, кѣчї Хронікарї Лешешї
апріат скріѣ, къ Петрѣ V Арон, аѣ скѣпат дн цезара Лешеаскъ. — — Дѣнъ че аѣ дн-
вінс Стефан V, пе Петрѣ V Арон, с'аѣ стріне воїерїї церїї марї ші тічі, ші алтъ кѣрте
мѣрѣнтъ днмпрезпъ къ Теоктіст Мітрополїтл ші къ мѣлці кѣлѣгѣрї ла локъл че се кіа-
тѣ Дрептате, ші къ воїа тѣтѣроф аѣ рѣдікат Домн церей пе Стефан V, ші зпгѣндл пе
Домніе Теоктіст Мітрополїтл, аколо аѣ лѣат Стефан V стеагъл церей, ші аѣ мерс ла
сказнл церей дн Сѣчеава. Кѣпоскътѣс-с'аѣ дндатъ ла днчепѣтл Домніеї Стефан V, къ
маї мѣлт ва фі плекат спре рѣсвоїе де кѣт спре паче, пентръ къ дндатъ аѣ дат оці-
лор сале стеагѣрї, Ходноці ші Кѣпітанї.“ Ашшдереа скріе преа вестїтл Енгел ¹⁷⁾,
кареле ші ачееа днкъ о тѣртѣрїсеще, къ Стефан V домпнд де ла анъл ачеста 1458, пѣ-
пъ ла анъл 1504, Молдова ла атѣта о аѣ адѣс, де сѣнгѣрѣ аѣ стѣпнїт фѣрѣ де кліентела кѣїва.

¹⁾ Ranzanus f. 395. seq. Bonfinius f. 504. ²⁾ Georgius Lakits in Adversariis Dipl. ³⁾ Kaprinai in Hi-
storia Diplomatica Part. 2. p. 118. ⁴⁾ Foresti nel tomo quarto del Mappamondo Istorico Libr. 11.

⁵⁾ Idem Foresti l. c. ⁶⁾ Decr. Michaelis Szilagyii in Corp. jur. Hungar. Part. 2. f. 115. Thuroczius f. 283. Pistorius f. 770. seq. Han. par. 192. Timon f. 68. ⁷⁾ Ranzanus f. 396. Timon f. 64. ⁸⁾ Bonfinius f. 509. Pistorius f. 771. Author Vitarum Regum in corpore juris Hung. Part. 2. f. 118. ⁹⁾ Haner Reg. Hung. Period. 15. § 337. ¹⁰⁾ Bonfinius f. 524. ¹¹⁾ Haner l. c. § 341. nota y. ¹²⁾ Bonfinius f. 510. Thuroczius. f. 286. Ranzanus f. 396. ¹³⁾ Thuroczius f. 285. Bonfinius f. 510. ¹⁴⁾ Cornides Mss. Dipl. Tom. 3. p. 66. ¹⁵⁾ Bzovius in Hist. Eccl. ad ann. 1463 N. 27. ¹⁶⁾ Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 24. ¹⁷⁾ Engel in antiq. Historia Moldoviae p. 131. 132.

А н я л 1459. Мъринд фата Палатинъ лѣи Ладислав Гара кѣм с'аѣ зис ла анъл трекът, Матіашъ Крайъ лѣи Унгаріеі, дн анъл де акъм с'аѣ късьторит, прекъм тѣртъсеце Бонфиніе ⁸⁾, а доза-оаръ къ Екатерина фата лѣи Георгіе Подіеврад Крайъ лѣи Бохеміеі, кареа днкъ п'аѣ тръит фъръ нъмаі 4 ані къ дънесъ, ші аѣ нърит стеартъ маі 'nainte de а се днкорона е.л.

Матіаш Крайъ лѣи Унгаріеі Меркърі де дънъ Ръскаіі дн анъл 1459, прін Діпломатъ лѣи Бсда дат, кареле се афъ ла Хевенеші ⁹⁾, аѣ днгъдсит, ка дн Мъпъщъръ лѣи Клъжъ лѣи. ші дн Бачіѣ съ се факъ тѣргъ де деаръ дн тог анъл; дн Мъпъщър ла Съптъшърія маре, аръ дн Бачіѣ ла Съпзіане, знде аѣ днгъдсит съ се факъ ші тѣрг де съптъшъръ дн тоатъ Марца.

Дн зюа де Съпъсіѣ дн анъл 1459, ачелаші Матіашъ Крайъ лѣи прін Діпломатъ лѣи Сегедін дат, кареле се адъче де Корнидес ¹⁰⁾, дърсіце лѣи Петръ Плеванъ лѣи дн Мартон-фалъ, ші Гъвернаторіъ лѣи Аввадіеі дн Керц, ссропеі лѣи Елісаветеі ші неподіор Петръ ші Еліа. Галгіа дн Комітатъ лѣи Албеі Ардеалъ лѣи.

Іаръ Стефан V, Домнъ лѣи Молдовеі, кареле нецтръ вѣтежіа ші фантеле лѣи нъ дн задар с'аѣ нъмт дънъ ачееа чел Маре саѣ Бън, дн анъл де акъм аѣ дат Діпломатъ лѣи каре се афъ ла Догіел ¹¹⁾ ші сьнъ аша:

„ Ноі Стефан Водъ дн міла лѣи Дъмнезеѣ Домнъ лѣи Молдовеі кзпоащем прін рлндъ лѣи ачестора дн 'nainteа тѣтсрор, кърора се кзвіне, де акъм, ші челор вѣторі, къ тѣрпціі домні Андреіѣ Одровае Палатинъ лѣи Къпѣтанъ лѣи Ръссіеі Ценераріѣ, ші Хрідко де Поторзані Палатинъ лѣи Подоліеі ші Къпѣтанъ лѣи Трешбові лѣи, фінд трініші къ деплінітъ нѣтере, къ кърці де кредінцъ скрпсе не пергамент, ші печетъ лѣи къ акъцатъ печетеа преа дусерінатъ лѣи Крайъ лѣи Полоніеі Домнъ лѣи постръ челъі преа-слъвѣт ка Амбашаторі къ ноі нецтръ тоате рѣвоіеле, сфъдзіле, прѣдзіле, апрінсъріле ші вѣрсъріле де сьнѣ, каре с'аѣ фъкът днтре церіле Подоліа, Ръссіа ші Молдова, аша с'аѣ днтъкът ші токміт, ка тоате сфъдзіле, рѣвоіеле, прѣдзіле, фъртшаръ ріле, апрінсъріле ші вѣрсъріле де сьнѣ де тот съ днчеге ші маі нълт съ нъ се патре. Іаръ де се ва днтъмла, ка оаре-кареле днтре Домні саѣ лъзиторіі нъмітеі церіі поастре Молдовенеші съ факъ чева рѣѣ дн Подоліа ші Ръссіа къ фъртъ лѣи прада, ші алтъ фантъ реа, нецтръ ачееа съ нъ се дноаскъ рѣвоіел, чі ла отар съ се факъ дѣрепгате де не стрікторіъ лѣи нъчї дънъ обічеі лѣи чел вѣкѣѣ. Іаръ къте с'аѣ пѣтрат дн сфада ші рѣвоіел де акъма, съ се ласе нънъ ла веніреа Домнъ лѣи постръ Крайъ, саѣ дн фаца Домніор, каріі се вор тріміте, ла ачееа прін Сегенітатеа са, фінд ші ноі де фадъ, дѣздекъндсе, се ва фаче дестъ лѣи дѣрепгате фіеще-кървіа. Фъгъдзім маі днколо, къ четатеа Хотінъ лѣи (кареа се цінеа де Маріа

вѣдѣва лѣи Еліа I, прекум с'аѣ зис ла аніі трекуді, маі алес ла аня 1456) нѣ о вом зѣрві, чи о вом мѣса дн паче кѣ вама, че се цине де дѣнса дн зилеле челе вені, кѣ орашѣ ші кѣ пескузітѣ дн апа Ністрѣлѣи, ші вор пѣтеа еніі локіторіі ла треніле сале, ші вом днгуѣдсі сѣ се дѣкѣ дн орашѣ лѣмне, кѣте вор фі де ліне сѣ, фѣл, ші алтеле де каре вор авеа оп, нефѣкѣнд врео сілѣ, ші пелѣкѣнд чева де ла чінева кѣ пстереа. Пре пегѣдїторі, со.т ші орі че феліѣ де оамени дї вом мѣса сѣ теаргѣ ші сѣ треакѣ кѣ лѣп-тріле, нѣмаі вама чеа обічнѣзітѣ лѣкѣнд де ла дѣншіі. Іарѣ де ва вѣтъма чінева днпре чеі дн четатеа Хотнѣлсі пре вр'шн сѣпсе ал пострѣ дн цѣара Молдовеі, вом днціінда пре нѣмїтѣл Палатнѣл Хрїцко прїп со.лѣл пострѣ, сѣ факѣ дрептате, прекум дї есте по-рѣпчїт, пѣпѣ че вом днціінда не преаслѣвїтѣл Країлѣ пострѣ. Чї днтрѣ ачѣеа, с'аѣ стѣнд ачестеа аша, Петрѣ Водѣ сѣ нѣ зѣвоѣаскѣ дн Хотн, нїчі сѣ кѣлѣреаскѣ, с'аѣ сѣ'л черче дн персоана са, нїчі сѣ локіѣаскѣ маі апроане де кѣт дн Стотрїч, де Молдова, пѣпѣ ла днцііндареа Домнѣлї Країлѣ пострѣ. Фѣгѣдїшн ші Домнїлор Ромѣнїлор, карїі дн днвоїреа Маїестатеї крѣїєдї сѣлѣскѣ лѣи Петрѣ Водѣ, кѣ ле вом днгоарче вѣлѣ-рїле челе пѣрїптедї ші дрепте, шї'ї вом чїнстї дѣнѣ вреднїчїле лор. Фѣгѣдїшн кѣ пре пегѣдїторї дї вом мѣса сѣ теаргѣ, треакѣ, зѣвоѣаскѣ ші існрѣвїаскѣ тоате треніле сале дн тот цїнѣтѣл Молдовеі, пѣтїнд вама чеа обічнѣзітѣ. Фѣгѣдїшн маі пре зрѣтѣ, кѣ нѣ не вом ліпї де алте пѣрїці, нїчі вом авеа днпрезпѣ кѣ цѣара Молдовеі алт Домн, фѣрѣ нѣмаі Домнѣлї Країлѣ, ші крѣїмеї Полонїеї вом сѣлци, ші вом мерце днтрѣ а-цісторїѣ дн контра пѣгѣнїлор, де че сѣ фѣреаскѣ Дѣмнезеѣ, кѣнд ва фі оп, ші венїнд Домнѣл Країлѣ дн пѣрїцїле Рѣссїеї, прекум не вом днтокмї, ла олаятѣ тоате невѣтъ-мат ле вом цїнеа сѣвѣ крѣдїнда, чїнстѣа шї цїѣрѣшжнѣтѣл вострѣ. Шї Домнѣл Країлѣ трѣвѣе сѣ не іѣвеаскѣ шї апере пре пої, ка пре сѣлѣсѣл сѣѣ дѣпѣ обїчїєлѣ чел венїѣ. Прїп пстереа ачестора, каре с'аѣ днтрїт кѣ печенїле, а поастрѣ, а Домнѣлї Валах, а Домнѣлї Доброч, Канчеларїѣлї (с'аѣ Логофѣтѣлї) пострѣ, а D. Алѣ Спѣтарїѣлї, а D. Лазар Магнѣ, а Dom. Toma Лохнда, а D. Кѣшнѣ, а D. Бѣхтѣ, а D. Сахес Спѣтарїѣ-лї пострѣ, а D. Столнїк, а D. Боїеран Комїсѣлї, а D. Лѣско Годїцкї, ші а Домнѣлї Оленег. Дат дн рѣша Ністрѣлѣи лѣнгѣ сѣтѣл Оверкіеловїце дн аня 1459, Цїої дѣлѣ Пащї.⁴

Дн Дїпломатѣл ачестѣ подї кѣлѣце, кѣ не Петрѣ V Арон, Полонїї днкѣ л'аѣ фост ацізтат асѣпра лѣи Стефан V; ші кѣ Мірон Логофѣтѣл, маі адеврѣат скрїє ла аня трекст деспре Петрѣ V Арон, дѣкѣт Хронїчїле Молдовенешї.

¹) Bonfinius f. 524. ²) Hevenessi Mss. suorum Tom. 5. p. 169. ³) Cornides Mss. Dipl. Tom. 7. p. 121.

⁴) Dogiel in Codice Diplomatico Poloniae loc. 1. p. 602.

А н ѣ л 1460. Міхаїл Сїлаці знкїл Країлѣи Унгарїеї Матїашѣ I, тѣкар кѣ непотѣл і-аѣ фост пѣтѣлїцїторїѣ, дѣнѣ кѣт с'аѣ арѣтат ла аня 1458, ші п'аѣ прїмїт сѣ фїє сѣвѣ тѣтеле лѣи, тотѣш п'аѣ зїтат фачерїле де вїне а ле ачелора карїї аѣ рѣдікат ла Крѣїме пре Матїашѣ I, ші маі алес а лѣи Ладїслав Гара, пентрѣ аї кѣрѣлѣ зрнѣторї аѣ дат Хрїсовѣл че се афѣл ла Лакїч ⁵), шї сѣпѣ аша:

„Noi Michail Cilauci de Xorocser Komitza de p̄sr̄rea a l Bistriciei Gubernatoria Ardealului, Banul Mahovului, și Clujtanul cel mai mare al p̄r̄șilor Ungariei celor din țios, și ч. фачет динциндаре prin ачестеа, къ адъкандъне а минте де претеншъгъл ши аманда, каре леам фъхът къ търитъл р̄посатъл Домнъл Ладислав Гара Палатинъл Ungariei, ши сокотинд, къ дъпъ тоартеа лъи лъмината Доамнъ Александрина Дъчесса din Тессен вл-дъва, ши Юв фйъл ши Анна фата лъи, къ възвриле ши къдинцеле сале сънт дп мълте при-межди ши лпнсе, порнци де евлавиа ши легътъриле поастре челе май дпainte ам цидекат, не ам псе дп инимъ ши фъръ де вре о лндоialъ ам фъгъдъит къ врем фъръ де дп-шелъчъне а' апъра пре еї, чпнстеа, възвриле ши къдинциле лор, ши а ле претенлор лор, пълъ кънд вом трѣи, дъпъ пстереа поастръ, дппротива тѣтърор немичилор лор, де ори-честат ши треаптъ, ши дерегъторіе вор. фі, фіе еї дп цеаръ, фіе стрейнт, репъндъ-не, де ва фі оп, ши капъл ши възвриле поастре, ши къ контрактъл ачеста п̄sr̄rea дп вом цпнеа фръдеще, пелънд дп самъ клеветеле оаменилор челор рѣи, ши' дпкредпцът пре фл-ши, къ пот вені фъръ де фрікъ дп възвриле саѣ кърциле ши четциле поастре, а ретъ-неа дптрънселеле, кът ле ва пълъчае, ши а се дъче дптрънселеле кънд вор вреа, ши пре-тепїи ши сълшїи пострїи съ аскълте де еї ка ши де пої, каре тоате къ ле вом пїни пре-кът с'аѣ скріе, ам фъгъдъит ши фъгъдъим, цїкърнд съвт чеа май mare кредпцъ крещїнеа-скъ, ши дънд ачестеа печетлъите къ печетеа поастръ ши пентрѣ търтъріе къ печецїле чпн-стїїилор дп Хс. Пърпцилор ши Домнилор Іоанн Епископъл Оръзіи марї, ши іаръшт Іоанн алесълъи ши дптърїтълъї дп Печї (саѣ чпнчї Бїсерїчї.) Дат дп Соклош, Марці дпainte de 7 Aprilie 1460.“

Bezi inima чеа възъ а лъї Мїхаїл Сїлауї! кареле тот дптръ ачест апѣ, (пъ дп аъл 1466 кът вреа Бакуша), с'аѣ принс де Търчї; къчї зїк Аналії бїсерїчїї дп Брашов 3): „Дп аъл 1460 Дракъла Водъ дп 24 Август аѣ пръдат Омлашъл, орашъл чел де песте п̄дъре. (Antesilyanum), ши Мїхаїл Сїлауї се прпнде де Търчї.“

Преа вестїгъл Енгел 3) ла аъл де акъм скріе аша: „Дп аъл 1460 май вїне дп-пнте, къ Влад (V) ла Вартоломеїѣ, (дп 24 Август) аѣ пръдат Домїнїъл Омлашъл дп цпнстъл Фъгърашълъї.“ (Омлашъл есте зп сат десфътат дп цпнстъл дпнтре п̄дърї дпнтре Сїбіїѣ ши Меркъреа). Сїмон Масса 5), кареле токма не времеа ачеста аѣ трѣт, къчї аѣ тѣрїт дп аъл 1465, дпкъ скріе: „Дракъла кареле къ пѣцпн май дпainte трѣ-сесе дп цанъ пре пегъцїторїї дп Брашов, аѣ пръдат орашъл Омлашълъї дп зїоа де С. Вартоломеїѣ.“

3) Georgius Lakits in Adversariis Diplomaticis. 4) Annales Templi Coronensis. 5) Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 174. 6) Hancz Reg. Hung. Period. 15. §. 343. nota z. 7) Simon Massa Chronico, Ms. apud Engel l. c.

Апъл 1461. Ла аъл ачеста аша скріе Подеста 1): „Дп аъл зрѣтърїѣ 1461, Сълтапъл Махомет II, къ ошїле дпн церїле гречешї аѣ трекът дп Анатолиа, ши аѣ съпсе шие Кастанона, Сенава ши Трабїсонда саѣ Трапезънтъл. Де ако.ло дптърпнъдъсе аѣ

зъвоит кѣтва: timpŭ дн Одріѣ, дѣпъ ачѣа аѣ мерс дн Валахія (дн аял 1462) ші пофінд съ се ватъ къ Принцѣл Дракѣла, Принцѣл аѣ фѣцит поаптеа дн Унгарія, пре кареле принцѣндѣл Матіашѣ Краіѣл Унгаріѣі л'аѣ оторѣт, іаръ Сълтанѣл аѣ кѣпріне тоатъ Валахія.“ Даръ грешѣе ачі Подеста, пентрѣ къ пре Дракѣла ачѣста саѣ Владіслав V нѣ л'аѣ оторѣт Матіашѣ Краіѣл, фѣрѣ нѣмаі л'аѣ цінѣт принс маі мѣлѣт време, кѣм се ва арѣта ла аніі віиторі. Форесті²⁾ днкѣ аша аѣ врѣт а скріе ла аял де акѣм, чі аша аместекѣ тоате, кѣт кѣвінгеіе лѣі нѣ сѣут вредніче де але адѣче днапте. — Петрѣ V Арон, прекѣм ші се vede, днкѣ дн аял де акѣм аѣ трекѣт дн Полонія дн Унгарія, кѣчї скріе Матіашѣ Краіѣл³⁾ кѣтрѣ оаре-чїне: „Am дндѣлес къ Петрѣ Воеводѣл Молдовеі есте ла воі. Дрѣнт ачѣа фїнд къ поі пентрѣ кѣвіоасе прїчіні вѣкѣроші л'ам авеа пре дѣнѣл дн кѣртеа поастрѣ, пре крѣдїнчїошіреа воастрѣ вѣ черкѣм ші дндѣмнѣм, ка не нѣмїтѣл Петрѣ Водѣл кѣт маі кѣрѣнд сѣл трїмітеці ла поі. Ва фї ачѣаста ла поі воѣл спре віне ші лѣі спре мерѣере днапте 1462.“ Нѣ пентрѣ алтѣ чева вреа Матіашѣ Краіѣл сѣ аїѣт пре Петрѣ V Арон ла сіне, фѣрѣ нѣмаі ка сѣ тѣрѣвѣре прїнтр'ѣнѣл Молдова ші ел сѣ поатѣ пескѣі дн тѣрѣвѣре. Нѣ те міра, дрѣнт ачѣа къ Стефан V Домнѣл Молдовеі дѣпъ ачѣаста аѣ прѣдат Ардеалѣл, кѣм се ва арѣта ла локѣл сѣѣ.

¹⁾Ioannes Bapt. Podesta in Annalibus Turcicis ab ipso editis Part. 1. cap. 11. ²⁾Foresti nel tomo sesto del Mappamondo Istoricо Lib. 2. Cap. 3—(io. ³⁾Matthias Rex in Epistola ad incertum, quae est Part. 2. Ep. 37. inter editas.

Аял 1462. Рѣсвоїѣл каре л'аѣ авѣт Махомет II, дн аял де акѣм къ Владіслав V Домнѣл Валахіѣі, сінгѣр Халкоконділа л'аѣ скріе де амѣрѣнтѣл, даръ ел днкѣ местекѣ лѣкѣрѣрі де маі мѣлѣт ані ла оалтѣ. Еѣ дрѣнт ачѣа днтре сѣмнѣл осѣвіреі () воїѣ пѣне аял, дн каре с'аѣ днтѣмїлат ла фїѣше каре лѣкѣрѣ, апоі ла сѣѣрїшїт воїѣ спѣне че зік ші алїї авторі деспре лѣкѣрѣріе де ел скрісе. Аша даръ зіче Халкоконділа¹⁾: „Іарѣ дн іарна, каре зрѣта (дн аял 146 1/2) дн Одріѣ рѣмїнд Махомет II, кіема ла сіне пре Влад фїїл лѣі Дракѣла (саѣ Владіслав III) Повѣзїторіѣл Дакіѣі, Βλάδον τόν Δρακούλεω παΐδα Δακίας ήγεμόνα. Пентрѣ къ не фрателе лѣі чел маі тїпѣр (не Радѣл IV чел фрѣтѣс) дн авеа ла сіне (доарѣ дн аял 1445), шїл фолосїа дн фапте де рѣшїне, цїпѣндѣл ла о тасѣ къ сіне. Чї маре прїче аѣ фост днтрѣ днчѣнѣт днтре Амѣпратѣл ші прѣнкѣл ачѣста, кѣнд аѣ врѣт днтѣіашї датѣ сѣ факѣ къ ел дѣпъ нѣравѣл Тѣрчїлор. Кѣ дѣпъ че с'аѣ днтѣрнат дн кѣртеа Амѣпратѣаскѣ, л'аѣ сѣрѣгнїт ла Караманѣл, пентрѣ къ маі оторѣсе пре Амѣпратѣл днпѣнгїндѣл къ сабіа; даръ дѣпъ ачѣа с'аѣ фѣкѣт конкѣбїн Амѣпратѣлї, — чї дѣпъ скѣртѣ време (дн аял 1456) Амѣпратѣл аѣ дат Domnia Валахіѣі лѣі Влад фрателѣі прѣнкѣлї ачѣстѣіа, — кареле кѣт с'аѣ фѣкѣт Домнѣ, дндатѣ аѣ алес воїнічі днтрарматї къ сѣлїде, шї і-аѣ ѳрѣндѣт нѣзїторї лѣнгѣ сіне. Дѣпъ ачѣа аѣ кіемат пре воїерїї чеї маі де фрѣнте дн деарѣ, де карїї се тѣмеа, ка нѣ кѣтва сѣ се скоале асѣпра, де с'ар мѣта Domnia, шї пре тоцї і-аѣ оторѣт шї трас дн

цанъ, нічї прѣнцилор, нічї мсіерілор, нічї шервілор лор пѣртініндѣле. Атъта зчідере аѣ пѣстрат вѣрватѣл ачела, кѣтъ нѣ с'аѣ маї аззіт дитре оаменї. Пентрѣ кѣ ка сѣ се дитреаскѣ дн Прїнципатѣл Валахіей, се зїче деспре дѣнсѣл, кѣ дн скѣрт тімп ка ла 20.000 де вѣрвацї, мсіерї шї прѣнци аѣ оторѣт, шї пре оставїї чей фрѣтмшї шї вѣнї, пре карїї дї алесесе, сѣ фїе лѣнгѣ сїне, і-аѣ дитвогѣцїт дїн вѣнѣрїле ачелора, пре карїї оторѣсе. Аша дарѣ дн скѣрт тімп вѣрватѣл ачела фоарте маре дїоїре аѣ фѣкѣт дн Валахїа. Престе ачестеа пре тѣлїцї Днѣгрі, деспре карїї гѣндеа, кѣ дитрѣ ачееа вор лѣкра, ка требїле Валахіей сѣ кѣрѣ бїне, кѣ преа маре даре саѣ трївѣт і-аѣ дн кѣркат непѣртінінд вѣрѣнїа. Гѣндїнд акѣта, кѣ Прїнципатѣл Валахіей десѣл де таре есте, с'аѣ сѣтѣїт кѣт с'ар пѣтеа десвіна де Дмпѣратѣл: чї се темеа де Ромѣнїї дїн Валахїа, ка нѣ кѣт-ва прїчепнд, кѣ преа сѣ се десвіне де Тѣрчї, сѣ адѣкѣ пре Днѣгрі дн протїва са. Ачестеа аша се лѣкра. Іарѣ дн іарна ачееа (дїн анѣл 146 ¹/₂) кѣт аѣ аззіт ачестеа Дмпѣратѣл Махомет II, фоарте с'аѣ тѣнїат, шї аѣ трїніе пре Катаволїн скрїїторїа кѣрѣї, *Καταβολινὸν γραμματεῖα τῶν θυρῶν*, вѣрват де чїнсте шї грекѣ, ка сѣл дн демне сѣ теарѣ ла Ноартѣ, кѣ де ва мерѣе, ва довѣндї маре граціе, шї маї тѣлте дарѣрї шї вѣнѣтѣцї кѣ каре нѣ ва дитрече пре Дмпѣратѣл, нѣ маї де ва рѣтѣнеа крїдїнчїос. Іарѣ лѣї Хамѣза че с'аѣ нѣмїт Іеракофор, *Χαμουζᾶ δὲ τῷ Ἱερακοφόρῳ λεγομένῳ*, кареле ера Префект Відїнѣ-лїї, і-аѣ порѣнїїт, ка пре аскѣнс де ар пѣтеа кѣ дн шельчїзне фаче, сѣ дѣкѣ пре Владѣ ла сїне, кѣ і ва фаче лѣкрѣ преа пѣкѣт. Дрїпт ачееа Хамѣза дн дїе лѣгѣндѣсе кѣ скрїї-торїа, с'аѣ пѣрѣвїт дитрѣ ачееа, ка скрїїторїа сѣ факѣ де шїре кѣнд се ва дитѣрна, шї л ва нетрече Владѣ; шї аша сѣл прїндѣ дїн лѣашѣл нѣс дн деара лїї. Аѣ шї дн-цїїнцат Катаволїн пре Хамѣза деспре тімпѣл кѣнд ва порнї дн апої, шї Хамѣза аѣ нѣс лѣашѣ лїї Владѣ; чї Владѣ аѣ нетрѣкѣт пре Катаволїн кѣ оаменї бїне дитрартадї, шї кѣзлнд дн ладѣ аѣ вїрїїт пре оставїї лїї Хамѣза, шї прїнцлнд пре тѣлїцї дн кѣ шї пре Хамѣза, днтїѣ ле-аѣ тѣїат тѣнїле шї нїчоареле, апої і-аѣ трасѣ дн цанѣ, шї пре Ха-мѣза л'аѣ трас дн чеа маї дн алтѣ цанѣ. Дѣнѣ ачестеа стрѣнгѣндѣшї оастеа шї тре-кѣнд Дѣнѣреа, дн цїнѣтѣл Дмпѣратѣлїї аѣ оторѣт фоарте тѣлте мсіерї шї прѣнци; шї арзлнд тоате кѣте і-аѣ венїт дн алтѣе, с'аѣ дитѣрнат дн Валахїа. — — Аззінд ачестеа Дмпѣратѣл Махомет II, ш'аѣ стрѣнс тоатѣ оастеа, шї дн прїтѣварѣ (дїн анѣл 1462) аѣ пѣрчес асѣпра Валахіей. Се зїче кѣ оастеа ачѣаста а Дмпѣратѣлїї аѣ фост фоарте маре, шї а доза кѣ тѣрїмеа дѣнѣ ачееа, кареа о адѣсесе асѣпра Царїградѣлїї Дмпѣ-ратѣл ачѣста. — — Оастеа ачѣаста с'аѣ дн пѣрцїт ла Фїліпопїї шї о парте аѣ мерс нѣ пѣтѣнт, алта не мареа Неарѣ пѣлѣ ла свокатѣра Дѣнѣрей кѣ 25 де корѣїї марї, шї кѣ 150 де лѣнтре; де ачї пре Дѣнѣре дн сѣс пѣлѣ ла Відїнѣ, шї знде ешїа дїн лѣнтре тоате ле ардеа. Арс'аѣ атѣнчї шї Брїла тѣрѣл чей преа вѣстїт ал Валахіей, *Βραϊλαβον πόλιν τῶν Λακῶν*. Маї тоате олателе дѣрей ачѣстеїа сѣнт де лемн, пентрѣ а-чѣеа лѣсне се апрїнд.“

„Дакїї саѣ Мѣнтенїї аззінд кѣ Дмпѣратѣл мерѣе асѣпра лор, прѣнциї шї мсіерїле ле

аѣ аскъис, пре зпеле дн мѣтеле Прасовѣ, пре алте дитр'ѣн орашѣ че'л дикънѣира шѣ дитрѣа зп локѣ, пре челеалте дн пѣдѣрѣ, — — Іарѣ върбаціи зрѣа пре Повѣдѣиторѣа Владѣ, кареле аѣ деспѣрѣит оастеа дн дозѣ, шѣ о парте о аѣ цинѣт кѣ сѣне, чеелалѣт о аѣ трѣмѣс дн контра Повѣдѣиторѣаѣи Порганиѣе чеѣ негре, *ἐπὶ τὸν τῆς μελαίνης Πουδανίας ἡγεμόνα*, (адекѣ а лѣ Стефан V Домнѣаѣи Молдовеѣ), ка сѣ'ї стеа днпротивѣ де кѣнѣва ар пѣвѣлѣ ачеста дн Валахѣа. Пентрѣ кѣ се сѣдѣсе Домнѣа Молдовеѣ кѣ Владѣ; шѣ дрепт ачеса ера рѣсвоѣс днпре дѣншѣ: Принѣа Молдовеѣ прин солѣи сѣѣ дндемнѣсе пре Амперѣатѣа Махомет II, сѣ се ватѣ кѣ Владѣ, кѣ е'л дикѣ ва аѣѣста зпндѣшѣ ошѣле, шѣ пѣкѣндѣ'ї Амперѣатѣаѣи фѣгѣдѣнѣа, і-аѣ порѣнѣит сѣ се знеаскѣ кѣ Навархѣа сѣѣ Admirѣарѣа, шѣ се ватѣ четатеа Кѣліѣе, кареа ера дн марѣнеа Дѣнѣрѣеѣ, шѣ ера а лѣ Владѣ. Аѣ пѣнѣит воѣа Амперѣатѣаѣи Принѣа Молдовеѣ шѣ днпрезѣнт кѣ Наваркѣа, вѣтѣнд Кѣліа маѣ мѣлте зѣле, нѣ о аѣ пѣтѣт лѣа, чѣ с'аѣ фѣгѣрѣит амѣндоѣ де ла дѣнѣса. Дечѣ Принѣа Молдовеѣ мерѣеа сѣ прѣде Валахѣа, чѣ с'аѣ опрѣт де партеа че ера трѣмѣсѣ сѣ апере деара де дѣнѣа.

„Влад кѣ чеа маѣ маре парте а ошѣлор сѣле мерѣеа прин пѣдѣрѣ, прѣвѣнд дикѣтрѣз пѣрчѣде оастеа Амперѣатѣаѣи. Дѣнѣ че аѣ трѣкѣт Амперѣатѣа дн Валахѣа, днѣѣшѣ нѣ о аѣ арѣѣ, чѣ мерѣеа фѣрѣ де грѣже шѣ фѣрѣ де пазѣ кѣтрѣ четатеа дн каре ашезѣсе Ромѣнѣи мѣерѣле кѣ прѣнѣи; пентрѣ кѣ нѣменеа дѣ ста днпротивѣ; нѣмаѣ пре чеѣ че се децѣрта де табѣрѣ, дѣ тѣа Ромѣнѣи. Де ла Дѣнѣрѣеѣ дикѣ венѣсе аѣѣсторѣѣ; дрепт ачеса Владѣ аѣ трѣмѣс ла дѣншѣи зѣкѣндѣле: и. ч. л. Дѣнѣрѣеѣ азѣндѣ ворѣа солѣаѣи, аѣ аскѣлатѣ шѣ аѣ стрѣнѣс оасте, днтрѣ а кѣрѣа стрѣдѣере кѣпрѣнѣндѣсе Дѣнѣрѣеѣ. Амперѣатѣа аѣ пѣрчѣс маѣ дн лѣнѣтрѣ шѣ акѣма тоате ле арѣеа шѣ прѣда, кѣте ле венѣа днпѣнте. Кѣлѣрѣеѣи днпѣрѣтеѣѣи дѣчеа дн табѣрѣ кѣте пѣѣнѣи рѣбѣ, дарѣ маѣ мѣлѣѣ перѣа днпре дѣншѣи, кѣнд се децѣрта де табѣрѣ. Зѣк зпѣи кѣ Владѣ дн перѣоана сѣ аѣ мерѣ дн табѣра тѣрчѣаскѣ, де аѣ черкат шѣ вѣзѣт, кѣнѣ стаѣ тоате; чѣ нѣ се веде а фѣ адевѣрат, ка Владѣ сѣ се фѣ пѣс пре сѣне днтрѣ атѣта прѣмежѣде, авѣнд е'л дѣстѣѣ, прин карѣи аѣ пѣтѣт фѣче ачѣастѣа. Доарѣ нѣмаѣ пентрѣ ачѣеа аѣ скорѣнѣт ачѣастѣа, ка кѣ атѣта маѣ дндрѣсѣнѣ сѣ се арѣте Владѣ. Тотѣшѣ Владѣ се апроѣа зѣоа де табѣра днпѣрѣтеаскѣ, шѣ днсемна кѣ окѣи корѣрѣле остаѣлор шѣ але Амперѣатѣаѣи, шѣ пѣаѣлѣ табѣреѣ. Владѣ авѣа кѣлѣрѣеѣи маѣ пѣѣнѣи де зѣче мѣѣ: сѣнт карѣи зѣк, кѣ нѣмаѣ шѣпте мѣѣ аѣ авѣт. Кѣ ачѣестѣа днтр'о поапте аѣ пѣвѣлѣг дн оастеа днпѣрѣтеаскѣ, шѣ маре фрѣкѣ аѣ вѣгат дн Тѣрѣѣ, карѣи крѣдеа кѣ нѣ шѣѣ че оасте маре стрѣнѣѣ аѣ венѣт асѣнѣрѣ-ле. — — Кѣнд аѣ днтрѣат Владѣ дн табѣра чеа тѣрчѣаскѣ, днѣѣашѣ дѣтѣ л'аѣ днпѣнѣнат оастеа дн Асѣа, дарѣ вѣтаѣа п'аѣ цѣнѣт днделѣнѣг, кѣчѣ фѣгѣрѣндѣсе Асѣаѣи, с'аѣ трѣс днпѣноѣ. Іарѣ Владѣ авѣндѣ кѣ сѣне лѣмпѣде шѣ фѣкѣлѣи апрѣнѣсе дн рѣнд мерѣеа кѣтрѣ корѣѣа Амперѣатѣаѣи, чѣ остаѣлѣи лѣѣ аѣ грѣшѣт, шѣ аѣ мерѣ ла корѣрѣле Повѣдѣиторѣлор Махомет шѣ Ісак, зпде вѣтеѣеѣе с'аѣ пѣртѣат оторѣндѣ кѣмѣлѣле шѣ довѣтоачѣе, шѣ стѣнд дн рѣнд ла вѣтаѣе фѣарте пѣѣнѣи аѣ перѣт, дарѣ карѣи с'аѣ деспѣрѣит де ла рѣнд, дндѣтѣ с'аѣ тѣаѣт

прин Търчи. Педестрашиі каріе ера лъгъ Махамет Баша, фінд тарі воінічі вітедеце с'аѣ вѣтѣт. Маі пре зртѣ тоці Търчи с'аѣ світ не каі, ші вѣтаіа днделнр аѣ цінѣт аколо. Деці днтърнѣдѣсе Мѣntenі, се грѣіа кѣтрѣ корѣл Ампратѣлѣ, чі гѣсінд гата пре пѣзіторі, нѣ днделнр с'аѣ ошіт. Дѣлѣ ачѣеа с'аѣ днтърнат спре піацѣл таѣреі, ші прѣдѣндѣсе, аѣ оторѣт пре кѣці аѣ аѣлат аколо, ші дн реѣрсатѣл зоріор аѣ ешіт дн таѣра, токма пѣціні перѣнд дн ноапѣа ачѣеа. Дн оастѣа днтѣрѣтеаскѣ, преѣм зік днкѣ пѣціні аѣ періт.“

„Дѣлѣ че с'аѣ фѣкѣт зіо Ампратѣл аѣ алес осташіі чеі маі бѣні, ші грімецінд кѣ дѣншіі пре Алі Бегѣл (нѣ Халіем) фіѣл лѣі Міхал, і-аѣ порѣнчїт се гонеаскѣ пре Мѣntenі, кареле ацізнѣндѣ'ї, с'аѣ ловїт кѣ Владѣ, ші пѣлці аѣ тѣят дн оастѣа лѣі, іарѣ ка ла доѣт мїі аѣ прїне віі, пре карїі дѣкѣндѣ'ї ла Ампратѣл пре тоці і-аѣ тѣят. — Де ачі Ампратѣл аѣ порнїт кѣтрѣ четатеа, дн карѣа Владѣ аѣеа скѣзнѣл сѣѣ, (дн Тѣрговешї, саѣ дн Арцішѣ, нѣ дн Брѣіа, кѣм се пѣне дн марціне, кѣчї Брѣіа се аресе маі дн-їнте), ші ѣнде рѣтѣнеа тог деѣзнѣа аѣеа бѣнѣ грїже де оастѣе. Іарѣ сосїнд ла четатеа ачѣеа Мѣntenіі аѣ дескїе порціле, фїнд гата а прїмі пре Ампратѣл; чї Ампратѣл аѣ трѣкѣт пре лъгѣ четате, ші нѣ о аѣ вѣтѣт, гндїнд кѣ есте дешартѣ. Дрѣнт ачѣеа мерѣнд маі днколо, аѣ ацізне ла о вале, карѣа се лѣнціа stadїsrї 17 ші се лѣціа stadїsrї 7; днтрѣнса се ведеа фѣрчї ші цанѣ днкѣркѣте де вѣрѣаці, мѣіерї ші прѣнчї пре карїі дн оторѣсе аколо, нѣтерѣл лор ера ка ла доѣт-зечї де мїі. Гроазнїк лѣкрѣ адеѣрат! — Кѣчї се ведеа дн фѣрчї ші цанѣ ші прѣнчї трѣші дн пѣнтѣчеле тѣмелор лор, днтрѣ але кѣрора кошѣрї се днкѣбѣсе насерїле. Аша кѣлѣторїнд Ампратѣл кѣ оастѣа са, Владѣ кѣт де коло дн петрѣчѣа, прїнѣнд ші тѣїнд пре кѣлѣрѣці ші азанїдїї, карїі се депѣрта де оастѣа днтѣрѣтеаскѣ.“

„Чї ініма лѣі Владѣ ста днтпротїва Прїнцѣлї Молдовеї, кареле преѣм се вестїсе арѣші вѣтеа четатеа Кїліа, че ера а лѣі Владѣ. Дрѣнт ачѣеа аѣ лѣсат ка ла шесе мїі де осташї, ка сѣ спрїцінеаскѣ пре Търчї, карїі се вор депѣрта де оастѣа лор, ші ел аѣ нѣрчес аѣспра Прїнцѣлї Молдовеї. Іарѣ оастѣа чеа лѣсатѣ, дѣнѣ че аѣ нѣрчес Владѣ, вѣкѣрѣндѣсе ші вѣнд сѣшї фѣкѣ нѣме, дндатѣ аѣ пѣвѣлїт прѣсте оастѣа тѣрѣаскѣ. Чї вѣзѣнд Ампратѣл Махамет II, ш'аѣ днтрарнат тоатѣ оастѣа ші пре Іосїф Баша л'аѣ трїміе сѣ трагѣ пре Мѣntenі ла рѣсвоїѣ; де аѣеа аѣ ацізне Іосїф ла Мѣntenі ші с'аѣ фѣгѣрїт де дѣншіі. Кѣнд фѣціа Іосїф, л'аѣ днтїмпнат Омар фїѣл лѣі Тѣрахан, кареле ші ел ера трїміе де Ампратѣл аѣспра Мѣntenїлор, ші днфѣрѣтѣндѣ'ї, ші снѣрїїндѣ'ї кѣ тѣнїса Ампратѣлѣ, л'аѣ днторс дн фѣгѣ, ші амѣндої аѣ бїрїт пре Мѣntenі, тѣїнд днтрѣншіі ка ла доѣт мїі, але кѣрора канѣте лѣзѣндѣле дн сѣлїце, ле аѣ дѣс дн таѣрѣ ла Ампратѣл; пѣнтрѣ карѣа фѣпѣт пре Омар л'аѣ дѣрїт Ампратѣл кѣ Прїнцїпатѣл Тѣссалїеї. Мазале зрѣма пре Ампратѣл, повѣзїнд тарї вѣрѣаці. Аша с'аѣ сѣфрїшїт дн-дрѣзнїреа Мѣntenїлор, кѣнд аѣ пѣвѣлїт а доѣа оарѣ прѣсте таѣра тѣрѣаскѣ.

„Ампратѣл пѣлці робї аѣ дѣс дн Вѣлахїа, — ші оастѣа лѣі аѣ тѣнат маі бїне

de 200,000 de cai și boi, — — și трекънд Дънъреа, ащъ лъсатъ дн деаръ пре Дра-
къла (Радъ IV чел фръмос) фрателе Принцълѣ Владѣ, поръчидъсѣ ка съ ворбеаскъ къ
Мънтені, ші съ къридъ деара, ші съ ащъте пре Търчі дн веинътате. Іаръ Амъпъ-
ратъ Махамет II, с'ащъ дитърнат обля дн Одріѣ. Владѣ възънд къ Мънтені ащъ трекът
ла фрате-сѣщъ ші щинд къ нъ ва испрѣви чева вине пентръ къ пре преа тълці оторже-
маі днаинте, ащъ фѣдѣт ла Шнгрѣ.“

Аша скріе Халкокондіа дестъла де лънг, даръ маі де амърнътла де кѣт тоді алці.
Ещъ маі адаог ачі ші къвинтеле лѣ Дѣка³⁾, кареле скріе аша: „Дн аплъ де ла плъсмъ-
іреа лъмеі 6970, Махамет II, ащъ поръчѣт Воеводълѣ Валахіеі prin Апокрисаріа сѣщъ
сѣ теаргъ ла ел, сѣі факъ чингеа обичнѣтъ, сѣі дѣкъ 500 де пръчѣ, ші трѣвѣла де
10,000 де галбені не апѣ. І-ащъ рѣспѣс Ромънъл, къ ваніі дн аре гата, даръ пръчѣі
нѣі поате да, ші къ тълът маі къ пенѣтнѣ есте сѣ теаргъ ел де фѣцъ. Ащънд а-
честеа тіранъл с'ащъ тълнѣтѣ, ші ащъ трѣмѣсѣ пре знъл днтре чеі маі де фрънте къ се-
кретаріа, сѣ адѣкъ трѣвѣтѣ, къ де челелалте ва грѣжі ел. Ачешіа мергънд дн Ва-
лахіа ащъ спѣс поръчка, іаръ Воеводъл prinzindъсѣ, і-ащъ оторът къ неоменескъ амар
ші рѣшѣнос фелѣс де тоарте, трѣвѣндъсѣ дн цапъ. Дѣпъ ачееа ащъ трекът дн цѣвѣла
Дрѣщѣорълѣ, ші ащъ робѣт тълці оамені, пре каріі ашѣндереа і-ащъ трас дн цапъ. Пре
Повѣщѣиторіа Хамзам, кареле трекъсе дн Валахіа къ зече мѣі де осташі, ка сѣ ші
арате вѣтеңа, днкъ л'ащъ днvinc, тѣнд пре знѣі ші prinzind пре чеіалалці, пре каріі
іаръшѣ і-ащъ трас дн цапъ дѣмпреънъ къ Хамзам. Анцелегънд ачестеа тіранъл ащъ стрѣс
песте 150000 де осташі, *ὕπερ τὰς οὐ χιλιάδας*, ші прѣмѣвара поrnind дн Одріѣ ащъ венѣт
ла Дѣнъре, знде с'ащъ тѣвѣрѣт пѣлѣ че ащъ адънат тоате ошѣле. Валахѣл днтре ачееа
ащъ поръчѣт сѣнъшілор сѣі, де с'ащъ трас ла локърѣ стрѣмѣте ші дн пѣдѣрѣ, ші аръзънд
дѣрѣнѣле, довітоачеле ле ащъ тълнат ла тълці спре Шнгрѣ ші Алані, іаръ ел с'ащъ а-
шезат къ оастеа дн десѣмеа кодрѣлор, ші венѣнд тіранъл кале де шепте зѣле, нѣі оа-
мені, нѣі довітоаче, нѣі де тълнат, нѣі де вѣзт ащъ афлат, іаръ дѣпъ че ащъ сосѣт ла
зн локѣ къ апъ ші десѣзат, vede парѣ пенѣтѣраціі ші днмѣлѣтаціі, каріі дн локѣ де
поате се атѣрна де трѣнѣрѣ, ші дн мѣжлок vede пре Хамзам дѣтѣрѣкат дн висон то-
хорът ші днцѣпат. Спѣмѣнтъндѣсе де веденѣа ачееаста тіранъл, дн поантеа кѣнд с'ащъ
тѣвѣрѣт, ш'ащъ околѣт оастеа къ шапѣщ ші ащъ рѣтмас дн окол; чі Валахѣл де къ поанте
ащъ пѣвѣлѣт дн корнъл чел дрепт ал табереі фъръ весте, ші пѣлѣ че с'ащъ лъмѣнат, преа
mare зчѣдере де Търчі ащъ фѣзѣт, тѣнд пенѣтѣраціі. Търчіі пе'нтѣперек некъноскънд пре
непѣчѣі, пре сѣне се тѣіа. Дѣпъ че с'ащъ фѣзѣт зѣоа, Ромънѣі с'ащъ дитърнат дн дѣтѣра-
са; іаръ тіранъл къ рѣшѣне с'ащъ дитърнат дн Одріѣ.“ Пѣлѣ ачі Дѣка, чі ещъ нъ прѣчѣн
къ че рѣшѣне с'ар фѣі дитърнат Махамет II, дн Валахіа кѣнд ел ш'ащъ довѣндѣт сѣрѣнъл,
нѣвѣнд дн локъл лѣ Владіслав V, Domnѣ Валахіеі пре Радъ IV чел фръмос.

Маі къ рѣшѣне ащъ фост че ащъ лъкрат Матіашѣ I Корвінъл Краіхл Шнгаріеі, деспре
кареле аша скріе Боуѣніе³⁾: „Се зѣчеа къ Краіхл мерѣе дн Валахіа сѣ скоатъ пре

Дракъла дин тълпие Търчилор, дъпъ кареле търтасе о фръцие а са. Дитра̀коло тергънд, пх ших пентрх че причипъ, нефинд ачеста кьпоскътъ кьива, пре Дракъла л'ащ принс дн Ардеал, ши дькьндъ'л ровъ дн Бьда зече зпн л'ащ цинст дн темниць. Іаръ пре чедалалт Дракъла, пре кареле дн пьсесе Търхъл дн Валахѳа, л'ащ дитърит ши ел престе ацентареа тьтэор.

Причина пентрх каре ащ принсѳ Матиашъ Крайсл пре Дракъла сащ Владислав V, де н'ащ ши фост кьпоскътъ лѳи Бонфиніе, о сьне Халкокондѳла ⁴⁾, зикънд: „Влад дъпъ че ащ венит фрате-сѳъ Дракъла, ши ащ сьнсе шие Валахѳа ащ фьит ла Шгьри. Іаръ Шгьри, пре але кьрора рьденіи ле оморъсе Владѳ дн Валахѳа, л'ащ пьржт днаинтеа Крайслѳи сѳъ, а лѳи Матиашъ фѳилѳи лѳи Хъниадѳи, сѳ'ши неардъ капъл, ши греа цѳидекатъ фькьндъ'и пентрх атъта вьрсаре де сьпце невиноват фьръ вре о кьдингъ, л'ащ принс ши дькьндъ'л дн Бьлград (маѳ вине дн Бьда) л'ащ аръкат дн темниць.“ Причина пентрх кареа н'ащ алъпат Матиашъ Крайсл пре Радъл IV дин Домниа Валахѳіеѳи, Халкокондѳла днкъ пх о сьне; чи ачеза се vede de сѳне, пентрх къ Матиашъ Крайсл н'ащ кьтезат а се аькка де Ромъни. Алтинтрелеа ар фѳи пьс ел дн локъл лѳи Радъл IV, пре Стефан татъл лѳи Николае Олахъл (ши фрателе Станчѳилѳи, пре кареле л'ащ орбит Іоанн Хъниадѳи дн аьл 1445 ши л'ащ тѳиат Владислав V дн аьл 1456) кареле венисе ла ел, прекъм тьртърисеце днсешѳи Николае Олахъл ла Енгел ⁵⁾, зикънд: „Фькьндъсе Домѳъ Дракъла пре Станчѳилѳи зпкѳил меѳ де не татъ л'ащ тѳиат, іаръ Стефан (фрателе Станчѳилѳи) прънк фѳинд, къ аѳисторѳил лѳи Дъмнезеѳ ащ сьлпат де тѳранѳа лѳи ши ащ фьит ла Матиашъ Крайсл.“ Нъ дн аьл де акъм чи маѳ днаинте, ниѳи де сьнт Радъл IV кьм вреа Енгел, чи де сьнт Владислав V, сьнт каре ащ днчетат Домниа Дьпешѳлор, кьм с'ащ маѳ зѳе ла аьл 1452. Кьм къ Владислав Домъл Валахѳіеѳи, ши ал доѳлеа фечѳор ал лѳи Дракъла челѳи вьтръл сащ Владислав III, ащ фост фоарте маре тѳран. нъ се поате тьгьдѳи. даръ сѳ фѳе пьтрат атътеа ши аша, кьте ши кьм скрѳш десѳре дьпсъл, днкъ пх поѳиѳ крѳде. Адекъ: сѳ фѳе цѳнтъг шалпѳеле де канетеле солѳор тьрчешѳи къ кьте треѳи кьѳе де феррѳ, пентрх къ пх ле ащ пьс цѳос кьнд ащ дитрат ла дьпсъл; сѳ се фѳе оспьтат къ приетѳеніи дитре Тьрѳиѳи чеѳи траши дн цапъ; сѳ фѳе оспьтат ши днвѳлат пре чершѳиторѳи, ши апоѳи сѳ'и фѳи арѳе де виѳ, сѳ фѳе велѳт ши серат тълпие Тьрѳлор, апоѳи сѳ фѳе адсѳ капре, ка сѳ ле лѳнгъ, кьм скрѳе Бонфиніе ⁶⁾; сѳ фѳе дсѳ дин цѳара Бьрсеѳи 400 де прънѳи, ши дн локъ де аѳи днвѳца лѳѳва ромънеаскъ кьм фьгьдѳисе пьрѳинѳлор, сѳ фѳе апрѳне палѳстра престе еѳи; сѳ фѳе днгрѳнат пре касѳиѳи сѳѳи пьпъ дн вьрѳ, ши аша сѳ'и фѳе сьѳетат прѳн осташиѳи сѳѳи; сѳ фѳе кѳемат пре Ромъниѳи дин Ардеал ка пре ниѳе приетѳені ла сѳне, апоѳи сѳ'и фѳи тѳиат прекъм зѳче Бзовіе ⁷⁾; ши алтеле маѳ шѳѳте, каре тоате ши се vede а фѳи пьмаѳи скорпѳтъри, ка къ атъта маѳ гроазѳик сѳ'л арате лѳшеѳи.

Кьрѳіле каре се адък де ачелашѳи Бзовіе ⁸⁾, ши се помѳенѳск ши де Спѳндан ⁹⁾, днкъ пх сьнт але лѳи, чи сьнт іскѳѳѳте де алѳиѳи, ка сѳ дндрѳенте пре Матиашъ Крайсл Шгарѳіеѳи, кьѳи л'ащ принс фьръ де випъ, кьнд ел ащ пьзѳит ла дьпсъл, ка ла зп приетѳен ши кьшпат,

пенгъ кѣ. кѣндѣ аѣ авѣт Владислав V тѣмѣ де а скріе знеле ка ачелеа Амператѣлѣ Махомет ал доілеа?

Скріе Bonfinie¹⁰⁾ деспре Владислав V, Домнѣл Валахіеі, кѣ зече ані с'аѣ цѣст ровѣ де Матіашѣ Краіѣл Țigăriei, ші воте зѣндѣсе, апоі іарѣші с'аѣ фѣкѣт Domn Валахіеі prin ачелаші Матіашѣ, чі маі віне дѣсеампѣ преа вестіѣл Engel¹¹⁾, кѣ Владислав V, дѣ апл 1477, аѣ до вѣндіт іарѣші Domnia Валахіеі. Еѣ адаог, кѣ нѣ аѣ до вѣндіт'о prin Матіашѣ, чі prin Стефан V Domnѣл Молдовеі, кѣм се ва арѣта ла нѣшіѣл авѣ.

Че скріе Tritemie¹²⁾ деспре Владислав V, адекѣ, кѣ дѣпѣ че с'аѣ прине, с'аѣ тріміе дѣ Roma де Матіашѣ Краіѣл, ші воте зѣндѣсе аколо, дѣпѣ ачелеа токѣа крещінеше аѣ віеціт, нѣмаі де рѣе сѣпѣ вредніче. Де маі mare рѣе сѣпѣ вредніче кѣвінтеле Нотаріѣлѣ лѣі Кантемір¹³⁾, каре сѣпѣ аша: „Dragoш се зиче а фі фост чел дінтѣіѣ Domn ал Молдовеі, дарѣ Дракѣла аѣ фост кѣ мѣл дѣаінтеа лѣі. Тотѣші деспре ачелеа маі мѣлте візрілеа.“ Барем де ле-ар фі сѣхе ачі, сѣі вѣд слобіа, чѣі кѣнд аѣ трѣт Драгош ші кѣнд Дракѣла?

Dogiel¹⁴⁾ ла апл де акѣм адѣче трѣі рѣецетрѣрі каре сѣпѣ аша, чел дінтѣіѣ: „Дѣ апл 1462, Стефан Палатінѣл Молдовеі фѣгѣдѣше кѣ ва фі крѣдінчіос Краіѣлѣі Kazimір ші Крѣімеі Полоніеі, нічі ва дѣнстрейна че ва дін Молдова фѣрѣ де шіреа лѣі.“ Ал д о і л е а: „Ачелаші ачелѣіаші фѣгѣдѣше крѣдінчіосіре, ші кѣ пре Тѣтаріі чеі ровіці нѣі ва слобозі, нічі алтѣіа дѣ ва да, фѣрѣ нѣмаі Краіѣлѣі, дакѣ ва вреа.“ Ал трѣілеа: „Омаіѣл кареле с'аѣ фѣкѣт Краіѣлѣі Kazimір ші Крѣімеі Полоніеі де Мітрополіѣл ші алці тріміші аі Молдовеі кѣ Палатінѣл Стефан, деспре кареле дѣтѣреск еі, кѣ ва рѣшѣнеа крѣдінчіос дѣ дегерѣторіа са.“

1) Laonicus Chalcocondylas in Hist. de rebus Turcicis Lib. 9. 2) Ducas in Hist. Byzantina cap. 45 sive ultimo. 3) Bonfinius Decad. 3. Lib. 10. circa finem. 4) Idem Chalcocondylas Lib. 10. 5) Nicolaus Olabius apud Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 179. 6) Bonfinius l. c. 7) Bzovius in Hist. Eccl. ad annum 1463. Nr. 27. 8) Idem Bzovius l. c. 9) Spondanus ad ann. 1462. Nr. 9. 10) Bonfinius l. c. 11) Engel l. c. 12) Ioannes Tritemius in Annal. Hirsaugiensibus tom. 2. p. 420. 13) Kanthemir in Hist. Osm. Regni Lib. 3. cap. 1. Nr. 16. in notis ad Caszikkii Voda. 14) Dogiel in Codice Diplomat. Poloniae tom. 1. p. 603.

А п ѣ л 1463. Алі Бегѣл фіѣл лѣі Міхаіл, деспре кареле ам кѣвінтатѣ ла апл трекѣт. дѣпѣ че с'аѣ ашезат Радѣл IV, дѣ Domnia Валахіеі, с'аѣ гѣтѣт сѣ дѣтре пре аскѣне дѣ Ардеал; чі пріченѣнд кѣцетѣл лѣі Алі Іоанн Понграѣ Воеводѣл Ардеалѣі, аѣ лѣат пре Секѣі кѣ сіне, ші ешіндѣі дѣаінте ла Тімішоарѣ л'аѣ дѣвіне, ші л'аѣ фѣгѣрѣт нѣпѣ ла Дѣпѣре¹⁾.

Іарѣ Стефан V, Домнѣл Молдовеі дѣцелегѣнд, кѣ Секѣі с'аѣ дѣс де а касѣ, дѣ вѣтѣл Краіѣлѣі Матіашѣ, ле аѣ прѣдат цеара; кѣчі скріе Мірон Логофѣтѣл²⁾: „Стефан Водѣ фіінд омѣ пѣрѣреа пофтітор де рѣсвоіе, ші ініма лѣі фіінд плекатѣ спре вѣрсаре де сѣпѣе, нѣ престе мѣлѣтѣ време, дѣпѣ че с'аѣ ашезат ла Domnie, ал чіпчілеа аѣ ал Domnieі сале с'аѣ рѣдікат кѣ тоатѣ пѣтереа са, ші аѣ трекѣт дѣ Ардеал де аѣ прѣдат

цара Ськѣаскъ, нічі аь авт чіне сьї стеа дн контръ, чї дьпъ мьлтъ прадъ че аь фьктъ, кь наче с'аь дптрнаг днапої фьръ нічі о смїптеалъ.“

Матіашъ Країаь Ъгарїей дьпъ маї мьлте с'езї че аь авт кь Амператъа Фрїдерїк Ш, пентръ Корона Ъгарїей, дн аьл де акьм с'аь дптъкат кь дьпсъл, шї аь рьскьмперат Корона де ла ел кь мьлці ванї, даръ кь кьцї. нз се пьрвекс історїї дптре сїне; пентръ кь Чатарї ³⁾ пьне 50,000, Бонфїнїе ⁴⁾, Рева ⁵⁾ шї Тїмон ⁶⁾ 60,000. Пісторїе ⁷⁾ шї Наданї 70,000. Паршїтїе ⁸⁾ 80,000 де галвенї, іаръ скріторїаь віедї Країаьї Матіашъ І, дн леїле цереї Ъгьреці ¹⁰⁾ пьне 60,000 де флорїнці, нз галвенї. Каре аре маї дреп нз почїь зїче, чї цїїь дїн хрїсовьа Країаьї Матіашъ чел дат дїн Сегедїн вінерї дьпъ зїоа С. Лзрентїе дїн аьл 1462 де ла Георгїе Лакїчї ¹¹⁾ кь каре аь трїмїс пре Іоанн Герев дїн Бїгарда ла Сасїї дїн Ардеал; кь пентръ плътіреа сьмеї кареа о фьгьдїсе Амператъаь Фрїдерїк Ш, де ла фїеце каре газдъ аь кьлес кьте зп флорїнт де аьр, пентръ каре стоарчере с'аь шї тьрвьрат Ардеалаь дьпъ ачееа асьпра Країаьї Матіашъ, кьм се ва аръта ла локьа сьб.

¹⁾ Bonfinius f. 531. Ortelius f. 50. Brentanius ad ann. 1463. ²⁾ Constans Miron Logotheta in Ms. Chronico Valachico. ³⁾ Csatari p. 307. ⁴⁾ Bonfinius f. 533. ⁵⁾ Reva f. 43. ⁶⁾ Timon f. 71. ⁷⁾ Pistorius f. 771. ⁸⁾ Nadanyi p. 179. ⁹⁾ Parschitius p. 85. ¹⁰⁾ Corpus Juris Hung. Part. 2. f. 118. ¹¹⁾ Georgius Lakits, in adversarijs Diplomaticis.

А пьл 1464. Дьпъ че аь рьскьмперат Матіашъ Країаь корона цьреї де ла Амператъаь Фрїдерїк Ш, кьм с'аь зїс ла аьл трекут, дн аьл ачеста 1464, аь стрьпс цара дн Алба Крїеаскъ, шї дн зїоа де цїої марї кьм скріе Тьроцїе ¹⁾ шї Ранзан ²⁾, саь вінерї днаїптеа Пацїлор кьм зїче Бонфїнїе ³⁾ шї Бокшан ⁴⁾ дн вьрстъ де дозъ-зечї шї дої де ані, с'аь днкоронат, дптръ ал шептелеа аьл ал Крїїмеї сале, кьм мьртзрїеск дїпломатърїле лї, каре акьшї ле воїь адьче, прїн Дїонїсїе де Сїчї Архїепїскопъаь Стрїгопъаьї, кареле днкоронасе шї пре Ладїслав VI тот кь ачееашї коронъ, кьм с'аь арътат ла аьл 1440.

Дьпъ че с'аь днкоронат дндатъ аь дптрїт декретърїле країлор челор маї днаїпте, кьм поцї ведеа дн леїле цереї Ъгьреці ⁶⁾, апої аь дьрвїт пре Ромънїї дїн Чїнчїшъ кь дїпломатъаь ачеста; каре се аьл ла Корнїдес ⁷⁾, шї дн лїмба ноастръ сьнъ аша:

„Ної Матіашъ дїн мїла лї Дьмнезъ Країаь Ъгарїей, Далмацїей, Кроацїей, ш. ч. фачем днцїїндаре прїн рьндъаь ачестора тьтэрор кьрора се кьвіне, кь пої сокотїнд кредїнчїошїреа шї кредїнчїоаселе шервїрї але кредїнчїошїлор пострї Ладїслав шї Сандрїн фрацїлор де зп трьп, дїн Чонокш саь Чїнчїшъ, каре ле аь фьктъ еї, прекут ам днцелес, дптъїь С. Короней Крїїмеї Ноастре чеї Ъгьреці дьпъ пьтереа лор, апої Маестатеї ноастре некьрмат дн маї мьлте времї шї локьрї, сателе че се кїамъ Чїнчїш, Охавъ шї Дьбьжкъ, шї сьлт дн Комїтатъаь Хїнїдорїї, дптръ а кьрора стьпьнїре пачнїкъ, кьм кь ар фї фост пьрїнцїї лор, шї еї днкъ сьлт, дптьреск ачїашї Ладїслав шї Сандрїн, кь тозте фолосърїле шї пертїпенцїїле лор, адекъ кь пьмьптерїле арътоаре, лькрате шї пе-

лжкрате, кж ржтврїле, пжшзнїле, фжацеле, кжтжврїле, пждврїле, кодрїї, деа.врїле, тжшнїї, апеле, ржжрїле, бжцїле, нескжтврїле, кжржврїле апелор, торїле, локжрїле de а фаче торї, шї несте тот кж джтрециїле тжтжрор фолосжрїлор шї пертїненциїлор ачелор сате орї кжт се пжтеск, сжт метеле челе адеврате шї вжтрїне, фїнд адеврат че с'аж зїс маї дж сжс, пжмїцилор Ladıslav шї Sandrin, шї принтр'жншїї лжї Danş шї Ioann фжцилор лор дїн зїсжл Чїнчїшї, шї моцїенїлор шї ржтжшїцелор ачелора тжтжрор, сжт тїтжл de позь допацїе ле ам дат, джржїт шї чїнстїт, ба ле джт, джржїт шї чїнстїт, ка кж кждїнцж деа пжрвреа шї некїетжчїоасж джапої, сж ле цїнж, моцїенеаскж шї аїбж, невтжтмат ржтжїнд кждїнца алтора, прїп пжтереа шї тжртжрїсїреа кжрїлор ачестора, каре ле vom префаче дж фортж де прївелесїон, кжнд нї се вор аджче джджрїт. Дат дж Бжда сжтжвжт джп дпжлцареа Domnїлї дїн анжл 1464, дж анжл крїмеї поастре 7, јарь ал джкоронжрїї 1.⁶⁶

Ачелашї Matıasђ Kraїzl прїп алт дїпломат, каре л'аж дат јарьшї дїн Бжда дж аїжнжл Сжнтжтжрїеї мїчї, чеї дїн анжл 1464, дж анжл крїмеї сале ал шептелеа, јарь ал джкоронжрїї чел дїнтїї, аж джржїт лжї Ioann Понграци дїн Dїндїеї сатжл Саватка дїн комїтатжл Чонграджлї, деспре каре сат аша ворбеще Matıasђ дж Дїпломатжл сжђ, че се афлж ла Ioann de Radvan ⁶⁷): „каре сат Саватка л'аж цїнжт шї моцїенїт, пжвж кжнд аж тржїт ржпосатжл кредїнчїосжл Нострж тжрїтжл Мїхаїл Сїлаци дїн Хорогсер Комїтжл Бїстрїцеї, фрателе Нострж чел преа јзвїт, шї тжрїнд фрателе пострж ачеста фжрж де моцїенї, джпж кжт аж пжвжт лжї Dїмнезеђ, пж пжмаї дїн чел векїї шї прїмїт обїчеїї ал цереї поастре, чї шї дїн кждїнца моцїенїреї фжцїеї, аж венїт ла тжнїле поастре.“ Кж кжвїнтеле ачестеа але Країлї Matıasђ I, тж воїї фолосї шї ла анжл 1466.

¹) Thuroczius f. 287. ²) Ranzanus f. 396. ³) Bonfinius f. 536. ⁴) Baksai f. 924. ⁵) Haner Reg. Hung. Periodi 15. §. 347. ⁶) Corpus Iuris Hung. Part. 2. f. 120. seqq. ⁷) Cornides Mss. Dipl. tom. 1. p. 47.

⁸) Ioannes de Radvan in sua collectione Diplomatica.

Анжл 1465. Ја анжл de акжт аша скрїе Длжгошї ¹): „Джпж че аж прїнц Matıasђ Kraїzl Жнгарїеї (дж анжл 1462) пре Влад Прїнцжл Молдовеї чеї маї дїн сжс, вїпжтжїнджлї кж цїне кж Тжркжл джтпрїтїва са, шї пре аскжнс дж аїїтж дж контра Жнгарїлор, шї дж анїї маї дїн пїнтїе л'аж сжкат кж темнїца, ал фрате джлче ал ачелжшї Владђ, анжте Раджл мергїнд ла Махомет джтпжратжл Тжрїлор, с'аж фжкжт фехдарїї шї трївжтарїї лжї, шї аж добвїндїт де ла джнсжл Молдова чеа маї mare (адекж Валахїа), сжт харачїї, шї орашжл Кїліеа кж четатеа лжї, кареле с'аж зїс де Гречї Лїкоостом, шї есте дїн фїреа са, дїн ашезжтжпжтжл сжђ шї тецшешжгжл оменеск, таре, кареле прїп воїнца локжїторїлор с'аж лжт де ла Жнгарї, дж кжпрїнцесе Раджл, шї л цїнеа пентрж Тжркж“ (везї анжл 1462).

„Стефан Палатїнжл Молдовеї (пж ал Валахїеї) темжндшї цера де прада Тжркжлї пентрж о вечїпжтате аша де апроане; с'аж сжвжс харачїлї тжрческ, (тжкар кж ера Васалжл шї фехдарїлж Країлї шї ал Крїмеї Полонїеї, шї джзждар дж опрїсе Kazımır Країлж де ла о фалтж ка ачестеа), шї да харачїї Тжркжлї дж тот анжл. Јарь атжпчї (дж

анъл де акъм 1465) днцелегънд ачелаш Стефан къ inimile четъденілор дін Кіліеа сънт плекате спре Kazimir Крайя Полоніей, аъ добъндит де ла Крайя кърці къртър четъдені ачеіа, ші днцелегъндъсе къ дълшіі дн време де опт зиле, къ таре оасте аъ терс ла Кіліеа, ші дін днгръдінца четъденілор ка съ нъ се vadъ възъторі, дескзънд о поартъ аъ кърпине орашъл пе ла мiazъ поапте, дінтре доі пъркълаві аі Кіліей, каріі се оспъ- тасе доаръ маі біншор ла пшита ла каре фъсесе кіетаді, пре зъл л'аъ принс, іаръ че- лалалт тькар къ скъпасе дн четате, темъндъсе де моарте, дънъ че с'ар кърпінде ші четатеа, ші пдъждъінд ші дарърі де ла Стефан, с'аъ дат ші четатеа. Азъінд ачеаста Амператъл Търческ, фoарте таре с'аъ тьніат ші тьніеа лзі маі таре о aprindea Радъл, фінд де фацъ ла Амператъл ші аціцъндъл ка съ ісбъндеаскъ некредінца лзі Стефан, кареле сънт претестъл харачііліі сльжеше Крайяліі Лешеск, къ ал кързіа сфат ші дудемп аъ кърпине ші Кіліеа. Дрент ачееа Търкъл с'аъ днтрармат асъпра Молдовеі, іаръ Сте- фан стрънгъндшші нъ пшмаі тоате ошїле, чї ші пре процїі дін деарт аша, кьт пшмаі фемеіле ші прънчїі рьтъсесе а касъ, терце днзїптеа лзі гата фінд а тьрі къ тоці аі лзі, саъ а днвінце. Аша даръ Амператъл Търческ, кареле псесе ла принсоаре пре солъл лзі Стефан чел че'і дъсесе трївътл, ші тьнтзіа пре Домнъл сьъ, кьчї аъ кърпине Кіліеа темъндъсе де пьтереа Крайяліі Лешеск, ші днгрозіндъсе а се бате къ зп омъ кареле ера гата а тьрі, аъ дързіт солъл, пре кареле дн принсесе, ші л'аъ словозїт прїмїнд тьнтзїнцеле, кьчї аъ кърпине Кіліеа.“

Преа вестїтъл Енге. 1) дънъ че аъ скріс ачеле деспре Стефан V. Домнъл Молдо- веі, ші Влад саъ Владіслав IV. Домнъл Валахіей, каре ле ам днсемпат ла анъл 1462 дін Халкоконділа, аша тьнъ Історїа маі днколо: „Дънъ че с'аъ дъс Влад дн персоана са асъпра лзі Стефан, ші пшмаі пшїні осташї аъ лъсат днпротїва Търцілор, дънъ вр'о кь- тева вьтї фъръ де порок къ Трчіі, с'аъ десвінат де кьтър Влад аі лзі, ші Стефан дн рьспльтіреа сьтторїїчїей сале, аъ добъндит цїнстъл Пьтней ші Кіліа, каре маі паште се- дінеа де Валахіа. Пентръ ачееа се зїче ші дн сьърмітъра Аппадїлор Ръсешї: (тогъшї нъ вїне се пшне анъл 1482, дн лок де 1462): *Urbem Kilejam ab Ungris recepit*, Четатеа Кіліа о аъ лъат днаноі де ла Знгьрі. Де аколо с'аъ дъс ла Алба саъ Біалоград, ші о аъ лъат къ таре вьрсаре де сьнце. „Дн Кіліа аъ псє Пьркьлаб пре зп Ісаїа, дн Біа- лоград, пре зп Бънта.“

Ашїндереа скрісесе ші Мірон Логофьтъл 2), пентръ къ дінтр'лнсьл аъ скріс ачестеа, деспре Кіліа ші Біалоград, ші Енге., варем де ар фї цїнът ші тїмъл де Мірон днсем- пат, адекъ анъл де ла пльствїре 6973, іаръ де ла Хс. 1465.

Дін квїнтеле лзі Длгошъ челе маі сьс адъсе ші дінтръ але лзі Халкоконділа, каре ле ам адъс ла анъл 1462, ші се веде а фї адевърат че скріе преа вестїтъл Енге. ла анъл 1448, деспре четатеа Кіліей, адекъ: къ Петръ IV. Домнъл Молдовеі о аъ дат Зн- гьрілор деспре каре т'ам дндоїт ла анъл ачела. Ісаїа Пьркьлабъл Кіліей чїне аъ фост,

нъ щѣ; даръ Бонта Пъркълавъ четъдеи Аше се vede а фи фост Бонта, кареле се нъ-
меще дн Хрисовъ лѣ Стефан V чел ла анъл 1459, адъс prin mine.

Тот ла анъл ачеста 1465, скрие преа веститъл Енгеа ¹⁾ din Miron Логофътъл, пре-
къмъ рмеазъ: „Дн ал шептелеа ан ал Домниѣ саде, с'ащъ късторит Стефан (V)
къ Есдокіа Приндеаса din Bizantiș, Miron зиче къ дънъ зпѣ, ащъ фост фата дмѣратълѣ
Симеон, дънъ алѣи соръ.“ Адевърат есте, къ аша зиче Miron ²⁾, даръ о нъмеще Ес-
докіа де ла Кіов, нъ Есдокіа din Bizantiș; къчи че дмѣрат ера атънѣ дн Bizantiș,
сащъ Цариград.

¹⁾ Dlugossius Lib. 13. ad an. 1465. ²⁾ Engel in antiq. Hist. Moldaviae p. 134. ³⁾ Constans Miron Lo-
gotheta in Ms. Chronico Valachico. ⁴⁾ Engei I. c. ⁵⁾ Constans Miron I. c.

Анъл 1466. Стоарчеріле де бані, кареле фъчеа Матиашъ I, Крайъл чел лъдат ал
Ънгариѣ, къмъ амъ зиче ла анъл 1463 атъта ащъ нъкъжит пре свъншиі короніи Ынгъреши, ші
маі въртос пре Арделені, кът ачешіа дн анъл де акъмъ с'ащъ десвінат де кътре Матиашъ
Крайъл ші din дндемнъ лѣ Бенедікт Вереш де Фарнашъ, деспре кареле с'ащъ фъкът по-
меніре ла анъл 1457, ш' ащъ алес Крайъ пре Іоанн Комітъл четъдѣи Сьнтъ лѣ Георгіе, ші
Воеводъ Ардеалъ лѣ фъръ де воіа лѣ, ¹⁾, деспре кареа ресміріцъ аша скрие Бакшаі ²⁾:
„Матиашъ Крайъл дн анъл 1466, ащъ порніт асвпра Арделені лор каріи din дндемнъ лѣ
Бенедікт Ръфъл (че атъта днсампъ кът Вереш знгъреше, Рошъ ромънеше) пре Іоанн Ко-
мітъл Сьнтъ лѣ Георгіе фъръ де воіа лѣ дн нъсесе Крайъ — ші лъснд дн деартъ, ка съ
о анере де Търчі, пре Міхаіа Сілаці зпкъл сѣъ де не нъмъ (кареле нефінд Крайъл
де фацъ, вътъндъсе фъръ де порок къ Търчі, с'ащъ прине ші din порънка дмѣратълѣ
Търческ і с'ащъ тѣіат канъл дн Цариград), ші пре Николае Ылакі къ нълѣи осташи, с'а
дъ-
кънд къ сине 8000 де кълъреці ші 4000 де недестраши ащъ мерс дн Ардеал, пре каре
л'ащъ днтѣмнат Іоанн Комітъл ші Воеводъ къ тоці Арделені, ші къзънд дн цевнкі с'ащъ
рзгат де іертаре, ші Крайъ і-ащъ іертат пре тоці, нъмаі пре кълегенііле ресмірідеі нъ
і-ащъ ертат.“ Чи пре Міхаіа Сілаці нъ л'ащъ пѣтът лъса спре паза цереі, къ ачеста с'ащъ
прине де Търчі дн анъл 1460, къмъ с'ащъ арътат акоіо din аппаціі Бісерчіі Брашовъ лѣ, каріи
къмъ къ віне днсампъ анъл пріндеці лѣ Міхаіа Сілаці, се доведеше din дозъ Хрисоаве
але Крайъ лѣ Матиашъ, днтре каре зпъл с'ащъ дат din Бсда дн анъл 1462, Маргарітеі въ-
дъвеі лѣ Сілаці, ка Пъркълавіі Бістріцеі Міхаіа Секелі ші Стефан Хедерфаі, съ нъ асв-
приаскъ пре Іоанціі Маргарітеі, центрс пагъвеле де рѣносатъл Міхаіа Сілаці лор фъкъ-
те, каре Хрисовъ се афъ ла Корнідез ³⁾; челалаит Хрисовъ л'амъ адъсѣ ла анъл 1464.
Мерцереа Крайъ лѣ Матиашъ асвпра Арделені лор днкъ нъ дн анъл де акъмъ, чи дн чел
віторіѣ с'ащъ днтѣмнат, центрс къ пѣпъ дн лъна лѣ Авгсет din анъл де акъмъ Арделені
днкъ нъ сѣ ръсвртісѣ, прекъмъ поці кълеце din Хрисовъ Комітъ лѣ Іоанн, кареле іаръш
ла Корнідез се афъ ші сѣпъ аша:

„Іоанн Комітъл din Сьнтъ лѣ Георгіе, ші Бозиі Воеводъ Ардеалъ лѣ ші Комітъл Се-
кзілор, Новіілор върваці, Кастеманілор ші Віде-Кастеманілор din Ынгъраши, сьплтате къ

драгосте! Din жалба Новилор Маркэ ши Antonie de Betlen ши а лэи Михаил Апачи де Ноцифалъ, ам дичелесъ къ вои о парте де пълмънтэри арътоаре, де фьнаце ши де ржтэри, каре сьнт дитре метеле челе адевъртате але сателор дор Малим ши Дечеа, ши каре ле аъ тощелит къ паче пьринци дор, ши еи дикъ ле тощелесъ, в'ацэ сѣлит сь о лэацэ де ла еи, ши ацэ дмпедекат фьрз дрептате пьмаи къ пьтереа воастрь пре оаменѣ ши ювацѣ дор де ла ачелеа къ таре скъдереа ши пагъба дор; децѣ фиинд къ поѣ дн персоана крѣ-
іеаскъ пэ воим, ка пьмѣцѣ жьлвѣгорѣ, ши ацѣ сь се пьпъствѣаскъ фьрз де кале дн къ-
динциле сале, воерѣмеѣ Воастре дн персоана преа днсерпнатэли Домнэли Краѣли Нос-
трэ таре ши вьргос вь порьнцим, ка вьзид ачестеа, сь пэ вь атиньцѣ де пьмънтэриле,
фьнацеле, ржтэриле ши вьпэриле ачелора ши пре оаменѣ востриѣ сьѣ днцъркацѣ де ла дьп-
селе, пѣцѣ сь маѣ дндрьснѣцѣ а фаче вре о сьпъраре дор, сьѣ оаменѣлор дор; ши де а-
вещѣ чева де а черка де ла пьмѣцѣ жьлвѣгорѣ, ачееа о черкацѣ къ лецеа днапнтеа поас-
трэ ши днапнтеа зпѣверсѣтэцѣ Новилор, ши а локвѣторѣлор церѣ, дьнз кьм пофтеце дреп-
татеа, алтмѣнтрелеа сь пэ фачецѣ, ши ачестеа дьпз че ле вещѣ четѣ, сь ле дацѣ дндъ-
рпнт арътъторѣзлэ. Дат дн Аїод дн Дьмнѣка чеа дѣнтѣѣ дн Август, дн апл D. 1466:

Мѣрон Логофьтэ дикъ зѣче⁵⁾: „Ла апл ал опътелеа ал Домнѣи сале 6974, де ла пьпъствѣреа лэмеѣ Ізле 10, аъ дичелест Стефан (V) Водъ а зидѣ тьлѣствѣреа Пьтна дн-
трэ тьпѣреа лэи Дьмнезеѣ, ши чѣпстеа преа кьратеѣ Маїчеѣ сале фечѣоареѣ Марѣеѣ.“

¹⁾ Thuroczius f. 288. Ranzanus f. 397. seq. Sigler f. 60. Bonfinius f. 542. seqq. Nadanyi p. 182. Ti-
mon f. 72. seq. ²⁾ Abrahamus Baksai p. 924. ³⁾ Cornides Mss. Dipl. tom. 2. p. 76. ⁴⁾ Idem Cor-
nides l. c. p. 74. ⁵⁾ Constans Miron in Chronico Ms. Valachico.

Апл 1467. Десѣнареа Арделенѣлор, деспре каре ам кьвѣнтат ла апл трензт аъ
сѣлит пре Матиашъ Краѣл Унгарѣеѣ, де дитре ал зечелеа апл ал крѣмеѣ, ал патрѣлеа ал
днкороньри сале, дьнз кьм аратъ хрѣсоавеле лэи, адекъ дн апл ачеста 1467, аъ мерс
асьпра дор къ 12000 де остапѣ, даръ Арделенѣи п'аъ стат ла вьтаѣе, чѣ къ краѣл дор
чел поѣ Іоанн Комѣтэ, аъ кьзэт ла пѣчѣоареле лэи ши с'аъ рьгат де грацѣе, кареа о аъ
ши довьндѣт¹⁾, чѣ пре Іоанн Комѣтэ л'аъ тьлэлит дн Воевозіе, ши дн локьл лэи аъ пэс
Воевод Ардеалэли пре Сѣцѣстьнд фрателе лэи, кьрѣзіа і-аъ дат коллегъ пре Бертолд дн
Монѣокерек²⁾. Дьнз ачееа аъ стрънс сеѣм дн Тьрда, ши дн аьспареа ачеса а Ардеа-
лэли, аъ ашезат ка кьпетенѣле рьскоалеѣ сь пэши неардъ вѣеаца, фьрз пьмаѣ вьпэриле,
ши еи пьрзреа сь се сьргънеаскъ дн деаръ³⁾, дрепт ачееа карѣи аъ фост маѣ днцъленцѣ
дн кьпетенѣи с'аъ ши дьс днтр'алте церѣ, прекум Бенедѣкт Вереш Вьтавл дн Полонѣа,
іаръ карѣи аъ пьдъждьѣт грацѣа, ши п'аъ сьпнат, пэ вѣне аъ петрекьт⁴⁾. Деспре зпѣи дн-
тре ачещѣа воѣѣ кьвѣнтат ла сьфьршѣтэ аплэли, дьнз днтоарчереа Краѣлэли дн Молдова, а
кьрѣзіа мерцере аколо аша с'аъ днтъмплат дьнз Дьлгошъ⁵⁾.

× Сьфьдѣндьсе треѣ кьрѣвацѣ дитре сѣне пентрэ Домнѣа Молдовеѣ, адекъ Стефан (V),
Петр (V) Арон, ши Берендеѣѣ, карѣи тьѣѣ-треѣ зѣчеа, къ сьнт дн сьмънца Пѣнцилор Мол-
довеѣ, токма дн сьмънца лэи Александр (челэи дѣнтѣѣ), Стефан, кареле днтречеа пре

чеї дої кз днцеленчїзна, кз мїнтеа шї кз сїргїнца, лесне і-ащ фьгьрїт пре еї, шї сїнгьр ащ
мошенїт Прїнципатъ ла Ромънїї дїн Молдова, пре карїї кз аспїмеа шї дрептатеа са
пелъснд вре о рьзтате пенеденсїтъ, ла атъта і-ащ адъс, кьт дн тоате дн аскъїта, шї
нъ нътаї пре осташи шї пре воїерї, чї шї пре процї днкъ дї депрїссесе дн арме, дн-
вьцнд пре фїеще-кареле кьт сьшї апере патрїа са. Дакъ ала къ вре зн прост нъ арс
сьщепї, аркь шї савїе, сьщ мерца ла тавьрь фьрь де пїпазнї, ачелвїа фьрь де мїлъ дї
тъїа капъл, пре ачестя Kazimїr Країя Полонїей днкъ л'ащ днтьрїт дн Domnїa Молдовей,
пелъгнд дн самъ пре чеї дої, пре Петрь шї пре Берендеїщ, карїї пьзвїсе ла дьнсъл,
кьт ам зїс маї сьс, фьгьдзїндъї фоарте мьїте деї ва ашеза дн скажънл Молдовей.

Аша даръ Matїашъ Країя Шгарїей, кареле трїмїсе пре Берендеїщ кьнд с'ащ дсс дїн
Полонїа, шїї фьгьдзїсе кьл ва ашеза дн Прїнципатъ Молдовей, несъферїнд, ка де Сте-
фан, кареле ера дн партеа Країяї Kazimїr, сь се батїокореаскъ, ащ адънат mare оасте,
шї авьнд пре Берендеїщ кз сїне, ка сьл ашезе дн скажънл Молдовей, алъгнд пре Сте-
фан, шї кьдїнда Прїнципатъїсї еї сь о іеа де ла Країя шї Крїмеа Полонїей, пре ла ме-
зъл лънеї лїї Октомвріе (Шгьрїї зїк пре ла зїоа Еватерїней) кз а са оасте, шї кз оасте
не платъ ешїнд дїн Ардеал, шї пьгнд Повьцїторї престе оасте пре Іоанн Гїскра де
Brandїс Бохемъл, ащ днтрат дн Молдова, шї трекнд мьщїї шї плаїзїле, ащ сосїт дн
Тотрьш (нъ Хотрьш) пре каре аръндъл мерца пре лъгъ мьщї пьлъ дн Баков, дн
гьргъл Roman шї дн Neамц. Каре тоате дїмпрежъ кз сателе де прїп преїзр аръндъ-
ле, тот пьмьптъл локїт шї лъкрат л'ащ зпїлът де зїдерї, пелътрїнїнд кьїва де орї че
стат сьщ фелїщ ар фї фост, шї тькар л'ар фї днтрїпат ла Тотрьшї Стефан Vodъ кз оас-
теа са, тотъшї мьл дїнънд де оастеа лїї Matїашъ (кьчї авеа кз сїне ка ла 40000 де осташи),
шї темъндсесе шї де аї сьї пелътръ тїрїнїа фькьтъ, кьнд ащ оторът пре чеї де фьрїте
маї пре тоцї, н'ащ дндръзнїт а се ловї кз тоатъ оастеа, чї дїн лешьрї пре Matїашъ Країя
фоарте л'ащ пькьжїт дн патрь-зечї де зїле, опрїндъл шї де ла цешїреа чеа маї депьртатъ.
Іаръ дьпъ че ащ сосїт Matїашъ Країя ла орашъл Баїа, шї ащ днтьрїт орашъл (кьчї се
темеа де пьвълїреа Молдовенїлор) кз шапцьрї шї кз карре; Стефан Vodъ кареле се а-
шезасе кз оастеа са днтре рьзрїле Молдова шї Сомешъл, гьндїнд кз ащ венїт тїмпъл
кьнд кз пьдїп сь вать пре мьщї, лъснд каїї шї сьрчїнїле дн локъл таверїї, нътаї пе-
дестрь шї зшор ащ венїт дн Баїа, шї апрїнънд орашъл де вр'о кьтева латьрї дн 15
Декемвріе поаптеа ащ пьвълїт престе Шгьрї, шї ащ цїнът вьтаїа аместекать пьлъ дн
рьвьрсатъл зорїлор. Іаръ кьзнд мьщї дїнтре Шгьрї, шї маї мьщї codomїндсесе де
члакьрь, Країя Matїашъ рьнїт пре треї локьрї, чї нъ де тоарте, ка сь нъ вїпъ дн мь-
пеле Ромънїлор, кз о лектїкъ с'ащ скос дїн локъл вьтъїї. Партеа чеа маї mare а ошї-
лор зпгьрещї венїнд ла мьщї, шї афїнд дръмьрїле дндесїте кз арьзрї, че се тьїасе де
Молдовенї, ащ арс карреле шї богацїа, шї днгронънд дн лът 500 де вомбарде, ка сь
нъ се поатъ фолосї Молдовенїї кз дьрселе, ащ скьлат кз фьга дн Ардеал. Прїп фаче-
реа де вїне а знїї Ромън ащ скьлат Країя Шгарїей, де нъ с'ащ прїнс, сьщ нъ с'ащ тьїат,

пре каре Ромън Стефан Водъ л'ащ педенсит къ тоарте, дъпъ че ащ днцелес дншелъчн-
неа. Спън къ 10000 de Днгрѣ ащ перит дн вѣтаѣа ачсее. Стеагрѣ мѣлѣгрѣцѣ вр'о къ-
тсва с'ащ прѣнс, каре ле ащ трѣмѣ Стефан Водъ прѣн солѣ сѣ дн семн де вѣрѣнцъ Кра-
ѣлѣи Kazimir, кареле атънчѣ ера дн Вѣна, Стефан Водъ, шѣ оастеа лѣи маре прадѣ,
кортърѣ, карре, шѣ бомбарде ащ довѣндит — — Антърпндѣсе Матѣашѣ Краѣл дн Днгар-
ѣа с'ащ днпъкат къ Гѣвернаторѣл Хенрѣк Дѣак, ѣаръ прѣ Арделенѣ, пентрѣ къ с'ащ фост
лѣнѣ де Ioann Комѣтѣл де Bazin, ѣ-ащ гловѣт къ 400,000 de флорѣнцѣ банѣ гѣта, къ карѣ
банѣ ащ днчепѣт а адъна пощъ шѣ маре оасте, маѣ мѣлѣг дѣн стрѣнѣ, де кът дѣн аѣ сѣѣ,
ла каре оасте п'ащ врѣт сѣ теаргъ Полонѣ, къчѣ се крѣдеа къ о стрѣнѣ дѣспра лѣи
Стефан Водъ, ка сѣ шѣ шѣаргъ окара: прѣкъм шѣ Стефан Водъ прѣн дешѣ солѣ, шѣ маѣ
мѣлѣте кърѣцѣ се рѣга де Kazimir Краѣл ка сѣ ѣ трѣмѣтѣ аѣѣсторѣ асѣпра Краѣлѣи Матѣашѣ.

Ашѣндереа скрѣѣ тоѣѣ исторѣѣѣ Лѣмѣцѣ шѣ чеѣ стрѣнѣ: Кромѣр⁶⁾, Мѣховѣ⁷⁾, Алѣв-
нѣщ⁸⁾, Россѣ⁹⁾, Фабрѣкѣ¹⁰⁾, Кърѣщ¹¹⁾; ва днкъ шѣ дѣнтре Днгрѣ: Ёсѣванѣ¹²⁾ Подлѣшанѣ¹³⁾
шѣ Боршанѣ Пал¹⁴⁾, Мѣрон днкъ¹⁵⁾, кареле адаогъ къ Берѣндѣѣ ащ къзѣт дн вѣтаѣа де ла
Баѣа, ѣаръ Петрѣ V. Арон, дѣпъ че с'ащ вѣрѣт Матѣашѣ Краѣл Днгарѣѣ, ащ фѣѣѣт дн По-
лонѣа; пѣмаѣ Бокшанѣ¹⁶⁾, Търоѣѣ¹⁷⁾ Ранзан¹⁸⁾ шѣ Бонѣнѣ¹⁹⁾, скрѣѣ къ Матѣашѣ Краѣл ащ
вѣрѣт прѣ Стефан V. Домъл Молдовѣѣ, дешѣре карѣ зѣче Спондан²⁰⁾. „Токма де рѣшѣне
днѣтѣнекарѣ а исторѣѣѣ есте ачсееа, фѣе де Днгрѣ, сѣа де Полонѣ стърпѣт! Кѣм къ Бон-
нѣнѣ пѣ се пърѣвѣше къ сѣне днѣсшѣ дн мѣлѣте къвѣнте, п'ар фѣ грѣѣ а арѣта, аша фѣче
де днкълѣчѣт скрѣѣ аѣторѣл ачсееа, шѣ пѣмаѣ дѣн пѣзъмъ, тогъшѣ къ фрѣмѣсѣдеа къвѣнтѣлор
дѣстѣл четѣторѣлор сѣѣ.“

Нѣчѣ те мѣра къ Търоѣѣ, Ранзан шѣ Бонѣнѣ, прѣ карѣ апоѣ ѣ-ащ ѣрмат исторѣѣѣѣ
чеѣ че п'ащ шѣѣт крѣѣка, аша де орѣвѣше с'ащ лѣнгърѣт краѣлѣи Матѣашѣ, пентрѣ къ дѣпъ
към аратъ ачелашѣ Спондан къ пѣѣѣн маѣ дн сѣс де къвѣнтѣле аѣчѣ адѣсе, тѣѣѣ-трѣѣ ера прѣ-
тѣнѣ лѣи, шѣ Бонѣнѣ токма де ел адѣс, сѣ скрѣѣ ѣсторѣа Днгрѣаскъ; ѣаръ Матѣашѣ Кра-
ѣл ера дѣн крѣѣѣт пѣлѣ дн тѣлѣнѣ фалъ гоалъ, прѣкъм дн аратъ тоате фанѣтеле шѣ къ-
вѣнтѣле лѣи, дѣнтре каре адѣк аѣи сѣѣстола лѣи²¹⁾, кареа о ащ скрѣѣ кътрѣ Полонѣ шѣ сѣлѣ аша:

„Довъ сѣлѣт каре не днпѣтѣаѣ пощъ прѣн кърѣѣле воастрѣ, пѣвѣлѣреа асѣпра Молдо-
вѣѣ, шѣ а знеѣ ѣтрѣ, че се ѣне де крѣѣмеа воастрѣ, шѣ пагѣбѣле сѣа вѣтърѣле, че с'ащ
фѣкът вошъ шѣ ла аѣ воѣтрѣѣ, дѣн Днгарѣа прѣн аѣ пострѣѣ, шѣ не черкѣѣ прѣ поѣ, ка сѣ ѣѣ-
нѣм лѣгѣтърѣле чѣле вѣтрѣне, че с'ащ фѣкът днѣтре днѣвѣ крѣѣмѣле, шѣ поѣтѣѣѣ, ка сѣ
словоѣѣм ла ѣѣзѣкатъ де обѣѣе чѣле пѣтрѣте. Антѣѣѣ, дн кът есте пентрѣ Молдова,
поѣ п'ам фост де алѣл днѣдѣмѣаѣѣ, сѣ не аѣкъѣм де дѣлѣса, фъръ пѣмаѣ де Стефан тѣ-
ранѣл ѣтрѣѣ ачсееа, кареле пѣѣѣндѣшѣ фѣгѣдѣнѣѣа, шѣ прѣмѣнд прѣ сѣргѣнѣѣѣѣ пострѣѣ, апоѣ
пърѣдѣнд шѣ рѣбѣнд дѣн крѣѣмеа поастрѣ ка шѣ Търѣѣѣ не днчѣѣтат лѣкърѣѣ шѣ оашѣнѣ, шѣ
черкѣндѣсе, пѣврѣнд сѣ дндрѣпѣте фанѣтеле чѣле рѣле; ащ п'ащ фост вѣрѣдѣк ка де поѣ
сѣ се пѣдѣнсѣаскъ? nonne digne a nobis meruit castigari? пентрѣ каре зѣѣ! днпѣротѣва
мѣкар кърѣѣ стрѣнѣ прѣ лѣѣе не-ам фѣ пѣтѣт сѣѣла къ харѣѣ. Чѣ поѣ прѣ ел дѣн мѣр-

търсірса лѣ дѣ шим, къ есте свѣсел пострѣ. Де кѣтва шѣ възъ се лѣнгъреце къ пѣтеле ачела, фаче дѣнъ обѣчѣл сѣѣ; пентрѣ къ ла Търчѣ шѣ ла Тѣтарѣ дѣкъ аша се лѣнгъшеце, пентрѣ ачѣеа кѣ дѣтр'атѣдѣа Domni некредѣнда лѣ маѣ дѣделѣнг сѣ рѣтѣнъ пѣпеденсѣтѣ. Дарѣ кѣм къ цѣара ачѣеа се цѣне де кѣдѣнда поастрѣ, аратѣ тѣглѣ чел преа de demѣлт, шѣ некѣрмат аѣ пѣдечесорѣлор пострѣ Краѣлор Țigăriei, каре тѣглѣ пѣ л'аѣ пѣртат дѣ зѣдар, чѣ къ мошѣнѣре некѣрматѣ; кѣчѣ сѣ тѣчет чѣле маѣ de demѣлт, de кѣнд се номѣнеце de оамѣнѣ, Воевоzii Moldovei totdeauna Краѣлор Țigăriei аѣ сѣлѣцѣт, шѣ цѣара ачѣеа н'аѣ авѣт аѣт повѣцѣиторѣѣ, фѣрѣ пѣмаѣ пре ачѣла кареле с'аѣ дѣтѣрѣт, саѣ с'аѣ trimit de ачѣеа, дѣтрѣ атѣта. кѣт татѣл пострѣ тѣкар къ ера пѣмаѣ Гѣвернаторѣѣ, маѣ мѣлѣцѣ Воевоzii аѣ пѣс аколо пѣ рѣнд шѣ фѣрѣ de вре о дѣшпротѣвѣре. Каре тоате маѣ тарѣ шѣ маѣ de фолос сѣнт de кѣт ѣскрѣпѣиѣле (de кѣтва с'ар пѣтеа вр'ѣнеле адѣче) чѣле фѣлоасе, чѣ поѣ пентрѣ кѣвѣоасе прѣчѣнѣ маѣ пре аѣнд деспре ачѣстеа пѣ врем а ворѣ ш. ч. дѣ аѣл 1468."

Ла кѣвѣнтеле че сѣнт пѣсе шѣ лѣтѣнеце. дѣсамѣнъ оаре цѣне зѣкѣнд: „Din epistola ачѣаста кѣар сѣ vede, къ Матѣашѣ Краѣл атѣнчѣ аѣ дѣвѣнс, шѣ сѣнѣс пре Ромѣнѣ: дѣрѣт ачѣеа грѣшеск Полонѣи, карѣи скрѣѣ къ преа мѣлѣцѣ Țigăriei с'аѣ тѣят, шѣ чѣлалѣлѣ къ фѣга аѣ сѣнѣнат дѣ Ардеал. Нѣчѣ е de а се кѣде, къ Матѣашѣ ар фѣ фост аша фѣр de рѣшѣне, ка сѣ се фѣлеаскѣ къ ел аѣ вѣрѣт, шѣindsice прѣтѣтѣндѣеа пердѣреа лѣ.“ Фрѣмос сѣлоѣцѣм! dar de некѣрѣтѣк фѣкѣт, кѣчѣ Матѣашѣ Краѣл чел лѣсдат аѣ Țigăriei (пѣгѣвѣ къ фѣнд Ромѣн, аѣ фост шѣ тѣран, дѣшпрѣвѣнъ къ татѣл сѣѣ, пентрѣ кареа пѣнъ асѣтѣзѣ цѣешѣм пѣ пѣмаѣ поѣ Ромѣнѣи, чѣ шѣ Țigăriei!!! чѣ деспре ачѣаста маѣ мѣлт а скрѣе пѣ почѣѣ), прѣп кѣвѣнтеле: nonne digne a nobis meruit castigari? пѣ зѣче къ аѣ дѣвѣнс, шѣ сѣнѣс пре Стефан V къ Молдовѣнѣи лѣи, чѣ пѣмаѣ къ аѣ врѣт сѣ факѣ ачѣаста дарѣ пѣ і с'аѣ ловѣт, пентрѣ прѣчѣнѣле de Історѣиѣ Лѣшецѣи адѣсе, пентрѣ къ de ар фѣ дѣвѣнс ел ар фѣ пѣс Domn Moldovei пре Петрѣ V Арон, перѣнд Berendeiș, кѣм зѣче маѣ нѣаѣнте Мірон Логофѣтел. Дѣ кът есте пентрѣ чѣлѣлѣлѣте зѣсе а ле Краѣлѣи Матѣашѣ, рѣспѣнд еѣ, къ Краѣи Țigăriei н'аѣ авѣт тѣглѣ Молдовѣи вре о датѣ, тѣкар къ Молдова с'аѣ пѣмѣт оаре кѣнд Komania тѣре, чѣ с'аѣ пѣмѣт Краѣѣ Komaniilor чѣѣ тарѣ шѣ чѣѣ мѣчѣ, че сѣнт дѣ Țigăria de акѣт, кѣм с'аѣ арѣтат ла аѣл 1239. Ioann Хѣнѣадѣ татѣл лѣи Матѣашѣ I, дѣкѣ пѣ аѣ dat Domnii Moldovenilor саѣ Mntenilor дѣнъ пѣлѣчѣреа са, фѣрѣ пѣмаѣ кът аѣ аѣстатѣ пре вр'о кѣдѣва, de ш'аѣ апѣратѣ кѣдѣнѣцѣле лор: адекъ пѣ Петрѣ IV, de аѣ фѣгѣрѣт дѣ аѣл 1448, пре Роман III дѣн Молдова, шѣ пре Дан IV, de аѣ скос дѣ аѣл 1445, пре Владѣслав III дѣн Валахѣа, дарѣ къ Чѣвѣр Водѣ дѣн Молдова дѣ аѣл 1449, пѣ і с'аѣ сѣетѣт аша, кѣчѣ нѣчѣ аѣ авѣт Чѣвѣр саѣ Чѣнор вре о кѣдѣнѣцѣ дѣ Молдова. Сѣѣцѣмѣнд дѣшпрѣатѣл шѣ Краѣл дѣкъ дѣ зѣдар с'аѣ сѣлѣт дѣ аѣл 1412 шѣ 1429 сѣ се дѣшпартѣ Молдова, ка сѣ шѣ факѣ кѣдѣнѣцѣ дѣтр'ѣлѣса.

Прѣтенѣа Полонѣлор ла Молдова шѣ а Țigărieilor шѣ ла Молдова шѣ ла Валахѣа, дѣнтрѣ ачѣеа с'аѣ стѣрѣнѣт, къ Ромѣнѣи дѣн атѣндоѣѣ цѣрѣле ачѣстеа адѣсеа орѣ пѣ с'аѣ пѣ-

рѣшит дитре сіне дн изпереа Домнілор: дрептѣ ачееа партеа чеа маї славъ тогдешна аѣ пѣзѣит саѣ ла Полонї, саѣ ла Țigării, шї аѣ фѣгѣдѣит тоатѣ сѣзпереа шї аскѣлтареа пѣтѣї сѣ се аѣїте днпротїва пѣрѣїї чеї маї тарї; de zndе аѣ зрмат, де партеа чеа маї таре днкѣ тоате ле аѣ фѣгѣдѣит пѣтѣї сѣ пѣ се аѣїте партеа чеа маї славъ. Аша аѣ лѣкрат дѣпѣ ачееа Moldovenii шї Мѣтленїї шї ла Тѣрчї, пѣпѣ кѣнд аѣ кѣзѣт сѣпт дїзгѣл лор, кѣм веї vedeа ла ашїї вїїторї. Іарѣ Полонї, Țigării шї Тѣрчїї с'аѣ бѣкѣрат де сѣезїле Ромѣнілор, шї пѣрѣрѣ аѣ кѣзѣт прїлеѣїѣ де а пѣтеа сѣрпа пре вїеѣїї Ромѣнї, кѣм поѣї кѣлѣце дїн епїстола Країїлїї Матїашѣ, чеа кѣтрѣ фїскѣл саѣ Воеводѣл дїн Ардеал дн ашїї де акѣм 1467, трїмїеѣ, кареа се аѣдѣче де Кагона²⁾, шї сѣпѣ аша: „Дитрѣ челелалте каре кѣ днчелелчїзне шї фолос с'аѣ днпоїт шї орѣндѣит дн аѣзпареа чеа маї де кѣрѣнд трекѣтѣ а преладїлор, баронїлор шї повїлїлор пострїї деспре бѣзѣрїле крїеѣїї, шї венїтѣрїле фїскѣлїї пострѣ, ачееа днкѣ с'аѣ орѣндѣит, ка де ачї днколо дитрѣ авенїре, пїчї пої пїчї Країї карїї не вор зрмат, сѣ пѣтем, саѣ се поатѣ орї—кѣм днпстрѣїна дїнѣтѣрїле Фѣгѣрашѣлїї, Омлашѣлїї шї Podneї кѣ пертїненѣїїле, чї пѣмїтеле дїнѣтѣрї пѣрѣрѣа сѣ фїе гата дн пѣїїле Країлор, ка де кѣтѣва ва фї опѣ, сѣ се поатѣ да оаре кѣрѣї Воевод Мѣнтенеск саѣ Молдовенеск де лѣкѣшѣ, спре днгрозїреа шї кѣдїгареа пѣрѣїлор ачелора. Шї фїїнд кѣ ачестеа шї алгеле дїн воїнѣа поастрѣ, с'аѣ орѣндѣит прїн Преладїї пѣмїѣї, шї Баронїї пострїї, шї каре се кѣпоаѣе, кѣ сѣпт спре фолосѣл пострѣ шї ал крїеїтеї, дрепт ачееа кредїнѣїїшїреї воастрѣ таре вѣ порѣнчїшѣ, ка алїнїтрелеа сѣ пѣ фачеѣї, чї зїселе дїнѣтѣрї Фѣгѣрашѣ, Омлашѣ шї Podna, кѣ пертїненѣїїле лор, тѣкар дитрѣ а кѣї пѣїї вор фї, кѣт веїї vedeа ачестеа, дндатѣ сѣ ле кѣспїндеѣї шї сѣ ле дїнеѣї дн пѣїїле воастрѣ, пѣпѣ кѣнд не ва пѣлѣча повѣ, ашѣрѣндѣїле, ка шї кѣм ашѣраѣїї челелалте бѣзѣрї а ле поастрѣ, алїнїтрелеа а лѣкра пїчї де кѣм дндрѣзнїнд, 1467.“— Веїї кѣ че теѣшешѣгѣрї се сіїїа пѣамѣрїле де прїн преѣїзѣр сѣ сѣрпе пре Ромѣнї! адекѣ дїнеа до- мїнїзрї шї бѣзѣрї дитреѣї спре сама ачелора, карїї се невоїа сѣ шї пѣїїче пѣамѣл. Аша аѣ лѣкрат шї Полонїї, кѣм с'аѣ арѣтат ла ашїї трекѣїї, чї прїн теѣшешѣгѣрїле ачестеа че аѣ добѣндїт шї Țigării шї Полонїї? де пѣ шїї тѣ, днїї воїѣ сѣїне еѣ, аскѣлѣтѣтѣ: Полонїї пѣнтрѣ фала лор, аѣ рошїїт шї днгрѣшат пѣтѣпѣтѣл Молдовеї кѣ сѣїлеле, шї пре Молдовенїї аѣ днвогѣїїт кѣ прѣдїїле дїн дїнѣтѣл лор; Țigării аѣ дат Ардеалїї де пїаф, шї Молдовенїлор шї Мѣнтенїлор, пѣпѣ кѣнд аѣ кѣзѣт ачещїа сѣпт дїзгѣл Тѣрчїлор. Ферїчїїї аѣ фост Țigării пѣпѣ а пѣ се осебї де Ромѣнї! Чї еѣ тѣ диторк ла фїрѣл Історїеї.

Матїашѣ I Країїлїї Țigării, дѣпѣ че аѣ ашезат рѣскоала дїн Ардеал чеа дн ашїї трекѣт днчешѣтѣ пѣнтрѣ пѣсѣлѣсе стоарчереїле де ванї, шї аѣ перѣдѣт дн Молдова 10,000 де осташїї, ел днкѣ де аїїа аѣ скѣпат рѣїїт не треї докѣрї, аѣ пѣтѣї дн сїїнаре? шї аѣ аѣїїне не крѣїїїн дн Брашовѣ, аша аѣ пѣденсїт пре врѣжмашїї сѣїї чеї дїн Ардеал. Прїн хрїсовѣл дат дїн Брашовѣ дн 13 Декемвріе дїн ашїї лїї Хрїстос 1467. ал крїеїтеї лїї 10, днкоронѣрїї 4, каре хрїсов се аѣлѣ дн архївѣл Мѣлїїстїреї дїн Клѣжѣ Мѣлїїшѣр³⁾,

аѣ лзат de ла Јадислав ши Сициенд фї Банѣлї Дешеѣ дїн Лошонц, пентрѣ къ стѣтесе
 лънгѣ Іоанн Комїтѣл, сателе Неметї, Петерхаза ши предїл Салаѣел, дн цївѣтате
 Герпа, Сасѣ Нїрешѣл, Варалїа, Чаботѣл, Батїнѣл Цовтелекѣл, Фїзешѣл ши Сътвенедїкѣл дїн
 комїтатѣл Солнокѣлї дїн лънтрѣ; Віца, Сънтмѣртїнѣл, Кеткеа Цїомботелкеа, Ошорхе-
 їл, Мікѣл, Сїаковѣл, Кїралешѣл къ къртеа дїнтр'яксѣл, Кентелеакѣл, Драклїа, Рошії,
 алїнтрелеа Зерат, ши Шомфалѣл дїн комїтатѣл Добочїї; ашїшдереа Пѣста, Къмѣра-
 шѣл ши Сътботелекѣл дїн комїтатѣл Клѣжїлїї, ши ле-аѣ дърїт лї Іоанн Епїскопѣлї
 кареле фсесе дн анѣл 1457, къ ел прїнс, ши Епїскопїеї Орѣзїї марї. Лзат'аѣ маї 'наїнте
 de а шерѣ дн Молдова, маї тѣлге вѣзрї de ла алїї вреднїчї, ши ле-аѣ дърїт ла
 алїї невреднїчї, деспре каре ве зї клѣѣереа mea чеа mare, саѣ аппалїї Ромънїлор ла
 анѣл ачеста 1467.

1) Bonfinius f. 543. seq. 2) Timon in Epit. Chronol. f. 73. Faschingius Nov. Daciae Part. 3. p. 150.
 3) Bonfinius f. 546. 4) Bonfinius et Faschingius ll. c. 5) Dlugossius Lib. 13. ad. ann. 1467. 6) Cromer-
 us Lib. 27. p. 398. 7) Michovius Lib. 4. c. 64. 8) Petrus Albinus in comm. de Valachia p. 162. 9) Ge-
 rardus Joann. Vossius p. 105. 10) Georgius Fabricius Lib. 3. 11) Joachimus Cureus p. 173. 12) Istvan-
 gius Lib. 4. p. 51. 13) Podlussani p. 346. 14) Borsai Pal in Ms. Chronico Hung. ubi de bellis Mathiae
 15) Miron in Ms. Chronico Valachico. 16) Baksai p. 925. 17) Thuroczius Part. 4-a c. 66. 18) Petrus Ranzanus
 Indice 33. 19) Bonfinius Decad. 4. Lib. 1. 20) Spondanus ad ann. 1467. No. 7. 21) Epistola Mathiae Cor-
 vini ad Polonos inter impressas Part. 3. p. 56. 22) Stephanus Katona Hist. Crit. tom. 15. p. 240. 23) Ar-
 chiv. Conventus Kolos-Monastoriensis tom. 2. p. 281.

Анѣл 1468. Бонфїнїе¹⁾ скрїе, къ дъпѣ че с'аѣ днтърнат Матїашѣ Країл дїн Мол-
 дова дн Брашовѣ, токма не крѣчївѣл дїн анѣл 1467, аколо аѣ порнчїт, сѣ спїзърѣ
 пре зп Ромън, кареле ера прѣсїт дїн сѣмѣнцѣ Воїводеакѣл, дарѣ взмеле Ромънѣлї пѣл
 спїне. Оаре п'аѣ фост Берендеїѣ? деспре кареле ам кѣвѣпнат ла анѣл трекут.

Kazimír Країл Полонїеї, дъпѣ кѣм скрїе Длъгош²⁾, днкѣ аѣ трїмїе солї дн анѣл de
 акшн ла Стефан V Домнѣл Молдовеї, на сѣл дѣвѣкѣре, фѣгѣдїндїї аїїсторїѣ дн кон-
 тра Країлї Матїашѣ, ши днпротїва фїеце-кѣрѣїа врѣжмашѣ, пѣтаї сѣї факѣ омаїїл;
 чї Стефан V пре кѣм скрїе Бонфїнїе³⁾, ши дїн Бонфїнїе Фашиг⁴⁾, къ Мірон Логофѣтѣл⁵⁾,
 фѣкѣсе паче къ Матїашѣ Країл Унгарїеї, каре паче тотшї пѣ днделънгѣ аѣ цївѣтѣ, кѣм
 vom vedea ла анѣл вїїторїѣ.

Мїхаїл de Жѣк дн анѣл 1466, се плекасе Комїтѣлї de Bazin днпротїва Країлї
 Матїашѣ, дрент ачеса і с'аѣ тѣїат капѣл ши іосагѣл лї аѣ кѣзѣт дн тѣпа фїскѣлї. Іо-
 сагѣл ачеста кареле ста дїн Жѣк, Віша, Калїанѣл Унгѣреск, Калїанѣл Ромънеск, Шерма-
 шѣл Унг., Шерманѣл Ром. Асопфалѣл ши Бърїї, ши дїн цївѣтѣцїле Соватѣлї, Гѣдѣла-
 пѣлї, ши Омѣзѣлї. П'аѣ дърїт Матїашѣ Країл прїн хрїсовѣл дат дїн Стрїгон цїої а треїа
 сѣпѣтѣнѣ а пѣресїмїї, дїн анѣл лї Хс. 1468, ал крїїмеї лї 11, днкоронѣрїї 4, лї
 Ніколае Чънор Воїводѣлї Ардеалѣлї. ши пентрѣ алте вїртѣдї, дарѣ маї вѣртос пентрѣ
 къ дн вѣтаїеа de ла Баїа с'аѣ пѣртат токма вїтеѣеце, кѣчї зїче Країл дн хрїсовѣл а-
 чела⁶⁾: „Нїколае Чънор Воїводѣл кѣнд ам днтрат дн зїлеле маї de сѣс къ оастеа поа-

стръ дн пърдіе Молдовеі, ші аколу не-ам ловіт дитр'о поанте кз Стефан Воеводз. Молдовенск, аша де вітецеше с'ащ псргат, дитре осташиі кзрціі поастре, пентръ чинстеа ста-тълзі постръ, кътъ не тоці і-ащ дитректъ, кълътндѣ ші шепте рана де тоарте. Делъ тоате ачестеа Матіашъ Краіа. Днгаріеі, дшъ кзм араць епистола ліі кътръ Полоніі чеа ла ашл трект адсць, с'ащ апскал де рьсвоіа кз Бохеміі, каре рьсвоіѣ кзм л'ащ тьнат. веці пре Тьроціе¹⁾ ші пре Бонфіне²⁾.

¹⁾ Bonfinius f. 548. ²⁾ Dlugossius Lib. 13. ad ana. 1468. ³⁾ Bonfinius l. c. ⁴⁾ Faschingius Nov. Dac. Part. 3. f. 152. ⁵⁾ Miron l. c. ⁶⁾ Archivum Conventus Kolosmon. tom. 3. p. 201. ⁷⁾ Thuroczius f. 288. ⁸⁾ Bonfinius f. 557. seqq.

Анъа 1469. Фала Полонілор ші тьндриа Днгарілор аскура Ромънілор нс маі дн-чета, кълі скріе Кромер¹⁾ прексм зрмеазъ: „Дн ашл че ащ зрнат 1469, сьнт сфър-шітъл ліі Іанзаріе Казімір Краіа. Полоніеі порпінд дін Краковіа ащ тере дн Рѣсіа, ші ащ зьбовіт дн Леополі о ланъ ші о цїзмьтате, ащептнд не Стефан V Палатінъа Молдовеі, ка с'ї цїсре. Чі ел адскнд маі тьлте прїчїні, дитре каре ера фрїка пьвлїрїі Тьрцілор ші а Днгарілор дн цеара ліі, даръ дитръ адевр дї ера фрїкъ, ка сь н'л прїндъ Краіа, (прексм рьѣ л'ащ фост днціінцат шїі дитре консїларїі крїеши.) атълчі п'ащ ве-ніт сь цїсре; тотъшї ащ цїсратъ дн тьліе ліі Іоанн Мізікон Палатінъа ліі Подолїеі ші а ле ліі Спїткон де Іарослав Сьвкатерарїа ліі дін Премїсіа, карїі се трїмесесе ла дьсєл, кз ва терце дн Каменїцъ, с'ащ дн Коломіа, с'ащ дн Спїатїн, нсмаї сь се днціінцезъ кз дозъ ланї маі п'анте, ші ва цїсра ші дпантеа Країа ліі.“ Ашшдереа скріѣ Дьлтошъ²⁾, ші Мірон Логофьтъл³⁾. Де тьндриа Днгарілор дикъ нс ш'ащ зїтат Стефан V, Домнъа Молдовеі, пентръ кз скріе Дьлтошъ⁴⁾. Стефан V Воеводз Молдовеі, врѣнд сь се ісєл-деаскъ пентръ стрѣмьтатеа шіе фькътъ, пьпъ кьнд ера Матіашъ Країа ла Вратїславїа, ащ дитрат дн Ардеал нсмаї кз 1800 де кълреці, ші кзрнд ка фьлцерьа, маі тьлте реле ащ фькът, апої дитркат де прадъ с'ащ дитрнат акась. Трїміс'ащ ші ліі Петръ (V, Арон) — кареле оторъсе пре татъ-сѣѣ, ші ліі дикъ се дшпротївіа дн домнїе, а-цїсторїт фїнд де Матіашъ Країа Днгарїеі, — кзрціі ші дарсрї сьнт ншеле воїерїлор дін Молдова, де л'ащ кіемат сь вїпъ, сь ле фїе Домнъа, іаръ дшъ че ащ венїт л'ащ прїнс вїѣ ші і-ащ тїат капъа.

Десїре прада Ардеалъа ліі чеа прїн Стефан V фькътъ, скріѣ ші Кромер⁵⁾ кз Мірон⁶⁾, нсмаї кьт адаогъ Мірон зїкнд: „Нс дшъ тьлтъ време ащ днчетат вражва дитре Матіашъ Країа Днгарїеі, ші дитре Стефан Водъ, кз вїзлндѣ еї, прексмѣ врѣжманъа лор ші а тоатъ крецінътатеа Тьркъа ле сьт дн спате, ші аскура волнїчїі тьтърор дитнде тре-жіе сале, ка с'ї кзпрїндъ, — — — Матіашъ Країа Днгарілор с'ащ дшпъкат кз Стефан Водъ, дьрїндѣ і ші дозъ четьці ліі Стефан, адекъ Балта ші Чїчеа.“

Тот дитръ ачеста ап с'ащ дштшнцат ші пьвлїреа Тьтарїлор дн Полоніа ші Мол-дова десїре каре аша скріе Кромер⁷⁾: „Пре ачеа време Тьтарїї чеї де престе Волга с'ащ Rha, дшъ че ащ трект сьнт повьдїреа ліі Манїак Борестенъа. дшпърїндсє дн треї

латърї, аѣ пѣвъліт дн Литваніа, Подоліа шї Молдова. Дн Литваніа сѣѣ Подоліа чеа Лит-
внѣаскѣ — — тоате ле-аѣ прѣдат фърѣ де днпротівире, шї аѣ робїт ка ла 10.000 де
оамени. — — Дн Подоліа чеа Лѣшеаскѣ нѣ мѣлтѣ пагѣвъ. с'аѣ фѣкѣт. — — — іарѣ дн
Молдова де треї орї вірїндѣсе де Стефан V Водѣ, Тѣтарїї с'аѣ трас дндѣрїт, перѣнд
пре фїїл днпрѣратѣлї лор, пре кареле черѣндѣлѣ татѣ-сѣѣ Маниак дїн робїе прїп о сѣтѣ
де солї шї кѣ асирѣ аменїцѣтѣрѣ, аѣ шїпїат пре Стефан Водѣ, де пре фечїорѣл Ханѣлї
л'аѣ днпрѣтрїт днпїнтеа трїмїшїлор, апої пре тоцї солїї і-аѣ трас дн цѣпѣ, нѣмѣї зндл
с'аѣ лѣсат віѣ, дарѣ кѣ пасѣл шї кѣ зрелїе тїате, ка сѣ дѣкѣ весте ла Маниак. Амїш-
дереа скрїѣ Длѣгосш⁸⁾, Кѣреѣ⁹⁾, Бриетїе шї Спандан¹⁰⁾.

Чи Мірон Логофѣтл¹¹⁾ скрїе: „Стефан V, Водѣ, кѣпоскѣнд кѣ їзвїрїе нѣ де аїре
фърѣ нѣмѣї де ла Дѣмнезеѣ і се погоарѣ, днѣрѣндѣсе ла сказнл сѣѣ ла Сѣчеава,
аѣ сѣїпїцїт Мѣнѣстїреа Пѣтна дн 3 Септемврие, — — ла каре сѣїпїцїре мѣлтѣ адѣнарѣ де
кѣлѣгѣрї аѣ фост, кѣ карїї шї днѣшї Теоктїст Мітрополїтл шї Тарасїе Епїскопл кѣ Іосїф
Архімандрїтл шї Егѣменѣл Пѣтнеї ера. Се скрїе, кѣ аѣ фост сѣпїт Лїтѣргїе Архіенїскопї,
Епїскопї шї Преодї кѣ Дїаконї 64 ла жергвенїк.

1) Cromerus lib. 27. p. 402. 2) Dlugossius Lib. 13 ad ann. 1469. 3) Constans Miron in Chronico Ms.
Valachico. 4) Dlugossius l. c. 5) Cromerus p. 403. 6) Miron l. c. 7) Cromerus l. c. 8) Dlugossius l. c.
9) Ioachimus Cureus in Annalibus Silesiae p. 178. 10) Brietius et Spondanus ad ann. 1469. 11) Constans
Miron l. c.

Анѣл 1470. Дѣї Стефан V, Домнѣлї Молдовеї нѣї ера дестѣл кѣте пѣтїмїсе дн
анїї трекѣнїї, маї де ла пѣртенїї дѣї V Арон, маї де ла Матїашѣ Країл Țungarieї, анїѣ-
тѣторїл дѣї Берендеїѣ, шї маї де ла Тѣтарїї деспре Волга, чи дѣпѣ че аѣ днвїнѣ пре
тоцї ачеїа кѣм с'аѣ зїе ла анїї трекѣнїї, дн анѣл де акѣм с'аѣ анѣкат кѣ рѣсвоїѣ шї де Ра-
дѣл IV, Домнл цѣреї Мѣнгенѣцїї. кѣчї зїче Кромер¹⁾: „Kazimır IV Країл Полонїї дѣпѣ
че аѣ зѣвоїг дн Корчїн 11 сѣпѣтѣмнї шї аѣ лѣсат аколо пре солѣл Папѣї де ла Рома,
аѣ венїт дн Рѣссїа кѣ треї мїї де осташї, ка сѣ прїмеаскѣ цїзрѣмѣнтѣл фѣгѣдїт де
Стефан Молдовеанл; дарѣ ачестл, арѣтѣнд кѣ аре рѣсвоїѣ кѣ Радѣл (IV чел фрѣмос)
Домнл Валахїї, н'аѣ венїт чи аѣ трїмїе солїї, шї кѣрдїї печетлїте кѣ печетеа са шї а
воїерїлор сѣї, прїп каре аѣ фѣгѣдїт кѣ ва мерѣе дн лѣна дѣї Маїѣ дїн анѣл нїїторїѣ.
Днтр'ачеа се рѣга де Kazimır Країл, ка прїп мїжлочїреа са сѣ ашезе рѣсвоїл дїнтрѣ
дѣнѣл шї Радѣл, деспре каре аѣ шї авѣт грїже Країл, темѣндѣсе ка нѣ кѣмѣ адѣкѣнд
Радѣл пе Тѣрчї днтрѣ анїѣторїѣ, сѣ строїшеаскѣ тоатѣ Молдова. Деспре Стефан V днкѣ
с'аѣ отѣрѣт, ка а шеаса лѣпѣ, дѣпѣ че се ва кїема де Країл, сѣ теаргѣ фърѣ де вре о
шѣнтїїцѣ ла цїзрѣмѣнт. Амїшдереа скрїѣ Длѣгосш²⁾, Мірон Логофѣтл³⁾ шї реѣсѣтрл
де ла Догїел⁴⁾; чи еѣ нѣт мїр че авеа Полонїї кѣ атѣтеа цїзрѣмѣнтѣрї, кѣнд віне шїа,
кѣ нѣ се цїп?

Матїашѣ Країл Țungarieї днкѣ аѣ дат о порѣнкѣ дїн Бѣда дѣмїнекѣ днпїнтеа Сѣптеї Вѣр-
вареї дїн анѣл 1470, кѣтрѣ Воївозїї Ардеаллїї Іоанн Панг्राѣѣ дїн Денделар шї Неко-

лае Чзур din Monoslo, ка съ стъжеаскъ пре Шамшодіані, Кзліані ші Мъдъръшіані дн Лекінца, ка днтр'о тескзтъръ, каре хрісовѣ се афлъ ла Корнідео¹⁾, ші еѣ л'ам адъс пен-тръ поменіреа, къ дн Шамшдѣ сълт днтропадѣ ші татъ-меѣ Іоанн ші мѣмъ-меа Анна ші брателе меѣ Пантелімон.

¹⁾ Cromerus Lib. 27. p. 405. ²⁾ Dlugossius Lib. 13. ad ann. 1470. ³⁾ Constans Miron in Ms. Chronico Valachico. ⁴⁾ Mathias Dogiel in Codice Diplomatico Poloniae tom. 1. p. 603. ⁵⁾ Daniel Cornides Mss. Dipl. tom. 1. p. 276.

Апъл 1471. Матіашъ Краіа днгаріеі, дѣпъ че с'аѣ днпъкат къ Стефан V Домнъл Молдовеі, кѣм с'аѣ зіс ла апъл 1469, десне аѣ кѣпріне Моравіа, нѣ чеа маре, цеара чеа де акѣм ші Сілезіа саѣ Лззаціа ші къ о парте а Бохеміеі, а кѣреіа Крѣіме мѣлт възпндѣ'о о аѣ ші добъдѣт дн апъл 1469, пре кѣм мъртърісеше Търоніе¹⁾ къ Ранзан²⁾, ші аратъ Тімон³⁾. Чі крѣімеа Бохеміеі нѣ аѣ фост спре одіхнъ нентрѣ морътъріеле днгрѣлор. Дрент ачеса дн апъл де акѣм 1471, дн Септемврие аѣ адънат сеім дн Бѣда, дн каре сеім тоате ле-аѣ днгрѣдѣт, кѣм аѣ поѣтѣт днгрѣі, пре кѣм аратъ ал треілеа декрет ал лѣі⁴⁾; тотъші днгрѣі нѣ с'аѣ дндестълат къ атѣта, чі дѣпъ че с'аѣ дѣс ел дн Бохеміа, с'аѣ десінат де кѣтръ дѣсъл, ші дн лѣна лѣі Октомврие аѣ алес Краіѣ дн локъл лѣі пре Kazimір фічюръл лѣі Kazimір Краіа лѣі Полоніеі, кареле аѣ ші веніт днтѣіа зі а лѣі Ноетврие дн днгаріа къ 20,000 де Полоні; чі грѣвндѣсе Матіашъ Краіа дн Бохеміа кѣтръ касъ, пѣпъ ла сѣършітъл апълѣі аѣ ші фѣгрѣт не Прінцъл Kazimір дн днгаріа⁵⁾.

Деспре Молдова ші Валахіа аша скріе Мірон Логоѣтъл ла апъл де акѣм: „Іаръ Стефан V аѣ стріне цеара ші слѣдѣторіі, ші днтрънд дн цеара Мънтенеаскъ аѣ прѣдат марцінеа, Феврѣаріе 27, ші аѣ арс Брѣла, марці дн съптѣмъна алѣ. Хроніка цѣрїі скріе деспре періреа а о самъ де воіерї прїп Стефан V, Водъ фѣкѣтъ, адекъ деспре Ісаіа Ворнікъл. Негреа Пъхарнікъл ші Алексъ Столнікъл дн търг дн Васлѣі, даръ че прічїнъ де моарте аѣ авѣт ачѣі воіерї, нѣ поменеше, ноате къ с'аѣ ацізис къ Радъл IV Домнъл Мънтенескъ, іаръ Радъл IV стрїнгндѣ'ші оастеа са, ші веінеаскъ, аѣ веніт асѣра лѣі Стефан V, кареле аѣлндѣсе гата, де сѣрг аѣ порнїт ші днтѣлндѣсе днмбе ошїле, ла Сочі, къ маре дндрѣспїре с'аѣ ловїт ла олаѣтъ, дн шепте зїле а ле лѣі Мартіе дн апъл 6979 де ла пѣлствїреа лѣміі, чі аѣ днвїне Стефан V лѣнд тоате стеагрїеле де ла Радъл IV ші моарте маре фѣкнд днтре осташіі лѣі, кѣчї пре карїі і-аѣ прїне вїі днкъ і-аѣ оторѣт, пѣмаї не Стан Логоѣтъл ші не Мірчеа Комїсъл і-аѣ лѣсат вїі.“

¹⁾ Thuroczius f. 288. ²⁾ Ranzanus f. 399. ³⁾ Timon f. 73. seq. ⁴⁾ Corpus juris Hung. Part. 2. p. 126. seq. ⁵⁾ Thuroczius f. 289. Ranzanus f. 399. seqq. Bonfinius f. 564. seqq. ⁶⁾ Constans Miron in Chronico Ms. Valachico cap. 26.

Апъл 1472, 1473 ші 1474. Матіашъ Краіа днгаріеі нѣ с'аѣ дндестълат къ атѣта къ дн апъл тре кѣт 1471, аѣ алѣнат не Kazimір Прінцъл дн днгаріа, чі дн апъл ачеста 1472 аѣ прѣдат Полоніа. Скріе Кромер¹⁾ ла апъл 14 зїкѣнд: „Іаръ кнд аша се пѣ-кѣціа Полоніа де съпт мѣнте де днгрѣі, ші Краіа къ сенатъл дн орашъл Віслаціі се

сѣтъѣа деспре лѣкрѣиле цереї, аѣ венїт солї де ла Стефан V, Палатїнѣа Молдовеї кѣ
вѣнѣ весте, кѣ Домнѣа лор Стефан V, дн зїлеле трекуте аѣ днвїнс пре Радѣа IV Па-
латїнѣа Валахїеї, шї днпре челелалте тѣрїмї аѣ кѣпрїнс Дѣтѣрѣвїца четатеа чеа маї де
фрѣнте а лѣї Радѣа IV, дн каре аѣеа тоатѣ вїстерїа шї мѣїереа кѣ дозѣ фете, пре каре
ле-аѣ пѣртат де аколо; шї аѣ адѣс солї ачеїа Країзлѣї дозѣ-зечї шї опѣѣ де стеагрї
мїлїтѣрещї, че ле лѣсасе де ла немїчї. Іарѣ престе треї зїле аѣ сосїт алт солѣ, кареле
пофїа аїїсторїѣ де ла Країзл кѣт маї кѣрѣнд, зїкѣнд: кѣ Радѣа аїїстат де Тѣрчї аѣ
кѣшїгат днпої тѣрїмїле челе перѣѣте, шї днтрѣнд дн Молдова тоате ле стрїкѣ кѣ саѣа
шї кѣ фок. Дрент ачеаа дндатѣ с'аѣ трїмїс ла Радѣа IV, Добеслав Бїсовїе Кастелланѣа
Белзлѣї шї Еїдіе Сѣходокїе ка сѣ факѣ саѣ паче саѣ днчетаре де ла арме днпре дѣншї.

Іарѣ Длѣгошѣ) тот деспре ачеста лѣкрѣ скрїе аша: „Кѣнд зѣѣѣѣа Kazimir Країзл
Полонїеї дн орашѣа Вїслїцїеї, аѣ венїт ла ел сѣтѣлѣтѣ дѣнѣ Боботеазѣ де ла Стефан
Воеводѣа Молдовеї (нѣ Валахїеї) здравенї солї Стефан Тѣркзлѣц шї алїї, прїн карїї дн-
шїїнца пе Країзл кѣ ел аѣ днвїнс пре Радѣа Воїводѣа Валахїеї (нѣ Бассараѣїеї) протїв-
нїкѣа сѣѣ чел де Тѣрчї аїїстат, шї пре мѣїереа лѣї кѣ дозѣ фете, шї кѣ тоатѣ авѣцїа ле-аѣ
дѣс дїн четатеа Добровїца, ѣнде скѣпасе, шї де ѣнде іарѣшї фѣцїсе Радѣа, шї аѣ кѣпрїнс
чеа маї маре парте а цереї, днтрѣ а кѣрора адеверїре аѣ трїмїс Країзлѣї Kazimir 28
де стеагрї лѣатѣ де ла протївнїкѣа, каре і ле-аѣ шї дат Дѣмїнекѣ дн 16 іанѣарїе (дн
анѣа 1474). Чї вѣкѣрїа каре о доѣндїсе дн вестеа ачеаста, о аѣ тѣрѣѣрат дѣнѣ треї
зїле алтѣ весте маї слаѣѣ, че спѣнеа кѣ Радѣа аїїстат де Тѣрчї аѣ кѣшїгат днпої Ва-
лахїа, шї кѣпрїнзлѣнд четѣцїле еї, пре Пѣркзлѣвїї де Стефанѣ пѣшї і-аѣ тѣїат пѣнѣ дн-
трѣнѣа, шї акѣта прѣпѣдѣше Молдова кѣ саѣа шї кѣ фок, рѣгѣндѣсе Стефан де аїїс-
торїѣ Країзлѣї днпротїва лѣї Радѣа, с'аѣ шї орѣндѣїт дндатѣ днтрѣ аїїсторїѣ оастеа дн
Подолїа сѣнт повѣцїреа лѣї Мїхал Бѣчаскї кѣпїтанѣлѣї дн Снїатїн, трїмѣцїндѣсе шї ал-
їїї дн солї Добеслав Бїсовскї Кастелланѣа Белзлѣї, шї Еїдіе Сѣходолскї, карїї сѣ дн-
паче пре амѣндої Воеводзїї, саѣ сѣ факѣ днчетаре де ла арме днпре дѣншї, ка кѣ а-
тѣта маї лѣсне сѣ поатѣ аїїста Стефан Воеводѣа Молдовеї пре Kazimir Країзл Полонїеї
дн контра Країзлѣї Днѣрѣскѣ. Дарѣ ачешїа аѣлѣндѣ пре Стефанѣ ла кѣртеа дн Васлѣї;
шї спѣнѣндѣї порѣнчїле крїеїшї, каре і-аѣ фост де вѣкѣрїе, аѣ прїчепѣт кѣ мїнтеа лѣї
Стефан нѣ сѣѣ днтрѣ ачеаа, ка сѣ се днпаче кѣ Радѣа, нѣ кѣ дозрѣ н'ар прїмї кон-
дїїї кѣвїоасе. чї пентрѣ кѣ Радѣа дѣдѣсе тоате четѣцїле дн мѣїїле Тѣрчїлор, шї акѣта
де сїне токма нїмїка пѣтеа іспрѣвї фїїнд сѣнт кѣдїнѣѣ стрїнѣ. Іарѣ Стефан Водѣ кѣ
мѣїереа, фечїорѣа, фата шї тоате оцїле сале рѣмѣїнд ла пѣмїта кѣрте дн Васлѣї, каре
нїчї дн фїре, нїчї кѣ мешешѣг ера днтрїтѣ, таре апѣра деара са де Тѣрчї, шї де Ра-
дѣа, пре акѣрѣїа мѣїере шї фатѣ ле цїнеа дн прїнсоаре ла Сѣчеаѣа.“

Мїрон Логофѣтѣа³⁾ днкѣ зїче: „Стефан V Водѣ, фїїнд апрїнс пѣрѣреа де лѣкрѣрї
вїтеѣещї, стрѣне'аѣ оасте, шї аѣ лѣат кѣ сїне пре Бассараѣѣ, ка сѣ'л дѣкѣ дн деара
Мїнтенѣаскѣ шї сѣ'л пѣнѣ Домнѣ. — — Аша Стефан рѣдїкѣндѣсе де ноѣ асѣпра Радѣ-

лї IV, челї фрѣмосѣ, кѣ оасте, Ноемврие дн опѣ аѣ венїтѣла марїне, шї аѣ днїцїрїт тоате стеагрїле пе Мїлков. Дечї с'аѣ днїтїнїнат кѣ Радѣ IV. цїої дн 18 Ноемврие ла локѣл че се нїамѣ нѣрсѣл ашеї, шї дѣнд рѣсвоїѣ де днѣе пѣрїїле, вїтецѣше с'аѣ вѣтѣт пѣлѣ сеара, ашїндереа шї вїнерї шї сѣвѣлѣтї іарѣшї тоатѣ зїоа пѣлѣ сеара с'аѣ вѣтѣт, іарѣ поаптеа спре Дѣмїнекѣ аѣ лѣсат Радѣ IV Водѣ, тоате але сале дн таѣ-рѣ, шї аѣ фѣцїт кѣ тоатѣ оастеа са ла сказѣлѣ сѣѣ ла Дѣмбовїца (нѣ Бѣкѣрещї). Ве зї пре Енгел 4). Іарѣ Стефан V с'аѣ порїт дѣпѣ еї кѣ тоатѣ таѣра са, шї дн 23 Ноемврие аѣ днїкнїцїрат чегатеа Дѣмбовїцїї, іарѣ Радѣ IV дн поаптеа ачсеа аѣ фѣцїт, лѣсѣнд дн четате пре Доамна са Марїа, шї пре фїїеса Воїкїца, кѣ тот че аѣеа шї с'аѣ дѣсї ла Тѣрчї. Іарѣ Стефан V, шїеркѣрї дн 24 Ноемврие (дн аѣл 1473), аѣ довѣндїт чегатеа шї аѣ днїтрат днїтрѣжїса, шї аѣ лѣат пре Доамна Радѣлї Водѣ, шї пре Воїкїца фата лї аѣ лѣато шїе Доамнѣ, фѣї шїрїсе Доамна че аѣ авѣт. Лѣат'аѣ Стефан Водѣ тоатѣ авереа шї ханѣле челе скѣтпе, шї тоате стеагрїле Радѣлї Водѣ, шї десѣ-тѣндѣсе дн треї зїїе, с'аѣ днїторѣ днаної ла сказѣлѣ сѣѣ ла Сѣчеава, лѣсѣнд пре Бас-сарав Домн цереї Мнїтенещї, кареле аѣ домпїтѣ о лѣлѣ. Іарѣ Радѣ Водѣ пѣзїсе ла Тѣрчї пентрѣ ацїсторїѣ.“

Апої дѣпѣ че аѣ скрїе деспре солї, карїї 1-аѣ трїмїе Стефан V, ла Kazimip Країї Полонїї, шї деспре орїндїала лї Kazimip, ка шї кѣм аѣ скрїе Длѣгош маї дн сѣс, аша кѣвѣлѣтѣ маї днколо.

„Іарѣ Радѣ (ал патрѣлеа) Водѣ, пѣзїндѣ ла Сѣлтанѣ Махомет II, дн аѣл де ла Хрїстос 1473, дѣлѣ че аѣ лѣат ацїсторїѣ, аѣ днїтрат дн цера Мнїтенеаскѣ кѣ 1500 де Тѣрчї, фѣрѣ де алїї лѣфецїї, че адѣнасе шї аѣ ѣат рѣсвоїѣ лї Бассарав Водѣ цїої дн 25 Декемврие, шї аѣ днїфрїлїт пре Бассаравѣ кѣ тоатѣ оастеа лї, кареле вѣзїндѣсе днї-прецїрат де врѣжташї, аѣ фѣцїт дренїт ла Молдова ла Стефан V Водѣ. Іарѣ Тѣрчїї с'аѣ порїт дн гоапѣ дѣпѣ Бассарав Водѣ, шї аѣ венїт пѣлѣ ла Бѣрлад, шї прѣдїнд цера с'аѣ днїтѣрнат днаної спре цера Мнїтенеаскѣ.“

„Дн аѣл де ла Adam 6982, іарѣ де ла Хрїстос 1474, аѣ лѣат Стефан V Водѣ четатеа Тележїнѣл, шї тїнд канѣтеле Пѣркѣлавлїтор, аѣ робїт мнїерїле; атѣнчї аѣ скос мѣлїї цїганї дн Валахїа дн Молдова ла пої.

„Днїтрѣ ачсаста шї лѣлѣ, дн 5 зїїе аѣ фост рѣсвоїѣ дн цера Мнїтенеаскѣ кѣ Дн-гѣрїї, шї кѣ Цѣпѣлѣшѣ Водѣ, шї аѣ вїрїт Стефан V Водѣ пре Днїгѣрїї.“ Пѣлѣ ачї Мїрон пагѣлѣ кѣ нѣ маї кїар! Чїне аѣ фост Бассарав ачела пре кареле аѣ пѣс Стефан V, Дом-нѣл Молдовеї дн локѣл лї Радѣ IV нѣ пѣл прїчеп, де н'аѣ фост Владїслав V саѣ Цѣ-пѣлѣш Водѣ, деспре каре ам зїе ла аѣл 1462, кѣ с'аѣ прїне де Матїанѣ Країї Дн-гѣрїї, шї маї мѣлѣ воїѣ кѣвѣлѣта ла аѣл 1477. Днїкѣт есте пентрѣ Воїкїца фата Ра-дѣлїї, пре ачсаста нѣ акѣт, чї дн аѣл вїїторїѣ 1475 о аѣ лѣат мнїере шїе Стефан V, кѣчї дн аѣл ачсаста 1474 дн трѣїа мнїереа чеа маї дїнаїнте, прѣкѣт поцї ведеа дн

Дизгошѣ, кареле іаръші нѣ щіѣ пентрѣ че нѣне маї пре зрѣт нѣмаї о фатъ а Радълѣ IV, кѣнд маї днаїнте зїсесе, кѣ дозѣ фете с'аѣ прїне.

„Антре Җнгѣрі шї Полоні прекъм аратъ Соммерберг ⁵⁾ дн анъл ачеста 1474, с'аѣ фѣкѣт днчетаре де арме не дої анї дн кареа с'аѣ днкіс шї Молдовенїї кѣ Мѣнтенїї; чї Радъл аї патрѣлеа Домнъл Валахіеї нѣ с'аѣ цїнѣт де дѣнеа, кѣм вом ведеа де ачї днаїнте.

¹⁾ Cromerus Lib. 28. p. 413. ²⁾ Dlugossius Lib. 13. ad ann. 1474. ³⁾ Constans Miron cap. 27. ⁴⁾ Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1-a pag. 180. ⁵⁾ Sommerberg II. Mantissa 83.

Дн 8.1 1475. „Махомет II, Амператъл Търческ, зїче Дизгошѣ ¹⁾, дѣпъ че аѣ кѣпрїне шї лѣат сѣпѣт нѣтереа са тоате четъділе шї търдімїле дїн Бассаравїа шї Мѣнтанїа с'аѣ Валахіа, дѣндїле де вѣпъ воїе Радъл (IV) Воеводъл Валахіеї (нѣ Бассаравїеї), атѣта с'аѣ сѣмѣцїт, кѣт кѣ тѣндрїе аѣ поръчїт лѣї Стефан V Воеводълѣ Молдовеї (нѣ Валахіеї) ка сѣї деа четатеа Алъѣ шї Кїліеа де вѣпъ воїе, шї сѣї плѣтеаскѣ трївѣтѣл с'аѣ харачїл чел недат пѣпъ акѣта, шї де ачї днаїнте; алтїнтрелеа де ва лѣкра, сѣ щїе кѣ ел кѣт маї кѣрѣнд ва венї, шї тоате ле ва лѣа фърѣ де воїа лѣї.“

Нїчї аѣ мїнцїт Махомет II, пентрѣ кѣ кѣтрѣ сѣфршїтѣл анълѣї 1474 аѣ шї трїмїе пре Солеїман Баша асѣпра Молдовеї, деспре каре аша скрїѣ Анналії Търчїї чѣї де Левклавїе тѣлтѣчїї ²⁾: „ларѣ Солеїман Баша пѣпѣтѣнд лѣа Скодра (четатеа Епїрѣлѣї челї векиѣ, с'аѣ а Албанїеї де акѣт) аѣ трекѣт кѣ тоатѣ оастеа са асѣпра Молдовеї, пре кареле дндатѣ л'аѣ днѣтѣмїнат Воеводъл Молдовеї кѣ оастеа неамїкѣлѣї сѣѣ, шї дн-тѣлїндѣсе кѣ нїмѣ с'аѣ ловїт ла о лалѣт дѣмѣ пѣрѣїле, дарѣ фїїнд Търчїї остенїї де ла ватереа Скодреї, шї ловїндѣї шї фрїѣ фоарте маре, кѣт аѣ днѣтрат дн Молдова, ш'аѣ перѣѣт кѣрацїл, шї фърѣ де дндрѣлнїре вѣтѣндѣсе, с'аѣ вїрїт, тїлат шї днѣрѣлѣт де Молдовеанъл.“ Амшдереа скрїѣ Подеста ³⁾, Калвїсїе ⁴⁾, Бѣхолѣер ⁵⁾, Брентан ⁶⁾ шї Дрехслер ⁷⁾. Деспре вїрїнѣа ачеста а лѣї Стефан V Домнълѣ Молдавїеї дн анъл 1475, асѣпра Търчїлор, аша скрїе іаръші Дизгошѣ ⁸⁾: „Марцї дн 17 Іансарїе (дн анъл 1475) Стефан Воеводъл Молдовеї пре оастеа лѣї Махомет II Амператълѣ Търческ, каре авеа дн сїне 120,000 де осташї, шї ера ацїстатѣ шї де Мѣнтенїї, а кѣрора деа-рѣ о кѣпрїнессе Търчїї, кѣнд прѣда ачѣщїа Молдова, ла локъл Раковецїї лѣпѣ рѣлѣ Върладълѣї, кѣ сїнгѣрѣ нѣтереа са, нѣмаї чїнчї мїї де Секзї авѣнд кѣ сїне а кѣрора деа-рѣ о сѣлѣсесе де сѣпѣт Крѣїмеа Җнгѣреаскѣ, кѣ маре перїре о аѣ вїрїт, нѣ фърѣ де вѣрѣаре де сїнѣ шї деспре партеа а лор сѣї, пентрѣ кѣ стропїндѣсе де мѣлїїмеа Търчїлор чѣї че ера дн фрѣште, нде ера шї Секзїї, дн маре прїмеждїе де а перї ве-нїсе оастеа, шї ар фї шї перїт де нар фї сѣрїт днѣсшї Стефан дн мїжлокъл Търчїлор, карїї акѣта се сѣмѣїсе кѣ вїрїнѣа, шї нар фї дѣрѣтат арїїле лор прїн мїнѣнатѣ нѣ-тереа лѣї Дѣмнезеѣ, кѣчї ел де авїа авеа 40,000 де осташї, шї ачѣщїа днѣкѣ маї тоцї ера процї шї лѣкрѣторї де нѣтѣнѣтѣ. Пентрѣ кареа вїрїнѣѣ Стефан нѣ с'аѣ тѣндрїт, чї аѣ постїт патрѣ зїле кѣ апъ шї нѣне, шї аѣ поръчїт дн тоатѣ деара са, ка нїме-

неа съ дндръспеаскъ а'ї да лѣи, фъръ нзмаї лѣи Dsmnezeş бірѣица ачѣеа; тѣкар къ шїѣт лѣкръ есте къ бірѣица дїн зїоа ачѣеа, дїн ел сїнгър аѣ стѣтѣт. Тоатѣ оастеа лѣи дїн прада Търчилор с'аѣ фоарте днвогѣдїт къ азр, къ арѣнт, къ порфїре, къ каї, шї къ алте скѣле де таре прец, шї четѣдїе Валахїеї, каре се десїнасѣ де ла ел кѣтрѣ Търкѣ, тоате і с'аѣ дат дндърѣпт. Преа тѣлїї процї с'аѣ воїерїт, Търчїї токма пѣїїнї аѣ скѣпат къ фѣга, пентрѣ къ шї каре аѣ скѣпат къ фѣга пѣнѣ ла Дѣнѣре, аколо і-аѣ аїїїне Ромѣнїї чеї къ каї маї взнї, шї маї пре тоцї саѣ і-аѣ тїат саѣ і-аѣ днекат дн зндѣ; каї Търчилор, ва шї Търчїї слѣбїсе де фоаме, пентрѣ къ Стефан къ тѣлїт маї днаїнте тоате ле арсесе дн локрїле ачѣлеа, прїн каре тревзїа съ треакѣ Търчїї; кареа днкѣ фоарте нїзлїт л'аѣ аїїстат ла днвїнѣре. Пре ровїї Търчїї (лѣзнд афарѣ пре чеї маї де фрѣнте, пре карїї і-аѣ цїнѣт) маї пре тоцї і-аѣ трас дн цапѣ. Трѣнѣрїле челор о-торѣдї ле аѣ арс, тогѣшї кѣстѣ вр'о кѣтева грѣмѣзї де оасе де тѣртѣрїсеск тѣрїмеа бірѣицеї шї ла чеї вїїторї.

„Пре патрѣ Башї Търчїї къ 36 де стеагрї мїлїтрѣцїї шї алте скѣле і-аѣ трїмїс Стефан Воеводѣл Молдовеї лѣи Kazimїr Країлїї Полонїеї дн Лїтваїа прїн солїї сѣї, рѣгндѣсе де аїїсторїѣ Країлїї, де кѣтѣа с'ар маї рѣдїка Търкѣл асѣпра лѣи пентрѣ пердереа ачѣаста..... Трїмїс аѣ ачѣлашї Стефан вр'о кѣдї-ва ровї, шї стеагрї де ла Търчї лѣаге шї Патрїархїлїт Ромѣї лѣи Сїсѣ IV, сѣїнїїеї сале амїшдереа рѣгндѣсе пентрѣ аїїсторїѣ асѣпра Търчилор; амїшдереа аѣ фѣкѣт шї лѣи Матїашѣ Країлїї Унгарїеї; чї ачѣста трѣгнд ла сїне тоатѣ лѣзда, аѣ скрїс Папѣї де ла Рома шї Амѣпратѣлїї шї челораллїї Краї шї Прїнцї дїн Еуропа къ дналѣт трѣфѣ фѣлїндѣсе, къ ел прїн оа-менїї сѣї, ал кѣрора повѣзїторїѣ аѣ фост Стефан Воеводѣл Молдовеї, таре оасте Тър-чѣаскъ аѣ щерс де пре фаца пѣтѣнтѣлїї. Дарѣ ачѣстѣа нзмаї дїн рѣѣ обїчїїѣ де а се фѣлї къ лѣзде ле алтора, ле фѣчѣа Матїашѣ Країлїї Унгарїеї, кѣчї шїѣт, шї днтрѣ амїш-доѣт ѣерїле, адекѣ шї дн Унгарїа шї дн Полонїа, вестїг лѣкрѣ ера, къ ачѣлашї Стефан Воеводѣл Молдовеї, пре каре ле Матїашѣ Країлїї днзадар дн нѣмѣше повѣзїторїї сѣѣ, шї ал оаменїлор сѣї, къ нѣїїн маї днаїнте аѣ тїат денїн 6000 де Унѣренї дїн оас-теа каре о повѣзїсе Блѣсїе Маїїар (Воеводѣл Ардеалѣлїї) дїн порѣнка Країлїї Матїашѣ асѣпра Валахїеї, де кареа перїре Блѣсїе Маїїар де авїа с'аѣ тѣнтѣїт къ фѣга.“

(Ачї днсеампѣ къ Блѣсїе Маїїар с'аѣ трїмїс дн анїл треакѣт съ нѣнѣ Domn Вала-хїеї іарѣшї пре Владїслав V, прѣкѣм подї кѣлѣе дїн Мірон ла ачѣлашї анѣ, чї де асѣтѣ датѣ нѣ с'аѣ плїнїт воїа Країлїї Матїашѣ).

„Нїчї с'аѣ дндѣстѣлат (зїче маї днколо Дѣлгошѣ) Стефан Воеводѣл Молдовеї, къ солїїле каре ле аѣ трїмїс ла прѣтенї, чї ла чел маї таре дшїтан ал сѣѣ, Махомет II Амѣпратѣлїї Търчилор, днкѣ аѣ трїмїс фрѣмоасе солїе къ марї дарѣрї ѣелїндѣсе, къ нїше тѣлхарї шї сѣргѣнїї дїн ѣерїле Търчїї, фърѣ де щїреа шї воїа Амѣпратѣлїї аѣ пѣвѣ-лїт сѣ праде Молдова, пре каре ел і-аѣ потолїт къ аїїсторїї лѣи Dsmnezeş, дарѣ знїї дїн тѣлхарїї ачѣїа тогѣшї аѣ скѣпат дн цїнѣтлї тѣрчѣск; пре ачѣїїа аша дарѣ і-аѣ че-

рѣт де ла Императѣ ка съ'і деа дн тѣлѣ съ'і поатѣ педенсі, ка ші кѣм аѣ педенсіт пре чеіа.лаці. Кѣ со.ліа ачеаста маі таре днтѣрѣтѣндѣсе Императѣ, аѣ кѣкат кѣдінца неамѣрілор, ші пре со.лі і-аѣ пѣс ла днкісоаре пѣлѣ ла о време, іарѣ дѣлѣ ачееса і-аѣ деспоіат де тоате ші маі годі ші педестрі і-аѣ словозіг а касѣ. Прін каріі с'аѣ днді-інцат ачелаші Стефан Водѣ деспре тѣніа днтѣратѣлѣ, ші кѣ. Императѣ се гатѣ асѣ-пра лѣі пре апѣ ші пре ѣскат дн пѣрсоана лѣі, пре кареле л'аѣ ші ацентат некѣтре-тѣрѣндѣсе, ші пѣмаі ацісторіелѣі де сѣс днкредінцѣндѣсе.“

„Ох че бѣрбат мінѣнат! кареле пѣ е маі пѣціп, де кѣт аѣ фост вітеціі чеі де де-тѣлѣ, де каріі атѣта не тѣрїм, ші кареле не времеа поастрѣ аша де таре аѣ днѣрѣнт пре Тѣркѣ, кѣт се поате зіче а фі чел днтѣлѣ днтре тоці Прінціі кѣці сѣнт не лѣме. Дѣлѣ кѣм цісдек еѣ, преа вреднік есте, ка лѣі сѣ се днкредінцезе овлѣдѣіреа лѣмеі тоате, ші маі вѣртос повлѣдѣіреа оцілор крещінеціі асѣпра Тѣрчілор, лѣі сѣ і се днкре-дінцезе де тоці крещініі, пѣлѣ кѣнд овлѣдѣіторіі лор дшї петрек вісаца дн леневері, ші десперѣтѣрі, с'аѣ дн рѣсвоіеле челе днтре дѣлшїі.“ Де веі лѣа афарѣ стрігареа ачеаста де не ѣртѣ а лѣі Длѣгошѣ, ашїндереа скріѣ Кромер⁹⁾, Параліпомене.ле¹⁰⁾, Фабрікіе¹¹⁾, Ценебранд¹²⁾, Петрѣ де Рева¹³⁾, Бриетіе¹⁴⁾, ш. ч.

Лѣзде.ле каре се даѣ ачі лѣі Стефан V Домнѣлѣі Молдовеі кѣ тѣлѣ маі маі сѣнт де кѣт тоате лѣзде.ле Корвінілор челор ноі, дрепт ачееа еѣ пѣ тѣ мїр де аѣ жтѣлат Матіашѣ Корвінѣл Краіел чел лѣдат де ѣлѣрї сѣ ле днтѣнече; дарѣ тѣ мїр де Бон-фініе¹⁵⁾, кѣ жтѣнд де а се лінѣрї Краіелѣі Матіашѣ престе пѣравѣл сѣѣ, пѣмаі атѣта скріе ла апѣл де акѣт: „Дн апѣл ачеста 1475, Тѣрчіі дѣлѣ че трекасе маі днаїнте Дѣлѣреа, фѣрѣ де порок аѣ пѣвлїт дн Валахїа; пентрѣ кѣ маі днтѣлѣ остепіндѣсе, апоі дншелѣндѣсе де прогівнічі, с'аѣ тѣлат де тот; ші кѣ пѣціп дѣлѣ ачееа днтрѣнд дн Месїа де ціос, іарѣшї с'аѣ тѣлат.“ Ашїндереа скріѣ Албїн¹⁶⁾, ші Анналіі Вісерічіі дн Бра-шовѣ, каріі аѣ жртат пре Бонфініе. Іарѣ Бонфініе пѣмаі пентрѣ ачееа аѣ тѣкѣт ачі пѣ-меле лѣі Стефан V Домнѣлѣі Молдовеі, пентрѣ кѣ ачеста аѣ днтрект кѣ вітеціа пѣ пѣмаі не Матіашѣ Краіел, чї пре Іоанн Хѣніадї татѣл лѣі Матіашѣ, кѣм араѣ тоате вѣтѣле лор а тѣці-треі.

Скріе іарѣшї Іоакїм Кѣреѣ¹⁷⁾: „Себагѣ вїлѣ Краіелѣі Матіашѣ де Історічіі Лешечї, кѣ скріїндѣ дн тоатѣ Еѣропа, ші маі алесѣ дн Італїа претѣнденеа с'аѣ фѣлітѣ, кѣ дн орѣндѣіала лѣі ші де сѣпѣсѣл лѣі с'аѣ вїрвїт Тѣрчіі; тотѣшї се шїе, кѣ дн оастеа Ротѣнеаскѣ партеа чеа маі таре аѣ фост дн ѣлѣрї, ші пентрѣ Стефан се сѣздеа По-лонѣл кѣ Матіашѣ, а кѣрѣїа сѣпѣс сѣ фїе.“ Днкѣт есте деспре сѣада Країлор Казїмір ші Матіашѣ пентрѣ Стефан V, Кѣреѣ аре дрепт, пентрѣ кѣ Країі ачещїа се сѣздеа дн-тре сіне, чї Стефан маі тѣлѣ дїпѣнд деспре Казїмір ші маі тѣлѣ ші лінѣрїндѣсе лѣі, нїчі аскѣлта де жпѣл, нїчі де алѣл ка жп. Домнѣ ші сінѣр овлѣдѣіторіѣ, кѣрѣїа пѣї ера фрікѣ де еї, прежѣт кѣ фаптеле аѣ арѣтат, ші Матіашѣ Країел днкѣ тѣртѣрісеше дн епістола кѣтрѣ Полонї, каре о ам адѣс ла апѣл 1467. Дарѣ днтрѣ ачееа, кѣ днтѣреше

къ оастеа лѣи Стефан V, партеа чеа маї маре аѣ фост дѣн Зѣгѣрї, грешеше ачелашї Кѣреѣ, ка зѣл кареле нѣмаї дѣн дѣнгѣртѣра кѣтрѣ Зѣгѣрї аѣ скрїе ачееа; кѣчї де ар фї фост адеврѣат че скрїе еї, аѣ тѣкѣт ар фї деспре зѣ лѣкрѣ ка ачела Історїчї Зѣгѣрешї, шї маї вѣртос Бонфїнїс? кареле сѣнт воѣ дѣкѣ чеаркѣ вїцел, нѣмаї ка сѣ поатѣ дѣлѣца пре Матїашѣ Країл, патронѣл сѣѣ.

Маї вїне аѣ нїмерїт адеврѣл ачелашї Кѣреѣ, тот ла локѣл маї сѣс дѣсепнат, аша скрїїнд деспре Крїмеа, дѣлѣ пердереа чеа маре дѣн Молдова: „Тїранѣл Тѣрческѣ нѣ нѣаѣ пердѣт нїма пентрѣ пердереа дѣн Молдова, чї кѣ дѣченѣтѣл верей пре апѣ шї пре зскал аѣ дѣкѣнѣвѣрат четатеа Кафа дѣн Крїмеа, кареа се стѣпнїа атѣнчї де Ценовезї; шї маї дѣнїнте сѣаѣ кїемат Теодосїа, шї аѣїстат фїїнд шї де Тѣтарї о аѣ лѣат дѣн 6 Івнїе дѣн анѣл де акѣм дѣлѣндс—о Тѣлїанїї, шї аша сѣаѣ стїнс нѣмеле Готїлор дѣн Крїмеа де акѣм. О корабїе де челе маї марї дѣн Кафа, кареа о порнїсе тїранѣл кѣтрѣ Царїград, сѣаѣ тѣлѣтїт прїн мїнѣнатѣ Пронїа Дѣмнезесаскѣ. Дѣчеа корабїа ачееа 150 де прѣлчї ровїцї дѣн Кафа ка сѣї дївѣгнєаскѣ, сѣаѣ сѣї фолосаскѣ пентрѣ спѣркѣлїзїнеа Тѣрчєаскѣ, шї алте скѣмпетѣрї пре сама тїранѣлї. Пре корабїа ачееа корѣлїашї дѣлѣ че аѣ оторѣт пре Тѣрчїї дїнтрѣлѣса, о аѣ дѣндрепат ла четатеа Кїлїей шї сѣаѣ дѣкїнат кѣ тоцїї лѣи Стефан Водѣ.“ Зїсеїѣ маї дѣнїнте кѣ маї вїне аѣ нїмерїт ачї адеврѣл Кѣреѣ, пентрѣ кѣ Длѣгошѣ¹⁸) дѣкѣ аша скрїе, маї аѣзотѣнд шї ачестеа: „Тоцїї трїмїшїї лѣи Стефан Водѣ шї 160 де пегѣнїторї ромѣнєшїї, карїї сѣаѣ афлат дѣн Кафа, кѣнд сѣаѣ лѣат, сѣаѣ оторѣт дѣн порѣка лѣи Махотет.“

Мїрон Логѣлѣтл¹⁹) дѣлѣ че аѣ скрїе деспре перїреа Тѣрчїлор ка шї Длѣгошѣ, (де веї лѣа афарѣ кѣ Мїрон зїче кѣ пре челе 5000 де Сексї Матїашѣ Країл ле аѣ трїмїс дѣнтрѣ аѣїсторїѣ лѣи Стефан V, шї кѣ шї Kazimir і—аѣ фост трїмїс 2000 де Лешї, каре лѣ сѣнт адеврѣате,) кѣ кѣвїнтеле ачестеа шѣлѣ Історїа маї дѣкѣло: „Іарѣ Тѣрчїї карїї аѣ скѣпат, аѣ лѣат—о прїн пѣдѣрї, шї аѣ ешїт зѣнде нѣзрѣ ана Сїмїлей ла цїнѣтѣл Тѣтѣ-веї, аколо дѣн лѣцеа лор аѣ дат лѣзѣл лѣи Дѣмнезѣѣ, кѣ аѣ ешїт ла лѣме. Іарѣ Стефан V Водѣ сѣаѣ порнїт дѣлѣ еї, кѣ Молдовенїї сѣї, шї кѣ 2000 де оасте Лешаскѣ, че і—аѣ фост венїт дѣнтрѣ аѣїсторїѣ, шї аѣ гонїт пре Тѣрчїї, пѣлѣ че і—аѣ трекѣт Сїретѣл ла Іонѣшєшїї, зѣнде се помтєнєше астѣзї Ваѣлѣ Тѣрчїлор, шї аколо деасѣпра Сїретѣлїї ла о товілѣ маре а Текѣчїлѣлї одїхнїнд треї зїле, і—аѣ венїт весте де ла Старостеле де Крѣчїзна (Крѣчїзна ера о четате ла Пѣтна деасѣпра Мїлковѣлїї) кѣм Раѣл IV Домнѣл Мѣнтенєск вїне кѣ оасте асѣпра лѣи, шї дѣнтрїстѣндѣсе Стефан V, аѣ ренєзїт ла осташїї сѣї де і—аѣ стрѣнс де сѣпр. Атѣнчї аѣ сосїт шї Шендрєа Хатманѣл кѣмпатѣл лѣи Стефан V, кѣ о самѣ де оцїї че аѣ рѣмас дѣнаної, сосїгѣаѣ дѣнатѣ шї Костеа Пѣхарнїкѣл, кѣ алѣ самѣ де оасте че аѣ фост гонїт пре Тѣрчїї песте Сїретѣ. Децї пре Шендрєа лѣаѣ трїмїс Стефан V кѣ нѣзѣнѣтїї осташїї дѣн тїп де стражѣ дѣнїнтеа оцїей Мѣнтенєшїї, кѣ кареа ловїндѣсе, аѣ дѣвїнс Мѣнтенїї чеї маї тѣлѣцї пре Молдовенїї чеї маї пѣдїнїї, шї Шендрє Хатманѣл дѣкѣ аѣ перїт зѣколо маї цїос де Рѣжнїк, зѣнде сѣаѣ

ми поменит мѣлтѣ времето мовѣла Шендреї, de unde dăkundă. И сатѣ Долхешиї л'аѣ дигронат лѣгѣ татѣ-сѣѣ. „Дитѣ mindse amândoșѣ ошїе, адекѣ чеа Молдовенеаскѣ кѣ чеа Мѣтенеаскѣ ла олатѣ дин сѣе де Рѣмник, шї вїтецѣе вѣтѣндсе, аѣ дѣвїне Стефан V пре Радѣя IV, шї аѣ дат воїе ошїлор сале де треї зїле аѣ прѣдат дн деара Мѣтенеаскѣ.

„Зѣвѣнд Стефан V пѣлѣ че і с'аѣ адѣнат ошїе челе дѣпрѣщїате ла прадѣ, аѣ стрѣне о самѣ де воїерї дин Валахїа шї дин Молдова, шї ворѣндсе ла олатѣ с'аѣ токнїт де аѣ деспрѣїт дин Мїлковѣя чел маре о парте де пѣрѣѣ че вїне пре лѣгѣ Одобещї шї трече де дѣ дн ана Пѣтнеї, шї пѣлѣ астѣзї есте отарѣя дѣреї Молдовеї, шї а дѣреї Ромѣнещї, ачел пѣрѣѣ че се деспарте дин Мїлковѣя чел маре. Іарѣ маї дѣаїнте аѣ фост авѣнд дѣрїе амѣндоșѣ прїче пентрѣ отар, кѣчї деара Мѣтенеаскѣ вреа сѣ фїе отарѣя сѣѣ пѣлѣ дн ана Тотрѣшѣлї; іарѣ Молдовенїї пѣ лѣса пѣлѣ аѣ врѣт Дѣмнезеѣ де с'аѣ токнїт аша. Шї аѣ лѣзат Стефан V, четатеа Крѣчїзна кѣ тот дїнстѣя че се кїамѣ дїнстѣя Пѣтнеї, шї л'аѣ лїнїт де Молдова, шї аѣ пѣс Пѣркѣлавїї сѣї, пре Вѣлчеа шї пре Іоанн.“

„Диторкѣндсе Стефан V, кѣ ошїе сале шї мергѣнд пре ана Бѣрладѣлї, і-аѣ пѣлѣкѣт локѣл дѣнтре Бѣрлад шї Васлїѣѣ; дрент ачеса пентрѣ мѣлѣмїта кѣ аѣ вїрїт пре Тѣрчї шї пре Мѣтенеї, аѣ дѣченѣт, а зїдї бїсерїка Сѣнтѣлїї Іоанн мергѣторїлїї дѣаїнте дн тѣрг дн Васлїѣѣ, шї пре врѣт шї касе домнещї аѣ фѣкѣт, кѣм се кѣпоаше шї пѣлѣ акѣта.“

„Афлѣндсе Стефан V Водѣ ла Васлїѣѣ, і-аѣ венїт весте де сѣрг кѣ олѣкарїї де ла Сорока, кѣм Лободѣ шї Нелїваїка Хѣтманїї кїзѣчешї аѣ дѣтрат дн деарѣ шї прадѣ. Дечї Стефан V Водѣ дѣдатѣ аѣ шї мере асѣпрѣ-ле шї вѣтѣндсе поаїнтеа кѣ Кїзачїї ла Грѣмѣзешї, Кїзачїї с'аѣ вїрїт, шї прїнѣндсе Лободѣ, Нелїваїка с'аѣ алѣнгат сїре Нїстрѣ кѣ о самѣ де Кїзачї, дїнтре карїї вїне мѣлїї с'аѣ дѣекат кѣнд тречеа Нїстрѣя. Дѣекатѣ-с'аѣ ако.ло шї Іора Подковнїкѣя чел вестїт ал Кїзачїлор, де ла кареле пѣлѣ астѣзї се кеаїт локѣл ачеста Вадѣя Іореї. Іарѣ Стефан V Водѣ, дѣпѣ че с'аѣ дѣтѣрнат де ла голїреа Кїзачїлор, аѣ дескѣлїкат Тѣргѣя Іашїлор, шї аѣ дѣченѣт а зїдї бїсерїка Сѣнтѣлїї Нїколае кареа кѣсетѣ шї пѣлѣ астѣзї дн орашѣя Іашїлор лѣгѣ кѣртеа Домнеаскѣ. Дечї с'аѣ дѣтѣрнат ла скашѣя сѣѣ дн Сѣчеава, зїде кѣ фоарте маре пентрѣ с'аѣ прїмїт де Мїтрополїтѣя шї а.лїї преошї, шї дѣпѣ че с'аѣ ашезат аѣ дѣченѣт а зїдї Мѣнѣстїреа Сѣнтѣлїї Дїмїтрїе дин Сѣчеава де лѣгѣ кѣртеа Домнеаскѣ, аної атѣнчї с'аѣ кѣнѣнат кѣ Доаїна Воїкїца фата Радѣлїї ал патрѣлеа Домнѣлїї Мѣтенеаскѣ, іарѣ пре мѣлѣ-са кѣ маре чїнстѣе о аѣ трїмїе а касѣ ла вѣрѣатѣя еї Радѣя IV.“

Дѣпѣ атѣтеа дѣвїнѣерї пре Стефан V Домнѣя Молдовеї дїнтре Країї де прїнпреїср, каре де каре се вѣтѣа, ка сѣї трагѣ дн партеа са, прѣкѣм араѣ Дѣлѣгом“) скрїїнд аша: „Трїмїе-аѣ шї Матїашѣ Країїлї Унгарїеї треї солї алешї ла Стефан Воїводѣя Молдовеї, пре Домїнїк Препосїтѣя дин Алѣва, пре Каспар де Отѣан шї пре Мїхаїл де Пещеа, ка

съл трагъ суре Шугри десъърндъс'а де Крайа Полоніеі, ші де а еі крѣте. кѣчї дї фь-
гъдзіа таре ацїсторїе асѣпра Търчїлор. Да ацїсторїе асѣпра Търчїлор, тѣкар кѣ аеа таре
онѣ Стефан Воеводѣа Молдовеі, да агѣта тотѣши нѣ с'аѣ пѣтѣт адѣне прїп Матїашѣ Крайа
Шугарїеі, ка съ се ласе де Полонї, саѣ съ се скоале асѣпра лор, прекѣм фортѣ дорїа
Шугарїї. Дечї Kazimїr Крайа днѣкъ днгрїжїндѣсе, шї темѣндѣсе де нестѣторнїчїа лѣї
Стефан, ка шї маї таре съл лѣче шїе пре Стефан, аѣ трїміс ла днѣсѣа пре Сѣтѣтѣ-
рїа мїкѣ дїп анѣа де акѣм пре Станїслав Ватровка де Стрецілде Палатїнѣа Белзѣаї,
шї пре Andreїš de Боршовїца Преносїтѣа дїп Ланчїчїа шї Канонїкѣа дїп Краковїа, де
л'аѣ цїзрат де ноѣ. " Bezї тїндрїе, съ нѣ зїк пѣвѣнїа амѣндѣрор неамѣрїлор ачестора,
каре крѣеа кѣ кѣ тѣлте стоарчерї де цїзрїшѣтѣрї, шї кѣ анѣрѣїле знора асѣпра ал-
тора вор сѣнѣне шї пре тоцї Ромѣнї!

Маї пре зрїшѣ дн 21 Септемврие дїп анѣа де акѣм, аша скрїе Матїашѣ Крайа Шуг-
гарїеі¹⁾, кѣтрѣ Тома Мацїстрѣа Сївїенїлор: „Анѣелѣпте шї лѣзторїсѣле де самѣ повѣ
їзвїте крѣдїнчїосѣле! днї порѣнїїм, ка дндатѣ кѣт веї лѣа ачестеа, съ даї лѣї Дракѣа
крѣдїнчїосѣлї пострѣ дїп банїї хѣрмїнїеі, саѣ дїп венїтѣрїле кѣтѣрїеі дїп Офенбаїа 200
де флорїнцї дн ацїсторїнцѣа пре копѣа пострѣ; алтїнтрелеа съ нѣ фачї сзїт маї таре
тѣлїе а поастрѣ. Іарѣ ачестеа каре ле ам їскѣїт кѣ тѣла поастрѣ, дѣпѣ че веї плѣтї
ачелеа 200 де флорїнцї съ ле цїї ла тїне пѣнтрѣ дндрентареа та. Дат дн Бѣда дн
зїоа С. Матеѣ Анос шї Еванг. дн анѣа Домнѣаї 1475, ал крїмїлор поастрѣ чеї Шуг-
рїцї ш. ч. 18, іарѣ а Бохемїеі 7. Матїашѣ Крайа кѣ тѣла са. " Дракѣа ачеста аѣ
фост Владїслав V деспре кареле ам ворвїт ла анїї трекѣцї, шї вош маї ворвї ла анїї вїїторї.

1) Dlugossius Lib. 13. ad ann. 1474. 2) Annales Turcici Leunclaviani ad ann. Hegirae 879. 3) Podesta
Part. 1. cap. 11. 4) Calvisius in opere Chronolog. 5) Bucholcerus in indice Chronol. p. 435. 6) Bren-
tanus in Epitome Chronol. ad ann. 1475. 7) Drechslerus in Chronico p. 85. 8) Dlugossius Lib. 13. ad
ann. 1475. 9) Cromerus Lib. 28. p. 418. 10) Paralipomena rerum memorabilium p. 328. 11) Georgius
Fabricius Lib. 2. 12) Genebrandus Lib. 4. p. 702. 13) Petrus de Reva Centuria 5. 14) Brietius ad ann.
1475. 15) Bonfinius Decad. 4. Lib. 3. in fine. 16) Petrus Albinus in Commentatiuncula de Valachia p.
162. 17) Ioachimus Cureus in Annalibus Silesiae p. 194. 18) Dlugossius l. c. 19) Constans Miron in Chro-
nico Mss. Valachico cap. 28. 20) Dlugossius l. c. 21) Mathias Corvinus Rex apud Engel in antiq. Hist.
Valachiae Part. 1. p. 180.

Анѣа 1476. Деспре ачелеа каре с'аѣ днѣтїплат дн анѣа де акѣм лѣї Стефан V
Домнѣаї Молдовеі, іарѣшї аша кѣвѣнтѣ Длѣгошѣ¹⁾: " Махомет II днпѣратѣа Търчї-
лор де нестѣтїпратѣа зрѣ порнїт асѣпра лѣї Стефан Воеводѣаї Молдовеі, пѣнтрѣ кѣ нїчї
трїбѣтѣа фьгъдзїт і л'аѣ плѣтїт, Кїліа днѣкъ о аѣ кѣпрїне кѣ пѣтереа, шї дн анѣа трекѣт аѣ
гѣїат 120,000 де осташї тѣрчїцї, ш'аѣ стрѣне тоатѣ пѣтереа ла четатеа Софїеі (саѣ
Cardїчеі де демѣл), шї аѣ пѣрчїес дн контра лѣї, ка сѣвѣїгънд Молдова, съ о деа пѣ
трїбѣт оаре-кѣрѣї Ромѣн, а нѣме Александрѣ, кареле се зїчеа пре сїне а фї фратѣ кѣ
Стефан V, кѣнд терѣеа днпѣратѣа Търчїеск кѣ преа таре гѣїре де оаменї, де кѣшїле
шї вомбарде, ла рѣсвоїѣа ачела, шї акѣта ацїзїсѣсе ла Варна четатеа Бѣлгарїеі, л'аѣ

дптмнат фъръ де весте Мартин Харациу де Врочиновице солѣ лѣи Kazimír Країзѣи Поло-
ноіеї, кареа маї де мѣлт се трімісесе ла Търк, чи зѣбѣвесе пентрѣ маї мѣлте прічіні,
дарѣ маї вѣрѣос пентрѣ кѣ Стефан Водѣ нѣ дїздека а фї де фолос соліа. Мартин ачес-
та авѣнд рѣгаз дн 22 Маїѣ де а ворбі кѣ Махомет II се рѣга съ деа паче лѣи Стефан
Водѣ, — — — Чи Махомет і-аѣ рѣспѣнс кѣ пентрѣ претелшѣгѣя Полонолор ар фї фѣкѣт, де
че се рѣга Мартин, де ар фї грѣїт маї 'наїнте де а порні дїн Одріѣ: чи фїїнд кѣ акѣма
есте маї дн марѣїнеа Молдовеї нѣ поате кѣлка фѣгѣдѣїнца, кареа аѣ фѣкѣт Воеводѣлѣи
Вахакїеї, шї Кесарїлѣи Тѣтѣреск, прїн але кѣрора солії шї рѣгѣчївнї с'аѣ шї плекаг спре
рѣсвоїзѣи ачеста; тотѣшї кѣ нѣ се ва дптетрї шї се ва лѣса де харц, де се ва лега Сте-
фан V Водѣ, кѣї ва пѣлї тот трївѣгѣл, шї чел трекѣтѣ шї чел вїїторїѣ, ва днтоарче Кїліа
ла Прїнцїпатѣл Вахакїеї шї ва словозі тодї ровїї. Кондїцїїле ачестеа пелѣгѣнд селѣлѣи
аѣ дпцїїнѣат пре Стефан Водѣ деспре тоате, шї ел с'аѣ дптѣрнат ла Країзѣл дн Марїенѣвѣрг.

„Тот де о дагѣ таре оасте Тѣтѣраскѣ, аѣ венїт дптрѣ ацїсторїѣ Търкѣлѣи, шї дп-
трѣнд дн Молдова маї 'наїнте де Търчї, аѣ дпчепѣт а о пѣкѣжї кѣ сабіа шї кѣ фок, шї
прадѣ; чи Стефан Водѣ де дої немїчї аша де пѣтернїчї, адекѣ де Тѣтарї шї де Търчї,
карїї пе о време, дарѣ де маї мѣлте пѣрїї пѣвлїсе, песпѣрїїндѣсе, чи пелѣрїкошатѣ иї-
мѣ пѣртѣнд, маї дпгѣїѣ аѣ пре тоате пре вnde ера съ треакѣ вѣжѣмашїї, ашї дпгѣїашїї
дагѣ с'аѣ апѣкат де Тѣтарї, де карїї маї таре се темеа де кѣт де Търчї, шї кѣ ацїсто-
рїл лѣи Дѣмнезѣѣ пре ачєїа таре і-аѣ дпвїнс, шї маї і-аѣ стїнс; шї кѣ агѣта рѣвнѣ
аѣ гонїт пре чеї че фѣрїа, кѣт пре маї мѣлїї аѣ гѣїат дн фѣгѣ де кѣт дн вѣтзїе. Дечї
спїмѣлѣїндѣсе Тѣтарїї, ка съ поатѣ фѣрїї маї лесне, шї пре зшор, нѣ пѣшїаї армеле, чи
шї арѣрїїле, шї фаретреле кѣ сѣцїїїле, шїїїле шї хаїпеле ле лепѣда, шї ка пїще тѣрѣадї,
голї сѣрїа дн аша Ністрѣлѣи (нѣ а Днїперѣлѣи саѣ Борїсѣнѣлѣи) де се дпѣка.

„Дпторкѣндѣсе Стефан V Водѣ де ла гоана Тѣтарїлор маї кѣ інїмѣ с'аѣ апѣкат
де Търчї, дїнтре карїї пре маї мѣлїї аѣ гѣїат, кѣнд тречеа Дѣпѣреа, кѣ лѣнтрїїле. Дѣпѣ
ачеа дїн пѣдѣрїї, вnde се трѣсесе кѣ аї сѣї, лонїндѣсе кѣ Търчїї, маї алес кѣ чеї че се
рѣсініа дѣпѣ зѣхѣреа, маї тотѣ — деаана ретѣнеа ел вїрїїтерїѣ, шї пре Търчїї чеї
ровїдї пелѣкѣнд вре о алецере дптре дѣпшїї, саѣ де вїї дї велїа, саѣ дї трѣцеа дн
цапѣ, пѣлѣ кѣнд аѣ дпшїрїїт Търкѣл мѣлїїїмеа опїлор салѣ, шї аѣ дпкѣнцїїрат де
тоате пѣрїїїле пре Стефан V Водѣ. Аша Търкѣл аѣ дпвїнс агѣнчїї пре Стефан V Водѣ
гѣїнд ка ла 200 де Молдовенї, дарѣ лѣи дпкѣ нѣї аѣ фост пекрѣнатѣл вїрїїнца, гѣїн-
дѣсе де Стефан шї де оставїї лѣи, прекѣм спѣн, маї ла 30,000 де Търчї. Пентрѣ пер-
дереа ачєаста Молдовенїї се кѣлїїсе де кѣтрѣ Домнѣл сѣѣ, чи Стефан V Водѣ пелѣгѣнд
сама де тоате, с'аѣ гѣїт де повѣ вѣтаїе, шї с'аѣ рѣгат шї де Kazimír Країзѣл Полоноїеї,
ка сѣї трїмїїтѣ дптрѣ ацїсторїѣ 12000 де оставїї, кѣчїї кѣ ацїсторїл ачєла ва лѣвѣра, де
Търкѣл кѣ рѣшїїне ва ешї дїн Молдова.

„Дптрѣ ачєа чїїма шї фометеа, догѣ реле пелѣфѣрїїїїоасе, дптрѣсе дн оастеа Тър-
кѣлѣи, шї мѣлїї Търчїї перїа де дѣлселе дн тоате зїїїїе, пѣшїаї о шѣпгѣїере аѣва Тър-

към ші оастеа лѣі, къ Басзарав Воінодѣа Валахіеі, пенгъ каре се ші словозісе Търкъла рѣсвоіа ачеста, къ оамені, къ хранѣ, ші къ тоате че ера де лѣсѣ аціста пре Търчі дн тоате лѣселе лор, ші оастеа Мѣтенеаскъ, ка чеа че ера де о лѣмѣ, де зп пѣрав, ші шіа тоате аскѣсѣріле Молдовені лор, маі мѣлт пѣкъціа пре ачещіа де кът Търчіі. Дѣмѣратѣл Махомет II, дѣкъ не маі шінд де че съ се апѣче, тоате ле пѣстіа къ фок ші къ савіе дн Молдова, де знде фоаметеа дн зі дн зі тот крещеа. Дечі не маі авѣнд че мѣпка дн Молдова, аѣ пѣмѣдіт ші дн Подоліа, знде іарѣші аѣ арс вр'о кътева ораше маі мѣчі ші вр'о кътева сате. Дѣпѣ ачееа врѣнд Махомет II съ іеа Сѣчеава ші Хотінѣл, мѣлці огаші аѣ пердѣт сѣпт амѣнодѣзъ четѣціле ачестеа, ші къ рѣшіне і-аѣ къзтат а се дѣтѣрна де ла еле ші а се апѣка де алтеле. "Ашіндереа скріѣ Кромер³) Іоакім Кѣрѣѣ³) Міховіе⁴) ші Спандан⁵)."

Іарѣ Мірон Логофѣтѣл скріе аша⁶): „Дн апѣла де ка пѣзъмѣреа лѣмеі 6984, вѣзѣндѣсе дѣмѣратѣл Търческ Махомет II дѣтѣратѣта пѣгѣзъ деспре Стефан V Водѣ, ші четѣціле Кіліа ші Алба перѣскѣмѣрате, фінд дѣкъ сѣпт стѣпѣніреа лѣі Стефан V Водѣ, гѣнді сѣнгѣрѣ къ канѣл сѣѣ съ теарѣ съ дѣтѣре дн деарѣ, съ о строншеаскъ ші съ о праде. Дрепт ачееа с'аѣ ші апроніат де Дѣлѣре, знде Стефан Водѣ мѣлт с'аѣ невоіт съ пѣ ласе пре Търчі съ треакъ Дѣлѣре; чі дн зѣдар і-аѣ фост ачеа невоіцѣ, къчі венінд Тѣтаріі де о парте, Търчіі де алтѣ парте, къ оасте фѣрѣ пѣмѣтѣр, аѣ дат кале Търчілор ші с'аѣ апѣкат де Тѣтарі, пре каріі лесне вірѣндѣт і-аѣ гоніт пѣпѣ ла Ністрѣ. Вреа да рѣсвоіѣ ші Търчілор, чі вѣзѣнд атѣта тѣріе къ дѣмѣратѣл ші мѣлціне де оасте къ мѣлці педестрі, дн сѣатѣл воіерілор, къчі сѣфѣтѣа воіеріі съ се деа ла стрѣмѣтоаре, ка де се вор вірѣі де Търчі съ се поатѣ маі лесне апѣра ла лок стрѣмѣт, с'аѣ дат Стефан Водѣ къ ошіле сале спре мѣлці, знде аѣ алес лок де рѣсвоіѣ ла Валеа Алѣл ла стрѣмѣтоаре, знде есте акѣма сатѣл Рѣсвоіені кіемат деспре ачела рѣсвоіѣ че аѣ авѣт аколо Молдовеніі къ Търчіі; ші педестрѣндѣсе оастеа ка съ пѣ пѣдѣждѣсеаскъ дн фѣгѣ чі дн арме, датѣші аѣ рѣсвоіѣ лѣні Івліе 26, каре рѣсвоіѣ трѣнд мѣлт тімѣ неалес, де дѣмѣ пѣрѣціле остенісе, пѣпѣ кънд с'аѣ вірѣіт Стефан V де мѣлцінеа Търчілор. Періт-аѣ де аі пострі атѣнчі атѣціа кът с'аѣ дѣпѣлѣіт локѣл де трѣнѣріле чѣлор періці, ші мѣлці аѣ лікат ші дн воіеріі чѣі марі ш. ч. (Къчі алціі скріѣ къ 200 де Молдовені аѣ лікат.) Дѣтѣрѣ ачеста рѣсвоіѣ аѣ къзѣт Стефан V Водѣ ціос де пре кал, чі Дѣмѣнезѣ л'аѣ феріт де нѣ с'аѣ вѣтѣмат. Търчіі де ла Валеа Алѣл с'аѣ дѣтѣре спре Сѣчеава, ші арзѣнд тѣргѣл с'аѣ дѣтѣрнат дѣпаоі пѣрѣнд ші арзѣнд деара. Іарѣ Стефан V Водѣ дѣпѣ че аѣ еміт Търчіі дн деарѣ, аѣ порѣнчіт де аѣ етрѣнс трѣнѣріле чѣлор тѣаці, ші фѣкъндѣ-ле мовілѣ, де асѣпра еі аѣ зідіт Бісеріка каре пѣпѣ асѣзѣі къстѣ.

„Ан четіт ла о хропѣкъ, къ Стефан V Водѣ, дѣпѣ че аѣ пердѣт рѣсвоіѣл къ Търчіі ла Валеа Алѣл, де поѣ с'аѣ дѣтѣрнат, ші гонінд пре Търчі пѣпѣ ла Дѣлѣре, атѣта і-аѣ снеріат, кът ле аѣ къзтат а лѣса тоатѣ прада, кът кълесесе дн Молдова. Чі ачеста Історііі стрѣіні пѣ скріѣ, тотѣші се поате крѣде, шіндѣсе чіне ера Стефан V Водѣ; іарѣ

Domnia Măntenească Bassarab Vodă (caș Radă IV чел фръмос нѣмит) mare окаръ ши реа кѣвѣлтаре аѣ авѣт ла тоѣ Domnii меѣиаші крещині.“

Калвісіе⁷⁾ деспре Історіа ачеаста пре скърт даръ ши пре дѣцелес аша скріе: „Ап апл де ла Хс. 1476, Махомет II. врѣнд съ стріче кѣ тотѣ пре Стефан V. Принѣл Молдоваі ці ал Балахіеі, кареле дп апл маі дп пѣнте таре сдровісе пре Търчі, аѣ зѣ-дѣрѣт пре Търчі, ка трекѣнд апа Танаїдѣлѣ, съ вѣпъ съ праде Молдова, кѣ ел дѣкѣ трекѣнд Дѣнѣреа о ва прѣда де аітѣ парте. Стефан пѣрѣсіт де тоѣ, нѣмаі дп аѣсторіѣл де сѣс пѣдѣждѣнд. дѣтѣиаші датъ с'аѣ аѣкат де Търчі, пре каріі дѣвѣнгѣндѣт пѣпъ ла Ністрѣ (нѣ Борістен), і-аѣ дѣтѣрѣтѣ. Де аколо дѣторкѣндѣсе дп контра лѣі Махомет, фѣнд кѣ нѣ авеа атѣта пѣтере, кѣтѣ ар фі тревѣт съ аѣбѣ, п'аѣ кѣтезат а се вате аѣвеа кѣ дѣпсѣл, ці нѣмаі дп леашѣрѣ атѣта д'аѣ пекѣуіт, арѣжнд ши четѣдѣле сале дѣпѣнтеа лѣі, ка съ нѣ аѣле хрѣпъ, кѣт і-аѣ кѣтат а лѣса Молдова (маі алес пѣкѣнд пре Търчі ши чѣста), ши а тѣпѣтѣ Сіндероѣа де Шнѣрѣ, пре кареа де тѣлѣт о кѣпѣспрѣсе оастеа Країлѣі Матіашѣ.“ Ашідѣреа скріѣ Аппалі Търчеші чеі де Лѣнклѣвѣ тѣлѣчѣдѣ⁸⁾, Пондеста⁹⁾, Фабрікіе¹⁰⁾, Воссіе¹¹⁾ ши Брѣнтан¹²⁾.

Дѣлѣгошѣ¹³⁾ ла челе че ле ап скріе ла дѣчѣпѣтѣл аплѣлѣ ачѣствіа дѣптрѣлѣлѣ, адаогъ ши ачѣстеа: „Матіашѣ Країлѣ Шнѣрѣіеі поѣтѣнд лѣвѣдѣ ши дп дѣтоарчѣреа ачѣаста а лѣі Махомет II, дп Молдова, прѣтѣтѣндѣса с'аѣ фѣлѣт прпн кѣрдѣ, кѣ Махомет II сѣпѣнд Порпѣреа са, нѣ с'аѣ дѣтѣрѣнат, ці аѣ фѣрѣт дп Молдова. Дрѣпг ачѣеа ши Папа Сісѣт IV ши Фердѣнанд Країлѣ Неапѣлѣлѣ, ши тоѣ Принѣл ши Комѣпѣтѣдѣле дп Італіа, афарѣ де повѣдѣсторіѣл Медіолапѣлѣ, кареле нѣ с'аѣ пѣтѣт дѣшѣла, аѣ кѣлес ши пѣс ла олатѣ 200,000 де галвѣні сѣѣ дѣкаѣдѣ, ши і-аѣ трѣмісѣ Країлѣлѣ Матіашѣ, ка съ стріче пре Търк, кѣчѣ фѣгѣдѣлѣ Матіашѣ Країлѣ кѣ кѣ ваніі ачѣіа нѣ нѣмаі ва дѣвѣнѣ пре Търк, ці де тот дѣкѣ дп ва содомі.“ Аша скріе Дѣлѣгошѣ, ці Матіашѣ Країлѣ ваніі ачѣіа нѣ і-аѣ кѣлѣтѣт асѣпра Търчѣлор, ці асѣпра Крѣшѣнілор, кѣчѣ зѣче Іоакѣм Кѣрѣѣ¹⁴⁾, апѣрѣторіѣл Країлѣлѣ Матіашѣ, пре кѣт зрѣеазѣ: „Італіа прпн мѣжлѣчѣреа лѣі Фердѣнанд Країлѣлѣ дп Неапѣлѣ, аѣ трѣмісѣ лѣі Матіашѣ Країлѣлѣ Шнѣрѣіеі 200,000 де галвѣні, ка съ се ватѣ кѣ Търчѣі, ці ел ваніі ачѣіа дп апл че аѣ зрѣнат, і-аѣ рѣсѣніт дп рѣсѣвоїл каре д'аѣ фѣ-кѣт асѣпра Авѣстріеі.“ Нічѣ те мѣра кѣ Фердѣнанд Країлѣ Неапѣлѣлѣ аѣ лѣкрат, ка съ капете Матіашѣ Країлѣ Шнѣрѣіеі де ла стѣпѣніі Італіеі ачѣеле доѣт сѣте де мѣі де галвѣні; пѣптрѣ кѣ токѣта дп апл ачѣста 1476, с'аѣ кѣсѣторіт а трѣіа оарѣ Матіашѣ Країлѣ кѣ Беатрѣче фѣта лѣі, деспре а кѣрѣра нѣнтѣ ворѣнд аша скріе Бонѣніе¹⁵⁾: „Тър-кѣл вѣзѣнд кѣ аѣ дѣпѣгат Дѣнѣреа, ши дѣпѣлѣгѣнд дп спѣні, кѣ Ардѣленіі ши Рѣмѣніі аѣ мерѣ ла пѣнта Країлѣлѣ Матіашѣ (кѣреа с'аѣ дѣнѣт дп сѣрѣшѣтѣл аплѣлѣ 1476), кѣ оасте де 30,000 де кѣлѣрѣдѣ аѣ пѣлѣдѣт дп Дѣкіа (Молдова) ши прѣдѣндѣ'о фѣарте рѣѣ, 40,000 де сѣфлѣте аѣ рѣвѣт, ши маі пѣнте де а се десѣреѣа Дѣнѣреа, іарѣші с'аѣ дѣ-тѣрѣнат дп Месіа де цѣос сѣѣ Бѣлѣгаріа.“

Ла каре кѣвѣнте а ле лѣі Бонѣніе, доѣт дѣпсѣамѣлѣ Георѣіе Іерѣміе Ханѣр¹⁶⁾. Дп-

тзиѣ деспре Беатриче зикънд: „Ачеаста аѣ фостѣ а доза мѣере а лѣ Матіашѣ, ші аѣ трѣит маї мѣлт де кѣт ел, пре кѣт се ва арѣта де ачі дѣаинте. Дрепт ачеа еѣ нѣ шіѣ кѣт скріе Боуѣніе дѣ паѣна 586, кѣ дозѣ мѣері а ле Країєлѣ Матіашѣ аѣ мѣрїт маї нѣаинте де а се кѣсѣторі ел кѣ Беатриче.“ Ла кареа дѣдоїалѣ а лѣ Ханер ам рѣс- нѣне ла аѣл 1458. А доза: Дѣдоїдѣсе деспре нѣлѣдїреа Тѣрчілор дѣ Дакіа, пентрѣ кѣ деспре ачеаста нѣ скріе чїнева дїнтре Арделені, чї еѣ воїѣ арѣта ла аѣл дѣдате зрѣтѣторїєл, кѣ ші нѣлѣдїреа ачеаста аѣ фѣкѣтѣ Тѣрчії кѣтрѣ сѣзршїтѣл аѣлѣлї 1476.

1) Dlugossius Lib. 13. ad ann. 1476. 2) Cromerus Lib. 28. p. 422. 3) Joachimus Cureus in Annalibus Silesiae p. 195. 4) Michovius Lib. 4. cap. 71. 5) Spondanus ad ann. 1476, No. 14. 6) Constans Miron in Chronico Ms. Valachico cap. 29. 7) Sethus Calvisius in opere Chronol. ad h. a. 8) Annales Turcici a Leunclavio editi ad ann. Hegirae 881. 9) Ioannes Bapt. Podesta Part. 1. cap. 11. 10) Georgius Fabricius Lib. 2. 11) Gerardus Ioannes Vossius p. 101. 12) Brentanus ad ann. 1476. 13) Dlugossius l. c. 14) Cureus l. c. p. 196. 15) Bonfinius Decad. 4. Lib. 4. 16) Georg. Ierem. Haner Reg. Hung. Periodi 15. §. 366. noll. o et p.

А ѣл 1477. Нѣлѣдїреа кареа о аѣ фѣкѣт Тѣрчії кѣтрѣ сѣзршїтѣл аѣлѣлї трекут дѣ Молдова, ші деспре кареа дѣ зѣдар се дѣдоїєще Ханер чел дѣдемент, кѣт с'аѣ зїе ла аѣл трекут, маї вїне нѣ се поате арѣта, де кѣт дїн Дїпломатѣл Країєлѣ Матіашѣ чел дїн Бѣда дат дѣ сѣрѣтоареа трѣлѣлї лѣ Хрїстос дїн аѣл 1477. Прїн каре дїпломат дѣрѣєще Країєл тоате вѣлѣрїе famїліеї де Марот Комїтѣлѣ Стефан де Батор чїде- кѣторїєлѣ кѣрїеї кѣрїеї.

Дїпломатѣл ачеста се аѣл ла Карол Вагнер 1), ші Матіашѣ Країєл дїнтре алтеле а- честеа зїе дїтрѣлїєл: „Ка сѣ тѣчетѣ слѣжбеле челе преа маї, мѣлте, ші маї де мѣлт а ле Комїтѣлѣ Стефан де Батор, ам советїтѣ кѣ челе маї проаспете вѣднїчї а ле лѣ, сѣ нѣ ле тречеш кѣ vorba, пентрѣ кѣ дѣ аѣл трекут, дѣлѣ че ам лѣат Сабачїєл кѣ аїсторїєл Дѣмнезеєск де ла Тѣрчі (ла а кѣрїа лѣаре нѣмїтѣл Комїтѣл Стефан нѣ нѣ маї аѣ фост де фадѣ, чї ші вїтеєще с'аѣ цѣртат,) ші не ам дѣтѣрнат кѣ ферїчїре дѣ Бѣда, — — — — пре преа дѣсерїната Крїеаса Беатриче де Arragonia логодїка поастрѣ о аѣ адѣе дѣ Угариа. Апої дѣлѣ че с'аѣ рѣдїкат (нѣлѣ а фї пої кѣрїїшї кѣ нѣта, кареа дїн мїла лѣ Дѣмнезеє кѣ ферїчїре о ам їспрѣвїт) Дѣлѣратѣл Тѣр- чїлор, кареле нѣ се маї сатѣрѣ де сѣлѣ кредїнеєскѣ, кѣ тоате оцїле сале аєспра кѣрїеї поастре, ші а Молдовеї (аїцїат фїїнд ші де некредїнїосєл Бассарає Воеводѣ дѣреї Мѣнтенешї, каре е се десїнаєе де маїєстатеа ші сѣлѣ корона поастрѣ) ші маї тоатѣ цара Молдовеї о аѣ кѣпрїє ші сѣлѣ шїе, ші пої пентрѣ зїселе трѣвї дѣ персоза поастрѣ нѣ л'ам нѣтѣт опрї, дѣ локѣл поастрѣ дїн тоатѣ чѣата кредїнїошїлор поцпрї пре нѣмїтѣл Комїтѣл Стефан л'ам алєє ла рѣсвоїєл ачеста, кареле дѣтѣрїтѣ кѣ вѣртѣтеа ші сѣрїсїнѣа са, ші аїстат ші де чѣїлацї кредїнїошї аї поастрї пре нѣмї- тѣл дѣлѣратѣл Тѣрчєєскѣ дѣ аша де рѣшїноасѣ фѣгѣ л'аѣ лѣат, де цѣара ачѣеа шї о аѣ лѣсат словодѣ ші дѣ начѣ. Іарѣ маї пре зршѣ фѣгѣрїнд пре дѣлѣратѣл Тѣрчєєскѣ дїн Молдова, дїн осевїтѣ порѣка поастрѣ аѣ мерс кѣ оцїле сале аєспра нѣмїтѣлѣ.

некрѣдичіосѣлѣ Воеводѣлѣ Бассараѣ, ші асѣпра церѣлѣ Мѣнтенеці, ші аколо пре Бессараѣ димпрезѣлѣ кѣ Тѣрчілѣ, пре каріѣ дѣ лѣсасе дѣлпѣрѣтѣлѣ сѣре паза церѣлѣ, д'аѣ вътѣт, ші дѣлѣ че ла рѣшпнасѣ фѣгѣ д'аѣ сіліт, ші д'аѣ алыграт дѣл цѣарѣ, аѣ ашезат аколо алт Воевод пре кареле д'ам фост алес пої.“

Дѣл кѣвпнтеле ачестеа кіар се vede, кѣ пѣлѣ кѣнд, с'аѣ цпнѣт пѣнта Країѣлѣ Матіашѣ I, кѣ Беатріче фата чеа де дѣлѣ гард а лѣл Фердінад Країѣлѣ Неаполїлѣ³⁾, Мохамет II аѣ прѣдат Молдова, ші доарѣ ші Ардеалѣ, пре кѣлп мѣртѣрїсѣще Боуфїніе ла аплѣ трекут, чї пре Мохамет II маї мѣлѣ д'аѣ фѣгѣрїт дѣл Молдова Стефан V Домнѣл Moldovei, де кѣл Комїтѣл Стефан де Батор; пре Владїслав V: дѣлѣ маї мѣлѣ д'аѣ ацїзтат Стефан V, де кѣл Стефан де Батор, сѣ канете іарѣшї Domnia Валахіеї, пѣнтрѣ кѣ зїче Длѣгошѣ³⁾: „Стефан Воеводѣл Молдовеї върѣатѣл чел інімос дѣлѣ че шї-аѣ кѣрпїт оастеа чеа де Тѣрчі сѣрѣкїатѣ прїп пої, ші де ла коарпеле пѣлѣгѣлѣ лѣацї воїлїчї, кѣ сѣл пѣл маї петреакѣ тїпнѣл фѣрѣ фолос, пре ла зїоа Сѣлѣтѣлѣ Мартїн аѣ дѣлѣтат кѣ оастеа са дѣл Валахіа, ші пре Радѣл IV (фїїлѣ лѣл Влад сѣл Владїслав III.) Дракулѣ кареле ера пѣс Domn Валахіеї де Дѣлпѣрѣтѣлѣ Тѣрческ, дѣлѣдїсїе ачестеа прїп четѣдѣнїї дѣл Брашовѣ, д'аѣ прїнс, ші дѣлѣ че аѣ кѣспрїнс тоатѣ Валахіа шї аѣ тѣїат сѣл алыграт пре Тѣрчілѣ чел дѣлѣрѣлпса афлаци, пре Цїпѣлїца д'аѣ пѣс Domn Валахіеї, апої дѣлѣрѣнд дѣл цїлѣтѣлѣ Тотрѣшѣлѣ, д'аѣ лѣат де ла Тѣрчі дѣлпрезѣлѣ кѣ венїтѣрїле, каре ле авеа Тѣрчілѣ дѣл окпеле де аколо.“ Кромѣр⁴⁾ дѣлѣлѣ скрїе: „Стефан Палатїнѣл Moldovei, дѣлѣрѣрѣтѣлѣдѣсїе пѣлмаї дѣл сїне аѣ прадат цѣара Мѣнтенеаскѣ, шї аѣ прїнс пре Радѣл сѣл Дракулѣ Палатїнѣл церѣлѣ ачестеїа, възлѣлѣндѣл четѣдѣнїї дѣл Брашовѣ. Апої алыггѣнд пре стрѣжарїї Тѣрчїлѣ дѣл Валахіа, аѣ пѣс дѣлѣрѣлпса Domn пре Цїпѣлїсса, кареле ера злѣл дїнтре боїерїї сїлї. Бї шї цїлѣтѣлѣ Тотрѣшѣлѣ дѣлѣлѣ д'аѣ пѣкѣлїт кѣ сабіа шї кѣ фок, шї окпеле челе де саре дѣлѣрѣлпсѣл лѣ-аѣ аре кѣ фок.“

Дѣл зїсеселе ачестеа але Країѣлѣ Матіашѣ I, але лѣл Длѣгошѣ, шї але лѣл Кромѣр, каре ле адѣсїїѣ ачї, аша скрїе шї дѣлкїде преа вестїтѣлѣ Енгал⁵⁾: „Спре іарпа дѣл аплѣл 1476⁷⁾, аѣ венїт іарѣшї Тѣрчілѣ, шї аѣ робїт дѣл Молдова, (пѣлѣ кѣнд аѣ цпнѣт пѣнта Країѣлѣ Матіашѣ I,) 40,000 де оаменї кѣ ацїсторїлѣ шї дѣл сфатѣл лѣл Дракулѣ (Радѣлї IV Воеводѣлѣ Мѣнтенеаскѣчелѣлї плекат сѣре партеа Тѣрчілор, пре кареле ачї, дѣлѣл кѣлп аратѣл Праї⁶⁾ шї Вагнер⁷⁾, хрїсоавеле Злѣгѣрѣшї дѣлпѣсеск Базарад). Дѣл сѣрѣшїтѣлѣ аплѣлї 1476, аѣ трїмїе Країѣл Матіашѣ пре Ценерарїлѣ сѣл Стефан Баторї кѣ оасте, кареле дѣлцелеглѣндсїе кѣ Воеводѣл дѣл Молдова (Стефан V) аѣ скос пре Тѣрчілѣ дѣл Молдова; дѣлѣл ачестеа дѣлѣгѣлѣл аѣ трекут дѣл Валахіа, шї пре Радѣл чел пореклїт Дракулѣ, пре кѣлп дѣл пѣлмоск Длѣгошѣ шї Стрїковскї, ла атѣлѣ д'аѣ адѣсїе, де п'аѣ авѣт ѣнде скїпа, фѣрѣл пѣлмаї дѣл Брашовѣ, пре кѣлп аратѣл епїстола лѣл Стефан Баторї, чеа кѣлѣрѣл Сїбіанї скрїеѣл дѣл табѣра оцїлор крїеїцї, де лѣлѣгѣл Бѣкѣрѣшї дѣл 11 Ноѣмврїе дѣл аплѣл 1476 де ла Едер⁸⁾. Іарѣ четѣдѣнїї дѣл Брашовѣ аѣ дат пре Радѣл протївнїкѣлѣ сѣл лѣл Стефан V Домнѣлѣл Moldovei, де і-аѣ сїлпс віеаца. Радѣл ачестеа се vede а фї фост Радѣл чел фрѣлмос, кареле аѣ фѣлѣлѣл мѣлѣстїреа Тѣлпганѣл.“

Тот ачелаші Енгел ла локъл дусемнат къ чева маї дн нїос, аша тѣлѣ історїа маї дпколо: „Влад Цѣпъльшѣ а доза оарѣ дп анѣл 1477, с'аѣ оторѣт де шерѣл сѣѣ, пре кѣт се vede дп анѣл 1479. Стріковскї⁹⁾ зїче: къ Стефан Воеводѣл Молдовеї аѣ пѣс Воевод Мѣнтенеск (Voivoda Multanski postavit) пре зн воїерїѣ ал сѣѣ анѣме Цїпъльска.“

„Сѣършїтѣл лѣї Влад аша дп сїзне Длѣгошѣ: къ дѣмълнд одїноарѣ Влад кѣларе пе кѣтнѣ і с'аѣ тѣїат капъл къ вїклемѣт де зн шерѣ ал лѣї. Доарѣ дїп дндемъл Тѣрчїлор, пептрѣ къ ачещїа аѣ довѣндїтѣ капъл лѣї, шї прїп маї мѣлте четѣїї л'аѣ пѣртат трас дїтр'о цапѣ, ка де тоїї сѣ се вадѣ. Мї се паре къ Мѣнтенїї н'аѣ пѣтѣт сѣферї пре Влад Цѣпъльшѣ, тѣкар къ дѣпъ анпалїї лѣї Фїлїпх аѣ зїдїт Мѣлѣстїреа Знеаговѣл, шї дѣпъ скрїсоареа чеа тїпѣрїтѣ де сѣпт пѣтѣрѣл LXXII, дѣпъ че сарѣшї аѣ довѣндїт Domnia, къ мѣлт маї бїне шї крещїнеше с'аѣ пѣртат; чї аѣ маї воїт а се да пре сїне сѣпт стѣпъ-пїреа Тѣрчїлор, де кѣт а ретѣнеа сѣпт domnia лѣї. Зчїдереа ачешта се vede а се фї дп-тѣмплат ла анѣл 1479.“

Аша Енгел; дарѣ еѣ воїѣ арѣта ла анѣл 1481 къ Владеслав V, сѣѣ Цѣпъльшѣ Водѣ Domnia цереї Мѣнтенешї дпкъ тѣрїа дп анѣл ачела. Anonїмѣл Ромѣлеск¹⁰⁾ мї се vede а скрїе маї акѣрат деспре дѣпсѣл, кѣнд аша кѣвѣпѣт: „Влад Водѣ Цепелшѣ а доа оарѣ ла леат 1477. Ачешт Domn есте татѣ Радѣлї Водѣ челїї таре, ачешт Domn аѣ фѣкѣт Мѣпѣстїреа Главачїокѣл, шї тѣрїнд о аѣ їспрѣвїт фїїл сѣѣ Радѣл Водѣ дѣпъ пїсанїа Мѣпѣстїреї ла леат 1496. Ачешт Domn авѣнд рѣсвоїѣ къ Стефан Водѣ V, Domnia Молдовеї ла Рѣм-пїкѣл сѣрат, аѣ перїт дп оасте, дѣпъ че аѣ domnit а доа оарѣ апї 16.“ адекѣ аѣ перїт Вла-дїслав V Domnia Мѣнтенеск дп анѣл 1493, дѣпъ тоартеа лѣї Матїашѣ I Країлїї Злгарїеї, кѣрїа кѣт къ і-аѣ фост протївнїк, кѣт аѣ авѣкат а доза оарѣ Domnia, аратѣ епїстола Ко-мїтѣлїї Стефан де Батор, каре о воїѣ адѣчела анѣл 1481, шї аша сїпїтешѣ преа вестїтѣл Енгел шї ачї дп хрополодїе. Де аѣ адѣс капъл лѣї Владїслав V ла Тѣрчї, шї ачещїа л'аѣ пѣртат дїцѣпнат дїп орѣш дп орѣш ка сѣл вадѣ, нѣї де а те мїра, къ преа мѣлт лѣкѣ-жїсе маї нїапте пре Тѣрчї, шї дптр'атѣта дї снѣрїасе, кѣтѣ, кѣнд ера ров дп Злгарїа, дпкъ се темеа де дѣпсѣл, кѣчї скрїе Бонфїнїе¹¹⁾: Країл Матїашѣ пре солїї Тѣрчешїї нѣї слобо-зїа се вїпѣ дпзїптеа лѣї, маї нїапте де а ле арѣта пре Дракъла, протївнїкѣл чел маї таре шї маї грознїк ал Тѣрчїлор, пре кареле дп авеа ров. Іарѣ солїї Тѣрчешїї вѣзїнд отѣл, де ла каре аша де гроазнїче кїнѣрї сѣферїсе Тѣрчїї, шї де атѣтеа орї се дпвїнсесе шї фѣгѣ-рїсе, маї лесне се адѣчела де дпделѣнга пачеа шї фѣчеа тревѣеле.“

Длѣгошѣ¹²⁾ дпкъ аша скрїе деспре а доза domnie а лѣї Владїслав V Domniaлїї Валахїеї: „Ачелашї Матїашѣ Країл Злгарїеї пре Владїслав Дракъла Воеводѣл Валахїеї (нѣ ал Бас-саравїеї) дѣпъ че л'аѣ цїпѣт ров маї доїспрезече апї, къ Стефан Воеводѣл Молдовеї дп-превѣндѣшїт ошїле ла олатѣ, іарѣшїї л'аѣ пѣс Domnѣ дп Валахїа, шї і-аѣ порѣпчїт, сѣ цїпѣ рѣсвоїѣ асѣпра Валахїеї шї асѣпра лѣї Тотрѣшѣ Префектѣлїї еї, челїї де дппѣратѣл Тѣр-чешк дптр'ѣпса пѣс, ка къ атѣта маї таре сѣ трагѣ пре Стефан Водѣ дп партеа са, дп контра Країлїї Kazimir. Карїї тѣкар къ дп вѣтаїа дїпѣтїѣ аѣ дпвїнсе пре Мѣнтенї шї

аъ кърпине тоате четъдиле саъ орашеле Валахией, дитръ а дова вѣтаие тотъши Мзнтеніи а-
циторациі де Търчи пре амъндоі і-аъ дивине, ши і-аъ дитериг дин Валахія, ши маі пре
зрмъ Тотръшѣ Префектъ дитъратъліи Търческ дитърпъндесе, аъ кърпине Валахія, чи Дра-
къла аъ перит дн вѣтаіа ачееа прин вклешъгъ шервъліи съѣ.“ Ачи дестълі де дикълчит
скрие Длъгошѣ, ши еѣ нъ тъ причеп чине ар фі фост Тотръшѣ ачела, пре кареле дн зиче
а фі фост Префект Валахией, доаръ прин Тотръшѣ днцелеле пре Радъл IV саъ чел. фрѣ-
мос, Домнъ Валахией, че с'аъ тѣіатъ де Стефан V Домнъ Молдовеі, кѣм с'аъ арѣтат
маі 'наинте. Хронологія днкъ о преа дикълчеще ачи Длъгошѣ.

Іаръ Георгіе Францес¹³⁾ ла анъл де акъм скрие: „Дн лъна лѣі Септемврие дин а-
нъл де ла зидіреа лъмеі 6985, іаръ де ла Хс. 1477, Махомет II маі тълт бірѣт декът
бірѣторіѣ с'аъ дитърнат дин Валахія, ши пре Берлерсегъла л'аъ лъсат дн четатеа Софией,
іаръ ел с'аъ дсе дн Одріѣ.“

Матіашѣ I Краіъл Ҕнгарией прин Хрисовъл съѣ чел. дат дин Взда дн ациснъл Існасъліи
дин анъл ачеста 1477, кареле се афлъ ла Корнидес¹⁴⁾ аъ стрикат Абвациа дин Керц, ши
венітъріле еі ле аъ дърѣт Препосітърей дин Сивііѣ.

Маі пре зрмъ ла анъл ачеста скрие Мірон Логофътл¹⁵⁾ зикънд: „Дн анъл 6985
Ноемврие 8, аъ рѣиосат Теоктiet Мітрополітъла де ла Съчеава. Ачи тъ тір кѣм поате
съ фіе къ кале де аъ скріс ши Ҕреке Ворпкъл, къ дитръ ачесташі ан аъ рѣиосат Доам-
на Марія, че ера де ла Магоа. Даръ Стефан Водъ авеа Доамнъ пре Воікѣца фара Ра-
дъллі Водъ; чи поате съ фіе тѣрѣт Воікѣца маі 'наинте, ши пре зрмъ съ фіе лъат Стефан
Водъ пре Доамна ачеста де ла Магоа.“

1) Carolus Vagner in Diss. de Cumania 2) Timon in Epitome Chronol. p. 83. 3) Dlugossius Lib. 13.
ad ann. 1477. 4) Cromerus Lib. 20. p. 425. 5) Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 180 seq.
6) Pray Diss. p. 148. 7) Vagner Collect. Hist. Geneal. 1802. Dec. 1. p. 32. 8) Eder Obs. Crit. et Pragm.
p. 157. 9) Strikovski Edit. Königsberg p. 657. 10) Anonymus Valachicus in Mss. cap. 44. 11) Bonfinius
Decad. 4. Lib. 2. 12) Dlugossius Lib. 13. ad ann. 1476. 13) Georgius Phranzes in Chronico Lib. 3.
cap. 30. et ultimo. 14) Daniel Cornides Mss. Dipl. Tom. 3. p. 23. 15) Constans Miron in Chronico Ms.
Valachico cap. 27.

А нъл 1478. Дн анъл трекът 1477, Матіашѣ I Краіъл Ҕнгарией іаръші се скълесе
къ рѣсвоіѣ асѣпра Австрией¹⁾; дрепт ачееа Търчиі дн анъл де акъм 1478, маре гѣтіре
аъ фълкът асѣпра Ромънілор, ши асѣпра Ардеалъліи, прекъм аратъ Хрисовъл лѣі Петръ
Геревъ, кареле се афлъ ла Корнидес²⁾, ши снъл аша: „Петръ Герев де Визокна Воіво-
дъл Ардеалъліи ши Комітъл Секзілор, тѣтърор ши фіешче-кързіа новілі ши алтор оамені къ
тошиі дин Комітатъл Добочіи, снълтате! фъръ де снълереа поастръ маі пре ларг тоці ши
фіешче-кареле дитре воі тревъе съ шіці примеждііле, дн каре есте тоатъ цера Ардеа-
лъліи; примеждііле ачестеа ка съ ле лекъім ла времеа са, ам отърѣт съ не адънът, ши
съ не съѣтзім ла оалатъ, пентръ ачееа воъъ, ши фіешче-кързіа дитре воі таре ши въртос
въ поръничім, дн нѣтеле Краіъліи, ка не а дова Дѣмінікъ дин Пъресіма акъм вѣтоаре, фіе-
ше-кареле дн персоана са (лѣъндесе афаръ новіліи чеі маі мішеі де о касъ) съ въ

аплаці дн Mediamъ сѣпт обичнѣта педансѣ, unde mi noi vom терре, ка дшпрезлѣ къ воі съ пе сѣлтѣим деспре лѣкрѣіе цереі, ка съ нѣ къдем пентрѣ ленеа поастрѣ сѣпт робіе вечнѣкѣ. Дат дн Шлиндѣл марѣ, дн 2 Фѣраріѣ дн анѣл 1478. “

1) Bonfinius f. 596. Seqq. Timon in Epit. Chronol. f. 81. seq. 2) Daniel Cornides Mss. Dipl. Tom. 2. p. 157.

Анѣл 1479. Гѣтіреа чеа марѣ а Търчилор дн анѣл трекѣт асѣпра Ромѣнлор ші асѣпра Ардеалѣлі с'аѣ івіт дн анѣл де акѣм 1479, пентрѣ къ дшпратѣл Търческ Ма- хомет II аѣ тріміспре Алі берѣл асѣпра лор, кѣм скрѣіѣ : Тѣберо 1), къ 40000, Бонфі- ніе 2), Nadani 3), ші Бѣхолдер 4), къ 60000. Аннالی Бисерічї де Брашовѣ 5) къ 65000, Енс 6), Бриетіе 7) ші Форесті 8) къ 100,000, кареле прѣдѣнд маі пайнте Валахїа, аѣ дштрат дн Ардеал, чи нѣ віне і с'аѣ дштѣшлат ешіреа дштрѣнскѣ пентрѣ къ фѣ дн- кѣнцїсрат дн шесѣл Жїветѣлї де Комїтѣл Стефан де Батор Воїводѣл Ардеалѣлі ші де Павл де Канїка Комїтѣл Тїмішоареї, ші аша де таре фрѣит кът дн бѣтаїа ачеа аѣ къ- зѣтѣ 30000 де Търчі, нѣмаї 8000 де Днгрѣні нїкѣнд, ші Алі Берѣл днкъ де абїа аѣ скѣ- пат. Прекѣм скрѣіѣ тот ачеїашї Історїчї, дн Бонфініе 9) ші ачеа се рѣскїрѣ, къ дн бѣ- таїа ачеа маї шѣл аѣ фѣкѣт Ромѣнї ші Сасї дн Ардеал.

Прекѣм ші се парѣ Молдовенї дн анѣл ачеста 1479, п'аѣ авѣт вре о бѣлтѣїалѣ деспре Търчі, къчї зїче Мірон Логофѣл 10): „Дреке Ворнїкѣл скрїе, къ дн анѣл 6987 аѣ дшченѣт а зїдї Стефан V Водѣ четатеа Кїліїеї, ші о аѣ сѣтршїт дштрѣ ачеста ан Ів- ліе 16, карѣ лѣкрѣ нѣ се поате креде, дштрѣн ан съ о фїе іспрѣвіт, чи с'аѣ адаос о четѣдѣїкѣ мїкѣ кътрѣ чеа марѣ четате, кѣм ан дшцелес де о сеамѣ де воїерї де чеа- рѣ, маї алес дн Панаїте, че аѣ фост Постелнїк марѣ, с'аѣ дїрес ші с'аѣ маї дштрїт четатеа Кїліа, трѣгнѣндї ші алте пѣнзе — — саѣ нїскарї тѣрнѣрї аѣлогнѣнд ші дштѣ- рїнд ващеле. ші шапѣрїе. Дштрѣ ачесташї ан ші лѣнѣ 25 аѣ мѣрїт ші Богдан Водѣ фечїорѣл лї Стефан Водѣ; ачї вѣд къ іаршї аѣ мѣрїт Доамна, чи нѣтеле нѣ іл скрїе.“

Че скрїе преа вестїтѣл Енгел 10) за анѣл ачеста деспре Владїлав V саѣ Влад Цѣ- пѣлшѣ Домнѣл Валахїеї, ші деспре Влад фїл лї Радѣл IV, нѣмаї бѣрфеалѣ есте, пре- кѣм воїѣ арѣта за анѣл 1481.

Полонїї днкъ нѣшї-аѣ вїтат де обичнѣта лор мѣндрїе, чи дн анѣл де акѣм іаршї аѣ пофїт, ка Стефан V, Домнѣл Молдовеї съ ле цїсре де поѣ; къчї се аѣлѣ за Догїел 11) Реѣестрѣл ачест : „Дн анѣл 1479, кѣрдїе омацїлѣлі фѣкѣт лї Kazimir Країлѣлі де Стефан Палатїнѣл Молдовеї, къ ел днѣшї дн персоана са ва цїсра Країлѣлі дн Коло- мїа, кѣнд се ва кіема дѣнѣ шесе лѣнї.“

1) Tubero p. 149 2) Bonfinius f. 612. 3) Nadanyi p. 191. 4) Bucholzerus in indice Chronol. p. 439.

5) Annales templi Coronensis ad. h. a. 6) Ens. p. 158. 7) Brietius in Chronico Universali ad ann. 1479.

8) Foresti nel Mappamondo Istoricо Lib. 2. cap. 3. 9) Bonfinius Decad. 4. Lib. 6. 10) Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 158. 11) Dogiel in cod. Dipl. Poloniae tom. 1. p. 603.

Анѣл 1480. Пердерѣа Търчилор чеа дн анѣл трекѣт де ла шесѣл Жїветѣлї, пре- кѣм скрїе Ханер 1) аѣ дат інїмѣ Комїтѣлї Стефан де Батор Воїводѣлї Ардеалѣлі, де

аъ трекът ши ел дн Валахія асвпра лор. Къи зик Анналіи Бісерічії дн Брашовъ²⁾: „1480, чі-
мъ гроазнікъ аъ фост дн тоатъ деара Бърсеї, іаръ Стефан де Батор аъ дитрат дн деара Мън-
тенеаскъ, съ ватъ Нікопоїѣ. “ Даръ че аъ іспрѣвитъ Стефан де Батор ла Нікопоїѣ, нъ се щіе.

Мірон Логофътѣл дикъ зиче³⁾ ла аял де акъм: „Іаръ дн аял 6988 аъ мъріт Пе-
тръ Водъ ал долѣа феіор ал лѣ Стефан Водъ. “

1) Georgius Jeremias Haner Reg. Hung. Periodi 15. § 370. 2) Annales Templi Coronensis ad h. a.

3) Constans Miron in Chronico Ms. Valachico cap. 19.

А н ѣ л 1481. Матіашъ I Країѣ Ѣгаріеї тѣкар къ нъ дичета де а се вате дн
Австрія къ дитпратѣл Фрідерік III, дъпъ към скріе Бофиніе¹⁾, тотъши де Търчі дикъ а-
нъра Ѣгарія прін Комітѣл Стефан де Батор Воеводѣл Ардеалѣлѣ, ал кървіа Хрісов къ-
тръ Тома Алтембергѣр Маїстрѣл четъденлор дн Сібіїѣ, че се аял ла Корнідез²⁾, аша
сѣпъ: „ Де фрѣнте пріетене, позъ адевърат ізвіте! лѣкъріле челе позе, каре ші ле аѣдї
скріе маї де демъл деспре Хадор, ші калеа Търчілор спре Рѣшава, аъ фост адевърате,
іаръ към ші кънд с аъ дитъшлат, ші къ че рѣнд ле аъ слѣит лор порокъл дн Рѣшава, дн
кървіле Пъркълавілор пострі дн четъдѣка Деветі, каре ві ле трімітетъ къ кървіле ачес-
теа, кіар веці пѣтеа днцелеце. Іаръ акъм не аъ днщїнцат Брашовенїї, къ тѣкар къ
Цѣпълѣшѣ, Суреллес, Воеводѣл пърцілор Мънтенешї (саѣ ал Валахїеї), оастеа ші оа-
менїї церей сале пентрѣ ачееа і-аъ рѣдікат, ка съ теаргъ, съ ватъ четатеа Кіліеї, дн-
трѣ ачееа тотъши ачелашї Цѣпълѣшѣ къ пѣціні оаменї ші оастеа са с ар фі трас сѣпт
мѣці, ащентънд веніреа Търчілор, карїї Търчі, дъпъ че вор сосї дндатъ вор съ дитре
дн Ардеал, а кзрора пѣвліре, къ аністорїѣл лѣ Дѣмнезеѣ врем съ о дннедекѣм. Дрент
ачееа въ днщїнцѣм прін ачестеа, ші дн персоана крїеаскъ преа въртос въ порѣчїїм,
ка кът веці ведеа ачестеа, дндатъ ші фъръ зѣбавъ аѣѣа оастанї ші кѣлреці, къїї
оастанї пѣлїці тревѣе съ даѣї ші съ трімітеці, съ трімітеці дн Сасїї вострїї ла пої дн
Кохалїк, ѣнде вом фі ші пої дн зімеле ачестеа, ші челоралалї Сасї съ ле порѣчїї, ка
дн тоатъ времеа съ фіе гата ші къ грїже, сказнелор Меркзреї, Шѣвешѣлѣ ші челоралал-
те сказне че сѣпт де кѣтръ Хаѣег, дикъ съ ле порѣчїї, ка ачелеа съ фіе гата ші кънд
се вор кіета прін Пъркълавії пострії дн четъдѣка Деветі, дндатъ съ ле теаргъ дитрѣ а-
дїсторїѣ. Дрент ачееа поѣтїм ка алїнтрелеа съ нъ фачецї. Дат дн Богата Марїї днїн-
теа СС. Апостолї Філіппѣ ші Іаков, (карїї кад дн 24 Ноѣмврие дъпъ кълїндарїѣл векіѣ) дн
аял 1481. Комітѣл Стефан де Батор Воеводѣл Ардеалѣлѣ. “

Хрісовъл ачеста, кареле се цїне дн оріцінал дн Архївѣл Сасїлор дн Сібіїѣ сѣпт пѣ-
търѣл 401, де л ар фі сокотїт преа вестїѣл Енгел, нъ ар фі скріе ачелеа деспре Вла-
діслав V саѣ Влад Цѣпълѣшѣ Водъ Домнѣл церей Мънтенешї, каре ле ам адѣс ла аял
1479, аша³⁾: Влад V ѣнѣл дитре феіорїї лѣ Радѣл Дракѣла (адекъ ал лѣ Радѣл ал
патрѣлеа) с аъ нѣс де Търчі Домн Валахїеї дн аял 1479 ші токма де дѣншїї с аъ ші тѣ-
злїт дн аял 1492 пентрѣ препѣсѣл, къ се днцелеце къ Ѣнѣрїї ш. ч. “ Чї ар фі лѣсат
зіселе Анопїтѣлѣ Ротълеск каре ле ам адѣс ла аял 1477 съ фіе адевърате.

Din Хрисовъл Краѣлѣи Владислав II чел трѣмѣ „Мърѣлѣи Влад Воеводѣлѣи фѣлѣлѣи рѣпосатѣлѣи Дракъла,“ адекъ фѣлѣ рѣпосатѣлѣи Радѣлѣи IV, къчѣ Радѣл IV ар фѣ domnit дн Валахѣа, прекъм зѣче преа вестѣлѣи Енгел; дарѣ атъчѣ Влад ачеста н'аѣ фост ал чѣн-чѣлеа, чѣ ал шеселеа, дъпъ кѣм аратъ сѣреоа Domnѣлор Мънтенецѣи чеа дн хропѣка а-чеаста днтрѣлѣи: нѣчѣ аѣ пѣтѣт днчепе а domni дн анѣл 1479, пентрѣ къ Влад саѣ Владислав V, дн анѣл ачеста 1481 днкъ трѣла, дъпъ кѣм аратъ хрисовъл ачѣ адѣс. Аша дарѣ мѣе мѣ се веде, къ Търчѣи аѣ врѣт сѣ пѣлѣ Domnѣ Валахѣеи пре Влад VI, дарѣ Владѣ саѣ Владислав V ачеста н'аѣ днгрѣлѣи'o, чѣ маѣ бѣне ел с'аѣ плекат дн партеа Търчѣлор, цѣпънд пре аскънс шѣ къ Ынгърѣи, кѣм се ва арѣта ла анѣл 1492, пѣмаѣ кѣ сѣ'шѣ цѣпъ Domnѣа, шѣ аша Влад VI, аѣ трекът дн партеа Ынгърѣлор шѣ аѣ черкат маѣ адеце опѣ кѣ сѣ поатъ анѣка Domnѣа, чѣ нѣ аѣ пѣтѣт анѣка де Владислав V.

Мѣрон Логофѣтѣл ¹⁾ днкъ аша скрѣе: „Дн анѣл 6989, дн лѣпа лѣи Ізлѣе, зѣле 8 с'аѣ фѣкѣт рѣсвоѣѣ дн цѣара Мънтенеаскъ; с'аѣ бѣтѣт Стефан Водѣ къ Цѣпълѣшѣ Водѣ ла Рѣмпѣк, шѣ къ ацѣсторѣл лѣи Dsmnezeѣ аѣ бѣрѣт Стефан Водѣ пре Мънтенѣ, перѣг'аѣ мѣлѣи Мънтенѣ: лѣга'аѣ Стефан Водѣ тоате стеагрѣле лор шѣ мѣлѣи воѣерѣ Мънтенецѣи аѣ пѣкат днтрѣ ачест рѣсвоѣѣ, шѣ пре Цѣпълѣшѣ Водѣ л'аѣ прѣне вѣѣ шѣ і-аѣ тѣлат капѣл. Дѣспре партеа лѣи Стефан Водѣ днкъ аѣ перѣт мѣлѣи оамѣнѣи шѣ воѣерѣ де фрѣнте. Пѣс'аѣ Стефан Водѣ Мънтенѣлор Domnѣ пре Влад Водѣ кълѣгрѣл кареле маѣ пре хрѣтѣ аѣ фѣкѣт вѣклѣшѣг асѣпра лѣи Стефан Водѣ, пентрѣ къ аѣ дат ацѣсторѣѣ Търчѣлор, кѣнд аѣ мерс Търчѣи де аѣ лѣгат четѣцѣле шѣ аѣ прѣдат цѣара. Іарѣ Стефан Водѣ дъпъ вѣтаѣа къ Цѣпълѣш Водѣ къ таре лѣадѣ с'аѣ днторс ла Сѣчеава.

„Зѣк зѣлѣ днтрѣ алт кѣпѣ де Цѣпълѣшѣ Водѣ, кѣм атъчѣ аѣ фост прѣне Стефан Водѣ пре Радѣл Водѣ, кареле аѣ фост ацѣцѣторѣѣ де пѣгънѣ асѣпра крещѣнѣлор, шѣ і-аѣ ацѣ-тат шѣ Брашовѣнѣи, тѣнд пре Търчѣи шѣ лѣгънд цѣара Мънтенеаскъ, аѣ лѣсат пре Цѣпъ-лѣшѣ дн докъл сѣѣ; чѣ опѣ кѣм ар фѣ фост, ісѣвѣнда тот аѣ фост а лѣи Стефан Водѣ.“

„Ачеста днкъ о зѣк зѣлѣ; сѣ се фѣе арѣтат лѣи Стефан Водѣ ла ачест рѣсвоѣѣ Сѣп-тѣл Мартѣр Проконѣе днвѣгънд асѣпра рѣсвоѣлѣи каларе шѣ днтр'армат ка зл вѣгеаѣѣ; шѣ е де а се креде, къ дакъ с'аѣ днтрѣнат Стефан Водѣ ла Сѣчеава, аѣ шѣ зѣдѣт вѣсѣ-рѣка Сѣпѣлѣи Проконѣе, де лѣ сатѣл Бѣдѣцѣи, кареа шѣ пѣпъ асѣтѣлѣи кѣсѣтѣ.“ Пѣлѣ ачѣ Мѣрон дѣстѣл де днкълѣчѣт, чѣ тѣ ле дѣскъркъ дъпъ чѣле че ам зѣе маѣ дн сѣс.

¹⁾ Bonfinius f. 592. seq. ²⁾ Cornides Mss. Dipl. tom. 3. p. 67. ³⁾ Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 182. ⁴⁾ Constans Miron in Chronico Ms. Valachico cap. 29.

Анѣл 1482. Ла анѣл де акѣм ам аѣлат хрисовъл ачеста, че се гѣсѣше ла пре днвѣцѣатѣл рѣпосатѣл Daniel Kornides ¹⁾, оаре кѣнд ізѣлѣ претѣпѣл мѣѣ, шѣ сѣпъ аша:

„Ноѣ Матѣашѣ дн мѣла лѣи Dsmnezeѣ Краѣлѣи Ынгърѣеи, Бохѣмѣеи ш. ч. л. фачет дн-шѣндаре прѣн рѣндѣл ачестора тѣтѣрор кѣрора се кѣвѣне, къ тѣкар къ дн дѣрегѣторѣеа Крѣѣмѣи, шѣ прѣсѣсѣнда дѣрпѣчѣеи поастрѣ ам обѣпѣлѣт а дѣрѣлѣ пре чѣѣ вѣрѣдѣнѣи, тотѣшѣ маѣ мѣлѣт сѣпѣтѣм датѣрѣи а арѣта вѣпѣтатѣа шѣ дѣрпѣчѣеа поастрѣ кѣтрѣ ачѣла кареле

с'аѣ пѣскѣт дѣн сѣнце ле пострѣ. Дрент ачеа прекѣт ам кѣпоскѣт дѣн плекареа фѣрей, кѣ требѣе сѣ избѣм пре знѣл пѣскѣт фѣйл пострѣ Лѣминагѣл Иоанн Дѣкскѣл Лѣптовей шѣ Комѣтѣл де Хѣниад, аша шѣ воинд, ка пре дѣлскѣл дѣн чеа маї дѣн лѣзѣнтрѣ драгосте а ѣмѣл поастрѣ кѣ кареа маї алес дѣл избѣм, сѣл дѣлѣцѣм кѣ тѣлѣмеа вѣзѣтъцѣлор шѣ дарѣрѣлор крѣеци, прекѣт се кѣвѣне знѣл фѣлѣ де Країѣ, шѣ ка сѣ стрѣлѣчеаскѣ дѣн нѣмѣтѣл фѣйл пострѣ шѣ дѣнѣ ачеа дѣн рѣмѣшѣцѣ ле лѣ фокѣл драгостей поастрѣ; четѣцѣка Соклошѣ дѣн презѣнѣ кѣ орашѣл ѣарѣшѣ Соклошѣ нѣмѣт дѣн Комѣтѣл де Баранѣа (каре аѣ фост маї дѣнапте але нѣрѣтѣлѣ ѣоб де Гара, дарѣ прѣн тоартеа шѣ стѣцѣереа семѣнѣцѣей ачелѣа кѣ кареа аѣ фост венѣт ла Сѣпѣл Корона нѣмѣтѣей крѣѣмѣей поастрѣ Шѣгѣрѣци, шѣ аша ла Маїестатеа поастрѣ, дѣнѣ чеа веке шѣ прѣмѣтѣ леце, шѣ обѣчѣлѣ Крѣѣмѣей Шѣгѣрѣци) шѣ дѣн презѣнѣ кѣ алте ораше, сате, мошѣ, прѣдѣсрѣ, вѣмѣ, че се цѣнѣ шѣ с'аѣ цѣнѣт маї де дѣмѣл де нѣмѣта четѣцѣкѣ шѣ нѣмѣтѣл ораш; ашѣндѣреа тоатѣ кѣдѣнѣа крѣѣеаскѣ, де кѣтва о ам авѣт дѣн нѣмѣтеле четѣцѣкѣ, ораше, сате, мошѣ, прѣдѣсрѣ, вѣмѣ шѣ алтеле, с'аѣ с'ар цѣнеа де Маїестатеа поастрѣ дѣн оаре че тѣн, шѣ ашѣндѣреа кѣ тоате фолосѣрѣле шѣ тоате пертѣненѣцѣе, адекѣ кѣ пѣтѣнѣтѣрѣле арѣтоаре челе лѣзѣрате шѣ челе пѣлѣзѣрате, кѣ рѣтѣрѣле, пѣшѣнѣлс, кѣпѣнѣ, фѣнацѣле, пѣдѣрѣле, дѣмѣрѣвѣле, деалѣрѣле, вѣле, вѣле, шѣ деалѣрѣле де вѣ, апеле, рѣзѣрѣле, пѣщѣрѣле, пѣскѣтѣрѣле, кѣрѣсѣрѣле апелор кѣ морѣле шѣ кѣ локѣрѣле де тоарѣ, ѣарѣ прѣсте тот кѣ дѣнѣрѣцѣмѣле тѣтѣрор фолосѣрѣлор шѣ пертѣненѣцѣелор лор, орѣ кѣм се кѣмѣт сѣпѣт метеле челе адѣвѣрате шѣ вѣтрѣне нѣмѣтѣлѣ Дѣкскѣлѣ Иоанн, фѣлѣлѣ пострѣ чѣлѣ прѣа избѣт, моцѣнѣлор, шѣ рѣмѣшѣцѣелор лѣ тѣтѣрор, (де вор фѣ аша, прекѣт се зѣче, челе маї сѣс зѣче), кѣ сокотеалѣ дѣн пѣклѣтѣтѣ шѣнѣа поастрѣ шѣ дѣн вѣнѣ-воинѣа шѣ а прѣа дѣнсерѣнатѣей Доамнѣей Беатрѣчѣей Креїесеї мѣїереї поастрѣ чѣей прѣа избѣте, дѣн тѣнѣле поастрѣ челе крѣѣеци і ле ам дат, цѣнѣтѣ шѣ дѣрѣт, ба ле дѣм, цѣнѣтѣм шѣ дѣрѣтѣм, кѣ кѣдѣнѣа де пѣзѣреа, шѣ пѣкѣмѣчѣоасѣ дѣндѣрѣнт, ка сѣ ле цѣнѣ, моцѣнеаскѣ шѣ аїбѣ, пѣклѣтѣтѣ рѣмѣшѣнд кѣдѣнѣа алтора, прѣн рѣндѣл шѣ тѣрѣтѣрѣсѣреа кѣрѣцѣлор ачѣстора, каре ле вом прѣфаче дѣн фортѣ де Прѣвѣлецѣон, кѣнд нѣ се вор адѣче дѣндѣрѣнт. Дат дѣн Бѣда дѣн Дѣмѣнека Quasimodo дѣн анѣл 1483, дѣн анѣл крѣѣмѣлор поастрѣ ал Шѣгарѣей ш. ч. 25, ал Бохемѣей 13.“

Іатѣ кѣ дѣн хрѣсовѣл ачѣста кѣар се доведѣше че ам скрѣс ла анѣл 1458 деспрѣ Иоанн Корвѣнѣл фѣчѣорѣл Країѣлѣ Матѣашѣ I, адекѣ кѣ пре ел л'аѣ авѣт Матѣашѣ Країѣл Шѣгарѣей, дѣн фата лѣ Мадѣслав де Гара мѣїереа са чеа дѣнѣлѣ, шѣ пѣнтрѣ ачеа і-аѣ дѣрѣт Соклошѣл вѣнѣл лѣ Іов де Гара фратѣлѣ мѣмѣнѣей лѣ.

1) Daniel Cornides Mss. Dipl. Tom. 3. p. 123.

Анѣл 1483. Мірон Логофѣтѣл 1) ла анѣл де акѣмѣ скрѣе зѣкѣндѣ: „Дѣн анѣл 6991 аѣ дѣченѣт Стефан Водѣ а зѣдѣ четатеа ла тѣргѣл Ромѣнѣлѣ, че се кѣмѣт Смерѣдова.“

Іарѣ прѣа дѣнѣцѣатѣл Daniil Cornides 2) адѣче о епѣстолѣ а лѣ Шѣрѣан алесѣлѣ шѣ дѣнѣрѣтѣлѣ Епѣскопѣлѣ Іазѣрѣнѣлѣ шѣ Тѣсаѣрѣрѣлѣлѣ крѣїеск, кареа епѣстолѣ о аѣ трѣмѣс Шѣрѣан кѣтрѣ Сасѣ дѣн шѣпте шѣ дозѣ скаѣне сѣсецѣ, шѣ дѣн цѣара Бѣрѣсеї, шѣ сѣлѣ

аша: „Днцелелци боіері! поъз чинстиді претені! Ам пріміт кърциле ши скрісоріле воастрє, пентръ ачєєа съ щиді, къ дъпъ към в'аці фост рѣгат де поі, аша ам арятат преа днсеріпатълі Домнълі Краіълі постръ сьргъинца ши днцелелчизнеа воастръ, карєа о аці пѣртат дн тоате требіле нъмітълі преа днсеріпатълі Домнълі Краіълі Ностръ, ши акъма днкъ некърмат о пѣртаці, ши дрепт ачєєа Мъріреа са днкъ къ плъчєре в'ащ дърѣит воъз цінътъл Фьгърашълі, карєле ащ цінът пѣпъ акъм де воіеріал ѿдріста. Кърциле преа днсеріпатълі Домнълі Краіълі Ностръ, деспре цінътъл ачєла ві ле трімігем, къ лътереа кърора дн пѣтеці кърпінде ши цінеа пре сама воастръ, пѣмаі въ рѣгъм пре ізвіріле ши претєншъгъріле воастрє, ка арісторінца ши венітаріле крѣієщі дін міжлокъл востръ кѣт маі кърнд съ ле плътіді, ка ши търімеа крѣієаскъ се сінтъ, къ сьптеці сьргъіторі. Дат дн Бзда, Дъмінекъ днаіптеа сьрбътоарєі Сьптеі Вьдъвєі Елісавєтеі дін аъл D. 1483. Ърбан, ш. ч.“

Аша даръ Матіашъ Краіъл ащ стрікатъ дн аъл де акъм ачєєа че с'ащ фост ашезат дн аъл 1467, деспре Фьгърашъ, Омлашъ ши Родна дмпрезпъ къ тоатъ адънареа церєі, адекъ: ши цінътаріле ачєстеа тѣці—трєле съ ле цінъ пре сама Домнілор ачєлора каріі се вор тѣзълі дін Молдова сащ дін Валахія.

Преа вєстітъл Енгєл³⁾ днкъ аша скріє: „Дн аъл 1483, Матіашъ Краіъл прін Петръ де Варда Архієпіскопъл дін Колочєа, ащ фькѣт къ Търчіі пачє нє цінчі ані дн карєа іп conditionibus induciarum per oblivionem nequaquam de inferioris Mysiae tyranno cautum erat, адекъ: деспре Молдова ши Валахія нѣ се фькѣсе помєніре дн трактатъл ачєла къ тіранъл (нѣ към тълътѣщє Енгєл кѣвінтєлє чєлє лътінещі) дін зітаре. Дъпъ ачєєа ацінъгънд Матіашъ Краіъл ла Сьлтанъл Търчєск пентръ Стефан Вєєоводъл Молдовєі (дн аъл 1484), ши арънкънд Търчілор къ скъларєа лор асъпра Молдовєі єстє стрікарєа пѣчії, къ сѣмєціє і—ащ рѣспънс Баіазєт II, къ єл нѣ се тємє маі рѣщ де тоартє, де кѣт де стрікарєа пѣчії, чі Матіашъ Краіъл сь черчє картєа деспре пачє скрієс, ши днєшші ва вєдєа, къ днтръ ачєєа нѣ се кърпінде вре зн кѣвѣнт деспре Молдова сащ Валахія.“ Дєчї ащ лѣзат прілєціѿ Краіъл, де пре Петръ де Варда, пре карєлє маі днаіпте днкъ нѣл пѣтєа сѣфєрі, л'ащ тріміє ла прінсѣарє дн Арва.

¹⁾ Constans Miron in Chronico Ms. Valachico cap. 29. ²⁾ Daniel Cornides Miss. Dipl. Tom. 3. p. 34.

³⁾ Joann. Christianus Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 182. seq.

А н ъ л 1484. Ла аъл ачєста аша скріє Секретаріъл Малатєста ла Лєзклавіє¹⁾ „Баіазєт II ащ петрєкѣт трєі ані фъръ де гріцє, дъпъ чє ащ дѣвіє ши алънгат пре фратєлє сѣщ Zeme, апоі днсодіндъсє къ Търтіі ащ гьтіг 350 де коръбіі ши алтъ оастє шарє пре ѡскат, ка сь теаргъ къ рѣсвоіѿ асъпра Вєєоводълі дін Каравогданія ши сьї днфрѣнгъ пѣтереа. Днтрънд дн цєара ачєстѣія тоатъ о ащ стрікат къ фок ши къ сабіє ши ащ лѣзат орашъл Кілієі, дѣндъл Мамілак кастєлланъл сащ Пъркълабъл, ши вьнзъторіал патрієі ши чєтатєа. Ащ пѣрчєс де ачї Търчіі ши Търтіі къ преа шарє оастє ла чєтатєа Монкастрълі, ши сьвнъндълісє чєтатєа ши чєтѣцєніі сьші цінъ вієаца ши аверілє

нэ ш'аѣ цинст фьгьдѣица, чи Баїазет II ка ла 500 де фамиліи аѣ дѣс дин Монкастрѣ дн Царіград.“

Кромер дикъ зиче²⁾: „Баїазет II авнд ліище а касъ, ка съ ісвѣдеаскъ рѣиінеа ші пердереа, каре о сѣерісе татъл съѣ де ла Стефан (V Домнъл Молдовеі) дн авнл де ла Хс. 1484, аѣ порніт асѣпра Бассарабіеі ші а Молдовеі пре авъ ші пре ѣскат, ші нѣ фьрѣ маре вѣрсаре де сѣице аѣ лзат четъділе челе преа тарі Кіліа де лънгъ свокатъра Дѣпъреі, ші Монкастрѣ де лънгъ свокатъра Ністрѣліі дн Мареа Неагрѣ, ші аѣ прѣдат тоатъ Молдова дн авнл де акѣт, ші дн чел вїіторіѣ, прекѣт се ва ведеа дн-дате. С'аѣ трас дн лзатрі атънчі Стефан, възвндѣсе маі слав де кѣт Търчіі, ші цїнпндѣсе дн локзрі пѣдзоасе, сълватиче ші стръмте аѣ пѣзгіт ла Kazimir Краівл Полоіеі пентрѣ ацїсторіѣ. фьгьдѣицѣі кѣ пѣмаі че дї ва цїзра кредїицѣ.“

Деспре лзареа четъділор Кіліеі ші Монкастрѣліі прїп Търчіі Мірон Логофьтл³⁾ аша скріе: „Дн авнл 6992, Сълтанъл Баїазет II, кѣ маре оасте аѣ днтрат дн цеарѣ ші аѣ бѣтѣт Кіліа ші четатеа Алѣ, днсъ аколо аѣ фост ші Домнъл Мѣntenеск Влад Водѣ кълъгьрѣл кѣ Мѣntenїі днтрѣ ацїсторіѣ, кѣт маі сѣс с'аѣ зиче, кѣ аѣ фькѣт вїкленѣг асѣпра лїі Стефан Водѣ, де аѣ дат ацїсторіѣ Търчілор, ші дн 14 зїле але лїі Івліе аѣ лзат четатеа Кіліеі дн зїледе пѣркълавїлор Івашко ші Максим. Ашїндереа днтрѣ ачест авѣ дн 5 Август аѣ лзат ші четатеа Алѣ, фїнд пѣркълавї Цертан ші Іоанп, ші ар фї лзат ші алте четъді кѣ Стефан Водѣ нѣ ешїа ла годѣ, фьрѣ пѣмаі ла стръмтоаре фьчеа смїн-теалѣ Търчілор, де нѣ ар фї венїт ацїсторіѣ де ла цеара Лешеаскъ лїі Стефан Водѣ.“

Анопїмъл Греческ⁴⁾ скріе: „(Нѣ ал доїлеа) авѣ ал днпъръдіеі сале Сълтанъл Баїазет II, аѣ пѣрчес асѣпра Молдовалахїеі ші аѣ лзат четъділе Кіліеа ші Аспрокастрѣ.“ Ла каре кѣвїнте днсампѣ Мартїп Крѣсїе⁵⁾ зїкѣнд: „Днтрѣ ал патрѣлеа авѣ ал днпъръдіеі сале, зиче Андреїш дн Лакъна, мергѣнд асѣпра Валахїеі, аѣ бѣтѣт Лїкостомїл де ла свокатъра Дѣпъріі, Дрехслер скріе: кѣ дн авнл 1484, Сансовїн зиче кѣ с'аѣ бѣтѣт Баїазет II кѣ Воеводѣл Карабогданїеі, ші дѣпѣ тѣлте вїрїице аѣ кѣпрїне Кіліа, авпї Монкастрѣл, кареле с'аѣ кіемат маі де демѣлг Хермонасса, л'аѣ лзат свїт кондиїїі, каре пецїпндѣгле, чїпчі сѣте де фамиліи аѣ дѣс дин четатеа ачееа дн Царїград.“

Анналіі Търчещї чеї де Лезнклавїе тълмѣчїї⁶⁾ дикъ аша скріѣ деспре Баїазет II, днпѣратѣл Търческ: „Дѣпѣ че с'аѣ порніт кѣ оастеа дн Одрїѣ, аѣ трекѣт дн Молдова, ші аѣ кѣпрїне четатеа Кіліеі. Нічі тѣлте време аѣ трекѣт ші аѣ лзат ші четатеа Кермен дн пѣрділе ачелеа, ші лѣвнд тот цїнгьтл ачела с'аѣ днтрнат дн Одрїѣ дн авнл 889.“ Ашїндереа скріѣ Подеста⁷⁾, Лезнклавїе⁸⁾, Брентан⁹⁾, Анналіі вїсерїчеї дн Брашов¹⁰⁾, Фабрїкїе¹¹⁾, Калвїсїе¹²⁾ ші Дрехслер¹³⁾, Іарѣ Бонфїніе¹⁴⁾ скріе, кѣ Матїашѣ Краївл Ънгарїеі аѣ фост трїмїс ацїсторіѣ лїі Стефан V дн легьтѣра кареа о авеа кѣ дѣнѣл, чи маі днпїнте де а сосї ацїсторїл де ла Ънгарїі, Баїазет II аѣ кѣпрїне Бассарабіа де ла Стефан V, нічі смїнтеце Бонфїніе; пентрѣ кѣ Матїашѣ Краївл прїп хрїсовѣл че се аѣл ла Корнідес¹⁵⁾, аша скріе кѣтрѣ цїздеде, цїзрацїі ші четъденїі дн Пожон:

„Matiaș dîn mila lui Dumnezeu Craiul Ungariei, Boemiei, ș. c. днцеленцилор ши лъгторилор де самъ, крединчишилор новъ извѣдї! Не не дндом, къ адї аззїт ши венїреа Търчилор дн Молдова, ши гътиреа поастръ каре о фачет асъпра лор, пентрѣ чеа де липсѣ апъраре а Кръїмеї поастре; чи фїнд къ ла гътиреа ачеста преа маре онѣ авем, днтре челелалте де бомбарде саѣ тънрї, ши де оамени проконсїдї, дрепт ачеза пре крединчиширїле воастре въ ши черкът, даръ въ ши поръчїт къ преа деадїнсел, ка сокотїнд липса Кръїмеї поастре ши шїнтъїреа чеа пълїкъ, дндатъ кът вецї лза ачестеа дн мїжлокъл вострѣ, ши дн четатеа ачеза а поастръ саѣ тъкар знде, знде вецї птеа, патрѣ бомбарде зшоаре ши днтрокїте спре ръсвоїѣ, ши пентрѣ фїеште каре о сѣтѣ де болованї, дої тънарї къ къте зп шерѣ, ши престе ачестеа зече тъжї де прав саѣ іарѣ де пшїкъ, кът маї кърънд сѣ къдїгацї, ши пре чїнчї спре зече зїле, дъпъ че вецї прїмї ачестеа, къ тоате къте вор фї де липсѣ, къ каръле воастре сѣ ле трїмїтедї дн Oradea Mare, знде ши пої не vom ала де фацъ къ ацїсторїа лїї Dumnezeu. Іаръ крединчиоскълї пострѣ Сїцїемънд Спапек, ш. ч. і-ам поръчїт ка дїв дареа де акът чеа де зп флорїнт дїв Комїтатъл Пожонълї, пшїдїлор тънарї сѣ ле деа къте зече флорїнцї, іаръ шерѣлор лор къте чїнчї галбенї. Дрепт ачеза алтїмїтрелеа а лъкра сѣ пъ кътезаци сѣпт пердереа капетелор ши а тътърор аверїлор воастре. Дат дн Бъда сѣмбѣтъ днаште де Агъст дїв аял Домълї 1484.“ Дїв хрїсовъл ачеста поцї кълеце, къ Matiaș Craiul Ungariei с'аѣ гътїт асъпра Търчилор дн аял де акът прекъм търтърїсеште Bonfїnie, даръ пъ а-тѣта сѣ ацїсте Молдовенїлор, кът сѣ ши апере Кръїмеа са, къчї ел ера маї мълт днвълїт къ ръсвоїа дїв Австриа, прекъм воїѣ арѣта ла аял зрїтърїѣ.

1) Leunclavius in Pandectis Historiae Turcicae cap. 159. 2) Cromerus Lib. 29. p. 432. 3) Constantin Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 29. 4) Anonymus Graecus in Historia Politica Lib. 1. pag. 31. 5) Martinus Crusius in notis ad Hist. Politic. p. 63. 6) Annales Turcici a Leunclavio editi ad ann. Hegyrae 889. 7) Ioann. Baptist. Podesta in Annalibus Turc. a se ipso editis Part. 1. cap. 12. 8) Leunclavius in praecit. Pandectis. 9) Brentanus ad ann. 1484. 10) Annales templi Coronensis ad h. a. 11) Georgius Fabricius Lib. 2. 12) Sethus Calvisius in opere Chronol. 13) Drechslerus p. 86. 14) Bonfinius Decad. 4. Lib. 6. 15) Daniel Cornides Mss. Diplomatum tom. 7. p. 369.

А ял 1485. Ам зїс ла аял трекът, къ Matiaș Craiul Ungariei маї мълт ера днвълїт къ ръсвоїа асъпра днпъратълїї Фрїдерїк III, де кът вреа саѣ птеа сѣ ацїсте пре Стефан V Домъл Молдовеї, кънд аѣ лхат Търчїї Бассарабїа де ла дъпскл пентрѣ къ аша скрїе Бъхолцер 1): „Дн аял де ла Хс. 1485, Виенна саѣ Бечїа с'аѣ лхат прїп Matiaș Craiul Ungariei къ неспъсѣ фоамете, кънд зп модїѣ саѣ о гълеатъ де фърїпсе се вїндеа дн четатеа ачеза къ о сѣтѣ ши шепте де флорїнцї.“

Полонїї днкъ дн лок де а ацїста пре Стефан V Домъл Молдовеї асъпра Търчилор, дъпъ обїчнвїтъ фала лор чеа дешепартъ пшмаї днтрѣ ачеза с'аѣ сїлїт, към ар птеа адъче пре Стефан сѣ ле цїсре; каре поатъ а лор о аѣ ши добъндїт дн аял ачеста 1485, дъпъ че пердъсе Стефан V дн аял трекът, четатеа Алъ ши Кїліа, ши днпрежпъ къ четъдїле ачестеа тоатъ Бассарабїа, къчї зїче Къреѣ 2): „Дн аял зрїтърїѣ 1485 Сте-

чан Принца Молдовеі (на Валахіеі) непътндесе апъра де пѣтереа Търчеаскъ, аѣ цѣрат Краізіаі Kazimір дн тавъръ, іаръ кортъа дѣпъ піада дмпратѣлі Рѣдола, кареле аша лѣ-
красе къ Оттокар Краізіаі чед сѣмедѣ а Бохеміеі, дін дпнокіреа лѣ чед де Полоні фѣ-
кѣтъ, токма кънд цѣра, аѣ къзѣт, ші Стефан чед, че дпвнссесе маі дпайнте пре атъдіа
Краі, с'аѣ възѣт дпценскнд дпайнтеа лѣ Kazimір. Стефан тотѣші пентрѣ ачедд на с'аѣ
шѣхнѣт, пѣдѣдснд къ ва къпѣта аісторіѣ де ла Kazimір, ка сѣші ноатѣ рѣкъмпѣра
цедара чед пердѣт дін мѣліе Търчілор. Ші аѣ ші къпѣгат аісторіѣ де ла Полоні, пре
каре оасте о аѣ повѣдѣт Іоанн Полакѣ чед вестіт пентрѣ порѣнка че о аѣ фѣкѣт дѣпъ
ачедд дн Дѣкатѣ Глоговіеі; дарѣ аісторіѣа ачедла на і-аѣ фост де вре зн фолос, ші
лѣ Стефан тързіѣ і-аѣ пѣрѣт рѣѣ, пентрѣ къ с'аѣ плекат лѣ Kazimір. Молдова тот о аѣ
цѣнѣт дѣпъ пердереа Бассарабіеі.“

Ашішдерѣа скріе Кромер ³⁾, іаръ Калвісіе ⁴⁾ зѣче: „Дн аѣл 1484, Баіазет дп-
пѣратѣл Търчілор с'аѣ скѣлат асѣпра Молдовеі, іаръ Стефан Водѣ дпфрїкшндѣсе де
Търчі с'аѣ плекат сѣпт кліентела Полонілор, каріі і-аѣ ші мерс дптрѣ аісторіѣ, ші на
маі пѣцп аѣ пѣдат Молдова ші Валахїа де кът Търчіі.“

Дпкѣт естѣ деспре цѣрѣмѣнтѣл лѣ Стефан V, аша скріе Догіел ⁵⁾: „Дн аѣл 1485,
омаціѣл каре л'аѣ фѣкѣт Стефан Палатнѣл Молдовеі Краізіаі Kazimір, зрѣторілор лѣ,
ші Крѣмеі Полоніеі дн Коломіа, дн 15 Септемврїе дн аѣл 1485.“

„Преа мїлостїе Краізіе! Еѣ фак омаціѣл ші цѣрѣ къ креднцѣ, ші фѣрѣ де дпше-
лѣчїне фѣгѣдснд дпсерпѣрѣі Воастрѣ, зрѣторілор Краі, ші Сѣптеі Коронеі Крѣмеі
Лешѣці, къ воїѣ фї креднчїос ші аскѣлтѣторіѣ де дпсерпареа воастрѣ, де зрѣторіѣ
Вострі, ші де Корона Крѣмеі Лешѣці, къ тоате церїле тале, къ тоці воїерїі меі ші
къ тоці оаменїі меі, аша сѣмі аіѣте Дѣмнезеѣ ші сѣпѣт Крѣчеа лѣ Хрїстос. Кѣвнѣтеле
Краізілі: Ної те прїмїм пре тїне, ші тоате церїле тале сѣпт апѣрареа воастрѣ, ші дн
тоате дерегѣторїїле ші къднцїле церїлор тале те лѣсѣт, ка пре зн Палатн ал пострѣ.“

Маі пре зрѣ ла ачест аѣ Мїрон Логофѣтѣл ⁶⁾ скріе: „Пѣпѣ а фаче сѣат Стефан
Водѣ къ Краізіаі Kazimір, Кроїот къ Търчіі дптрарѣ дн цедарѣ пѣпѣ ла Сѣчеава, ші арсерѣ
тѣргѣл дн 19 Септемврїе, дечї с'аѣ дпторѣѣ пѣдѣндѣ цедара.“ Іарѣші ачед Мїрон ⁷⁾
зѣче: „Дн аѣл ачедд 6993, маі апої, дакъ аѣ скос Стефан Водѣ пре врѣшташїі сѣї
дн цедарѣ, ші с'аѣ рѣчїт времеа ші каї Търчілор аѣ слѣбїт, аѣ ловїт пре Малкоїѣ ла Кат-
лагѣба дн 16 Ноетврїе де аѣ потонїт тоатѣ оастеа Търчеаскъ. Дптрѣ ачеддѣтѣт вѣкѣрїе
дакъ с'аѣ дпторѣ Стефан Водѣ де ла ачест рѣвоїѣ къ ісѣвндѣ ла скаѣпѣл сѣѣ ла Сѣ-
чеава, аѣ пѣс ал доїлеа Архіандрїт мѣпѣстїрѣі Пѣтнеі, къ чед маі дн дпайнте мѣрїсе
дн 9 Октомврїе.“

¹⁾ Abrahamus Bucholzerus in Indice Chronologico p. 442. ²⁾ Ioachimus Cureus in Annalibus Silesiae p. 204. ³⁾ Cromerus Lib. 29. p. 433. seq. ⁴⁾ Calvisius in opere Chronol. ad h. a. ⁵⁾ Dogiel in Codice Diplomat. Poloniae tom. 1. p. 603. ⁶⁾ Constans Miron in Chronico Ms. Valachico cap. 29. ⁷⁾ Idem Miron ibidem cap. 30.

Анъл 1486. Ла анъл ачеста Мирон Логофътъл¹⁾ скрие прекъсн времеазъ: „Ан анъл 6994, венит'аѣ Кроиот къ оасте де ла Ънгъри асѣпра лѣ Стефан Водъ днаинте пре Сирет ла Скее, ши дънд'и ръсвоиѣ вѣтенеде дитр'о лѣни Мартіе 6, аѣ пердѣт Кроиот ръсвоиѣ ши оастеа, маї апої ши капъл, днсъ къ таре примеждіе а лѣ Стефан Водъ, къ с'аѣ порниѣ казъл къ дънсъл де аѣ дат пѣос. кът пѣин де п'аѣ къзѣт дн тѣтеле връжташі-лор сѣ; іаръ пре Кроиот принзънд'л виѣ Стефан Водъ і-аѣ тѣлат капъл.“

Чи історіа ачеста нѣ ти се веде а фі адеврѣтъ, пентрѣ къ ачелаші Мирон ла анъл трекѣт аѣ скріе, къ Кроиот аѣ фост повѣзиторіѣл Търчилор кънд аѣ арс тѣргѣл Сѣченеї ши аша дн анъл де акъм п'аѣ пѣзѣт авеа оасте де Ънгъри. Апої Анналії Търченїї²⁾ се днпротівеск лѣ Мирон кънд зік: „Дъпъ ачееа Алї Бегъл Езнѣхъл, кареле ера ши Беглербег, къ таре оасте аѣ терс дн Валахїа, ши трѣгънд дн партеа са пре Воеводѣл Валахїеї, къ оцїле сале, ши къ але ачестѣїа аѣ пѣвълїт дн Молдова, ши къ рѣпїрі, савїе ши фок тоате ле аѣ стрїкат, маї пре зрѣт днкъркат къ прѣзі с'аѣ днтернат дн Одрїѣ дн анъл (Хегїреї) 890.“ Амїндереа скріе Калвісіе³⁾. Іаръ Кантемір⁴⁾ зїче: „Ан анъл 890, аѣ трїмїе Баїазет II, оастеа дн Молдова, де ла каре докѣиторїї церїї тѣлѣт аѣ пѣтїмїт.“ Аша даръ п'аѣ тѣлат Стефан V Домнъл Молдовїї дн анъл де акъм пе Кроиот.

Анкѣт есте пентрѣ Ардеал, дозъ с'аѣ днтъмплат днтр'ансъл дн анъл де акъм преднїче де номенїре. Антѣїѣ, къ Медїашъл дн анъл ачеста с'аѣ днченѣт а се днтѣрї къ зїд днпрецїзр, прекъсн аратъ хрісовѣл Країѣлѣ Матїашѣ чел дн Вїена дат днпротїва челор че се днпротрївїа лѣкрѣлѣї, каре се аѣлѣ скріе ла Ханер⁵⁾; а доза, къ сенатѣл Къзѣлѣї дн анъл ачеста аѣ дат док мїнорїцїлор де аѣ зїдїт вїсерїка дн зїца Лѣпълѣї, прекъсн аратъ хрісовѣл ачелѣїашї Сенат чел че се аѣлѣ ла Хевенешї⁶⁾.

Карол Феїерварї⁷⁾ днкъ ачестѣ хрісов адъче десїре преа лѣзміната фамїліа Комїтілор Вашѣ де Цеага:

„Ної Комїтѣл Стефан де Батор Воеводѣл Ардеалѣлѣ ши цїздекъторїѣл кзрїї преа днсерїнатѣлѣ Прїнцѣлѣї Домнѣлѣї Матїашѣ Країѣлѣї Ънгарїеї ш. ч. фачет днцїїндаре къ повїла Доамнъ Потенцїана вѣдѣва рѣпосатѣлѣ Ладїслав Вашѣ де Цеага венїнд днаїнтеа поастрѣ, аѣ тѣртѣрїсїт аша: къ пентрѣ повїлії Сїцїсмънд ши Стефан фїїї рѣпосатѣлѣ Вїтвашѣ де Сѣхѣтард, пре дънса о ар фї пѣтїт аѣаръ пентрѣ зестреа ши вѣнѣрїле мїшкътоаре але еї дн тоате вѣнѣрїле ши къдїнцїле нѣмїтѣлѣї рѣпосатѣлѣ Ладїслав Вашѣ челе дн пѣрїїле Ардеалѣлѣї дъпъ обїчеїлѣї церїї къ 66 де флорїнцї де азр, дънса днкъ десїре плата зїселор зестреї ши а вѣнѣрїлор мїшкътоаре, пре ачелашї Сїцїсмънд ши Стефан і-ар фї одїхнїтѣ ши деслєгатѣ, ба дн цеара поастрѣ дї одїхнеше шї деслєагъ. Дат дн орашъл Дежълѣї дн серѣтѣореа Сѣптеї Елїсаветеї дн анъл Домнѣлѣї 1486.“

¹⁾ Constans Miron in Chronico Ms. Valachico cap. 30. ²⁾ Annales Turcici a Leunclavio editi ad ann. Hegyrae 890. qui est Christi 1486. ³⁾ Calvisius in Opere Chronol. ad ann. 1485. ⁴⁾ Princeps Demetrius Cantemir in Hist. Osmanici Regni Lib. 3. cap. 2. Nro. 17. ⁵⁾ Georgius Ierem. Haner in suis Mss. tom. 2. f. 48. ⁶⁾ Hevenesi tom. 5. p. 168. ⁷⁾ Carolus Fejervari in Analectis tom. 2. Nro. 373.

А н ъ л 1487. Вітеція лѣи Стефан V, Домнѣлѣи Молдовеі, каре скотеа окіи алтора, певнѣи лѣи Владѣ саѣ Владислав V Домнѣлѣи Валахіеі, кареле кѣ prinsoarea са чеа маі де тѣлѣи ані дѣкѣ нѣ се дѣвѣцѣсе дестѣл, фала гоалѣ а Полоніор, ші певнѣаска ші дешарта тѣлдріе а лѣи Матіашѣ I Краієлѣи Țigariеі, челѣи дін неамѣл пострѣ чел Ротѣ-неск, прін кареа ел дѣдѣтѣ дѣлѣ тоартеа са аѣ ші прѣлѣдїт пре Țigari (карїи тот нѣ дѣчеатѣ а лѣ лѣѣда, ваі ші мішеа прічепереа лор!) ла атѣта аѣ адѣс пре бієцїи Молдо-венїи фрадїи пострї, де ші дѣл анѣл де акѣм фѣрѣ прѣдѣдї де Тѣрчї. Пентрѣ кѣ скріе Фабрікіе 1): „Дѣл анѣл 1487 Скандерберг змїндѣсе кѣ Алибер, де поѣ аѣ дѣс фоарте марї жѣфѣрї дін Молдова.“ Анналии Тѣрчєцїи дѣл аша зїк 2): „Дѣтрѣ ачєеа Сѣлтанѣл Баїазет одїхнїндѣсе а касѣ, аѣ трїміє пре повѣдѣиторїи сѣї пре Скандерберг ші пре Балїмбер фє-чїорѣл лѣи Маркозіе, ка де поѣ сѣ дѣтрє дѣл Валахіа, ші дѣдемнѣнд пре Воеводѣл еї сѣ ші знеаскѣ армеле де поѣ сѣ пѣвѣлеаскѣ дѣл Молдова. Пре карїи аскѣлѣндѣї Дом-нѣл Валахіеі (Vladislaw V), акѣм аѣ ші пѣвѣлїт, ші прѣдѣнд тоатѣ цєара, кѣ марє до-бѣндѣ с'аѣ дѣтѣрнат.“

1) Georgius Fabricius Lib. 2. 2) Annales Turcici a Leunclavio editi ad ann. Hegyrae 891.

А н ъ л 1488. Че с'ар цїнеа де анѣл ачєста, пѣмаї атѣта аѣлѣ ла преа вєстїтѣл Енгєл 1): дѣтѣїѣ, кѣ Стефан ал чїнчїлеа Домнѣл Молдовеі прін хрісовѣл сѣѣ чел дѣт дѣл 15 Мартїе дін анѣл де ла плѣтѣїреа лѣмеї 6996, кареле есте де ла Хс. 1488, аѣ кѣм-пѣрат сѣтѣл Вікшанїт, ші л'аѣ дѣрѣїт тѣлѣстїреї де ла Пѣтна; а доѣа, кѣ ачєлашї Прїнц прін хрісовѣл сѣѣ чел дѣт дѣл 3 Априліе дін ачєстамї анѣ, аѣ дѣрѣїтѣ іарѣшї тѣлѣстїреї де ла Пѣтна ші сѣтѣл Космінѣлѣи, дѣл карє хрісов се дѣсамнѣ ші марїїїле отарѣлѣи Космінѣлѣи.

1) Ioannes Christianus Engel in antiq. Hist. Moldaviae Part. 1. p. 75.

А н ъ л 1489. Дѣл анѣл 1487, Матіашѣ Країєл Țigariеі дѣдѣсе хрісовѣл, че се цї-пєтѣрдї Архїєлѣи Сїбієлѣи 1), ші сѣлѣ аша:

„Матіашѣ дін міла лѣи Дѣмнезєѣ Країєл Țigariеі, Бохемїеї, ш. ч. ші повѣдѣиторїєл Австрїеї, кредїнчїосѣлѣи пострѣ сѣдравѣлѣлѣи Мартїн Тарцан Комїтѣлѣи Кѣмѣрїлор Сѣрїлор поастрє челор дін пѣрцїле Ардеалѣлѣи ші хѣрмінцамїлор дїнтрѣ ачєлеашї пѣрцї сѣлѣтѣте ші граціє! Прекѣм дѣл анії трєкѣїї дін осєбітѣ порѣнїкѣ а поастрѣ с'аѣ дѣт ші плѣтїт дѣдєлєпцїлор ші лѣѣторїлор де сєатѣ, маїєстрїлор четѣдєнїлор, пїздєкѣторїлор ші пїсра-цїлор четѣдїї поастрє а Сїбієлѣи ші шєпте скаѣне Сѣсєцїї, пентрѣ зїдїреа а доѣл тѣрнѣрї рошїї, карє еї трєвѣе сѣ л' цїпѣ пентрѣ паза ші фріка Тѣрчїлор дін венїтѣрїле а доѣл зєчїмеї дѣл фїєше карє анѣ пѣлѣ акѣма кѣте 200 де флорїнцї, аша врем, ші кредїнчїошїреї тале прін рѣл-дѣл ачєстора преа стрѣнє дѣї порѣнчїт, ка де ачї дѣпїнтє тѣ дѣкѣ ачєле 200 де флорїнцї сѣ ле дѣт ші плѣтєцї дѣл тот анѣл фѣрѣ де зѣбавѣ дін венїтѣрїле а доѣл зєчїмеї поастрє; нїчї сѣ дѣдрѣсєнїцї алтїнїтрєлеа а фачє. Іарѣ ачєстеа дѣлѣ че ле вєї четї, сѣ ле дѣлторчї арѣтѣл-орїєлѣи лор. Дѣт сѣлѣт пєчєтеа фѣкѣтѣ кѣ іпєлѣл дін дєдєтѣл пострѣ дін батєреа четѣдїї чєї позѣ дін Австрїа дѣл Дѣмїнека Флорїлор дін анѣл 1487.“ Іарѣ дѣл анѣл де акѣм хрісовѣл а-чєста л'аѣ трїміє кѣтрѣ Сїбієнїї, дѣтрѣ ал кѣрора Архїв се ші аѣлѣ 2) ші сѣлѣ аша:

„Matiaș din mila lui Dumnezeu Kraiul Ungariei ș. c. mi повъзиторил Австриеі, дилеленціор ми лъторилор де самъ крѣдиціоні поже адевъратъ извѣдѣ! Дилеленціемъ къ четъдѣка Тълмачіи, чеа де лъгъ четатеа ачѣса а Сивіи, е фортѣ стрікатъ, ми фіндъ къ есте марѣ, се зиче къ нъ се поате дѣреце. Дрепт ачѣса ка нъ кѣтва къ време, фіндъ къ есте дн марѣнеа дѣреі, съ се дитъмиле чева прѣмеждіе дн стрікареа ачѣса, оръндзімъ ка прін воі кът маі къръндъ съ се стріче. Пентрѣ ачѣса крѣдиціоніреі воастрѣ прін рѣндѣл ачѣстора фортѣ стрѣнс въ порънциш, ка прѣмѣнд ачѣстеа, четъдѣка ачѣса дн пѣмънтѣ съ о стрікаці, нічі алтмѣнтрелеа а лъкра съ дндрѣнциці, цѣпънд ачѣстеа, де ва фі опѣ, пентрѣ мѣнтсѣнда воастрѣ. Даг дн Вѣнна дн сербѣтоареа феріцітлѣ мѣчениклѣ Валентін дн анл Домълѣ 1489.“

¹⁾ Archivum Sibiniense Nro. 445. ²⁾ Idem Archivum Nro. 466.

Анл 1490. Анл ачѣста се дѣсеампъ къ шоартеа лѣи Матіашѣ I Краіулъ Унгаріеі, кареле аѣ фост ал доілеа нѣккѣт фѣш ал лѣи Іоанн Хъніаді ми ал Елісаветеі Сілаці, прѣкѣм с'аѣ арѣтат ла аніі трекъці, ми дрепт ачѣса знішорл Краіулъ Ромѣнск прѣсте Унгѣрі, дарѣ бѣн, ми нічі прѣа. Пентрѣ къ Ромѣніі (тѣ іерте неамъл меѣ къчі скріѣ адевърѣл), дѣнъ че анкъ ла чева, (зік дѣспре ачѣса а кърора віцъ п'аѣ фост нѣмѣратъ днтре фаміліле челе че аѣ фост стѣлніі Ромѣнілор), маі тоці днш зѣтъ де сіне, днш зѣтъ де сѣнциле дн каре сѣнт прѣціці, ми нѣмаі прѣ чеі мішеі дналъ, прѣ ачѣса дн рѣдікъ дн гѣноіѣ, іарѣ прѣ чеі вредніці дн зрѣсѣск, дн стрікъ знде пот, ка еі сінгѣрі съ се вадѣ а фі темѣспіле неамълѣ Ромѣнск, прѣ кареле дн свѣрѣмъ, ші'л днпедѣкъ де ла споріреа дналте; къчі че нѣтем поі Ромѣніі ащѣнта де ла ачѣса, каріі нічі сѣнт де віцъ, нічі аѣ дѣвѣдѣтѣрѣ, нічі алте віртъці саѣ вредніці, фѣрѣ нѣмаі прін орѣѣ порокъл знісіа се рѣдікъ дн валегъ ми се фак марі дналтеа алтора, каріі нѣ прічен вінеде неамълѣ Ромѣнск. Пѣлде віі д'ашѣ нѣтеа аѣче аічі, дарѣ ачѣлеа се вор тігѣрі дѣнъ репосареа меа, ка нѣ кѣтва съ тѣ гонѣаскъ іарѣшѣ тѣзріі чеі граш дн кѣкѣрѣз ми съ тѣ стрѣнцігъ іарѣшѣ цѣпѣ къ коарнеде сале челе аскѣціте.

Токма аша с'аѣ днтъмилат ми Унгѣрілор къ Матіашѣ Краіул лор, чѣл пентрѣ ачѣса лѣдѣат, пентрѣ къ трѣнд, ла аѣтѣ аѣ адѣс Крѣімеа Унгѣреаскъ къ неѣнъ мѣндріа лѣи, нѣ стоарчѣрѣле челе мѣлте, къ стѣнѣрѣа фамілілор чѣлор лѣмѣнате ми лѣтерніче, къ рѣдікареа фамілілор чѣлор славе, ми къ сѣзда къ облѣдзіторіі де прін прѣціѣр (прѣкѣм тоате ачѣстеа с'аѣ арѣтат ла аніі трекъці), де кът аѣ мѣрѣт е.л, крѣімеа ачѣста п'аѣ маі вѣзѣт зіле бѣне пѣнъ атѣнці, пѣнъ кънд къ тотѣл с'аѣ ащѣзат сѣнт лѣнъ окѣрѣміреа Авѣстеі Касеі Австриеі, към се ва ведеа ла аніі вііторі, ми де ачі віне, де ми пѣнъ аѣтѣзі номѣнескъ Унгѣріі прѣ Матіашѣ Краіул, зікѣнд: Megholt Mátyás Király, oda vagyom az igazság; аѣ мѣрѣт Матіашѣ Краіул, аѣ періт ми дрептатеа; чі еѣ тѣ днторѣ къ скріѣл ла шоартеа лѣи.

Аша дарѣ Матіашѣ I Краіулъ Унгаріеі дѣнъ че аѣ порънцит дн Вісѣрад Дѣмінекъ дѣнъ Боботеаза дн анл 1490, лѣи Марѣн Тарѣал, дѣспре кареле с'аѣ кѣвѣнтат ми ла анл трекѣт, ка съ зідеаскъ Вісѣріка дн Кішѣ прѣ сама мѣноріцілор къ кѣлѣіеле

кръиещі, кѣм тѣртѣриесе хрисовѣла де ла Хевенеші '), с'аѣ дѣс дн Виенна Австріеі, ші аколо аѣ тѣрїт марці дѣнъ Флорїе дн анѣл ачеста 1490, че аѣ кѣзѣт дн 5 Априле кѣм скріѣ Бонфїне '), ші маї тоѣ Історїї зугрешї, днаїнте де амеазъ-зі днтре шепте ші опт чеасѣрї дн вѣрстѣ де 48 де анї '), дн анѣл Крѣїмеї сале чеї Зугрешї 33, кѣм аратъ Сїглер ') ловїт де гѣтѣ, кѣм скріѣ Бонфїне '), Пісторїе '), ші Рева '), с'аѣ дн преа таре тѣїе, кѣм зїче Ортеїе '), іарѣ нѣ дн отрѣвїте спокїне, каре і ле ар фї дат Крѣїеаса Беатрїче, кѣм скріе Самбѣк '), ші Ене ¹⁰⁾: пентрѣ кѣ зїса ачестора нѣ се пѣрвесе кѣ пѣртареа Беатрїчеї, кѣнд дї трѣеа вѣрватѣ де тоарте, деспре кареа скріе Бонфїне ').

Дѣнъ че аѣ тѣрїт Країлѣ Матїашѣ, Зугрїї каре ера дн Виенна с'аѣ стрѣс ла о лалѣ ші аѣ дїзрат кредїнѣ Беатрїчеї ші лѣ Іоанн фїлѣлї Країлѣлї Матїашѣ, апої пре торѣл л'аѣ дѣс дн Алѣ Крѣїеаскѣ, ші аколо л'аѣ астрѣкат кѣ таре фортѣ помѣ ші келѣїалѣ, прекѣм аратъ Бонфїне (кареле атѣнї віеѣзіа дн кѣртеа Країлѣлї Матїашѣ ші маї віне аѣ шїѣт лѣкрѣїе де кѣт алї Історїї) ла докѣл дндатѣ маї сѣс нѣмїт. Дн прїчина ачеста, кѣ знїї днтре Зугрї ші дїзрасе кредїнѣ Крѣїесеї Беатрїчеї, ші лѣ Іоанн Корвїнѣл, аѣ ші трїмїс ачестеа кѣтрѣ тоѣ Сасїї дн Ардеал епїстола каре зрмеазѣ, се дїне дн Архївѣл дн Сївїї сѣпт нѣмерѣл 473, ші сѣнъ аша:

„Беатрїче дн мїла лѣї Дѣмнезѣ Крѣїеаса Зугарїеї ші Іоанн Корвїнѣл Дѣксѣл Опа віеї, днцеленїїлор, кредїнїїшїлор ші претїнїлор носѣ адевѣрат їзвїї! Шїїї кѣм в'адї фѣгѣдѣїт дн зїеле де кѣрѣнд трекѣте прїп солї вострї дн сфатѣл вострѣ тѣтѣрор, кѣ веїї да дн зѣнъ воїа воастрѣ преа днсерїнатѣлїї Прїнцѣлїї Домнѣлїї рѣпосатѣлїї Матїашѣ дн мїла лѣї Дѣмнезѣ Країлѣлї Зугарїеї ші Бохемїеї, ші Дѣксѣлїї Австріеї Домнѣлїї носѣ трѣ челїї преа їзвїт, днтрѣ аїїсторїѣ 20,000 де флорїнцїї де аѣр, іарѣ фїїнд кѣ Маїсс татеа са чеа Крѣїаскѣ, кѣ аша де гравнїкѣ тоарте с'аѣ стїнс де пре лѣме, де нїчї аѣ нѣтѣт трїмїте пре чїнева дѣнъ ванїї ачеїа, ші нїчї пре солїї воїдрї і-аѣ нѣтѣт словозї а касѣ; ші фїїнд кѣ акѣма нѣ маї нїчї, чї кѣ мѣлѣт маї марї лѣкрѣрї де але цереї се фак прїп ної, де кѣт ера пѣнъ кѣнд аѣ віеѣїт Домнѣлїї носѣтрѣ Країлѣлї ам трїмїс ла вої пен трѣ ванїї ачеїа, ка сѣї келѣїш дн лїпселе церїї, ші але пѣрїїлор Ардеалѣлїї, пре сдрав ѣлѣлї Маїїстрѣл Пазл, маї днаїнте време Кѣртеанѣлїї нѣмїтѣлїї рѣпосатѣлїї Домнѣлїї Країлѣлїї носѣтрѣ преа таре рѣгѣндѣвѣ, ка дндатѣ кѣт веїї прїмї ачестеа, сѣ сокотїї лїпселе цереї челе маї де пре зрѣтѣ, ші ачеле 20,000 де флорїнцїї де аѣр, фѣрѣ де дн доїалѣ, дн гравѣ ші кѣт маї кѣрѣнд сѣ ле даїї дн тѣїїле ачелѣїанїї Маїїстрѣл Пазл; адекѣ нѣртѣторїлїї ачестора. Ва снѣне ші алтеле кѣ нѣмїеле носѣтрѣ ачеланїї Маїїстрѣл Пазл; креденїї фѣрѣ де дндоїалѣ, де вѣ веїї траѣе де ла дареа ванїлор, с'аѣ орї кѣм вѣ веїї сїлї а вѣ траѣе, ам порѣнчїт тѣрїгѣлїї Комїтѣлїї Стефан де Батор Воеводѣлїї пѣр цїлор Ардеалѣлїї ка ел пре вої ші пре фїеїше каре днтре вої, сѣ вѣ сїлеаскѣ ла ачеса дн тот лїпѣл, дѣндѣї нѣтереа носѣтрѣ спре ачееа. Алтїнїтрелеа аша дарѣ сѣ нѣ фаченїї. Дат дн Бїда дн зїоа Сѣнїїорс дн анѣл Домнѣлїї 1490. Шї Преладїї кѣ Баронїї нѣ-

мітеї Крзімі Шугреці тоді с'аъ афлат дн Бзда, ш. ч. апої с'аъ печетлїт кз шепте печеї де Прелациї шї Баронїї карїї аъ фост де фанц дн Бзда.

Аша стрпцеа Іоанн Корвінл богъциї престе богъциї, нхтаї ка съ поатъ фї Країѣ Шугарїеї дн локкя тьтне-сѣъ ал лїі Матїашѣ, чї маї ера треї афаръ де ел, карїї се бѣтеа дѣпъ Корона Шугарїеї, адекъ: Максиміліан I, фечїорл лїі Фрїдерїк Ш, кареле пофтіа Корона Шугарїеї дїп легътѣра каре о фѣкѣсе Матїашѣ Країл дн анл 1464, кѣ дмпѣратъ. Фрїдерїк Ш, ка де ва мѣрї Матїашѣ Країл фѣрт де прѣнчї (кѣчї пре Іоанн Корвінл, кѣм с'аъ зїс ла анїї 1458 шї 1482, пентрѣ кѣ ера пѣскѣт маї днаште де днкоронареа тьтне-сѣъ, нѣл сокотїа мошеан) съ вїпъ корона ла Фрїдерїк Ш, саѣ ла мощенїї лїі; кѣм аратъ Бонфїнїе¹²⁾, Владїслав П шї фрате-сѣъ Іоанн Алберт фечїорїї лїі Kazimїr Країлї Пोलонїеї, карїї пентрѣ ачееа вреа съ анѣче ачееашї Коронъ, пентрѣ кѣ цїнеа а фї мощенїї еї; фїїнд еї пѣскѣцї дїп Елїсавета а доза фатъ а лїі Алберт Країлї Шугарїеї, дѣпъ кѣм аратъ їаръшї Бонфїнїе¹³⁾. Даръ адѣпъндѣсе тоатъ цєара Шугреаскѣ ла олатъ; дїптрѣ ачещї патрѣ претенденцїї аъ алес Країѣ пре Владїслав П, атѣнчї Країѣ Бохемїеї, дн 15 Іуліе, дїп анл де акѣм 1490, прекѣм аратъ Пасторїе¹⁴⁾, шї Тїмон¹⁵⁾

Дѣпъ че с'аъ алес Країѣ Шугарїеї Владїслав П, претенденцїї Короней Шугреції марї рескоале аъ фѣкѣт, даръ тоате с'аъ ашезат кѣ време, шї де кѣт тодї маї кѣрѣнд с'аъ ашезат Іоанн Корвінл деспре кареле аша скрїе Брентан¹⁶⁾: „Іоанн фїїл (даръ нѣ де дѣпъ гард) Країлї Матїашѣ сѣмедїндѣсе дн аїїсторїл Ротѣнлор, шї рѣвїїнд Крїмеа Шугреаскѣ, се вате де Владїслав П, шї перде вїстерїїле де Матїашѣ лїі лѣсате.“ Деспре Іоанн Корвінл везі маї мѣлт ла Бонфїнїе¹⁷⁾ шї Іцванфї¹⁸⁾. Чї оаре адеврѣрат есте че скрїе Бѣхолдер¹⁹⁾, кѣ леї карїї се цїнеа дн Бзда, тодї аъ крепат дїптрѣ ачєа зї дн каре аъ мѣрїт Матїашѣ Країл.

¹⁾ Hevenesi Mss. suorum. Tom. 5. p. 168. ²⁾ Bonfinius f. 650. ³⁾ Haner Reg. Hung. Period. 15. §. 375. ⁴⁾ Sigler f. 60. ⁵⁾ Bonfinius l. c. ⁶⁾ Pistorius f. 770. ⁷⁾ Reva f. 53. ⁸⁾ Ortelius f. 34. ⁹⁾ Sambucus in Appendice ad Ranzanum. ¹⁰⁾ Ens. p. 160. ¹¹⁾ Bonfinius f. 651. ¹²⁾ Idem f. 655. seqq. ¹³⁾ Idem f. 661. seqq. ¹⁴⁾ Pistorius f. 772. ¹⁵⁾ Timon in Epitome Chronol. f. 90. ¹⁶⁾ Brentanus in Epitome Chronol. Mundi Christiani ad ann. 1490. ¹⁷⁾ Bonfinius f. 666. seqq. ¹⁸⁾ Istvanfius f. 4. ¹⁹⁾ Bucholcerus in Indice Chronologico p. 446.

А н л 1491. Пре Владїслав П Країл Шугарїеї пентрѣ рѣскоале че се порпїсе асѣпра лїі, нѣ дндатъ, кѣт л'аъ алес, л'аъ днкоронат Шугрїї, чї дн анл ачєста 1491, дн 21 Септемврїе і-аъ цїнѣт пошпа днкоронѣрїї дн Алба Крїеаскѣ, пре кѣм шѣртѣрїесек Бонфїнїе¹⁾, Самѣк²⁾, шї Рева³⁾, кѣ алцї маї мѣлцї, дѣпъ че днвїнѣсє дн анл трекут пре Іоанн Корвінл шї дн анл де акѣм се днтокмїсе Максиміліан I, ка де лѣ ва авєа Владїслав П мощенї, сѣї ѣрмезе Максиміліан кѣ мощенї лїі, пре кѣм аратъ Самѣк⁴⁾ шї Іцванфї⁵⁾. Маї мѣлтъ гѣлчєавъ аъ авѣт Владїслав П кѣ фрате-сѣъ Іоанн Алберт пентрѣ крїмеа Шугарїеї, пре кѣм подї ведеа дїп Хрїсовл лїі че се цїне дн архївлї Сївїлї сѣпт нѣтѣрл 488, шї сѣпъ аша:

„Владіслав дін міла лзі Дзмнезеѣ Крайя Җнгаріеі, Бохеміеі ш. ч. крeдінчіошілор пощрі, днцелепцілор ші лъѣторлор de самъ Мауістрлор, четъденлор, ціздекъторлор, цізрацілор, ші вѣтрълор а шепте ші дозъ сказне Съседі, а Бістріцеі ші а цереі Бърсеі, сълътате ші граціе. Нъ не дндомѣ, къ щіці де къѣ време се сѣвртікъ крѣімеа ачеаста прін фрателе постръ Алберт. Чі сѣ щіці къ поі къ тоате ощіле ші оаменіі пощріі ам сосіт дн Агріа, ші терцем къѣѣ Кашовіа, ка сѣ не ватем къ ачелаші фрателе постръ Алберт, ші дн пщіне зіле, къ ацісторіа лзі Дзмнезеѣ, вом сѣвврші тревіле поастре къ дѣпсѣ ші крѣімеа ачеаста о вом тѣнтзі де асѣпріеа лзі. Іаръ фінд къ воі днкъ ститеці тѣдѣлрне крѣімеі ачестеіа ші коронеі еі, пре кѣм днцелетем, аці сѣврт маі де демѣл, ші акѣм днкъ сѣвртіці къ таре крeдінцъ. Дрепт ачееа не крeдінчіошіреа воастръ прін рѣндѣл ачестора въ рѣгѣм, черкъм ші порѣнчім, ка сѣ ретѣпечіі пемішкаці дн крeдінца ші крeдінчіошіреа воастръ къѣѣ поі ші къѣѣ сѣнтъ корона поастръ, ші пре алціі днкъ, де кѣмѣа врѣніі ар фі рѣтѣчт сѣі рѣдѣчечіі ла ачееаші старторніе. Апоі сокотіндѣ деамѣрѣнтѣл ліпса де акѣмѣ, къ къѣ маі таре гѣгіре, ші къѣ маі тѣлѣ оасте, се въ рѣдікаці ла апѣрареа крѣімеі ачестеа, дѣпъ днформареа Віце-Воеводѣлѣ пѣрцілор Ардеалѣлѣ, ші сѣ порніці днтръ шербіреа поастръ, де ва фі ліпсѣ. Пентрѣ къ веді ведеа къ адевѣрат, къ къ ацісторіа маі днтѣй ал лзі Дзмнезеѣ, апоі ал вострѣ ші ал челоралациі крeдінчюші аі пощрі, пре протівніціі пощрі дін крѣімеа ачестаста ді вом прѣпѣді, ші пре воі къ тоатъ крѣімеа въ вом цінеа певѣтѣмаціі дн імѣпѣтѣціле челе вѣтрѣне. Престе ачестеа не вом сілі, ка сѣ кѣноащечіі, къ спре воі вом фі пѣрѣреа къ тоатъ граціа ші вѣпъ-воінца поастръ. Іарѣші въ рѣгѣтѣ, ка алтінтрелеа сѣ пѣ фачечіі. Дат дн Агріа ціоі дѣпъ Боботеазъ дін анѣл Домѣлѣ 1491. (Л. С.)“

Маі 'наинте де а прімі Сасіі хрісовѣл ачеста, пре кѣм ті се паре, с'аѣ фост целѣлѣт Крайялѣ пентрѣ недрептатеа ші пагѣбеле лор фѣкѣте прін Съкзіі дін Ардеал, къчі дѣпъ пѣціп тімп, аша ле скріе Крайял дн хрісовѣл че се ціне іарѣші дн архівѣл Сівііѣлѣ, ші сѣнтъ прекѣм вѣреазъ:

„Владіслав дін міла лзі Дзмнезеѣ Крайя Җнгаріеі, Бохеміеі ш. ч. днцелепцілор ші лъѣторлор de сеамъ крeдінчіоші, позъ адевѣрат ізвіці! Ам днцелес тоате деспре къѣне-аці днщііпдат, пентрѣ пагѣбеле ші досѣдзіле, че ві с'аѣ фѣкѣт акѣм де кѣрѣнд воѣ прін Секзі, ла каре зічет: дѣпъ че вом іспрѣві тревіле поастре ші а ле крѣімеі, кареле авем къ Дѣксѣл Алберт фрателе постръ, кареле акѣм цѣфѣще деара ачестаста, ші къ кареле пѣмаі че не вом вате, ші дѣпъ че вом тѣнтзі деара ачестаста де вѣрѣнтѣшіа лзі дндатъ вом тріміте не крeдінчіосѣл постръ тѣртіѣл Коміѣл Стефан де Батор Воеводѣл Ардеалѣлѣ, кареле акѣма пекѣрѣмат петрече лѣнгъ поі, ла пѣрціле ачелеа а ле Ардеалѣлѣ, кърѣіа і-ам ші дат днформациі ші тоатъ пѣтереа поастръ, ка сѣ въ факъ дестѣл пентрѣ тоате пагѣбеле ші досѣдзіле че ві с'аѣ фѣкѣт прін пѣміціі Секзі, аша, къѣ сѣ въ дндестѣлациі, ші позъ маі тѣлѣ сѣ пѣ ші въ пѣтеціі целзі: ші де ва фі къ пѣтінцъ, дѣпъ че вом іспрѣві тревіле поастре, доаръ ші поі дн персоана поастръ не вом репезі дн

пърциле ачелеа. Че де vom нгтеа фаче, ної дншине vom лекї пагзвеле ачелеа ши до-
сѣдзіле, ши пре voi vom дндестѣла ка маї віне; тотши вь рѣгънѣ, ка пль атепчї сѣ
фїцї кѣ рѣдаре ши сѣ нѣ вь скѣрѣцїї. Дат дн орашѣл Мохї меркѣрї днаїнтеа сѣрѣ-
тоареї С. Мѣченїкѣлї Vincentie дїн анѣл D. 1491. (Л. С.)“

Комїтѣл Стефан де Батор днкѣ аша скріе кѣтрѣ Сасїї дїн Сївіїѣ, ал кѣрѣїа хрї-
сов се афлѣ ла Корнїдес⁶⁾. ши сѣнѣ аша: „Анѣлепцїлор ши лѣгторїлор де самѣ вѣрѣацїї
прїетенїлор поцурїї чеї їзбїцїї! сѣ шїцї кѣ ної пре омѣл вострѣ пентрѣ ачеса л'ам цїнгѣ
аша де лѣнгѣ време ла ної, ка сѣ вь днцїїнцѣм де вѣна спорїре а Маїестатеї сале,
а поастрѣ ши а кѣрїмеї ачестеїа. Дрент ачеса акнѣ вь днцїїнцѣм, кѣ Маїестатеа кѣїеаскѣ,
кѣ фрателе сѣѣ Дѣкѣл Алберт с'аѣ днпѣчїсїт, ши аре бѣнѣ днѣлеѣере кѣ дѣнсѣл, кѣчї
ва мерѣе кѣ Маїестатеа са дн контра орї кѣрора протївнїчї, ши тѣне дїмїнеацѣ vom
днтра дн Кашовїа; ши ної дн тоате вѣкѣрошї vom лѣкра ши днаїнтеа Маїестатеї сале,
ши аїрїлеа пентрѣ вої, ши не vom сїлї сѣ вь фїм де фолос. Дат дн тавѣра Маїестатеї
сале де лѣнгѣ Кашовїа, Дѣмїнекѣ днаїнтеа сѣрѣвѣтоареї Катедреї С. Петрѣ дїн анѣл 1491.
Комїтѣл Стефан де Батор Воеводѣл Ардеалѣлї, ш. ч.“

Katedra С. Петрѣ каде дн 21 Феврѣарїе, аша дарѣ нѣ маї дн делѣнг аѣ цїнгѣ ши
сѣада днтре Владїслав II ши фрате-сѣѣ Іоанн Алберт. Грешек дарѣ тоцї карїї зїк, кѣ
сѣада ачеста ар фї цїнгѣ маї дн делѣнг де зїоа прїн Комїтѣл Стефан де Батор днсемпѣтѣ.

Кѣм кѣ дн анѣл ачеста 1491, с'аѣ днкоронат Владїслав II Країл Țngarїеї, де ачї
днкѣ поцї кѣлеѣе, кѣ дн анѣл ачеста Дѣмїнїкѣ днаїнтеа лѣнеї лїї Агѣст, петречеа тїмпѣл дн
ощеѣеле Албеї чеї кѣїецїї, де ѣнде пре кѣм аратѣ Басїловїчї⁷⁾, аѣ дат доѣл хрїсоаве дн пар-
теа Епїскопѣлї Мѣнѣачїлї а лїї Іоанн, каре хрїсоаве, фїїнд кѣ аѣ фост кѣ дншїелѣчїне скоасе
де ла Країл, с'аѣ ши стрїкат дн анѣл 1498, кѣм се ва арѣта аколо. Дн хрїсовѣл чел дїптїѣ
порѣнѣѣе Країл Преоцїлор Рѣсецїї, сѣ фїе аскѣлѣторї де Епїскопѣл Іоанн ши сѣї пѣтеаскѣ
вїрѣл обїчнїт; днтрѣ ал доїлеа їарѣшї порѣнѣѣе, тѣтѣрол Преацїлор, Баронїлор, Комїтї-
лор, Кастелланїлор, Новїлор, ши Дереглторїлор лор, ашїндереа четѣцїлор, орашелор, са-
телор, ши дндрентѣторїлор ачестора дїн тоатѣ Țngarїа „ка ачестеа сѣ сїлеаскѣ пе
преоцїї Рѣсецїї, ши пе лѣкѣторїї де леѣе Гречеаскѣ чеї дїн вѣнѣрїле лор, сѣ пѣ-
теаскѣ вїрѣл обїчнїт. Чїнстїтѣлї Іоанн Епїскопѣлї Рѣшїлор саѣ Рѣтенилор локїторїлїлї,
дн Мѣпѣстїреа С. Мїхїл Архангелѣлї дн Марамѣрѣшѣ зїдїтѣ.“ Ши амѣдоѣл хрїсоа-
веле ачестеа сѣнт date дн Дѣмїнїка маї есе зїсѣ дїн анѣл 1491, ал кѣрїмеї лїї Вла-
дїслав II, дн Țngarїа 2, дн Бохемїа 21. Де ѣнде поцї днкїде кѣ Ханер⁸⁾, кѣ Владї-
слав II, аѣ нѣмѣрат анїї кѣрїмеї сале де ла аѣѣѣереа, нѣ де ла днкоронареа са. Басї-
ловїчї зїче кѣ Мѣпѣстїреа С. Мїхїл Архангелѣлї дїн Марамѣрѣшѣ аѣ фост зїдїтѣ дн
Kortvelyes; еѣ зїк, кѣ тѣкар ѣнде аѣ фост зїдїтѣ, аѣ трѣвїт сѣ фїе Ромѣнеаскѣ, пентрѣ
кѣ днтрѣ днчепѣт тот Марамѣрѣшѣл се стѣнѣѣе де Ромѣнї пѣлѣ астѣзї, їарѣ нѣ
де Рѣтени саѣ Рѣшї, карїї ка нїѣе венетїчї, аколо нїчї днтре новїлїї Комїтѣлѣлї ачесте-
лїа се нѣмѣрѣл пѣлѣ акѣм. Чї десїре ачеста маї тѣлѣ аїрїлеа ши нѣ дїн нїзмѣ.

1) Bonfinius f. 677. 2) Sambucus in Appendice ad Ranzanum f. 408. 3) Reva f. 56. 4) Sambucus in Appendice ad Bonfinium f. 742. Seqq. 5) Istvanfi f. 12. seq. 6) Cornides Mss. Dipl. Tom. 3. p. 15. 7) Ioannicius Basilovits de Fundatione Koriathovitsiana Monasterii Munkatsiensis Part. 1. cap. 5. 8) Georgius Ieremias Haner Reg. Hung. Period. 16: §. 380. nota h.

Анъл 1492. Ја анъл ачеста зиче преа веститѣл Енгел динтр'о скрцоаре дин кѣ-
лецереа Домнѣлѣ Едер Директорѣлѣ шкоалелор челор Лѣтинеѣ националнече дин цера
Ардеалѣлѣ, кѣ „Влад Воеводѣл Валахиеі аѣта грѣже аѣ авѣт де крѣмеа Ѣнгѣреаскѣ де
аѣ днѣицѣат пре Сивіеніі деспре порпиріле де харѣѣ а ле Тѣрѣлор, ші аѣзме, кѣ днѣ-
пѣратѣл Тѣрческ аѣ дат Воеводатѣл Семендріеі пріетенеѣлѣ сѣѣ лѣ Ал Бер, іарѣ Воеводатѣл
Відинѣлѣ оаре кѣрѣ Малковічі, ші се веде кѣ тот харѣѣл преа сѣѣл порпеаскѣ асѣпра
Ардеалѣлѣ, чере ка днѣицѣареа ачеста сѣ се цнѣ днѣтрѣ аскѣне, ші пѣмаі лѣ Стефан
де Батор сѣ се снѣпѣ, пенѣтрѣ ка пѣ кѣшва сѣ о прічеапѣ Тѣрѣлѣ, ші ел пенѣтрѣ ачееа сѣ
аѣѣ вре о скрѣѣ. Дат дн Бѣкрѣшѣ Дѣмнікѣ днѣиѣтеа сѣрѣтоареі С. Патріарѣлѣ Сіл-
вестрѣ дин анъл Домнѣлѣ 1492.“ Ziua С. Силвестрѣ дѣпѣ Латіні аѣ кѣзѣт токма дн
сѣѣршитѣл анѣлѣ, аша дарѣ дн Дѣмненка чеа маі де пре зрнѣ а анѣлѣ де акѣм аѣ
скрѣ Владіслав V пѣ VI (кѣм ам арѣтат ла аніі 1477 ші 1481) кѣтрѣ Сивіені, ші аша
се адевереазѣ, че ам скрѣ ла пѣицѣі ані, кѣ Владіслав V сѣѣ Цѣпѣлѣшѣ Водѣ сѣѣ пѣ-
кат кѣтрѣ Тѣрѣлѣ, пѣмаі ка сѣѣшѣ поатѣ цнеа Домніа, ші апѣра де Владіслав VI, фѣлѣ
лѣ Радѣл IV сѣѣ ал Радѣлѣл челѣл фрѣмос; Владіслав V, тотѣшѣ се лнѣгѣреа ші Ѣнгѣрѣ-
лор де фріка лѣ Владіслав VI, кареле кѣм сѣѣ зіе ші се ва маі зиче ла анъл 1495,
трекѣсѣ дн Ардеал, ці лнѣгѣрѣтѣра ачеста аѣ прѣпѣдѣт пре Владіслав V, кѣм вом ведеа
ла анъл вѣиторѣѣ.

Зиче ачелашѣ Енгел 1) маі днѣоло: „Днѣкѣ дн анъл 1492 аѣ порѣпѣт Баіазет II Тѣр-
чѣлор, ка сѣ днѣкѣнѣсѣре Севернѣл, ла а кѣрѣја апѣраре грѣвнѣдѣсе Кінісіе (Коміѣл Ті-
мішоареі), аѣ пріне мѣлѣл Тѣрчѣл, пре каріі кѣ неснѣсѣл тѣрѣне і-аѣ оторѣт дн Тімі-
шоара, адекѣ пре знѣ і-аѣ легат де петрѣ де шоарѣл, пре алѣі і-аѣ кѣсѣт дн сачі, ші
аша і-аѣ арѣкат дн апѣ; пре алѣі і-аѣ велітѣ де вѣ ші і-аѣ фрѣнт, пре алѣі і-аѣ дат порѣлор
челор флѣмѣнѣзіі, де і-аѣ мѣкат. ш. ч.“

Кінісіе ачеста шоарѣ аѣ авѣт даскал пре Владіслав V сѣѣ Влад Цѣпѣлѣшѣ Домнѣл
цереі Мѣлѣнеѣлѣ, кѣнд аѣ фост ачеста дн ровіе ла Ѣнгѣрѣ, де аѣ лѣкрат аша кѣ Тѣрѣлѣ.

1) Engel in antiqua Hist. Valachiae Part. 1 p. 183. 2) Idem Engel l. c.

Анъл 1403. Баіазет II Днѣпѣратѣл Тѣрческ азінд де тѣрѣнѣа кареа о фѣкѣсе Кі-
нісіе Коміѣл Тімішоареі кѣ Тѣрчѣл дн анъл трекаѣ, аѣ вѣемат днѣиѣтеа са пре Цовор со-
лѣл Ѣнгѣреск, ші ш'аѣ дескѣс кѣцѣѣл, кѣ ел пѣ ва цнеа паче кѣ Владіслав II Краіѣл Ѣн-
гаріеі, де пѣ се ва лега ачеста, кѣ пѣ се ва атестека маі мѣлѣт дн требіле Валахіеі,
ші але Албаніеі, ші де пѣтѣ ва днѣгѣлѣ, ка Тѣрчѣл сѣ поатѣ треѣе пріп Далмациа ші
Кроациа дн контра Церманіеі, пре кѣм скрѣе преа веститѣл Енгел 1).

Днѣлегеѣнд ачеста Стефан V Домнѣл Молдовеі, ші възінд кѣ Владіслав V Домнѣл

Валахией днѣль къ кърѣ дн дозъ лнтри, с'аѣ сокотит ши маї днтѣѣ аѣ скрісѣ ла Країѣ Владислав II de i-аѣ фѣгъдѣит аѣсторїѣ асѣпра Търчилор, пре кѣм скріе іарѣши Енгел³⁾. Апої днѣши с'аѣ рѣдикат къ оасте асѣпра лѣ Владислав V Домнѣлѣ Мѣнтесек, пре кареле л'аѣ ши днѣнѣ ши тѣят дн рѣсвоїѣ де ла Рѣтнїкѣл сѣрат, пре кѣм ам арѣтат ла анѣл 1477 дн анонїѣл Ромѣнск, кареле ши ла анѣл де акѣм аша скріе: „Радѣл Водѣ чел маре, леат 1493, фѣчїорѣл лѣ Влад Водѣ, дѣпъ пїсанїа Мѣлѣстїреї Главачїокѣлѣ че ера днѣнѣтѣ де татѣ-сѣѣ Влад Водѣ аѣ сѣвѣршїтѣ'o ел ла леат 1496. Ачест Домн аѣ фѣкѣт ши Мѣлѣстїреа Деалѣлѣл дѣпъ пїсанїа ла леат 1500, дн локѣл Бїсерїчїї чеї веки че ера фѣкѣтѣ де Влад Водѣ ш. ч.“ Каре пентрѣ ачееа пѣ ле скріѣ ачї пентрѣ къ анонїѣл ачест Ромѣнск іарѣши аместекѣвѣрфелеле сале деспре каре ам кѣвѣнтат ла анѣл 1456, ши апої ам ши арѣтат къ сѣнт вѣрфеле, пентрѣ ачееа тогѣши лѣ дї пѣтем креде къ Владислав V Домнѣлѣ Валахїеї а доза оарѣ дн анѣл ачеста с'аѣ тѣят де Стефан V Домнѣлѣ Молдовеї ши къ i-аѣ ѣрмат дн Домнїе фѣчїорѣл лѣл, Радѣл V с'аѣ чел маре; кѣчї ачеста се доведеше ши дн алдї аѣторї, кѣм се ва арѣта ла анїї вїторї. Грешеше аша дарѣ преа вестїтѣл Енгел⁴⁾, кѣнд скріе: „Радѣл фїѣл кѣлѣгѣрѣлѣ Іоанн, адекѣ ал знїї воїерїѣ кареле дѣпъ ачееа с'аѣ фѣкѣт кѣлѣгѣр маї 'пайнте аѣ дїнѣт къ Търчїї, апої къ Ѣнгѣрїї, ши аѣ домнїт дн Валахїа де ла анѣл 1493 пѣлѣ ла анѣл 1508. Ел аѣ дндрептат лѣкрѣрїе Бесерїчїї дн Валахїа ши пентрѣ ачееа се пѣтеше дн аналїї лѣл Фїлдїѣл Радѣл чел маре.“

Ziceїѣ къ грешеше Енгел, пѣ днтрѣ алтеле, чї днтрѣ ачееа, къ зїче къ Радѣл V, аѣ фост фѣчїорѣл кѣлѣгѣрѣлѣ Іоанн, кареле аѣ фост пѣмаї воїерїѣ, іарѣ пѣ Домн Валахїеї, кѣчї щїт лѣкрѣ есте, къ домнїї Валахїеї, днѣпѣнд де ла анѣл 1207, дн каре ан аѣ рѣпосат Іоаннїкїе с'аѣ Іоанн I Країѣл Бѣлгарїеї, тодї с'аѣ пѣмїт ши се пѣтесек пѣлѣ астѣлї Іоаннї, де не пѣтеле лѣ Іоанн челїї днѣтѣѣ, ши аша Владислав V днѣкѣ с'аѣ зїс Іоанн, іарѣ кѣлѣгѣр с'аѣ пореклїт, пре кѣм мї се vede пентрѣ робїа, че о аѣ сѣвѣрїт дн Ѣнгарїа дѣпъ днѣтїа Домнїе. Аша дарѣ Радѣл V с'аѣ чел маре п'аѣ фост фѣчїорѣл вре знїї воїерїѣ, чї ал лѣ Владислав V с'аѣ Цѣлѣлѣшѣ Водѣ, ши пентрѣ ачееа аѣ дїнѣт маї днѣтѣѣ къ Търчїї, пентрѣ къ Търчїї л'аѣ ши ашезат дн тронѣл Валахїеї, дѣпъ че аѣ тѣят Стефан V, Домнѣлѣ Молдовеї пре татѣ-сѣѣ Владислав V; чї тѣ маї четеше ачелеа каре ле ам скріс ла анїї 1477, 1481 ши ла чел трекѣт, веї ши анѣл 1507.

Кѣм къ Търчїї днѣкѣ дн анѣл чел трекѣт 1492, с'аѣ кѣтѣт къ Ѣнгѣрїї дн Банатѣл Країовеї, с'аѣ арѣтат ла анѣл ачела, іарѣ кѣм къ дн анѣл де акѣм 1493, аѣ пѣвѣлїт ши дн Ардеал, тѣртѣрїесек аналїї бїсерїчїї дн Брашовѣ⁵⁾, кѣнд зїс: „Дн анѣл 1493 Търчїї се таїе ла Търѣл Рошѣ.“ Чї деспре пердереа ачеста а Търчилор, кареа с'аѣ днѣтѣплат дн лѣна лѣл Феврѣарїе дн анѣл 1493, дѣпъ кѣм скріе Ханер⁶⁾, маї пре лнтр скріе Сїглер⁷⁾, Трестер⁸⁾ ши Бонфїнїе⁹⁾, пре карїї тѣ дї четеше, къ еѣ адѣк ачї епїстолѣ лѣл Стефан де Телегд, чеа скрісѣ кѣтрѣ Сасїї дн Сїбїїѣ, че се дїне де архївѣл Сїбїїлѣл сѣнт пѣтѣрѣл 522 ши сѣпъ аша: „Днѣлелнїлор ши лѣторїлор де самѣ новѣ

adev'rat izbici! Fiind că voi scrieți, că Turcii că mare m'zime вреѣ съ п'в'в'еаскъ дп Ардеал де к'тръ Хаѣегѣ, въ р'г'тм ші въ ші пор'р'ч'тм къ dead'неса дп п'зтеле кр'в'еск, ші ал Воевод'л'і ка дндатъ к'т веди л'а ачестеа, немаі ащеп'тнд алт' пор'р'к'к', съ р'в'ікаді стеаг'р'іле воастре д'н'л' об'ичеіѣ. ші съ гр'в'в'іці д'н'л' поі къ ст'пендіар'іі вострі спре Хаѣегѣ, пентр'ъ къ ші поі врем съ ешіт м'не д'п четатеа К'л'ж'л'і, ші съ мер'цем к'т'р'ъ п'р'ц'іле ачелеа. Іар'ъ къ к'л'в'р'еціі ші къ педестрашіі вострі съ ф'іці гата, ка дндатъ к'т вом пор'р'ч'тм возъ пр'пн алге к'р'ціі а ле воастре, съ п'зтеді пор'ні д'н'л' поі. Алм'п'трелеа съ п'с дндр'з'н'ціі а л'к'ра. Дат дп К'л'ж'ѣ, мер'к'р'і д'н'л' Боботеаза д'п ан'л D. 1493, Стефан де Телегд Віде-Воевод'л' Ардеал'л'і: "Din хр'ісов'л ачеста се vede къ Саеіі d'п Ардеал асар'ъ де к'л'в'р'еціі ші педестрашіі чеі d'п пеам'л лор, ера д'лорі съ ц'п'л' ші ст'пендіар'і саѣ осташі п'л'т'ціі.

Ла р'в'своіл ачеста къ Тур'ціі, Стефан де Батор п'аѣ fost de ф'ац'л, к'в'ч'і токмаі а-т'р'ч'і с'аѣ м'з'л'іт d'п Воеводат'л Ардеал'л'і, к'тм аратъ хр'ісов'л Краі'л'л'і Владіслав II, кареле іар'ш'і дп арх'ів'л С'ібі'л'л'і се d'пне, съп'т п'змер'л 521, ші съп'л аша: „Vladislav d'п m'ла л'і D'zmp'zeѣ Краі'л'л'і Ungariei, Bohemiei ш. ч. k'ред'п'ч'іошілор постр'і, д'пцелен'ці-лор ші л'к'тор'ілор де сам'ъ Маѣстр'ілор чет'д'енен'ці, ц'іздек'тор'ілор, ц'ізрацілор ші челор-лал'ці чет'д'ен'і d'п шенте с'казне С'ьсеціі d'п п'р'ц'іле Ардеал'л'і, съп'лтате ші граціе! Fiind că поі аша ам л'зат Воеводат'л п'р'ц'ілор ачестора, ші Ком'ітат'л Сек'шілор де л'а k'ред'п'ч'іос'л постр'ъ м'р'іт'л Ком'іт'л Стефан де Батор ц'іздек'тор'іл К'р'ц'еі воастре, на граціа ші въп'л-воіп'ца воастр'ъ съ рет'л'ъ къ д'н'с'л, ачелеаш'і дерег'л'тор'іі къ тоате к'л-д'п'целе лор ле-ам дат ші д'зр'іт k'ред'п'ч'іошілор постр'іі м'р'іцілор Маѣстр'ілор л'і Владіслав де Ломон'ц'ъ Тавер'н'ік'л'л'і ші л'і Вартоломеіѣ Драг'ф'і К'з'в'ік'лар'ік'л'л'і, деспре а к'р'рора k'ред'п'ч'ъ ші k'ред'п'ч'іошіре токма п'с не д'лдоім. Дрент ачеша k'ред'п'ч'іошіреі воастре въртос въ пор'р'ч'тм, ка де ачі д'паш'те пре п'сміціі Владіслав де Ломон'ц'ъ, ші Вартоломеіѣ Драг'ф'і, съ і к'р'поащен'ці возъ Воевод'л'і, ші лор дп челе об'ич'н'іте ші к'в'іоасе съ ле ф'іці с'к'з'ш'і, ші съ і ас'к'л'тац'і, ші тоате к'л'те вор пор'р'ч'тм къ п'зтеле постр'ъ съ ле пл'п'ціі, н'ці съ дндр'з'н'ціі а л'к'ра алм'п-трелеа. Іар'ъ ачестеа чет'нд'л'е съ ле дац'і іар'ш'і ар'т'л'тор'ілор. Дат дп Б'сда съм'б'тъ д'паш'те де с'р'б'л'тореа СС. М'ч'ен'цілор Фаіан ші Севастіан d'п ан'л D. 1493. (Л. С.)“

Ком'іт'л Стефан де Батор д'н'л' м'з'л'іреа са чеа къ ч'песте ф'к'к'т'л, п'с м'з'л'т аѣ тр'л'т, ч'і аѣ м'р'іт л'к'к' дп ан'л де ак'тм 1493, пр'ек'тм м'р'т'р'іс'еш'е Бонф'ініе¹⁰⁾, кареле токма ат'р'ч'і в'ед'з'іа дп к'р'теа краі'л'л'і Владіслав II, ші Іс'тванф'і¹¹⁾, ші маі кіар се ва vedea d'п хр'ісов'л че'л воіѣ ад'в'че ла ан'л в'ітор'іѣ, пентр'ъ ван'і чеі де д'н'с'л р'в'іціі де ла сп'л'л'тор'іі де аср. Грешеш'е аша дар'ъ Петр'ъ де Рева¹²⁾, к'нд' з'іче, къ аѣ м'р'іт Ком'іт'л Стефан де Батор дп ан'л в'ітор'іѣ 1494.

¹⁾ Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 183. ²⁾ Idem Engel l. c. ³⁾ Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. ⁴⁾ Engel. l. c. p. 185. ⁵⁾ Annales Templi Coronensis ad h. a. ⁶⁾ Haner Reg. Hung. Periodi. 16. §. 384. ⁷⁾ Sigler f. 63. seq. ⁸⁾ Troester p. 389. ⁹⁾ Bonfinius f. 706. ¹⁰⁾ Bonfinius l. c. ¹¹⁾ Istvanfi f. 18. ¹²⁾ Petrus de Reva f. 59.

Анъл 1494. Саси дин Іад кзпринсесе о парте дин отаръл Бъргъзлѣ де ла Франциск Леонард, ши Николае Анаѣ дин Ноуѣалѣѣ, дрепт ачееа Крайъл Țngariei Владислав II поръчече дин Бзда меркзрѣ дънъ Боботеазъ дин анъл 1494, прин хрисовъл че се адъче де Корнидес'), Воеводзілор Ардеалъзі лѣ Владислав де Ломонѣѣ, ши лѣ Вартоломеіѣ Драгѣі, ка съ факъ дрептате Анаѣицілор, карі аѣ фост тоѣ де о сълънѣ кз Бетленеціі, кзш ам маі зис ла аніі трекуці, пентръ ачееа аѣ моцненіт ши Бъргъзл.

Ла анъл трекут ам фост фъгъдзіт кз воіѣ адъче хрисовъл дин каре се аратъ тімъзл ръпосърїі Комітълзі Стефан де Батор ла анъл де акъм: хрисовъл ачела се аѣлѣ іаръші ла Корнидес'), ши іатъ сълъ аша: „Приетенілор съл чинстїцілор Конвентълзі дин Къзжѣ— Мъпъщър Ладислав де Ломонѣѣ ши Вартоломеіѣ Драгѣі де Белгеск Воеводзіі Ардеалъзі ши Комітіі Секзілор, приетеншгѣ гата кз чинете пофтеск! Съ шїці кз сдравълъзл Мацістръ Бенедікт Боршаі де Сгезл діректорїзл каселор крїеціі венїнд днаїнтеа поастръ дн персоана преаднсерїпатълзі Принцълзі Домнълзі Крайълзі Țngariei Бохемїеі ш. ѣ. Владислав Домнълзі постръ челзі преа тілостїв дн тіпѣ де маре жалъ позъ аша аѣ фъкът съ не спълъ, кз кз треі ані маі днаїнте оаре каріі спълъторї де аър дн пърціле ачестеа а ле Ардеалъзі лънъ крїеаска четате а Сас—Шевешълзі дн локъл знеї четъці вѣтръне ши стрїкате маре сълъ де галбенї аместекаці маі марї ши маі мїчі кз чеаръ днвълзіці ши днгронаці, ар фї гъсіт дин днлътмларе, кареа вїстерїе, тькар кз дин леѣеа чеа вѣтрънъ ши прїмїтъ ши дин обїчеїзл крїмеї Țngреціі, ар фї трекут съ вїнъ дн тьпїле Домнълзі Крайълзі постръ ши але Фїекълзі сълъ, тотъші тьрїгъзл ръпосатъзл Комітъл Стефан де Батор діректорїзл кърціі нъмїтълзі Домнълзі постръ Крайѣ, ши Воеводъзл Ардеалъзі, тръїнд днлкъ, вїстерїа ачаста аша аѣлатъ де ла чеї че о аѣ гъсіто, о ар фї лъато престе воїа Домнълзі Крайълзі постръ, лъсїнд гъсіторїлор нъмаї чеара, ши пълъ кїнд аѣ тръїт, о ар фї цїнът ла сїне пре сама са: іаръ нърїнд Комітъл Стефан де Батор вїстерїа ачееа ар фї венїт дн тьпеле тьрїтълзі Андреїѣ де ачееашї Батор, фрателе де зп трън ал нъмїтълзі ръпосатъзл Комітълзі Стефан, кареле вїстерїа ачееа о ар цїнеа ла сїне іаръші престе воїа нъмїтълзі D. Крайълзі постръ, ши кз пътереа, днтръ преа маре пагъзъ ши баціокъра дерегътеріеї крїеціі. Пентръ каре пре приетеншгърїле воастре въ черкъм кз осърдіе прин ачестеа ка съ трїмїтеціі омъл востръ пентръ тьръзрїе вреднїкъ де кредїнцъ, дн фаца кързіа Сїцісмънд де Драг, саѣ Пазл де Індал, саѣ Георгіе Шандорхазї де Надомд, саѣ Валентїн Пелъберт де Бзда позъ, саѣ Франциск Мікъла де Самошфалѣѣ, саѣ Міхаїл де Бздок, саѣ Самїл Церезѣї де Церезошорхеїѣ, неѣїнд алції де фацъ, омъл постръ пре нъмїтъл Andreїѣ де Батор, сълъ сорочеаскъ днпротїва нъмїтълзі Домнълзі Крайълзі постръ, не октавеле ферїчїтълзі Апостолълзі Іаков акъм вїтоаре, днаїнтеа поастръ, ка съ ръспълдъ пентръ ачеле маі сѣс зїсе, спїндъї ачелзіа, кз аѣ ва венї ла октавеле пѣсе, днаїнтеа поастръ, аѣ ва, пої ла їнстанціа пърціі, каре ва венї, вон сълці тоатъ дрептатеа, ши апої сероа сорочелей ачестеїа, кз нъмеле сорочїтълзі съ нї о скрїеціі приетенече ла октавеле ачелеа. Дат дн четатеа Къзжълзі вїперї днаїнтеа Сълтеї Мар-

гаретеї дін анґл Домнѣлѣ 1494.“ — Дін хрїсовѣл ачеста поці кзалец, кѣ Комїтѣл Стефан де Батор мѣрїсе дн анґл трекут 1493, шї кѣ мѣзга фамїлїеї Батореїшї, кареа дѣп ачееа мѣлї ані аѣ стѣлїлїт Ардеалѣл, кѣм вом ведеа ла анії вїторї, дїн вїстїрїа ачееаста с'аѣ трас, доарѣ шї пентрѣ ачееа аѣ фост мѣзлїт дїн Воеводатѣл Ардеалѣлї.

Дѣпъ лѣпа лѣ Іхлїе дїн анґл ачеста 1494, дн каре аѣ кѣзѣт октавелѣ Сїлтѣлѣ Іаков, Ладїслав де Ломонѣш шї Вартолемеїш Драгї Воеводзїї Ардеалѣлї аѣ днчепѣт а се сѣдї днтре сїне, пре кѣм скрїе Ханер³⁾: дрепт ачееа Владїслав II Країѣл Җнгарїеї аѣ мерс дн Ардеал; де і—аѣ днпѣкат, пре кѣм җрмеазѣ: адекѣ пре Ладїслав де Ломонѣш л'аѣ фѣкѣт цїздекторїѣ кѣрїеї сале, іарѣ пре Вартолемеїш Драгї, кареле с'аѣ прѣсїт дїн Драг фїїл лѣ Сас Водѣл Домнѣлѣ Молдовеї (кѣм с'аѣ арѣтат ла анії трекутї, шї дрепт ачееа аѣ фост діаошѣ Ротѣл) л'аѣ лѣсат сѣлҗер Воеводѣл пѣлѣ ла анґл 1497.⁴⁾ Кѣ прїленїѣл мердерїї дн Ардеал аѣ сторе Країѣл Владїслав II де ла вїеїї Арделенї, дѣпъ зїса лѣ Мїлес⁵⁾ 60,000 де флорїнїї; іарѣ дѣпъ зїса лѣ Фаїнїг⁶⁾ 60,000 де галбенї саѣ дѣкаїї.

Дн кѣт есте деспре Валахїа саѣ цеара Мѣнтенеаскѣ, тѣ мїрѣ кѣ акѣма одатѣ шї преа вестїгѣл Енҗел⁷⁾ скрїе адеврѣл, зїкѣнд: „Претенцїа Коронеї Җнҗрешї ла Валахїа нѣмаї дїн четатеа шї Банатѣл Северїнѣлї кзета. Ачї с'аѣ пѣлїт дої Банї дн лѣпа лѣ Маїш дїн анґл 1494, Георгїе Море де Чѣла шї Францїск Балаша де Царнат; іарѣ дїн Ноетврїе ал анґлї 1494, аѣ фост Петрѣ Тарнок шї Іаков Гелестенї, платѣ саѣ сїмврїа лор ера 6000 де флорїнїї, дїн карїї требѣла сѣл пѣлѣаскѣ шї о самѣ де остаїї.“ Зїсеїѣ кѣ тѣ мїр; кѣчї нѣ тѣрѣдеск еѣ кѣ Җнҗрїї акѣшї акѣшї кѣрїндеа Банатѣл Країовеї, чї іарѣшї дн пердеа; дарѣ тоатѣ цеара Мѣнтенеаскѣ нѣ о аѣ кѣрїнс вре одатѣ, кѣм с'аѣ арѣтат ла анії чеї маї дїн 'наїнте.

Деспре Молдова днкѣ аша скрїе тот ачелашї Енҗел⁸⁾ „Дн анії 1494, 1495 се аѣлѣ маї адееса орї солѣл Молдовенеск ла кѣртеа Җнҗрєаскѣ. Ачееаста се аратѣ дїн дареа де самѣ а кѣмѣрїї деспре амѣндої анії ачещїа, кѣ пре Стефан дїн Молдова л'аѣ ацїстат кѣ банї асѣпра Тѣрїлор, пентрѣ кѣ сенатѣл Җнҗреск фоарте дї прїндеа партеа. Се зїче дн ачееаста даре де самѣ пре анґл 1494, дн паїна 47, тѣрїтѣлѣлї Домнѣлѣ Стефан Воеводѣлї Молдовенеск і аѣ дат дїн дареа Ардеалѣлї флор. 1000; дн паїна 48, Аѣгѣст 30, пентрѣ кѣхнѣ (вѣкѣтѣрїе) пентрѣ каї, шї пентрѣ вїн пре сама а дої солї ал Воеводѣлї Молдовенеск, карїї аѣ венїт дн Сївїѣ ла Маїестатеа крїеаскѣ, с'аѣ дат престе тот флор. 111; Септемврїе 2, ам кѣмѣрѣт пеї тѣркате пентрѣ верлїшѣл вѣндеї солѣлї Воеводѣлї Молдовенеск кѣ флор. 18.“ Дїн ачееаста даре де самѣ днкѣ поці ведеа кѣ Владїслав II Країѣл Җнгарїеї дн Аѣгѣст шї Септемврїе дїн анґл де акѣм аѣ фост дн Ардеал, н'аѣ авѣт аша дарѣ Мїлес⁹⁾, пентрѣ че днтѣрѣзїа мердерєа Країѣлї Владїслав II дн Ардеал пѣлѣ ла анґл 1501.

¹⁾ Daniel Cornides Mss. Dipl. tom. 1. p. 279. ²⁾ Idem Cornides ibidem tom. 1. p. 533. ³⁾ Haner Reg. Hung. Period. 16. §. 387. ⁴⁾ Bonfinius f. 717. Tubero. p. 119. Timon in Epitome Chronol. f. 94. seq.

⁵⁾ Miles p. 4. ⁶⁾ Fasching Novae Daciae Part. 3. p. 161. ⁷⁾ Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 185. ⁸⁾ Idem Engel in antiq. Hist. Mold. p. 147. ⁹⁾ Miles l. c.

Апѣл 1495. Анналіи Бісеричіи дін Брашовѣ ¹⁾, нѣмаі аѣга зикѣ ла апѣл де акѣм: „Дн апѣл 1495, чіхтѣ фоарте маре аѣ пост дн Брашовѣ ші царя Бѣрсеі. Іарѣ преа вестітѣл Енгел ²⁾ адѣче дареа де самѣ а кѣмѣреі крѣешиі дін Ардеал ші пе апѣл 1495, дн кареа се скріе дн паѣна 149, „Бѣхріле Домнѣлѣі Стефан Воеводѣлѣі Молдовенеск дін Чічеѣ ші чегатеа де Балтѣ, де ла каре с'аѣ іертат дареа, факѣ флор. 1515; дн паѣна 178, дн 11 Декемврие, іарѣши с'аѣ кѣмѣрат дозѣ вѣцї де вїн пре сама соллор Воеводѣлѣі Молдовенеск прїн Еласіе Закачї кѣ 17 флорїнцї. Ачелорашї солї Молдовенешї ка сѣ шї кѣмѣре челе де лїпѣ пентрѣ вѣкѣтѣріе, с'аѣ трїміс дін порѣнка Тесаѣ-рарїлѣі флор. 64. Дїн дареа ачеста де самѣ поцї ведеа, кѣ Домїнѣл Чічеѣлѣі ші ач четѣцї де Балтѣ ера даѣ пе времеа ачеста лѣі Стефан V, Домнѣлѣі Молдовеі, ші нїчї дареа поѣтіа де ла дїпсѣл Țngării, нѣмаі ка сѣ цїнѣ кѣ сї днпротїва Тѣрцїлор, карїі вреа сѣ днрїтѣ Țngaria.

Владїслав П Країлѣ Țngariei днкѣ аѣ трїміс ын хрісов кѣтрѣ Владїслав VI фостѣл Домнѣл Мѣntenеск; каре хрісов дн адѣче преа вестітѣл Енгел ³⁾, ка кѣпѣтат де ла Едер, ші сѣрѣ аша: „Владїслав дін тіла лѣі Țmnezeѣ Країлѣ Țngariei, Бохемїеі, ш. ч. нѣ-рїтѣлѣі Воеводѣлѣі Влад фїлѣлѣі рѣпосатѣлѣі Дракѣла кредїнцїосѣлѣі новѣ ізвїтї! Не адѣчет амїнте кѣ нѣлѣ акѣм де вре о кѣтева орї цам скрісѣ, ка дін нѣрцїле челе Арделенешї але. Крѣїмеі Ноастре сѣ еші; іарѣ акѣма кѣ пелѣчере ам днцелесѣ, кѣ днкѣ дн нѣр-цїле ачелеа зѣвозешї, ші фоарте нѣлѣте пѣгѣбе ші реле аї фѣкѣт, маї алес Сасїлор по-стрі; престе ачестеа де нѣрцїле Мѣntenешї (саѣ Valachia) днкѣ те аї апѣкат де вр'о кѣ-тева орї днпротїва нѣчїї; чї адевѣрат кѣ греш пе аѣ кѣзѣт, ші таре те ші вїнѣтїм. Дрент ачееа воїм шї кредїнцїосїреї тале прїн рѣндѣл ачестора кѣ дѣадїнсѣл днї порѣнцїм, ка дндатѣ кѣт веї прїмі ачестеа, фѣрѣ де зѣбавѣ шї тѣмѣндаре сѣ еші дін нѣрцїле ачестеа шї дн тот тїнсѣл сѣ мерцї ла кредїнцїосѣл пострѣ нѣрїтѣл Іоана де Шом Комїтѣл Тїмі-шоареї. Кѣчї сѣ шїї, кѣ амѣ дат тотѣ фелїсїл де нѣтере нѣмїцїлор Сасїлор пострі, ка сѣ се ачере днпротїва та шї а азор тѣї, кѣм вор нѣтеа. Алтїмїтрелеа дрент ачееа сѣ нѣ фачї. Дат дн Чїнаде дн зїоа тѣтѣрор снцїлор (Ноемврие 1 zi), дін апѣл 1495.“— Ка сѣ днцелешї четїторїлѣе всне! хрісовѣл ачеста, пре кареле преа вестітѣл Енгел нѣ-лѣа: сокотїт, четеше ачелеа кареле ам скріс ла апѣл 1481, ші веї ведеа, кѣ еѣ ам дїрент, іарѣ нѣ Енгел, кареле нѣмаі кѣт аѣ днкѣлчїт Історїа Валачїеї, нѣ о аѣ дѣмїнат.

¹⁾ Annales Templi Coronensis ad h. a. ²⁾ Engel in antiqua Hist. Moldaviae p. 148. ³⁾ Idem Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 185. seq.

Апѣл 1496. Ла апѣл ачеста зїче Мірон Догобѣтѣл ¹⁾: „Дн апѣл де ла пѣлѣстї-преа лѣмеї 7004 аѣ нѣрїт Александрѣ фечїорѣл лѣі Стефан V, ші л'аѣ днпронат дн нѣ-пѣлїтереа Бістріца, лѣнѣг стрѣтошѣл сѣѣ Александрѣ Водѣ.“ Ашїндереа скріе шї преа вестітѣл Енгел ²⁾, чї грешеше дн апѣ, кѣчї апѣл де ла пѣлѣстїереа лѣмеї 7004, нѣ рѣс-

unde anghil de la Xc, 1492 cum vrea d'ncea, ci r'ncunde anghil 1496. De angh de
 akum se vede a se d'inea mi aчелеа, care le scrie Cenerariul Bazer³⁾ ziknd: „Пль
 ла Радъл чел Маре (саѣ ал чинч'леа), кареле аѣ д'ичепст а domni д'н анgh 1496, п'аѣ
 фост фърт п'маи з'н Прелат саѣ Епископ д'н тоатъ Valaxia, даръ Domnъла ачеста приминд
 с'фатъл Патриархълзи Нифон, аѣ маи фькт дозъ Епископ'и, адекъ чеа де ла Р'хмник, ми
 чеа де ла Бззъ.“ Апои мергнд маи д'иколо д'н пац. 41, scrie: „Епископ'и Р'хмникъ-
 лзи к'принде чинчи д'здеге д'н Вапатъл Крайовеи, чеа де ла Бззъ треи д'здеге д'н деаръ
 ми раѣаа Брѣлеи, prin Декретъл Радълзи ф'илзи Радълзи челъи Маре, че с'аѣ дат д'н а-
 нgh 1544.“ Пль ачи Cenerariul Bazer, кареле грешеше ziknd, къ Радъл V саѣ чел
 Маре аѣ д'ичепст а domni д'н анgh де акум, пентръ къ ам арътат ла анgh 1493, къ а-
 т'нчи аѣ д'ичепст а domni; чи доаръ д'н анgh ачеста 1496, аѣ ашезат Митрополиа ми
 дозъ Епископ'и а ле Valaxiei, деспре каре ворвеше Базер. Дикът есте пентръ Радъл ф'и-
 лъ Радълзи челъи Маре, кареле де к'тва аѣ domnit д'н Valaxia, ар ф'и ал шеселеа, аша
 scrie Апоинъл Ромънеск⁴⁾: „Радъл Vodъ cin Радълзи Vodъ челъи Маре. Ачест Domn
 ла Леатонисейъ ми ла Хронологиа веке нъ се vede scrie; де ачеса ници п'мер д'и п'нем.
 Јаръ д'зпъ с'сания т'л'пест'реи Деалълзи се vede, къ ла леат 1512, аѣ съвършит т'л'пес-
 т'реа Деалълзи. De Радъл Vodъ фечюръл Радълзи Vodъ челъи Маре, ка съ нъ се стриче
 с'реаа Леатонисейлзи, нъ п'нем в'леат, т'кар къ се г'сеше х'р'совъл лзи къ леат 1544,
 ла Епископ'и Бззълзи, prin каре Брѣла с'аѣ трекът свт Епископ'и Бззълзи.“ Вине фаче
 Апоинъл Ромънеск, къ Радълзи VI, фечюрълзи Радълзи V саѣ челъи Маре, н'и п'не ста-
 торникъ Domnie д'н Valaxia, пентръ къ доаръ ми ел токма аша аѣ п'жит, ка Владислав VI,
 адекъ аѣ domnit к'тва д'н Valaxia, даръ нъ статорничеше, ми ат'нчи, к'нд аѣ д'икъпст
 д'н domnie к'тва, аѣ дат ми х'р'соавеле де Базер ми де Апоинъл Ромънеск адъсе. Bezъ
 ми ачелеа каре ле воѣ scrie ла анgh 1544, деспре Радъл IX.

Гехарди⁵⁾ scrie, къ ор'ндзелеле висеричеш'и д'н Valaxia, тотъши ла треапта чеа къ-
 в'инч'оасъ п'л'п ас'ъзи п'аѣ венит, пентръ къ знеле т'л'пест'ри ми ас'ъзи свт свт окър-
 т'в'реа маиче ор сале челор д'н Сфетатора, алтеле свт Патриарх'и д'н Alexandria,
 Antiochia ми Ierusalim, ми вине зиче.

Финд къ д'н анgh в'итор'и с'аѣ д'ит'плат р'евоизъ д'нтре Иоанн Алберт, Крайъл По-
 лонiei ми д'нтре Стефан V, Domnъл Moldovei, оаре нъ де анgh ачеста се д'ине, каре
 ле scrie Истванф⁶⁾? ziknd: „Pe z'oa нъсъ Алберт къ С'ицимънд, ми къ Кардиналъ Фри-
 дерик ф'раци с'би чеи маи т'нери, ми къ Фридерик Марх'онъл д'н Brandенбърг, фечюръл со-
 пореи сале аѣ венит д'н Лезч'овѣла Крайъл Владислав II, ми аколо с'аѣ фькт де ноѣ
 легът'ри къ Полон'и. — Тотъши престе воѣ Крайлор, аѣ ешит весте, къ Владислав д'н-
 т'л'п'реа ачеса пре аскъне аѣ д'нгъд'ит лзи Алберт ф'рателъи с'ъ, ка свт претестъ де а
 се вате къ Търч'и, се к'приндъ ми се д'инъ свт ст'л'п'реа са четъд'ле Ах'идеѣла ми Мон-
 кастръл, каре свт д'н Бассарабѣла (нъ д'н Молдова), знде къръ Тирас, акум Нистръл, д'н
 Дънъре ми с'аѣ к'принс де Баѣазет д'нт'ратъл Търч'лор д'н време де паче п'л'п а тръи

днкъ Матиашѣ Крайя, ши къ сътвля ачеста динтр'адине л'аѣ аскъне де Шугъри, пентръ къ ачешиа п'ар фї днгъдсит оръндъелїт ачеїа, къчї ар фї зїс, къ тоатъ Молдова ши маї алес четъдїле ачелеа, каре с'аѣ дїрес ши днтърїт де крайї Карол, Лъдовїк ши Сїцїсмънд (пре кѣм аратъ ши дн зїоа де астьзї инскрїпцїїле челе тѣїате дн петре) с'ар цїнеа де еї ши де Кръїмеа Шугарїей. Ши Алберт дънъ ачееа къ марї ошї аѣ ши мерс. ш. ч.¹⁾ пре кѣм се ва аръта ла анъл вїторїѣ. Іаръ тѣ четїторїзїле днсеампъ, къ Шугърїї пѣлт се днтемеїеазъ дн къвїнтеле ачестеа але лѣї Ісванфї: „пре кѣм аратъ ши дн зїоа де астьзї инскрїпцїїле челе тѣїате дн петре.“ Чи къвїнтеле ачестеа атѣт пльтеск днаїптеа меа, ши днаїптеа челор че їзбек адевъръл, кът есте адевърат къ Нісгъръл се варсѣ дн Дънъре ши пѣ дн тареа Неагъръ. Де знде поцї днделече, къ Історїїї ши чеї знгърешї ши чеї полонешї, знде аѣ пѣтѣт днкъ ши пресге адевър тот ла оала са аѣ трас жаръл, че пѣ се къвїне Історїїлор, а кърора дерегъторїе есте а скрїе пѣмаї дїрепт пепъртїнїнд вре зндїа, не асърїнд пре вре зндїа.

¹⁾ Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 30. ²⁾ Engel in antiq. Hist. Moldaviae p. 146.

³⁾ Generalis Bauer in Promemoria p. 39. ⁴⁾ Anonymus Valachicus in Mss. cap. 44. ⁵⁾ Gebhardi apud Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. I. p. 191. ⁶⁾ Istvanfi p. 33.

А пѣл 1497. Къте с'аѣ скрїе ла анъл ачеста де маї тѣлцї Історїїї, лънгѣ ашѣ фї де ле ашѣ скрїе дн Хронїка ачестеа. Дрепт ачееа къте ам днсемпате дн Аннаїї меї, о парте, ши пѣмаї тѣдъва о воїѣ адъче ачї, ка цїе съцї даѣ прїлецїѣ, ка съ четешї пре Кромер¹⁾, пре Мїрон Логофътъл²⁾, пре Сарпїкїе³⁾, пре Тъверон⁴⁾ ши Форестї⁵⁾; карїї тоцї скрїѣ, ка ши Къреѣ, чел че скрїе аша⁶⁾: „Дн анъл зртъторїѣ 1497, аѣ фост рѣсвоїзд чел пепорочїт ал Полонїлор къ Ромънїї (Молдовенїї). Авеа Іоанн Алберт Країя іїнїтъ де а пѣтра лъкрърї марї, чї пѣ авеа пѣтере ши мїнте, къ вїклешїг се сътвїа съ гопеаскъ пре Стефан (V, Домънъл Молдовеї) дїн сказънл съѣ, кареле пѣ ера кредїнчїос Полонїлор, ши вреа съ пѣнъ Домънѣ дн Молдова пре Сїцїсмънд фрателе съѣ, ка апої дїн Молдова маї лесне съ се поатъ вате къ Търчїї, кърора лї се лъзда къ харѣѣ. Ши тѣкар къ пѣ ера дн стат де а цїнеа лънг рѣсвоїѣ пентръ преа тареа педлфърпаре а повїлїлор лешешї, тотъшї пѣ с'аѣ лѣсат де скопъл съѣ. С'аѣ воръїт дн комън ши с'аѣ крезът, къ Калїмахѣ Флорентїнъл, кареле сїнгър цїїеа іїнїма Країялѣ ши пѣмаї дн анъл де кърїнд трекут тѣрїсе, ар фї фост сътвїїт пре Країял, ка пе шлеакта чеа педлфърпартъ а Полонїлор съ о днфърїнгъ къ оаре-че пердере. Аѣ пѣрчес къ 80.000 де Полонї карїї дъчеа къ сїне 30.000 де карре, се фъчеа къ мерце асърпа Търчїлор, чї Стефан аѣ прїне де весте, къ лѣї і се днтїнде кърса, ши аѣ стрълс Шугърї (маї вїне Сексї) педлпротївїндъсе Країял Владїслав, кърїа пѣї пльчеа сътвля фрате-съѣ, ши осташї тѣрчешї днкъ аѣ трас ла сїне. Оастеа Полонеаскъ дрептѣ ачееа маї днтъїѣ дїн лешърї аѣ пѣцїт фоарте таре пердере, апої вѣтъндъсе дънл обїчеїл рѣсвоїелор, флоареа кълѣреїлор полонешї с'аѣ тѣїат, прїне ши фъгърїт. Ши де пѣ ар фї аїїстат Сїцїсмънд фра-

теле Крайзі Іоанн Алберт къ върътеа са тавъра половеаскъ, къ тхлгт маі таре пер-
дере ар фі пѣдїт Полонїи.“

Към къ Стефан V Домнѣя Молдовеі дн англ. де акъм аѣ маі стїне оастеа Край-
зі Іоанн Алберт, афаръ де асторїи ачї дїн сас адъші, маі скріѣ Міховїе ⁷⁾), Калвісіе ⁸⁾),
Бріетїе ⁹⁾ шї алціи маі тхлці, пре карїи шї преѣт аї маі поменї, пентръ къ тот дн-
трън тїнѣ скріѣ: сїнгър Кантемір ¹⁰⁾ се осевеще де алціи шї скріе аша: „Стефан V Прин-
цѣя Молдовеі вѣтънд оастеа лешаскъ ла Котнар, знде креще вїнѣл чел лъдат, къ то-
тхл о аѣ стїне, нсмаї 15,000 аѣ принс вїї, пре карїи і аѣ принс дн цїггѣ, шї і-аѣ сїліт
де аѣ арат дн лънг дохъ мїлѣрї, дн лат о мїлѣ де пѣмънт, дн каре арътѣръ тот прин
Лешїи ачїа аѣ сѣмънат дохъ пѣдѣрї, че шї пѣнѣ астѣзі се нсметск де Полонї Бѣковїна,
їаръ де Молдовеі Дѣмѣрава Рошіе саѣ пѣдѣрї рошіи, пентръ къ с'аѣ сѣмънат шї сѣдїт
къ сѣнце лешеск.“ Аша Кантемір Воѣл, кѣрѣїа атѣта дї креде, кѣт веї вреа.

¹⁾ Cromerus Lib. 30 et ult. mo. ²⁾ Constans Miron in Ms. Chronico Valachico. cap. 31. ³⁾ Sarnicius
Lib. 7. cap. 8. ⁴⁾ Tubero Lib. 6. §. 2. et 3. ⁵⁾ Foresti. Lib. 11. ⁶⁾ Ioachimus Cureus in Anna i-
bus Silesiae p. 217. ⁷⁾ Michovius Lib. 4. cap. 75. ⁸⁾ Calvisius in opere Chronol. ad h. a. ⁹⁾ Brie-
tius ad h. a. ¹⁰⁾ Princeps Demetrius Cantemir in Hist. Osmanici Regni Lib. 1. cap. 5. Nro. 2.

А пѣл 1498. Деспре Іоанн Алберт Крайзі Полонїлор дѣпъ че с'аѣ днтрѣнат де
ла вѣтаїа дїн Молдова, чеа ла англ. трекут зїсѣ, аша скріе Кромер ¹⁾): „Днтрѣнѣдѣсе
пїчї зп лѣкрѣ вѣнѣ аѣ фѣзѣтѣ пентръ фолосѣл церей, чї невѣгъндѣ дн сеамѣ рѣшїнеа шї
пердереа каре ле сѣферїсе дн Молдова, нѣ ш'аѣ адѣс амїнте ѡ аѣ днтрѣтат пре Сте-
фан вѣрватѣл чел інімос шї вїтеаз; каре лѣкрѣ греле невої шї таре деле аѣ прїчїнїт
дѣпъ ачїеа Полонїлор шї Рѣшїлор. Пентръ къ Стефан вѣнѣд сѣшї ісѣзѣдеаскъ стрѣм-
вѣтатеа де ел фѣзѣтѣ, шї вѣтаїа чеа къ недрентѣл порнїтѣ асѣпра са, дн прїмѣвара дїн
англ. ачїеста 1498, къ ошїле сале, къ ошї тѣрчешї шї тѣтѣрѣщї аѣ днтрѣтат дн Подолїа
шї Рѣссїа, шї трекунд Леополїл четатеа чеа таре, аѣ аѣїзас пѣнѣ ла тѣргѣл Канѣїзга
шї рѣж: Віслок, дн лънг шї дн лат прѣдѣнд тоате шї неспѣсѣ гроазѣ шї фрікѣ пѣнѣнд
престе тоатѣ Крѣїмеа Лешеаскъ, днтрѣ атѣта, кѣт пїменеа пѣтеа сѣѣ дндрѣнеа сѣї
стеа асѣпрѣ, чї тоцї ера гата де фѣгѣ нѣ нсмаї не ла ораше шї не ла четѣцї, чї ла
тхлцї шї прїн кодрїи марї шї дешї фѣїа. Де знде фоарте тхлці вѣрвацї, тхїерї, прѣнчї
шї оаменї де фѣршїте с'аѣ трас ла ровїе прїн немїчїї карїи дї гонїа шї черка претѣтїп-
денеа аша, кѣт Тракіа, Маїдонїа, Скїтїа шї Асїа с'аѣ днпїлѣт де ровї рѣсецїї. Маї
вїне де о сѣтѣ де мїї де озменї с'аѣ ровїт атѣнчї, къ пенѣмѣратѣ прадѣ де тѣрме шї
чїрѣї де довїтоаче. Премїсїа, Радїмѣл, Іарославіа, Превосѣл къ маї тхлте тѣргѣрї
маї мїчї, шї пенѣмѣрате сате днкѣ атѣнчї с'аѣ ѣефѣїт шї арс.“ Амїшдереа скріѣ: де-
суре рѣсѣвоїл лѣї Стефан V Домнѣя Молдовеі къ Полонї тоцї Історїчїї, пре карї ам
адѣс ла англ. трекут, нсмаї Мїрон Логофѣтѣл скріе аша ²⁾): „Ско с'аѣ Стефан Водѣл тхлте
тѣрме де довїтоаче дїн ѣеара Лешеаскъ, шї ка ла о сѣтѣ де мїї де ровї аѣ ашезат дн
ѣеарѣ, де шї пѣнѣ астѣзі трѣїеѣе лїтѣа рѣсеаскъ дн Молдова.“

Spoudan³⁾ дикъ скріе: „Да сѣршиѣл лѣи Ноеврие дин анл 1498 (прекъм скріѣ Миховіе карта IV, кап 75, ші Кромер карта 30). Търчиі каріі ка ла 70,000 трексе прін Валахія дн Рѣссія, тоате ле прѣдсе къ сабіе ші къ фок, нестѣндѣле чінева дн-протівъ, ші фоарте mare довьндъ кълесесе, кспрінзіндѣсе де mare фриѣ, днгеѣ ші зѣ-падъ фъръ де весте маі тѣллі де 40,000 аѣ днгеѣт ші періт, чеілаѣл къ аневоеіе скѣ-пѣнд дн Молдова аша с'аѣ тѣлат де Стефан Водъ ші де Ромѣні кѣт де авіа аѣ рѣмас 10,000, ка съ се днгоарне а касѣ.“ Ашндереа скріѣ Брентан⁴⁾ ші Бриетіе⁵⁾. Дрепт аре аша даръ Мірон Логофѣтл⁶⁾, кѣнд скріе: „Іаръ дѣпъ Стефан Водъ Търчиі ші Тѣ-таріі днтрѣнд дн деара рѣсеаскъ, рѣз аѣ прѣдат Подолія, Галліція ші алте пѣрді.“ Нѣ-позте фі адевърат дрепт ачееа че скріе Уреке Ворнікѣл⁷⁾, адекъ къ Краіѣл Іоанн Ал-верт дѣпъ прада де Стефан V Водъ фѣкѣтѣ, аѣ тріміе оасте асѣпра Молдовеі пѣпъ ла Ботошені, пре кареа іарѣші о ар фі тѣлат Стефан Водъ, чі фоаръ пре Търчиі чеі скѣпаѣл дин Рѣссія і-аѣ тѣлат Стефан Водъ ла Ботошені.

Хрісовѣл Краіѣлѣ Владіслав II, деспре каре ам фост скріе ла анл 1491, кѣл воіѣ адѣче ла анл де акѣм, іатѣ аша сѣпъ ла Басіловічі⁸⁾: „Владіслав дин міла лѣи Дѣмне-зеѣ Краіѣл Унгаріеі, Бохеміеі ш. ч. крелічіошілор пострі Коміѣлѣ саѣ Віце-Коміѣлѣ ші цісдекѣторілор повілілор дин Марамѣрѣшѣ, челор де акѣм ші челор вііторі, сѣпѣтате ші граіе! Се спѣне Маіестатеі поастре дн персоана кѣчернікѣлѣ фрателѣ Целасіе Пріорѣлѣ саѣ Егѣменѣлѣ мѣпѣстіреі фелічіѣлѣ Міхаіл Арханѣлѣлѣ чеі де леѣе гречеас-къ дин Марамѣрѣшѣ, къ тѣкар къ поі дѣпъ черереа нѣміѣлѣ цілзіторіѣ ам днтрѣт ніѣе кѣрѣл але преа чінстіѣлѣ дн Хс. пѣрінтелѣ фрателѣ Антоніе Патріарѣлѣ Царі-градѣлѣ, че с'аѣ дат Мѣпѣстіреі ачеліа деспре оаре каре словозені ші днрѣдзіѣе, то-тѣші чінстіѣл фрателе Іоанн Епіскопѣл де Мѣнкачіѣ чел де леѣе гречеаскъ дн вара де кѣрѣнд трекѣтѣ, днпротівѣ прівелеціонѣлѣ прін нѣміѣл Патріарх⁹⁾ днрѣдзіт, пре тоѣ ло-кзіторіі дин пертіненцііле нѣміѣл Мѣпѣстірі къ пѣтереа зпор кѣрѣл че ле аѣ кѣпѣтат де-ла поі, прекъм съ зіѣе къ віклешѣг, ар вреа сѣі тѣѣе, ші ел сѣ іеа тоате веніѣрїле Мѣпѣстіреі ачееа фъръ крелічѣл, ші тѣкар къ поі ам сорочіт днѣе пѣрділе днпінтеа Маіестатеі поастре, ка съ цінем цісдекѣтѣ, тотѣші пептрѣ къ нѣміѣл Епіскопѣл дин Мѣн-качіѣ не термінѣл нѣе п'аѣ веніт де фѣѣл, дрепт ачееа поі пре цілзіторіѣл воіндѣл ал цінеа дн кѣдінціле сале, пѣпъ кѣнд се ѣа дндрѣпта тот лѣкрѣл днпре пѣрді. крелічіо-шірїлор воастре дин рѣндѣл ачестора таре въ порѣпчїт, ка прїмінд ачестеа пре цілзі-торіѣл аша сѣл апѣраѣл дн кѣдінѣеле ші прівелеціоанеле Мѣпѣстіреі сале, кѣт Епіскопѣл дин Мѣнкачіѣ сѣл нѣл поатѣ сілі, сѣі деа вр'о парте дин веніѣрїле Мѣпѣстіреі, пѣпъ кѣнд нѣ vom цісдека поі. Дѣндѣвѣ ла ачестѣа тоатѣ пѣтереа поастрѣ, алтмінтрелеа сѣл нѣ лѣкраѣл, ші ачестеа дѣпъ че ле веді четі, сѣ ле даѣл іарѣші арѣѣторіѣлѣ. Дат дн Бѣ-да дн аѣіѣнѣл С. Апостолѣлѣ Андреіѣ дин анл D. 1498, ал Крѣмілор поастре ал Ун-гаріеі 9, ал Бохеміеі 29. Аша се адѣче хрісовѣл ачестѣа де Басіловічі Прото-Егѣменѣлѣ

къльгърлор де свѣтѣ Епископіа Мѣнкачѣлѣ; чѣ тѣ маѣ чѣтеце ачелеа, каре ле ам скріе
ла анѣл 1491.

¹⁾ Cronerus Lib. 30. p. 444. ²⁾ Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 31. ³⁾ Spondanus
ad ann. 1498. Nro. 11. ⁴⁾ Brentanus in Epitome Chronol. ad h. a. ⁵⁾ Brietius in Chronico Univers.
ad h. a. ⁶⁾ Miron l. c. ⁷⁾ Ureche. Vornicus apud Mironem l. c. ⁸⁾ Ioannicius Basilovits de Fundatione
Koriatovitsiana Part. 1. cap. 5.

А н ѣ л 1499. Вітеѣя лѣі Стефан V, Домнѣлѣ Молдовеі, кареа о аѣ арѣтат ел дп
анѣл трекѣт дпгѣѣ асѣпра Полонілор, апоі асѣпра Тѣрчілор, ла аѣта аѣ адѣс пре Вла-
діслав П, Краіѣл Ѣнгаріеі, де дп анѣл де акѣм 1499, аѣ фѣкѣт дпгѣлпре кѣ фракціі сѣі
Іоанн Алберт Краіѣл Полоніеі, Александрѣ тареле Повѣдѣиторіѣл Літваніеі, ші Сіѣісімѣнд
Дѣксѣл, ка сѣі дпгѣче кѣ нѣмітѣл Стефан V Домнѣл Молдовеі, прекѣм і-аѣ ші дпгѣ-
кат, кѣчѣ скріе Ісѣванѣі): „Іарѣ деспре Молдова ал кѣреіа Прінѣѣл Стефан, оінд кѣ ера
вестіт вітеаз, чѣ де фіре ші де кредінѣѣ нестаторнікѣ, лѣсѣнд пре Матіашѣ Краіѣл Ѣн-
гаріеі, трекѣсе дп партеа Полонілор, ші дѣѣсе прілеѣіѣ ачестора, де ашѣ фаче кѣдінѣѣ
ла деара ачесеа, аша с'аѣ пѣрѣвіт фракціі ла олаѣтѣ; ка Молдова де ачѣ дпайнѣе сѣ
рѣ-
тѣлѣ свѣт кліентела Краілор Ѣнгарѣі, ші нѣмітѣлѣ Прінѣѣл Молдовеі, ашѣдѣреѣ ші
Радѣлѣ (V, сѣѣ челѣі таре) Прінѣѣлѣ Валахіеі, де кѣтѣва с'ар скѣла Тѣрчіі кѣ рѣсѣоіѣ
асѣпра лор, амѣндоі Краі сѣ ле стеа дптрѣ аѣісторіѣ. Ші легѣтѣрїле ачестеа с'аѣ цѣ-
пѣт пѣлѣ ла тоартеа Краілор ачестора, іарѣ дѣпѣ тоартеа лор дпгѣтернїчїндѣсе Тѣрчіі,
цѣрїле ачелеа дпкѣ аѣ кѣѣт свѣт цїгѣл Тѣрчілор, кѣ дестѣлѣ де таре пагѣѣ а кре-
цїпѣтѣѣі.“

Кромер ⁹⁾ дпкѣ скріе: „Кѣ Стефан Палатїнѣл Молдовеі ші кѣ Богдан фѣіорѣл лѣі
дпкѣ с'аѣ фѣкѣт атѣнчї паче, ші кѣ нѣтеле Краіѣлѣ Іоанн Алберт, ші ал Прінѣілор А-
лександрѣ ші Сіѣісімѣндѣ, с'аѣ легат конфѣдераціе, дп кареа Стефан аѣ тѣртѣрїсіт кѣ
Краіѣл тїлостївѣце і-аѣ ертат тоатѣ грешала ші сѣрѣтѣѣтѣѣле, ші і-аѣ лѣсат Домнїа
Молдовеі; ші аѣ фѣгѣдѣіт Краіѣлѣ кѣ ва фї дптрѣ аѣісторіѣ асѣпра тѣтѣрор дѣштанїлор.
Тот дп конфѣдераціа ачесеа с'аѣ ашезат ші ачеаста: Фѣцїї ші сѣргѣнїїїѣ зпора де алѣї
сѣ нѣ се прїтеаскѣ; іарѣ Стефан де кѣтѣва с'ар тѣѣлѣ, сѣ поатѣ фѣрѣ вре о прїмеж-
діе скѣла дп Полоніа ші Літванїа, ші дптоарчереа де аколо сѣ і фїе слободѣ, ва ші а-
ѣісторіѣ сѣ і се деа, кѣнд ва поѣтї, сѣ шї кѣѣїѣ дпдѣрѣлѣт Домнїа. Дїмпотрїѣѣ ші
Стефан сѣ фїе даторїѣ а аѣїста пре Краіѣл Ѣнгарѣск, ка ші пре чел Лешеск, дп контра
Тѣрчілор, сѣѣ де нѣ ва пѣтеа терѣе дпсѣшї дптрѣ аѣісторїѣ, сѣ фїе даторїѣ а трїміте
пре фїѣл сѣѣ кѣ ошї, іарѣ Тѣрчілор сѣ нѣ ле деа аѣісторїѣ, фѣрѣ нѣмаі атѣнчї кѣнд ва
фї сіліт ла ачесеа кѣ чеа маі де пре зрѣтѣ пѣтере. Дарѣ конфѣдераціі сѣ фїе даторї а
аѣїста пре Стефан асѣпра Тѣрчілор. Деспре протївнїчї ші деспре прїмеждії дпкѣ сѣ се
дпдїїнѣѣсе Прінѣїї ла олаѣтѣ маі дпайнѣе. Деспре пакостеле че с'ар пѣтеа пашѣ дп-
тре сѣлѣшї лешедї ші молдовенедї сѣ цїѣдече Пѣркѣлѣвїї дп Каменедї, Черпѣѣдї ші
Хотїп адѣпаѣї ла олаѣтѣ; дарѣ де се вор дпгѣтѣпла прїчїні маі грѣле, де кѣт де а се

патеа цидека prin пsmициі Пърклябі, атъчи Принципъ съ тримитъ цидекъторіѣ динтре сѣт-
пичіи сѣи. Негъцъторіѣе съ фіе словодѣ дитре Леші саѣ Полоні ші дитре Молдовені.
Ачестеа прекъм с'аѣ ашезат атъчи, аша сѣнт скрісе дн Архивъ дн Краковіа. Амш-
дереа скріе ші Мирон Логофътл 3).

Іаръ Dogieladsche токма хрісовъ конфедераціеі, че сѣнт аша : „Дн пsmеле Домнълі Амін.
„Ноі Іоанн Алберт дн міла лѣі Dsmnezeѣ Краіѣя Полоніеі чел маі дпалтѣ Дѣк
ал Літваніеі, Домнъл ші мошеанъя Рѣссіеі ші ал Прѣссіеі, фачем дпшшцаре prin ръдъл
ачестора, тѣтърор кърора се кѣвине, кѣ дѣлз че дн времеа маі дпайнте ші трекатъ
с'ар фі фост стърпнт орі че непретешнѣгѣ, днсемпнатъ сѣадъ ші харуѣ де тоці шіст дитре
Маіестатеа поастръ ші шърітъл Стефан Воеводъл дн міла лѣі Dsmnezeѣ Домнъл цереі
Молдовеі, пріетенъл повъ адевърат ізвіт, ноі prin тіжлочіреа преа днсеріпатълі Принципъ-
лі ші Домнълі Владіслав, дн ачееаші мілъ Dsmnezeаскъ Краіѣя Унгаріеі ші Бохеміеі,
фрателълі постръ челі преа ізвіт, пsmитълі Стефан Воеводълі, пріетенълі постръ челі аде-
върат ізвіт, ші фечіоріор лѣі ші фііор фечіоріор лѣі, воіеріор ші сѣпшшлор лор дн Мол-
дова ле ам іертат ші ле іертъм тоате скѣрбеле, стръмбътъціе ші пагъбеле кѣте не аѣ
фост фѣкѣт повъ дн времіе трекате, ші лѣі паче ші тревгъ де пѣрѣреа дн дпгъдшм
ші лѣсъм пентръ тоате челе маі сѣс зісе, ші алге орі-че трекате пагъбе, скѣрбе ші
стръмбътъці, кѣте аѣ фѣкѣт повъ ші сѣпшшлор пострі пѣпъ акъма; ші амшдереа тревѣе
сѣ фіе паче де пѣрѣреа дитре Маіестатеа поастръ ші дитре преа лзмінаціі Принципъ Дом-
пнї, дн ачееаші мілъ (адекъ Dsmnezeаскъ) тареле Дѣкъл Літваніеі, ші Дѣкъл Сіціе-
танд фраціі постріи чей преа ізвїці, ші дитре Воеводъл Стефан повъ адевърат ізвїтъл
пріетенъл постръ, ші дитре зртъторіі постріі аї дпмбе пѣрцілор. Дрепт ачееа, де гчі
дпайнте Воеводълі Стефан, фечіоріор, зртъторіор ші сѣпшшлор лѣі, словод ші секър
ле ва фі сѣ віенѣаскъ ші сѣ домнеаскъ дн цеара Молдовеі фъръ де пре о дпнедекаре
а поастръ ші амшдереа фъръ де дпнедекареа пsmицілор Принципъ Дѣксілор Александръ ші
Сіціетанд, ші а фечіоріор, зртъторіор ші сѣпшшлор пострі. Ноі Краіѣя маі сѣс зіс
кѣ пsmиціі фраціі пострі, ші кѣ тоці Архіепіскопїі, Епіскопїі, Прелациі сѣфлетешї, ші кѣ
тоці консіліарїі ші сѣпшшї пострі, ціъръм ші фѣгъдшм Воеводълі Стефан адевърат із-
вїтълі пріетенълі постръ, фечіоріор лѣі ші сѣпшшлор сѣі дн цеара Молдовеі, пре въ Dsm-
nezeѣ ші пѣскътоареа лѣі сѣнт крецінеаскъ крецінца поастръ, а фрацілор постріи челор
маі сѣс зшшї, ші а тѣтърор Архіепіскопїлор, Епіскопїлор, Прелацилор ші Консіліарїлор
пострі, кѣ де ачі дпайнте, кѣ Воеводъл Стефан адевърат ізвїтъл пріетенъл постръ, кѣ фїі
лѣі, ші кѣ фїіі фіілор, ші кѣ воіерїі, ші кѣ тоці сѣпшшї лор дн цеара Молдовенеаскъ
пентръ маі дпайнте зіселе тоате скѣрбеле ші пагъбеле, ші орї каре алге пагъбе, стръм-
бътъці ші скѣрбе шѣкар кѣнд ні с'аѣ фѣкѣт пѣпъ астълі, тревѣе сѣ авем ші цїнет паче
ші ліпїце де пѣрѣреа певѣтъматъ ші пѣфрпнтъ; ші амшдереа пре Воеводъл Стефан, пре
фїіі лѣі, пре фїіі фіілор лор ші пре сѣпшшї сѣі дн цеара са чеа Молдовенеаскъ, ноі тре-
вшм ші зртъторіі пострі вор тревш сѣі пѣзеаскъ ші апере деспре тоатъ партеа де тоці

dășmanii lui că savia, că sfatul, că oamenii, și că toată pierrea noastră tot deasna
 dăpă pățința noastră: și amânderea Voievodului Ștefan și ȧrtătorii săi, că тоатъ пѣ-
 тереа lui trebbe сь fie de sfat. și дитръ ацѣторѣ totdeasna поѣ, Країзлѣ, Крѣімеї
 Полонїей și ȧrtătorilor пострі, дѣпă пѣтїнца лор. Іаръші фѣгъдѣім și пої, că маї сѣс
 скрііші фрацїї пострі, și că тої консіларїи, маї сѣс зісълѣ Воievодлѣ Ștefan, фечіорї-
 лор лѣї, și фїлор фечіорїлор лѣї, боїерїлор лор, și сѣпъшілор челор дїп деара лор а
 Moldovei, că trebbe сь fim претенїлор лор претенї și дѣșmanїлор лор дѣșmanї, și а-
 semenea trebbe Voievodului Ștefan și фечіорїї лѣї, și фїї фечіорїлор лор și сѣпъші лор
 сь fie претенїлор пострі și претенїлор фрацїлор пострі și сѣпъшілор și претенїлор це-
 рїлор поастре прїетенї, și дѣșmanїлор пострі și дѣșmanїлор фрацїлор пострі, tot deasna
 dășmanї. Іаръші că пре нічі зн дѣșman ал Voievodului Ștefan, тѣкар чїне ар вреа сь
 се пѣтеаскъ пре сїне Domn цереї лѣї чеї молдовенецї, кареле ар венї ла пої, ла це-
 рїле поастре și ла сѣпъші пострі, сѣл ла тѣкар чїне алѣл, кареле се чїне de Крѣімеа
 Полонїей, пої пѣ trebbe пре зн omѣ ка ачела съл примїтѣ, нічі trebbe сьї дѣтѣ локѣ сѣл
 хранѣ зндева дп церїле поастре, сѣл ла вре знъл дїптре сѣпъші пострі; чї пре зн omѣ
 ка ачела орї знде л'ам азї сѣл л'ам гѣсї дп церїле поастре, сѣл ла тѣкар каре сѣ-
 пѣс ал пострѣ, пої trebbe сьї трїмітем дїп церїле поастре аша, ка маї днделѣг дп-
 трѣ ачелеа сь пѣ рѣтѣпѣ. Іаръші de се ва дптѣпїла ка сь фѣгъ врѣпї сѣпѣс ал пѣмі-
 тѣлѣ Voievodului Ștefan ла пої, сѣл ла оаре-каре сѣпѣс ал пострѣ дїп церїле поастре,
 атѣпчі ачела кареле ва фї ла пої, trebbe сьїшї чеарѣ грацїе de ла Domnїл съл Воievо-
 дїл Ștefan, прїп сїне, сѣл прїп мїжлочїреа поастрѣ, атѣпчі de л'а іерта Voievodului Ștefan,
 ачелїа сь fie слободї și сь алѣт секрїтате а се дптѣрна ла Voievodului Ștefan, și de
 пѣ л'ар іерта Voievodului Ștefan, атѣпчі пої пре знъл ка ачела пѣ trebbe сьїлї спрїжїпїт
 дп церїле поастре, нічі пре аскѣс нічі аїевоа. Іаръші фѣгъдѣім Voievodului Ștefan, că
 de с'ар дптѣпїла дїп пропїа Dămnezeаскъ (de че Dămnezeѣ сьї фереаскъ), ка Воievо-
 дїл Ștefan алѣгат фїнд de оаре-каре врѣжташѣ пѣтерпїкѣ, кърїа пѣ ар пѣтеа ста дп-
 протївѣ, сь еасѣ дїп цара са сѣл дп ȧгарїа сѣл дп Крѣімеа поастрѣ а Полонїей, атѣпчі
 церїле поастре trebbe сь fie дескїсе Voievodului Ștefan și Кнїекїней мїереї лѣї, și
 фїлор лор și боїерїлор лѣї, că мїерїле сале, că сѣпъшілор, că шервїї și кѣ аверїле лор,
 și că тоате пѣте се дїп de дѣпшілор, și еї сь вїпѣ ла пої și ла церїле поастре сѣл ла
 четѣцїле și орашеле поастре орї знде ле ва плѣча лор а зѣвої дп пѣміта Крѣімеа
 поастрѣ, атѣпчі пої trebbe пре Voievodului Ștefan și пре Кнїекїна și пре фїї лѣї, пре
 воїерїї, сѣпъшілор și шервїї лор, сьїї ізвїтѣ și дп грацїе și чїпсте сьїї дїпемѣ, și ва фї
 лѣї секрѣ. вїне-воїтѣ și дескїсѣ дїп церїле поастре ашї кѣцїга дпапої деара са чеа
 Moldovїненеаскъ. Дптр'о дптѣпїларе ка ачеста пої Країзл чел маї сѣсск скрісѣ тре-
 бѣ сьїл ацїтѣтѣлї кѣ тоатъ пѣтереа поастрѣ, și пре дѣпсъл сьїл редѣчетѣлї и амезѣтѣлї
 дп патрїа са, маї сѣсск пѣміта деара Moldovei, și кѣндѣ ва да Dămnezeѣ сьїшї
 кѣцїце дндѣрѣптѣ патрїа са, деара Moldovei, атѣпчі ачелїаши прїетїнѣлї пострѣ Воievо-

водзлі Стефанъ димпротівъ требзе съ і фіе секърѣ, віне-воітѣ ші дескісѣ фъръ вре о пагъзъ а еші дін цере ле поастре къ Кніекіна са, къ фечіоріі ші къ тоці воіеріі лзі, ші къ твіеріле ші къ шервіі, ші къ тоате аверіле лорѣ, ші къ тоате лзкрѣріле ачелеа каре ле вор аве пре лъгъ сіне, іаръші дн патріа са, цеара Молдовеі. Іаръші ам фъгъдзітѣ ші фъгъдзітѣ, къ Воеводзлі Стефанъ ші фечіорілор лзі, ші філор фечіорілор лор, ші Молдовеі цереі лзі нз вомѣ фаче вре о датъ пагъзъ, вѣтъмаре саѣ дзштліе, нічі къ фапта нічі къ сфатзл, нічі аіеве нічі пре аскзнсѣ, ші де амѣ днцелече деспре вре о парте оаре че рѣѣ, саѣ пагъзъ, саѣ дмпіедекаре де кѣтръ оарекаріі, протівнічі аї лзі, атзнічі пої требзіт Воеводзлі Стефан, ші фечіорілор лзі, ші Молдовеі цереі, лзі, тоате ачестеа але днціінца, дескопері ші спзпе. Ші ашішдереа Воеводзл Стефанъ нз требзе съ не факъ позъ ші церілор поастре нічі пагъзъ, нічі дмпіедекаре, нічі къ фапта нічі къ сфатзл, нічі аіеве нічі пре аскзнсѣ, ші де ар днцелече днсзші чева пагъзъ, рѣѣ саѣ дмпіедекаре, де кѣтръ орі каріі протівнічі аї пострі, атзнічі днсзші Воеводзл Стефан требзе позъ ашішдереа съ ле дескопере, спзпъ, вестеаскъ ші днціінцезе.

„Іаръші орі кънд димпрезпъ вом вреа, къ преа днсерінатзл Прінцзл Домнзл Владіслав Краізл Җгаріеі, фрателе постръ, а порні вѣтаіе ші а фаче хардѣ, саѣ ацізтзндзне Домнзл ачеста а о фаче, вом ціздека ші ла ачееа вом мерце дн персоанеле поастре къ тоате пѣтеріле ші ошіле поастре дн контра дмпіратзлі Търчілор ші а церілор лзі, ші атзнічі фрателе постръ Домнзл Владіслав, Краізл Җгаріеі, днкъ ар мерце, ші ар трече пріп цеара Бессарабіеі, ші аколо ар трече ші лзптрі пре Дзпзре дн цеара дмпіратзлі Търчілор, атзнічі ші пої требзе съ тречет ші съ лзптріт пре Дзпзре, ашішдереа дн цеара дмпіратзлі Търчілор, чі дн ліман, алтінтрелеа пржевоз, кареле дн комзп се нзметце Обліцідеа, саѣ знде се ва ведеа маї пре зшор, днцелегзндзне къ преа днсерінатзл Домнзл Краізл Җгаріеі, ші къ Воеводзл Стефан, кзт се ва ведеа маї віне, ші маї пре зшор, ші атзнічі требзе ші Воеводзл Стефан днсзші дн пропріа са персоанъ, ші къ тоатъ пѣтереа са а цереі Молдовенціі, ші зрѣторіі лзі вор фі даторі а мерце димпрезпъ къ пої дн контра дмпіратзлі Търчілор. Іаръші де с'ар дпгътпла, де че съ фераскъ Дзпнезеѣ, ка атзнічі аша съ фіе де волнав, кѣт п'ар пѣтеа днсзші дн пропріа са персоанъ мерце димпрезпъ къ пої, атзнчеа требзе съ меаргъ димпрезпъ къ пої фіізі лзі дн пропріа са персоанъ, сзѣ ачела пре кареле дн ва тріміте днсзші Воеводзл Стефан къ тоатъ пѣтереа цереі Молдовеі. Іаръші пзпъ ла тімпзл оціреі ачеіа пої чеї маї дн сѣс скріші, преа днсерінаціі Домніі Краі Владіслав ал Җгаріеі ші Бохеміеі ші Іоанн Алберт ал Полоніеі, фъгъдзіт Воеводзлі Стефан къ тотдеазна дн вом апзра пре дзпсзл ші цеара лзі а Молдовеі де дмпіратзл Търчілор, ші тотдеазна вом ста къ ел ші лъгъ ел, ші вом да лзі ацізторіѣ дн контра лзмітзлі дмпіратзлі Търчілор. Іаръші днсзші Воеводзл Стефан, ші пзпъ атзнічі, тькар кзт де ва днцелече тречереа Търчілор, кѣт ва пѣтеа маї кзрѣнд, требзе съ не днціінцезе пре пої амъндої

Край, деспре Търчи, кърора днпротива поастръ, ници анисторих ници сфат ле ва да, чи дх-
иъ пвтинда са ле ва фи немик.

„Негъцторіор Воеводъли Стефан челор дн цера Молдовеі, дикъ ле ва фи, ши
тревзе съ ле фие секър, ши дескис prin цери а терче, а кълътори ши а негъцторі, тотши
плътинд вѣтмие челе тревзичюасе дъпъ леџеа чеа бъръпъ, ши дъпъ локъріле челе обич-
пвте, ашиндереа тревзе ши Воеводъл Стефан, съ ласе prin цера Молдовеі пре негъц-
торіі дн церіле поастре съ треакъ къ секърітате ши вьпъ воицъ ши съ се негъцтореаскъ,
плътинд тотши вѣтмие челе тревзичюасе дъпъ леџеа чеа бъръпъ ши локъріле челе обичпвте.

„Іаръши дикът есте центръ марџині де дѣве пърџіле, ноі тревзе съ поръпчим
кълптанъли дн Каменецъ ши кълптаніор каріі вор фи дн Каменецъ, аша, адекъ де
с'ар дптъмила оаре-кѣі днпре сьпъшиі, саџ тькарѣ кѣі дн цераі чеа Молдове-
неаскъ а Воеводъли Стефанѣ, орі че пагъбъ саџ орі че стръмъбътате де ла сьпъ-
шиі, саџ де ла тькарѣ чине дн церіле поастре, ачела, кѣі і с'аѣ фькътъ стръм-
бътатеа, тревзе съ чеаръ дренпате де ла кълптанъл дн Каменецъ, ши кълптанъл дн
Каменецъ тревзе съ айбъ пѣтере деспре фиеџе каре сьпъсѣ ал постръ, де а фаче
дрептате ши де а'л сілі пре ачела, кареле ва фи вѣноват, ка съ факъ дестъл пьгъба-
шъли, сьпъсълъі ши отъли дн цера Молдовеі, ши ашиндереа кълд се ва дптъмила вр'о
стръмъбътате оаре къръіа сьпъс ал постръ де ла сьпъшиі Воеводъли Стефан дн Молдова,
атъпчи ачела кѣі і с'аѣ фькътъ стръмъбътатеа, тревзе съ чеаръ дренпате де ла кълптанъл
дн Хотін саџ дн Черпъцѣ, ши кълптанъл дн Хотін саџ дн Черпъцѣ, кареле ва фи, тре-
взе съ айбъ пѣтере деспре фиеџе-каре сьпъс ал Воеводъли Стефан де а фаче дренпате
сьпъшиіор пострі, авънд пре Дъмнезеѣ днаинтеа окілор. Іаръши кълд с'ар дптъмила вр'о
стръмъбътате маі днсетпатъ саџ рьсврътіре днпре кълптаніі, саџ сьпъшиі пострі деспре
дѣве пърџіле, атъпчи ноі тревзе съ днџиіпцѣм пре Воеводъл Стефан деспре ачела prin
оаре-каре отѣ ал постръ, ши ашиндереа тревзе съ не днџиіпџеџе Воеводъл Стефан.
Атъпчи де дѣве пърџіле тревзе съ трімітет консіліаріі (сфетнічії) ка ачеста съ о черче,
ши дндатъ съ факъ дренпатеа тревзичюасъ, ши тотши центръ знеле рьсврътірі ши не-
дптокмірі ка ачестеа але сьпъшиіор пострі де дѣве пърџіле, тькаръ кѣт с'ар стърні, па-
чеа ши дптокміреа маі сѣс зісѣ дпфрптъ съ пѣ се днџелеагъ.

„Каре тоате ши кѣте зна днпре челе маі сѣс скрїсе, Ноі Іоанн Алберт дн міла
лъі Дъмнезеѣ Крайъл Полоніеі, кѣткъ дн тоате пѣтъріле, кондіџіле ши днџеетъріле са-
ле ле вом авеа пріміте ши плъкѣте, пе креднџа поастръ чеа Кръіеаскъ фьгъдсим днпре-
пъ къ преа днпнаџіі Домніі тареле Дъксъл Літваніеі, ши къ Сіџісѣнд, іаръши Дъксъл,
маі сѣс пѣміџі преа ізвїџіі фрѣнџіі пострі, ши къ тоџі Архіепіскопії, Епіскопії ши вьрѣадіі
вїсерїчешіі ши къ тоџі Бароніі сьпъшиі пострі, ши къ тоџі каріі се џн де ноі, кѣт къ а-
челъіаши Воеводъли Стефан, фечіоріор лъі, ши фїлор фечіоріор лор, ши моџенілор ши
зрѣторілор лор, таре, немішкат ши невътѣмат ле вом пъзі, џнеа ши пліні, ши къ вом
фаче съ се пѣзеаскъ, џпъ ши плінеаскъ, фъръ де арънкаре де соарте, ши вре о тьпътѣ-

инць дншедьтоаре. Прип пѣтереа шѣ тѣртѣрія кѣрѣлор поастре ачестора, каре пентрѣ маѣ маре секѣритате, шѣ маѣ маре статорничѣе, а тѣтѣрор челор маѣ сѣс зѣсе, ам фѣкѣт сѣ се днтѣреаскѣ кѣ печетеа поастрѣ шѣ а прелацилор шѣ а Баронилор пострѣ кѣдѣ сѣпт акѣта кѣ поѣ. Дат дн Краковѣа, марѣ дн тѣнекареа серѣтѣрѣи фѣрѣчѣилор Мѣченѣи Тѣвѣртѣе шѣ Валѣриан (13 Априѣе дѣпѣ дѣтинѣ) дн анѣл D. 1499.“

Din хрисовѣа ачеста десне поѣи ведеа кѣ вѣрѣеск шѣ Истванѣи шѣ Кромер дн челе маѣ сѣс адѣсе кѣвинтеле лор, адекѣ Истванѣи вѣрѣеще зѣкѣнд: кѣ Молдова пѣпѣ ла Краѣѣл Матѣашѣ I. аѣ фост сѣпт Корона Ѣнгарѣеѣ, шѣ дн конфѣдераѣи ачеста ѣарѣшѣ с'аѣ дат сѣпт клиентѣа еѣ. Іарѣ Кромер днтѣрѣ ачеса вѣрѣеще, кѣ зѣче: кѣ Стефан V аѣ тѣртѣрѣсѣт дн конфѣдераѣи ачеста, кѣ Краѣѣл Полонѣеѣ милостѣвеще л'аѣ ѣертат шѣ ѣ-аѣ лѣсат Domnia Молдовеѣ; пентрѣ кѣ дн хрисов знеле ка ачестеа нѣ се аѣлѣ, кѣ Стефан V дн мѣла лѣи Дѣмнезеѣ аѣ фост Domniѣ ал Молдовеѣ ка шѣ Іоанн Алѣерт Краѣѣл Полонѣеѣ шѣ Владѣслав II Краѣѣл Ѣнгарѣеѣ. Miron Логоѣтѣл аѣ скрѣе дн Кромер шѣ пре ел л'аѣ шѣ зрмат.

1) Istvanus Lib. 3. seu pag. 45. 2) Cromerus Lib. 3. p. 445. 3) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 31. 4) Dogiel in codice Dipl. Poloniae. tom. 1. p. 603.

Анѣл 1500. Че с'ар ѣинеа де анѣл ачеста, шѣ ар фѣ вредник сѣ днтре дн Кро-ника ачеста, нѣмаѣ атѣта ам гѣсѣт ла преа вестѣлѣ Енѣел 1): „Дн анѣл 1500, Краѣѣл Владѣслав II, аѣ порѣнѣит сѣ се днтѣреаскѣ четатеа Северѣнѣлѣи шѣ сѣ се днше де зѣхѣреа, кѣчѣ аѣ порѣнѣит Сѣбѣенѣлор, ка лѣи Петрѣ Тарнок де Мачкашѣ Банѣлѣи Северѣнѣлѣи сѣѣ трѣмитѣ кѣрѣшѣи, тѣѣетѣрѣе де петрѣ шѣ зѣдарѣ, пре кѣм се веде дн дипломатѣрѣе де Domniѣл Eder кѣлесе.“ Доарѣ Радѣл V сѣѣ чел маре Domniѣл Валѣхѣеѣ пентрѣ фрѣка де Тѣрѣчѣ аѣ фост дат Северѣнѣл Ѣнѣрѣлор ?

1) Ioannes Christianus Engel in antiq. Historia Valachiae Part. 1. p. 187.

Анѣл 1501. Ам арѣтат ла анѣл 1467, кѣ дѣпѣ че аѣ перѣѣт Матѣашѣ I сѣѣ Корѣвѣнѣл Краѣѣл Ѣнгарѣеѣ вѣтаѣа кѣ Стефан V Domniѣл Молдовеѣ. Петрѣ V Арон, кареле аѣ domnit маѣ ѣаѣнте де Стефан V дн Молдова, дн вѣтаѣа ачеса аѣ фѣѣит ла Полонѣе де знде л'аѣ кѣемат Стефан V кѣ дншедьчѣисне, кѣм с'аѣ арѣтат ла анѣл 1469, шѣ принѣпѣ-дѣл л'аѣ тѣѣат. Де Петрѣ V Арон аѣ рѣмас зн фѣѣѣор анѣме Елѣа. Деспре Елѣа ачеста, кареле н'аѣ domnit дн Молдова, кѣчѣ де ар фѣ domnit, ар фѣ фост ал доѣлеа дн сѣреѣа Domniлор кѣ ачеста нѣме, аша скрѣе Кромер 1) ла анѣл де акѣт: „Адѣнѣндѣсе сѣѣм дн Петрѣковѣа ла днчѣпѣтѣл анѣлѣи 1501, дн порѣнка Краѣѣлѣи Іоанн Алѣерт аѣ венѣт аколо солѣ де ла Стефан Палатѣнѣл Молдовѣнѣлор, карѣи дѣпѣ ашезѣтѣнѣтѣл (дн анѣл 1499) легат, череа пре Елѣа фѣѣѣорѣл лѣи Петрѣ, кареле фѣсесе Палатѣн маѣ ѣаѣнте де Стефан, пентрѣ кѣ се зѣчеа: кѣ поѣтѣще Domnia Молдовеѣ. — — — Іарѣ ла черереа лѣи Стефан а да пре неѣѣповатѣл Елѣа, кареле се рѣга сѣ нѣл деа, дѣпѣ тѣлѣтѣ сѣѣтѣрѣе се ведеа а фѣ лѣкѣрѣ тѣрѣнѣескѣ, а ѣинеа ѣарѣшѣ не рѣвалѣл соѣѣлѣи челѣи некредѣнѣѣѣос, де кареле ар треѣѣѣ сѣ се театѣ шѣ сѣ се фѣрѣсакѣ, тѣкар кѣ Полонѣлор ле-ар фѣ фост де фолос, то-

тѣши се дѣпротівія амежѣтѣнѣнѣи маї пѣинте фѣкѣт, ші се віздека. къ Стефан дѣ ва
 лѣа къ рѣсвоїѣ, къчї солї дѣкъ аша се лѣзда. Іарѣ Країа гѣтїндѣсе къ оастеа дѣ Прѣ-
 сїа, нѣ вреа сѣ лѣсе пре Стефан протівїнкѣ дїн дѣрѣпт. Деспре ачестеа аша сѣтѣн-
 дѣсе, Еліа (нѣ Петрѣ) нѣ с'аѣ дат лѣї Стефан, чї і-аѣ тѣят канѣл дѣпѣнтеа солїлор. Шї
 ка сѣ нѣ се ваѣ а фї фѣкѣт ачееа фѣрѣ віпѣ. престе дїрептате, аѣ скорпїт, къ Еліа аѣ
 фѣкѣт кърѣї віклене сѣнт пѣтеле Країаї. " Ашїндереа скріѣ Міховїе²⁾, шї Сарнїкїе³⁾.
 Мірон Логофѣтѣл¹⁾ грешеше зікѣнд: къ тоатѣ траѣдіа ачестеа с'аѣ дѣтѣнїлат къ Пе-
 трѣ V Арон, шї нѣ къ Еліа фечїорѣл лѣї, къчї історїчїї Лешешї маї віне аѣ шїѣт ачестеа
 де кът Мірон, кареле къ нѣлат маї тѣрїѣ аѣ трѣїт. Нічї ар фї пѣтѣт трѣї Петрѣ V А-
 рон, кареле аѣ дѣчепѣт а доза оарѣ а домії дѣ Молдова дѣ анѣл 1456, пѣнѣ ла анѣл
 де акѣмѣ.

¹⁾ Cromerus Lib. 33. p. 448. ²⁾ Michovius Lib. 4. cap. 79. seq. ³⁾ Stanislaus Sarnicius in Annalibus
 Polonicis Lib. 7. cap. 8. ⁴⁾ Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 31.

Анѣл 1502. Ла анѣл ачестеа аша скріе Мірон Логофѣтѣл¹⁾: „Дѣн анѣл 7010 аѣ
 рѣпосат Паїсіе Архімандрїтѣл шї Егѣменѣл Мѣлѣстїреї Пѣтнеї. Дѣнтрѣ ачелашї ан аѣ ре-
 посат шї Атанасїе Болшѣл, дѣн 4 Август, кърѣнд дѣпѣ Паїсіе. Амѣндої лѣздаѣї де віеаѣѣ
 вѣнѣ шї къратѣ.“

Іарѣ Данїїл Корнїдес²⁾ адѣче хрїсовѣл че сѣпѣ аша: „Ної Конвентѣл Мѣлѣстїреї
 ферїчїтеї Марїеї Верѣрѣї дїн Кѣлѣж-Мѣлѣшѣр, фачет дѣшїїнѣаре, къ повїлѣл Міхаїл де
 Комлод венїнд дѣпѣнтеа поастрѣ де фаѣл, де воїа са, шї пѣ'нѣтеїт аша аѣ тѣртѣрїсїт,
 къ ел пентрѣ къ вѣзѣтѣл шї тѣрїтѣл Домнѣл Стефан, Мошеанѣл, Домнѣл шї Воеводѣл:
 цереї Молдовеї, пентрѣ тоате бѣтѣле, рѣнїтѣрїле. стрѣмѣтѣтѣїле, пагѣбеле, скѣрбеле, шї
 алѣе фелїхрї де реле. каре ле-аѣ пѣтїміт, шї сѣферїт ел де ла піше воїерї, шї оаменїї пѣ-
 тїтѣлѣї Домнѣлѣї Воеводѣлѣї Стефан — — сѣпѣт четѣтѣїка Чїчеѣлѣї, і-аѣ фѣкѣт дѣ
 тот тїпѣл дестѣлѣкѣ ванї, дрепт ачееа пре пѣтїтѣл Домнѣл Воеводѣл Стефан, шї пре Бог-
 дан Водѣ фїїл лѣї шї пре тоїї мошненїї шї рѣтѣнїцеле лор, шї пре тоїї воїерїї шї оамен-
 нїї лор, адекъ де ла карїї аѣ пѣтїміт шї сѣферїт бѣтѣле шї рапеле, і-аѣ іертат шї дес-
 легат де тот, ба дѣ іарѣтѣ шїї деслеагѣ денїїн дѣпѣнтеа поастрѣ, прїп пѣтѣреа шї тѣр-
 тѣрїсїреа кърѣїлор ачестора. Дат меркѣрї дѣпѣл Дѣмїнека а треїа дїн пѣресемї дѣн анѣл
 D. 1502.“ Дїн хрїсовѣл ачестеа се кълече, къ воїерїї тї оаменїї лѣї Стефан V карїї ло-
 къїеа дѣ Чїчеѣ, шї бѣтѣсе пре Міхаїл де Комлод, с'ар фї педенсїт дѣпѣл леїле Шнѣрешїї
 де нѣ с'ар фї дѣпѣкат Стефан пентрѣ дѣпѣшїї, тѣкар къ Стефан V ера сїпѣгѣр обѣлѣдїорїѣ.

Ассеманї³⁾ дѣкъ скріе къ: „Мѣлѣстїреа Зѣграфѣлѣї дїн мѣнтеле Ато с'аѣ фѣкѣт дѣ
 чїпстеа марелѣї Мѣченїк Георгїе дѣн тїпѣл дѣпѣрѣтѣлѣї Леон челѣї дѣнцелепт де треї
 фѣрѣї дїн Охрїда, Моїсї, Арон шї Іоанн, карїї ера дїн семѣнѣа дѣпѣрѣтѣлѣї Іустїніан.“
 Іарѣ Іоанн Компенѣл ла Монѣ Фазкон⁴⁾ зіче: „Чї тѣлѣстїреа ачееа о аѣ дїрес обѣлѣдї-
 торїа Молдо-Валахїеї Воеводѣл Стефан дѣн анѣл де ла пѣлѣстїреа лѣшїї 7010, кареле

с'аѣ ши зсгрѣвит пентрѣ помениреа дин афарѣ де висерикѣ.“ Іарѣши Ассемани³⁾ скрісесо кѣ ши Мънѣстіреа С. Григоріе дин Ато днкѣ Воеводѣл Стефан о аѣ дїрес дн анѣл 1497. De unde се vede кѣ Стефан V Домнѣл Молдовеї, кѣ тоатѣ вѣрсареа де сѣпце, де челѣ сѣфлетеїцї пѣ'ши зїга.

¹⁾ Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 31. ²⁾ Daniel Cornides Mss. Dipl. tom. 1. p. 84.

³⁾ Joseph. Simonius Assemani in Kalendaris Eccl. Universae tom. 1. Parl. 1. cap. 4. ⁴⁾ Ioannes Comnenus apud Montfauconium in Palaeographia p. 487. ⁵⁾ Idem Assemani ibidem cap. 5.

Анѣл 1503. Деспре анѣл ачеста ворѣнд Кромер¹⁾ зїче: „Дн вара ачееа Тѣта-рїї дин Крим іарѣши аѣ пѣкѣжит Подолїа ши Рѣсія, де Стефан Палатїнѣл Молдовенїлор, прѣ кѣм с'аѣ крѣзѣт, дндемпаїї. Днскїї Стефан словозїндѣ'ши оастеа дн Рѣсія чеа дин ве-чїні аѣ кѣпрїне тот дїнѣтѣл, кѣт есте днтре Ністрѣ ши тѣцїї Карпатѣлѣ, прѣ кареле пої дн кіешѣм Покѣцїа, пестѣндѣ'ї чїнева днпротївѣ. ба пїчї ацентѣнд чїнева зн лѣврѣ ка ачела: с'аѣ дѣпѣ кѣм зїчеа ел, л'аѣ лѣат дндѣрѣнт ка прѣ зн дїнѣт че кѣ недрентате с'аѣ фост лѣат маї 'наїнте де ла дѣнсел. Де вестеа ачеаста ши прїн тѣлѣте кѣрїцї, ши солї а ле Полонїлор стрѣмѣрат фїїнд Країлѣ Александрѣ прѣ ла сѣврѣшїтѣл лѣї Октомврие дин Літванїа аѣ венїт дн Львїлн ши аколо аѣ авѣт сеїм. Аѣ плѣкѣт Сеїмѣлѣї ка дн вара хрѣтѣоаре, кѣ оасте пѣтїтѣ съ се анѣче де Молдовент ши съ се кѣщїце днпої Покѣ-цїа.“ Маї прѣ скѣрт скріе Сарпїкїе²⁾, зїкѣнд: „Валахѣл (с'аѣ Ромѣнѣл адѣкѣ Молдовеа-нѣл) кѣпрїнде цѣара де сѣпт тѣнцїї Сарпатїчеїцї, зїкѣнд кѣ кѣ недрентате с'аѣ лѣат маї 'наїнте де ла ел.“

Преа вестїтѣл Енгел дн Історїа чеа маї вѣтрѣлѣ деспре Молдова³⁾ скріе: „О пѣреке де естрактѣрї дїпломатїчеїцї, каре мї с'аѣ дат де ла Домнѣл Едер, пентрѣ ка съ се арате кѣстареа ши днтѣмплѣрїе Молдовеї дин анѣл 1503. пот авеа ачї лок; чел дїн-тѣлѣ естракт есте: „Воеводѣлѣ съ челѣ Молдовенеск лѣї Стефан, ши фечїорѣлѣ лѣї, Вое-водѣлѣ Богдан, деспре фассїа (ашезареа) кареа о фѣкѣсе Николае Бетлеан дн партеа лор, пентрѣ четѣцїка Чїчѣлѣї, Країлѣ Владїслав ле дѣ днвоїреа са, ши тоатѣ кѣдїнѣа крѣїеаскѣ дн анѣл 1503.“ Ал доїлеа естракт есте: „Кѣрїїле лѣї Владїслав ла канїтѣлѣл дин Алба: Се сїгне Маїестатеї поастро дн нерсоана крѣдїнчїосѣлѣї пострѣ сдравлѣлѣї Францїск Балашша де Цермат, кѣ атѣнчї кѣнд аѣ фост ел прїн Маїестатеа поастрѣ ла крѣдїнчїосѣл пострѣ тѣрїтѣл Стефан Воеводѣл Молдовенеск дн солїе трїмїс ш. ч.“ Че вреа преа вестїтѣл Енгел съ днкїдѣ дин естрактѣрїе ачестеа? аѣ пѣ кѣ Стефан V Дом-нѣл Молдовеї аѣ фост сѣнѣс лѣї Владїслав II Країлѣї Țngarїeї? пентрѣ кѣ дн чел дїн-тѣлѣ дн пѣтеше Воеводѣл сѣѣ, днтрѣ ал доїлеа крѣдїнчїосѣл сѣѣ: чї еѣ дї-рѣспѣнд, кѣ ла сѣпѣшї пѣ со трїмїт солї, чї норѣнчї. Іарѣ тѣ маї четеше хрїсовѣл коп-федератїеї каре л'ам адѣс ла анѣл 1499, ши веї vedeа кѣ Стефан V, де каре со кѣтре-тѣра тодї овлѣдїторїї дин вечїрї, л'аѣ фост сѣнѣс, фѣрѣ пѣмаї прїетен Країлѣї Țngarїeскѣ. Днзѣдар се днгрѣше аша дарѣ преа вестїтѣл Енгел ши ачї Țngarїлор. кѣчї скопѣл сѣѣ пѣ'л ва добѣндї пѣрѣреа.

¹⁾ Cromerus Lib. 30. p. 451. ²⁾ Sarnicius Lib. 7. cap. 9. ³⁾ Ioann. Christianus Engel in antiq. Historia Moldaviae p. 156.

А нъл 1504. Стефан V Domnъл Молдовеї, корона вѣтецѣлор, дн анъл трекът лъасе Покъџіа де ла Полонї, чи вѣтрълѣ шї болнавѣ фїнд шї апропїндъсе де тоарте, іаръшї о аѣ даг дндъръпт дн анъл де акъм; кьчї скріе Кромер¹⁾: „Дн времеа ачеа Молдова с'аѣ прїгонїт шї пькъїт де Полонї пострї, аша, кїт Стефан аѣ тревъїтѣ с'шїт скоатъ оастеа дїн тьрїміле Покъџїеї, маї вьртос кь ел авеа преа таре дьрере де пїчїоаре, дїн хареа маї пре зрїтѣ пь тьлт тїмѣ дьпъ ачеа аѣ шї тьрїтѣ. Фост'аѣ бьрват ка ачела, кареле пентръ іпїта чеа таре, днцеленчївнеа тїлїтъреаскъ, шїїнда лъкрърїлор де рьсвоїѣ шї фантеле челе порокоасе асъпра Тьрчїлор, Шгьрїлор, Полонїлор, шї а Тьтарїлор дн вechї тревъе сь се поменеаскъ. Кьрзіа і-аѣ зрмат дн Domnie фїїл сьѣ Bordan (ал треїлеа) Лъскъл (адекъ попїхоасъл, пь оръл де зп окїѣ); ла аї пострї дестълѣ ле-аѣ фост кь аѣ кьшїгат днаної Покъџїа.“ Ашїндереа скріе Міховїе²⁾.

Іоакїм Кьрех³⁾ скріе: „Дн анъл 1504, аѣ тьрїт шї Стефан Ромънъл оставъл чел вреднїк де вечнїкъ поменеїре, кареле кь тьрїмеа шї тьрїмеа сьфлетълї, шї кь порокул чел взн, аѣ спрїцїїт тоате пьвълїрїле Тьрчїлор, але Тьтарїлор, але Шгьрїлор шї але Полонїлор, пре карїт тоцї і-аѣ днвїнс кь тарї вьтї.“ Ашїндереа скріѣ Істванфї⁴⁾, Бриетїе⁵⁾, шї Спондан⁶⁾, кареле ваїеръ пре Стефан V кь п'аѣ фост зпїт кь Бесерїка Ромеї.

Мїрон Логофьтъл кареле маї вїне аѣ цїїт лъкрърїле, шї обїчеїрїле Молдовеї челе дїн лъзнтръ де кьт стрейнїї, аша скріе⁷⁾ деспре Стефан V. „Дн анъл 7012 пь тьлт тїмп дакъ с'аѣ днторс Стефан Водъ де ла Покъџїа ла Сьчеава, фїнд вѣтръл, болнав шї слав, ка зп от кареле аѣ фост днтръ атьтеа рьсвоїе шї остепеле, шї неодїхне дн 47 де апї шї маї вїне, дн тоате пьрцїле де се вьтеа кь тоцїї, шї дьпъ тьлте рьсвоїе кь порок, че аѣ фькът кь таре лъдъ, аѣ рьпосат шарцї Ізнїе 2. Фост'аѣ ачест Стефан Водъ от пь таре ла стат, тьпїос шї гравнїк а вьрса сьлце певїноват; де тьлте орї ла оспеде оторїа фьръ де цїздекатъ; іаръ де алта, ера от днтрег ла фїре, пь лепешѣ, шї лъкръл сьѣ дн шїа апъра шоарте вїне, пе знде пь гьндеаї аколо дн афлаї. Ла лъкрърїле де рьсвоїѣ ера тещерѣ, шї знде ера греѣ, се невоїа де днскшї се вьрїа, ка вьзїндъл аї сьї, сь пь се дндьрьятнїчезе, шї пентръ ачеа пар рьсвоїѣ ера де пь днвїнѣа, шї знде дн днвїнѣа алдїї, пь пердеа пьдеждеа, кь шїїндъсе кьзът цїос се рьдїкъ деасъпра вїрїторїлї. Іаръ пе Стефан Водъ л'аѣ днгронат цеара кь тьлтъ челе шї пьлнцере ла Мьпъстїреа Пвтнеї, кареа есте де дьнсъл фькътъ. Дьпъ тоартеа лѣ пьлнъ астъзї дї зїк Сьнтъл Стефан чел Бзпѣ, пь пентръ сьфлет кь есте дн тьпа лѣ Дьтнезеѣ, кьчї ел днкъ аѣ фост от пькътос, чї пентръ лъкрърїле вїтецїеї лѣ, ка каре пїмінеа дїн Domnїї нїчї чеї маї пїаїнте де ел, нїчї дьпъ ел аѣ фькът, нїчї пре ел л'аѣ ацївнс. Domnї'аѣ ачест Стефан Водъ патръ-зечї шї шелте де апї шї дозъ лънї шї треї сьпътъпнї. Апої аѣ стьтът ла Domnie фїїл сьѣ Bordan (ал треїлеа) Водъ, кьрзіа дї зїк оръ, шї грозав. Стефан Водъ апроане де тоартеа са аѣ кїемат Влѣдїчїї шї тоцї

сфетничіи сѣи, воіеріи чеї маї марі, ші пре алчіи кѣдї с'аѣ тѣмлатѣ апроапе, ші ле-аѣ арѣтат кѣ нѣ вор пѣтеа еї сѣ цїнѣ деара, кѣм о аѣ цїнѣт сл. чї сокотїнд дїн тоцї маї пѣтерїк пре Тѣркѣ, аѣ дат дївѣдѣтѣрѣ сѣ се дїкїне Тѣрчілор.

Dimitrie Cantemir Vodă⁸⁾ деспре ачелашї Стефан V скріе прекѣм ѣрмеазѣ. „Стефан Принцѣл Молдовеї, аѣ фост вітеазѣл чел маї mare de ne vremea са. Еї аѣ дївїне пре Матїашѣ Країл чел лѣдат ал Țingarieї, шї аѣ лѣат де ла дѣнсел мѣнцїї Ardeal-лѣї, карїї пѣлѣ аствѣї сѣнт отареле Молдовеї де кѣтрѣ апѣс. Еї дѣлѣ маї мѣлте вірїнцѣ аѣ сѣлѣ шїе Покѣрїа шї Подолїа, шї мергѣнд дї рѣнд де вѣтаїе, кѣм се кѣвїне асѣпра Полонїлор, аѣ вѣтѣт оастеа Лешеаскѣ ла Котнар ш.ч. (пре кѣм ам скріе ла ачїл 1497, дѣлѣ каре аколо адѣсе але лѣї кѣвїнте, мерѣе маї дїколо шї зїче): тоате четѣдїле дїнпре Лепоїѣ шї Молдова ле-аѣ лѣат де ла Полонї. Кѣ Баїазет Іlderїт аѣ цїнѣт доѣл вѣтїї, дї чеа дїнтїї с'аѣ дївїне, дїтрѣ а доѣла л'аѣ вѣтѣтѣ, шї дѣлѣ вѣтаїе аѣ фѣкѣт шепте мовїлї марї де трѣвѣрїле Тѣрчілор челор тѣїацїї, кареа шї Хесарѣен, че с'ар тѣлѣї: „о мїе де векленшѣгѣрї“ історїкѣл чел не-їнгвїїторїѣ ал Тѣрчілор дїкѣ о шѣртѣ-рїсеце. Еї аѣ сѣлѣ шїе Валахїа пѣлѣ дї Бѣкѣрѣшї шї аѣ пѣс пре Вінтїла окѣртѣвїторїѣ престе ачест дѣрав де деарѣ. Еї аѣ стѣлїнїт Бассарабїа че се пѣтеце ачїма Бѣцак. Кѣ зп кѣвїт ел аѣ преа лѣдїт отарѣле Молдовеї, пре кѣм воїѣ арѣта маї кѣ deadїнсел, де воїѣ трїї сѣ почїѣ сѣлїшї історїа деспре Молдова чеа веке шї поѣл, дї статѣл ачеста аѣ лѣсат лѣкрѣїле, кѣнд с'аѣ кіемат де пре лѣме, дѣлѣ че аѣ domnїт патрѣ-зечї шї шепте де ані шї чїнчї лѣнї. Фїїл лѣї, Bogdan III, аѣ сѣлѣс Молдова Тѣрчілор. De ачї се пѣтеск Молдовенїї де Тѣрчї Bogdanї.“

Дї карта 3, карта 4, пѣтерѣл 17, деспре дїмпѣрѣдїа Тѣрчеаскѣ дї потеле ла кѣвїтѣл Bogdan ачелашї Dimitrie Cantemir Vodă дїн хропїїле Молдовенїї адѣче кѣвїлтареа лѣї Стефан V кѣтрѣ Bogdan III фїїл сѣѣ, шї кѣтрѣ Молдовенїї фѣкѣтѣ маї пїаїте де моартеа са, кѣ кареа і-аѣ дїndemnat, ка дїн вѣлѣ воїа лор сѣ се сѣлїлѣ Тѣрчілор, апої скріе: „Ка сѣ ѣрмезе воїеї чеї маї де апої а тѣтѣне-сѣѣ Bogdan дїтрѣ ал шептелеа ал Domnїеї, сале аѣ трїмїс сол ла Баїазет II (пѣ ла Солїман II, кѣм се ва арѣта ла ачїл 1511) шї і-аѣ сѣлѣс Молдова.“ Маї пїаїте скрісесе ачелашї Cantemir⁹⁾ аша: „Нѣ се поате тѣгѣдї, кѣ пре Мѣнгенї і-аѣ сѣлѣс Тѣрчїї кѣ армеле: пѣнтрѣ ачееа аѣ фост, кѣ маї dedemѣл, окїеле шї вѣтїле се кѣмпѣра де ла кѣмара дїмпѣрѣтеаскѣ пѣлѣ ла Матеїѣ Vodă, кѣнд дїлѣцїндѣсе трївѣтѣл саѣ харачїл пѣлѣ ла 50,000 де талерї, іарѣшї с'аѣ дат дїдѣрѣят дѣреї. Іарѣ Молдовенїї, каре дїн вѣлѣ воїнда лор, с'аѣ дат пре сїне Тѣрчілор сѣнт апѣраре, пѣлѣ ла Петрѣ (VI) Рарешѣ, пѣмаї Баїрам-Пїшкїеш, адекѣ чїнсте де Пацїї пѣтеа дїмпѣратѣлї Тѣрческ, 4000 де галбенї, 20 де шоїмї, шї 40 де каї молдовенїї. Не времеа ачестѣїа аѣ пофїт Тѣрчїї маї mare сѣлѣ де ванї сѣнт пѣме де харачїї; чї Петрѣ Рарешѣ аѣ рѣсѣлѣс: кѣ ел дїшї поате да Domnїа, дарѣ нѣ поате чїнстеа саѣ дарѣл сѣл пѣте дї харачїї, саѣ сѣ адаѣе ла сѣма, кареа обїчїлїсе а о трї-мїте дїмпѣратѣлї, кѣ ачеста нѣ стѣ дї пѣтереа лѣї. Тотѣшї дѣлѣ че л'аѣ сѣрѣшїторїї

ла челе маї де пре зртъ, ши ел аѣ скънат дн Ардеал, Търчиї нъ с'аѣ лъсат де пофта са, ши пнѣнд зртъторіѣ лѣї Петръ Рарешѣ, агъта аѣ сзѣт плата кѣт неферічїї Молдовенї песте харачїл чел де 75000 де талерї і-аѣ дндаторїт а пльтї ши петръ чїнстеа де ла Пашї 50.000 де леї.“

Стрїковскї¹⁰⁾ дѣвлѣнд ел прїп дърїле Ромѣнїлор скріе кѣ аѣ азїт ел кѣтареа а-чаеста деспре Стефан V Домнѣл Молдовеї: „Стефан, Стефан Воевода бїал Търков, бїал Татаров бїал Венгров, Рѣс і Полаков, адекъ: Стефан, Стефан Воеводѣл бѣтѣ пре Търчї, бѣтѣ пре Търарї, бѣтѣ пре Знгърї, пре Рѣшї ши пре Полонї.“

Дѣпъ сѣзрмітѣра апаалїлор Рѣсецї скріе преа вестїтѣл Енгел¹¹⁾ Стефан аѣ авѣт 4 фечїорї, не Петръ, Александръ ши дої Богданї, дѣпъ кѣм ам възѣт дїн маї мѣлте мѣїерї. Дїнтре ачешїа аѣ мѣрїт Петръ, Александръ ши зп Богдан. „Еѣ зїк: дакѣ аѣ авѣт Стефан V дої Богданї петръ че н'аѣ пѣтѣт авеа ши дої Петрї? пре кѣм аѣ ши авѣт, кѣ дн хрїсовѣл конфедерациеї каре л'ам адѣс ла анѣл 1499 сѣ ворѣще де маї мѣлїї фечїорї аї лѣї Стефан V, ши ла анѣл 1527 се ва арѣта кѣ Петръ VI Рарешѣ Домнѣл Молдовеї аѣ фост фечїорѣл чел маї тѣпѣр эл лѣї Стефан V.

Іаръшї Енгел скріе¹²⁾ „Bogdan чел кѣ зп окїѣ карелѣ се пореклеще де історїчїї Лешенцї Лѣскѣс, фечїорѣл лѣї Стефан челїт таре дѣпъ дн сѣмнареа дїн ланї аѣ домнїт анї 12, ланї 9, адекъ де ла 1504.“ Дар Лѣскѣс нѣ дн сѣмнеазѣт кѣ зп окїѣ, чї понїхоѣ.

Мїхаїл Кендерѣї де Маломвїз днкъ дн анѣл ачеста 1504 дн 19 Ноетвріе аѣ кѣ-пѣтат словозенїе де ла Владїслав II Країл Знгарїеї, ка сѣ поатѣ адѣче дїн деара Мѣн-тенеаскѣ дозспреzech кортѣрї де гїранї, ши сѣ ле ашезе дн възрїле сале челе дїн Ардеал, пре кѣм аратѣ хрїсовѣл де ла Корнїдес¹³⁾.

1) Cromerus Lib. 3. p. 452. 2) Michovius Lib. 4. cap. 84. 3) Ioachimus Cureus in Annalibus Silesiae p. 223. 4) Istvanfius Lib. 4. p. 51. 5) Brietiſius ad h. a. 6) Spondanus ad ann. 1504. 7) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 30. 8) Princeps Demetrius Cantemir in Hist. Osmanici Regni Lib. 1 cap. 5. No. 2. 9) Idem Cantemir l. c. Lib. 2. cap. 3. No. 8. 10) Strikovski apud Engel in antiq. Hist. Moldaviae p. 154. 11) Engel l. c. pag. 157. 12) Idem Engel ibidem. 13) Cornides Mss. Dipl. tom. 7. p. 292.

А нѣл 1505. Александръ Країл Полонїеї злече болнав дн тѣргѣл Радом, знде л'аѣ черкат солїї лѣї Богдан III, Домнѣлї Молдовеї, деспре каре аша скріе Крѣмер¹⁴⁾: „Александръ дн Радом, дѣпъ цїзмѣтатеа лѣї Ізніе с'аѣ пѣртат дн Краковїа, знде л'аѣ зр-мат солїї лѣї Богдан Палатїнѣлї Молдовенїлор, карїї венїсе атѣнчї ла ел дн Радом. Іаръ Богдан пофтеа шїе мѣїере пре Елїсавета сора Країлїлї, ши ка маї лесне сѣмї поатѣ дозвндї пофта, фѣгѣдїа Країлїлї, кѣї ва да дндѣрѣнт Тїсменїкїа ши Чессїбїезл. Чї ел аѣ фост кѣзрїне цїнѣтѣрїле ачелеа де ла Полонї дѣпъ тоартеа тѣтѣне-сѣѣ, пре кѣм скріе Ваповїе, сѣѣ ле цїнѣсе ка де гатѣ-сѣѣ лѣате, кѣм вреа Мїховїе, сѣѣ каре нѣ ле авеа днкъ дн мѣпъ, дарѣ ле пѣтеа авеа ка пре а ле сале, ачелеа ле дѣрѣїа, нѣ се шїе. Чї дѣрѣїа цїнѣтѣрїле, каре ел нѣ ле пѣтеа цїнеа ка кѣ о фачере де вїне ка ачееа, кареа лѣї нѣ дн мѣлт дн ста, кѣ агъта маї таре сѣ трагѣ ініміле Лешїлор ши а Країлїлї спре сїне.

Се фериа фата ши мѣтъ-са (іаръши Елисавета) де кѣсѣторіа кѣ отъл поніхос, тотъши п'аѣ сокотіт сѣ лепеде черереа отълзі, ка пѣ кѣтва сѣл мѣніе ши дін пріетін сѣлѣ факѣ дѣшман. Дрепт ачееа пентрѣ дарѣ і с'аѣ мѣлѣтміт лзі Богдан, дарѣ рѣспѣсѣл; че і с'аѣ дат аѣ фост дудоит. Амшдереа скріе Мірон Логофѣтл²⁾)

1) Cromerus Lib. 30. p. 454. 2) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 30.

А пѣл 1506. Ла ачѣста іаръши аша скріе Кромѣр¹⁾: „Непѣтѣндѣсе Богдан III кѣсѣторіа кѣ Елисавета сора чеа крѣеаскѣ, пентрѣ кѣ і се дѣпротівісе крѣеаса мѣта фетел, дѣпѣ че аѣ дѣцелес кѣ аѣ мѣрїт крѣеаса, іаръши аѣ тріміс солї пентрѣ треаба ачееа. Чи неврѣнд фата сѣ се мѣрїте дѣпѣ дѣсѣл, с'аѣ аурїнс де мѣніе ши аѣ дѣтрат кѣ оастеа дѣ Покѣзіа, ши неафѣнд стрѣжарї, саѣ пѣзиторї дѣтрѣнса, нічі тѣрїмі, лесне о ад сѣнсе шие. Дрепт ачееа дін орѣндѣеала Сеїмѣлзі с'аѣ тріміс 4000 де осташи пѣлѣтїдї дѣ Рѣссїа, карї аѣ дѣтрат дѣ Покѣзіа, ши фѣгѣрїнд пе 600 де пѣзиторї Молдовенешї, тот дїнѣтл маї кѣ аѣта остенеалѣ кѣ кѣтѣ дѣ пердѣсе л'аѣ дат дѣаної. Дечї аѣ пѣвѣлїт асѣпра Молдовеї, знде дої фрацї, Фелїкс ши Георгїе. Стрѣши тїнерї, повїлі ши хѣрдѣгаши подоаба воїерїтеї Рѣссїї кѣ 50 де кѣлѣрѣдї маї департе шѣргѣнд кѣ дѣтїмїнѣндѣсе кѣ маї мѣлїї Ромѣлї, кѣ ачѣшіа маї кѣ дѣдрѣзнеалѣ с'аѣ ловїт, де кѣт се кѣвенїа, ши с'аѣ асѣпрїт де мѣлїте. Фелїкс аѣ кѣзѣт дѣ вѣтаїе, іарѣ сѣнт Георгїе, кѣнд вреа сѣ аѣїсте фрате-сѣѣ, прїн мїжлокѣл немїчїлор аѣ кѣзѣт калѣл, ши ел с'аѣ прїнс, ши дѣпѣ че с'аѣ дѣс ла Палатїнл кѣ опѣ алїї, фїїнд де фадѣ тїранѣл, с'аѣ тїят. Чи п'аѣ рѣтас неїсѣндїтѣ моартеа лор, пентрѣ кѣ а доза зі аї пострї аѣїснѣнд пре немїчїї чеї че се вѣкѣра де дѣвїндере, ши вѣтѣндѣсе мѣлѣт моарте аѣ фѣкѣт. Тїятѣ саѣ пѣркѣлабл Хотїнѣлзі, іарѣ Копачѣ повѣдѣиторїл Ромѣлїлор кѣ фѣга аѣ сѣлпат. Міховїе тотъши ши Ваповїе пѣ скрїї кѣт с'аѣ сѣлрїшїт вѣтаїа ачѣста кѣ Молдовенїї, чи пої дін кѣрїїле Країлзі Александрѣ каре се дїн дѣ архїв, кѣлѣцет, кѣ прїн конфедерацие с'аѣ ашезат. Пентрѣ кѣ дін кѣрїїле ачелеа сѣ vede, кѣ Богдан де поѣ аѣ тріміс треї солї ла Країлзі Александрѣ, ши ачѣїа с'аѣ дѣтокміт кѣ дѣсѣл, ка Елисавета сѣ се мѣрїте дѣпѣ Богдан сѣнт кондїціїле ачѣстеа, ка Богдан кѣ тодї кѣртенїї лзі сѣ треакѣ ла леѣеа Латїїлор; ка дѣ Молдова сѣ се факѣ вїсерїчї, преодї ши зп Епїскоп лѣтїнеск; ка Напа де ла Рома кѣсѣторїа ачѣеа кѣнд ва пофїт Богдан сѣ о дѣтѣреаскѣ; ка Богдан сѣ фїе конфедерат кѣ цереле Країлзі Александрѣ сѣнсе, ши дїмпрѣзпѣ кѣ чеїалалдї Прїндї Крѣшїнешї сѣ се батѣ кѣ варварїї. Тотъши легѣтѣрїле ачѣстеа п'аѣ фост статорнїче, ши кѣ рѣсвоїѣ с'аѣ сїлїт дѣпѣ ачѣеа Богдан де Сїцїстѣнд Країл сѣ дѣтоаркѣ кѣрїїле ачелеа але лзі Александрѣ.“ Амшдереа скрїї, Неѣгевазѣр³⁾; Мірон Логофѣтл²⁾ ши Форестї⁴⁾).

Ісѣванфї⁵⁾ ворѣнд дѣспре Стефан V, Домнїл Молдовеї лѣкѣ аша скріе: „Пе Богдан зпїшорѣл фїїѣ, чел орѣ де зп окїѣ, л'аѣ авѣт зрѣтѣторїѣ ши моѣеан, кареле п'аѣ фост вїтеазѣ ка татѣ-сѣѣ, чи аша де нестѣторнїкѣ ка ши татѣ-сѣѣ; кареле дѣпѣ че аѣ врѣт сѣ се дѣсоаре кѣ сора Країлор Владїслав ши Александрѣ, ши пѣ о аѣ доѣндїт, кѣчї дѣнса пѣ вреа сѣ се мѣрїте дѣпѣ ом де алѣ леѣе, де кѣтрѣ Полонї с'аѣ дѣсѣнїат спре

Знаєри, ши цингъта де лънгъ море (maritimum) че съ кіамъ Покъце, л'аъ кърпине къ ар-
меле сале. Чи скогіндсе дінтр'янеся прін Полоні, ши недичетънд де ла рѣсвоіѣ, Вла-
діслав (II Краіѣл Знгаріеі), аъ тріміе дн Краковіа ла Краіѣл Александръ не Ошвалд Ко-
ловрат (нъ Корлатковіе) ши пре Варнав Белан, маі пайнте де а мерѣе ачеста дн Ца-
ріград, ши тоатъ рѣсміріѣа ачееа о аъ ашезат; ши солиі де Бордан тріміші дн Полоніа
аъ веніт дн Бѣда ла Владіслав, ши де аколо с'аъ дитърнат а касъ. Аша Бордан нѣмаі
кѣт се ведеа, къ кшоаще патроні пре амъндоі Краіѣ, даръ нічї знѣіа ера адевърат клиент,
с'аъ пріетін. Ісваноі дестѣл де віне скріе ачі, чи с'аъ арѣтат ла анѣл 1504, къ Сте-
фан V, афаръ де Бордан III аъ маі авѣт зн фечіор, адекъ не Петрх VI, ши къ Бордан III,
п'аъ фост орѣ де зн окіѣ, фъръ нѣмаі поніхос. Ашиндереа с'аъ арѣтат ла анѣл 1503
къ Покъціа нѣ есте лънгъ море, чи дитре Ністрх ши мѣнціі Карпатічещі.

Дн анѣл ачеста 1506 с'аъ нѣкѣт ши Лѣдовік II фечіорѣл лѣі Владіслав II Краіѣлѣ Знгаріеі⁶⁾, дѣпъ а кърѣіа нашере пофгінд Краіѣл де ла Секзі, ка дѣпъ обічещіа чел вътрѣн
фіеще-каре газдѣ съ деа кѣте зн боѣ, Секзіі п'аъ воіт съ деа, чи пре знїі дитре трімішіі
Краіѣлѣ і-аъ оторѣт, іаръ пре чеіаллці і-аъ дитрїт де ла еі, пѣпъ, кѣнд нѣ і-аъ сіліт
Краіѣл къ оасте ла дареа боѣлѣ⁷⁾.

Пре кѣм скріе преа вестіѣл Енгеі⁸⁾: „Кърѣнд дѣпъ пачеа кареа с'аъ фѣкѣт дитре
Александръ Краіѣл Полоніеі ши Бордан III Домнѣл Молдовеі, аъ мѣрїт Александръ дн 19
Август дн анѣл 1506, ши Корона Полоніеі о аъ тощеніт фрате-сѣъ Сїціемнд.“ Іаръ
Мірон Логофѣтѣл⁹⁾ дндатѣ дѣпъ тоартеа лѣі Александръ скріе пре кѣм зрмеазъ:
„Пре ачееа време Радѣл (V) Водѣ Домнѣл Мѣнтенеск, фъръ де нічї о прїчїнѣ асїра лѣі
Бордан Водѣ с'аъ скѣлат къ тоатъ нѣтереа са ши къ Роман прївеагѣл, де аъ дитрат дн
деаръ ши аъ прѣдат ши аъ арс цїнѣтѣл Істнеі ши не де чееа парте де Сїретѣ, де аъ
фѣкѣт мѣлѣт прадѣ ши перїре, ши с'аъ дитърнат днапоі.“ Іаршїі Мірон Логофѣтѣл¹⁰⁾ скріе
дѣпъ ачееа аша: „Вѣзїнд Бордан Водѣ пагѣба церей сале, чеа де Радѣл Водѣ фѣкѣтѣ, нѣ
пѣтѣ сѣферї атѣта рѣсіпъ, сокотїнд ши нѣмеле тѣтѣне-сѣъ а лѣі Стефан V, се пѣреа, къ
ел іспїтїтѣ фїїнд дн кѣтева рїндѣрї, къ лѣкрѣрїле рѣсвоіелор, спре каре маі мѣлт дшї
ведеа фіреа плекатѣ, врїнд сѣ зрмезе тѣтѣне-сѣъ деспре партеа вітеціеі, скѣлатѣ с'аъ къ
тоатъ нѣтереа артелор сале трѣгїнд аїїсторїѣ пре Сѣкзі, ши аъ нѣрчес спре деара Мѣн-
тенеаскѣ, ши аъ дит ат ла локѣл, че се кіамъ Рѣтезациі, ла мовїла Каїатеі несте Рѣт-
нік, Октомврие 28, знде аъ шезѣт зече зіле прѣдѣнд ши арѣнд, де ла Мілков пѣпъ ла
Рѣтнік ши дн цїос не де дѣмбе нѣрїїле пѣпъ ла Сїретѣ. Шї аколо л'аъ дитѣмпїнат со-
лії де ла Радѣл Водѣ, зн кѣлѣгѣр ашме Максим де неашѣл Деспоцілор Сѣрбещї (нѣ
Гречещї) къ пофѣ ла Бордан Водѣ тріміе нентрѣ паче, ши адѣкѣнд аїнїте лѣі Бордан Водѣ
даторїа крещїнеаскѣ, ла кареа сѣнт даторї Домнїі Крещїнещї, сѣ кѣзте нѣзрѣеа: ши аша
ачееа солие а Радѣлѣ Водѣ, прїн ачел кѣлѣгѣр аъ днкіат паче дитре Бордан ши дитре
Радѣл, трїмегїнд ши Бордан солиі сѣї ла Радѣл нентрѣ маі море днкредїнѣаре ши дн-
темеїере дитре Домнїі. Цїзрат'аъ Радѣл Водѣ къ воїерїї сѣї, кѣм къ ва цїнеа паче неклїн-

тіть ші отаръл цереї, пре unde аѣ фост съл днтоаркъ лѣ Bogdan Vodъ Radъ Vodъ, ші алте прѣдзі че аѣ фост фѣкѣт цереї Radъ Vodъ, ші аша с'аѣ дптѣрнат Bogdan Vodъ къ паче ла цeara ca.

1) Cromerus Lib. 30. p. 455. 2) Neugebauer in Hist. Polon. Lib. 6. p. 449. 3) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 33. 4) Foresti nel tom. 4. del Mappamondo Istorico Lib. 10. 5) Istvanfi Lib. 4. p. 51. 6) Sambucus in Append. ad Bonfinium, Nicolaus Olahus in Chronico f. 38. Pistorius f. 763. 7) Istvanfi f. 35. seqq. 8) Engel in antiq. hist. Mold. p. 158. 9) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 34. 10) Idem Miron ibidem cap. 35.

А пѣл 1507. Владислав II Країлѣ Țigariеі дп ашл ачеста 1507, дп 28 Маїѣ, аѣ фѣкѣт таре легѣтѣрѣ къ фрате-съѣ Сїцїсмѣнд Країлѣ Полонїеї, дп кареа легѣтѣрѣ, дѣпѣ кѣм стѣ ла Dogїел¹⁾, ачестеа се зїк деспре Молдова: „Іарѣші фїнд къ пентрѣ Молдова ші Воеводзїї еї пѣпѣ акѣма тѣлте ші прїмеждїоасе чертѣрї аѣ фост днтре Антечесорїї пострї — с'аѣ ашезат ка пѣпѣ кѣнд вом трїї пої (Владислав) ші Сїцїсмѣнд, ші вор стѣпнї прїп алецереа де комѣн а церанїлор дп Крѣїмїе ачестеа мошениї, ші рѣтѣшї-їїле челе леїїїте але амѣндѣрор, пентрѣ зїса цeara Молдовеї ші Воеводзїї еї стѣ пѣ се факѣ днтре пої ші днтре церїле поастре сѣедзї, прїчїнї ші пентрѣвїрї, чї цeara ачееа стѣ ретѣлѣ ла пої ші ла Крѣїмеа ачеаста, ші ла сѣпнтѣ Корона ші Крѣїмеа Țigariеї, ші Воеводѣл кареле се ва пѣне дїп време дп време, pro tempore constitutus, пре пої ші пре мошениї пострї, стѣ не кѣпоаскъ Домнѣл съѣ, ші стѣ требѣаскъ стѣ не цїре крeдїнѣцѣ. Тотѣшї вом пѣтеа пої Країї ші мошениї пострї чеї маї сѣс зїшї къ сѣатѣл ші дпвоїреа Домнїлор Преладїлор, Баронїлор ші а челораладїї церанї дїп амѣндѣвѣ Крѣїмїе черка стѣ фачет токмалѣ деспре цeara ші Воеводѣл Молдовеї, ка стѣ пѣ се стѣрѣаскъ пентрѣ ачееа рѣсвоїѣ днтре амѣндѣвѣ церїле, де кѣтѣва с'ар стѣнѣце мошениї пострїї, де че стѣ не фереаскъ Dămnezeѣ. Чї аша ка де пѣ с'ар сѣвѣршї дптоктїреа ачееа прїп пої, ші прїп мошениї пострїї стѣ пѣ фїе вре о прїче пентрѣ ачееа, чї легѣтѣра ачеаста стѣ аїѣ тѣрїмеа са. Іарѣ днтрѣ ачееа днделѣггареа времїї стѣ пѣ стрїче кѣдїнѣлор амѣндѣ-рор Крѣїмїлор.“

Деспре Валахїа тот дп легѣтѣра пѣмїтѣ ла Dogїел²⁾, іарѣші аша се ворѣше: „Іарѣшї де с'ар днтѣшїла, ка Тѣркѣл стѣ се скоале асѣпра цереї саѣ Воеводѣлѣ Мѣнтенескъ, ші Крѣїмеа ачееа, illud Regnum, ва вреа саѣ стѣ о дпшїрѣдеаскъ дп офїціалтѣрї, саѣ къ тотѣл адмїнїтрелеа де кѣм есте акѣма дп сїне, пентрѣ сїне стѣ о кѣпрїндѣ, атѣнчї Маїестатеа чеа крѣїеаскъ, де се ва черка прїп пої пѣмїтѣлѣ Воевод, дїмпрезнѣ къ пої требѣе стѣї стеа днтрѣ аїїсторїѣ, прекѣн дп комѣн пї стѣ ва vedeа matїне а фї. Кареа Крѣїме дѣпѣ че о вом тѣпнтї де тѣнїле Тѣрчїлор, Домнѣл Країлѣ Полонїеї ва фї да-торїѣ а о голї де осташї, кѣт маї репeде а ешї дїнтрѣлса, а се днтѣрна, ші а пї о лѣса дп паче, позѣ, ші Крѣїмеї ачешї Țigariеїї.“

Чїне ар дпкїде дїп легѣтѣра ачеаста а Країлѣлѣ Владислав II, къ фрате-съѣ Країлѣ Сїцїсмѣнд чел дїптїѣ, къ Молдова ші Валахїа п'аѣ авѣт Маїестатеа са, адекѣ: къ п'аѣ фост облѣзїтоаре пѣмаї де сїне, ачела тѣл ар грешї, пентрѣ къ Владислав II Країлѣ

Ънгаріей, пѣмаі кѣт аѣ рѣвнѣт съ аѣвъ Молдова ші Валахія сѣпт сѣне, дартъ нѣ ле аѣ авѣт вре одатѣ, де аѣ ші дат бѣнѣрѣ дн Ардеал Воеводзілор саѣ Домнілор амѣндѣрор церілор. Де се ва днпротіві чѣнева зісеі теле, арете'мѣ пре чѣне аѣ пѣс Владіслав II, саѣ алт Крайѣ Ынѣреск Водѣ, тѣкар дн Молдова, тѣкар дн Валахія, фѣръ де воіа церілор ачестора; кѣчі кѣ аѣ аѣізітат шіі Край Ынѣресці, ва ші Полоніі пре вре о кѣці-ва, пре каріі і-аѣ воіт церіле ачестеа, де нѣ днтрѣці днкаі о партѣ днтр'анселе, де аѣ а-пѣкат ла Домніе, днсѣмѣ нѣ тѣгѣдѣеск; дартъ де ачі нѣ зрмеазѣ, кѣ церіле ачестеа ар фі фост сѣнѣсе лор; пѣнтрѣ кѣ атѣнчі ар фі фост сѣнѣсе Крайлор Ынѣресці, саѣ челор Лешѣці, кѣнд ар фі пѣтѣт ачѣщеа аша пѣне Домніі дн Молдова ші дн цеара Мѣнте-неаскѣ, прекум аѣ пѣс Край Лешѣці пре Палацініі лор ші Край Ынѣресці пре Воеводзіі Ардеалѣзі, каре пѣнере кѣнд с'аѣ днтѣмплат?

Преа вестіѣл Енѣел³⁾ днкъ аша скріе ла ашл де аксм: „Дн ашл 1507, Радѣл (V, саѣ чел маре) аѣ фѣкѣт о легѣтѣрѣ кѣ Сасіі дн Ардеал, ка де кѣтва с'ар гоні ел прпн чѣнева дн Валахія, съ поатѣ скѣпа ла дѣншіі, кареа легѣтѣрѣ сѣпѣ аша: “

„Ноі Радѣл дн міла лѣі Дѣмнезеѣ Воеводѣл церей Мѣntenѣці ш. ч. кѣноащѣм прпн ачестеа кѣ аптѣчесоріі постріі Сѣптеі Коронеі, ші фѣрїцілор Крайлор (Ънгаріей) пѣрѣ-реа аѣ фост крѣдїнчіоші, ші крѣдїнчіоасѣ шѣрвїрї ле аѣ фѣкѣт, тотѣасна прѣтѣгїндѣнеа, ші кѣ ші цеара поастрѣ естѣ тѣдѣлареа Крѣімеі Ынгаріей. Дрѣнт ачѣеа врем съ зрѣтѣм зрѣмелор фѣрїцілор (divogum), аптѣчессорїлор пострі, маі алес зрѣмелор рѣпосатѣлїі та-тѣлїі пострѣ Воеводѣзі Влад маі де кѣрѣнд рѣпосатѣлїі Домнѣлїі Мѣntenѣск, ш. ч. че-лїі де фѣрїцітѣ поменїре. Кѣ пачеа ші трѣвга де пѣрѣреа кареа о аѣ орѣндїт ші фѣ-кѣт кѣ преа днсерїпатѣлїі Домнѣлїі Владіслав дн міла лѣі Дѣмнезеѣ Крайѣл Ынгаріей, Бо-хемїей ш. ч. адекѣ кѣ Домнѣлїі пострѣ челїі мїлостїв, (gratioso), кѣ Прѣлаціі ші Баронїі Крѣ-їмеі лѣі, днпрезѣнѣ кѣ воїерїі ші повїліі церей ачѣстѣїа а поастре чей Мѣntenѣці, сѣвтї цїз-рѣтѣлѣтѣлїі крѣдїнчіошлор пострі врем съ о цїнет кѣ днцеленціі ші лѣзѣторїі де самѣ вѣр-ваціі Маїїстрѣл четѣденлор кѣ цїздекторїі, ші цїзраціі, копсѣлїі ші вѣтрѣнїі четѣціі Сї-вїїлїі ші аї челор шѣпте сказне сѣсѣці дн Ардеал, аша ка лор ші церей съ ле фїм крѣдїнчіоші дн тоате, фѣръ де дншелѣчїне, ші съ трїім кѣ дѣншіі дн паче. Іарѣшї де ар вреа пѣщїне, прекум сѣпѣт Тѣрчіі, саѣ алціі, съ пѣвѣлеаскѣ дн Ардеал цеара преа днсерїпатѣлїі Домнѣлїі Крайѣ, Домнѣлїі пострѣ челїі мїлостїв, саѣ дн цеара поастрѣ ачѣасѣ Мѣntenѣаскѣ, атѣнчі ноі съ фїм даторї аї ста днпротівѣ, ші аї опрї де ла рѣѣ, кѣ тоатѣ пѣтереа поастрѣ, кѣ пѣтереа воїерїлор пострі ші кѣ тоатѣ цеара поас-трѣ, днпрезѣнѣ ші кѣ аѣїсторїѣл Сївїенлор ші ал шѣпте сказне сѣсѣці. Іарѣ де с'ар днтѣмпла ка атѣціа съ фїе немїціі, кѣт ноі съ нѣ ле пѣтем ста днпротівѣ, а-тѣнчі ноі съ фїм даторї сѣпѣт вѣнѣ крѣдїнѣца поастрѣ чеа крѣдїнеаскѣ де кѣ време а днцїнѣца пре Маїїстрїі четѣденлор, пре цїздекторїі ші цїзраціі, копсѣлїі Сївїї-лїі, ші пре днцеленціі челор шѣпте сказне сѣсѣці, деспре мѣщѣмѣгѣрїле Тѣрчілор, ші але алтор, ка вої кѣт маі вїне съ гѣндїціі, ші съ вѣ пѣтеці аѣтра. Прѣсте а-чѣаста де с'ар днтѣмпла, ка съ се скоале вѣрѣн рївал асѣпра поастрѣ днпротівѣ пѣте-

рїи кървіа пѣ ам пѣтеа ста сїнгрї, де че Дѣмнезеѣ съ не фереаскъ, чї де аколо ам скѣпа ла деара преа днсерїпатѣлї Домнїлї Країлїлї пострѣ дн Сїбіїѣ, саѣ дн шепте скаѣне съсецї, атѣнчї тоате четѣдїле, орашеле шї сателе воастре съ фїе дескїсе позѣ, Доамнїи мїєреї поастре, прѣнчїлор, шї тѣтѣрор лѣкрѣлор поастре, воїерїлор пострї шї мїєрїлор, шї прѣнчїлор лор, шї съ авет словодѣ воїе де а днтра къ тоате лѣкрѣрїле, шї аверїле поастре, шї къ тоатѣ фамїліа поастрѣ, де а зѣвовї, рѣшѣеа шї ешї. ѣнде ва маї плѣча. Іарѣшї де с'ар скѣла нїскаї рївалї асѣпра поастрѣ къ карїї вої п'ацї пѣтеа бїрѣї, шї с'ар сїлі, пре пої шї пре чеї че се цїп де пої, а не вѣтѣма дн лѣкрѣрї, шї дн персоане, атѣнчї вої сѣпт вѣпѣ кредїнѣа воастрѣ чеа кредїнеаскъ, съ фїцї даторї тїмпѣрїѣ а не днцїїнѣа. Іарѣшї къ рївалїї пострї дн цїнѣтѣрїле воастре, сълашѣрї саѣ локѣрї де попосїт пѣ вор авеа, ва че есте тѣлѣт, нїчї о вѣкѣтѣрѣ де пѣне, іарѣшї ка нїчї знѣїа дїнтре протївнїчїї пострї сѣї фїе словод а днтра дн деара ачеаста а поастрѣ, къ ацїсторїєл лѣзрїї воастре де самѣ (сїсцумспекцїонум), шї а прѣда фѣрѣ пѣмаї позѣ съ не фїе словод къ ацїсторїєл преа днсерїпатѣлї Прїнѣлїлї Домнїлїлї Країлїлї Днгарїєї, Бохемїєї, ш. ч. ал Домнїлїлї пострѣ челї тїлостїв, шї ал Прелацилор, шї Баронїлор лї, а днтра шї а прѣда, (днделече : де не ам сѣргѣнї дїп деара поастрѣ). Іарѣ ла кѣдїгареа цереї поастре дндѣрѣпт цїзпѣнїї Сасїї съ фїе даторї а не ста днтрѣ ацїсторїѣ. Іарѣшї ка нїчї зн дѣштан ал пострѣ съ поатѣ дншелеа пре оаменїї чеї де лнглѣ пої, іарѣшї де ва грешї чїнева дїнтре оаменїї пострї кѣїва, вом фаче дїрептате шї цїздекатѣ. Іарѣ де с'ар днѣтѣшла, ка фѣкѣторїї де рѣѣ съ фїе оаменї ка ачеїа, пре карїї съ пѣї пѣтем педепсї, атѣнчї съ не фїцї днтрѣ ацїсторїѣ, ка къ ацїсторїєл вострѣ съ фрѣнѣет червїчеа ачелора. Іарѣшї де ар вреа вре зпїї дїнтре шервїї пострї престе воїа поастрѣ съ треакѣ дн деара ачеаста ла рївалїл ачела кареле ар фї атѣнчєа дн деара поастрѣ ачеаста, лѣзрїле воастре де самѣ треѣѣе съ се днпротївеаскъ ачелора, шї съ пѣї ласе съ треакѣ. Іарѣшї пѣпѣ кѣнд вом зѣвовї дн цїнѣтѣрїле воастре, оаменїлор пострї пѣ вом днпгѣдї сѣ пѣзѣеаскъ пре сѣрачї, чї пѣмаї атѣта сѣ пофтеаскъ, кѣт с'аѣ фост обїчнѣїт а се лѣа маї де демѣлѣт не времеа аптечєсорїлор пострї Домнїлор челор вѣтѣрїї, кѣнд аѣ днблат дн мїжлокѣл цїнѣтѣрїлор воастре, іарѣ кѣнд ва да Дѣмнезеѣ, ка съ пѣтем лѣа днпої деара поастрѣ къ ацїсторїєл преа днсерїпатѣлї Домнїлїлї Країлїлї пострѣ, къ ал Прелацилор шї Баронїлор Крѣїшеї Днгарїєї, шї къ ал вострѣ, атѣнчї ла днѣтѣрїареа поастрѣ, тоате четѣдїле, орашеле, тѣргѣрїле шї сателе съ фїе дескїсе аша ка пої днмпреѣпѣ къ Доамна мїєреа поастрѣ, къ прѣнчїї шї тоате вѣзѣрїле, къ воїерїї, мїєрїле, прѣнчїї шї тоатѣ фамїліа лор ачелор че сѣ цїп де пої, фѣрѣ де арїше шї орїче опреалѣ сѣ не словозїцї, сѣ не днѣтѣрїѣт словозї шї дн паче ла але поастре, шї сѣ фачецї сѣ не словоадѣ, шї сѣ фїцї даторї а не петрече, къ вѣпї стрѣжїарї, шї къ чїпсте пѣпѣ ла деара поастрѣ. Іарѣ ка тоате кѣте с'аѣ скрїс маї днпнїте сѣ фїе адеѣѣрате, некѣтїте шї ашезате, фѣгѣдїм сѣпт вѣпѣ кредїнѣа поастрѣ чеа кредїнеаскъ, шї цїзрїт не Дѣмнезеєл чел вїѣ, каре аѣ фѣкѣт черїєл шї пѣмѣнтѣл, пре чеа фѣрѣ де прїханѣ маїка лї, Бергѣра

Марія, пре сънта Кръче, пре сънциі ши сънтеле лѣи Дѣмнезеѣ ши пре сънта Евангеліе, къ ачестеа тоате кѣте с'аѣ скріе маі дѣаинте, фъръ де смінтеалъ ши дѣшелъчѣне ле вом дѣнеа певѣтъмате цѣлъ че вом трѣи, ши вом фаче ка сълзшиі ши оаменіи пострі съ ле цѣлъ. Дѣнтрѣ а кърѣиа поменірѣ ши тѣріе де пѣрѣреа дѣмѣ ачестеа дѣнтрѣте къ спѣлзвратѣ ши астенікѣ печетеа поастрѣ. Дат дѣ четатеа поастрѣ Търговецѣи, съмбѣтъ дѣаинтеа сѣрвѣтоареі мѣченіцеі ши вергѣреі Варвареі. дѣн анял D. 1507.

„Ши поі Гірчѣва Кастелманъл четѣдеі Дѣпоіварѣлѣи, Барѣл Банъл, къ фращіи сѣи, Пѣрвѣл Ворнікѣл ши Данчѣл Ворнікѣл. Строіа Провісоръл Кърѣиі, Колѣа Ворнікѣл, Бадеа Ворнікѣл, Бадеа Кастелманъл, Богдан Логофѣтъл ши Секретарѣл, Пѣрвѣл Маѣістрѣл Агазонілор, Калота Тесаарарѣл, Иван Каліпацкі, Данчѣл Сѣлтарѣл, Бадеа Кѣлчарѣл, Алѣѣ Тесаарарѣл, Дрѣгичі Крѣстіанѣ ши Стефан Пітарѣл, Боіеріи маі сѣе пѣмїтеі цѣреі Мѣнтенеші ш. ч. пре лѣнгѣ ачелаші Радѣ Водѣ Домнъл пострѣ чел мѣлостѣв фѣгѣдѣмѣѣ, сѣнт крѣщѣпѣаскѣ крѣдѣнѣа поастрѣ, ши цѣсрѣм пре Дѣмнезеел чел вѣѣ, кареле аѣ фѣкѣт черѣл ши пѣлмѣлпѣтъл ши пре ферічѣта Вергѣра Маріа, ши пре Сънта Кръче, къ Мѣрїмеа са ва дѣнеа тоате чѣле маі сѣе зѣсе, Маѣістрѣлѣи четѣденілор, цѣзрацілор, консѣллор ши цѣзрацілор, ши челоралалѣи, каріи локѣіеск дѣ пѣмїта четате, ши дѣ шепте сѣазне, фъръ де смінтеалъ, ши фъръ де дѣшелъчѣне, ши поі дѣкѣ дѣкѣт сѣте деспре партеа поастрѣ ашѣнде-реа ле вом дѣнеа пѣрѣреа. Дѣнтрѣ а кърѣиа тѣрїме ши тѣртѣрїсѣре, пре лѣнгѣ печетеа Домнълѣи Воеводѣлѣи пострѣ, Домнълѣи пострѣ челѣи мѣлостѣв, за кърѣде тѣрїмеі сѣде, ам фѣкѣт сѣ се акаѣе печѣдѣле поастре. Дат дѣ зѣоа ши локѣл ка маі дѣ сѣе, ш. ч.“

Дѣнѣ хрѣсовѣл ачѣста скріе Дѣректоръл Едер⁴⁾: „Хрѣсовѣл ачѣста еѣ л'ам скріе дѣн орїцінал, ши сѣте скріе не пергамент ши дѣнтрѣт къ 13 печѣдѣ де чѣерѣ акѣдѣте, Іосіѣ Каро.л Едер.“

Дѣн хрѣсовѣл ачѣста месне поці ведеа, къ Радѣл ал чѣнчѣлеа, Домнъл Валахїеі, п'аѣ фост сѣлѣс, чѣ пѣмаі алѣат ши ка зѣн кліент ѣнгрѣлор, ши къ ел аѣ фост фѣчѣоръл лѣи Владіслав V, кѣм с'аѣ маі зѣс ши ла анял 1493.

Преа вѣстїтъл Енгал⁵⁾ маі адаогѣ ачѣстеа: „дѣнѣ дѣптоматѣрї Богдан III дѣн анял 1507, дѣкѣ мощенїа четатеа де Балѣ кареа і с'аѣ фост дѣрѣсїт дѣн анял 1492.“ Еѣ зѣк къ пѣ пѣмаі четатеа де Балѣ о мощенїа чѣ ши Чѣчѣл, кѣм с'аѣ арѣтат ла аніи трѣкѣцїи ши се ва маі арѣта ши ла чѣі вїторї.

Філіп Кїпрїе⁶⁾ дѣкѣ скріе: „Дѣнѣ че с'аѣ тѣлѣлїт Патрїархѣл Іоакїм дѣн порѣнка Сѣлтанълѣи Баїазет II, соборъл, кареле се адѣнасе пѣнтрѣ аѣѣѣреа Патрїархѣлѣи, аѣ трї-мїе солї ла Ніѣон, кареле де дозѣ орї фѣссѣ Патрїарх Царїградълѣи ши атѣлчї се аѣла дѣн Валахїа, чѣ ачѣста пѣ с'аѣ пѣтѣт адѣѣе сѣ маі прїмеаскѣ Патрїархїа, ши пре солї фъръ де чѣнсте і-аѣ слобозїт де ла сїне. Дрѣнт аѣѣеа дѣ локѣл лѣи Іоакїм с'аѣ фѣкѣт Патрїарх Пахотїе Мїтрополїтъл Зїхпелор.“ Кѣм къ Ніѣон аѣ фост маре прїетен къ Радѣл V поці кѣлѣѣе дѣнтрѣ ачѣлеа каре ле-ам дѣсѣлпат ла анял 1496 дѣн Ценерарїса Базер.

Маї пре зрѣтъ ла анѣл ачеста Кордѣнесъ) адѣче хрисовѣл лѣи Владислав II, прип ка-
реле аѣ дат Сасѣлѣи Барон Шалер локѣл дѣнтре Бѣстрицѣ шѣ Дѣмитра маре.

1) Apud Dogiel in Codice Dipl. Polon. Tom. 1. p. 104. 2) Apud eundem Dogiel l. c. p. 107. 3) En-
gel in antiq. Hist. Valachiae. Part. 1. p. 107. seqq. 4) Ios. Carolus Eder apud Engel l. c. 5) Idem En-
gel in antiq. Hist. Mold. p. 159. 6) Philippus Cyprinus in Chronico Ecclesiae Graecae p. 381. 7) Daniel
Cornides Mss. Dipl. tom. 3. p. 13.

А н ѣ л 1508. Де е адевъртат къ Александрѣ Крайѣл Полоніеї дѣн анѣл 1506 аѣ мѣ-
рѣт, кѣм с'аѣ арѣтат ла анѣл ачела, рѣсвоїѣл дѣнтре Богдан III шѣ Радѣл V дѣнкѣ дѣн а-
нѣл 1506 с'аѣ дѣнтѣмлат, кѣчѣ Мірон дѣл пѣне дѣндатѣ дѣнѣт моартеа Крайѣлѣи Алексан-
дрѣ: шѣ аша грешеше преа вестѣлѣл Енгел 1), пѣнѣндѣл ла анѣл 1507; поате фѣ къ Мі-
трополѣтѣл Валахїеї аѣ мѣрѣт дѣн анѣл 1507, шѣ дѣн анѣл ачела аѣ пѣс Радѣл V дѣн лѣ-
кѣл лѣи пре кѣлѣгѣрѣл Максим, пре кареле дѣл трѣмїсесе сол ла Богдан III Домнѣл Мол-
довеї, кѣм с'аѣ зїе ла анѣл 1506. Дарѣ кѣнд аѣ мерс Радѣл V пре ла дѣнѣнѣтѣл анѣ-
лѣи де акѣм 1508 ла Владислав II Крайѣл Унгарїеї, дѣс'аѣ шѣ пре Максим кѣ сїне, кѣм
вреа преа вестѣлѣл Енгел 1). Еѣ пѣ шїѣ, кѣчѣ Ісѣванфї 2) пѣмат атѣта скрїе: „Дѣн зїеле
ачелеа стѣрпѣт фїнд де вестеа рѣсвоїѣлѣи къ Венецїанї, кареа се лѣдїсе, Радѣл Принѣлѣ
Валахїеї, кареа шѣ цѣара Мѣнтенеаскѣ се зїче, шѣ ка сѣ се арате а фѣ Кліент Унѣрескѣ
дѣнѣт кѣдїнѣа чеа веке, шѣ пѣнѣтрѣ алте требї аѣ венїт дѣн Бѣда ла Владислав адѣкѣнд каї мїлі-
тѣрешѣ дѣнѣпѣрѣтеше дѣнѣшелацї шѣ асѣрконї де чеї маї бѣнї, савїї полїте кѣ аѣр шѣ къ
пїетре скѣтїне, шѣ алте дарѣрї шѣ кѣтва тїмп аѣ рѣтмас ла Крайѣл дѣнкѣркат де дерѣгѣ-
торїї шѣ де чїнѣсѣ. Дѣнѣт ачелеа аѣ дѣвѣндїт де ла Крайѣл кѣ пѣме де дѣнацїе савѣ дѣ-
рѣре Цїоацїѣл де цос, тѣргѣл чел дѣстѣл де маре шѣ вестїт дїн Ардеал, кѣ мѣлте пер-
тїненцїї шѣ венїтѣрї ка сѣ'лѣ аїѣѣ шѣ мошѣнїї лѣи, де каре дар бѣкѣрѣндѣсе Радѣл шѣ мѣл-
дѣмїнд Крайѣлѣи Владислав, кѣ паче с'аѣ дѣнтѣрнат дѣн цѣара са. Нїчї аѣ фост дѣн задар
дат дарѣл ачела, пѣнѣтрѣ къ Радѣл пѣ пѣмат Крайѣлѣи Владислав, і-аѣ фост мѣлѣмїторїѣ
шѣ плекат, чї шѣ лѣи Лѣдовїк фечїорѣлѣи лѣи, і-аѣ рѣтмас крѣдїнчїос, пѣлѣ ла сѣѣршїтѣл вїе-
цїї шѣ Крїмеї ачѣцїа.“ Аша скрїе Ісѣванфї, чї грешеше дѣнтѣрѣнд къ Радѣл V лѣи Лѣ-
довїк дѣнкѣ і-аѣ рѣтмас крѣдїнчїос: пѣнѣтрѣ къ Радѣл V Домнѣл Мѣнтенеаск аѣ мѣрѣт дѣн
анѣл ачеста 1508, пре кѣм мѣртѣрїсеше хрисовѣл де ла Катона 3), кареле сѣнѣ аша:

„Сдравѣлѣлѣи Емерїк Жовор де Жоворг Сѣнт Міхалї солѣлѣи пострѣ, крѣдїнчїосѣлѣи похї-
їѣнїт. Владислав. Асѣтѣл ам азїт шѣ акѣта цїм дїн адевъртатѣ дѣнѣшїндареа крѣдїнчїосѣ-
лѣи пострѣ мѣрїтѣлѣи Іоша де Шом, — къ Воеводѣл Мѣнтенеаск аѣ мѣрїт, шѣ къ Тѣрчїї
аколо сѣнт гата кѣ преа маре шѣ дѣнтреїтѣ оасте, іарѣ воїерїї шѣ тоатѣ цѣара Мѣнтенеаскѣ,
пре кѣм сѣнѣ, сѣнт дѣн маре пѣдежде шѣ дѣнкрѣдїнѣаре шѣ дѣн стѣторїїкѣ крѣдїнчїосїре
спре пої, шѣ спре сѣнтѣ корона поастрѣ, карїї поѣтеск пре зп фечїор ал лѣи Цѣпѣлѣшѣ
Водѣ сѣ ле фїе Воевод. Пѣнѣтрѣ къ ачелеа ам скрїе пѣмїтѣлѣи Комїт, ка ел кѣ тоатѣ
пѣтереа Ардеалѣлѣи, Мѣнтенїлор сѣ ле фїе дѣнтѣрѣ ацїсторїѣ, шѣ пре еї де алт Воевод шѣ
де Тѣрчї сѣ'ї апере, дѣн тот тїпѣл. — — Іарѣ крѣдїнчїосѣлѣи пострѣ вѣдерїтѣлѣи шѣ мѣрїтѣлѣи

Воеводѣми Молдовеі, i-am фѣхѣт де шире, ка ши ел кѣ оасте, кѣ сѣатѣ, кѣ пріндеге де парте ши кѣ апѣраре съ ле аѣште. Іаръ астыѣ ам триміе ла ведерітъ ши мѣрїтъ Ко- мїтъ дїн Сценѣс, кареле аре пре фечїорѣ лѣ Цѣпѣлѣш ла сіне, ка пре ачела съ л трї- мїтъ ла пої. пре кареле лндатѣ лл вом тримїте лл Валахїа кѣ тоате пѣтерїле. Дрепт ачееа дѣле ачелора таре пѣдежде, шиї лндеамнѣ съ рѣтѣлѣ кредїнчіоші, кѣ нѣї вом пѣрѣсі лл вре зн тїпѣ. — Дат лл Бѣда вїнерї ллпїнте де а чїпчеа съпѣтѣлѣ а пѣре- сімеї дїн апл Домнѣлї 1508.“

Дїн хрїсовѣл ачеста поѣї vedeа, кѣ грешеше Мірон Логофѣтъ лл тїмп кѣнд скріе⁵⁾; „Лптрѣ ачестѣ ап 1508, дѣлѣ пащї аѣ мѣрїт Радѣл V Водѣ. Пре зрѣта лѣї аѣ стѣтѣт Домн цереї Мѣптенешї кѣплїтъл Міхнеа Водѣ, кареле аѣ оторѣт пре воїерїї Мѣптенешї.“ Кѣчї Радѣл V саѣ чел маре Домнѣл Мѣптенеск аѣ мѣрїт лл постѣл маре, нѣ дѣлѣ пащї. Дарѣ маї мѣлѣт грешеше преа вестїтъл Енгал⁶⁾ скріїнд: кѣ „Лл апл 1509, лндатѣ дѣлѣ пащї аѣ мѣрїт Радѣл.“ Кѣчї нѣ нѣмаї лл тїмпѣ, чї ши лл апл грешеше, де нѣ кѣтѣ лл апл есте грешалѣ де тїпарїѣ.

Прекум аратѣ хрїсовѣл Країѣлї Владїслав II, чел дїн Бѣда лл 12 Martie дїн апл 1508 дат, кареле се аѣл ла Едер⁷⁾, пре лоша де Шом Ко мїтъл Тїмїшоареї, ши це- перарїѣ кѣплїтанѣл пѣрїїтор Ѣнгарїеї челор де ціос, л'аѣ фост тримїе Країѣл лл цеара Бѣр- сеї, дѣлѣ че аѣ ллцелес кѣ с'аѣ волѣвїт Радѣл V ка съ нѣ ллгѣдѣе Тѣрчїлор, съ пѣпѣ еї Водѣ лл Валахїа, де кѣтѣва ар мѣрї Радѣл, ши де аколо аѣ ллцїїнцат не Країѣл дес- пре тоартеа Радѣлї. Іарѣ Емерїк Жобор се vede а фї фост сол ла Радѣл V лл Вала- хїа, аплїнтрелеа кѣт i-ар фї скріе Країѣл съ ллдемне пре Мѣптенї, съ рѣтѣлѣ крe- дїнчіоші?

Пре фечїорѣ лѣї Цѣпѣлѣш Водѣ, адекѣ ал лѣї Владїслав V, кареле петречеа ла Ко- мїтъл Заполїа лл епїстола кѣтрѣ Жобор тримїе съ нѣ лл зїче пре нѣме Країѣл чї дїн цїв- деката Ко мїтълї Петрѣ де Бозїн пептрѣ зчїдереа лѣї Міхнеа Водѣ, каре о воїѣ адѣче ла апл 1510, се доведеше кѣ с'аѣ кіематѣ Данчѣл, ши Данчѣл ачеста аѣ тревѣт съ фїе фрате кѣ Радѣл V Домнѣл Валахїеї, кѣчї ам арѣтат ла аплї 1477, 1481, 1492 ши чел маї де кѣрѣнд трекѣт 1507, кѣ Радѣл V аѣ фост фечїор лѣї Владеслав V, адекѣ лѣї Цѣ- пѣлѣш Водѣ. Дарѣ кѣт аѣ прївецїт Данчѣл ла Ко мїтъл Заполїа, нѣ се аѣл скріе: доарѣ де фрїка Радѣлї V саѣ челї маре, дѣлѣ рѣѣ обїчеїѣл Домнїлор Ромѣлешї, дїнтрe карїї мѣлїї, маї адесеа орї, аѣ ісгонїт не фрарїї сѣї дїн цїнѣтѣрїле сале.

Пофта Країѣлї Владїслав II де а пѣне ел Домнѣ ши обѣлѣвїторїѣ лл Валахїа, нѣ с'аѣ плїнїт; пептрѣ кѣ Тѣрчїї аѣ пѣвѣлїт нѣ нѣмаї лл Валахїа, чї пре кѣт скріе Мілес⁸⁾, ши лл цеара Бѣрсеї, де знде с'аѣ бѣтѣт ллдрѣлїт прїн лоша де Шом, дарѣ лл Валахїа аѣ ашезат Домнѣ пре Міхнеа саѣ Міхал III Водѣ, деспре кареле аша скріе преа вестїтъл Енгал⁹⁾: „Мїхнеа саѣ Міхал (III) аѣ домнїт преа аспрѣ лл Валахїа де ла апл 1508 ши лл апл 1510 с'аѣ фѣгѣрїт дїн Домнїе. Деспре сѣтѣлѣца лѣї Міхнеа Водѣ, кареле аѣ домнїт дѣлѣ Радѣл V, ллтреїтъ кѣвлїтаро есте. Ніколае Олахѣл зїче кѣ аѣ фост дїн съ-

мънда Дънещлор, ши дрепт ачеса рѣденіе къ неамъ съѣ. Анналіи Валахіеі зикъ, къ аѣ фост фечіоръл арташълѣ Драча дін сатъл Монеці. Маі пре зрѣтъ Сіглер зиче деспре дънсъл: „Міхнеа фііла лѣі Дракъла.“ Ачеші треі асторі с'ар пѣтеа дитокті ла олатъ de ns de nlin, днкаі кът ши кът аша, къ Міхнеа аѣ фост фечіоръл боіеріаі Драча, кареле аѣ фост рѣденіе къ Олахъл, ши Сіглер дін къвѣнтъл Драча аѣ фъкът къвѣнтъл Дракъла. Іаръ еѣ зикъ къ пѣкар ал къі фечіор аѣ фост Міхнеа Водъ, аѣ требзіт съ фіе дін съмѣнца Домнілор Валахіеі челор маі de demълг, алмнтрелеа кѣм ар фі пѣтѣт скріе докторъ. Іоанн Саліе⁹⁾ дн версрїле de пре мормѣнтърїле лѣі: Regnabam nuper multo cumulatius honore, sede parentali splendida sceptrā gerens, адекъ: дмпърѣціам о дїноаръ къ mare чїнете дн скавнъл пѣрїптеск, нѣртѣнд стрълвчїте скїптрърї. Ши кѣм с'ар фі аша de таре дмпрїетепшат Стефан татъл лѣі Ніколае Олахъл къ дънсъл, de ши кънд л'аѣ оторжт аѣ фост de фадъ, кѣм се ва доведї ла анъл 1510, de п'ар фі фост tot дїптр'о віцъ, адекъ а Дънещлор?

Деспре Іоакїм Мітрополїтъл Драреі маі 'наїпте, іаръ акъм а доза озръ Патріархъл Царїградълѣ, аша скріе Еманол Малакс¹⁰⁾: „Ачеста дѣпъ скѣртъ време, іаръші аѣ врѣт съ кълтореаскъ ши съ черчетезе Молдова. Дрепт ачеса авѣнд къ сіне вр'о къцїва клїрїчї аѣ сосїт дн вечїпѣтатеа еї. Авзісе Бордан о Поудавоъ, деспре адъоцїреа ла трїбѣт, кареа о фъкѣсе Патріархъл, пентрѣ къ дѣнд 500 de галбенї, лепѣдасе не Пахомїе дін скавн, ши се пѣсесе пре сіне. Пентрѣ ачеса Прїнцъл ачела п'аѣ врѣт съ'лѣ прїтеаскъ, ва пічі съ'лѣ вадъ, чї аѣ трїміе дін Міністрїї съ'лѣ скоатъ дін тоатъ деара Молдовеї. ва пре въл кареле аѣ рѣлїт Патріархїа дмпротїва капоанелор. Ачестеа азїндъле Патріархъл фозарте с'аѣ дїтрїстат, ши рѣшїнат, ши дїторкъндъ'ші калеа аѣ терс дн Даловїці, ши аколо волпѣвїндъсе de дїтрїстаре аѣ нѣрїт, пентрѣ къ п'аѣ нѣтѣт рѣдѣ вацїокъра къ ел фъкѣтъ. Ашїндереа скріе Фїліп Кїпрїе¹¹⁾. Дін кареа поцї къледе, къ кътъ евлавїе ши къчернїчїе сънт ши Архїереї рѣсѣрїтълѣ.

⁹⁾ Engel in antiq. hist. Valach. Part. 1. p. 190. ²⁾ Idem Engel l. c. ³⁾ Istvanfi Lib. 4. p. 56. ⁴⁾ Katona ad ann. 1508 p. 504. ⁵⁾ Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 36. ⁶⁾ Engel in antiq. Hist. Mold. p. 160. ⁷⁾ Eder in sua collectione Dipl. ⁸⁾ Miles p. 6. ⁹⁾ Doctor Ioannes Salius in Michaelis epigraphio. ¹⁰⁾ Emanuel Malaxus in Hist. Eccles. apud Martinum Crusium in Turcograecia Lib. 2. p. 146. ¹¹⁾ Philippus Cyprius in Chronico Ecclesiae Graecae. p. 382.

Анъл 1509. Неврѣнд Сїрїемъндѣ І Країа Іоанїеї съ стеа пре пачеа каре о фъкѣсе фрате-съѣ Країа Александръ къ Бордан III Домнъл Молдовеї дн анъл 1506, пентрѣ вѣсѣторїа къ Елїсавета сора Країлор, Бордан, пре кѣм скріе Мірон Логофѣтъл¹⁾ ш'аѣ лѣат шїе нѣїере Молдованъ, дін кареа с'аѣ пѣскѣт Стефан VI дарт рѣшїнеамї о аѣ къстат дн анъл ачеста 1509, пентрѣ къ скріе Вановїе²⁾: „Днтрѣ ачеса Бордан Палатїнъл Молдовеї, трекънд къ тоате ошїле сале Ністръл пре ла Хотїн, аѣ дндрѣзнїт а днкънцїсра ши вате Каменецъл, четатеа чеа дін фїреа ши ашезареа са преа таре пре кареа о спѣла рѣжа Стотрїкїаі. Чї дн зѣдар перзѣнд тїмъл лъгъ дънса, de ачї ши аѣ

порнит ошле ши черкэнд ши алте търини, орашеле, сателе ши шърле din Подolia чеа родитоаре каре ера ла кѣпи фъръ де дитърле ши назъ, ле-аъ арс. Де ачи аъ трекът ла Халиция ле фхсесе маі пайнте сказъл дегей ши есте лънгъ Нистръ зидитъ. Де каре лъкръ сѣтъ-шътъндесе стръжаріи чеі din четате ши повилі каріи скѣпаче аколо, сѣлѣнд вѣтъл din противъ аъ арс орашъл чел де лънгъ четате. Bogdan кз тоатъ оастеа сосинд аколо, аъ порнчит де аъ дитинс тѣсрле ши бомбарделе асѣпра четѣи; чи стръжаріи ши повилі дѣнд пѣвалъ din четате асѣпра Ромѣнлор, пре маі мѣлѣ дитр'жнші і-аъ тѣлат, ши лѣнд вѣтъря о аъ арѣкат дн шанѣрле четѣи, ши дитр'жнндесе вѣтедече аъ анѣрат четатеа. Bogdan перзѣнд'ши пѣдеждеа, де а пѣтеа лѣа четатеа пѣтрѣ вѣтеѣа челор din лѣнтрѣ аъ порнит кѣтрѣ Леопойѣ, ши стрікѣнд ши арзінд тоате. аъ сосіт ла Леопойѣ, каре четате е дитърінъ кз дохъ зидрї, кз шанѣрї ши кз мѣлте ваще; ши дикѣндїсрѣнд четатеа тѣсрле ле-аъ дитинс пе деалъл чел де лънгъ дѣса. ка де аколо сѣ о батъ Іаръ Ромѣнї аъ дичепѣт а батѣ четатеа де кѣтрѣ шесѣ, чи пѣ фъръ де мѣлте пердере, кѣчи ешіа стръжаріи ши проѣи кз коаселе, ши дн шанѣрї се вѣтеат кз Ромѣнї; треї зиле с'аъ вѣтът ачи ла зидрї, пѣлъ кѣнд с'аъ нїмерит тѣлъл чел маі таре ал лѣ Bogdan де о глаоѣцъ din четате дитр'жнкатъ ши с'аъ рѣнт, ши маїстрѣл тѣсрлор, кареле ста апроаше, дикъ с'аъ оморѣт тот де ачеа глаоѣцъ. Пѣтрѣ дитр'жнлареа ачеа перзѣнд'ши ініма Bogdan, нїчї гѣнд пѣдежде де а лѣа четатеа, а патра зї дн прїпъ аъ порнит тавѣра, ши лѣсінд четатеа с'аъ трас днаної. Дитр'жнндесе орашъл Рохатїнѣлї л'аъ вѣтът, ши л'аъ дефѣт, дитр'жннтъ кз вїсерїка че ера дитр'жнел дикѣркатъ кз одоаръ де аср ши де арѣнт, ши клопотеле ле-аъ дѣс. Пре Рафаїл Халицкі Домѣл локѣлї кз фрателе лѣ, ши кз тоѣ лѣкѣторїи і-аъ дѣс кз сїне дн Молдова, фїнд кз арзінд кз вїне Країл кз тоатъ пѣтереа крѣїнеї сале ши кз преа маї ошї се грѣвїа а се дитр'на. Пѣтрѣ кз дѣпъ че аъ дитр'жнелес Країл Сїѣстѣндѣ, кз Bogdan кз Молдовенї батѣ Каменецѣл, Халиция ши Леопойѣл, порнїнд дн 4 Август din Краковїа кз грѣзїнїкъ гѣїре мерѣеа тѣнїос ши тѣрват асѣпра Ромѣнѣлї челї некредїнчїос. Неафлѣнд ла Леопойѣ пре немїчї, ш'аъ пѣс оастеа дн рѣнд, кареа сѣ свїа ла 60,000 де кѣтрѣнї, аъ исс повѣзїторїѣ прѣсте дѣса пре Ніколае Каменїцкі Палатїнѣл Краковїеї остапѣл чел лѣдат, ши і-аъ порнчит ка сѣ інтре дн Молдова ши сѣ о прѣде. Дѣсші Країл аъ рѣмас волнав де фрїгѣрї дн Леопойѣ, иѣрѣнд'ї рѣѣ кз пѣ поате фї де фѣцъ дн ошїреа ачеаста. Ніколае Каменїцкі, дѣпъ че аъ трекът Нистрѣл, прїп Шокѣдїа аъ мерс дн орашеле Коломїа ши Снїатїн, ши де ачи ла Чернѣцї, орашъл Молдовей де лънгъ Прѣт, ѣнде лѣсѣнд карѣле ши богѣдїа, ка сѣ пѣ ле фїе сїре дитр'жнкаре, ши пѣмаї тѣлкаре пе вр'о кѣтева зїле лѣнд кз сїне, аъ дитрат дн Молдова, пре кареа преа кѣспїт о аъ дефѣт ши арс. — — Кѣлтрѣїи чеї маї шпорї аъ прѣдат пѣлъ ла Краков ши Котнарї, Чернѣцѣл, Сенеїкѣл, Дорохѣнѣл, Ботѣненї, Тирасовѣца, Степановѣца, Хотїнѣл ши алте ораше ши сатѣ кз кѣрїле Палатїнѣлї аъ арс. — — Пѣлъ ла Сѣчеава Мітрополїа дегей аъ аїѣнс фрїка рѣсвоїлї ачелїа. Bogdan таре се пѣ-

къѡа възънд стрікареа цѣреї сале, даръ нѣ дндръзніа а еші ла ларг фѣрѣ нѣмаї дін пѣдѣрі скѣртѣна пре Полонї, се дндѣрна акѣта оастеа крѣеаскѣ дндѣркатъ де прадѣ, дѣпѣ че аѣ ѡефѣіт Молдова дн дозѣ зечї де зіле, дн каре време Країа нѣ лѣсс весте деспре оастеа са, шї сосїнд ла Ністрѣ, аѣ трекѣт дндѣїѣ воїерїмеа дін Полонїа чеа таре, апої чеа дін чеа тїкѣ: осташії чеї пѣтїці, шї чеї крѣїеці пре карїї дї повѣзїа Тѣрѡвекї бѣрѡатѣл чел вїтеаз рѣтѣсесе дндѣрѣнт шї акѣта съ гѣта съ треакѣ шї еї, кѣнд дн прїпѣ аѣ пѣвѣліт Молдовенїї кѣ Тѣрчїї шї кѣ Тѣтарїї, карїї дндѣ ера вр'о кѣтева мїт дін пѣдѣрїле челе де апроане престе Полонїї чеї че нѣ трекѣсе, шї с'аѣ бѣтѣт ѡоарте кѣмпліт де днѡе пѣрїїле, пѣпѣ че аѣ рѣсѣїт катафрактїї Лешеції, шї Молдовенїї, кѣ Тѣрчїї шї кѣ Тѣтарїї аѣ прїнс ѡѣга. Дн ѡѣгѣ мѣлїї с'аѣ тѣїат шї с'аѣ прїнс дїн-тре кѣпїтенїїле Молдовенїлор треї-зечї, дїн-тре чеї маї де цїос вр'о кѣтева сѣте, дїн-тре карїї аѣ тѣїат Ніколае Каменецкї чїпчї-зечї, ка съ рѣспїлѣтеаскѣ зндереа челор чїпчї-зечї де Полонї, пре карїї і-аѣ ѡост прїнс Стефан (V) Палатїнѣл Молдовеї ла Треѡовѣліа шї і-аѣ тѣїат ла алѣ четате че се кїамѣ Пѡдѡаїце. — — Прїнс'с'аѣ дїн-тре чеї маї де ѡрѣп-те Молдовенї Магїашѣ Логоѡѣтѣл, Кѣрша Пітарїа, Петрїка шї Добрѡстев. карїї с'аѣ дѣс кѣ чеїалалїї рѡї, шї кѣ цїаѡѣрїле де ла прѡївнїчї ла Сїїїстѣндѣ Країа дн Леѡпоїѣ знде дін порѣнка Країаїї, с'аѣ дат мѣлїцмїтѣ лї Дѣмнезеѣ пептрѣ вїрїнїцѣ. Дндѣт-платѣс'с'аѣ вїрїнїца ачеста дн зїоа С. Францїскѣ (дн 4 Октоѡвріе) пептрѣ ачеса зїоа ачеста де атѣнчї пѣпѣ асѣзїї се шї сѣрѡеазѣ де Полонї, зїкѣнд кѣ С. Францїскѣ дндѣ ле-аѣ адїѣтат. Владїслав Країа Днгарїеї шї ал Бѡхемїеї сѣпт тог рѣсѡїїл ачеста п'аѣ дндѣтетат а лѣкра прїп солїї сїї Ошѡалд Карлакїе шї Борнѣмїса, ка съ дндѣпаче пре Сїїїстѣнд кѣ Богдан. Прекѣт і-аѣ шї дндѣпкат, кѣт се ва арѣта ла анѣл вїїторїѣ 1510 пре кѣт скрїе Ваѡовїе, аша скрїе Мірон Логоѡѣтѣл³⁾ кѣ Сарнїкїе⁴⁾.

Чї грѣшескѣ ѡоарте таре Форестї⁵⁾ зїкѣнд: „Воєѡѡдѣл Валахїеї змїлітѣ де артеїле лї Сїїїстѣндѣ, с'аѣ дндѣрнат де і-аѣ пѣлїт трїѡѣтѣл ка зп сѣпѣс, де ла кареле се трѣѣѡеа.“ Шї Хоѡман⁶⁾ скрїїнд: „Шї іарѣшї Сїїїстѣнд Країа Полонїеї дндѣвїнгѣнд не Рѡмѣнї, шї прїнзѣнд сепатѣл дор, не Богдан Вѡдѣ л'аѣ сїліт де і-аѣ цїзрат дн анѣл 1506.“ Пептрѣ кѣ ачестеа нѣ сѣпт адеѡѣрате, кѣт с'аѣ арѣтат дін аѣторїї маї сѣс адѣцїї, шї ѡеї ѡедеа дін хрїсѡѡл Країаїї Сїїїстѣнд I че'лѣ воїѣ адѣче ла анѣл вїїторїѣ. Дарѣ Хоѡман аѣ сѣпт зїселе сѣле дін Кроѡер⁷⁾, кареле кѣнд аѣ ѡорѡїт аша, аѣ ѡост оратор нѣ історїк. Де знде аѣ лѡат Форестї але сале, нѣ шїї.

Деспре лѣкрѣрїле че се цїн де Валахїа аша скрїе преа вестїѣл Енґел⁸⁾, кѣт мї се паре ла анѣл до акѣт. „Історїкѣл Сѣрѡеск Бранковїчї поменеѡе кѣ Міхнеа чел кѣмпліт пре Мітронѡтїѣл Махїсїм дндѣ нѣ л'аѣ пѣтѣт сѣѡерї, шї нѣмаї ка сѣ'лѣ поатѣ депѣрѣта де ла сїне, і-аѣ арѣпкат, кѣ фїїнд ел дін неатѣл деспѡїлор сѣрѡеції, ѡоарѣ Тѣрчїї п'ар лѡа дн нѣтѡе бѣп рѣтасѣл лї дн Валахїа. Врѣнд аша дарѣ Махїсїм съ се депѣртезе і с'аѣ дат прїлеціѣ ла ачеста; Міхнеа с'аѣ сѡѣтѣїт кѣ ѡоерїї сїї, съ факѣ стрѣпсѣ легѣтѣрѣ кѣ Днѣрїї. шї пептрѣ скопѣл ачеста дін Арѣшїѣ, скаѡѣл сѣѣ, аѣ трїмїс пре Махїсїм кѣ кѣрїї

ла Țigări. Maxim aș primit solia, aș pliniț che i c'aș fost Țigăriștii și aș dobândit răsenele Țigăriștii, care răsenele l'aș trimis ne poștă Țigăriștii, iarț el aș ремае Țigăriștii.

1) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 37. 2) Bernardus Varovius in fragmento p. 540. seqq. 3) Idem Miron l. c. cap. 38. 4) Sarnicius in Annalibus Lib. 7. cap. 10. 5) Foresti nel tom. 4. del Maramondo Lib. 10. 6) Ioannes Iacobus Hofmanus in Lexico Univ. 7) Cromerus in oratione Funer. de morte Sigismundi I. Regis Polon. 8) Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 192.

Анхл 1510. Хрисовл деспре пачеа че с'аș фькѣт дитре Сигісмонд I Крайя Полоніей ші дитре Богдан III Домнл Молдовеї, іатъ аша сѣнъ ла Догіел 1):

„Дл пѣтеле Домнлѣ Амін.“

„Noi Sigismund din mila lui Dumnezeu Крайя Полоніей, Мареле Дѣксѣ Литваніей ш. ч. вачем дитре дитре рѣндѣл ачестора тѣтѣрор ші фіеше кѣрѣя, каріи вор четі, с'аș азѣ кѣрѣле ачестеа, кѣчї тѣкар кѣ Țigăriștii маї де демѣл дитре преа'нсеріаціи Крайя Полоніей ші дитре Домнїи дегей Молдовеї аș fost паче ші лїнїше дитреагъ, некѣтїтѣ ші де пѣрѣеа, тотѣшї фїнд кѣ дѣнѣзі с'аș врїт греѣ ші прїмеждїос рѣскоїѣ дитре пої деспре о парте, ші дитре прїетїнѣл пострѣ тѣрїтѣл Домнл Воеводѣ Ioann Bogdan Домнл дегей Молдовеї деспре алтѣ парте, ші сѣ vede кѣ рѣскоїѣл ачела дїн зі дїн зі на креще ші сѣ ва лѣдї, кѣ таре пагѣвѣ а крещїнѣтѣдїї: преа'нсерїатѣл Прїнцѣл Домнл Владїслав дїн ачееа мїлѣ Крайя Țigăriștii ші ал Бохемїей ш. ч. преа'їзвїт фрателе пострѣ шїнд ші кѣдетѣнд дїн ініма са, кѣ тарї ші пѣнѣтѣрате реле, с'ар пѣтеа фаче дитре Крецінїи, де с'ар дитре дїн рѣскоїѣ гроазнїк ші греѣ ка ачеста ші маї дїколо; ші кѣт прїеціѣ кѣ дитре дїн с'ар да некредїнчосїлор маї вѣртос Тѣрїлор сѣ пѣвѣлеаскѣ ші сѣ кѣпрїндѣ Домнїле Крецінїей, кѣпоскѣнд кѣ вечїнїи пѣ се пѣрѣвек дитре сїне, чї се бат дїн сфатѣл тѣтѣрор Консіларїлор дѣрїї ші сѣнѣтї коронї Țigăriștii, дїн дегегѣторїа Крайя Католїк, ші драгостеа лееї Крецінїей дорїнд ка прїнцїи Крецінїей дитре дїн дитре сїне кѣ о рѣвнѣ ші о інімѣ сѣ дїтоаркѣ артеле ші пѣтерїле сале асѣпра пѣгнїлор, сїре стрїкареа ші стѣнѣереа ачестора, аș trimis солїи ші Консіларїи сѣї, сѣ стѣнгѣ ші копѣнеаскѣ рѣскоїѣл ачеста, пре тѣрїдїи Ошвалд де Коровлат Комїтѣл Комаромѣлї ші Кастелланѣл четѣдїлор Тата ші Комаром, ші пре Варнава Белай Банѣл Северїнѣлї, кѣ пѣтереа дитреагъ ші де плїн, карїи кѣ грїжеа ші сїргїнѣда са аș фькѣт, де артеле де дитре пѣрїдїе с'аș пѣс дїос ші ошїле кѣ тодї оаменїи дїн тавере с'аș трас дїпапї.

„Noi dѣлѣ ачееа ам трїмїс дїн Каменецѣ пре Консіларїи пострї чей адеврѣт ші кѣ чїпсте поѣв їзвїдї, пре тѣрїтѣл, чїпстїтѣл, вїтеазѣл ші кѣчернїкѣл Станїслав де Ходецѣ, Маршалѣл Крѣїмеї поастре ші Кѣпїтанѣл Леополїлї ші ал Каменецѣлї, пре Ioann de Ласко ацївѣтѣгорїл де пѣрѣеа ал вїсерїчеї дїн Гнеспа, ші Канчеларїл (логофѣтѣл) Крѣїмеї поастре, пре Георгіе Цѣнскї Кастелланѣл ші Кѣпїтанѣл Белѣлї, ші пре Петрѣ Томїцкї Докторѣл Лецїлор Патрїархїей, Архїдїаконѣл Краковїей ші секретарїл пострѣ, кѣ дѣстѣлѣ пѣтере ші порѣкѣ дїмпрѣвнѣ кѣ пѣмїдїи солїи преа'нсерїатѣлї Домнлї Владїслав

Країзлі Ȣгарієї, Бохемієї, ш. ч. фрателї постръ чезї преа їзбіт; карїї риделнїг шї пїлѣт сѣбїзндсе кѣ Консіларїї шї воїерїї Домнїзлі Воеводїзлі Bordan, Домнїзлі цереї Молдовей, де ла кареле ера трїмїшї кѣ плїнъ шї дестїлъ пѣтере, адекъ кѣ Домнїї Іоанн Тезїл Логоѣтїл, Теодор Кїпїтанїл, Іезк Кїпїтанїл шї Іованн Пїхарнїкїл, прїн тїжло-чїреа нїмїцілор Консіларїлор Маїєстатей фїзденїї а Ȣгарієї, шї рн фаца лор аѣ фїкїт шї дїтїрїт паче шї рїшїтїзїре де нїрїреа дїтїре пої шї дїтїре нїмїтїл тїрїтїл Домнїл Воеводїл Bordan, пої рїкїт ашїндереа нєпїрївїрїле шї дїпротївїрїле, челе дїтїре пої шї цїрїле поастрє шї дїтїре нїмїтїл шїрїтїл Домнїл Воеводїл Bordan шї цєара лїтї чеа Молдовенєаскї, де ашї дїтокнїт шї стїнє, ба де дїтокнїш шї стїнїем прїн рїндїл ачєстора дїтїрї паче шї лїнїше де нїрїреа сїнїт модїрїле шї дїкїєтїрїле маї цїос сїрїсе.

„Антїї дїн одоареле бїсерїчей дїн Рохатїн, кїте се вор афла дїтїрї адевїр сї фїе де азр саѣ де арїнт, саѣ фїе вєстїмїтїрї шї алте подоавє бїсерїчешї, тїрїтїл Воеводїл Bordan, тоатє трєвєе сї де дїтоаркї, фїрї де чєшагї шї дїшєлїчївє. Ачєєашї сї се факъ шї кѣ лїкїрїле алтор бїсерїчї, ка кїте се вор афла, тоатє сї се дїтоаркї дїпапої де дїтїе шїрїїле, ашїндереа шї нї кїлопотєле, ка кїте се вор гїсї, тоатє сї се деа дїдїрїлїт де ашїндоръ нїрїїле.

„Дїкїт єстє десїре дозї кїрїї, карє сї аѣ дат сїнїт пєчєїїле чєле маїї де преа дїсєрїнатїл рєпосатїл Прїнцїл Домнїл Александрї Країл Полонїєї, преа їзбіт фрателе постръ, шї де Консіларїї маїєстатей салє, тїрїтїлїлї Домнїзлі Воеводїзлі Bordan, десїре сора поастръ преа лїмїната Крїїца Елїсавета, ачєлашї Домнїл Воеводїл Bordan трєвєе сї трїмїтї кїрїїїле ачєлєа дї тїнїїле преа дїсєрїнатїлїлї Прїнцїлїлї Домнїзлі Владїслав Країлї Ȣгарїєї, Бохемїєї, ш. ч. преа їзбітїлїлї фрателїлї постръ прїн солїї сїї, шї де ачї дїаїнтє нїрїреа сї нїшї маї аѣкїт ашїнтє де кїєїторїа ачєєа, прєкїт аѣ фїгїдїг солїлор преа дїсєрїнатїлїлї фрателїлї постръ лїї Ошвалд Харлацкї шї лїї Варнава Белїл Банїл де Северїн, кї ва фачє.

„Іарї кєлїзїєїїле карє де ашї фїкїт нєпїтїрї ошїїле дї Молдова трїмїсе, воїерїї тїрїтїлїлї Домнїзлі Воеводїзлі Bordan нї аѣ врїт сї нї де дїтоаркї, чї тот лїкїрїлї аѣ тїпат дїаїнтєа преа дїсєрїнатїлїлї Прїнцїлїлї Домнїзлі Країлї Владїслав шї дїаїнтєа Домнїлор Консіларїлор Крїїмєї Ȣгарїєї. Лїкїрїлї ачєла шї пої дї лїєїтїлї нє цїздеката нїмїтїлїлї преа дїсєрїнатїлїлї Домнїзлі Владїслав, шї нє цїздеката Домнїлор Консіларїлор Крїїмєї Ȣнїрїєї. Іарїшї десїре оаре-карє Петръ кареле се нїтєше прє сїнє фєчїлор де Водї шї десїре тоїї Молдовенїї, карїї аѣ фїзїт дїн цєара Молдовей дї Крїїмєа Полонїєї, оаре трєвєе сї се цїнї ла пої шї дї цєрїїле поастрє, саѣ нї, ачєєа шї пої о ашї лїєат нє цїздеката преа дїсєрїнатїлїлї Домнїзлі Країлї Владїслав, шї а домнїлор Консіларїлор Крїїмєї Ȣнїрїєї.

„Іарїшї ровїї, карїї сї аѣ прїнє дї вїтїлїї, дї стїрїї шї дї орї-чє локїрї, фїе ачєїа повїлї, колонї, саѣ оашєнї сїрїманї, де дїтїе нїрїїїле трєвєе сї се слєвоадї. Іарїшї повїлї, колонї, оашєнї сїрїманї, шї чєтїдєнїї де тїкар нє нєат шї лїтїлї сїлїт, карїї

с'ащ дѣс ши лѣат дін Рохатин, ачеіа тоді треѣзе съ се словоадъ прін тѣрїтѣл. Домнѣл Богдан Воеводѣл Молдовенескѣ, кѣ тоате ѡаменїе лор, каре ле вор аѡеа кѣ сїне. Іарѣші тоді оаменїе, карїе с'ащ дѣс дін Полонїа, ши ши дін партеа Покѣдїеї, треѣзе съ се словоадъ прін пѣмїтѣл Домнѣл Воеводѣл Богданѣ, де ла чел маї тѣре пѣн' ла чел маї мїкѣ, кѣ тоате кѣте вор аѡеа лѣнгъ сїне. Іарѣші ши пої Сїїїстѣнд Країѣл Полонїеї ш. ч. треѣзе съ словозіт тоді оаменїе, карїе с'ащ лѣат дін цѣара Молдовеї тѣкар де че пѣамѣ ши лїмѣ сънт де ла чел маї тѣре пѣнъ ла чел маї мїкѣ, кѣ тоате кѣте вор аѡеа пре лѣнгъ сїне, ши дін Полонїа, ши тѣреле Дѣкатѣл Лїтварїеї. Іарѣші пагѣбеле, каре с'ащ фѣкѣт де дѣбе пѣрїїле прін фѡвѣ ши прѣзі, орї кѣт аѣ фѡст де греле ши тѣрі, де дѣбе пѣрїїле с'ащ цїздекат, ка нїчї о парте съ ле арѣпче пѣрїїї челеїлате.

Іарѣші деспре партеа ачеѡеа а Покѣдїеї, деспре кареа есте сѡада дїтре пої, ши дїтре тѣрїтѣл Домнѣл Богдан Воеводѣл, аша преѣм с'ащ фѣкѣт легѣтѣра маї дїпайте, ам лѣсат съ цїздече преа дїсерїпатѣл Прїнцѣл Домнѣл Владїслав Країѣл Җнгарїеї ши ал Бохемїеї, ши домнїї Консїларїї Крѣїмеї Җнгрѣшїї, аша, ка орї че зі ва пѣне Маїестатеа лѣї, пре зіѡа ачеѡеа ва трїмїте Консїларїї сѣї, пре карїї ши кѣдї се ва мїлѡстївї а трїмїте. Ної пре ачеїашї зі ши време вом трїмїте патрѣ Консїларїї аї пострї, ши ашїндѣреа ва треѣзі тѣрїтѣл Домнѣл Богдан Водѣ съ трїмїтѣ патрѣ Консїларїї аї сѣї не зіѡа ши времеа ачеѡеа. Іар Консїларїї ачеїа аї Крѣїмеї Җнгрѣшїї вор цїздека, ши дїдрѣпта пѣмїтѣ пѣрїїчеа де цѣарѣ аша, кѣм аѣ фѡст не времїле челе ѡтрѣне але преа дїсерїпацілор Прїнцілор Країлор Полонїеї ши але Воевозілор ши Домнїлор церїї Молдовеї челор де дѣмѣл, ши де лѣ ва тѣрѣе вр'о парте, съ фїе де фадѣ, пре терпїнѣл ши зіѡа пѣсѣ, партеа ачеѡеа сѣ ши пѣардѣ кѣдїнѣа ши касѣа са, де лѣ се ва дїтѣшїла оаре-кѣрѣїа дїтре пѣрїї, де че Дѣмнезеѣ съ фѣреаскѣ, токїна атѣпчеа вр'о стрїтѣмѣтате ши дѣмнедекаре тѣре, греа, ши де а се ѡѣга дї сѣтѣ, сѣщ прѡтївнїкѣ, сѣщ реа дїтѣшїларе.

„Іарѣші пагѣбеле, каре с'ащ фѣкѣт дї оаменїе ши добїтоаче, дін церїїле поастре ши дін цѣара Молдовеї, прін сѣпѣшїї ши оаменїе пострї чеї пѣтїїїї, ши де одатѣ прін шѣрѣвїї ши сѣпѣшїї тѣрїтѣлї Домнѣлї Богдан Воеводѣлї Молдовеї, дѣнъ тїмѣл, дї кареле с'ащ фѣкѣт дїчетареа де ла арте дїтре пої ши дїтре Домнѣл Богдан Водѣ прін мїлѡчїреа соллор Маїестатеї фрѣнцїї дін Җнгарїа, тоате треѣзе съ се дїтоаркѣ, ши сѣ се пѣтѣаскѣ, кѣте се вор арѣта кѣ дїрѣпѣл, ши дѣстѣл, ши оаменїе чеї рїї, карїе аѣ фѣкѣт пагѣбеле, де дѣбе пѣрїїле треѣзе съ се пѣдѣпсеаскѣ.

„Іарѣші де ва дїцѣлѣе тѣрїтѣл Домнѣл Богдан Водѣ деспре Тѣрчї, сѣщ ашї прѡтївнїчї, кѣ ар вреа съ цѣѣѣаскѣ церїїле поастре, деспре ачеѡеа ва треѣзі съ не дїшїїнѣеа пре пої ши пре кѣпїтанїї четѣдїлор поастре челор дін тѣрїїнї, ши лѣ ва да нїчї сѣатѣ, нїчї ашїсторїѣ Тѣрчїлор, ши алтор пѣмїчї аї пострї ши аї Крѣїмеї поастре, ашїатѣ, сѣщ пре аскѣпѣсѣ, чї дѣнъ пѣтїнѣа са, ле ва фї лор пѣмїкѣ, лѣнд аѣарѣ Маїестатеа Крѣїеаскѣ, ши Сѣпѣтѣ Корѡна Җнгарїеї. Ашїндѣреа ши пої Сїїїстѣнд Країѣл де вом прїчѣне, кѣ ва сѣ вїнъ вр'о рѣѣтате асѣпра тѣрїтѣлї Домнѣлї Богдан Водѣ, ши асѣпра цѣреї лѣї чеї

Молдовенеші, де ла орі-каре немічі аї лзі, деспре ачсеа дї вом дїщїица, нічі вом да сфат шї аїсторїї протївнїчїлор лзі, шї протївнїчїлор церї лзі чеї Молдовенешї, апрїатѣ, саѣ пре аскънсѣ, чї дънъ пстїица поастрѣ ле вом фї лор немічі, лънд зфарѣ Маїестатеа Кръїеаскѣ шї Сьнтѣ Корона Țigariеї.

„Іаръшї пре нічі зї протївнїк ал поастрѣ, тѣкар чїне с'ар псмї пре сїне Domnї Кръїмеї Полонїеї саѣ марелї Дькатълї Літванїеї, саѣ алтор церї але поастре, шї ар венї ла тѣрїтѣя Domnѣя Bogdan Vodѣ, саѣ ла нїскарї сьпнзшї аї лзі, дї ва прїмі псмїтѣя тѣрїтѣя Domnѣя Bogdan Vodѣ, саѣ зрнїторїї лзі, нічі дї вор да локѣ шї храпѣ ачелзїа, нічі ла сїне, нічі ла оаре кареле дїнтре сьпнзшїї лор, чї пре зї опѣ ка ачела, орі знде с'ар аззї, шї гъсї дн цеара лзі, саѣ ла орі каре дїнтре сьпнзшїї лзі, требъе сь'л лепене шї скоатѣ дїн цеара са, ка нічі леак де време сь ретънѣ дн цеара лзі. Ашїндереа шї пої Сїціемснд Країсї шї зрнїторїї пострі пре нічі зї протївнїк ал тѣрїтѣялї Domnѣ-лзі Bogdan Vodѣ, тѣкар чїне с'ар псмї пре сїне Domnї церї Молдовеї, шї ар венї ла пої саѣ ла Кръїмеа поастрѣ а Полонїеї, саѣ ла мареле Дькатълї Літванїеї, шї ла челелалте церї але поастре, саѣ ла вр'нъл дїнтре сьпнзшїї пострі, дї вомѣ прїмі де ачї дїпїнте, нічі локѣ, шї храпѣ дї вом да дн церїле поастре, саѣ вр'нъл дїнтре сьпнзшїї пострі, чї пре знъл ка ачела, орі знде с'ар аззї, саѣ гъсї дн церїле поастре, саѣ ла тѣкар чїне дїнтре сьпнзшїї пострі, требъе сь'л леуъдън шї скоателї дїн церїле поастре, аша ка нічі о цїрѣ де тїмн сь ретънѣ дн цїнстѣрїле поастре.

„Іаръшї де с'ар дїтѣмїла, ка сь фъгѣ вр'нъл повїл саѣ вр'нъл шерѣ ал поастрѣ ла тѣрїтѣя Domnѣя Bogdan Vodѣ, саѣ дн цеара лзі, саѣ ла оаре-каре сьпнзс ал лзі де ачї дїпїнте, знъл ка ачела требъе сь'шї чеарѣ їертаре шї граціе, де ла пої, прїн сїне, саѣ прїн рѣгъмїнтеа псмїтѣялї Domnѣлї Bogdan Vodѣ; шї де шї ва къпъта їертаре шї граціе де ла пої, дї ва фї словод шї секър а се дїтѣрна ла пої, іарѣ де пѣшї ва къпъта їертаре шї граціе, атълчеа тѣрїтѣя Domnѣя Bogdan Vodѣ пре ачела пѣл ва цїнеа нічі ла сїне, нічі цеара са, нічі пре аскънс, нічі апрїат. Іаръшї де с'ар дїтѣмїла сь фъгѣ вр'нъл повїл саѣ вр'нъл шерѣ ал тѣрїтѣялї Domnѣлї Bogdan Vodѣ ла пої, саѣ дн Кръїмеа поастрѣ а Полонїеї, саѣ дн мареле Дькатълї Літванїеї, саѣ ла орі чїне дїнтре сьпнзшїї пострі, де ачї дїпїнте, знъл ка ачела требъе сь'шї чеарѣ їертаре шї граціе де ла Domnѣя сьѣ Bogdan Vodѣ, прїн сїне саѣ прїн мїжлочїреа поастрѣ, шї де'шї ва къпъта їертареа шї граціе де ла псмїтѣя Domnѣя Bogdan Vodѣ, дї ва фї словод шї секър а се дїтѣрна ла псмїтѣя domnѣя сьѣ, іар де пѣ і се ва їерта смїнтеала, пої пѣ требъе сь'л цїнет пре ачела нічі ла пої, нічі дн церїле поастре, нічі дї вом дїгъдзї сь ретънѣ, нічі пре аскънс, нічі апрїат.

„Іарѣ де с'ар дїтѣмїла дїн оаре-че пронїе Дъмпнезеаскѣ, де че Дъмпнезеѣ сь фереаскѣ, ка тѣрїтѣя Domnѣя Bogdan Vodѣ де оаре-каре дъштанѣ, кърсіа пѣ і-ар пѣтеа ета дїпротївѣ, сь се скоатѣ дїн цеара са, ла Кръїмеа Полонїеї саѣ ла мареле Дькатълї Літванїеї, саѣ дн оаре-каре церї, четъдї шї ораше але поастре, церїле поастре вор фї

дескисе лѣ, тѣне-са, шѣеріи сае, прѣчлор сѣ, сѣрорлор сае, воерлор сѣ кѣ тѣеріе лор, сѣвшлор сѣ, шерблор сѣ, ші кѣ тоцї чеї че се цїп де дѣнсѣл, ва пѣтеа вені ла пої, саѣ дн Крѣтеа поастрѣ а Полоніеї, саѣ дн мареле Дѣкатѣл Літваніеї, саѣ дн четѣдіе ші орашеле поастре, ші ва пѣтеа зѣвові, орї энде ва вреа дн Крѣтеа поастрѣ а Полоніеї, саѣ дн мареле Дѣкатѣл Літваніеї. Ші пої атѣчї требѣе сѣ іѣвїт ші сѣ цїпет дн градіе ші дн чїпсте пре нѣмїтѣл Богдан Водѣ, пре тѣма са, пре тѣереа са, пре прѣчїї сѣ, пре сѣроріе сае, пре воерїї сѣ кѣ тѣеріе лор, пре шербїї ші сѣвшїї сѣ, шїї ва фї лѣ секѣр, слобод ші дескїс дїп Крѣтеа поастрѣ а Полоніеї, саѣ дн мареле Дѣкатѣл Літваніеї, а шї кѣцїга іарѣшї патріа са, деара Молдовеї. Днтр'о дн тѣмларе ка ачеса пої днкъ требѣе сѣл ацїѣтѣм пре ел кѣ тоатѣ пѣтїнда ші пѣтереа поастрѣ, ка сѣ шї поатѣ кѣцїга днпої патріа са, деара Молдовеї. Ші кѣнд дн ва ацїѣта, Домнѣл Дѣмнезеѣ, ка сѣ шї кѣцїѣ дндрѣпт тощенїреа са, деара Молдовеї, дн ва фї лѣ слобод, секѣр ші дескїс фѣрѣ де вре о пагѣѣ а ешї дїп дерїе поастре, кѣ тѣмтѣса, кѣ тѣереа са, кѣ прѣчїї сѣ, кѣ сѣроріе сае, кѣ воерїї сѣ, ші кѣ тѣеріе ші прѣчїї лор, кѣ тоцї шербїї сѣ, кѣ тоатѣ богацїа, ші кѣ тоатѣ лѣкрѣрїе сае каре ле ва аеа, ші іарѣшї а се днтрѣна дн патріа са, деара Молдовеї.

„Іарѣшї пегѣдїторлор дїп дерїе, ші дн мареле Дѣкатѣл Літваніеї, требѣе сѣ ле фїе слобод ші дескїс а терѣе дн деара Молдовеї, ші а кѣмпара ші а вїнде, ашїндереа дн деара Тѣрческѣ, ші дн деара Бѣсаравїлор саѣ Валахїа, пѣтїнд хѣрмїнцїіе, дѣнѣ лецїе ші вѣмїе челе вѣтрѣне, фѣрѣ пагѣѣа хѣрмїндашїлор ші а ватешїлор; ашїндереа ші пегѣдїторлор дїп Молдова требѣе сѣ ле фїе слобод ші дескїс а терѣе ші а пегѣдїторї дн дерїе Крѣтеї поастре, ші але марелѣї Дѣкатѣлї Літваніеї, пѣтїнд челе аде-вѣрате хѣрмїнцїї дѣнѣ овїчеїл ші вѣмїе челе вѣтрѣне, фѣрѣ пагѣѣа хѣрмїндашїлор ші а ватешїлор.

„Іарѣшї требѣе сѣ се факѣ дїрептате пентрѣ стрѣмѣѣтѣцї ші даторїї де днѣе прѣдїе. Іарѣшї оаменїї чеї рѣї требѣе сѣ се педенсеаскѣ де днѣе прѣдїе, ші нїчї о партѣ требѣе сѣ ле шѣртінеаскѣ спре пагѣѣа ші стрѣмѣѣтатеа алѣвїа. Іарѣшї де вор аеа вр'о стрѣмѣѣтате сѣвшїї пострї де ла деара ші сѣвшїї тѣрїтѣлїї Домнѣлї Богдан Водѣ, ачецїа требѣе сѣ чеарѣ дїрептате де ла Кѣпїтанїї дїп Хотїнѣ, Чернѣцї ші Сорока, ші Кѣпїтанїї ачеїа вор аеа пѣтере депїн де а фаче дїрептате фїеѣе-кѣрѣїа дїндре сѣвшїї пострї. Ашїндереа де вор пѣдї вр'о стрѣмѣѣтате сѣвшїї тѣрїтѣлїї Домнѣлї Богдан Водѣ де ла сѣвшїї пострї дїп дерїе Галїцїеї ші а Подолїеї, ачецїа требѣе сѣ чеарѣ дїрептате де ла Кѣпїтанїї дїп Каменецѣ ші Халїцїа: карї вор аеа пѣтере депїн де а фаче дїрептате тѣѣрор сѣвшїлор нѣмїтѣлїї Домнѣлї Богдан Водѣ деспре тоцї оаменїї карїї локѣсек дн Галїцїа ші Подолїа. Іарѣшї де се ва днтѣмпла ка сѣ фїе сѣадѣ ші прїче дндре Кѣпїтанїї пострї ші дндре Кѣпїтанїї тѣрїтѣлїї Домнѣлї Богдан Водѣ, атѣпчеа ші пої ші нѣмїтѣл Домнѣл Богдан Водѣ требѣе сѣ трїмїетем пре Консіларїї пострї, ка сѣ днпаче сѣезїе ші прїчїе ачелеа, ші сѣ факѣ дїрептате амѣндѣрор прѣдїлор.

„Іарші преа днсеріпатѣл Прінцѣл Домнѣл Владіслав дін міла лѣі Дѣмнезеѣ Краіѣл Унгаріеі, ші ал Бохеміеі, ш. ч. преа ізвітѣл фрателе пострѣ, тоате дикейетспіле маі сѣс зісе, ші пачеа ачеста де пѣрѣреа аша о ва скріе дн кѣрціле сале, каре ні ле ва да поѣз амѣндѣрор, ка тоате кѣте с'аѣ дикіс ші скріс маі сѣс, сѣ се цінѣ ші сѣ се плінеаскѣ де дѣмбе пѣрціле, ші пачеа чеа де пѣрѣреа певѣтѣматѣ ші дн вечі сѣ се цінѣ де дѣмбе пѣрціле.

„Каре тоате, ші фіеѣше—каре кѣм с'аѣ скріс маі днаіпте поі чел маі сѣс зіс, Сіціс—мѣнд Краіѣл Полоніеі, амѣ цівратѣ ші ціврѣмѣ, ам фѣгѣдзітѣ ші фѣгѣдзімѣ пентрѣ поі, ші пентрѣ зрѣмѣторіі пострі, кѣ ле вом пліні ші цінеа таре ші вѣртосѣ некѣтїте, днтреї, ші певѣтѣмате, фѣрѣ де вре о дншелѣчїсне. Ашіндереа ам цівратѣ, кѣ кѣ мѣрїтѣл Домнѣл Богдан Воеводѣл Молдовеі, кѣ зрѣмѣторіі лѣі, ші кѣ деара Молдовеі вом цінеа паче де пѣрѣреа, таре ші вѣртосѣ, некѣтїтѣ, днтреї ші певѣтѣматѣ, фѣрѣ де вре о дншелѣчїсне ші челшагѣ, сѣпт ціврѣмѣтѣл пострѣ, ші кредїнѣа поастрѣ чеа кредїнеаскѣ, ші сѣпт ціврѣмѣтѣл ші кредїнѣа тѣтѣрор Архіепископілор, Епископілор, ші Преладїлор сѣфлетешї, ші Консіліарїлор пострі. Ашіндереа ші а Консіліарїлор челор маі тарї, ші челор маі нічі. Днтрѣ а кѣрора тѣтѣрор, ші а фіеѣше—кѣрѣсія, маі таре тѣрїте, ші тѣрѣтѣрїе ам порѣнїт де с'аѣ акѣдат де ачестеа печедїле, а поастрѣ чеа маі таре, ші але Консіліарїлор пострі. Дат дн Каменецѣ дн 23 Іанѣарїе дін анѣл Домнѣл лѣі 1510.

Дін Дїпломатѣл ачеста кіар се доведеск грешелеле де Хофман фѣкѣте, каре с'аѣ а дѣс ла анѣл маі де кѣрїнд трекѣт. Дарѣ Петрѣ прївеагѣл, деспре каре се фаче ворѣѣ ла днчепѣтѣл Хрісовѣл лѣі ачестѣя, оаре нѣс е Петрѣ VI Парешѣ, кареле аѣ домпїт дѣпѣ ачестеа дн Молдова ла анѣл 1527, прекум ні се vede mie?

Деспре тоартеа лѣі Міхнеа сѣѣ Міхаїл III Домнѣл Валахіеі аша скріѣ Анпалїі вісерїчеі дін Брашовѣ²⁾): „Дн анѣл 1510, Міхнеа Воеводѣл Мѣнтенееск се омоарѣ де Іаксіт дн Сївіїѣ.“ Маі пре ларг скріе Ніколае Олахѣл³⁾, деспре Міхнеа зїкѣнд: „Дн Сївіїѣ нѣс дѣпѣ мѣлѣтѣ време, кѣнд дін вісерїка Католїческѣ пентрѣ чїнстѣа лѣі се петречеа де татѣл меѣ (Стефан) ші де Іоанн Хорват дін Вїнгарт кѣтрѣ сѣлашѣ, оаре—каре Дїмітрїе Іаксіт де пеатѣл сїрбеск, сѣрїнд дін леашѣ, кѣнд нічі гѣндеа, нічі се темеа ка знѣл кареле ера сѣпт кредїнѣа де овѣше, пе треї сѣѣ патрѣ локѣрї л'аѣ рѣнїт маі дн брацелеле челор чел петречеа, ші але кѣртенїлор челор мѣлї, карї дін порѣнка лѣі, ка сѣ нѣс се вадѣ а се дндол кѣ гѣндѣл деспре кредїнѣа чеа де овѣше, тої ера десартаці, ші л'аѣ істовїт. Іаксіт дикѣ дѣпѣ че аѣ пѣтрат пелецївіреа, с'аѣ фѣгѣрїт ла сѣлашѣл дін вечїні, ші де знѣл дін породѣл чел аїїдатѣ, пентрѣ вѣтѣмарѣа секѣрїтѣїї Крїеїцї, ші ачеї де овѣше, днпшїкѣндѣсе аѣ перїт ка зп вѣлѣтѣмат.“

Сїглер⁴⁾ дикѣ скріе: „Міхнеа феїорѣл лѣі Дракѣла пентрѣ кѣмїліреа ші тїрѣніа са чеа преа таре фѣгѣрїндѣсе дін Домнїа Мѣнтенеескѣ, аѣ фѣїїт дн Сївіїѣ, знде сѣпт трептеле де сѣпт аркѣл де лѣнѣгѣ піаїѣ фѣрѣ де весте се омоарѣ дін леашѣ прїн Дїмітрїе Іаксіт дн 12 Мартїе, зїоа С. Грїгорїе Папел дін анѣл 1510. Іаксіт кѣ соїїі лѣі се таїе

de Sibiani, karij съ рѣсколице пентрѣ ачеса. Михнеа кз чинсте се дигроанъ дн вѣсерѣка Сѣптеї Крѣчи de la Dominikani.“

Іаръ Филдих⁵⁾ зиче: „XII, Михнеа Водъ чел рѣѣ фечіорѣл Арташѣлѣ Драча дн сатѣл Мошеці аѣ оторѣт маре мѣлѣме де воіерї; чї неамѣл воіерілор дн Краіова, адекъ Първѣлещї с'аѣ мѣнтѣт, шї аѣ скѣпат престо Дѣнѣре, токмаї ла Царїград; ачеста аѣ домпїт треї ані фѣрѣ треї лѣнї.“

„XIII, Влѣдѣшѣ Водъ с'аѣ фѣкѣт Домнѣ дн локѣл лѣї прїн Първѣлещї, іаръ Михнеа Водъ аѣ фѣцїтѣ ла Ардеал дн Сїбіѣ, пе времеа ачеса аѣ венїт Дѣнїтрѣ Іаксїт, шї Данчїл фечіорѣл лѣї Цѣпѣлѣшѣ Водъ кз кѣрѣї де ла Країл, шї с'аѣ днїтїмпнат кз Михнеа Водъ, кѣнд мерѣа ачеста пе треїте дн вѣсерѣка Католїческѣ, кѣчи се лѣсесе де леѣѣа гречеаскѣ, шї се фѣкѣсе де леѣѣа лѣтїнеаскѣ, знде чеї маї сѣс нѣмїці воіерї пре Михнеа ачеста л'аѣ ісѣт де пѣрете. Деңї с'аѣ аднат четѣѣенї дн Сїбіѣ, шї амѣндѣрор зчїгѣторілор ачестора ле аѣ дат илѣга са, сѣтїгѣндѣле вїеага.“

Дестѣл де кїар скрїе Филдих, даръ шї маї кїар се кзпрїнде тоатѣ траѣедїа ачеста дн хрїсовѣл Комїтѣлѣ Петрѣ де Боцин, кареле се афѣ ла Едер⁶⁾, шї сѣпѣ аша: „Noї Комїтѣл Петрѣ, Комїтѣл де Сѣптеї Георгїе, шї Боцин дїсдекѣторїл Кѣрѣї преа днсепрїпатѣлѣ Домнѣлѣ Прїнцѣлѣ Владїслав дн мїла лѣї Дѣннезѣѣ Країлѣлѣ Ѣнгарїеї, Бохемїеї, ш. ч. Воеводѣл Ардеалѣлѣ шї Комїтѣл Секѣлор, ш. ч. фачет днїїнѣаре, кѣ фїїнд кз знїї повїлї дн Ардеал, вїнерї дѣпѣ зїоа Сѣптеїлѣ Пѣпѣї Грїгорїе дн Сїбіѣ, аѣ венїт днїнїтеа поастрѣ Іоанн Агога де Сїбіѣ пентрѣ днцелендїї шї лѣкторїї де самѣ Маїїстрѣл четѣѣенїлор, дїсдекѣторїї шї дїсрацїї, четѣѣенїї шї консѣлїї, шї тоатѣ комѣнїтѣтеа Сїбіѣлѣ кз кѣрѣї де прокѣторїе, шї дн тїнѣ де тѣдѣманѣ пе аѣ кѣвѣпѣтат аша: кѣ тѣкар кѣ рѣпосатѣл шѣрїтѣл Михнеа Воеводѣл Мѣнтенеск, дѣпѣ че аѣ фѣцїг дн Ардеал, шї с'аѣ ашезат дн Сїбіѣ дѣпѣ легѣтѣрїле шї днкрѣдїнѣареа Домнѣлѣ Країлѣлѣ поастрѣ, шї днкрѣдїнѣареа, шї днпрѣмѣтѣтата фѣгѣдїнѣцѣ а Домнїлор Преладїлор шї Баронїлор, ар фї треѣзїт сѣ се цїпѣ дн паче, шї де алцїї днкѣ сѣ се апере, тотѣшї рѣпосатѣл сдравѣнѣл Дїмїтрїе Іаксїт дн сѣатѣл шї днцеленѣереа кѣ рѣпосадїї сдравенїї Данчїл фїѣл реносатѣлѣ Цѣпѣлѣшѣ, шї кз Алѣескѣл воіерїлѣ Мѣнтенеск, неѣзгѣнд дн самѣ днкрѣдїнѣареа шї днпрѣмѣтѣтата фѣгѣдїнѣцѣ а Маїестатѣї Крѣїенїї, шї ал челораладїї Преладї шї Баронї, шї а поастрѣ, ба шї а са, каре нї о фѣкѣсе позѣ десїре ачеса днпротїва словозенїеї, шї а днпрѣмѣтѣтѣї фѣгѣдїнѣцѣ а четѣѣїї Сїбіѣлѣ, кѣнд се днѣрѣна нѣмїтѣл Михнеа Водъ дн зїоа ферїчїтѣлѣ Пѣпѣї Грїгорїе дн парохїа четѣѣїї кѣтрѣ сѣлашѣл сѣѣ, атѣнѣа нѣмїтѣл Дїмїтрїе Іаксїт, лѣнд кз сїне пре знїї прїетенї, шї орѣашї аї сѣї, днтрарѣадїї шї кз пѣтереа пѣѣлїнд асѣпра лѣї Михнеа Водъ, пре ачеста кз вїклешѣгѣ, кз дншелѣчїзне, шї кз кѣцетатѣ рѣѣтѣте, пре вр'о кѣтеѣа локѣрї рѣнїндѣл, кз тоарте ама-рѣ і-аѣ стїне вїеага, токма кз пѣтереа; чї днцеленѣнд дѣпѣ ачеса четѣѣенїї, кѣ пеленѣдїре ка ачеса с'аѣ пѣтрат дн мїжлокѣл лор, шї аїрїнѣндѣсе де мѣнїе, шї де одатѣ фѣкѣндѣлїсе мїлѣ де Михнеа Водъ, дѣпѣ обїчїеїл лор, фѣрѣ де вре зн рѣнд, пѣѣлїнд пре

лъкашрїле нѣміцілор Дімітріе Іаксіт, шї Данчіа Цъпълѣшѣ, пре еї дїмпрезнъ кѣ вр'о кѣдї-ва прїетенї аї лор ашїндереа кѣ амаръ моарте і-аѣ оторѣт. Дрепт ачееа нѣмітѣл Іоанн Агота, дѣнъ че аѣ тѣдѣмънїт дн персоана са, шї дн персоанеле нѣміцілор Ма- цістрѣлї четъденїлор, але цїздекторїлор шї цїзрацілор, шї шї але тоате четъці Сїбіялї, аѣ пофїтїт, ка пої дѣнъ кѣрѣл лецілор, съ черкѣмъ, оаре не леце с'аѣ фъкѣт ачееа де Сїбі- апї, аѣ нѣ? Іаръ пентрѣ кѣ с'аѣ афлат дїн есперїенціе, шї дїн тѣртѣрїсіреа, каре кѣ цїзрѣмънїт о аѣ днѣрїт 21 де четъденї днїантеа ноастрѣ, кѣ нѣмітѣл Міхнеа Водѣ дїн кѣцетатъ рѣхтате с'аѣ оторѣт прїн нѣмітѣл Дімітріе Іаксіт, дїн сѣатѣл нѣміцілор Данчі- лѣ Цъпълѣшѣ, шї ал Албескѣлї днпротїва днкредїнцѣрїї Домнѣлї Країлї пострѣ шї а челоралалці Прелаци шї Баронї аї Крѣїмеї Ѣнгарецїї, шї днпротїва фъгъдїнцїеї ноа- стре, ва шї днпротїва фъгъдїнцїеї лѣї Дімітріе Іаксіт, кареа о аѣ фост фъкѣт позѣ, шї днпротїва кѣдїнцілор шї словозенїлор, шї днкредїнцѣрїї четъці Сїбіялї, ш. ч. — — Дїн сѣатѣл чел рѣсконт ал повїлїлор, карїт аѣ фост кѣ пої, ам цїздекат кѣ Дімітріе Іак- сіт, Данчіа Цъпълѣшѣ, Албескѣл шї чеїалалці соці аїлор. — — пре леце шї кѣ кале с'аѣ оторѣт. Дат дн локѣл шї термінѣл маї сѣс днсемнат, дн анѣл Домнѣлї 1510 (А. С.). Четїтѣ шї дндрептатѣ.“

„Дн сѣвршїтѣл Хрїсовѣлї ачестѣїа скрїе Едер: „Хрїсовѣл ачеста к'ам днкѣлчїт шї недлцелес, дїн орїціналѣл сѣѣ днсѣмї еѣ л'ам скрїе шї тѣртѣрїсеск кѣ есте асеменеа орїціналѣлї.“ Шї вїне зїче Едер, кѣ есте днкѣлчїт, дарѣ нѣ е де а те мїра, кѣ аша ера днцеленцїїнеа оаменїлор де атѣнчї; тотѣшї трагедїа лѣї Міхнеа сѣѣ Міхаїл Шї, Дом- нѣлї Валахїеї, маї вїне се спѣне днтрѣнѣсѣл де кѣт кѣм сѣ скрїе де алції. Адекѣ дн- вѣдѣм дїн Хрїсовѣл ачеста, кѣ Дімітріе Іаксіт Сърѣл, де Данчіа, деспре кареле ам вор- вїт ла анѣл 1508, шї де Албескѣл аѣ фост дндемнат, сѣ отоаре пре Міхнеа Водѣ. Аша дарѣ, нѣ пентрѣ ачееа л'аѣ оторѣт Іаксіт, пентрѣ кѣ аѣ рѣшїнат пре сорѣ-са кѣм скрїе Шесец'), чї пентрѣ ачееа, кѣ вреа сѣ фїе Домн Валахїеї Данчіа фечїорѣл лѣї Владїслав V сѣѣ Цъпълѣшѣ, кѣм с'аѣ зїс ла анѣл 1508.

Дѣнъ моартеа лѣї Міхнеа Водѣ, Владїслав II Країлѣ Ѣнгарїеї, пре вѣдѣва шї фечїо- рѣл лѣї і-аѣ прїмїт сѣнт анѣрареа са, пре кѣм аратѣ хрїсовѣл чел кѣтрѣ Сїбіанї трїмїсѣ, кареле се адѣче де преа вестїтѣл Енсел') шї сѣнъ аша:

„Владїслав дїн мїла лѣї Дѣмнезеѣ Країлѣ Ѣнгарїеї, Бохемїеї ш. ч. днцеленцілор шї лѣзторїлор де самѣ, кредїнціошїлор позѣ їзвїці! Врем сѣ цїці, кѣ пре тѣрїта Доам- нѣл вѣдѣва Воеводѣлї Міхнеа, шї пре фїїл лѣї, Воеводѣл Мірчеа, шї пре повїлѣл Стоїка прїетѣнѣл пострѣ, шї соцѣл сѣѣ, шї тоатѣ фамїліа маї сѣс нѣміцілор і-ам прїмїт дн крїеаска ноастрѣ анѣраре шї осевїтѣ кліентелѣ, шї пофїтїм шї врем кѣ deadїнсѣл, ка дн домнїїле, цїнѣтѣрїїле шї цѣрїїле ноастре, фѣрѣ де прїтеждїе, секѣрї шї дн вѣнъ лї- нїще сѣ поатѣ ретѣнеа, че шї челоралалці сѣнѣшї ле ам порѣнчїт прїн алте кѣрці але ноастре. Дрепт ачееа кредїнціошїреї ноастре таре вѣ порѣнчїт, ка пре нѣміції Доамна вѣдѣва, шї Воеводѣл Мірчеа, шї пре чеїалалці нѣміції, шї тоатѣ каса шї фамїліа лор,

невълтѣици, секѣри ши фърѣ де динедекаре съї цинеци аколо, ди мѣжлокѣ вострѣ, ши ди чинсте съї аведѣ, престе ачестеа де тоци съї апѣраци ши спрѣжѣници, ши съ фици даторѣ ди тот тинѣ а ле принде парте, ници съ кѣтезаци алтѣинтрелеа а лѣкра. Din кѣртеа поастрѣ чеа din Бисерѣад, цѣої дѣнаинтеа Рѣсалѣор (адекѣ ди 25 Маї) din анѣл Domnѣлѣи 1510.“

Din кѣте с'аѣ зѣс аичѣ десуре Михнеа саѣ Михайл III Водѣ, поци кѣлеце, кѣ анопѣшѣ Ромѣнск⁹⁾ аша скрѣинд: „Влѣдѣцѣ Водѣ, леат 1512, пре ачестеа л'аѣ рѣдикат Първѣлѣциѣ Domнѣ, іарѣ Михнеа Водѣ аѣ фѣцит ди цѣара Шѣгѣреаскѣ ши аколо ди бисерѣка Католѣчеаскѣ л'а оторѣт Димитрие Іаксѣт Сърѣлѣ (из Іаркеѣ Шѣгѣрѣлѣ) кѣ Данѣлѣ сѣн Цѣлѣлѣшѣ Водѣ; апої скѣлѣндѣсе Мирѣеа Водѣ чѣованѣл, фѣчѣорѣл лѣи Михнеа Водѣ, ши венѣнд кѣ оасте din цѣара Шѣгѣреаскѣ, с'аѣ ловѣт кѣ Влѣдѣцѣ Водѣ, ши вѣрѣндѣсе Мирѣеа Водѣ аѣ фѣцит престе Дѣнѣре: іарѣ Влѣдѣцѣ Водѣ дѣврѣжѣндѣсе кѣ Първѣлѣциѣ, вреа съї отоаре; чѣ еї аѣ лѣат Тѣрчи дѣтрѣ аѣисторѣѣ, ши вѣрѣндѣсе Влѣдѣцѣ Водѣ, аѣ перѣт ди рѣсвоѣѣ, дѣнѣ че аѣ domнѣт анѣ I.“— грѣшеѣе ди маї мѣлте, адекѣ грѣшеѣе дѣнтѣѣ ди дѣченѣтѣл Domнѣлѣ лѣи Влѣдѣцѣ саѣ Владѣслав VII Водѣ; а доѣа ди аниї, кѣци аѣ domнѣт; а треїа ди не-отѣрѣреа анѣлѣи, ди кареле аѣ мерѣ Мирѣеа чѣованѣл, саѣ ал треїлеа, асѣпра лѣи Владѣслав VII ш. ч. кѣм vom vedeа ла аниї виїторѣи.

Ваповѣе¹⁰⁾ дѣнѣ че аѣ скрѣс десуре пѣчеа дѣтрѣ Сѣциѣмѣнд I Країлѣ Полонѣи, ши дѣтрѣ Бордан III Domнѣлѣ Молдавѣи легатѣ, пре кѣм се кѣпрѣнде ди хрѣсовѣл ачѣлѣианѣи Сѣциѣмѣнд чѣл ла дѣченѣтѣл анѣлѣи де аѣѣм адѣс, аша кѣвѣнтѣ: „Ди тоамѣна ѣртѣ-тоаре (адекѣ din анѣл 1510) Мендѣцѣр Кесарѣлѣ Тѣтарѣлор чѣлор din Крѣм дѣнѣлат де вѣрѣнѣца, каре о авѣсесе де не Ногѣланѣи, аѣ трѣмѣс 15000 де Тѣтарѣи съ праде Лѣтѣванѣа, кареа о аѣ ши прѣдат пѣлѣ ла кале де о зи де ла Вѣана, ши мѣре мѣлѣѣме де робѣи ши прадѣ де доѣитоаче с'аѣ дѣтѣрѣнат неѣвѣтѣмаѣци. Ши кѣ прада ачѣаста нѣ с'аѣ дѣндѣстѣлат Мендѣцѣр Кесарѣлѣ, чѣ адѣнѣнд 60,000 де кѣлѣрѣѣи пре ачѣеїа і-аѣ трѣмѣсѣ, ка треѣкѣнд Борѣстенѣл ши Нѣстрѣлѣ, съ праде Молдова, пре кареа о аѣ ши прѣдатѣ ши арѣѣ ди лѣнѣг ши ди лат кѣ вѣрѣвѣреаскѣ крѣзѣме: 74,000 де оаментѣ аѣ адѣс ди робѣе прокѣлѣѣи тѣ-тарѣи din Молдова, нѣмаї атѣта перѣдѣре пѣтѣмѣнд, кѣ Вѣтѣкарѣи фѣчѣорѣл Кесарѣлѣи Мендѣ-цѣр ши Повѣцѣвѣторѣлѣ тѣтѣрор оѣцѣлор, кѣнд треѣеа дѣнапої Нѣстрѣлѣ кѣ потѣл калѣлѣи, с'аѣ рѣнѣт де вѣлѣторѣле рѣжѣлѣи, ши с'аѣ дѣнекат кѣ 4000 де Тѣтарѣи, ши кѣ мѣлѣци робѣи. Dѣнѣтре Молдовѣнѣи аѣ нѣкат Копачѣ вѣтеазѣл чѣл мѣре, кареле гонѣндѣ пре Тѣтарѣи кѣ о-мѣе де Молдовѣнѣи, дѣнѣ че аѣ кѣзѣт ди кѣрѣеа лор, с'аѣ тѣїат кѣ шенте сѣте лѣнѣг сѣне, іарѣ чѣле треї сѣте де Молдовѣнѣи, карѣи маї рѣмѣсесе, кѣ савѣїлѣш'аѣ десѣс калеа, прѣн мѣжлокѣл Тѣтарѣлор, ши де аѣеа с'аѣ мѣлѣнтѣт кѣ фѣга. Бордан Водѣ сѣлѣмѣнтѣндѣсе де атѣта прадѣ, аѣ трѣмѣс солѣ ла Країлѣ Сѣциѣмѣнд пре Іоанѣ Тѣсазарѣлѣ Молдовѣи кѣ ал-тѣл лѣнѣг еї, де аѣ черѣт аѣисторѣѣ асѣпра Тѣтарѣлор, де кѣмѣва ар маї нѣвѣлѣи асѣпра Молдовѣи, прѣкѣм се темѣеа. Престе ачѣаста с'аѣ рѣгат Бордан де Країлѣ, ка солѣлор съї съ ле фѣе словод а треѣе прѣн Лѣтѣванѣа ди Московѣа ла Дѣнѣпѣратѣлѣ Васѣїлѣе, ши а-тѣндѣоѣѣ черѣрѣле ле-аѣ доѣвѣндѣт, адекѣ: кѣ де ва фѣи опѣ, аѣисторѣѣ ди ва трѣмѣте, ши со-

лілор днкъ ле-аъ дпгъдѣит слободъ тречере.“ Ашиндереа скріѣ Мірон Логофѣтл¹⁾), ші Енгел²⁾), чі ачешіа рѣъ пѣи пѣвъліреа Тѣтарілор дп Молдова ла анл 1513, ші маі фак Мірон, кѣ пѣмеше пре цепенаріѣ Молдовенілор Корпачіѣ, іарѣ Енгелкѣ дп кіамѣ Харпачѣ, дѣпъ реа дптоарчере хропичіі лѣі Мірон, дп лок де Корпачіѣ, каре есте адевърат пѣте ромѣнск, чі де преа вестіѣл Енгел пѣ те міра кѣ аъ грешіт, пентрѣ кѣ аша се сатѣрѣ, каріі пѣпка кѣ гѣрле алтора.

Маі пре зрѣмъ пентрѣ ачеша маі адѣк ачі зп хрісов че се ціне де преа лѣміната фаміліа Комітілор Вашѣ де Цеага, ка сѣ арѣтѣ, пентрѣ кѣ де пѣтмі ар фі стат фаміліа ачеша дптрѣ ацісторіѣ, еѣ кѣ ацісторіѣ Ромѣнілор меі дп веші п'ашѣ фі скріе хропика ачеша, ба доарѣ о ашѣ фі ші пѣржолітѣ де тѣлтѣ, атѣта т'аѣ пѣкѣціт Ромѣніі, де ла каріі ам ащентат ацісторіѣ! Хрісовѣл чешлѣ зісеіѣ се аѣл ла Корпидес³⁾), оаре кѣнд ізѣіт пріетіѣл меѣ, ші сѣпъ аша:

„Леонард Барравашѣ де Хадерѣаіа Віце-Воеводѣл Ардеалѣлші Віце-Комітѣл Селкзілор ш. ч. Новілілор Матіашѣ де Гевдѣ, Іаков Кодорі ші Матеіѣ Іклуді сѣпѣтате, ші драгосте! Се сѣпѣ повѣ дп персоана сдравѣѣлші Блазіе Вашѣ де Цеага, кѣ ел пентрѣ о легѣтѣрѣ, че с'аѣ фѣкѣт дптре дѣсѣл, ші новіѣл Міхал ашиндереа Вашѣ, фінд воі дїздекторі дптре дѣмѣ пѣрціле, ар авеа фозрте маре опѣ, де а фаче ніще фасіі. Дрент ачеша вѣ черкѣм пре воі, ші де одатѣ вѣ ші порѣнчім таре ші вѣртос, дп персоана Домпѣлші Воеводѣлші пострѣ челѣі Арделенескѣ, ка лѣпнд ачеша, дп термінѣл че ві с'а пѣне воѣ пріп пѣмітѣл еспонент, сѣ фіці даторі сѣпѣт глаѣвѣ де 16 марче а вѣ аѣла де фаці дпаштеа Конвентѣлші дпн Клѣжѣ – Мѣпѣцѣрѣ, ші аколо а тѣртѣрціі деспре тоате фаптеле ші требіле пѣмітѣлші еспонент, дїрент, прекѣм веші ші, сѣпѣт кредінда воастрѣ чеа кредінеаскѣ. Алімінтрелеа сѣпѣт глаѣва маі сѣс зісѣ, сѣ пѣ фачеді. Дат дп Тѣрда сѣмѣтѣ дпаштеа сѣрѣвоарей ферічітѣлші тѣртѣрціісторіѣлші Antonie дпн анл D. 1510.“

¹⁾ Dogiel in Codice Dipl. Poloniae tom. 1. p. 606. ²⁾ Annales templi Coronensis ad h. a. ³⁾ Nicolaus Olahus in Hung. p. 24. ⁴⁾ Sigler f. 64. ⁵⁾ Filstich in Annalibus p. 11. ⁶⁾ Iosephus Carolus Eder in Collectione Diplomatica. ⁷⁾ Schesaeus p. 11. ⁸⁾ Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 194. seq. ⁹⁾ Anonymus Valachicus in Ms. Chronico cap. 44. ¹⁰⁾ Vapovius in fragmento p. 545. ¹¹⁾ Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 38. ¹²⁾ Engel in antiq. Hist. Mold. p. 163. ¹³⁾ Cornides Miss. Dipl. tom. 1. p. 85. seq.

Анл 1511. Дѣпъ че аѣ домпіт Влѣдѣцѣ сѣѣ Владіслав VII Домпѣл Валачіей, кареле зрѣмѣ лѣі Міхнеа сѣѣ Міхал III, зп ан, скріе Філдїѣх¹⁾): „Аѣ веніт Мірчеа (III) Водѣ феціорѣл лѣі Міхнеа Водѣ дпн Ардеал, кѣ маре тѣлѣіме де Шѣгрі, дптре каріі ші дптре Влѣдѣцѣ Водѣ маре рѣсвоіѣ с'аѣ фѣкѣт дп зіѣа тѣргѣлші дпн Гергїдѣ, чі Пѣрѣвлешіі аѣ арѣтат дп вѣтаіа ачеша атѣта іпїтѣ кѣт с'аѣ вїрѣіт Мірчеа Водѣ ші тѣлѣі Шѣгрі аѣ пікат де савіе, іарѣ Мірчеа Водѣ аѣ скѣпат пресѣте Дѣпѣре ші с'аѣ дѣс дп Царіград. Влѣдѣцѣ Водѣ аѣ домпіт доі ані.“ Аша дарѣ п'аѣ домпіт пѣмаі зп ан пре кѣм зіче анопїтѣл ромѣнскѣ, але кѣрѣіа кѣвіпте ле-ам адѣс ла анл трекѣт.

Преа вестіѣл Енгел²⁾) дпкѣ скріе: „Влѣдѣцѣ аѣ домпітѣ кѣ паче дптр'зп анѣ, дптрѣ

ал доilea аѣ аѣ авѣтѣ де а се бате кѣ ривалии сѣи, пѣль кѣндѣ с'аѣ тѣзлѣтѣ, шѣ і с'аѣ тѣятѣ капѣл ш. ч.⁴ Апоі ка сѣ пѣшѣ біте пѣравѣл, тот аколо адаогѣ ачестеа: „Тотѣшѣ атѣта аѣ фѣкѣт Іоанн Заполѣа дн аѣл 1511, де Влѣдѣдѣ аѣ кѣпоскѣт кѣдинѣа коронеі Ѣнгѣрѣщѣ прѣсте Вѣлахѣа, хрѣсовѣл деспре ачѣеа аша сѣлѣ ла Еедер³):“ „Ноі Влад дн мѣла лѣі Дѣмнезеѣ Воеводѣл Мѣнтенескѣ — кѣ сдравѣніі воіерѣ шѣ побѣліі пострѣ кѣпоащѣет, кѣ пѣтрѣ кѣ Домнѣл пострѣ чел преа мѣлостѣв Краѣл дѣмпрезѣнт кѣ лѣмінатѣл днѣтѣл пѣс- кѣт ал сѣѣ Краѣл Лѣдовѣк, пре ноі дн ѣѣара чѣа пѣрѣндеаскѣ шѣ де тошіѣ а Вѣлахѣіѣ мѣлостѣвѣѣе не-аѣ днѣтрѣт, дрепт ачѣеа ѣрѣтѣнд прѣдѣчѣссорѣлор пострѣ, врем пѣрѣрѣа сѣ слѣѣім сѣлѣтеі Коронеі, шѣ Краѣлѣл Влѣдѣслав кѣ тоатѣ кѣрединѣа:“ Днѣ кѣвѣнтѣле ачѣс- теа еѣ пѣ шѣѣ че сѣлѣперѣ а лѣі Влѣдѣслав VII ашѣ пѣте кѣлѣѣе, кѣчѣ пѣ зѣче, кѣ есте Домнѣ дн мѣла Краѣлѣл Влѣдѣслав II, кѣм ѣра Воевод Арѣалѣлѣл Іоанн Заполѣа, чѣ дн мѣла лѣі Дѣмнезеѣ.

Маі тѣлѣ шѣ маі днѣкѣлчѣте лѣкѣрѣрѣ се скрѣѣ деспре Молдова ла аѣл ачѣста 1511, кѣчѣ скрѣіе Мірон Логофѣтѣл⁴) зѣкѣнд: „Дн аѣл 7019, терѣкѣрѣ дн сѣлѣтѣлѣла алѣѣ, аѣ тѣрѣт Марѣа Доамна лѣі Стефан (V) Водѣл, тѣлѣа лѣі Богдан Водѣл, шѣ кѣ чѣнѣте о аѣ днѣгропат дн тѣлѣѣстѣреа Пѣтнеі, днѣтрѣ ачѣст ал аѣ тѣрѣт Тѣтѣл (пѣ Тѣтѣл) Логофѣ- тѣл.“ Аша дарѣ пѣ дн паресѣмѣ аѣ тѣрѣт Доамна Марѣа карѣа аѣ фост сорѣ кѣ Ва- сіліѣ Ашпѣратѣл Мѣскѣлѣл, пре кѣм кѣлѣг еѣ дн Сарѣніѣ⁵), тѣкар кѣ Мірон ла аѣл 1477 о зѣчѣа а фѣ фост дн Магоіѣ.

Преа вѣстѣлѣ Енгѣл⁶) пѣ фѣрѣ де прѣчѣнѣ скрѣіе аша: „Пре Богдан (III) шѣ алѣтѣ пѣпастѣ л'аѣ спѣлѣтѣлѣтат, Сѣлім фѣчѣлорѣл Сѣлѣтанѣлѣл Баіазѣт II пѣпѣрѣвѣндѣсѣ кѣ татѣ-сѣѣ пѣптрѣ ѣрѣтѣреа фѣратѣ-сѣѣ Ахмет дн сѣлѣтѣлѣе, аѣ мерѣѣ дн Кафа, с'аѣ кѣѣсторѣт кѣ фата Ханѣлѣл дн Крѣм, шѣ аѣ стрѣлѣсѣ марѣе оастѣ Тѣтѣраскѣ ла сѣне. Богдан аѣ кѣрезѣт, кѣ Сѣлім пѣптрѣ ачѣеа аѣ стрѣлѣсѣ атѣта оастѣ, ка сѣ кѣспрѣндѣ Молдова, шѣ днѣдатѣ аѣ рѣ- пѣзѣт солѣ пѣптрѣ аѣѣсторѣѣ шѣ ла Полонѣ шѣ ла Ѣнгѣрѣ, днѣтрѣ ачѣеа ошѣло лѣі Сѣлім аѣ днѣкѣнѣѣсрат чѣтѣтеа Акѣрѣтанѣл, карѣ се пѣзіа прѣн Тѣрѣчѣ. Дѣкѣіе зѣчѣ, кѣ Сѣлім аѣ шѣ лѣат Акѣрѣтанѣл. Пѣлѣ кѣнд аѣ вѣтѣт Сѣлім Акѣрѣтанѣл, фѣчѣлорѣл Ханѣлѣл дн Крѣм аѣ стѣтѣт ла Дасѣо дн марѣѣнеа Молдовеі днѣгрозѣнд ѣѣара ачѣастѣа. Краѣл Влѣдѣслав кѣт аѣ азѣт вѣстеа ачѣастѣа, аѣ порѣлчѣт дн пѣлѣнѣ шѣ днѣтреагѣ адѣлѣнѣреа Прѣлѣѣлор, шѣ а Баронѣлор сѣлѣ. комѣданѣлор де пре марѣніі, ка ѣлѣмѣтѣтеа ошѣлор де сѣлѣт вѣндѣрѣѣрѣ сѣ се адѣне ла Орадѣа Марѣе, шѣ чѣѣалѣлѣт ѣлѣмѣтѣте сѣ стѣа гѣта, ка сѣлѣт команда Воеводѣлѣл дн Арѣеал шѣ а Комѣтѣлѣл дн Темѣшоарѣ сѣ поатѣ мерѣѣ днѣтрѣ аѣѣсторѣѣ Воеводѣлѣл дн Молдова. — — — Дѣлѣ Стрѣковскѣі аѣ шѣ мерѣѣ днѣтрѣ аѣѣсторѣѣ лѣі Бог- дан Водѣл де ла Ѣнгѣрѣ маі вѣне де опѣ сѣтѣ де кѣлѣрѣѣі, де ла Полонѣ сѣлѣт ѣпѣнерарѣі Лѣанскоронскѣі, шѣ Твороскѣі 4000 де остѣшѣ, трѣсѣсе Богдан не платѣ ла сѣне шѣ ошѣ Тѣрѣчѣщѣ дн Бѣлгарѣа. Дарѣ гѣтѣрѣлѣе ачѣстѣа п'аѣ фост де лѣпѣсѣ: пѣптрѣ кѣ о партѣ де Тѣтарѣ аѣ трѣвѣт сѣ се днѣтоарѣне дн Крѣм, ѣнде пѣвѣлѣсе Ногоіанѣі, іарѣ чѣіѣалѣлѣлѣ Тѣтарѣ кѣ Сѣлім шѣ кѣ Карзік (аѣѣкѣ фѣчѣлорѣл Ханѣлѣл) аѣ трѣкѣт дн Тракіа, ка сѣ тѣ-

зълеаскъ пре Баіазет II. Чи аѣ пердѣтъ Селімѣ рѣсвоіѣла ла Одрііѣ ші аѣ тревзітѣ съ фэгѣ днапоі.“ Zic'am maі dnainte, къ нѣ фѣрѣ de прічінѣ скріе аша преа вестітѣл Ен-гел; пентрѣ къ тоате, кѣте ле скріе деспре Богдан III, деспре Селім I ші деспре Кар-зіѣ, пѣлѣ кънд аѣ трекѣт дн Тракіа, се кѣпрінд дн хрісовѣл Краіѣлѣ Владіслав II чел дат дін Бѣда, меркѣрї дѣнѣ 25 Маі дін анѣл 1511, каре хрісов с'аѣ тіпѣрїтѣ de Праі?), знде'лѣ поці чети.

De атѣтеа невоі кѣте дї venia пре кап, днгрозіндсе Богдан III дн анѣл de акѣм 1511, пре кѣм се ва арѣта ла анѣл віторїѣ, аѣ плїніт порѣнка чеа маі de пре зрѣтѣ а тѣтѣне-сеѣ Стефан V; кѣчї скріе Мірон Логофѣтѣл?) деспре дѣнѣл: „Пре днвѣдѣтѣра лѣї Стефан Водѣ тѣтѣне-сѣѣ трїміс'аѣ ла Амперѣдїа Тѣрчілор пе Тѣтѣл Логофѣтѣл чел mare ші педестрїме de дѣраванїї, de аѣ dsc zече, мїї de изнїї de ванї, ші с'аѣ днкінат къ тоатѣ деара ла Сѣлтанѣ Мѣратѣ, Амперѣтѣл Тѣрческѣ. Іарѣ Амперѣдїа de вѣкѣрїе mare къ драгосте аѣ прїміт ванїї, ші аѣ дѣрзіт тоці Тѣтѣлѣ Логофѣтѣлѣї, кареле і-аѣ адѣс дн деарѣ, ші аѣ зїдїт пре ачеї ванї вїсерїкѣ дн сат дн Бѣлѣнещї ла цїнѣтѣл Сѣчевеї, знде стѣ ші пѣлѣ астѣлї.“

Dimitrie Кантемір?) скріе: „Кѣнд аѣ рѣмас Солїман II дн вѣчїні, сѣ'шї одїхнеаскъ оастеа дѣнѣ лѣареа четѣдїї (Бѣдеї), дн вр'о кѣтева зїле, аѣ венїт ла ел Тѣтѣл Логофѣтѣл, ка зп сол ал Прїнцѣлѣ Богдан дін Молдова, дн Таѣѣра Тѣрческѣ. Добѣндїнд Тѣтѣл асїенцїе, шї'аѣ плїніт дерегѣторїа, адекъ аѣ спѣс къ нѣтеле Прїнцѣлѣ шї ад лѣкѣвїторїлор дін Молдова Сѣлтанѣлѣї, къ амѣндоѣ Молдовеле (шї чеа de сѣс, шї чеа de нїос) се днкінѣ амперѣдїеї, нѣмаї съ нѣ лї се днпедече крѣдїнѣа, шї леїїле. Наѣ пѣтѣт фї маї плѣкѣтѣ весте лѣї Солїман, de кѣт ачѣаста — — — Дрент ачѣеа аѣ прї-міт вѣкѣрос кондїцїїле шї днтѣрїндѣле къ ісклїтѣра, аѣ датѣ дїпломатѣл чел деспре еле солѣлѣї, кѣ сѣ'лѣ дѣкѣ Домнѣлѣї сѣѣ дн Сѣчеава. Дѣнѣ ачѣеа тот днтрѣ ачѣста ап, кънд се днтѣрна Солїман къ оасте кѣтрѣ касѣ, л'аѣ днтімпїнат днсншї Богдан нѣ департе de Софіа четатеа Сербїеї, вр'о кѣдїва воїерї авѣнд къ сїне, шї аѣ дѣрзіт Сѣлтанѣлѣї 4000 de галбенї, 40 de каї молдовенешїї, шї 24 de шоїмї къ фѣгѣдїнѣѣ къ атѣтеа дѣрѣрї дн фїеѣе каре ап de ачї днаїнте ва трїміте ла Царїград, пентрѣ ка сѣ'шї араге сѣлѣнепреа. Атѣнчї Амперѣтѣл аѣ кіемат днаїнтеа са пре Богдан Водѣ, шї тоате фѣгѣдїнѣеле, кѣте фѣкѣсе маї днаїнте солѣлѣї, ле аѣ днїт, шї чїнстїнд пре Богдан Водѣ къ о кѣкѣ грѣтѣ-дїтѣ къ петре скѣтне, шї къ зп кал амперѣтѣеѣ дншїелат шї днфѣрѣнатѣ, аѣ порѣнчїт de аѣ мерс патрѣ дін стрѣжарїї сїї ла кѣртенїреа лѣї Богдан Водѣ, каре помпѣ пѣлѣ астѣлї се фаче Прїнцїлор Молдовенїї, de кѣте орї мерг ачѣенцїа ла стрѣлѣчїга Поарта Тѣр-ческѣ.“ Аша скріе Dimitrie Кантемір Водѣ, чї рѣѣ грѣшеѣе, къ нѣ ласе сѣ се фїе днтімпїлат сѣлѣнепреа Молдовей ла Тѣрчї сѣнт Баїазет II кѣм скріе Мірон; кѣчї сѣлѣне-преа ачѣеа, аѣ тревзіт сѣ се факѣ дн анѣл ачѣста 1511 шї пентрѣ тоартеа лѣї Тѣтѣл сѣѣ Тѣтѣк, кареа с'аѣ днтімпїлат дн анѣл ачѣста, шї пентрѣ арѣнкареа лѣї Томїцнї, кареа о воїѣ адѣче ла анѣл дндатѣ зрѣтѣорїѣ; іарѣ дн анѣл 1511 амперѣдїа прѣсте Тѣрчї

Baiazet II, не Сoлiман II фiйсi лѣ Селiм I ши непотѣ лѣ Baiazet II, пре кѣм арагъ Фрейер¹⁰⁾, ши Анонимъ деспре статъ Търкiе¹¹⁾. Ба че е маi мѣлѣ, ниѣ аѣ трыт Bordan III нѣлѣ ла дѣмпърѣдiа лѣ Сoлiман II кареле аѣ зрмат тѣтѣне-сѣѣ Селiм I дн анъ 1520 пре кѣм скрiе iаръши Фрейер¹²⁾; чи аѣ тѣрiт дн анъ 1517, кѣмѣ се ва арѣта аколо: то-тѣши Молдова ел о аѣ дѣкинат дѣтѣиши датъ Търчiлор, дѣлѣ кѣм тѣртѣрiескѣ тоѣ iсторiѣи, карiѣ аѣ скрiе деспре ачѣаста, дiне преданiа Молдовенiлор, арагъ Търчiѣи, нѣмiнд ши астѣзi Молдова пре лiмба лор Кара-Bordan; дарѣ ши маi кiар с'ар арѣта дiн фѣрманъ че л'аѣ фoст дат дѣмпѣратъ Търчѣск Молдовенiлор, де не л'ар фi арѣ Полюнiѣ дн анъ 1686, кѣм скрiе Кантемир¹³⁾, ши се ва арѣта ла анъ ачѣла.

Кѣт аѣ дiнѣт, де Молдова н'аѣ нлѣтiт маi нѣлѣ Търчiлор фѣрѣ нѣмаi 4000 де гал-венi, 40 де каi молдовенѣи, ши 24 де шоiмi не ан, се ва арѣта ла анъ 1538. Iарѣ деспре Тѣтѣл, саѣ Тѣтѣк, Логофѣтѣл, аша скрiе ачѣла'ши Кантемир¹⁴⁾: „Ел ера дiнтре воiерiѣи чѣи маi де фрѣнте дiн Молдова, дiнтрѣ а кѣрѣиа сѣмѣнѣ сѣлѣт дѣкѣ дн Молдова ка ла чiнѣи сѣхе де касе, тѣкар кѣ чѣи маi мѣлѣи дiнтре дѣнѣиши атѣта с'аѣ дѣнѣртат де ла виѣа ши стрѣлѣчiрѣа лор чѣа вѣтрѣнѣ, кѣт акѣта маi мѣлѣ се асѣатѣнѣ нлѣгарiлор, де кѣт воiерiлор. Тѣтѣк аѣ шiѣт Грѣчѣше, Лѣтiнѣше, Лѣшѣше ши алѣе лiмбi де прiн предiѣр, аѣ фoст марѣ старiстик ши де о марѣ дѣделѣнѣише. Кѣнд с'аѣ трiмiе сол ла Поарта Търчѣаскѣ, ши аѣ добѣндiт асдiенѣ де ла Bezirѣкiа чѣл марѣ, аѣ порѣнѣит де i-аѣ трас пѣнѣчiѣи саѣ кѣлѣнѣиши дн сала Bezirѣкiа, iарѣ Bezirѣкiа л'аѣ дѣтребат: аѣ не се тѣме, кѣ i-ар фѣра кѣлѣнѣиши? Рѣспѣнѣсе Тѣтѣк: де знiѣ ка ачѣла, карiѣ тоатѣ лѣ поѣтѣск, трѣвѣе отѣл сѣ се пѣзеаскѣ. Зiс'аѣ iаръши Bezirѣкiа: кѣ не арѣ де а се тѣме, пѣнтрѣ кѣ Търчiѣи сѣлѣт акѣта прiѣтенi, не дѣшманi. Рѣспѣнѣс'аѣ iаръши Тѣтѣк, зiкѣнд: вѣрѣе'ашѣ ка Търчiѣи аша де вѣнi прiѣтенi сѣ фiе пѣнтрѣ канѣте, кѣм сѣлѣт пѣнтрѣ ниѣоарѣ! Тѣтѣк аѣ фѣкѣт о кѣрте дн Царiград, карѣа пѣлѣ дн зiоа де акѣм се нѣмѣше Bordan-Ceraiѣ, саѣ кѣртеа Молдовенѣаскѣ, дн карѣа естѣ Бiсѣрiка Сѣнтѣлѣи Николаѣ.“

¹⁾ Filstich in Annalibus p. 12. ²⁾ Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 197. ³⁾ Eder in Obs. 186.

⁴⁾ Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 38. ⁵⁾ Sarnicius in Analibus Polon. Lib. 7. cap. 9.

⁶⁾ Engel in antiq. Hist. Mol. p. 162. ⁷⁾ Pray Dissert. in Annales Veteres p. 150. ⁸⁾ Miron cap. 33.

⁹⁾ Princeps Dimetrius Cantemir in Hist. Osmanici Regni Lib. 3. cap. 4. Nro. 17. ¹⁰⁾ Freyerus p. 784.

¹¹⁾ Author de Statu Turciae p. 31. seqq. ¹²⁾ Freyerus l. c. ¹³⁾ Idem Cantemir l. c. in notis ad vocem Kronen ¹⁴⁾ Idem Cantemir l. c. in notis ad vocem Teutuk.

А н ѣ л 1512. Дѣнѣ вѣтаiа карѣ аѣ фoст дн анъ трѣкѣт дѣнтре Владiслав VI ши Мiрчѣа III Домнiѣи Мѣнтѣенѣи, аша скрiе Фiлѣчiх¹⁾: „Дѣнѣ ачѣеа Пѣрѣвлѣнѣи с'аѣ пѣрѣт де нiзмашiѣи лор лѣи Влѣдѣдѣѣ, ка кѣм ар кѣцѣта рѣѣ асѣпра лѣи, кѣрора крѣзѣндѣлѣ Влѣдѣдѣѣ Водѣ, чѣрка прiлѣцiѣѣ де аi нѣтѣа вѣла ши пѣденѣи ка пре ниѣе вѣнѣзѣторi аi цѣреi; чи н'аѣ лѣсат Дѣмѣзѣѣ, пѣнтрѣ кѣ Пѣрѣвлѣнѣи аѣ сiмѣит прiмѣждiа, ши аѣ фѣцiт прѣстѣ Дѣнѣре. Аколо аѣ алѣс фѣцiѣи ачѣнѣиа алѣт Домнѣ дѣреi, адѣкѣ пре Бассараѣ Водѣ, ши адѣнѣндѣ'ши вр'о. кѣтѣва оастѣ, аѣ кiѣмат дѣнтрѣ аѣисторiѣи ши пре Махомѣт Бѣик, карѣле се нѣмiа Мiхѣаи-Огiа. Ачѣнѣиа аѣ венiт (дн Фѣврѣарiѣ дiн анъ 1513, кѣм се ва вѣдѣа

аколо), къ тоате ошле сале дн Бъкрещї, ши аѣ диченѣт маре вѣтае къ Влѣдѣѣ Водѣ, iar зпї дїнтре воїерї аѣ дншелат пре Влѣдѣѣ Водѣ, ши і-аѣ тѣлат канѣл.“ Бассерав Водѣ ачеста с'аѣ кемат Неагое, кѣм се ва арѣта ла ашї вїторї.

Селїмѣ I тѣкар къ ера фечїорѣ чел маї тѣпѣр ал лѣ Баїазет II, тотѣшї аѣ довѣн-дїт тропѣл дншпѣрѣтеск дн ашл ачеста 1512, пре кѣм скрїѣ Самбѣк³⁾, Іетванфї⁴⁾, Тѣберон⁴⁾, ши Фреїер⁵⁾, дѣпѣ карїї скрїе преа вестїтѣл Енѣел⁶⁾ зїкѣнд : „Тотѣшї і с'аѣ ловїт лѣ Селїмѣ де дн ашл 1512 с'аѣ свїт дн тропѣл дншпѣрѣтеск, ши акѣма аѣ фѣкѣт Богдан (III) контракте де свѣспере кѣ дѣнсел, нѣмаї ка сѣ аїѣ одїхїѣ де кѣтрѣ Тѣрчї, ши прїн мїжлочїреа лѣ ши де кѣтрѣ Тѣтарї. Маї 'наїпте днѣк дн ашл 1511 (нѣ дн ашл 1512) арѣнкѣсе ши вїпѣтѣсе Томїцкї солѣл Лешеск днаїптеа Консїліарїлор Ѣнѣгрещї пре Богдан; кѣ с'аѣ лѣсат де Ѣнѣгрї ши де Полонї, ши кѣ цїне кѣ Тѣрчїї, чї лѣ Томїцкї с'аѣ рѣспѣнс де Ѣнѣгрї, кѣ ши дн Молдова ши дн Валахїа с'аѣ трїмїс солї ка сѣ іспїтеаскѣ кѣцетеле амѣндѣрор Воеводзїлор, ши ла време де лїпсѣ сѣї днкрѣдїнѣзе деспре аїсторїѣ асѣпра Тѣрчїлор, дарѣ еї днѣк сѣ днкрѣдїнѣзе пре Ѣнѣгрї деспре аїсторїѣл лор, дн кѣт ле ва фї кѣ пѣтїпѣѣ. Іарѣ Солѣлї Ѣнѣгрескѣ челї дн Молдова трїмїсѣ де осебї і с'аѣ порѣнчїт, ка лѣ Богдан сѣї арѣнѣ рѣшїноаса ши пѣгѣбоаса нестаторнїчїа лѣ, ши сѣї а-рате кѣ аша лѣкрѣнд, кѣ тотѣл ва кѣдеа свїт цїсѣл Тѣрчїлор.“ Томїцкї пре кѣм се кѣ-леде дн хрїсовѣл Країлї Влѣдїслав II, чел де ла Праї, деспре кареле ам кѣвѣпѣтат ла ашл треѣкѣт, дн ашл чел треѣкѣт 1511, аѣ фост сол ла Ѣнѣгрї : дрепѣт ачееа дн ашл ачела с'аѣ днѣпѣт ши Богдан III кѣ цѣара Молдовеї Тѣрчїлор.

Де ашл ачеста се цїне, ши че скрїе Еманѣїл Малакѣѣ⁷⁾, деспре Пахомїе адоѣа оарѣ Патрїархѣл Царїградѣлї зїкѣнд : „Кѣ нѣцїне зїле дѣпѣ че аѣ стѣтѣт Сѣлтан Селїм, лѣнд клїрїчї ши шїренї кѣ сїне Патрїархѣл Пахомїе аѣ мерс дн Валахїа ши дн Молдова. А-коло л'аѣ прїмїт кѣ тоатѣ евлавїа ши Прїнцїї локѣлї ачелїа, ши воїерїї, ши тот породѣл „*Ελαβον αυτον οι αυθενται τῆ τοῦ ἐκείνου και οι ἄρχοντες και ὄλος ὁ λαὸς μετὰ πάσης εὐλαβίας*, ши фоарте л'аѣ дѣрїтѣ. Аної вїне кѣвѣпѣтѣндѣ пре тоцї аѣ врѣт сѣ се дншоарне дн Царїград, ши венїнд дн Селїврїа, оаре-каре Мопах прїетенѣл лѣ анѣме Теодѣлї і-аѣ дат венїн, сїлїт фїїнд ла ачееа де зпї клїрїчї, каре вѣндѣл аѣ вѣрѣат ка новоїл сѣнѣ пре гѣрѣ ши пре дн цїос, ши апропїїндѣсе де тоарте л'аѣ нѣс дн кѣрѣцѣ, ши дѣкѣндѣл дн вїсерїка чеа маре, кѣт аѣ сосїт аколо, ши-аѣ дат сѣфлѣтѣл, ши днтрѣвѣса с'аѣ ши а-стрѣкат.“ Амїндѣреа скрїе ши Фїлїн Кїпрїе⁸⁾, дн каре поцї днѣвѣца, кѣм треѣѣе тѣнсе оїле челе кѣвѣпѣтѣоаре.

Маї фрѣцѣше аѣ лѣкрат Іоанн Драгфї де Белтезк, кареле с'аѣ прѣсїт дн сѣтїпѣца лѣ Сас Водѣ дн Молдова, кѣ патрѣ Ромѣнї, пре карїї і-аѣ неѣшїтѣ дн ашл де акѣм, пре кѣм аратѣ хрїсовѣл лѣ чел де ла Корнїдес⁹⁾, кареле свѣп аша :

„Ної Іоанн Драгфї де Белтезк Маїстрѣл Кѣлѣерїлор крїешї, ши Комїтѣл Комїтатѣ-рїлор Солнокѣлї де мїжлокѣ ши ал Краснеї, фачет дншїїндѣре прїн ачестеа, кѣ ної вѣ-зїнд, ши четїнд прївїлецїрїле істедїлор (agilium) вѣрѣвѣцї Сїмон, Ніколае, Іоанн, ши Тарѣеа

Радя пзмїці, прїн каре предечесорїи пострїи стрьмошилор лор ле-аѣ фост де фолос, шї сокотїнд шї слѣжвеле, каре ле-аѣ фькѣт еї кѣ тоатъ стьторнїчїа кредїнцїеї, маї днде-лзпгъ време, дозъ сесїї їовьдїеї дїн сатъл постръ Сакалошфалгъ дїн комїтатъл Сат-марїкїлї кѣ тоате фолосвїле, шї пертєпенцїї ле лор, адекъ кѣ пьтмьпътрїле арьтоаре, лѣ-крате, шї пелѣкрате, кѣ рьтърїле, пьшвїле, кѣтнїї, пѣдѣрїле, фьпацїеле, дѣтврьвїле, апеле, рѣжрїле, вїїле, шї пєскїтърїле, їаръ дн комѣн, кѣ днтрєцїїмїле тьтърор фолосвїлор, шї пертїненцїїлор лор, тьвар кѣт се кїамъ, каре се цїне шї трєвѣе сѣ се цїпъ де ачеле дозъ сесїї, ам гьндїт сѣ ле дьтѣ, дьрїнѣ, шї лѣсѣмѣ дїн фечїорї дн фечїорї, шї дн рьтмьшїце-ле мошєнїлор лор, сѣ ле цїпъ, мошєнеаскъ, шї аївъ. Скѣтїнд шї сьшвртьнд пої пре пь-мїцїї Сїмон, Нїколае, Іоанн, шї Тарѣеа Радял, шї пре тодї мошєнїї, шї рьтмьшїцїеле лор, де тоате дьрїле, шї арьнкьтърїле, шї челе де рьнд, шї челе фьръ де рьнд шї де алте дьрї, стоарчерї, шї пьцїї, шї але поастрє, шї але Країкїлї, шї де тоате слѣжвеле, ть-пърїле шї сїїндїеле поастрє, шї але вїсдечїлор, шї дерєгьторїлор пострїї. Ба дї скѣтїмѣ шї сьшвртьм, шї дн пьмїтеле дозъ сесїї дї немешїм прїн пьтереа шї тьртърїа кьрцїлор а-чєстора каре ле-ам дьтърїт кѣ пропрїа поастръ печете. Дат дн Erdesd цїої днїпте де сєрвьтоареа Мьртърїсїторїкїлї Галїѣ дїн анъл D. 1512.“

1) Filstich in Annalibus p. 12: 2) Sambucus in Append ad Bonfinium f. 336. 3) Istvanfi f. 41. 4) Tubero p. 322. 5) Freyerus p. 784. 6) Engel in antiq. Hist. Mold. p. 162. seq. 7) Emanuel Malaxus in Historia Ecclesiastica apud Crusium in Turco-Graecia Lib. 2. p. 152. 8) Philippus Cyprius in Chronico Ecclesiae Graecae p. 388. 9) Daniel Cornides Mss. Dipl. tom. 7. p. 561.

А нъл 1513. Дьпъ че аѣ мьрїт Влѣдъѣ Водъ, Владїслав VII. Домнъ Валахїеї, кѣт с'аѣ зїс ла анъл маї де кьрьнд трєкѣт, стьтър'аѣ Домн Мьтєнеск Неагое Бассараб, дєспре кареле амѣ скрїе Фїлцїх 1):

„Бассараб Водъ аѣ венїт дн сказньл Валахїеї дн 8 зїле але лѣї Фєврварїе дїн анъл де ла Adam 7021 (нѣ 6992) їаръ де ла Xc. 1513. Дьпъ ачєеа с'аѣ кьїт Бассараб Водъ пєнтръ моартеа лѣї Влѣдъѣ Водъ, дрєнт ачєеа аѣ кїємат Патрїархїї, Архїєпїскопїї, Е-пїскопїї, Архїмандрїцїї, Парохїї, Преоцїї, Кьлѣгьрїї шї Дїаконїї дн Тьрговецїї, ка прїн гьтїреа сьтгьлїї мїр, шї прїн обїчївїтеле рьгьчїзнїї шї слѣжвє, сѣ дьмьльнзєаскъ мьнїа лѣї Дьмнєзєѣ, чєа пєнтръ гьчїдєреа лѣї Влѣдъѣ Водъ порнїтъ, шї ачєаста о аѣ плїнїт дн вїсєрїка Мїтрополїеї чєа де дьпєсл зїдїтъ.— Дьпъ ачєаста аѣ фькѣт Бассараб Водъ мьлтъ мїлостєнїє кѣ мьлцїї сьрачї, шї аѣ зїдїт мьлте вїсєрїчї, шї мьпьстїрї дн Валахїа шї дн-тръ алте цєрї, прєкьт шї алте лѣкрьрї вьнє аѣ фькѣт пре лѣме, а кьрора помєнїре сє кьрїндє днтр'о карте че с'аѣ скрїє дєспре вїєаца лѣї, шї с'аѣ пєс дн маї сьс пьмїта вїсєрїка Мїтрополїеї. Дьпъ ачєеа аѣ зїдїт мьпьстїреа чєа фьръ де тьсєръ фьрмоасъ дїн Арцїшѣ, карєа шї дїн лѣзптръ шї дїн афаръ кѣ фоарте тарє мєщємг єстє фькѣтъ. Домнїт'аѣ кѣ пачє пьпъ ла моартеа са, шї с'аѣ днгропат дн мьпьстїреа са дїн Ар-цїшѣ. Домнїа лѣї сє днтїндє ла 8 анї шї 8 лзпї.“

Анонїмъл Ромьнєск 2) днкъ скрїє: „Неагое Водъ Бєссєраб 1513. Ачєаста сє пьмє-

ще фійс ал лїи Бассараб, ши есте динере лїи Кисцѣ. Лазар Деспотлїи сѣрбескѣ (нѣ вѣл-гѣрескѣ). Аѣ стѣтѣт Domnъ вѣн, ши милостив, ши цѣара дн зилеле лїи аѣ фост дн паче, ши фѣръ de рѣсвоїѣ. Ла леат 1518 аѣ zидїт о тѣлѣстїре ла Арцїиѣ чеа маї фрѣмоасѣ de кїт тоате тѣлѣстїрїе дїн цѣара Ромѣнеаскѣ, ши ла леат 1521 тѣрїнд с'аѣ дн-гронат дн тѣлѣстїреа лїи ла Арцїиѣ. Ел аѣ фѣкѣт ши Мїтрополїа дїн Тѣрговецїи, ши кѣпрїнзїндѣл тоартеа, п'аѣ анѣкат а о сѣвѣрши, іарѣ дѣнѣ тоартеа лїи аѣ лѣсат Domnѣ пре фїїл сѣѣ Теодосїе, кареле фїїнд тѣлѣр аѣ лѣсат кївїрїсїторїѣ Domnїеї пе Преда фрателе сѣѣ. Neagoє Vodѣ аѣ domnit 8 anї.⁴ Пентрѣ че нѣ ши 8 лїи, кѣм зїче Фїлїпх? Преа вестїтѣл Енґел грешече кїндѣ скрїе⁵), кѣ Neagoє Vodѣ аѣ domnit de ла анѣл 1512 пѣлѣ ла анѣл 1521, дар апої⁶) маї вїне скрїе зїкїнд: „Історїа Сербїеї зїче, кѣ Neagoє Бассараб Vodѣ с'аѣ кѣстїорїт кѣ Мїлїца фата лїи Лазар Георгїевїчї дїн Сербїа, ши кѣ іарѣши аѣ лїе Мїтрополїт Валахїеї пре Максим Мїтрополїтѣл чел маї de демѣлт, пѣлѣ ла о време.“

Кѣм кѣ Neagoє Бассараб Vodѣ аѣ фѣкѣт с'аѣ аѣ днфрѣмсеїат Мѣлѣстїрїи ши афарѣ de Валахїа, тѣртѣрїсече ши Іоанн Компенѣл⁷); пентрѣ кѣ скрїїнд десуре Мѣлѣстїреа сѣлѣлїи Атанасїе дїн мѣтеле Ато. аша ворбече: „Есте ши алѣт їкоанѣ а сѣлѣлїи Атанасїе Атонїтѣлїи кѣ арцїнт днповодїтѣ de преа тѣрїтѣл Автентѣл Дїгро-Влахїеї Neagoє Vodѣ, de а кѣрѣїа лїтѣре есте зѣгрѣвїт ел, кѣ мѣїереа са пентрѣ адѣчереа амїнте.“ Ынде вїне дїсеамїлѣ преа вестїтѣл Енґел⁸), кѣ Іоанн Компенѣл пе Прїнцїї с'аѣ Domnїи Ромѣнеїї дн комѣн дї нѣмече *Αυθενται*, іарѣ пре воїерї *Λοχουτες*, дарѣ еѣ адаог, кѣ ачєаста нѣ нѣмаї Іоанн Компенѣл о фаче, чї тоїї скрїїторїї гречєїї.

Маї пре зрїтѣ четїторїїе вѣне! дїсеамїлѣ, кѣ лѣнд сїреоа Domnїлор Мѣлѣнеїї de ла Бассараб Vodѣ чел дїпѣлїї пѣлѣ ла Владѣцїѣ Vodѣ с'аѣ Владїслав VI, кареле аѣ фост дїнтре Пѣрѣлєїї, тоїї аѣ фост дїн сѣлѣлїца лїи Бассараб: аша дарѣ Neagoє Бассараб Vodѣ днкѣ аѣ трєвїт сѣ фїе дїн сѣлѣлїца Domneаскѣ, дар гѣчече дїнтре а Дѣлєшїлор, аѣ дїнтре а Дрѣкѣлєїїлор снїѣ аѣ фост.

¹) Filstich in Annalibus p. 13 seq. ²) Anonymus Valachicus cap. 44. ³) Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 198. ⁴) Idem Engel l. c. p. 199. ⁵) Ioannes Compenus apud Montfauconium in Palaeographia Graeca p. 453. ⁶) Idem Engel l. c. p. 198.

А нѣл 1514. Ачєаста есте анѣл чел маї пєфєрїчїт пентрѣ Ромѣнїи, карїї сѣлѣт сѣлѣт сѣлѣт корона Дїгарїеї, пентрѣ кѣ дн анѣл ачєаста аѣ кѣзѣт сѣлѣт дїгѣл, сѣлѣт кареле ши астѣлї цємѣ мїшеї. Прїчїна пєпєрїчїрєї аѣ фост, пре кѣм скрїе Калвїсїе¹) „Дн анѣл 1514, солѣл Папєї Леон X аѣ вєстїт дн Дїгарїа їндѣлєнцїї с'аѣ їєртаре de пѣкате ачєлора, карїї се вор оїїї днпротїва Тѣрѣлор. Прїн вєстїреа ачєаста мѣлїї с'аѣ адѣнат ла одалѣт, карїї пєавѣнд чєлє de мїнєѣ сїре хрѣна вїєїї, ш'аѣ алєс мїє повѣцїїторїѣ пре Георгїе Сєкѣїл с'аѣ Сєкєлї, ши аѣ жєфїїт тоатѣ Дїгарїа, днпротївїндсєє тѣтѣрор. Дн патрѣ лїи аѣ оторѣт ла шєпте-зєчї de мїї de оамєнї, днтрє карїї аѣ пєрїт патрѣ сѣтє дїн повїлї. Іоанн Занолїа Воеводѣл Ардєалѣлїи пре ачєїїа маї пре тоїї і-аѣ прїнєѣ,

ші і-аѣ флѣмѣлѣт треі зѣде, апоі і-аѣ словозіт асѣпра повѣзѣторізілѣі лор с'аѣ сѣѣртѣче кѣ дѣнѣі, ші дѣлѣ че л'аѣ сѣѣртѣкатѣ, і-аѣ тѣіат канѣл. "

Анналіі бісерічеі дѣн Брашовѣ зік : „Дѣн аніл 1514, рѣсіріца кѣрѣцілор дѣн Țingaria че с'аѣ фост стѣрніт прѣн повѣзѣіреа лѣі Георгіе Доша Сѣкзізілѣі, с'аѣ стѣнс прѣн Іоанн Заполіа Воеводѣл Ардеалѣлѣі. Георгіе Доша с'аѣ прѣнс лѣлгѣ Тѣмшоарѣ; ші дѣлѣ че с'аѣ дѣкѣлѣнат кѣ коронѣ де фер арѣс, с'аѣ сѣѣртѣкат кѣ дѣнѣі де аі сѣл. "

Маі грознік скріѣ descupe tragedia ачѣста Пазл Іовіе ³⁾, Тѣзерон ⁴⁾, Сіглѣр ⁵⁾, Самѣкѣ ⁶⁾, Ісѣванфі ⁷⁾ ші Хан ⁸⁾, пре карѣ рі поці четі. Іарѣ Commer ⁹⁾ скріѣ descupe pedeansa Кѣрѣцілор ачѣстора прекум ѣрмеазѣ : Quidquid inhumana potuit furor asper ab arte, Protulit in fontes carnificina viros, адекѣ : орі кѣте аѣ пѣтѣт шѣліа чеа аспрѣ дѣпрѣмѣта де ла менѣшгѣл чел тірѣлеск, тоате ле аѣ плѣніт дѣн кѣнзіреа бѣрѣцілор че-лор віновациі.

Ханѣр ¹⁰⁾ скріѣ, кѣ сѣнт повѣзѣіреа лѣі Георгіе Доша Сѣкзізілѣі с'аѣ фост адѣнат ка ла 40,000 де проціі дѣн тоате неамѣріле, каріі тоці ш'аѣ фост фѣкѣт кѣрѣці рошіі пе вештмінтеле салѣ, ка чеі че ар фі мерс асѣпра Тѣрѣлор, де не ле ар фі ліпсіт храпа, ші кѣ де ла кѣрѣчѣле ачѣлеа с'аѣ пѣміт Кѣрѣці, карѣ пѣме Немціі дѣлѣ ачѣса л'аѣ лѣзат дѣтр' алѣ парте ші дѣсетпарѣ.

Чі орі кѣм аѣ фост кѣрѣзімеа ачѣста, Ромѣліі ші Țingarii чеі проціі де сѣнт Сѣлѣт Корона Țingariet о пот плѣнце пѣрѣреа; пѣнтрѣ кѣ ачѣціа маі 'напѣте ера оамѣні словозі, адекѣ се пѣтеа мѣта де не зѣ лок пе алѣл, кѣнд вреа; дакѣ плѣтеа Домнілор, пе але кѣрора локрѣі шѣдеа, че лі се кѣвеніа, ші ші плѣтеа даторііле; дарѣ дѣн тоатна дѣн аніл ачѣста 1514 (кѣнд с'аѣ прѣміт ші Трѣпартітѣл с'аѣ фѣндатѣнтѣл лѣділор Țingariet ші арделенѣші, чел дѣн Стефан Верѣезці алѣкѣлѣт, дѣн карѣле ¹⁾ скріѣ ачѣстеа), с'аѣ фѣкѣт Іоваці депліл, адекѣ аша с'аѣ лѣгат локрѣрілор пе карѣ шѣдеа, кѣт дѣнтр' ачѣселѣ не с'аѣ пѣтѣтѣ дѣлѣ ачѣса тішка, с'аѣ де с'аѣ тішкатѣ пѣціне, с'аѣ дѣсѣ дѣн апоі кѣ сіла. Тотѣші слѣжба карѣ ера даторіѣ сѣ о факѣ Домнілор пѣмѣтѣці; дѣнтрѣ дѣчелѣт п'аѣ фост фѣрѣ де шѣсѣрѣ греа, кѣчѣ ера даторіѣ сѣ лѣкре пѣмаі о зі дѣн сѣлѣтѣлѣ, сѣ деа дѣн тоатѣ лѣна фіѣше-карѣле кѣте о гѣлѣ, пе анѣ дозѣ гѣше, зна ла Рѣсалиі, алѣ ла зіоа Сѣлѣтѣлѣ Мартін, апоі іарѣшіі пе анѣ зѣче гасде дѣнѣрѣлѣ зѣ порѣѣ грасѣ, пре сама Домнілор сѣі челор пѣмѣтѣці, прекум аратѣ Декретѣл VII ал Краізілѣі Владіслав П ¹²⁾. Іарѣ дѣлѣ че с'аѣ тілосівіт а тот пѣтернікѣл Дѣмнезеѣ, а черта шѣндрѣа Сѣлѣтеі бісерічеі Ромѣл прѣн шѣдѣлѣріле еі, адекѣ прѣн протѣстанціі (че с'ар зіче тѣдѣ-шѣліторі) с'аѣ Лѣтерані ші Калвіні, каріі сілгѣрѣ аѣ дескіѣ мѣнѣтеа ачѣсенілор, (ачѣста зікѣ не кѣ доарѣ, кѣ дѣсѣл'мі тіашѣ авате де ла ачѣлеа, карѣ ле аѣ дескѣперіт Дѣмнезеѣ, ле аѣ дѣлѣзат Домнѣл пострѣ Іѣсѣ Хрїстѣс, ле аѣ проповѣдѣл СС. лѣі Апостолі ші Țченічі, ші Сѣлѣтѣ Бісеріка лѣі ті ле дѣ сѣ ле кред, кѣчѣ ачѣстеа тоате ле шѣртѣ-рісѣск, ші кѣ ачѣсторізілѣі лѣі Дѣмнезеѣ сѣлѣт гата але аніра, ші кѣ пѣперѣа віѣцеі теле; чі пѣнтрѣ кѣ ціѣ пѣравѣріле попѣці, ка зна карѣле ам фост дѣнтре дѣлѣшіі, ші дѣн чѣлѣ

лор чел маї де цїос дн сѣинцїре, дар ал доїлеа дн дерегъторїе, ка зп канонїк дн зе-
 че анї, де ла анъл 1774 кѣндѣ плїнїсем аї вѣрстеї теле 19 анї, пѣлѣ ла анъл 1784),
 неамѣл пострѣ чел Ромѣлеск днтрег, адекѣ нѣ нѣмаї прощїї, чї шї побїлїї дїн Ардеал,
 шї пѣрцїле церей Ѣнгѣрещїї, пѣнтрѣ кѣ н'ам прїмїт рѣтѣчїрїле протестанцїлор, прекѣм нѣ
 прїмїсем обїчеїсрїле вїсерїчеї Ромеї маї 'наїпте, ла атѣта аѣ ацїнсе, кѣт нѣмаї сѣферїцї с'аѣ
 цїнѣт дн Ардеал, шї пѣрцїле церей Ѣнгѣрещїї, прекѣм аратѣ Апрователе Ардеалѣлї¹³⁾;
 ва прощїї ла атѣта ацїнсеесе пре времеа меа, де се вїндеа ка добїтоачеле фѣрѣ де лок,
 нѣ кѣ локѣл не кареле локѣїа днпрезлѣ; афарѣ де слѣжбеле каре ле фѣчеа Домнїлор
 пѣтѣптещїї, днчелѣнд де лѣпї пѣлѣ сѣмѣлѣт сеара дн тоатѣ сѣпѣтѣмѣна престе тот анъл,
 Дѣмїнїка фїнд кѣ алта нѣ се пѣтеа лѣкра, Домнїї чеї пѣтѣптещїї, пре їовацїї сїї дї трї-
 пїтеа кѣ кѣрцї пре ла алцїї Домнїї. Преоцїї Ромѣнещїї требѣїа сѣ деа дажде Домнїлор
 пре анѣ, шї сѣ ле креаскѣ шї хрѣнеаскѣ кѣпї: пре фечїорїї лор дї рѣпїа де ла днвѣдѣ-
 тѣрї шї фѣкѣндѣї кѣртенї дї сїліа сѣ'шї мѣте леѣеа шї кредїнѣа, шї алтеле маї мѣлте
 фѣчеа Домнїї чеї пѣтѣптещїї кѣ вїецїї, Ромѣнїї, маї вѣртос Домнїї ачеїа, карїї се леп-
 дасе де неамѣл, леѣеа шї кредїнѣа Ромѣнїлор, дїн карїї ера прѣсїцїї, нѣмаї ка сѣ'шї
 поатѣ тѣгѣдї неамѣл, шї сѣ се арате а фї де неамѣл Ѣнгѣрескѣ. Мѣлцї Домнїї де а-
 чеїцїа ц'ашѣ пѣтеа нѣмѣра ачї, чї дї лас пѣнтрѣ ценсѣра, прїн кареа ва терѣе хропїка
 ачеаста маї 'наїпте де а се тїпѣрї, де се ва тїпѣрї сѣпг Сѣнтѣ Корона Ѣнгарїеї, пре-
 кѣм шї'ар фї воїа. Цїе четїторїзлѣ вѣне! фїецїї дестѣлѣ, кѣ ц'ам арѣтат ла анїї трекуцїї,
 шї дцїї воїѣ маї арѣта шї ла чеї вїїторїї анї, карїї Домнїї сѣпг де вїцѣ шї породїцѣ дїа-
 ошїї Ромѣнїї, тѣкар кѣ ш'аѣ стрѣмѣтат леѣеа, шї прїн ачеаа шї неамѣл.

Тїрѣнїа ачеаста сокотїндсо Авѣгѣста каса Авѣстрїеї, шї фїндѣїї мїлѣ де вїецїї Ро-
 мѣнїї, дѣлѣ че аѣ лѣат Ардеалѣл де ла Тѣрчїї, ла сѣфршїтѣлї веакѣлѣї ал шепте-сїре-зе-
 челеа, аѣ адѣс зпїреа днтре Ромѣнїї дїн Ардеал, нѣмаї ка сѣ поатѣ ацїста побїлїлор
 шї преоцїлор челор Ромѣнещїї, кареа зпїре н'аѣ стат пїчї сѣтѣ дїн алта, фѣрѣ нѣмаї сѣ
 нѣ клеветїт пре чеї че се цїн де вїсерїка Ромеї, пѣнтрѣ обїчеїсрїле лор, їарѣ пої Ро-
 мѣнїї сѣ цїнет обїчеїсрїле вїсерїчеї рѣсѣрїтѣлїї, шї лѣтїнїї днкѣ сѣ нѣ не клеветаскѣ
 пре пої, кѣчї челе патрѣ пѣнѣтѣрїї, каре сѣпг днтре зпїцїї, шї пѣхнїцїї (кѣ їергаре сѣ фїе-
 зїс де мїне), некѣм сѣ ле цїе Ромѣнїї чеї прощїї, шї не 'пѣвѣцацїї, дарѣ днтре кѣртѣрарїї
 Ромѣнещїї днкѣ мѣлцїї нѣ ле днцелег, чї нѣмаї пѣлеве ворбеск, пѣрїцелегѣнд знѣл пре
 алѣл. Зпїреа ачеаста, кѣм се ва арѣта ла локѣл сѣѣ, маї пре зрїтѣ нѣмаї попїлор аѣ
 фолосїт, кѣ ачеїцїа аѣ добѣндїт пѣцїнѣ скѣтїнѣцѣ к'ам аневоїе, дарѣ побїлїї аѣ рѣмас, шї
 рѣмѣл кѣ вѣзеле дрѣмѣвоїате пѣлѣ астѣлїї, кѣчї лѣтїнїлор дестѣл ле есте, кѣ дншелѣнд
 пре Ромѣнїї дн партеа лор, аѣ пѣтѣт днвїнѣе кѣ нѣмѣрѣл пре Калвїнїї, карїї дн сїне ера
 чеї маї тарї дн тїмнѣл ачела. Ромѣнїї чеї прощїї аѣ цетѣт сѣпг тїрѣнїе пѣлѣ ла анъл
 1785, кѣнд с'аѣ мїлосїтївїт Авѣгѣстѣл Днмїтратѣл Іосїф П, а стрїка їовѣцїа, прекѣм се
 ва арѣта ла анъл ачела. Барем де ар фї трїїт Днмїтратѣл Іосїф, пѣлѣ кѣнд ар фї з-
 шѣрат шї цїзгѣл вїецїлор прощїї, карїї нѣ мѣлт с'аѣ зшѣрат прїн стрїкареа їовѣцїеї.

Деспре Молдова аша скрие Мирон Логофътъл¹⁾: „Дн анъл 7022 аѣ дитрат фъръ де весте дн деаръ къ оасте Țingreаскъ зн Трифълъ, че се фъчае фечюр де Домнѣ, чи обличид Богдан Бодъ, къ чине аѣ пѣтѣт пре време де iarнъ, кънд тоате оциле аѣ princ а фѣ дн одихнъ пре ла каселе сале, ши аѣ ешиѣ ла подѣ ла Васлѣѣ, ши аколо дъндѣ ръсбойѣ, аѣ princ пре Трифълъ виѣ, дн 27 Феврваріе, пре кареле дѣкъндѣ ла Богдан Бодъ, i-аѣ тѣят канѣл.“

¹⁾ Sethus Calvisius in opere Chronol. ²⁾ Annales Templi Coronensis ad h. a. ³⁾ Paulus Iovius in Hist. sui temporis Lib. 13. p. 222. seq. ⁴⁾ Tubero p. 288. seq. ⁵⁾ Sigler. f. 65. ⁶⁾ Sambucus in Append. ad Bonfin. f. 736. seq. ⁷⁾ Istvanfi f. 47. ⁸⁾ Han p. 223. seqq. ⁹⁾ Sommer Reges Ung. 33. ¹⁰⁾ Haner Reg. Hung. Period. 16. §. 404. ¹¹⁾ Tripartitum Part. 3. Tit. 25. §. 2. ¹²⁾ Decretum VII Vladislai II. Artic. 16. seq. ¹³⁾ Approbatae Constit. P. 1. Tit. 8. ¹⁴⁾ Constans Miron in Ms. Chron. Valach. c. 39

А н ъ л 1515. Анѣл ачеста аѣ фост тѣлт ферицит дн партеа лѣ Владислав II Краис-лѣ Țingariei, пентрѣ къ дитрѣхлѣ с'аѣ фѣкѣт логодна дитре прѣнци чѣи крѣици, адекъ дн анѣл ачеста 1515, дн 22 Изліе, с'аѣ фѣкѣт контрактѣ чел де късторіе дн Виенна Австриеи prin тѣжлочиреа Дитпрѣтѣлѣ Максимилиан I, дн кареле с'аѣ ашезат, ка Лѣдовик II, фѣлѣ лѣ Владислав II, съ се къстореаскъ къ Маріа фата лѣ Филипъ Краислѣ Spaniei, ши фѣлѣлѣ дитпрѣтѣлѣ Максимилиан I, iarъ Анна сора лѣ Лѣдовик II, съ се тѣрпте дѣлѣ Ferdinand I, фрателе Маріеи, прекъм аратъ Къспиніан¹⁾ ши Самбѣкѣ²⁾.

Лѣи Ioann Zanolia Воеводѣлѣ Ардеалѣлѣ, каре вѣла Крѣімеа Țingreаскъ, нѣ i-аѣ къзѣтѣ ла інімъ логодна ачеста: дрепт ачѣеа ш'аѣ фѣкѣт коада колакѣ, ши дн лок де а терѣе ла логоднѣ, ка ла зн кіемат, с'аѣ дѣс асѣпра Тѣрчилор къ 10,000 де Арделені, фаръ с'аѣ днvinc де Белівер, ши тѣлѣци осташи аѣ пердѣт, прекъм тѣртѣрїесек Істванфѣ³⁾ ши Тѣберон⁴⁾.

¹⁾ Cuspinianus f. 296. seq. ²⁾ Sambucus in Append. apud Bonfinium f. 738 seq. ³⁾ Istvanfi f. 53. seqq. ⁴⁾ Tubero p. 295. seqq.

А н ъ л 1516. Дн лѣна лѣ Martie дн анѣл ачеста 1516, аѣ тѣрпѣ Владислав II Краислѣ Țingariei дн вѣрѣтѣ де 60 де анѣ ши дозѣ зиле, дѣлѣ че аѣ domnit прѣсте Țingrѣ 25 де анѣ, 5 лѣнѣ ши 13 зиле¹⁾, тѣрпѣаѣ дн Бѣда, ши с'аѣ дитропат дн Алѣа Крѣіеаскъ²⁾, кърѣіа i-аѣ зрмат дн крѣіме фѣлѣ лѣ, Лѣдовик II, дн вѣрѣтѣ де зече анѣ³⁾.

Тот ла ачест анѣ деспре Валахїа аша скрие преа вестѣлѣ Енгел⁴⁾: „Неагѣл Бассараб prin ачѣеаши аѣ къшигат паче деспре Тѣрчи, къ ле аѣ фѣгѣдѣит пе анѣ 3000 де ванї роши, адекъ 900 де талерї, ши шесе сѣте де прѣнци, ши към скрие Цѣнерарїл Базер аѣ фѣкѣт ачѣеста дн анѣл 1516.“

Алта деспре Валахїа ши Молдова н'ам афлат скрие ла анѣл ачеста ши чел трекѣт.

¹⁾ Nicolaus Olahus in Chronico f. 39. Haner Reg. Hung. Period. 16. §. 410. Pistorius f. 773. Istvanfi f. 55. Timon f. 104. ²⁾ Baksai. f. 931. Sambucus in Append. ad Bonfinium f. 737. ³⁾ Istvanfi et Timon II. cc. Sigler f. 66. ⁴⁾ Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 198.

А н ъ л 1517. Деспре тоартеа лѣ Богдан III Домнѣлѣ Молдовеи аша скрие Мирон Логофътъл¹⁾: „Дн анѣл 7025 Априліе 18, плиндѣсе аї Домнѣи лѣ Богдан Бодъ анѣ 12,

лїні 9, datъш'аѣ datoria omeneascъ, mърind дн орашѣ дн Хшї, шї de acolo i-aѣ dсcъ oаселе кѣ mare чїпсте дн Мълъстіреа Пѣтнеї, лънгѣ татъ-сѣѣ Стефан Vodъ пълъндѣл; пѣ кѣ пълдїнъ лъздъ пентрѣ лъкръріле вїтеценї че аѣ фъкѣт, кѣ пѣ дн бедїї, пїчї дн оспеде, чї ка зп бшї стръжарїѣ дн тоате пърдїле аѣ прївїгіат, шї ка сѣ пѣ се шїрбеаскѣ деара, каре дї ретъсесе de ла татъ-сѣѣ, мълте лъкрърї аѣ фъкѣт. Іаръ че с'аѣ лъкрат дн лъ-зптрѣ дн деаръ десре партеа цїздевъцїлор, шї а дїрентъцїї, пѣ афлмѣ. Къпоашесе, кѣ знде пѣ сълт дндрентърї шї лецї скрісе дїп воїа Domнїлор; мълте стръмвтъцїї се факѣ.“ Апої тот ачелашї Miron скріе: „Дзпъ тоартеа лї Bogdan Vodъ стъзт'аѣ Domнѣ цереї фїїл сѣѣ Стефан (VI) Vodъ, днтърїт ла Domнїе дзпъ обїчеїл Domнїлор цереї de Теоктіст пре ачел тїмї Мітрополїтлї цереї дн орашл Сзчеавеї.“

Іаръ преа вестїтлї Енгел¹⁾ скріе аша: „Стефан (VI) фечїоръл лї Bogdan (III) аѣ domнїт дзпъ дїсетнареа дїп Іашї 9 ані шї 9 лїні, de ла ашл 1517 — 1527, сълт ел с'аѣ днтърїт сълзпереа Молдовеї ла Търчї, къчї дзпъ кѣм скріе Кантемїр, пофїндз'ї Сълтанъл порок ла Domнїе, i-aѣ трїмїе зп търбан, зп кѣфтан, зп кал дншелат шї днфър-пат днтърътеще, дозъ козї de кал, шї зп санціак сѣѣ стеагѣ. Іаръ тоате даръріле ачестеа пѣ дїсетна фъръ пшмаї атъта: Тѣ ецїї сълзсъл Сълтанълї, прензп те аї шї а-рътат а фї прїп прїїмїреа дарърїлор ачестора. Модръл прїп кареле аѣ сторе Сълтанъл Selim сълзпереа de ла Стефан (VI) дн аратъ Країл Лъдовїк II днтр'о епїстолъ, кареа о аѣ трїмїе зпкїзлї сѣѣ, лї Сїцїсмънд I Країлї Полонїеї, дн ашл 1516 зїкънд: „Днтър-ратъл Търчїлор прензп снпн, аѣ фъкѣт сѣ се вестеаскѣ, кѣ ел ва їерта Молдовенїлор шї Мънтенїлор дареа de цїзмътате, шї о парте дїп злте гревъцїї, de vor пъръсї пре Domнїї лор, шї се vor да дн партеа Търчїлор.“ Ачеста аѣ фост прїчина, de с'аѣ сълзс шї Неагъл Бассарав Vodъ Domнъл Мънтенеск дн ашл трекут 1516 Търчїлор. — — — Стефан (VI) Domнъл Молдовеї дзпъ че с'аѣ сълт дн сказлнл цереї, шї с'аѣ зпс прїп Мітрополїтлї Теоктіст дн ашл 1517. аѣ трїмїе пре Лъка Кїрса шї зп Къмїенїк (Конкорнїк) ла Країлї Сїцїсмънд, ка сѣ дпоїаскѣ трактатъріле челе вѣтръне, каре с'аѣ шї дпоїг днкъ дн ашл 1517. Чї Дїпломатъл десре дзпселе, че с'аѣ тїпърїт ла Dogїел, л'аѣ дат Сїцїсмънд дн 7 Martїе дїп ашл 1518.“ Пълъ ачї преа вестїтлї Енгел десгълѣ de бїне, пшмаї кѣт грешаше скріїнд: „Пре Лъка Кїрса шї зп Къмїенїк (Конкорнїк).“ Къчї Дїпломатъл, кареле дн воїѣ адъче ла ашл вїторїѣ, зїче: „пре Лъка Кїрса, кареле се зїче Къмїенїк“ шї аша п'аѣ фост дозъ персоане, фъръ пшмаї зпа.

¹⁾ Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 39. ²⁾ Idem Miron l. c. cap. 40. ³⁾ Engel in antiq. Hist. Mold. p. 164.

А п шл 1518. Къзпнат'ам ла ашл mal de къръндѣ трекутѣ десре дпоїреа легътл-рїлор de паче, кареа о аѣ фъкѣт Стефан VI Domнъл Молдовеї кѣ Сїцїсмънд I Країлї По-лонїеї, акъта ла ашл ачеста адък Дїпломатъл, кареле с'аѣ фъкѣт десре ачееа, се афл ла Dogїел¹⁾, шї сълпъ аша:

„Дн пштеле Domнълї Amin. Пентрѣ поменїреа de пъръреа. Noi Сїцїсмънд дїп

міла лі Dsmnezeļ Kraiļa Poloniē, тареле Dьксѧ Литваніеі ш. ч. днціицѧм пре тоцї шї пре фїеце кареле, карїі вор четї саѧ азї ачестеа, кѧ поагїндѧ де ла пої тѧрїтѧ Domnѧ Ioann Стефан Воеводѧ цереї Молдовеї, прїетенѧ поѧ адеврѧт їзбїтѧ, дѧпѧ че аѧ добѧндїт сказнѧ тѧтѧне-сѧѧ ал рѧпосатѧлї тѧрїтѧлї Ioann Bogdan Воеводѧлї, прїп солѧ шї дерегѧторїѧ сѧѧ повїлѧ Лѧка Кїрса, кареле се зїче Кѧтїенїк, ка кѧ дѧпсѧ сѧ дпоїт шї днѧтѧрїт легѧтѧрїе шї їнскрїпцїе челе вѧтрѧне, каре ле амѧ фѧкѧт кѧ татѧ сѧѧ, рѧпосатѧ Bogdan Воеводѧ, пої кѧпоскѧнд, кѧ фїеце-кѧї днѧкѧ шї челї маї нѧтер-нїк Domnѧ, тѧлѧ дї фолосеце, ка сѧ се пѧрѧвеаскѧ, шї сѧ аївѧ паче кѧ вечїпї, шї маї алес поѧ амѧндѧрор пентрѧ нѧтереа протївенїчїлор неамѧлї крецїпескѧ, каре дїп зї дн зї се лѧцеце, ам цїздекат а фї дїрепт, ка ачелеа сѧ ле дпоїт, шї днѧтѧрїт, прекѧм ле шї дпоїтѧ, шї днѧтѧрїтѧ прїп рѧндѧл кѧрцїлор ачестора: шї пої Сїцїстѧнд Країлѧ воїмѧ сѧ цїпетѧ шї аветѧ легѧтѧрѧ, шї паче де пѧрѧреа кѧ нѧтїтѧ тѧрїтѧ Воеводѧ Стефан, шї Петрѧ фрателе лї, шї кѧ цеара Молдовеї, шї фѧгѧдѧїт кѧ кѧвѧнтѧл пострѧ чел крїескѧ пентрѧ пої, шї зрѧтѧторїї пострі, пентрѧ Консїларїї чеї вїсерїчещї шї лѧтецї, шї пентрѧ тоцї сѧпѧшїї церїлор поастре, кѧ пачеа ачеста пѧрѧреа о вом цїнеа невѧтѧматѧ кѧ тѧ-рїтѧ Воеводѧ Стефан, кѧ Петрѧ фрателе лї, кѧ прѧнчїї лор, кѧ прѧнчїї прѧнчїлор лор, шї кѧ зрѧтѧторїї лор, кѧ воїерї, тоцї сѧпѧшїї шї цеара лор чеа Молдовенеаскѧ: шї кѧ крїемеа, церїе, Консїларїї, шї тоцї сѧпѧшїї пострі о вор цїнеа; шї Стефан Водѧ, шї Петрѧ фрателе лї треѧе сѧ фїе секѧрї, кѧ вор домї дн цеара са чеа Молдовенеаскѧ акѧм шї де ачї днїпте фѧрѧ де вре о днпедекаре а поастрѧ, а прѧнчїлор шї зрѧтѧто-рїлор пострі шї а сѧпѧшїлор крїемеї, шї церїлор поастре.

„Фѧгѧдѧїтѧ престе ачеста, кѧ лї Стефан Водѧ шї фрате-сѧѧ Петрѧ, прѧнчїлор лор, шї цереї лї чеї Молдовенецї днпротїва тѧтѧрор немїчїлор лор ле вом фї де сѧат, шї де ацїсторїѧ, шї ле вом да сѧат шї ацїсторїѧ дѧнѧ нѧтїпца поастрѧ, шї пре еї дї вом апѧра кѧ армеле, шї оатенїї пострі, шї зрѧтѧторїї пострі дї вом апѧра. Шї ашїнде-реа Стефан Водѧ, кѧ Петрѧ фрателе сѧѧ, шї зрѧтѧторїї лор поѧ, шї зрѧтѧторїлор пострі днпротїва Тѧтарїлор, шї алор немїчїї аї пострі вор ацїста, шї не вор да сѧат, шї а-цїсторїцѧ дѧнѧ нѧтїпца са, дн арме, шї дн оатенїї.

„Маї фѧгѧдѧїт кѧ Консїларїї пострі лї Стефан Водѧ, фрате-сѧѧ Петрѧ, прѧнчї-лор лор, шї фечїорїлор прѧнчїлор лор, воїерїлор, сѧпѧшїлор, шї цереї лор чеї Молдове-нецїї, кѧ прїетенїлор лор вом фї прїетенї, шї немїчїлор лор пѧрѧреа немїчїї. Стефан Во-дѧ кѧ фрате-сѧѧ Петрѧ, кѧ фечїорїї лор, кѧ прѧнчїї фечїорїлор лор, шї кѧ сѧпѧшїї лор дїп Молдова днѧкѧ вор фї, шї треѧе сѧ фїе претенїлор пострі претенї, шї немїчїлор пострі пѧрѧреа немїчїї. Іарѧшїї кѧ пре нїчїї зл дѧшман ал лї Стефан Водѧ, шї ал фрателе лї сѧѧ Петрѧ, кареле с'ар нѧтї пре сїне Domnѧ цереї Молдовеї, шї ар венї ла пої саѧ ла сѧ-пѧшїї крїемеї, шї церїлор поастре дн вом прїмїї, нїчїї дї вом да лок ачелѧїа шї хранѧ дн церїе поастре, шї ла сѧпѧшїї пострі, чї вом порѧнчїї, ка омѧл ачела де аколо знде с'ар аѧла дн церїте поастре, шї ла орї-каре дїнѧре сѧпѧшїї пострі, сѧ се дѧкѧ, шї сѧ лѧ

gonească din țerile noastre, ca nici o clipă de omie să rămână din țerile noastre, nici din spiriții, și ținea spre așezarea Voievodăzii Ștefan și a fraților săi Petru, a zăvorșilor, a săvșilor, și a țerei lor ce-i Moldovenești, nici spre ascănsă, nici aieve. Așinderea și Ștefan Vodă cu frațe-săi Petru, spre nici să dășman al nostru carele sărăni spre sine Domn Răscie săi Podoliei, și sărăni la ei, săi la oare-care săvș al lor din Moldova, și vor primi și nici loc săi храм vor da țerăia și Moldova, și la săvșilor lor, și ori unde sărăni ала оми ачела și țера Moldovei la țкар care săвș al lor, vor поръчи, la ачела сь се дăкь și сь се gonească din Moldova, și сь să рътънъ и вре о клиеалъ де оми ии țера lor, nici ии vor ținea și spiriții spre пагъба noastră, а зăворшilor și săвșilor nostri, și а Країмеи și țерilor noastre, spre аскънсă саи аieve.

„Și de săр дитънла, ка оаре-каре воіеріи саи шерь ал лăи Ștefan Vodă сь фэгъ ла пої, ла țеріле noastre саи ла сьвșии nostri, ачела ва пътеа черка шие граție de ла Domn Ștefan Vodă prin sine, саи prin рэгъmintea noastră, și de о ва довьнді, ии ва фі лăи слобод și секър а се дитърна ла Domn сь Ștefan Vodă. Іаръ де нъши ва довьнді граție și іертаре, пої пре ачела нъл vom ținea ла пої, și ла сьвșии nostri ии крѣмеа și țеріле noastre, nici пре аскънсă, nici аieve. Așinderea de săр дитънла ка оаре-каре побіл, шерь și сьвș ал nostru, сь фэгъ ла Ștefan Vodă și ла frațe-săi Petru, саи ла оаре-каре сьвș ал lor din Moldova, ачела ии ва черка граție de ла пої prin sine днșши саи prin рэгъmintea нșтигълăи Ștefan Vodă și de о ва довьнді, ии ва фі ачелăи слобод și секър а се дитърна ла пої și ла крѣмеа și țеріле noastre; іаръ де нъ ва пътеа довьнді граție și іертареа noastră. Ștefan Vodă și frațe-săi Petru пре ачела нъл vor ținea ла sine și ла сьвșии lor din Moldova, nici пре аскънсă, nici аieve.

„Іаръши фэгъдșим Voievodăzii Ștefan пріетенгълăи nostru, къ де săр дитънла din voia Dămnezească, de че Dămneze сь фереаскъ, ка ел și frațe-săi Petru, пентръ птернича врънш врѣмашъ, кърăи нъ і-ар пътеа ста дитротивъ, сь еасъ din țера lor ла крѣмеа Полоніеи, саи ла челеалте țері але noastre, ашчї ии дитънлареа ачела, țеріле noastre vor фі дескисе lor, și мѣерilor lor, пѣтнеї lor, сорорilor și прѣнчилор lor, și ла тоатъ фамиліа, și неашъ lor, și воіерilor lor, къ мѣеріле, къ прѣнчїи, și къ сьвșии ачелора, къ вїстерїле, și къ тоате лăкрѣле, че се цїи де дѣнши, și ле ва фі слобод lor а вені ла пої, ла țеріле, тѣрїме, și четъїле noastre, și а рътнеа слобозї, și секърї ori-unde ле ва пѣчеа, și пої ии дитънлареа ачела пре Ștefan Vodă, пре Petru fratere лăи, пре пѣта lor, пре мѣеріле lor, пре прѣнчїи lor, пре воіерїи lor, къ мѣеріле, și прѣнчїи ачелора ии vom аеа, și ținea ии граție, și бълъ воїца noastră, și vor аеа еї, ретънън ии țеріле noastre, слобозеніе de аши рескъмпъра țера lor чеа Moldovenească, și кънд vor вреа сь факъ ачеласта, пої Сїдїстънд Країа къ вѣртътеа și птереа noastră ии vom аїста пре еї, ка сьши поатъ

къпъта ши рескъмъпра цеара лоръ чеа Молдовенеаскъ, ши кѣндѣ ле ва аѣѣта Домнѣл Дѣмнезеѣ съ ши довѣндеаскъ дѣноѣ цеара, ва фѣ словодѣ, секърѣ ши дескѣсѣ лѣѣ Стефан Водѣ, ши лѣѣ Петрѣ фрателе лѣѣ съ претенѣлор пострѣ фърѣ де дѣгѣлтѣчеалѣ, ши пагѣбѣ а еши дѣн цериѣ поастрѣ, къ мѣта ши мѣерѣле сале, къ прѣнчѣѣ сѣѣ, къ свѣрѣле сале, къ тог неатѣл сѣѣ, ши къ тоѣѣ воѣерѣѣ сѣѣ, ши къ мѣерѣле, къ прѣнчѣѣ, ши къ шервѣѣ ачестора, къ вѣстѣерѣѣле лор, ши къ тоате къте вор авеа ла цеара са чеа Молдовенеаскъ.

„Іаръ ши фѣгѣдѣѣм Воеводѣ лѣѣ Стефан, ши фрате-сѣѣ Петрѣ, фечѣорѣлор лор, ши прѣнчѣлор фечѣорѣлор лор, ши цериѣ Молдовеѣ, къ нѣ ле вом фаче пагѣбѣ, нѣѣ дѣгѣлтѣчеалѣ лор, ши къ нѣ вом авеа вр'о прѣтѣвѣре къ еѣ, къ фапта саѣ сфатѣл, прѣ аскѣнс саѣ аѣеаеа, ши де вом обѣлѣ, къ мѣкар де зѣде ши мѣкар де ла чѣне ва сѣ се порнеаскъ асѣпра лор вр'о рѣзтате саѣ пагѣбѣ, ачѣаѣта поѣ лѣѣ Стефан Водѣ, ши фрате-сѣѣ Петрѣ, прѣнчѣлор лор, ши цериѣ Молдовеѣ, о вомѣ дѣнчѣѣнѣа. Ши ашиндереа Стефан Водѣ ши фрате-сѣѣ Петрѣ, ши прѣнчѣѣ ши сѣнѣшѣѣ лор, нѣ трѣвѣе сѣ не факъ позѣ, ши цериѣлор поастрѣ вре о стрѣкаре ши пагѣбѣ, нѣѣ сѣ цѣпѣ дѣнпрѣтѣвѣре асѣпра поастрѣ, нѣѣ къ фапта, нѣѣ къ сфатѣл, нѣѣ прѣ аскѣнс, нѣѣ апѣрат: ши де вор обѣлѣ, къ се порнеѣе чеа рѣѣ асѣпра поастрѣ прѣп дѣштанѣѣ пострѣ, дѣсѣшѣѣ Стефан Водѣ ши Петрѣ фрателе лѣѣ трѣвѣе сѣ не дѣнчѣѣнѣе прѣ поѣ деспрѣ ачѣеа. Прѣсте ачѣѣѣа де вом вреа поѣ, къ Преа-дѣсерѣнатѣл Прѣнчѣл Лѣдовѣк Краѣл Ѣнгарѣѣ, Бохѣмѣѣ ш. ч. прѣа ѣвѣѣт непотѣл пострѣ сѣ фачѣѣ рѣсвоѣѣ, прѣ кѣѣ не еѣѣѣ воѣа, асѣпра дѣнпѣратѣ лѣѣ Тѣрчѣлор, ши а цериѣ лѣѣ, ши поѣ дѣшѣне дѣ персоанѣѣ поастрѣ, вом терѣѣ къ тоате пѣтерѣле поастрѣ ла рѣсвоѣѣл ачѣла. Дѣсѣшѣѣ Преаѣсерѣнатѣл непотѣл пострѣ Домнѣл Лѣдовѣк Краѣл ва терѣѣ дѣ цеара Бассараѣѣѣ, ши дѣ чеа Мѣнтенеаскъ, ши аколо ва трѣче Дѣлѣрѣа. Ноѣ дѣкъ вом терѣѣ дѣ цеара Кесарѣѣѣѣ Тѣрчѣлор, ши дѣцѣлеѣгѣндѣне да олатѣ къ Преаѣсерѣнатѣл Домнѣл Лѣдовѣк Краѣл, прѣа ѣвѣѣт непотѣл пострѣ, ши къ мѣрѣѣѣл Стефан Водѣ, ши къ Петрѣ фрателе лѣѣ, прѣ аколо вом терѣѣ, ши вом трѣче Дѣлѣрѣа прѣ зѣде нѣ се ва веѣеа а фѣ маѣ вѣне, ши маѣ де фолос. Ши атѣнчеа Стефан Водѣ сѣнѣгѣр дѣ персоана са къ тоате цеара са чеа Молдовенеаскъ дѣнпрѣвѣѣ къ поѣ ва трѣвѣѣ сѣ теарѣѣ дѣнпрѣтѣѣѣ нѣ-мѣѣѣ лѣѣ дѣнпѣратѣ лѣѣ Тѣрчѣлор, де нѣ кѣѣѣѣ, че сѣ нѣ фѣе, ар фѣ фѣарте болнав, пенѣтрѣ ка-рѣа дѣпѣѣнѣларѣ н'ар пѣѣѣа терѣѣ дѣ персоана са къ поѣ, пенѣтрѣ къ атѣнчѣѣ ши дѣ дѣпѣѣнѣ-ларѣа ачѣеа ва трѣвѣѣ сѣ трѣмѣѣѣ къ поѣ прѣ Петрѣ фрателе сѣѣ, къ тоате пѣтерѣле сале.

„Іарѣ пѣпѣ кѣнд ам фаче рѣсвоѣѣл ачѣѣа асѣпра Кесарѣѣѣѣ Тѣрчѣлор, поѣ Сѣѣѣѣѣнд Краѣл дѣнпрѣвѣѣ къ Преаѣсерѣнатѣл непотѣл пострѣ Домнѣл Лѣдовѣк, прѣ Стефан Водѣ, ши не Петрѣ фрателе лѣѣ къ цеара Молдовеѣ дѣ вом анѣѣра де Кесарѣѣѣѣ Тѣрчѣлор, шиѣ вом аѣѣѣѣа дѣн контра лѣѣ. Ашиндереа ши Стефан Водѣ, къ фрате-сѣѣ Петрѣ орѣ че ѣвѣѣѣѣрѣѣ поѣ вор азѣѣ деспрѣ Тѣрчѣ, къѣт маѣ кърѣнд вор пѣѣѣа, не вор дѣнчѣѣнѣа прѣ поѣ, ши прѣ пѣѣѣѣѣл Преаѣсерѣнатѣл непотѣл пострѣ Краѣл Лѣдовѣк, ши нѣѣѣ сфат, нѣѣѣ аѣѣѣѣѣѣѣ Тѣрчѣлор асѣпра поастрѣ вор да, чѣ къѣт вор пѣѣѣа маѣ мѣл, де вор фѣ лор прѣтѣѣѣѣѣѣ.

„Іарѣ де с'ар дѣпѣѣнѣла, ка Стефан Водѣ, ши Петрѣ фрателе лѣѣ сѣ се сѣлеаскъ къ

пътереа де дитъратъ Търчилор, ши де оастеа лѣи а ле да аѣсторіѣ, асѣпра церилор поа-
стре, ши еі пегътѣнде ста дн контръ, ар да аѣсторіѣ Търчилор дн контра крѣмеі
поастре, атѣнчі легътѣра ши пачеа ачѣаста де пѣрѣреа пѣ трѣвѣ съ се рѣтпъ, дн кѣт
се ва щі, къ еі аѣ фост сіліці ла ачѣеа.

„Негъѣторілор Воеводѣлѣ Стефан челор дѣн Молдова ле ва фі слободѣ, ши секърѣ а
мерѣе прѣн церіле поастре, ши а негъѣторі, пѣтѣнд вѣтѣле, ши дѣпѣнд кѣдѣнѣа вѣтѣлор
челор вѣтрѣне. Ши ашѣндереа трѣвѣ съ ле фіе слобод ши секър негъѣторілор, ши сѣ-
пѣшілор пострѣ а мерѣе прѣн Молдова, ши а негъѣторі, пѣтѣнд вѣтѣле, ши дѣпѣнд кѣ-
дѣнѣа вѣтѣлор челор вѣтрѣне.“

„Іаръ де се вор дѣтѣтѣла пѣскаі стрѣтѣтѣѣ, ши пагъѣе дѣтре сѣпѣшіі пострѣ а-
тѣндѣрор ла тарѣені, поі дѣкредѣнѣѣт дѣдрѣнтареа ачелора кѣпѣтанілор пострѣ дѣн Ка-
менѣѣѣ, ши Халѣѣѣа, аша, кѣнд се ва фаче вре о стрѣтѣтѣте, ши пагъѣѣ вѣрѣнѣ Молдовеан
прѣн оаре каре сѣнѣс ал пострѣ, ачѣла, кѣі і с'аѣ фѣкѣт стрѣтѣтѣтеа, сѣ чеарѣ дѣре-
тате де ла кѣпѣтаніі дѣн Каменѣѣѣ, ши Халѣѣѣа, ши кѣпѣтаніі ачѣѣѣа вор аѣеа пѣтере де а
фаче дѣрептате оаменілор Воеводѣлѣ Стефан дѣн Молдова десѣре фіѣѣе-каре сѣнѣсѣ ал
пострѣ, авѣнд прѣ Дѣмнеѣѣѣ дѣпѣнтеа окілор. Ашѣндереа де се ва фаче кѣѣва дѣтре
сѣнѣшіі пострѣі стрѣтѣтѣте с'аѣ пагъѣѣ, прѣн оаре-каре Молдовеан, ачѣла трѣвѣ съ ши
чеарѣ дѣрептате, де ла кѣпѣтаніі дѣн Хотѣн ши Чернѣѣѣѣ, каріі трѣвѣ съ аѣѣ пѣтере де
ла домѣл лор Стефан Водѣ де а фаче дѣрептате десѣре тоѣі, авѣнд прѣ Дѣмнеѣѣѣ дѣпѣ-
нтеа окілор. Іаръ де с'ар дѣтѣтѣла вѣр'о стрѣтѣтѣте маі таре, ши с'аѣѣ дѣтре кѣ-
пѣтаніі пострѣі, ши дѣтре кѣпѣтаніі Воеводѣлѣ Стефан, поі десѣре ачѣеа вомѣ дѣнѣѣнѣа
прѣ Воеводѣлѣ Стефан, ши ел асѣтѣнеа прѣ поі, ши вом трѣвѣі атѣндѣѣ сѣ трѣмѣте соліі,
ши консіларіі пострѣі, каріі дѣпрѣзѣндѣсе, сѣ черѣе стрѣтѣтѣтеа ачѣеа, ши сѣ о дѣ-
дрѣпте. Іаръ стрѣтѣтѣѣле, ши пагъѣеа, каре с'ар дѣтѣтѣла дѣтре сѣнѣшіі пострѣ а-
тѣндѣрор, пѣ трѣвѣ съ ватѣте, ши фѣнгѣ легътѣра, ши пачеа ачѣаста. Іаръ адѣнѣреа
ла дѣдрѣнтареа ачѣестора трѣвѣ съ се дѣпѣ дѣн локѣрѣле чѣле обѣнѣпѣте маі пѣнте.“

„Карѣ тоате кѣт с'аѣ скѣрѣ маі сѣс, поі Сіѣѣстѣнд Краѣлѣ Полоніѣі, ши тѣрѣле Дѣк-
сѣлѣ Літѣаніѣі ш. ч. фѣгъѣѣт кѣ кѣвѣлѣлѣ пострѣ чѣл кѣрѣескѣ, кѣ тоѣі Архѣеніскѣпѣі, Епѣс-
кѣпѣі, кѣ Консіларіі вѣсерѣчѣѣі ши лѣтѣнѣі, ши кѣ тоѣі сѣнѣшіі кѣрѣмеі ши аѣ церілор
поастре прѣѣтенѣлѣі пострѣ тѣрѣтѣлѣі Домѣлѣі Стефан, Воеводѣлѣі церѣі Молдовеі,
ши лѣі Петѣрѣ фратѣлѣі сѣѣ, фѣчѣорілор лор, ши прѣнчѣлор фѣчѣорілор лор, тѣтѣрор тоѣе-
нѣлор, ши сѣнѣшілор лор, къ ле вом тѣре дѣнеа, дѣпѣлѣні, ши неѣѣтѣтѣте пѣзі, фѣрѣ де
дѣнѣелѣчѣне ши вѣклѣнѣт, ши къ ѣрѣтѣторіі ши сѣнѣшіі пострѣі ле вор пѣзі, дѣн кѣрѣдѣнѣѣ
ши тѣрѣтѣрѣа кѣрѣора дѣт ачѣестеа дѣтѣрѣте кѣ пѣчѣтеа поастрѣ. Дат дѣн Краковѣа дѣн
адѣнѣреа церѣі, шѣерѣѣрѣі дѣнѣ а трѣѣа Дѣмѣнѣкѣ дѣн пѣресѣтѣ, дѣн аѣнѣл Домѣлѣі 1518,
ал кѣрѣмеі поастре 12, фѣнд де фѣѣѣ прѣа чѣнѣтѣтѣлѣ, ши чѣнѣтѣѣіі дѣн Хс. Пѣрѣнѣѣіі Дом-
нѣі, Іоанн Архѣеніскѣпѣл дѣн Інесѣа, ш. ч.“

„Ла дѣпѣломатѣл ачѣеста скѣрѣе прѣа вѣстѣтѣл Еугѣл“): „Петѣрѣ ачѣеста фост аѣ кѣар

фрателе лѣ Иоанн Стефан (VI), аѣ маї вѣне зпкѣѣ де пре татъ? нѣ се поате отърѣ. Атѣта съ шѣ адеврѣтѣ, кѣ Петръ фрателе лѣ Bogdan (III) шѣ фечіорѣ лѣ Стефан челѣт маре аѣ трыѣт маї нѣлт де кѣт Иоанн Стефан непотѣт съѣ, шѣ і-аѣ зрѣмѣт дѣ Domnie. Чи дипломатѣт зѣче, кѣ Петръ аѣ авѣт о нѣштѣ кѣ Иоанн Стефан: аша дѣрѣт Петръ ачѣста аѣ фост кѣар фрате лѣ Стефан VI, грѣшеѣ преа вѣстѣтѣт Енѣел кѣнд се дѣдоіеѣше десѣре ачѣста. Барѣт де с'ар фѣ дѣдоіѣт преа вѣстѣтѣт Енѣел лѣ ашѣт трѣкѣт, десѣре Лѣка Кѣрса солѣт лѣ Стефан VI, шѣ н'ар фѣ фѣкѣт дѣн Кѣ змѣннѣк дѣрегѣторѣ лѣ, ашѣт персѣопѣ, шѣ кѣвѣнтѣт Кѣ змѣннѣк нѣ л'ар фѣ тѣлѣкѣт Конкорнѣк, кѣ сѣ ка зп пѣскѣт Ромѣн нѣ дѣцѣлег кѣвѣнтѣле ачѣстеа. Іарѣт десѣре Петръ зпкѣт лѣ Стефан VI, вѣзі че ам скрѣс лѣ ашѣт 1510.

Дѣ ашѣт ачѣста 1518 с'аѣ зѣдѣт шѣ тѣнѣстѣреа чеа вѣстѣт де лѣнгѣ Арѣшѣт де Неагоѣ Басарѣв Домнѣт Вѣлахѣіе, дѣ карѣа тѣнѣстѣре с'аѣ шѣ дѣгрозѣтѣ ачѣламѣ Неагоѣ Вѣдѣт, пре кѣт тѣртѣресѣкѣт Анонѣмѣт Ромѣнескѣт), шѣ Енѣел⁴⁾.

Іарѣт Вагнер⁵⁾, адѣче хрѣсовѣт зрѣтѣторѣѣ, че с'аѣ скрѣс кѣтрѣт Иоанн Заполѣа Вѣевѣдѣт Арѣеалѣтѣ, шѣ сѣпѣт аша: „Ізѣовѣк дѣн мѣла лѣт Дѣзмнезѣѣ Краѣтѣт Знгарѣіе, Бохѣміеі ш.ч. Вѣдерѣтѣле, шѣ тѣрѣтѣле крѣдѣнѣіос, позѣт адеврѣт ізѣіте! Прѣмеждѣіле тѣрѣнѣіор, шѣ але крѣімеі поастрѣ дѣтрѣці, атѣта сѣпѣт де тѣрѣі, кѣт нѣ се пот арѣта прѣн кѣрѣі, нѣчі се кѣвѣне, сѣѣ еѣте сѣкѣр, фѣіндѣ кѣ се вѣдѣ де сѣне, а ле вѣстѣт зпрѣіат. Іарѣт тѣкар кѣ поі дѣ ашѣт ачѣста дозѣт адѣзѣрѣ ам цѣнѣтѣ, ка дѣтрѣжнѣсѣле сѣ не сѣѣтѣт десѣре дѣкѣзпѣзрѣреа прѣмеждѣіор ачѣсторѣа, тотѣшѣ с'аѣ дѣтѣтплат тѣкар де знде де вѣнѣт воіа поастрѣт, пре кѣт тоці шѣѣ, нѣ с'аѣ плѣіт. Дрѣпт ачѣеа ка сѣ нѣ асѣпреасѣкѣт прѣмеждѣіле пѣнтрѣ дѣтѣрѣіеа, шѣ лѣнеа поастрѣт, кѣчі де вѣт дѣтѣрѣзіа, нѣ не вѣт пѣтеа апѣра, шѣ фѣрѣі де еле, амѣ цѣздекатѣ, сѣ стрѣнѣцѣт цѣара пре Сѣпѣіорѣтѣт вѣіторѣѣ аїчі дѣ Бѣда, ка дѣмпрѣзпѣт кѣ воі, шѣ кѣ чеіаіаіцѣі Домнѣі, шѣ лѣкѣіторѣі аї цѣреі, сѣѣтѣнѣдѣне, сѣ лекѣіт, кѣте нѣ с'аѣ вѣгѣт дѣ самѣт пѣнѣт акѣтѣа. Пѣнтрѣт ачѣеа не крѣдѣнѣіосѣіреа воастрѣт вѣ дѣндепѣтѣтѣ, шѣ де одѣтѣт тѣре вѣт порѣнѣіт сѣпѣт пѣдеансѣа дѣ декрѣт скрѣсѣт, ка прѣіміндѣ ачѣстеа пре Сѣпѣіорѣтѣт сѣ вѣнѣіцѣіа Маїѣстѣтеа поастрѣт, нѣ кѣ оастѣ, чѣ нѣтаі кѣ кѣвѣіос нѣшѣр де сѣзѣіторѣі, кѣ інѣітѣт пѣекѣтѣт сѣре вѣнѣле де обѣше, шѣ вѣне дѣтокѣітѣт, ка десѣре дѣкѣзпѣзрѣреа прѣмеждѣіор челѣр маї сѣс зѣсе дѣмпрѣзпѣт кѣ чеіаіаіцѣі Домнѣі шѣ лѣкѣіторѣі аї цѣреі, пре карѣі дѣкѣ і-ам кѣімѣт, сѣ сѣѣтѣіцѣі, шѣ ачѣлеа сѣ фѣчѣіцѣі, карѣ аѣ овѣчнѣіт фѣіеѣе-карѣ вѣн крѣдѣнѣіос пѣнтрѣт тѣнѣтѣіреа пѣтрѣіеі сѣле, лѣ лѣпсѣа чеа маї де пре зрѣтѣт а ле фѣче, алѣінтрѣлеа а фѣче сѣ нѣ дѣдрѣсѣіцѣі сѣпѣт пѣдеансѣа маї сѣс зѣсѣт. Дѣт дѣ Бѣда дѣ а пѣтра Дѣзмнезѣт а пѣресѣіміі дѣн ашѣт Домнѣтѣт 1518.“

Дѣн хрѣсовѣт ачѣста поці вѣдеа шѣ прѣмеждѣіле, че се амѣііаіа дѣкѣт де не вреѣтеа ачѣста Крѣімеі Знгарѣіцѣі, шѣ фрѣка карѣа о авѣа Ізѣовѣк Краѣтѣт де Иоанн Заполѣа: нѣ де а те мѣра атѣта аша дѣрѣт, кѣ Сѣкѣіт дѣн Арѣеал дѣкѣт с'аѣ рѣдікат дѣ ашѣт 1518 шѣ аѣ фѣкѣт тѣре рѣстѣірѣцѣт, шѣ маї тѣре ар фѣ фѣкѣт, де нѣ і-ар фѣ вѣтѣт Иоанн

Заполіа дитре Хотород—Съмпалѣ ші дитре Дароці; сатя чел дін марценеа Съсімеі, де кѣтрѣ сказана Шепші, че се зиче дн привілеціа Сасіор Дараѣс, пре кѣм скріе ачеаста Сіглер⁶⁾ пре скѣрт. Іарѣ Мілес⁷⁾ маі пре лѣнг, пре кареле дн поці четі.

Адъче'ашѣ аічеа ші хрісовѣа лѣі Міхаіл Епіскопѣаі Мілковіеі дін деара Молдовеі, сѣпт а кѣрѣіа Епіскопіе аѣ фост деканатѣріе Мілковіеі, Молвабацѣаі, Бърсеі, Сібіаіаі, Ва-ранецѣаі, Шепшіаі, Бістріцеі, Кішѣаіаі, Коздѣаіаі, Цѣрѣѣаіаі, Шебешѣаіаі, Кеzdі-Ошор-хеіаіаі, Мікхазеі, Орбаіаіаі, Светѣаіаі, Кіліеі, Нестералбеі, де нѣ ар фі преа лѣнг, чі фінд кѣ есте, тѣ дн четеше ла Корніде⁸⁾ ла кареле сѣ аѣлѣ скріс.

1) Dogiel in Codice Dipl. Poloniae tom. 1. p. 610. 2) Engel in antiq. Hist. Mold. p. 165. 3) Anonymus Valachicus cap. 44. 4) Engel in antiq. Hist. Valachiae part. 1. p. 198. 5) Carolus Vagner Mss. tom. 9, p. 59. 6) Sigler f. 66. 7) Miles p. 10. seq. 8) Cornides Mss. Dipl. tom. 3. p. 77.

А н ѣ л 1519. Ла а н ѣ л ачеста зиче Мірон Логофѣтѣа¹⁾: „Хроніка церей Молдовеі скріе кѣ а л доілеа а л а л до м н іе і л ѣ і Стефан (VI) Водѣ, дн а н ѣ л де ла плѣстѣіреа лѣмеі 7027 лѣна лѣі Август, с'аѣ рѣдікат Алѣаі Сѣлта н ѣ л кѣ Тѣтаріі де ла Прекоп, кѣ тѣлѣт оасте Тѣтѣреаскѣ; де аѣ трекѣт Ністрѣа фѣрѣ де весте, ші аѣ трас спре Прѣт, ші аѣ аціаіс пѣпѣ ла докѣа че се кіамѣ Шербакѣ дін сѣс де Шефѣнеці, ші аѣ а н ѣ л а л прѣда, чі порокеа чел вѣн а л лѣі Стефан Водѣ, с'аѣ прілеціт кѣ оастеа гата дн тѣра Коровеі маі діос де Шефѣнеці, фѣкѣнд шіре ші церей сѣ се стрѣнгѣ дн да тѣ. Тѣтаріі болѣчіндѣсе се сѣіа дн сѣс пе Прѣт, іарѣ Стефан Водѣ аѣ тріміс пре Карабѣцѣа Ворнікѣа кѣ діосе-ніі де аѣ трекѣт Прѣтѣа, ші аѣ довіт пре Тѣтарі ла рѣвѣрсатѣа зоріор фѣрѣ де весте, ші і-аѣ рѣсіпіт, кѣ пре тѣлѣі Тѣтарі аѣ тѣіат, ші тѣлѣі дн Прѣт с'аѣ дн екат, ші дн Церха с'аѣ дн роіт, ші скотіа вії дін пороіѣ: ашіндереа ші пре доі тѣрзачі тарі, а н ѣ л пре Тіміш, ші Бѣказ і-аѣ пріне вії: адціі с'аѣ рісіпіт пре кѣтпѣ, ші ла трекѣтоареа Ністрѣаіаі н'аѣ рѣмасѣ фѣрѣ де пагѣѣ Тѣтаріі, фіндѣ обосіціі каіі лор де тѣлѣт фѣгѣ, чі тѣлѣі с'аѣ дн екат, ші дн сѣші Сѣлта н ѣ л сѣ фіе скѣпат рѣніт кѣ пѣціні Тѣтарі. Іарѣ Стефан Водѣ дѣнѣ ісѣлѣнда, че аѣ авѣт асѣпра ачелѣі Хан, с'аѣ дн торе ла Хѣрлѣѣ фѣкѣнд ласѣ де вірсіацѣ, ші пре тоці вітеціі чеі вѣні і-аѣ дѣрзіт. Аноі ш'аѣ лѣат Доамѣ Стефан Водѣ, іарѣ пе чіне ш'аѣ лѣат шіе Доамѣ нѣ скріе Хроніка Молдовеі.“

Ашіндереа скріѣ Ваповіе²⁾ ші Енгал³⁾ деспре Тѣтарі, ші амѣндоі зік, кѣ Стефан VI аѣ авѣт кѣ сіне ші 3000 де Полоні дн тѣрѣ ацісторіѣ, дар Ваповіе зиче, кѣ Тѣтаріі ачешіа аѣ фост дін Кріт, ші аѣ фост кѣ пѣтѣрѣа 15000 де кѣлѣреці, ші трекѣнд, де хнде аѣ фост пѣвѣліреа лор дн Молдова, о пѣне ла а н ѣ л 1518, че нѣ се веде а фі адевѣрат.

Дн кѣт есте пентрѣ дн сѣрареа лѣі Стефан VI Домнѣаі Молдовеі дн а н ѣ л де акѣт 1519 Хроніка Молдовеі чеа де Мірон адѣсѣ нѣ се пѣрѣвѣше кѣ Діпломатѣа Краіѣаіаі Полоніеі. Сіціемѣндѣ І, чел ла а н ѣ л трекѣт адѣс, дн кареле а пріат се поменеше тѣіереа лѣі Стефан VI, ва днѣѣ ші а фрате—сѣѣ Петрѣ. Адевѣрат есте кѣ Стефан VI аѣ тревзіт преа тѣлѣр де ані, орі кѣнд с'аѣ дн сѣрат, де есте адевѣрат, че ам скріс ла а н ѣ л 1509 кѣ Бордан III татѣа лѣі пре ачеле времї с'аѣ дн сѣрат; че нічі мі се веде а фі фостѣ

кѣ пѣтинѣ; пентрѣ кѣ аша Стефан VI дн аня 1517, кѣнд аѣ зрмат тѣтне-сѣѣ Богдан III, ар фѣ пост дн вѣрстѣ де 9 саѣ 10 ані, шѣ кѣм с'ар фѣ днсврат аша де тѣлѣр? Дн гѣлтѣчала ачеста ар фѣ тревѣт сѣ о сокотеаскѣ шѣ Мѣрон Логофѣтѣл, шѣ ла аня 1509 шѣ ла аня де акѣм. Еѣ шѣѣ, шѣ ам арѣтатѣ ла ані трекѣцѣ маѣ адеце орѣ, кѣ днтрѣ Domnii Ромѣнѣцѣ, маѣ вѣртос атѣнѣ кѣнд днкѣ ерам днпрезнацѣ кѣ Бѣлгаріѣ, днтрѣсѣ рѣѣ обѣчеѣл, де дншѣ лепѣда мѣерѣле челе дннтѣѣ, де ла каре авеа прѣнчѣ. шѣ лѣа ал-теле дн локѣл лор, оаре п'аѣ врѣт шѣ Богдан III сѣ факѣ аша кѣ тѣта лѣ Стефан VI кѣнд аѣ врѣт сѣ се кѣсѣторѣаскѣ кѣ Крѣѣца Елѣсавѣта сора краѣлор? каре пѣрѣре де ва пѣлѣча крѣтѣчѣлор, тоатѣ днглѣлтѣчала се ва цѣрѣе.

1) Constans Miron in Mss. Chronico Valachico cap. 40. 2) Varonius in fragmento p. 571. 3) Engel in antiq. Hist. Mold. p. 165.

А н ѣ л 1520. Корнѣдес 1) адѣче зп хрѣсовѣ. че се цѣне де аня ачеста, шѣ сѣлѣ аша: „Лѣдовѣк дн мѣла лѣѣ Дѣмнезеѣ Краѣлѣ Унгарѣѣ, Бохемѣѣ, ш. ч. Крѣдѣнчѣошѣлор пошрѣ Корвѣнтѣлѣ мѣлѣстѣреѣ, ферѣчѣтеѣ Вѣргѣреѣ Марѣѣ дн Кѣлѣжѣ-Мѣлѣцѣѣвр сѣлѣтѣте, шѣ гра-цѣѣ! Вѣртосѣ порѣнчѣм крѣдѣнчѣошѣреѣ воастрѣ, ка прѣмѣнд ачѣстеа, алѣ кѣрѣцѣ де порѣн-кѣ алѣ воастрѣ дн парѣта Доамнѣѣ Доротеѣѣ вѣдѣвѣ рѣпосатѣлѣ сдравѣлѣлѣ Леонард Анафѣ дн Ана-Ноѣфѣалѣѣ date, каре сѣлѣ крѣдѣнчѣошѣлор пострѣ вѣдеросѣлѣ шѣ мѣрѣ-тѣлѣ Іоанн Заполѣа Комѣтѣлѣ Сченсѣлѣ де зрѣк, Воеводѣлѣ Ардеалѣлѣ, шѣ Комѣтѣлѣ Се-жѣлор, сдравѣлѣлѣ Леонард Барладашѣ Вѣѣе-Воеводѣлѣ лѣѣ, шѣ цѣсрацѣлор дн сказѣлѣ Иврѣшѣлѣ, шѣ вѣ с'ар да возѣл, днпрезнѣ кѣ ачѣстеа прѣн мѣртѣрѣа воастрѣ, сѣ ле даѣѣ ачѣлора, шѣ че вор рѣспѣнде ла елѣ, кѣ крѣдѣнѣ сѣ скрѣѣцѣ Маѣѣстѣтеѣ воастрѣ. Дат дн Бѣда марѣѣ дѣпѣ Боботеаза дн аня Домнѣлѣ 1520.“

1) Daniel Cornides Mss. Dipl. tom. 1. p. 282.

А н ѣ л 1521. Мѣрѣсе дн аня маѣ де кѣрѣнд трекѣтѣ Сѣлѣм I. днпѣратѣл Тѣрѣчѣлор. шѣ і-аѣ зрмат Сѣлѣм II фѣчѣорѣл лѣѣ, прѣ кѣм арѣтѣ Фрѣѣер 1) шѣ анонѣмѣл дѣспре статѣл Тѣрѣѣѣ 2). Мѣрѣт'аѣ дн аня де акѣм шѣ Neagoe Бассарѣв Домнѣлѣ Валахѣѣ, шѣ аѣ лѣ-сат Домнѣѣ цѣреѣ кѣм с'аѣ арѣтат ла аня 1513 дн анонѣмѣл Ромѣнѣскѣ, прѣ Теодосѣѣ фѣѣлѣ сѣѣ кѣрѣѣа, фѣѣнд кѣ ера тѣлѣр шѣ (кѣм скрѣѣ Бочѣгнолѣ 3) дн епѣстола кѣтрѣ Цѣ-рардѣѣ Плана скрѣѣсѣ) пѣтаѣ де шѣнѣте ані, і-аѣ дат пѣртѣторѣѣ де грѣже шѣ кѣвернѣсѣторѣѣ цѣреѣ не Прѣда фратѣле сѣѣ. Не Прѣда кѣвернѣсѣторѣѣлѣ Валахѣѣ шѣ тѣторѣл лѣѣ Теодо-сѣѣ Водѣлѣ пѣпѣтѣндѣлѣ сѣферѣѣ вѣѣерѣѣ мѣнѣтѣнѣцѣѣ, аѣ пѣс Домнѣ Валахѣѣ прѣ Радѣлѣ VII дѣс-пре карѣле аша скрѣѣ анонѣмѣл Ромѣнѣскѣ 4): „Радѣлѣ Водѣлѣ лѣат 1521, прѣ ачѣст Домнѣ рѣдѣкѣндѣлѣ вѣѣерѣѣ де ла Бѣзлѣѣ, аѣ венѣт кѣ рѣсвоѣлѣ ла Тѣрговѣцѣѣ, шѣ аѣ оторѣт не Прѣда фратѣле лѣѣ Neagoe Бассарѣв Водѣлѣ; іарѣ Теодосѣѣ фѣѣлѣ лѣѣ Neagoe Водѣлѣ, фѣѣѣнд ла Царѣград, аколо аѣ мѣрѣт. Дѣчѣ зп Мѣхмет Бѣѣѣ де ла Некопоѣѣ, прѣтѣнѣл лѣѣ Прѣ-да шѣ ал лѣѣ Теодосѣѣ Водѣлѣ, азѣѣнд де днтѣмплѣреа лор, аѣ венѣт кѣ рѣсвоѣѣ, шѣ вѣ-рѣѣнд прѣ Радѣлѣ VII Водѣлѣ, і-аѣ тѣѣат капѣл, апоѣ аѣ скрѣѣ Мѣхмет Бѣѣѣ ла днпѣрѣѣѣѣ. кѣм кѣ чѣре цѣара прѣ ел Домнѣѣ, кѣрѣѣа і-аѣ шѣ трѣнѣсѣѣ Домнѣѣ. Дат днтрѣ ачѣеамѣ

време, fiind din Цариград din Логофът ашме Стойка ши принзнд де весте аз скрие воє-
рілор, съ рѣдиче Domnă пре Раѣл (VIII) Водъ дин Афѣмаці. Раѣл VIII Водъ дин Афѣ-
маці деат 1521, ачеста аз фост цинере лѣ Neagoe Бассарав Водъ. Аудать кѣт аз, dom-
nit, с'аз рѣдикат кѣ рѣскоїѣ асѣпра Беїзлѣ Мехмет, ши оторѣндѣ тоѣ спѣшнї пре ка-
рїї пѣсесе прїн ораше, аз вїрїт ши пре Мехмет Беїзл дн дозъ рѣндѣрї, днтїѣ ла са-
тъл Глявавї, апої ла сатл Клежанї Тѣржешї; іаръ днтрѣ ал треїлеа рѣскоїѣ фѣ вїрїт де
Мехмет Беїзл, ши аз фѣцїт дн Ардеал (нѣ деара Țurcesкѣ), ши де аколо ловїнд кѣ
Țurșii де ла Іанош Країл (адекъ де ла Іоанн Заполїа, кареле дн анл ачеста днкъ
нѣ ера Країѣ, фѣрѣ нѣтаї Воевод Ардеалѣлї) аз вїрїт не Мехмет Беїзл, ши л'аз гонїт
дн деарѣ: ши ка съ се днтпаче кѣ Тѣрчїї, аз мерс днѣшнї ла Царїград, ши авѣнд пѣ-
рѣшѣ пре Мехмет Беїзл, днтпѣрѣцїа л'аз нѣс ла днкїсоаре."

Лѣдовїк II Країл Țurșїї дн епїстола са чеа кѣтрѣ Сївїанї скрїеѣ, вїперї дѣпѣ сѣр-
вѣтоареа ферїчїтелор знепрезече мїї де вергѣрї дн анл 1521, кареа се афлѣ ла Енгал⁵⁾,
аша скрїе: „Нѣ фѣрѣ де преа тѣне ам днцелес дн кѣрїїле воастре невазл каре
л'аз фѣкѣт кѣлѣгѣрл ачела Драгомїр лѣ Теодосїе Воеводѣлї Мѣнтенеск; ши фїїнд кѣ Тео-
досїе есте мошеанл чел лецїїт, ши прїн пої днкъ с'аз днтѣрїт Воевод Мѣнтенеск, ам
отѣрѣт пентрѣ тоатъ днтѣмпїареа ка кѣт маї кѣрїнд сѣлѣ ацїѣтл, ши ам ши порѣн-
цїт Воеводѣлї пострѣ дн Ардеал сѣї зїїѣте дн контра днтротивїрїї ачестеїа."

Апої дн епїстола кареа о аз трїмїе кѣтрѣ знкїл сѣѣ Сїцїемѣнд I Країл Полонїї дн
Бѣда дн 27 Декетвріе дн анл 1521, че се афлѣ іарѣшї ла Енгал⁶⁾, ачелашї Лѣдовїк II
їарѣшї аша скрїе: „Дн пѣрїїле Мѣнтенешї днкъ таре прїмеждїе асѣпра Ардеалѣлї ши
асѣпра крїїтеї ноастре днтрїцї: пентрѣ кѣ дѣпѣ че аз зрмат ши дн воїнда ноастрѣ тѣ-
тѣне-сѣѣ лѣ Бассарав Воеводѣ лѣ Мѣнтенескѣ, фїїл лѣї, прїнкл Теодосїе; с'аз рѣдикат дн
деара ачсеа знл дн неаѣл Воеводїлор, кареле ка съ скоатѣ пре прїнк дн дѣмнїе і-аз
фѣкѣт рѣскоїѣ. Нѣ ера департе не времеа ачсеа Мехмет Бегл Префектл Тѣрческ, каре-
ле авзїнд че се лѣкра дн Валахїа, ка съ дндатореаскѣ пре Воевод, кѣ вр'о кѣтева мїї
де Тѣрчїї аз мерс днтрѣ ацїсторїл лѣ Теодосїе, ши вѣтѣндѣсе кѣ протївнїчїї, пре ачела ка-
реле вѣла Domnїа л'аз оторѣт; ши не прїнк кѣ тѣтѣ-са, кѣ вїстїерїа тѣтѣне-сѣѣ, ши а
маї тарїлор сѣї, ши кѣ нїще преа бѣне тѣнѣрї, ка ла 32, л'аз трекѣт дн деара Тѣрчеа-
скѣ. Іарѣ Мехмет Бегл кѣ ачестѣ меѣешѣгѣ ши вїклешѣгѣ аз пѣтрат ачсеа, сѣ факѣ, кѣ-ї
есте воїа сѣ ашезе не прїнк дн сканл ши Domnїа прїнтескѣ аша, ка дѣпѣ ачсеа сѣ
фїе фѣрѣ де прїмеждїе. Аша дарѣ дѣпѣ че аз венїт Теодосїе кѣ тѣтѣ-са, кѣ аверїле
ши кѣ тѣнѣрїле дн Тѣрговешї, Оранл чел вестїт ал Валахїї, знде локѣще Воеводл,
престе ащентаре се пѣн дн лѣнтрї каре ера гѣтїте спре ачсеа ла Дѣнѣре, ши се дѣкѣ
дн Нїкопоїѣ, знде се цїн пѣлѣ асѣзї, ши аша Мехмет Бегл цїне Валахїа дн тїмнл
де акѣт: тѣкар кѣ Мѣнтенїї кѣ рѣскоїеле дн лѣнтрѣ, кѣ рѣсїрїцїеле, ши кѣ сѣедзїле
тоатѣ деара аз тѣрѣврат; пентрѣ кѣ фїе-каре рѣпеше, ши прадѣ вѣнѣрїле алтора. Ба
че е маї пѣлѣт, маї дѣнѣлї аз пѣвѣлїт Тѣрчїї ши Мѣнтенїї ши дн Ардеал, ши вр'о кѣтева

sate ale Секзілор пострі ле-аѣ прѣдат, ши вреѣ кѣт се ва деспримѣвѣра съ дикѣнцире Брашовѣл ши Сивіѣл, четѣциле поастре челе маї де фрънте дѣ Ардеалѣ. Вреѣ съ ватѣ ши Северинѣл, Рѣшава, Міхѣдіа, ши Панѣова, четѣциле поастре де лѣнгѣ Валахія, каре де ле вор лѣа, де че Дѣмнезеѣ съ фереаскѣ, челелалте тоате лесне ле вор пѣтеа до-вѣнді. Ши ачестеа сѣнт десуре каре ан пѣтѣт акѣт а скріе кѣтрѣ Маїстатеа воастрѣ.“

Дѣн кѣвѣнтеле ачестеа але Країлѣ Лѣдовік II поѣи кѣлѣе, кѣ Радѣл VII кареле се зиче дѣ епістола кѣтрѣ Сивіані, чеа маї сѣс адѣсъ „Драгомірѣ“, аѣ фост маї 'наїнте кѣ-лѣгѣр; ши кѣ аѣ фост дѣн веамѣл Домнілор Мѣнтенеші, пре кѣт с'аѣ зичѣ ши десуре Неа-гое Бассараѣ Водѣ ла анѣл 1513:

Преа вестіѣл Енгел⁷⁾, дѣпѣ че аѣ скріе кѣ Радѣл VII аѣ тѣїат не Преда зѣкїл, ши тѣторѣл лѣї Теодосіе Водѣ, аша ворвѣще: „Чи Радѣл нѣ дѣделѣнг с'аѣ вѣкѣрат де вѣрѣнѣа са; пѣнтрѣ кѣ Мехмет Бегѣл кѣ Теодосіе аѣ дѣс оасте Тѣрчѣаскѣ асѣпра Радѣлѣї Водѣ, ши вѣтѣндѣлѣ ла Тѣрговеші, л'аѣ прїне дїмпрезѣл кѣ воерїї, карїї цїнеа кѣ дѣнѣл, ши сѣнт претест де а ісѣвнді тоартеа лѣї Преда, дѣ 2 Маї дѣн анѣл 1521 аѣ арс Вѣзѣл локѣлапѣцереї Радѣлѣї Водѣ. Дѣнтрѣндѣ акѣтѣ Мехмет Бегѣл дѣ Тѣрговеші, ш' аѣ арѣтат араѣа, кѣ вреа съ факѣ дѣн Валахія провинѣїе Тѣрчѣаскѣ. Дрепѣт ачѣеа пре Теодосіе л'аѣ трїміе дѣн Царїград, іарѣ цѣара аѣ дѣнчѣпѣт а о дѣнокмі дѣпѣ обїчѣїл Тѣрчѣск. — — Пре Радѣл (VII) л'аѣ дѣс прїне прѣсте Дѣнѣре дѣн Нікопѣїѣ, аколо воїерѣл Чедїка Комїсѣл, вѣрѣл лѣї Неагое Бассараѣ Водѣ, ка съ ісѣвндеаскѣ зїдѣреа Предеї, аѣ черѣт пре Радѣл (VII) ла тоарте, ши лесне і л'аѣ ши дат Мехмет Бегѣл, нѣ-маї ка съ се тѣлѣте де зѣн рївал ка Радѣл. Кѣнд с'аѣ оторѣт Радѣл, токѣа атѣнїї аѣ тѣрїт ши Теодосіе Водѣ дѣн Царїград.“

Мї-ар нѣлѣеа а шї де зѣнде аѣ лѣат преа вестіѣл Енгел повѣстеа десуре воерїїл Чедїка Комїсѣл, кѣ ла Бочїгнолі дѣн епістола маї сѣс адѣсъ, дѣн кареа фоарте се амѣс-текѣ тоате кѣте зїсѣїѣ маї 'наїнте дѣн анонїѣл Ромѣнѣскѣ, повѣстеа ачѣаста нѣ се аѣлѣ. Мірон Логофѣтѣл⁸⁾ грѣшеѣе нѣзѣнд тоартеа лѣї Неагое Бассараѣ Водѣ ла анѣл де ла нѣлѣтѣвїреа лѣтѣї 7030 каре ан рѣспѣнде анѣлѣї де ла Хс. 1522.

Дѣпѣ че аѣ робїт Мехмет Бегѣл кѣ Ромѣнїї, карїї цїнеа кѣ дѣнѣл пре Сѣкзії дѣн Ардеал, кѣт с'аѣ арѣтат маї 'наїнте дѣн епістола Країлѣ Лѣдовік II, чеа кѣтрѣ Сїцїс-тѣнд I Країлѣ Полонїеї трїмісѣ, Сасїї дѣн Ардеал, дѣпѣ кѣт скріе Мілѣс⁹⁾, аѣ дѣнчѣпѣтѣ а'шї дѣкѣнѣїѣра сѣѣ околі вїсерїчїле сале кѣ зїдѣрї.

Тот дѣнтрѣ ачѣст ан дѣн Ізніе, пре кѣт араѣѣ Ніколае Олахѣл¹⁰⁾, ши Тїмон¹¹⁾, с'аѣ цїнѣт ши нѣнѣїе Країлѣ Лѣдовік II ши а лѣї Фердїнанд I дѣн Лїнѣ орашѣл Авѣтрїеї де сѣс, дѣпѣ логодѣа, че се фѣкѣсе дѣн анѣл 1515.

¹⁾ Freyerus p. 784. ²⁾ Author de statu Turciae p. 31. seqq. ³⁾ Bocignoli in epistola ad Gerardum Plania Secretarium Imp. Caroli V. anno 1524 die 29. Junii exarata. ⁴⁾ Anonymus Valachicus cap. 44.

⁵⁾ Engel in antiq. Hist. Valachiae part. 1. p. 202. ⁶⁾ Idem Engel l. c. p. 201. ⁷⁾ Idem Engel l. c. p. 202. seq. ⁸⁾ Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 40. ⁹⁾ Miles p. 12. ¹⁰⁾ Nicolaus Olahus f. 39. ¹¹⁾ Timon f. 105.

Апѣл 1522. Дѣпъ че аѣ пѣс дѣпѣрѣцѣа Търчѣаскѣ ла дѣкѣсоаре пре Радѣа ал опѣлеа чел дѣн Афѣмацѣ, кѣм с'аѣ зѣс ла апѣл маѣ де кърѣнд трекѣт, фѣнд кѣ Мѣнте-нѣи п'аѣ врѣт сѣ прѣмеаскѣ Домнѣ пре Мехмет Бегѣл, тѣкар кѣ ачѣста дѣстѣл с'аѣ пе-воѣт шѣ дѣн апѣл ачѣста 1522, пре кѣм скрѣе Енгѣл¹⁾); сѣ дѣкапѣ Домнѣ, ле-аѣ трѣмѣс Домнѣ пре Владѣслав VIII дѣспре кареле аша скрѣе анопѣмѣл Ротѣнеск²⁾): „Владѣслав Водѣ леат 1522, пѣс Домнѣ де ла дѣпѣрѣцѣе, кареле нечѣнгѣнд пре Първѣл Банѣл Краѣовеѣ, с'аѣ скѣлат Първѣл Банѣл кѣ рѣсвоѣѣ, шѣ вѣрѣнд пре Владѣслав Водѣ, ачѣста аѣ фѣцѣт ла Ца-рѣград.“ Дѣспре Владѣслав VIII шѣ Първѣл Банѣл скрѣе Бочѣгно.н³⁾), пре кѣм врѣеазѣ: „Мѣнтѣнѣи лѣпѣдѣнд пре Воеводѣл (Владѣслав VIII) чел де дѣпѣрѣтѣл Търчѣескѣ трѣмѣс, пѣн пре алѣл (пре Първѣл Банѣл) дѣн локѣл лѣѣ, чѣ вѣне кѣ пѣ і-аѣ кѣзѣт ла иѣмѣ дѣпѣрѣтѣлѣ Соломан II, тотѣшѣ (доарѣ аша пофѣнд тѣмѣл) пѣшѣ аѣ арѣтат пѣпѣлѣче-реа, чѣ дѣдатѣ аѣ трѣмѣс дѣн Валахѣа зѣн сол кѣ трѣѣ сѣте де кѣлѣрѣцѣѣ, шѣ аѣ трѣмѣс стѣмѣеле чѣеле де Домнѣе ла Воеводѣл чел де кърѣнд алес, аде кѣ вѣзѣдѣганѣл, стѣагѣл — — — кареле е фѣкѣт кѣо коадѣ де кал, шѣ тѣрѣванѣл. Солѣл ачѣста сосѣндѣ дѣн Ва-лахѣа, се прѣмеѣче кѣ тоатѣ чѣнѣтеа де Водѣ, дарѣ кѣнд се фѣчеа дѣпѣнтеа боѣерѣлор, шѣ а породѣлѣт чѣлор адѣнацѣ, а пѣне тѣрѣванѣл пре капѣл лѣѣ Водѣ, дѣн тоакѣ пре ачѣста дѣн кап кѣ вѣзѣдѣганѣл шѣл отоарѣ, пре кѣм дѣ фѣсѣсе порѣнчѣт де дѣпѣрѣтѣл Търчѣеск. Чѣ чѣѣлалѣцѣ Търчѣ пѣзѣлѣнд асѣпра боѣерѣлор, пре тѣлѣцѣ дѣнпре дѣнѣнѣи аѣ сѣгрѣмат, а-ноѣ дѣкѣлѣкѣнд, аѣ фѣцѣт дѣн чѣтатеа чѣ есте фѣкѣзѣт дѣн цѣрѣврѣѣ Дѣнѣрѣѣ, аде кѣ дѣн Цѣрѣѣѣ. Дѣпъ че аѣ перѣт аша Първѣл Водѣ, Поарта аѣ пѣс Домнѣ Валахѣеѣ иарѣшѣ пре Радѣа ал VIII дѣн Афѣмацѣ, кѣм се ва арѣта ла апѣл вѣѣторѣѣ.“

Дѣспре Молдова аша скрѣе преа вѣстѣтѣл Енгѣл⁴⁾): „Дѣн апѣл 1522, Сѣѣѣсѣмѣндѣ Краѣѣл Полонѣеѣ аѣ трѣмѣс сол ла Стефан VI дѣн Молдова, ка сѣ стеа гата кѣ аѣѣсторѣл сѣѣ дѣппрѣтѣва пѣзѣлѣреѣ Търчѣлор шѣ а Тѣтгарѣлор, кареа о аменѣнѣа асѣпра Полонѣеѣ шѣ Зѣнгарѣеѣ. Аша рѣга пре ачѣла де аѣѣсторѣѣ, пре кареле еѣ ар фѣ трѣвѣѣт сѣл аѣѣсте.“

Прѣмежѣѣле, каре се порѣнѣсе асѣпра Зѣнгарѣеѣ кѣ тоате сеѣмѣврѣе чѣ шѣ прѣсте тѣ-сѣрѣ дес се адѣна, пѣ с'аѣ пѣтѣт дѣкѣнѣѣѣра; кѣчѣ дѣн апѣл де акѣм 1522 дѣн лѣпа лѣѣ Лѣгѣст аѣ лѣат Соломан II дѣпѣрѣтѣл Търчѣеск Бѣлградѣл дѣн Сѣрѣвѣа де ла Зѣнгарѣѣ, пре кѣм тѣртѣрѣесек Самѣвѣк⁵⁾), Іѣтѣванѣѣ⁶⁾), шѣ Мѣлес⁷⁾), дарѣ маѣ алес дѣнѣшѣ Краѣѣл Лѣ-довѣк II дѣн хрѣсовѣл, чѣ се адѣче де Корнѣдѣс⁸⁾), шѣ сѣнѣ аша:

„Ноѣ Лѣдовѣк дѣн тѣла лѣѣ Дѣмѣнезѣѣ Краѣѣл Зѣнгарѣеѣ, Вохѣмѣеѣи ш. ч. фѣчѣм дѣ-щѣѣндѣре прѣн рѣндѣл ачѣстѣра тѣтѣрѣор, кѣрѣра се кѣвѣне, кѣ фѣнд кѣ дѣн апѣл маѣ дѣн пѣѣнте, аде кѣ дѣн апѣл 1522 (пѣ 1521, с'аѣ дѣнѣфѣрѣшѣт е грѣшѣт апѣл 1523), маѣ де кърѣнд трекѣт, тоате чѣтѣѣѣле, коѣееле, орашѣле, сѣтеле, прѣдѣѣрѣле, тошѣле, порѣѣле, шѣ тоате кърѣѣле тоѣенѣшѣ, але тѣрѣтѣлѣѣ Франчѣескѣ де Хѣдерѣвара Банѣл чѣтѣѣѣѣ поас-тре, Нѣндѣор-Алѣа пѣтѣте, орѣ зѣде, шѣ дѣн чѣ комѣтат ал Зѣнгарѣеѣ, шѣ ал пѣрѣѣлор еѣ дѣппрѣвпѣте, ар фѣ фѣст, шѣ орѣ кѣм с'ар фѣ фѣст кѣемат, аѣ венѣт ла Сѣѣтѣ Корѣна Зѣ-гарѣеѣѣ, шѣ дрѣпт ачѣсеа ла тѣнѣле фѣскѣлѣ крѣѣеск пѣпѣрѣ пога ачѣсеа де пѣкрѣдѣнѣцѣ, дѣ

кареа пентрѣ ачееа аѣ къзхѣ Франчискѣ de Xiderвара дѣпѣ цинереа Декретѣми Крымеі поастрѣ, пентрѣ къ ел порнит де дѣхѣя ревелиі, четатеа Nандор-Алѣа, че се кредеа а фі баще ші zidѣ nemішкат Унгаріеі, ші ла тоатѣ крединѣтатеа, дѣипрепѣ ші Банатѣ, ші Кълітѣнѣа четѣцїи ачеіа, кареа ел о цїнеа де ла Маїестатеа поастрѣ, ка зп дерегѣторіѣ сѣпг даторіа кредїнѣеі, аскѣлтѣреі ші дїтоарчереі, п'аѣ врѣт сѣ нї о деа дндѣрѣт, пре кѣт ера даторіѣ, тѣкар къ ші де фадѣ, ші прїп кѣрцї, ші прїп солї, маї адеце-орї л'ам черкѣтѣ, ші азїа дн тоате зїлеге къ днпѣратѣ Тѣрчїлор Солїман вѣреа сѣ о батѣ, дѣпѣ ачееа лѣцїндѣсе вестеа околїреі четѣцїи ачеіа, ла вр'о кътева порѣнчї, че ам трї-тїс дн четатеа ачееа, ка пѣпѣ атѣнчї, пѣпѣ кѣнд вом пѣтеа ацїѣга, сѣ о апере, п'аѣ врѣт, нїчї сѣ о дїреазѣ, нїчї сѣ баѣе хранѣ ші пѣзїторї днтр'мїса, тѣкар къ аѣеа во-гѣдїе де прїсосїт, ші де ла маїестатеа поастрѣ днкъ лѣсе де келѣїалѣ, кѣт с'аѣ азїт весте. Ба, че е маї тѣлѣ шї маї рѣѣ, прѣсте воїа тѣлѣтора, аѣ лѣсат дн локѣл сѣѣ пѣркѣлаѣѣ четѣцїи пре зп омѣ преа фѣрѣ де леѣе, шї днсеппат де фаптеле чеде реле, азѣте Міхаїл Море, кареле дѣпѣ че аѣ днкънцїсрат Солїман Тїраннѣа четатеа, п'аѣ а-щептат, пѣпѣ че ам фї трїтїс ацїсторїѣ, шї поаптеа аѣ ешїт дїн четате фѣрѣ де ащеп-тареа, воїа, шї шїреа тѣтсрор челор дїн четате, шї нѣ с'аѣ днфрїкошат а о. vїnde, шї аша четатеа ачееа маї тѣлѣт къ воїа, декѣт прїп пѣтереа Тѣрчїлор с'аѣ пердѣт, ш. ч. Дат. дн кѣртеа поастрѣ дїн Вісеград дн 15 Септемвріе дїн аѣл тѣлѣсїреі 1523 (А. С.) Четїтѣ прїп Верѣеѣѣ Кѣлїтѣкатѣл, къ тѣла са. " Neамѣл лѣї Море, шї акѣта кѣтеѣ дн цїнѣтѣл Хазеглїлї дїн Ардеал, пагѣѣ къ есте Ромѣн корчїт де вїѣл.

1) Engel in antiq. Hist. Mold. p. 166. 2) Anonymus Valachicus cap. 44. 3) Bocignoli in epistola ad ann. praeced. citata. 4) Engel l. c. 5) Sambucus in Append. ad Ranzanum f. 411. 6) Istvanfi f. 62. seqq. 7) Miles p. 13. 8) Cornides Mss. Dipl. tom. 3. p. 68.

Анѣл 1523. Дѣпѣ че с'аѣ оторѣт Пѣрѣлѣ Водѣ дн Валахїа, кѣт с'аѣ арѣтат ла аѣл маї де кѣрѣнд трекѣт, дн аѣл де акѣт 1523, іарѣ нѣ дн аѣл 1524, кѣт скріе преа вестїтѣл Енгал¹⁾, Поарта Тѣрчѣаскѣ, іарѣшї пре Радѣл VIII дїн Афѣмаѣї л'аѣ пѣс Домнѣ Валахїеі; пентрѣ къ скріе анопїтѣл Ромѣнскѣ²⁾ аша: „Радѣл Водѣ дн Афѣмаѣї леат 1523 къ а доѣа домнїе пѣс де ла днпѣрѣцїе, ел аѣ зѣгрѣвїт тѣлѣсїреа Арѣшѣлї. Дѣпѣ ачееаста ла леат 1529 с'аѣ скѣлат асѣпра лѣї Neагое Ворнїкѣл шї Дрѣган Постелнїкѣл къ оасте: іарѣ пре Радѣл Водѣ къ фїїлѣ сѣѣ Вѣдѣ, фѣцїнд ла Банѣл Країовеї, л'аѣ ацїзнс воїерїї ла Рѣтнїк, шї і-аѣ тѣлат капѣл шї лѣї шї фїїлѣлї сѣѣ, шї с'аѣ днгропат ла тѣ-пѣсїреа Арѣшѣлї.“

Азїнд Іоанн Заполїа Воеводѣл Ардеалѣлї де тоартеа Пѣрѣлѣ Водѣ, шї а доѣа домнїе а Радѣлї а. л. VIII, пре кѣт скріѣ Бочїгнолї³⁾, шї Енгал⁴⁾, аѣ днтрат дн Валахїа, шї атѣта аѣ фѣкѣт, де Радѣл VIII аѣ цїнѣтѣл прїетепнѣгѣл къ Унгарїї, тѣкар къ де Тѣрчї ера пѣс Домн Валахїеі.

Маї рѣѣ аѣ кѣрс лѣкрѣрїле дн Молдова, кѣчї скріе Мірон Логофѣтѣл⁵⁾: „Дн аѣл 7031 аѣ прїеѣїт Шерпе Постелнїкѣл де фрїка лѣї Стефан (VI) Водѣ, кѣнд аѣ перїт

Арвѣре Хатманъ кѣ фечіоріи сѣи. Арѣтатс'аѣ ачест Стефан Водъ таре вѣрсьторіѣ де сіице, кѣм с'аѣ кѣпоскѣт кѣ вѣтѣл Арвѣре Хатманъ, ші кѣ фечіоріи лѣи, дн четате дн Хърльѣ, кѣрора ле-аѣ тѣіат капетеле. — — Скріе хроніка цереі Молдовеі, пре кѣм сѣ фіе афлат Стефан Водъ дн вѣкленіе пре Арвѣре Хатманъ, іаръ лѣкрѣ адеврѣат лѣ се шіе. Даръ де аѣ афлат пре Арвѣре чел вѣтрѣи дн вѣкленіе, фечіоріи лѣи Теодор ші Не- кіта че аѣ грешіт? де і-аѣ оторѣт. Дечі сѣ кѣпоаше тірѣпніа лѣи Стефан Водъ.

Пре кѣм се vede дн картеа лѣкрѣрілор де Сіцістѣнд І Краіѣл Полоніеі фѣкѣте⁶⁾, Шерне Постелініѣл кѣ алціи маі тѣлці аѣ фост прівеціт дн Полоніа, пенѣтрѣ каре с'аѣ ші рѣгат Краіѣл де іертаре лѣи Стефан VI Домнѣлѣ Молдовеі пріи соліи сѣи Лазрентіе Мід- зилескі Епіскопѣл Каменіцѣлѣи, ші Георгіе Крѣпскі Кастелланѣл Леополѣлѣи, чі німіка аѣ іспрѣвѣт соліи ачещіа.

Дѣлѣ пердереа Nandor-Алѣеі, саѣ а Бѣлградѣлѣи Тѣрческѣ, саѣ а челѣи дн Сербіа, дн анѣл трекѣтѣ, ла агѣта спайтѣ Venice Унгѣріи, де Лѣдовік II Краіѣл лор, ші пре Бо- вотеѣза дн анѣл ачеста 1523 порѣнчіе адеврѣе де цеарѣ, саѣ сеім дн Бѣда, ка сѣ се сѣѣтѣеаскѣ, кѣм ар пѣтеа дн педѣка пѣвѣліріле Тѣрчілор, чі зѣвѣвнд Краіѣл маі тѣлці- шор дн Бохеміа, пре термінѣл пѣс ел дн сѣшш пѣ с'аѣ пѣтѣт дн тѣрна ла Бѣда. Дрепт ачеса аѣ пѣс пенѣтрѣ сеім алт термін, сѣрѣвѣтоареа Мѣченікѣлѣи Валентіи, кареа каде дн 24 Феврѣаріе. Ла сеімѣл ачеста с'аѣ кіемат ші Сасіи дн Ардеал пре кѣм аратѣ хрїсо- вѣл Краіѣлѣи Лѣдовік II чел дн Прага дн 31 Декѣмвріе ал анѣлѣи 1522, тріміе кѣтрѣ Сасі, чел че се афлѣ ла Годофред Келер⁷⁾. Каре лѣкрѣ пенѣтрѣ ачеса л'ам дн сѣмнат аічі, пенѣтрѣ кѣ маі пѣпайте аѣ фост неаззіт, сѣ се кіеме Сасіи дн Ардеал ла адеврѣіле цереі Унгѣрещі.

Тот десѣре Сасіи дн Ардеал віне ші алтѣ повесте. Мартіи Лѣтер дн кѣ дн анѣл 1517 аѣ дн ченѣт а сѣтѣпна догмеле сале дн контра вісерічії Ромѣі. Догмеле лѣи, Па- тріархѣл Ромѣі Леон X ле-аѣ аѣрсісїт дн датѣ, чі Лѣтер неѣвѣгндѣ сѣмѣ де аѣрсісеніа Папѣі, ш'аѣ тіпѣрїт догмеле, ші ле-аѣ дн прѣдїат пріи тоатѣ Цертманіа. Сасіи дн Сі- вііѣ, фіінд кѣ ші Сасіи сѣнт Цертмані саѣ Немці де віцѣ, аѣ дн ченѣт а кѣмѣтра, ші а четі кѣрці де але лѣи Лѣтер. Ачеста овлічїндѣо Краіѣл Лѣдовік II аѣ порѣнчїт Магіс- трѣлѣи дн Сівііѣ пріи хрїсовѣл сѣѣ чел дн Бѣда дн анѣл де акѣм 1523 дат, че се цїне дн бібліотїка цереі Унгѣрещі,⁸⁾ ка тоате кѣрціле лѣи Лѣтер, сѣ ле кѣлеагѣ де ла Сівіа пі ші сѣ пѣ се кѣмѣре ші четѣаскѣ маі тѣлѣ сѣнтѣ пердереа канѣлѣи ші а вѣвѣрїлор фіеще-кѣрвіа.

Іоанн Драгѣі де Белтежк, десѣре кареле ам кѣвѣлтат ла анѣл 1512, дн кѣ дн анѣл ачеста аѣ кѣпѣтат домінірїле челе марі дн Кроаціа, пре кѣм аратѣ хрїсовѣл де ла Ко- мїтѣл Франчїскѣ Серені⁹⁾.

¹⁾ Engel in antiq. Hist. Valachiae Part. 1. p. 205. ²⁾ Anonymus cap. 44. ³⁾ Bocignoli loco ad ann. 1521 citato. ⁴⁾ Engel l. c. ⁵⁾ Constans Miron in Ms. Chronico Valach. cap. 40. ⁶⁾ Actionum Regiarum Sigis- mundi I tom. 24. ⁷⁾ Godofredus Keler in suis Mss. ⁸⁾ Comes Franciscus Szecheny in collectione Dipl.

Анъл 1524. Ла анъл ачеста аша скрие Мiron¹⁾: „Дн анъл 7032 рѣдѣтсѣаѣ воіеріі Молдовеі асѣпра Домнѣлѣ съѣ Стефан (VI) Водѣ, ші де гроаза лѣ сѣаѣ рѣснпті дн алте цері; іарѣ пре къці аѣ прпне вїі пре тоці і-аѣ оторжт, анѣме пре Костеа Пъркълавлѣ, ші пре Іванко Логофѣтѣл, ші пре Сіма Вістерпнкъл; ші ачеста сѣаѣ днтѣшлат дн търгѣ дн Роман, дн 2 Септемврие дн анъл 7032. Днтрѣ оастеа Търчеаскъ днтрѣ ачелаші ан днторкъндѣсе о сатѣ де Търчі, дн прадѣ де деара Лешеаскъ, де-аѣ сміт Стефан Водѣ днапте ла Прѣт, ші дн Търчі пѣціні аѣ скплат ла локѣрле самѣ.“

Ваповіе²⁾ скрие аша: „Чпчї есте де Търчі трекѣнд Ністрѣл прѣдасе Покѣіа чеа Полонеаскъ, пре карїі, кънд се днтърпа прпн Молдова, кътрѣ свѣкатѣра Дѣпѣрїі, Молдовенїі днтѣрѣкаці дн хапне ші къ арте полонейці днтчпшї і-аѣ ловїтѣ де ла спате ші пре тоці і-аѣ тїат.“

Іарѣ преа вестїтѣл Енге³⁾ днтѣреше лскрѣл зїкънд: „Дн анъл 1524 аѣ бѣтѣт Стефан (VI Домнѣл Молдовеі) ла Прѣт 12,000 де Търчі, ші 4000 де Тѣтарї, къндѣ се днтѣрпа къ прадѣ дн Полонїа.“

Іарѣшї Ваповіе⁴⁾ скрие: „Дн времеа ачееа аѣ венїт солїі лѣі Стефан Палатпнѣлї Молдовеі ла Сїцістѣнд Країл, спнѣнд къ Палатпнѣл вреа сѣ цпнѣ тоате легѣтѣрїле, ші сѣаѣ рѣгат, ка пентрѣ вїне ле пѣчїі, Кастелманїлор дн тарѣпї сѣ лї се порѣчеаскъ, ка тѣлхѣрїле сѣ ле опреаскъ, ші ачелора, карїі пѣзѣескъ ла еї, сѣ ле факѣ дрептѣ. Черѣт аѣ шї ачееа, ка солїлор Палатпнѣлї сѣ ле фїе слобод а трече ла Васїліе тареле Дѣкѣл Московїей прпн церїле крїеїці, ші Літванїа. Солїлор Палатпнѣлї, ла чеа днтѣтѣ черере вїне сѣаѣ рѣспнс, — — — а доѣа пѣаѣ врѣт Сїцістѣнд Країл сѣ о днтѣдѣ; фїнд прѣпѣс, ка пѣ кътва доѣт пеатѣрї де леѣе Гречеаскъ, ші осевїте де леѣеа Полонїлор шї а Літванїлор, сѣ се днтѣелеагѣ ла олатѣ, ші сѣ пѣвлѣаскъ ші де о парте, ші де алта асѣпра церїлор крїеїці, ші днтрѣ ачестеа аѣ трекѣт анъл 1524.“

1) Constans Miron in Ms. Cronico Valachico cap. 4. 2) Bernardus Varovius in fragmento p. 588. 3) Engel in antiq. Hist. Mold. p. 166. 4) Idem Varovius l. c. p. 598.

Анъл 1525. Ла анъл ачеста деспре Молдова, ші Валахїа нїмїка ам афлат скрие, дарѣ Корпидес¹⁾ адѣче зн хрїсовѣ а лѣі Стефан Томорї де Чѣчѣ, Віде-Воєводѣлї Ардеалѣлї, іарѣшї дн Чѣчѣ дат, дн 9 Септемврие дн анъл 1525, прпн кареле се порѣчече тѣтѣрор, ка дн партеа лѣі Дїмїтріе Кородї Вічесїматорїлї дн Брашовѣ, сѣ фїе даторї а тѣртѣрїсі, фост аѣ слобод а трече дн Валахїа пре ла Воѣземеѣѣ фѣрѣ де картеа сѣаѣ рѣвѣшелѣ Вічесїматорїлї дн Брашовѣ, аѣ ба? Шї ачеста пентрѣ ачееа сѣаѣ фѣкѣт, пентрѣ къ Дїмїтріе Кородї, кареле де не пѣме днкѣ се аратѣ а фї фост Ромѣн, лѣасе де ла оаменїі лѣі Паѣл Белдї де Бодѣла позѣ, каї, къ тѣрїле че дѣчеа, пентрѣ къ пѣаѣ авѣт рѣвѣшел; шї дрепт ачееа се пѣрїа къ Паѣл Белдї.

1) Daniel Cornides Mss. Dipl. tom. 1. p. 87.

Анъл 1526. Ачеста есте анъл, дн кареле пѣцін аѣ фост, де нѣ сѣаѣ еодомїт тоатѣ крїмеа Днгрѣаскъ, ші дн кареле аша сѣаѣ десѣрїціт Ардеалѣл де Днгарїа, де

пъль дн зюа дн каре скріѣ ачестеа, дн сатл Сinea, дн Комітатл Авазі, адекъ пълъ дн 13 Декетвріе дн анл 1809 днкъ нъ с'аѣ днпрезпат кз дънса, нъ фъръ таре пе-каз ал віеділор Ротънілор дн Ардеал, каріі пентрѣ педпрезпареа ачестеа, ші акъта цет сълт цігъл чел грѣѣ ал Домнілор пълтлтещї (търкар кз с'аѣ стрікат ювълца, кзм ам зїс ла а. 1514); кълчї нъ аѣ вре о рнгоаре де слъжбе, кзм аѣ процїї дн Țungaria.

Десуре днчепереа содомїреї ачестеїа аша скріе Ісванфї¹⁾: „Днкъ де кз іарпъ аѣ венїт весте, кз Солїман (II) фаче таре гърїре де ръсвоїѣ, нъ нъмаї дн Европа, чї шї дн Асія — шї зїчеа кз Солїман се гатъ асърпа лї Іздовїк (II) шї асърпа Țungarїлор, пентрѣ вїдереа соллор Търчешї. Ачестѣ весте венї шї ла Томорї (Архіепїскопл дн Колоча) шї ла Воеводл дн Ардеалѣ, де ла оаменї лор, пре карїї пре ас-кълс, шї кз таре келгїалъ лї цїнеа ла Търчї; се днтрїа ачестеа шї де Прїнцїї Стефан VI (нъ Bordan) ал Молдовей, шї Радл VIII ал Валахїей, карїї фълчае де шїре. кз ої днкъ аша аѣ днцелес дн оаменї лор, пре карїї лї трїмісесе дн Царїград кз харачїл, шї нъ де мълт се днтрїнсе.“

Дрепт ачееа нъ пълпъ фрікъ с'аѣ вългат дн Țungarї, даръ Стефан VI Домнл Молдовей, ка зп върсълторїѣ де слъце че ера нъ мълт аѣ гндїт кз прїмеждїа Țungarїлор, шї а тоатъ Крешїнълтатеа, чї сл днкъ с'аѣ авлкат де Мънтенї, кълчї скріе Мірон Логофългъл²⁾: „Ал анл 7034, прѣдат аѣ Стефан Водъ цера Мънтенеаскъ пълъ ла Търгшор, (нъ кзм скріе Епгел³⁾) пълъ ла Търговешї) шї лїкїреа і-аѣ кзтезат Радл Водъ сълї стеа асърпъ, чї кз паче аѣ невоїт Радл Водъ, де аѣ потолїт пре Стефан Водъ.

Гътїндсе тоцї чеї де сълт сълтъ корона Țungarїей, съл се апере де Търчї, кз деадїнел, Іоан Заполїа днкъ аѣ цїнѣт сеїа, с'аѣ адънаре де цера, дн Аїздѣ, ла кареа с'аѣ кіемат шї Сасїї, шї с'аѣ отърят днтръжса, ка нъ нъмаї тоцї мїренїї дн Ардеал, карїї пърта арме, чї шї преоцїї съл прїндъ арме асърпа Търчїлор, аша кълт тот пентрѣ довл сате съл рълтълъ акаел зп преот, дъпъ кзм аратъ епїстола ачелгїашї Іоанн Заполїа, кареа о аѣ скрісѣ кълрѣ Деканл Сївїлзлї, дн Сас-Севешѣ а треїа зї де Пацїї дн анл 1526, шї се афлъ ла Корнїдес⁴⁾.

Країл Іздовїк II, днтрѣ ачееа аѣ прїмїт сълт ашрареа са пре Стефан Маїлат де Свнїгсер Кзвїкларїял, шї Дїспенсаторїял съл, шї не фрацїї лї, шї аѣ порълчїт лї Тїмонс Кастелланлї дн Фгърашѣ, ка сълї апере де тоцї протївнїчїї лор, прекъм тър-търїсече хрісовл, каре л'аѣ дат дн Бѣда марцїї днїнтеа Ръсаллор дн анл 1526, шї се гъсече дн дїпломатарїял цереї Țungarїей⁵⁾. Апої прекъм скріе Ісванфї⁶⁾ аѣ трїміс ла Стефан VI Домнл Молдовей, шї Радл VIII Домнл Валахїей, ка шї еї съл віе днтрѣ аїсторїї; чї ачешїа п'аѣ пълтат венї пентрѣ легълтра, кареа о авеа кз Търчїї: ка Радл ла агълта аѣ фост сїлїт де Солїман II, де пре Влад злїл пълкълт фїял съл аѣ тревълт сълї трїмїт кз Търчїї асърпа Țungarїлор. Грешече аша даръ Гебхардї⁷⁾ кълд скріе, кз Țrван Батїанї аѣ фост кълплат вр'о кълтева стеагрї де Молдовенї не батаїа де ла Мохачї.

Аша гътїндсе тоцї чеї де сълт сълтъ корона Țungarїей, Солїман II п'аѣ ащептат ка

кѣ тоѣ съ се адъне ла олатъ, чѣ аѣ дитрат дн Унгаріа дъпъ Бетлен⁸⁾ кѣ 150,000 дъпъ Катераріѣ⁹⁾ шѣ Рева¹⁰⁾ кѣ 200,000, дъпъ Бродеріт¹¹⁾ кѣ 300,000. Іаръ Лѣдовік Краіѣл нѣ авеа кѣ сіне фъръ нѣмаі 26,000, кѣм зиче іаръшѣ Бродеріт Епіскопъл Вацълѣ де пре времеа ачееа¹²⁾; кѣчѣ Пазл Томорі Архіепіскопъл Колочеі н'аѣ лѣсатѣ пре Краіѣл съ ащепте пре Арделені, шѣ пре Хорваці, кѣм тѣртъсісече Сіглер¹³⁾. Зік зніі кѣ шѣ ачееа ар фѣ зіс Пазл Томорі деспре Арделені, кѣ че ле требхе Унгрілор Ромъні ла бірзінѣ? кареа де аѣ фост аша, дестъл де рѣѣ аѣ ворбіт, кѣчѣ Унгріі нѣмаі пѣпъ атълчѣ аѣ фост пѣрѣреа бірзиторі, пѣпъ кѣнд аѣ фост зна кѣ Ромъніі, іаръ дъпъ че с'аѣ деспърдіт де Ромъні, маі тот рѣѣ ле-аѣ мерсѣ, кѣм с'аѣ арѣтат ла аніі де маі лѣаінте; чѣ еѣ тѣ диторкѣ ла фѣрѣл історісѣ.

Краіѣл Лѣдовік II аша дар кѣ аша де пѣдінъ оасте дѣсѣшѣ аѣ порпѣл асѣпра Търчѣлор (сіліт фѣінд де Унгрі, кѣчѣ зиче ла Бродеріт (14): Ibo ego, Deo optimo bene junvante, cras vobiscum in persona eo, quo alii sine me ire nolunt; adeкъ: воіѣ мерѣе еѣ, ачѣзтѣнд Дѣмнезеѣ чел преа бѣн, дімінеаѣ кѣ воі дн персоана меа, аколо знде алціі нѣ вреѣ съ теаргѣ фъръ де міне.) пре каріі дѣтѣмпіѣндѣі дн 22 Август дн ашѣл 1526 ла Мохачѣ орашѣл чел де лъпгъ Дѣпѣре дн Комітатѣл Бараніа, с'аѣ ловіт кѣ еі, чѣ вѣтаіа н'аѣ цѣнт маі тѣлѣѣ, фъръ нѣмаі зп чеасѣ шѣ о цѣмѣтате, шѣ Унгріі с'аѣ стропшат де тѣлѣімеа Търчѣлор, прекът скріѣ Бродеріт¹⁵⁾, шѣ Ніколае Олахъл¹⁶⁾ кѣ алціі маі тѣлѣі. Краіѣл фѣінд де невоіе ш'аѣ гѣсіт моартеа дн пѣрѣл, де Унгрі Челе-Патак нѣміт, дн кареле пороіндѣсе кѣ калъ аѣ періт дн вѣрстѣ де ані 20 лъпъ 1, зѣле 29, дъпъ че аѣ стѣпнѣт престе Унгрі ані 10 шѣ маі шесе лъпѣ, пре кѣм аратѣ Ісванфѣ¹⁷⁾, Тімон¹⁸⁾, шѣ Ханер¹⁹⁾.

Зік зніі кѣ Іоанн Заполіа кѣ Арделеніі дѣтр'адіне пѣнтрѣ ачееа н'аѣ сіліт съ ачѣзінгѣ пре вѣтаіа де ла Мохачѣ, пѣнтрѣ кѣ вѣла корона Унгаріеі, чѣ Іоанн Саларді²⁰⁾ аша скріе деспре дѣпсѣл: „Воеводъл Ардеалѣлѣ Іоанн Заполіа, фѣііл Комітѣлѣ Сценъзѣлѣ Стефан Заполіа, пѣдѣінд де кареа поръпкѣ а краіѣлѣ съ се цѣпъ дн дохъ, дѣнтре каре зпа дн кіета кѣ грабъ лъпгъ краіѣл, чееалатѣ дѣ поръпчеа, ка дѣмпрепѣндѣсе кѣ Радъл (VIII) Домъл Мѣптепеск, шѣ треқѣнд Дѣпѣреа, кѣ цѣфѣіреа Бѣлгаріеі шѣ Сербіеі съ аватѣ пре Търчѣ де ла Унгрі. Трѣмісече пре Георгіе Деак дн Бачѣ ла краіѣл съ дѣнтребе, де каре поръпкѣ требхе съ се цѣпъ? шѣ дѣнтрѣ ачееа с'аѣ дѣтѣмплат вѣтаіа де ла Мохачѣ, кареа аѣ фост стрікареа Унгрілор, пѣпъ а нѣ ачѣзѣне аколо Іоанн Заполіа кѣ зчѣісторіѣл чел фортос, шѣ алте ачѣісторіѣрѣ, че се ащепта де вр'о кѣтева латѣрѣ.“

Дъпъ моартеа Краіѣлѣ Лѣдовік II, оменѣше аѣ лѣкрат Соліман II, кѣ н'аѣ кѣпріпс тоатѣ Унгаріа, кѣм нѣтеа фаче, чѣ с'аѣ дѣтѣрнат дн цѣара са, дѣдестѣлѣндѣсе кѣ аѣ бірзѣт пре Унгрі, даръ пѣвѣпешѣ аѣ лѣкрат Унгріі, кѣ с'аѣ десвінат де ла олатѣ, шѣ зніі аѣ воіт Краіѣ пре Іоанн Заполіа, алціі пре Фердінанд I Архідѣкѣл Австріеі. Прічѣіде пѣнтрѣ каре аѣ лѣкрат аша Унгріі ле сіпѣне Бетлен²¹⁾. Партеа чеа маі тѣре аѣ алес пре Іоанн Заполіа Краіѣ Унгаріеі, шѣ л'аѣ шѣ дѣкоронат дн Алѣа-Крѣіеаскѣ дн 11

№ 1526, прекут мъртърисек Николае Олахъ²⁵), Бакуша²³), Бетлен²⁴), ші Тімон²⁵), кареле дзѣт дикоронареа са дндатъ аѣ черкат трѣвѣ краієвѣ Лдовік II ші г'аѣ дигропат дн Алба-Крѣаскъ, кѣт зиче Zermeri²⁶). Іаръ Стефан Баторі Палатінѣл цереі кѣ чеаланді каріі фѣице дн Пожон, кѣ Крѣеаса Маріа, аѣ алес Краіѣ пре Ферді-
 nand I, пре кѣт аратъ хрѣсовѣ де ла Карол Фелерварі²⁷), че сѣнъ аша: „Noi Ferdin-
 and din mila lăi Domnezei Kraia Ungariei, Boheimiei ș. c. Infaștăla Ispanilor, Ar-
 hiducesăla Austriei, Duceșăla Bărgandiei, Stăriei, Karintiei, Karnioleii, Wirtembergei, ș. c.
 Komităla Tirolului, kșnoaștemș, șii mърtърisimș prin aчестea, кѣ noi amș dat niцe кърѣт
 znor воіері ші nobilii din Ungaria, а кърора кѣспіндере сѣте ші сѣнъ аша:

„Noi Ferdinand ș. c. kșnoaștemș șii mърtърisimș, prin aчестea, кѣ noi пре ведеро-
 сѣл ші мърітѣл (Spectabilem ac Magnificum) Домнѣл Стефан де Батор Палатінѣл Крѣ-
 мѣі Унгрѣцѣл, ші цѣдекторіѣл Команіор, пре чѣнстѣцѣл Домнѣі Епископѣл Тома ал Вес-
 примѣлѣл, ші Стефан Бродерік ал Сірміѣлѣл Канцеларіѣл сѣѣ логофѣтѣл крѣескъ, іаръшѣ
 пре мъріцѣл Франциск де Батіан Банѣл Далмаціѣл, Кроаціѣл ші Славоніѣл, Алексіе Тързо
 де Ветленфалѣа Тавернѣлѣл, Іоанн Тахі гѣбернаторіѣл прѣоратѣлѣл Аѣранеі, Каспар Хорват
 де Вѣнгарде вѣкѣтаріѣл крѣескъ, Ладіслав де Макидоніа преносѣтѣл дн Печѣѣ консіларіѣл,
 Николае де Геренд Кѣстосѣл дн Алба, Тома Надажді, Николае Олахѣл Архидіаконѣл дн
 Стрігон Секретаріѣл, пре сдравеніі Емерік Наѣи де Варгаш Віѣе-Палатінѣл, ші Франциск
 де Рева, Прѣтопѣтаріѣл Палатінѣлѣл, ші пре алѣі консіларі аі преа днсерінатеі Доам-
 неі Маріѣл вѣдѣвѣі преа іѣвѣтеі сорореі ноастре Крѣесѣі Унгрѣіѣл, Бохеміѣі ш. c. ші пре
 мѣіеріле, прѣнчѣі, мошениі, фѣрацѣі ші претениі лор, адекъ пре ачѣіа, каріі ар аѣіѣта поѣт,
 че ші треѣѣ сѣ факт, дѣпѣ фѣгѣдѣнѣа лор, кѣ сѣатѣл, кѣ фѣпта, кѣ аверіле, сѣѣ кѣ пѣ-
 тереа са, сѣ добѣндим корона ші крѣітеа цереі, вѣрѣнд сѣѣ днкредѣнѣцѣт деспре вѣнѣ
 воіѣца ноастрѣ сѣре еі, ле фѣгѣдѣнѣм кѣ кѣвѣнѣтѣл пострѣ чѣл крѣескъ, кѣ пре еі, ші
 пре фѣіѣѣе-каре дѣнтре еі, лѣ vom аѣѣра дн тоате дерегѣторііле, трѣнтеле ші вѣнѣрїле
 лор де Іоанн Коміѣтѣл дн Сѣенѣзѣл, Воеводѣл Арделенескъ, кареле с'аѣ алес, ші днкоро-
 нат прин аі сѣл Краіѣ днпрѣтѣва леѣілор ші обѣчѣіспїлор цереі Унгрѣцѣл, ші де алѣі про-
 тіѣнчѣі аі лор, каріі пенѣтрѣ ачѣеа с'ар рѣдіка асѣпра лор, пенѣтрѣ кѣ сѣлѣт крѣдѣнчїошї
 кѣтрѣ noi, каріі де вор нѣцѣ чѣѣа паѣѣѣ дн дерегѣторіі, дн банї, дн аверї, дн вѣнѣрї,
 дн венїѣтрї, пенѣтрѣ noi, ле vom днтоарче лор токіа атѣта кѣтѣ се ва лѣтеа арѣта кѣ
 аѣ пѣгѣѣвїт, ші дн кѣрѣѣл де доі ані, аѣ ле vom кѣцїга днаної, кѣтѣ аѣ перѣѣт, аѣ атѣ-
 та ле vom да дн цереіле ноастре ѣнде ле ва плѣчѣа. Іаръ пѣнѣ атѣнчї фѣіѣѣе кѣрѣіа дн
 vom да лок дн цереіле ноастре, ѣнде сѣ поатѣ локѣі сѣкѣрї, ші кѣ одѣхлѣт дѣпѣ треапѣа
 фѣіѣѣе кѣрѣіа кѣ мѣіеріле, прѣнчѣі ші тоатѣ фамїліа лор, ші ле vom плѣтї ші банї, фѣіѣ-
 ѣѣе кѣрѣіа дѣпѣ вѣлѣа лѣі, ші дѣпѣ венїѣтрїле, кареле ле аѣ перѣѣт, ші ачѣестea ле vom
 плїні дндатѣ, кѣт вор нѣцѣ паѣѣѣ, ші шї вор перѣѣ вѣнѣрїле. Іаръ Прелатѣрїле, Баро-
 натѣрїле, Дерегѣторііле, ші чѣле вїсерїѣѣцѣі ші чѣле лѣмѣѣцї, ші вѣнѣрїле кѣ кѣдїнѣѣ де
 тошїе, каре се дн де дѣрѣіреа Крѣеаскъ, тѣкар кѣт вор венї ла мѣнїле ноастре,

дпайнтеа алтора тѣтсрор ле вом дѣрси пѣмѣцѣлор консіліарѣлор Кръісеѣ, ши ачелора, карѣ прѣнд партеа поастрѣ, фѣеце кърѣіа дѣпъ вреднѣіле сале, ши пре еі дѣ вом цѣнеа, чѣнстѣ ши дѣрси маі мѣлт де кѣт пре алці. Ла а кърора тѣтсрор тарѣ цѣнере не легѣт пре ноі, ши пре тощениі пострѣ прѣн тѣртѣрѣа кърѣцѣлор ачестора, карѣ ле анѣ дп-тѣрѣт кѣ печетеа поастрѣ кѣ карѣ не анѣ фолосѣт пѣлѣ акѣма ка Архѣдѣскеа Авестрѣіѣ. Дат дп Виѣнна четатеа поастрѣ дп 30 Ноемврѣіе дп анѣа Домнѣа 1526, іарѣ ал кърѣ-імеі поастрѣ І. Фердѣнандѣ к. м. с. (І. С.) ла порѣка преа дпсерѣнатѣлѣ пострѣ Домнѣ Ніколаѣ Олахѣ к. м. с.:"

Дп хрѣсовѣ ачеста съ нѣ дпкѣзі, кѣ доарѣ дп анѣа 1526 с'ар фѣ фѣкѣт Країѣ де-плѣн Фердѣнанд І, кѣчѣ дп анѣа ачеста пѣмаі с'аѣ алес Країѣ Унгарѣіѣ де ачѣіа, карѣ фѣцѣсе кѣ Кръісѣа Марѣа, іарѣ дп анѣа дпдатѣ вѣіторѣ с'аѣ дпкоронат, кѣм вом ве-деа аколо.

1) Istvanfi. Lib. 8, p. 115. 2) Constans Miron cap. 40. 3) Engel in antiq. Hist. Moldaviae (p. 146) 4) Cornides Miss. Dipl. Tom. 7, p. 535. 5) Diplomatarium Regnicolare tom. 16. 6) Istvanfi p. 119, seq. 7) Gebhardi tom. 4, p. 621. 8) Bethlen f. 10. 9) Camerarius p. 53. 10) Reva f. 66. 11) Broderithus f. 767. 12) Idem Broderithus f. 774. 13) Sigler f. 66. 14) Broderithus f. 764. 15) Broderithus f. 769. 16) Nicolaus in Chronico f. 39. 17) Istvanfi f. 87. 18) Timon f. 109. 19) Haner Reg. Hung. Period. 16. S. 418. 20) Szalardi János a' Siralmos Magyar Kronikának I. Könyvének, 3. részében. 21) Bethlen f. 17.—24. 22) Nicolaus Olahus I. c. 23) Baksaí f. 931. 24) Bethlen f. 24. 25) Timon f. 110. 26) Zer-megi f. 385. 27) Carolus Fejervári in Coll. Dipl. Tom. 3. Nro. 486.

Ан ѣл 1527. Ла анѣа ачеста скрѣіе Мірон Логофѣтѣа 1), пре кѣм вртеазѣ: ...Дп анѣа 7035, ш'аѣ плѣнѣт даторѣа омѣнеаскѣ Петрѣ фрателе лѣі Стефан (VI) Водѣ фѣчѣорѣа лѣі Бордан (III) Водѣ. Дптрѣ ачесташѣ анѣ, Іанварѣ 14, мѣрѣг'аѣ, ши Стефан (VI) Водѣ фѣчѣорѣа лѣі Бордан Водѣ дп четатеа Хотѣнѣа лѣі, отрѣвѣгѣ де Доамна са. Іарѣ оаселе лѣі с'аѣ астрѣкат дп тѣлѣстѣреа Пѣтнеі чеа фѣкѣтѣ де мошѣ съ Стефан чел бѣн. Домнѣг'аѣ ачест Стефан Водѣ анѣ 9 ши лѣнѣ 9. Семѣна ла фѣре кѣ мошѣ съ Стефан Водѣ чел бѣн, кѣ ла рѣсѣоїѣ ера фѣрѣчѣтѣ, кѣчѣ тот дпвѣнѣа, ши лѣкрѣа съ дп цѣа пѣрѣта, тѣкар кѣ ера тѣнер, пѣмаі ера тѣнѣос, ши вѣрѣвѣторѣіѣ де съцѣ омѣнескѣ."

Тот ачелашѣ Мірон 2) скрѣіе апоі аша: „Дѣпъ моартеа лѣі Стефан (VI) Водѣ че-лѣі тѣнер с'аѣ стрѣне воіерѣі дпнрѣвѣнѣ кѣ тоате кѣпетенѣіле де деарѣ, ши аѣ съфѣтѣзіт, пре чѣне вор алѣце съ пѣлѣ Домнѣ, кѣ дѣпъ обѣчѣіа цѣреі де атѣчѣ нѣ дпкѣнеа алѣа, ла Домнѣ, фѣрѣ пѣмаі кареле ера сътѣлѣцѣ де Домнѣ; ши дпнрѣвѣнд ши іекодѣнд знѣа де ла алѣа, с'аѣ афлат знѣа, де аѣ тѣртѣрѣсіт, кѣ аѣ дпцелес дпн Мітрополітѣа цѣреі Теоктѣст, кареле рѣпосасе маі дпайнте де Стефан (VI) Водѣ, фѣінд ши Стефан волнав ла Хотѣн, кѣ де се ва сърѣші Стефан Водѣ, съ нѣ пѣлѣ пре алѣа ла домнѣ фѣрѣ пѣ-маі пре Петрѣ Мѣжеарѣа, че л'аѣ пореклѣт Парешѣ, де пре пѣтеле мѣіерѣі, карѣа аѣ фост тѣрѣгатѣ маі дпайнте дѣпъ алт вѣрѣат тѣрговѣцѣ че л'аѣ кіемат Парешѣ. Аша пре Пе-трѣ ачеландѣа ши адеверѣндѣа а фѣі де осѣа лѣі Стефан Водѣ челѣі бѣн, кѣ тоцѣ л'аѣ рѣ-дікат Домнѣ, Іанварѣ 20, кареле апѣкѣндѣсе де домнѣ, нѣменеа ш'аѣ перѣдѣт пѣдеждеа,

кѣчи паче ші одіхнѣ аѣ фост тѣхрор.“ Днцелече: челор дпн Молдова; кѣчи Арделеніі ші Полоніі дестѣлѣ пакосте аѣ авст де ла Петрѣ Рарешѣ саѣ ал шеаселеа, кѣмѣ се ва vedea de ачі дпколо.

Кѣм кѣ Петрѣ VI саѣ Рарешѣ Домнѣ Молдовеі аѣ фост фечіор лѣі Стефан V саѣ челѣі Бѣнѣ, аѣ Маре, Домнѣлі Молдовеі, am zic ла аніі 1504, 1510 ші 1518, ші ачеста о тѣртѣрісеѣ ші Сісістѣнд I Краіѣл Полоніеі дп хрісовѣл сѣѣ чел де ла Dogiel³⁾), прпн каре хрісов токма ачеса конфедераціе аѣ фѣкѣтѣ кѣ Петрѣ VI дп Сеітѣл де ла Петріков дп 13 Декемвріе дп аніѣ 1527 кареа о фѣкѣсе дп аніѣ 1518 кѣ Стефан VI. Дрепт ачеса хрісовѣл дптрег ачі нѣл адѣк, фѣрѣ пѣтаі кѣвінтеле, каре аратѣ, кѣ Петрѣ VI аѣ фост фечіорѣл лѣі Стефан V, іарѣ кѣвінтеле сѣпт ачестеа: „Фі-інд кѣ тѣртіѣл Домнѣ Іоанн Петрѣ Воеводѣл цереі Молдовеі, пріетепѣл позѣ адеврѣат іѣвітѣ, дѣпѣ че аѣ добѣндітѣ скаѣнѣл тѣтѣне-сѣѣ ал лѣі Стефан Водѣ ші ал фрате-сѣѣ Іоанн Богдан, ші ал непотѣ-сѣѣ Іоанн Стефан Водѣ, кареле аѣ рѣпосат маі дешѣлї, прпн повілі Влад Кѣпітанѣл Хотініѣлі, ші Тома Барновскі Кѣпітанѣл Чернѣвѣлї, ші де алтѣ дѣтѣ, ші акѣма дп Сеітѣл чел де комѣн ал цереі аѣ погїт де ла пої, ка сѣѣ дппоітѣ ші дптѣрїтѣ легѣтѣрїле, каре ле ам фѣкѣт маі де дешѣл кѣ татѣ-сѣѣ Стефан, ші кѣ фрате-сѣѣ Богдан, ші кѣ непотѣ-сѣѣ Стефан Водѣ.“ Іатѣ кѣ Петрѣ VI аѣ фост фечіор лѣі Стефан V, дарѣ кѣм с'аѣ рѣслѣдїт де дешѣл моартеа тѣтѣне-сѣѣ пѣпѣ акѣма нѣ с'аѣ шїѣт дешѣре дешѣл? аѣ нѣ кѣ ел аѣ фост Петрѣ прївеагѣл дешѣре кареле ворѣше хрісовѣл де ла аніѣ 1510 адѣсѣ? Еѣ ші ачі зїк че ам зїк аколо, кѣ ел ачела есте, ші аша аѣ прївеїт, ші с'аѣ аскѣне де гроаза фрателї сѣѣ Богдан, ші а непотѣлі сѣѣ Стефан, де пѣтаі Мітрополїтѣл Теоктїст л'аѣ шїѣт, шептрѣ ачеса аѣ ші лѣсат кѣ літѣ де моарте Мітрополїтѣл Теоктїст, ка де се ва сѣѣрші Стефан VI, пре ел сѣл пѣпѣ Домнѣ Молдовеі, преѣм л'аѣ ші нѣс. Чї еѣ тѣ дпторѣѣ ла історїа Шгарїеі.

Фердінад I, възнд кѣ Іоанн Заполіа с'аѣ дпкоронат Країѣ Шгарїеі, дндатѣ аѣ скріс Патріархѣлі де ла Рома лѣі Клемент VIII, ші ачеста с'аѣ лѣдѣат кѣ аѣрїпанїе лѣі Іоанн, де нѣ ва лѣса Крїтеа лѣі Фердінад: дарѣ Іоанн нѣ тѣл аѣ гѣндіт кѣ лѣх-да ачеса, чї аѣ домітѣ дп Бѣда пѣпѣ дп Іѣліе дп аніѣ 1527. Атѣнчї дптрѣнд Фердінад кѣ маре оасте дп Шгарїа, Іоанн аѣ лѣсат Бѣда, ші аѣ фѣпїт дп Токаїѣ, Фердінад дпкѣ вѣкѣрос аѣ лѣат Бѣда дп 20 Август фѣрѣ вѣрсапе де сїпѣе, аѣлѣндѣ-о гоалѣ⁴⁾). Дечї аѣ трїміс кѣ оасте пре Палатїнѣл Стефан Баторї, де аѣ вѣтѣт пре Франціск Бодо Ценерарїл лѣі Іоанн, дптѣї ла Токаїѣ, апої ла Сїна, ші пре Іоанн л'аѣ дптірїт дпн Шгарїа дп Полонїа⁵⁾).

Дѣпѣ ачесте доѣл пердерї але лѣі Іоанн тѣлї аѣ треѣт де ла дешѣл ла Фердінад, дптре карїі аѣ фост чеї маі де фрѣнте: Паѣл де Варда Архіепїскопѣл Стрїгонѣлі, ші Петрѣ де Перенї, пре кареле дп фѣкѣсе Іоанн Воевод Ардеалѣлі. Ачеста, аде-кѣ Петрѣ де Перенї, сѣптѣ Корона Шгарїеі дпкѣ о аѣ дешѣ де чеса парте, кѣ каре с'аѣ ші дпкоронат Фердінад дп 5 Ноетвріе дпн аніѣ 1527, іарѣші дп Алѣа-Крїаскѣ, пре

кѣтѣ скріе Николае Олахул⁶⁾ кареле аѣ фостѣ де фацѣ ла дикоронареа лѣ Фердинандѣ, Істванфи⁷⁾, Бетлен⁸⁾ ши Тимон⁹⁾.

Фердинанд дѣпѣ дикоронареа са дндатѣ аѣ веститѣ, кѣ Іоанн нѣ е пре леце дикоронапат Крайѣ Унгаріеі, ши челор че аѣ днѣт ле-аѣ порѣпчѣт сѣпт пердереа вѣцїї ши а вѣнѣ-рїлор сале, сѣ се ласе де Іоанн дн кѣрѣл де 15 зїле, пенѣрѣ кареа ши маї мѣлїї аѣ пѣрѣсїт пре Іоанн, ши с'аѣ лїпїт де Фердинанд, днѣре карїї аѣ фост ши Сасїї дн Ардеал, кѣм скріе Бетлен⁸⁾ ши Мїлес¹⁰⁾, кареле грешѣце кїнд зїче, кѣ Фердинанд с'аѣ дикоронапат дн Бѣда дн 26 Август поаптеа, сѣ доарѣ ши ачѣеа с'аѣ фост фѣкѣт маї пїапте де а се дикорона дн Алба чеа крѣеаскѣ дѣпѣ обїчеїѣ.

Іарѣ Іоанн Заполїа пѣпѣтїнд кѣлѣта аїїсторїѣ де ла Крещїні асѣпра лѣ Фердинанд, аѣ пѣзѣїт ла Солїман II днпѣратѣл Тѣрчѣскѣ, кѣ каре фапѣтѣ аѣ дескїс кале Тѣрчїлор дн Унгарїа, кѣм вом ведеа ла апїї вїторї.

1) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 40. 2) Idem Miron ibidem cap. 41. 3) Dogiel in Codicibus Dipl. Poloniae tom. 1. p. 613. 4) Bethlen f. 45. et Istvanfi f. 92. 5) Nadanyi p. 211. Sigler f. 67. 6) Nicolaus Olahus in Chronico f. 39. 7) Timon f. 112. 8) Bethlen l. c. 9) Miles p. 19.

А н х л 1528. Нѣзвїндѣ Іоанн Заполїа ла аїїсторїїл Тѣрчѣскѣ, днѣк дн аплѣ трекѣтѣ аѣ фост трїмїс пре Іеронїмѣ Ласкї ла Солїман II, днпѣратѣл Тѣрчѣскѣ, кареле аѣ ши кѣпѣтат аѣдїенцїе ла днпѣратѣл дн 27 Іанварїе дн аплѣ ачѣста 1528, дн кареа і-аѣ фѣгѣдїтѣ Солїман сѣпт маре цїзѣрѣмѣтѣ, кѣ ва аїїста пре Іоанн нѣ пѣмаї днпротїва лѣ Фердинандѣ, чї ши асѣпра алтор пемїчї, ши аша аѣ слобозїтѣ пре солѣл де ла сїне дн 3 Феврзарїе днѣтрѣ ачѣсташї аплѣ, преѣзѣтѣ тѣртѣрїсѣше днѣсшї Іеронїмѣ Ласкї¹⁾. Іарѣ Фердинанд пенѣтрѣ ачѣеа аѣ трїмїс пре ѣенерарїї сѣї Петрѣ Перенї, ши Валентїн Тѣркѣл (Török) сѣ кѣпрїндѣ Ардеалѣл, каре аѣ ши мерѣѣ пѣпѣ ла Брашовѣ, чї нѣ вїне лї с'аѣ днѣтїпїлат аколѣ, кѣтѣ се ва арѣта аѣкѣтѣ.

Деспре Петрѣ VI Домнїл Молдовеї аша скріе преа вестїтѣл Енгол²⁾: „Ла днченпѣтѣл аплѣлї 1528, аѣ пѣвѣлїтѣ ел фѣрѣ де весте пре ла Гѣрцїо дн сказнеле Секїнѣшї, Шепшї, Кеждї, Орваї, Чѣк, Церѣеѣ, вѣгїндѣ вїпѣ Секїлор, кѣ л'аѣ вѣтїматѣ, ши аѣ прѣдат ѣеара лор преа апар, ши с'аѣ днѣтїрнат кѣ днченпѣтѣл лѣ Фѣзѣрарїѣ днпої пре ла Бїсїрїцѣ ла Сѣчеава кѣ фоарте маре довїндѣ, дн кареа аѣ днченпѣт а зїдї Мѣпѣстїреа Прѣбата ши аша с'аѣ днѣтїрнат, кѣт аѣ кѣзтат Сасїлор дн Брашовѣ а скріе кѣтрѣ чеї дн Сївїїѣ дн 8 Фѣзѣрарїѣ дн аплѣ 1528 (пре кѣм зїче Сїмїціанѣл лѣ Eder I 68) кѣ Петрѣ пѣмаї се фаче а дїнеа кѣ Фердинанд, дарѣ дн інїмѣ дїнеа кѣ Іоанн Заполїа.“

Нїчї аѣ смїпїтїт Брашовенїї дн прѣпѣсѣл сѣѣ; кѣчї скріе Іовїе³⁾: „Петрѣ де Перенї, ши Валентїн Тѣркѣл, ѣенерарїї чеї маї де фрѣпте ат лѣ Іоанн, трекѣсе ла Фердинанд, ши ка сѣ шї арате вѣртѣтеа ши крѣдїнда кѣтрѣ Країл чел стрїпн, четѣцїле дн Ардеал, каре се дїнеа де осташї лѣ Іоанн, ле лѣа кѣ пѣтереа, чї Молдовеанѣл (Петрѣ VI) кѣ зп пѣаѣелтат протївнїк, аѣ пѣвѣлїт дн Ардеал, тѣмїндѣ шї Чїчѣл ши четатеа де Балѣ, де каре дн шї аѣвѣеа ампте, кѣ Країї Владїслав ши Лѣдовїк ле пофїсе днпої, ши де Фер-

dinand дикъ се темеа, къ фькьндъсе Крайѣ Унгаріеі, къ пѣтереа Церманіеі, ші богъдіа фрате-сѣъ Карол V ле ва лза де ла ел. — — Петръ прічина ачеаста Молдовеанъл аплъндъсе де Австриані, каріі вътеа четгъділе дн кьмпъл Върсеі лънгъ Брашовѣ, і-аѣ днвіне, ші ка съ фіе бірѣнца маі таре, ші маі вестітъ, ле-аѣ лзат тоате тѣхрїле. Иоанн Заполіа дикъ вькьрѣндъсе де о днвінцере ка ачеаста дндатъ аѣ мълъмїт Молдовеанълї пѣнтръ дьпса, ші мълте фьгъдїндъ'ї с'аѣ рзгат, ка съ'ї стеа днтръ ачїсторїѣ, съ'шї поатъ довьндї іаръшї крѣімеа. Чи Молдовеанъл днфлъндъсе де порокъл че'л авѣсесе, ші пїсдекьнд съ пѣ черче фолосъл алтїа, чи ал съѣ, ш'аѣ въгат дн кан съ кспрїндъ Ардеалъл, пѣдъждїнд дн тѣхрїле че лзасе де ла оастеа лѣі Фердїнанд : кьчї маі 'наїнте пѣ авѣсесе тѣхрї де чоас, ші де а пѣтеа сдровї зїдѣрї, фъръ нѣмаї де фер шї рѣѣ фькѣте, каре ле лзасе де ла коръвіашїі, каріі днмъла не тареа Неагръ, сѣѣ ле кѣмпърасе кѣ мїк прецѣ. " Ашїндереа скріе Мірон Логофътл¹⁾ ла анъл де ла зїдїреа лъмеї 7036 каре рѣспънде алълї де ла Хс. 1528. Грешек аша даръ Енгол²⁾, ші Ханер³⁾, каріі пѣн бірѣнца лѣі Петръ VI асѣра оастеї лѣі Фердїнанд ла анъл 1529 кареа грешалъ шї днтръ ачеаа съ доведеше, къ атнчї кьнд аѣ днвіне Петръ VI пре Фердїнандіанї, Иоанн дикъ пѣ довьндїсе дндърънт крѣімеа Унгаріеі, пїчї Ардеалъл.

Маї 'наїнте де а днвінцере Петръ VI Домнъл Молдовеї пре Фердїнандіанї дн 22 Ізніе дн анъл де акъм, Петръ де Перенї ка Воеводъл Ардеалълї пре партеа лѣі Фердїнанд аѣ фост скріе преоцїлор челор Съсецї, съ'ї деа карре, ші каї къ ле ва зьлоцї Фьгърашъл, ла каре порънкъ а лѣі Петръ де Перенї дн Дѣмїніка патїмїлор дн анъл 1528 аѣ скріе Лѣка Плеванъл дн Прощеа таре, ші ценерарїл Вікарїѣ кѣтръ Деканатъл Сїбілїлї, съ пѣ се днпротївеаскъ, чи съ деа каї шї карреле черъте, пѣнтръ къ ел ва стръпце товор, ші дн комън съ вор пълтї, пре кѣм аратъ хрїсовъл де ла Корндес⁴⁾.

¹⁾ Hieronymus Laszki in Arcana Hist. Legationis p. 185. seq. ²⁾ Engel in recenti Hist. Mold. p. 170. ³⁾ Paulus Iovius Lib. 40. p. 466. ⁴⁾ Constans Miron in Ms. Chronico Valach. cap. 41. ⁵⁾ Engel l. c. p. 70. seq. ⁶⁾ Haner Reg. Hung. Period 17. §. 434. ⁷⁾ Cornides Mss. Dipl. Tom. 2. p. 129.

А н ъ л 1529. Дѣпъ че с'аѣ тїат Радъл VIII дїмпрезпъ къ Влад фечїоръл съѣ, кьчї с'аѣ зїе ла анъл 1523, Тѣрчїі аѣ пѣс Домнѣ Валахїеї, пре Моїсі фечоръл лѣі Владеслав VIII Водъ : кьчї скріе анонїмъл Ромънеск¹⁾ : „Моїсі Водъ леат 1529 есте фечїоръл лѣі Владеслав (VIII) Водъ, пѣсѣ Домнѣ де ла днпъръціе. Ел аѣ тїат пре Неагое Ворнїкъл, ші не Дрѣган Постелнїкъл : іаръ чееалцї воїерї фъцїнд ла Царїград къ пѣръ асѣра лѣі л'аѣ мълълїт днпъръціа. Аѣ domnit an 1.

Іаръ Енгол²⁾ скріе. „Моїсі фечїоръл лѣі Владеслав (VIII), аѣ domnit 1 an шї 6 лънї. Деспре ачеста зїче Бревіарїл хронолоцїческ, къ л'аѣ лъмїт Ноарта, шї дрепт ачееа п'аѣ фост плекацї Мълтепїї спре ел. Белїе зїче деспре ел, къ аѣ фостѣ фечїоръл лѣі Бассарав : аша даръ Владїслав VIII аѣ требънт съ фїе дн семънца лѣі Бассарав.“ Ачї маї вїне скріе Енгол, къ Моїсі Водъ аѣ domnit, маї мълт де зп ан, кьчї ачеста се ва адеверї ла анъл вїсторїѣ.

Країя Іоанн Заполія, дѣлѣ че аѣ вѣтѣт Петръ VI. Домъна Молдовеї оастеа лѣ Фердинанд, кѣм с'аѣ арѣтат ла анѣл трекут, дѣ анѣл de акъм 1529 аѣ пѣс Воевод Ардеалаї дѣ локъл лѣ Петръ de Перенї че лѣ рѣтѣчїт кѣтрѣ Фердинанд пре Стефан Баторї дїн Шїмлеѣ, шї л'аѣ трїніс дѣ Ардеал, кѣчї зїк аналії Секъенецї³⁾: „Дѣ анѣл ачеста 1529 аѣ венїт Воевод Стефан Баторї дїн Шїмлеѣ, дѣ Данушѣ аѣ цїнѣт адънаре дѣтлїѣ дѣ 13 Іанїе, кѣреа о аѣ іспрѣвїт дѣ Мъръш—Ошорхеїѣ. Ам дат осташи асѣпра Сасїлор, а зечеа парте дїнтре Секъї, шї дѣпротїва лѣ Валентїн Търкѣ пре тодї Секъї і—аѣ кїемѣт пре пѣме Стефан Баторї, дѣ 15 Август аѣ прїне Стефан Баторї пре Франціск Лазар, шї пре Корнїшѣ. Іарѣ лѣ Франціск Бекгеї (Bögözi) і—аѣ тѣят канѣл, лѣнї дѣнѣ тѣїареа Канѣлї Сѣнтѣлї Іоанн. Дѣчї дѣ 21 Септемврие аѣ дѣченѣт Стефан Баторї а сѣнѣне цѣара шї пре Сасї Країяї Іоанн, шї і—аѣ сѣпѣс пѣнѣ ла Сїбіїѣ, шї с'аѣ дѣтѣрнат дѣ 21 Октомврие, іарѣ пої Секъї імѣлѣт оасте ам дат асѣпра Сасїлор, шї Ходноуїял пострѣ аѣ фост Грїгорїе Нісітодї.“ Секъї аѣ цїнѣт лѣнѣ Країя Іоанн пѣтрѣ ачѣеа, пѣтрѣ кѣ дѣ зїоа Сѣнтѣлї Бонїфатїе, Петръ VI. Домъна Молдовеї ле—аѣ фост скрїе, ка сѣ ласе пре Фердинанд, шї сѣ треакѣ ла Іоанн, прекѣм іарѣшї ачѣеа аналії⁴⁾ тѣртѣрїесек. Іарѣ Секъї фоарте се тѣмеа де Петръ пѣтрѣ прада че лї се дѣтѣмпласе ла дѣченѣтѣл анѣлї трекут, пѣ ла дѣченѣтѣл анѣлї ачѣстїа 1529, кѣм вреа Ханер⁵⁾.

Ашїндѣреа скрїѣ деспре фантѣле лѣ Стефан Баторї шї Бетлен⁶⁾ кѣ Сїглер⁷⁾. Іарѣ Соїман II дѣпѣратѣл Търческ пѣнѣ кѣнд лѣкрѣ аша Стефан Баторї дѣ Ардеал дѣнѣ фѣтѣдїнѣца че о фѣкѣсе прїп Ласкї Країяї Іоанн дѣ анѣл трекут, дѣ анѣл de акъм дѣ Септемврие аѣ венїт дѣ Унгарїа кѣ фоарте маре оасте, шї лѣнд Бѣда де ла Фердинанд о аѣ дат Країяї Іоанн, кѣчї ачѣста аша дѣкїде картеа са, чеа кѣтрѣ Клімент VII, Патрїархѣл Ромѣї, трїнісѣ, че се адѣче de Корнїдес⁸⁾: „Дат дѣ Алѣа—Крѣїеаскѣ дѣ анѣл 1529 дѣ кареле дѣ 14 Септемврие вѣтѣнд пре Фердинанд дѣшманѣл, маї тоате четѣдїле шї сказѣл цѣрїї (Бѣда) кѣ корона Унгарїеї ле—аѣ кѣпѣтатѣ дѣаної, Іоанн Країя кѣ тѣна са.“ Аѣсрїсїсе Клімент VII пре Іоанн, пѣтрѣ кѣ п'аѣ дат крѣїмеа Унгарїеї лѣ Фердинанд, шї пѣтрѣ ачѣеа лї скрїе Країя Іоанн, карса карте еѣ о ашѣ скрїе ачї дѣтреакѣ, дарѣ тѣ тем, кѣ пѣ о ва лѣса цѣнсѣра, атѣтеа кѣпрїнде дѣ сїне, шї дѣпротїва Патрїархѣлї Клімент VII, шї дѣпротїва лѣ Фердинанд I.

Соїман II дѣнѣ че аѣ дат Бѣда лѣ Іоанн Заполія, аѣ мерс де аѣ дѣкѣнѣїрат Вїенна Австрїеї, чї де аколо кѣ парѣбѣ шї кѣ рѣшїне с'аѣ дѣтѣрнатѣ іарѣшї дѣ Бѣда, пре кѣм скрїѣ Соїтер⁹⁾, Зермерї¹⁰⁾ шї Ісѣванѣї¹¹⁾, ѣнде дѣ 21 Октомврие аѣ дат Країяї Іоанн хрїсовѣл, че се адѣче de Топелгїн¹²⁾: апої с'аѣ дѣтѣрнат дѣ цѣара са.

Деабеа ешїсе Соїман II дїн Унгарїа, шї Петръ VI. Домъна Молдовеї іарѣшї аѣ дѣтрат дѣ Ардеал, кѣчї зїк аналії Бїсерїчїї дїн Брашовѣ¹³⁾: „Дѣ анѣл 1529 — — — вѣтаїа, кѣреа с'аѣ цїнѣт ла Марїевѣрг кѣ Молдовенїї дѣ зїоа де о мїе де мѣченїчї, Петръ Воеводѣл Молдовеї арде Прасмарѣл, шї дѣанїте де Сїмон шї Ізда (адекѣ дѣ 27 Октомврие) аѣ вѣтѣтѣ четатеа Брашовѣлї кѣ факѣ, шї о аѣ прѣдат.“ Бетлен скрїе¹⁴⁾ кѣ

Петръ Водъ кѣ порокъ с'аѣ дитърнат агасть не ла Бистрицъ дин Брашовѣ, чи Милес¹⁵⁾ скрие кѣ Петръ аѣ фост вѣтѣт пре кале, кѣнд се дитърна, ши фѣгърит дин деаръ. Даръ еѣ дитреѣ пре Милес, де чине аѣ фост вѣтѣт ши фѣгърит Петръ VI Водъ?

Преа веститѣл Енгел дикъ скрие¹⁶⁾: „Воеводѣл лѣ Иоанн Заполѣа, Стефан Баторѣ, аѣ цинѣт сеим дн Јерног дн Септемврие дин анал 1529 кѣ Секѣи ши Новѣли (дин Ардеал) ла каре адѣнаре Сасѣи п'аѣ врѣт сѣ трѣмеатѣ пре нѣмѣиѣ сѣл. Ка сѣл'и дндемне ла ачееа, Стефан Баторѣ ле-аѣ вестит ла диченѣтѣл лѣ Септемврие, кѣ Петръ Водъ ка ѣн кредѣнциос васалѣ с'аѣ сѣнѣс ал лѣ Иоан Заполѣа, дин порѣнка лѣ, ши а дитпрѣтѣлѣ Търческ, стѣ сѣ порнеаскѣ асѣпра лор, сѣ ле рѣшѣ червѣчеа; тотѣши нѣ се вѣд а фѣ мерс нѣмѣиѣ Сасѣлор, петрѣ кѣ Петръ Водъ аѣ ши пѣвѣлит дн Октомврие дин анал 1529 дн деара Бърсеѣ, ши арзѣнд Прасѣарѣл дн 17 Октомврие, дн 19 Октомврие аѣ арс четатеа дин Брашовѣ, ши кѣ мѣлтѣ прадѣ с'аѣ диторс спре Бистрицъ, ѣнде аѣ лѣат нѣ нѣмаѣ цинѣтѣл, кѣ Родна чеа богѣт кѣ ваѣа чеа де ардѣнт, чи ши четатеа Бистрицѣ, ши о аѣ дитпрѣт кѣ бѣнѣ пазѣ, апоѣ аѣ диченѣт а прѣда комѣтатѣрѣле де прин преѣзѣр, ши цинѣтѣрѣле Секѣлор, вѣгѣндѣле винѣ, кѣ і-аѣ фост спре дитнедекаре, кѣнд аѣ трекѣт, ши нѣ і-аѣ дат зѣхореа.“ Аша ворѣще преа веститѣл Енгел, дарѣ преа мѣлт грешѣще; кѣчи Сѣмон ши Іѣда дитрѣ ал кѣрора аѣзѣн аѣ арс Петръ Водъ четатеа Брашовѣлѣ, нѣ кад дн 20 Октомврие, сѣ фѣе арс дн 19, чи кад дн 28 Октомврие, ши аша четатеа о аѣ арс дн 27 Октомврие; а доѣа Бистрица о аѣ вѣтѣт дн анал виѣторѣѣ, кѣм се ва арѣта аколо; а треѣа кѣм кѣтеа зѣ зѣче, кѣ Петръ VI патронѣл лѣ Иоанн Заполѣа, аѣ фост васалѣ ачестѣа? аѣ нѣ дин о-вѣчѣвѣта са лѣнгѣрѣтѣрѣ кѣтрѣ Зѣнгѣрѣ? кареа нѣ се кѣвѣне історѣчѣлор.

Маѣ вѣне аѣ нѣмерѣт преа веститѣл Енгел¹⁷⁾ Історѣа Вѣлахѣеѣ; кѣнд аша скрие дес-пре Моѣси Домнѣл Мѣнтенескѣ: „Воеводѣл ачестѣа ноѣ Моѣси дн анал 1529 дндатѣ дѣнѣт Петръ Водъ аѣ пѣвѣлит дн Ардеал, ши дикѣнциѣрѣнд Брашовѣл, кѣ оасте Мѣнтенеаскѣ, ши Търчесаскѣ, аѣ прѣдат цинѣтѣрѣле де прин преѣзѣр, ши мѣлѣѣме де оаменѣ, дикъ ши де новѣли аѣ робѣт.“ Зѣсеѣѣ, кѣ маѣ вѣне аѣ нѣмерѣт Історѣа Вѣлахѣеѣ, петрѣ кѣ аналѣ Сѣкѣепѣѣ¹⁸⁾ дикъ аша зѣк: „Дн анал ачестѣа 1529, Мѣнтенѣл аѣ арс дн Сѣсѣме. Іарѣши дитрѣ ачестѣа ан аѣ оѣит Мѣнтенѣл, ши тот дитрѣ ачестѣа ан Воеводѣл аѣ кѣпрѣне Шѣлѣндѣрѣл маре, дарѣ Сасѣи іарѣши л'аѣ лѣат днаноѣ, чи кѣ мѣлтѣ пердере де оаменѣ, пре Сѣмон Деак дикъ л'аѣ фѣгѣрѣт Сасѣи ла Сас-Шевеѣн.“ Ашиндереа скрие Милес¹⁹⁾. Чи аналѣ вѣсерѣчѣи дин Брашовѣ²⁰⁾ пѣн пѣвѣлѣреа лѣ Моѣси Водъ ла анал 1530, че нѣ се веде а фѣ адеѣвѣрат, аѣ доарѣ аѣ цинѣт пѣвѣлѣреа ачестѣа дин сѣѣрѣшѣтѣл аналѣ 1529 пѣнѣ ла диченѣтѣл аналѣ 1530.

1) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. 2) Engel in Hist. Valachiae part. 1. p. 213. 3) Mss. Annales Siculici lingua Hungarica exarati ad h. a. 4) Idem Annales Siculici l. c. 5) Haner Reg. Hung. Period. 15. §. 433. 6) Bethlen f. 52. 7) Sigler f. 68. 8) Cornides Miss. Dipl. tom. 2. p. 96. 9) Soiterus f. 569 seqq. 10) Zermegi f. 396. seqq. 11) Istvanfi f. 105. seqq. 12) Toppellinus 174 seqq. 13) Annales templi Coronensis ad h. a. 14) Bethlen f. 58. 15) Miles f. 21. 16) Engel in recent. Hist. Mold. p. 71. 17) Idem Engel in Hist. Valachiae Part. 1. p. 213. 18) Mss. Annales Siculici ad h. a. 19) Miles f. 21. 20) Annales Templi Coronensis ad ann. 1530.

Англ. 1530. Деспре Моісі Домнъ Валачіеі дъпъ че с'аѣ днтърнатѣ де ла прада Ардеалъзі, аша скріе преа вестітъл Енгелъ): „Дъпъ че с'аѣ днтърнатѣ Моісі Водъ дін Ардеалѣ, аѣ крезътѣ, къ о самъ де воіері дї сѣнт дъштани, шї маї алес ачеіа, каріі о-торжсе пре антечессоріа лѣі, адекъ Неагое шї Дръганѣ. Дрепт ачеса с'аѣ фолосіт Моісі Водъ къ прїледіа, кѣнд аѣ тѣрїтат пре соръ-са дъпъ Банъл дін Краіова, шї аѣ кіемат пре ачеї дої воіері, дін презпъ къ алдіі, деспре каріі авеа пренсе, пре 13 Феврваріе дін англ 1530 ла пѣнтъ, дн зїоа ачеса аѣ шї тѣїат пре Неагое Ворнікъл (нѣ Дворнікъл) шї пре Преда Постелнікъл, іаръ чеїналді, шї маї алес Дръганѣ аѣ скѣпат ла Царїград, шї пѣрѣнд пре Моісі Водъ, аѣ фѣкѣт, де Ноарта аѣ нѣміт Домн пре Влад (саѣ Владіслав IX). Моісі Водъ възїнд ачеста, аѣ фѣїт дн Ардеал, шї дефїндсе де Секзі пре кале аѣ аїзїс дн Сївіїѣ. Владѣ (саѣ Владіслав IX) аѣ доміт нѣмаї 2 аї, шї 6 лѣні, де ла англ 1530 пѣпъ ла англ 1532.

Моісі Водъ н'аѣ афлат пѣтернічі прїетенї дн Ардеалѣ, пре Ніколаѣ де Геренд Епіс-копъл Ардеалъзі, пре Стефан Маїлатѣ, каріі амѣдої цінеа къ Фердінад I, шї пре Каснар Хорват, шї къ вѣпъ оасте Арделенеаскъ с'аѣ днтърнат дн Валачїа, знде дн 18 Август дін англ 1530 іаръшї аѣ кѣпѣтат скавпъл, пентрѣ къ аѣ фѣкѣт сѣї ціре цеара дін поѣ дн Тѣрговенці, чї Владѣ Водъ адъпнд оасте, шї вѣтѣндсе къ Моісі Водъ, ла Вішоарѣ (нѣ Вілшан), аѣ кѣзѣт Моісі къ кѣмпатъл сѣѣ Барѣл Банъл Краіовеї. Амѣдоѣ хро-нічіае челе къ тѣла скрісе спѣн, къ Владѣ Водъ кареле аѣ вірїт пре Моісі Водъ, с'аѣ дпекат дн Дѣмбовїцѣ лѣпъ сатъл Попенці, дарѣ кѣм? шї кѣнд? нѣ спѣн.“ Еѣ ам дн-дрептат Вішоарѣ, дн лок де Вілшан, пентрѣ къ аша скріе анопїмъл Ромѣнск; іаръ Ворнік, пентрѣ ачеса ам нѣс дн лок де Дворнік, пентрѣ къ Ромѣнії н'аѣ кѣвѣпѣтл Двор-нік, чї Ворнік, каре кѣвѣпѣт віне де ла Vernicus кѣвѣпѣтл чел лѣтїнеаскъ, деспре кареле аѣ пѣтѣт преа вестітъл Енгел чети пе Гревїе²⁾ шї пре Хофман³⁾, дакѣ нѣ мї-аѣ кре-зѣт мїе, кѣнд іам скріс деспре ачеста дін Бѣда, токма атѣпчї, кѣнд се тїшѣре істо-ріа лѣї, че о аѣ скріс деспре Молдова шї Валачїа.

Дн кѣт есте пентрѣ історїа де преа вестітъл Енгел ачї адсеѣ, нѣ ам де а тѣ дн-протівї лѣї, пентрѣ къ Сїдлер⁴⁾ дпкъ аша скріе; дарѣ аналї Секзененці⁵⁾ аша ворбеск деспре Моісі Водъ: „Дн зїоа Сѣпѣлѣ Вітѣ, (дн 15 Ізніе дін англ 1530), пре Моісі Водъ л'аѣ фѣгѣрїт дін цеара Мѣнтенеаскъ, шї днчелѣторїї врѣжвії аѣ фѣїт. . . Дн зїоа Сѣпѣлѣ Августїнѣ (дн 28 Август) Маїлат аѣ дѣс дн цеара Мѣнтенеаскъ пре Моісі Водъ; дарѣ аколо і-аѣ вѣтѣт, Маїлат дпкъ с'аѣ прїнс, шї аѣ адсе пре Тѣрчї къ сіне сѣпѣт Фѣгѣрашѣ, чї Фѣгѣрашъл нѣ лї с'аѣ дат, дрепт ачеса с'аѣ днтърнат дн цеара Мѣнтенеаскъ шї Маїлат де аколо аѣ скѣпат.“ Аппалї Секзененці де се вор віне сокотї, нѣ се днпротївеск ачї преа вестітълѣ Енгел, дарѣ се днпротївеск зїселор лѣї челор ла англ трекѣт деспре Бістрїцѣ адсеѣ; кѣчї зїк⁶⁾: „Дн англ 1530 дн зїоа Сѣпѣї Доротеї (дн 6 Февр.) Воїводъл Молдовеї, с'аѣ рѣдікат къ рѣзвоїѣ асѣпра Бістрїценїлор, шї пої ерам гата де а порні асѣпра лѣї, дарѣ аѣ трекѣт мерѣереа поастрѣ.“

Маї пре лнргѣ скріе Іовіе⁷⁾ рѣсвоїл лѣ Петръ VI Домнѣлѣ Молдовеї асѣпра Бістріценіор зїкѣнд: „Длптъїашї датъ с'аѣ лзат Бістріца, апої с'аѣ кѣпрїнс вр'о кѣтева сате, маї пре зртъ ачеїа тоѣї карїї с'аѣ днпротївїтѣ, кѣндѣ уѣ пѣвѣлїт шї нѣї аѣ дат злхъреа, греѣ с'аѣ педенсїтѣ, шї аѣ сїмѣїт пѣтереа шї крѣзїмеа вїрїсторїлѣї. Ачестеа днцелегнѣдѣле Країл Іоанн, с'аѣ рѣгат сѣ деа паче цереї лѣї, кѣ де ва авзї Солїман нѣї ва пѣреа вїне, шї аѣ черѣт Бістріца днаної; чї оменеще, кѣчї нѣ кѣтеза дн времеа, дн каре лѣкрѣрїле лѣї ера дн чел маї прїмеждїосѣ статѣ, а длптърїта пѣтереа отѣлѣї аспрѣ шї неодехнїтѣ. Ла ачелеа Молдовеанл аѣ рѣспѣнсѣ претенеще, ш'аѣ дат прїчїнїле, пентрѣ каре аѣ венїт асѣпра Бістріценіор, адѣкѣнд амїнте шї ачееа, кѣ кѣтъ прїмеждїе с'аѣ вѣтѣт пентрѣ країл Іоанн, маї пре зртъ зїчеа, кѣ ел нѣ е де ачеїа карїї арѣнкѣ фачереа де вїне, дарѣ гнѣдеще кѣ с'ар кѣвенї лѣї Іоанн ка ел сѣї чїнстеаскѣ Бістріца, кареа ел о аѣ лзат кѣ пѣтереа (де ла Фердинандїанї) дн рѣсплѣтїреа шї а днвїцереїї чеї маї дїн днпїнте (дїн 1528), фїїнд кѣ есте апроане де Чїчеѣ, пре кѣм і-аѣ дѣрѣїт шї лѣї Солїман Крѣїмеа Шнгарїеї, чї дѣнѣ пѣїїне зїле маї пре зртъ Молдѣвеанл, аѣ пентрѣ кѣ престе пѣдеждеа са спорїсе дн рѣсвоїл ачела, аѣ пентрѣ кѣ се темеа а тѣнїа пре Солїман, тѣлнѣд фоарте нѣлте довітоаче с'аѣ длптърнат дн цеара са.“ Ашїшдереа скріе Бетлен⁸⁾. Дечї аѣ фост кѣ Сѣкѣїї п'аѣ терс асѣпра лѣї Петръ VI, кѣм с'аѣ зїс маї пїнїте.

Країл Іоанн Заполїа дн Епїстола, кареа о аѣ трїмїсѣ кѣтрѣ Стефан Баторї Воеводѣл сѣѣ дїн Ардеалѣ, дїн Бѣзда пїої дїнпре октавеле вешнїлнѣлѣї Маїчеї Преакѣрате дїн анл 1530, че се аѣл ла Корнїдес⁹⁾, аша скріе: „Вещїле Мѣнтенещї де ла вої дн бѣнї пѣмеле-ам прїмїтѣ, шї кѣ аѣї трїмїс ла Воеводѣл Молдовенеск пентрѣ Ніколае Апафїї, шї челалалтѣ кареле се зїче а фї прїнс кѣ ел, не'аѣї фѣкѣт лѣкрѣ преа плѣкѣт. Токта аша і-ам скріс шї пої нѣмїгѣлѣї Воевод, шї кредет, кѣ нѣ се ва днпротївї, маї алес днцелегнѣд, кѣ аѣ грешїт аѣїстѣнд пре Воеводѣл Мѣнтенеск, шї кѣ грешїла ачеаста нѣ се поате дндрепта алмїнтрелеа, фѣрѣ нѣмаї прїн пої.“ Кѣм шї се веде, пре Ніколае Апафїї шї пре челалалтѣ, атѣнчї і-аѣ фост прїнс Петръ VI кѣнд аѣ прїдат Бістріца, іарѣ Воеводѣл чел Мѣнтенеск пре кареле л'аѣ аѣїстат нѣ поате фї алѣл фѣрѣ нѣмаї Моїсї Водѣ кареле нѣзїсе ла Фердинандїанї пентрѣ аѣїсторїѣ асѣпра лѣї Владѣ IX Водѣ, деспре кареле аша скріе анопїмѣл Ромѣнескѣ¹⁰⁾: „Влад (с'аѣ Владїслав IX) лзат 1530, ачеста аѣ венїт Домнѣ де ла Поартѣ алес де воїерї, іарѣ Моїсї Водѣ фѣїїнд дн цеара Шнгрѣаскѣ, аѣ венїт кѣ Шнгрїї, шї ловїндсе ла Вїїшоарѣ кѣ Владѣ Водѣ, аѣ перїт Моїсї Водѣ, шї Барѣл Банѣл. Іарѣ Влад Водѣ престе дої анї с'аѣ днекат дн апа Дѣтѣвоїдеї. Аѣ домнїт анї 3.“

Аналїї Сѣкѣнещїї¹¹⁾ шї ачеста зїкѣ: „Дн зїоа тѣтѣрор СС. (длптъїа зї а лѣї Ноетѣрїе дїн анл 1530) Немѣїї аѣ длкѣнїїзрат дн Бѣзда пре Іоанн Країл.“ Шї поате фї пентрѣ кѣ дн Епїстола маї сѣс адѣсѣ аша скрісесе Іоанн Країл кѣтрѣ Стефан Баторї: „Вѣ скрісесет маї дїнїоарѣ деспре венїреа Немѣїїор ла Ваѣѣ, карїї де нѣ с'ар фї дн-

торс пре нише кълі стръмте ши дигъсте, азъндѣ ши дигелегъндѣ деспре оштіле поастре, нѣ ар фѣ фостѣ дандоіалъ, къ і-амѣ фѣ вѣтѣтѣ ши щерс де пре пѣмънт къ аѣсторіа лѣ Дѣмнезеѣ, тѣкар къ аша дѣкъ нѣ фѣръ де пабѣвѣ с'аѣ дѣторс. Се ащезасе дѣгъгъ Комаром, чѣ трѣ-мѣгънд поі ши аколо оштіле поастре пре апѣ ши пре хскагѣ, н'аѣ кътезат а не ащепта, фѣгънд дѣпапоі. Сѣнт акѣта де чееалатъ парте, догъ мѣлѣрѣ департе де Нітра, вом авеа грѣжеа лор ши алоло.

¹⁾ Engel in Hist. Valachiae Part. 1. p. 213. ²⁾ Graevius in antiq. Rom. ³⁾ Hofmannus in Lexico Universalі. ⁴⁾ Sigler f. 68. seq. ⁵⁾ Miss. Annales Siculici ad h. a. ⁶⁾ Ibidem Annales Siculici l. c. ⁷⁾ Paulus Iovius Historiarum sui temporis Lib. 40. p. 466. seq. ⁸⁾ Bethlen f. 59. ⁹⁾ Cornides Mss. Dipl. Tom. 2. p. 242. ¹⁰⁾ Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. ¹¹⁾ Annales Siculici l. c.

А н ѣ л 1531. Аппаліі Секъенці¹⁾ аша грѣескѣ ла анѣл де акѣмѣ: „Краіѣл Іоанн дѣ пѣресѣмѣ аѣ венігѣ дѣ Ардеал. Ноі ам дат аѣсторіѣ дѣ зѣа де Сѣнѣорѣѣ Краіѣ-лѣ Іоанн асѣпра Сасілор; іарѣ ла Сѣнтѣ-Мѣрѣа маре ам дат воѣ пре дѣкоронареа Краіѣ-лѣ Іоанн.“ Ера обѣчеіѣ маі де демѣлт ка фѣеце-каре Секѣіѣ кареле ера газдѣ де сѣне сѣ деа къте гѣ воѣ пре сама Краіѣлѣ дѣгърескѣ, кънд се пѣщеа, се дѣсѣра, ши се дѣ-корона. Ачещіа, ши боі ачещіа, маі 'напте де а се тѣла ла Краіѣл, се адѣна ла Мѣрѣш-Ошорхеіѣ, дѣрѣт ачееа с'аѣ ши кіемат Мѣрѣш-Ошорхеіѣ дѣ зіеле челе вѣтрѣне Fogum Siculorum, тѣргѣл Секѣлор. Кънд с'аѣ дѣкоронат Краіѣл Іоанн (къчѣ ла пащереа лѣ пенѣскънд-дѣсе Краіѣ нѣ і с'аѣ къзѣт) воѣл ачеста нѣ'л дедѣсе Секѣіѣ, пенѣрѣ ачееа акѣта л'аѣ дофтіт.

Къ мерѣіреа са дѣ Ардеал атѣта аѣ іспрѣвѣт Краіѣл Іоанн, де тоѣ Фердѣндіані, адекъ нѣ нѣмаі Сасіѣ, чѣ ши Стефан Маілат къ алѣ орѣачѣ аї сѣі; с'аѣ плекат лѣі, сѣн-гѣрѣ Тѣрѣа аѣ маі рѣтмас дѣ кредѣнѣіошѣреа кътрѣ Фердѣндіан I, кареа с'аѣ ши педенсѣт къ фок пенѣрѣ ачееа дѣ анѣл ачеста 1531, дѣн ѣздеката лѣ Стефан Маілатѣ, пре кът скрѣіѣ Ханер²⁾ ши Мілес³⁾.

Маі рѣѣ і-аѣ сѣзѣіт порокѣл дѣ анѣл 1531 лѣі Петрѣ VI Домнѣлѣ Молдовеі, пен-трѣ къ сѣмедѣндѣсе къ вѣрѣнѣцеле челе тѣлте дѣн Ардеал, аѣ къпрѣнс Покѣзіа де ла По-лоні, фѣрѣ де весте, ши о аѣ дѣтѣрѣт къ пѣзѣторѣ, деспре а къреіа лѣаре дѣдѣрѣлт аша скрѣе Ваповіе⁴⁾: „Къ пѣзѣн дѣпѣ ачееа с'а вѣзѣт кометѣ саѣ стеа къ коадѣ пре черѣіѣ дѣтѣіа зі Агъст, де кареа повѣзѣндѣсе 1200 де осташѣ Полонѣіѣ, аѣ трекът Ністрѣл, ши дѣпѣ че де зече орѣ с'аѣ вѣтѣт къ Молдовеніѣ, карѣі ера лѣсаѣі сѣре паза Покѣзіѣі, дѣн маі тѣлте локѣрѣ і-аѣ дѣвѣнсѣ, ши аѣ лѣатѣ Покѣзіа де ла еі. Дѣпѣ ачееа Іоанн Тарповскі дѣтрѣнд дѣ Покѣзіа, нѣ департе де четатеа Гвоздечіа, с'аѣ ловіт къ 6000 де Молдовеніѣ, ши дѣвѣнѣндѣі аѣ лѣат Гвоздечіа де ла дѣншіѣ. Пѣзѣне зіле зѣбовѣнд ачѣ Тарповскі, дѣченѣсе а сѣ траѣе дѣпапоі, кънд і-аѣ веніт весте, къ Петрѣ Палатѣнѣл Мол-довеі къ преа маре оасте, де 22,000 мѣі, ши къ тѣнѣрѣ се апроіа де сѣргѣ, ши къ дѣн тарѣінеа кърѣмеі, нѣ департе де аколо, с'аѣ тѣвѣрѣт. Тарповскі нѣ авеа маі тѣлѣі де кът пагрѣ мѣі де осташѣ, кълѣрѣіѣ ши педестраші, кареа оасте ера преа мѣкъ пре лѣдѣгъ оастеа протѣвнѣкъ, ши чеі маі тѣлѣі ѣздека, сѣ нѣ ащепте пре протѣвнѣкѣл, чѣ сѣ ласе

тѣхриле, ші трекунд Ністрѣл, спре Халиція, аша съ'л дшшеле. Даръ Тарновскі п'аѣ воит
 — — — деці ш'аѣ дитърит тавъра къ шанцѣ ші къ карре, ші ла карре аѣ пѣс пѣшкаші
 чеі pedestри, дш міжлокѣ пре къльреці. — — — Петрѣ Палатинѣ Молдовеі дшкѣ с'аѣ
 апроплат къ преа маре глѣре, ші ашезлндѣші тавъра дш протіва тавереі лешеші, ка ла
 50 de тѣхрї аѣ дшшрат, ші пѣ авеа маі маре грїже де кѣт съ пѣ скане Полонїі, дшгро-
 зиндѣсе де оастеа лѣ Петрѣ; дрептѣ ачеса дшпѣрцундѣшї оастеа аѣ дшкѣпцїсрат тавъра Ле-
 шеаскѣ. Деці аѣ дшчепт а вате къ тѣхрїле тавъра Лешеаскѣ, даръ фърѣ де стрїкаре
 мерѣеа глоанѣеле. Маі чїпчї чеасрї с'аѣ вѣтѣт аша тавъра Полонескѣ, къ маі маре
 пердереа Молдовенїлор, де кѣт къ а Полонїлор, къчї Полонїі авеа маі вѣне тѣхрї. — — —
 Цїнѣт'аѣ вѣтаїа маі шасе чеасрї къ порок аместекат, пѣнѣ кѣнд аѣ скос Тарновскї тоа-
 тѣ оастеа са асѣпра Молдовенїлор, пре карїі дї фоарте прѣпѣдеа тѣхрїле Полонїлор.
 Атѣчї Молдовенїі аѣ дшчепт дштѣш а се траѣе дшдърѣнтѣ, апої а фѣці. Полонїі ка
 бїрїторї п'аѣ дшчетат а гонї шї тѣа пре Молдовенї, шї фоарте мѣлтѣ тоарте аѣ фѣ-
 кѣт дштр'ашшї. Петрѣ Водѣ ста дштр'ан деал, ащептлндѣ сѣфршїтѣл вѣтѣї: чї вѣзлнд
 къ пѣ съ пот опрї аї сѣї, мѣтлндѣшї калѣл шї ел аѣ фѣцїт, шї пѣцїн аѣ фост де пѣ с'аѣ
 прїне де Полонї, — — къ і се дшгюдасе калѣл, тотѣшї аѣ скѣпат къ іцїмеа калѣлї,
 ацїстат фїїнд де аї сѣї. Тавъра Молдовенїлор с'аѣ прїнесѣ шї прѣдатѣ, шї тѣхрїле тоате
 с'аѣ лѣат де ла еї. С'аѣ дштѣмплат бїрїнцїа ачеса а Полонїлор ла сатѣл Обертїн дш
 22 Август (дш анѣл 1531). Іарѣ стеоа меа къ коадѣ, шї маі таре аѣ стрѣлѣчїт дш
 поаптеа дѣпѣ бїрїнцѣ, апої с'аѣ аскѣнс. — — — Ашшдереа скрїѣ Мірон Логофѣтл⁵⁾, Carni-
 кіе⁶⁾, Іовїе⁷⁾, шї алцїї маі мѣлцї, пѣмаї кѣт зїк Carnїкіе шї Іовїе, къ Петрѣ Водѣ рѣ-
 нїт аѣ фѣцїт, къчї пѣ с'аѣ вїтат дш дѣлтѣ, кѣш скрїе Ваповїе, чї аѣ фост де фацѣ дш батаїе.
 Апої скрїѣ Іовїе шї Ваповїе⁸⁾ къ Сїцїсмѣнд І Країл Полонїеї, с'аѣ целїтѣ дшпѣ-
 ратѣлї Солїман II дшпротїва лѣї Петрѣ VI; шї Солїман аѣ шї порѣнчїт лѣї Петрѣ, сѣ
 аїѣз паче къ Полонїі. Даръ ачещїа п'аѣ цїнѣт пачеа къ Петрѣ VI, къчї скрїе маі дшколо
 Ваповїе: „Шї фїїнд къ Палатинѣ Молдовеї, шї дѣпѣ пердере пѣ съ ведеа а се лѣса
 де крѣзїмеа са, шї се зїчеа къ іарѣшї се гатѣ де рѣсвоїѣ, с'аѣ порѣнчїт кѣпїтанїлор, къ-
 лѣрецілор, карїі пѣзеа Покѣцїа, ка сѣ праде Молдова. Іарѣ Полонїі дштрѣндѣ дш Мол-
 дова, маре праѣ аѣ скос де аколо. Шї фѣкѣнд ачеса а де вр'о кѣтева орї къ порок,
 о дшїоарѣ знѣл дшнтре кѣпїтанї, къ къльреції де сѣпт ел, кѣнд сѣ дштѣрна къ прада, аѣ кѣзѣт дш
 прїмеждіе, шї дшкѣпцїсрѣндѣл л'аѣ прїне Молдовенїі. Іарѣ чеїа.лалцї кѣпїтанї дштрѣ ісѣлнда
 пердерїї ачестеїа маї адесеа орї аѣ прѣдат Молдова, шї о аѣ дшвѣлїт къ пердшчетат рѣсвоїѣ.
 Іоанн Країл Шгарїеї дрепт ачесеа фѣкѣндѣсе мїлѣ де неамѣл ачела, аѣ трїмїе пре Ста-
 тїліе Епїскопѣл дшн Алѣа, саѣ ал Ардеалѣлї, ла Палатинѣ Молдовеї, шї л'аѣ доценїт сѣ
 чеарѣ паче де ла Країл Сїцїсмѣнд, кареле вѣрѣндѣсе де рѣсвоїѣл чел непорокосѣ, аѣ а-
 шезатѣ къ Солѣл лѣї Іоанн, ка сѣ трїмїтѣ ла Сїцїсмѣндѣ, шї сѣ чеарѣ дшчетаре де ла
 арте, пре зн ап дшпрѣхїл къ дштоарчереа тѣхрїлор, каре ле пердѣсе, зїкѣнд: къ аша
 маї лесе сѣ ва фаче паче.“

Чи дін пачеа ачеста токма німіка с'аѣ. алесѣ, кѣмѣ се ва ведеа ла анѣл вѣторіѣ. Іарѣ Епіскопѣл Статіліе доарѣ аѣ зрмат дн Епіскопіа Ардеалѣлѣ лѣл Ніколае де Геренд.

Тот дитрѣ ачест анѣ, сѣмѣлѣтѣ дѣлѣ пащѣ, аѣ дитрѣл Стефан Вербецѣ Компілаторіѣл Тріпартітѣлѣл хрїсовѣл тѣтѣне-сеѣ, ал лѣл Міхаїл де Зоб, фїїлѣл лѣл Петрѣ де Зоб дін Артїодіѣ, дѣмінікѣл днаїнтеа лѣл Ноеврїе дін анѣл 1486, Сасїлор дін Теака тоате прївілеціѣрїе шї слоовозенїїле ачелеа, кѣ каре трѣеск пѣміції Сасї дін Теака, пѣлѣ ас-тѣлї. Хрїсовѣл ачеста, кѣм с'аѣ дитрѣл де пѣмітѣл Стефан де Вербецѣ, аша се адѣче де Корнідес¹⁰⁾, отѣл чел преа днѣлѣдѣтѣ.

¹⁾ Mss. Annales Siculici ad ann. 1531. ²⁾ Haner Reg. Hung. Period 17 §. 44. ³⁾ Miles p. 22. ⁴⁾ Varovius in fragmento p. 75. seq. ⁵⁾ Constans Miron in Mis. Chronico Valach. cap. 41. ⁶⁾ Sarnicius Annalium Lib. 7. cap. 10. ⁷⁾ Iovius Lib. 40. p. 467. seq. ⁸⁾ Iovius et Varovius II. cc. ⁹⁾ Varovius in fragmento p. 606. seq. ¹⁰⁾ Daniel Cornides Mss. Dipl. tom. 4. p. 424.

Анѣл 1532. Деспре Молдова аша скрїе Ваповіе¹⁾ ла анѣл де акѣм: „Ла дн-чепѣтѣл анѣлѣл поѣ, че аѣ фост де ла Хс. 1532, о тіе де кѣлѣреці Полонещї дін Покѣ-ціа аѣ дитрат дн Молдова, шї кѣнд ардеа шї деѣлїа деара, фѣрѣ де весте с'аѣ дн-кѣн-ціѣрат шї бѣтѣт де Молдовенї ла локѣл Тарасовѣ: ла 200 аѣ тѣїат, шї прїнс дїнтре еї, чеїалалці с'аѣ тѣлѣтїт кѣ фѣга.“ Ашїндереа скрїе Мірон Логофѣтѣл²⁾, кареле зїче дѣлѣ ачеса: „Вѣзїндѣ атѣта пагѣбѣл Петрѣ VI Водѣ деспре Лешї, аѣ гѣтїтѣ оасте фїїнд іарнѣ ла Феврѣарїе, аѣ дат кѣлѣлѣт сѣ шї потковеаскѣ каїї де іарнѣ, шї дакѣ аѣ дитрат дн По-доліа Молдовенї аѣ арс Червонїї, Іагелїцѣл, шї Чарнокожіїї, де каре прадѣ прїнзѣнд де весте Полонїї с'аѣ гѣтїт ротмістрїї (адекѣ кѣпїтанїї кѣлѣрецілор) карїї ера пѣшї пре мар-ціне, шї кѣ дѣлшїї Андреїѣ Тїчїнскї, шї Ніколае Сїневекїе Хатманѣл Пѣлїїї, шї кѣ алці ротмістрїї кѣ ошїї, шї аѣ ешїт днаїнтеа Молдовенїлор ла ана Сїретѣлѣлї (скрїѣ хронї-карїї Лешешї сѣ фїе фост шї Тѣрчї кѣлїва днтре Молдовенї), датѣш'аѣ рѣсвоїѣ ла ана Сї-ретѣлѣлї; пѣрта де а дреапта пре Лешї Хатманѣл де кѣлѣлѣрї, Неколае Сїневекїе, іарѣ де а стѣл҃га Тїчїнскї, старостеле Рохатїнѣлѣлї; чї пѣлїп аѣ стѣтѣт Лешїї ла батаїе, кѣ дн-датѣ аѣ пѣрчес ла ресїпѣ, чїне днкотро пѣтеа, тѣлїї с'аѣ днекат дн Сїретѣ, тѣлїї аѣ дн-кѣлѣлѣт ла робїе вїї, прїнс'аѣ 60 де шлехтачї алешї, іарѣ 800 аѣ перїт дін чеї маї де ціосѣ. Кѣлѣлѣт'аѣ ла ачест рѣсвоїѣ Вїнглїкїе дін Годівїа, шї Пїлїшкїе дін Лелева, іарѣ Вла-дек Прандїчї с'аѣ прїнс вїѣ де Молдовенї.“

Країл Іоанн Заполіа дн-кѣ аѣ днчеркат дн анѣл де акѣм, днїл кѣм арачѣ Бетлен³⁾, сѣ се поатѣ днпѣка кѣ Країл Фердїнанд I, шї прїп тіїлчїреа днпѣратѣлѣлї Карол V, ла атѣта аѣ фост мерс лѣкрѣл, де с'аѣ шї цїнѣт адѣнарѣ дн Поконѣ пентрѣ дншїлчїре, пачеа тотѣшї депїлїн пѣ с'аѣ пѣтѣт фаче. Маї рѣѣ аѣ лѣкрат Країл Іоанн, кѣ дн анѣл ачеста 1532, пре Лѣдовїк Грїтї, фечїорѣл Доцї дін Венеціа, кареле фѣсесе трїмісѣ ла дѣлѣлї де Сѣлтанѣл Соїман II, пентрѣ нїше тревї політїчїешї, л'аѣ пѣтїт гѣвернатор Ун-гарїеї, престе воїа маї тѣлїтора, іарѣ маї вѣртос престе воїа лѣл Емерїк Цїбак алесѣлѣлї

Епископълы Оръзіеі-Марі, кѣм скріе Зермегі⁴⁾); кѣчї дїн гвѣрнаторїа лїт Лѣдовїк Грїтї тѣлте реле с'аѣ днтѣмлат дѣпъ ачѣса.

¹⁾Varovius in fragmento p. 607. ²⁾Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 41. ³⁾Bethlen folio 65 - 69. ⁴⁾Zermegi f. 404.

Анѣл 1533. Ла анѣл ачѣста аша скріе Анонїмѣл Ромѣнескѣ¹⁾): „Вїнтїлѣ Водѣ дїн Слатїна, леат 1533, л'аѣ рѣдїкат воїерїї Домнѣ; ел аѣ зїдїт монастїреа чеї зїк Вїнтїлѣ Водѣ, ла жѣдецѣл Бѣзѣлїлї. Ачѣста аѣ тѣлат тѣлцї воїерї; їарѣ днтр'о зї ешїндѣ ла вѣнат пре апа Жїїлїлї, і-аѣ тѣлатѣ воїерїї кѣпѣл. Аѣ domnit 3 ані.“

Їарѣ преа вестїтѣл Енѣел²⁾ скріе: „Вїнтїлѣ аѣ domnit 2 ані шї 6 лїні, де ла анѣл 1532 пѣлѣ ла анѣл 1534. Дѣпѣ Владѣ (саѣ Владїслав IX) кареле маї кѣ с'аѣ фѣгѣрїт дн Ардеал, днскшї воїерїї ш'аѣ алес шїе Домн пре Вїнтїлѣ дїн орашѣл Слатїна. Ачѣста тѣкар кѣ аѣ зїдїт о тѣлѣстїре шї о вїсерїкѣ ла Оменедїк дн цїсдецѣл Бѣзѣлїлї, че се пѣмѣще де не пѣмѣле зїдїторїлїлї, прекѣм скріе Сѣлдер I. 310, тотѣшї аѣ фостѣ маре тїран, потопїнд маї тѣлцї воїерї. Днтрѣ ал треїлеа анѣ ал Домнїеї сале, адекѣ дн анѣл 1534, ешїнд ла вѣнат де черѣл ла Країова не апа Цїїлїлї, с'аѣ сѣлѣтїт кѣ чеї маї кредїнчїошї аї сѣї, кѣм ар нѣтеа тѣїа шї пре чеїлалцї дїнтре воїерїї чеї маї пѣтернїчї? Сѣатѣл ачѣста днцелегѣндѣл воїерїї, аѣ прїнс еї маї днїнїте арме, шї аѣ тѣлат пре Вїнтїлѣ Водѣ, дн цертѣрїле Цїїлїлї дн анѣл 1534.“

Ачї днкѣт есте пѣптрѣ хрополоцїе саѣ ані, дн карїї аѣ domnit Вїнтїлѣ Водѣ дн Валахїа, маї дїрепт аре преа вестїтѣл Енѣел, декѣт Анонїмѣл Ромѣнескѣ, кѣм се ва рескїра лѣкрѣл ла анѣл вїгторїѣ. Дѣспре Владїслав IX, днкѣ пѣ фѣрѣ фѣндament ворѣще аша Енѣел, кѣчї поате фї, кѣ Владїслав IX с'аѣ пѣмїт де алцїї Лаїот, дѣспре кареле вом кѣвѣпта їарѣшї ла анѣл вїгторїѣ. Вїнтїлѣ Водѣ аѣ трїмїс аша дарѣ солї ла Сїцїсмѣнд I Країл Полонїеї, прекѣм скріе Вановїе³⁾): „Сїцїсмѣнд Країл, дѣпѣ че с'аѣ їспрѣвїт сеїмѣл дїн Петрїков, с'аѣ днтѣрнат дн Краковїа: знде аѣ венїт ла ел де ла Палатїнѣл Мѣнтѣлеск, кареле овлѣдѣще дн Валахїа, сол, пофїнд паче, претѣпшїт шї легѣтѣрѣ деа пѣрѣреа кѣ Країл Сїцїсмѣнд, пѣ пѣптрѣ алѣ чева, фѣрѣ пѣмаї де вѣртѣтеа, днцелѣпчїзнеа шї вѣстеа Країлїлї, кѣ кареа днтречеа не тоцї Країї, порнїт, тѣкар кѣ пѣ атїнѣеа марѣнеа крѣїмеї Полонїеї, дѣспѣрцїт фїїнд де Полонї прїн Молдовенї, Сѣкѣшї шї Знгѣрї.“

Дн анѣл ачѣста 1533 аѣ мерѣшї Лѣдовїкѣ Грїтї дїн Знгарїа ка зп гвѣрнатор ал цереї Знгѣрїшї ла Царїград, кѣ нїще треѣї пропрїе, шї але цереї, дѣпѣ а кѣрѣїа порнїре Країл Іоанн Заполїа аѣ пѣс пре Емерїк Цїбак Воевод Ардеалѣлї, прекѣм тѣртѣрїсеск Ісванфї⁴⁾ шї Бѣлѣен⁵⁾); тот днтрѣ ачѣст анѣ дн 27 Сѣптемврїе с'аѣ пѣскѣт шї Стефан Баторї дїн Шїмлѣѣ, кареле апої аѣ фост Прїнцѣ Ардеалѣлї, шї маї пре зрѣл Країѣ Полонїеї кѣм скріе Бѣколдер⁶⁾).

Ачї бѣп лок ва аѣеа, че скріе Іоанн Комнѣнѣл⁷⁾ дѣспре монастїреа Котлѣмѣсеї дїн тѣлте Ато, кареа днтѣїашї датѣ аѣ фост зїдїтѣ де днтѣрнатѣл Алексїе Комнѣнѣл,

zikhndš: „Maī pre vrtъ преа стрълчитъ овълđsitorіа Valachіeі Neагое Vodъ dъпъ тълдї апї, шї іаръшї Padъ Vodъ, амъндої Бассаравї, Мірчеа Vodъ, шї Вїнтїла Vodъ, тълъстї- преа ачеаа тоатъ о аđ дпопїт, карїї сълт згргвїдї деа ръндъ дп вїсерїкъ; аша, кълт дъ- пъл чел дїнтъїї еї съл сокотеск фъндаторїї монастїреї ачеїа. Храмл вїсерїчеї есте скїм- бареа ла фалъ а Мълтвїторїаї Хрїстос.“

1) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. 2) Engel in Hist. Valach. part. 1. p. 213. seq. 3) Varovius in Fragmento p. 613. 4) Istvanfi f. 127. 5) Volfg. Bethlen f. 70. 6) Buchholzerus in Indice Chrono- logico p. 540. 7) Ioannes Comnenus apud Montfauconium in Palaeographia graeca p. 483.

Апъл 1534. Дълъ тоартеа лї Вїнтїлъ Vodъ, деспре каре ам кълъитат ла апъл трекълт, тълкар къл дп апъл ачеста с'аđ дптъмплат, Анопїмъл Ромълнеск фоарте аместекъл Історїа Valachіeі, дрепт ачеаа еђ сълт сїлїт а тъл денърта дп тълате, шї маї въртос дп хропологіе де Анопїмъл ачеста, шї а ддрепта дълъ зїселе алтора тоатъ історїа Ва- лachіeі чеа де пе тїмпъл де акъм. Кареа ка съл о почїї къл маї въл ржд фаче, дптъїї воїї, аđче кълїтеле лї, кълт сълт скрїсе, апої ле воїї ддрепта, кълт скрїї алї ас- торї вреднїчї де кредїнцъл. Скрїе даръ Анопїмъл Ромълнеск¹⁾: „Padъ (IX) Vodъ Паїсіе леат 1536, ачеста ера кълъгър шї Егълмен ла монастїреа Арпїшълї, шї л'аđ пълс воїе- рїї Domnъ, пълмїндъл Padъ Vodъ, ла леатонїсецъл скрїе. къл ел аđ фълкълт тълъстїреа Міслеї, даръ черчетълдъсе ла писанїа тълъстїреї, се vede къл есте тълъстїреа фълкълт де Пе- тръл (I) Vodъ, шї де фїїл сълъ Марко. Дп Domnїа ачествї Padъ Vodъ, воїерїї че ера прївецї дп деара Ънгреаскъл, фълкълд Domnъ пре шп Лаїотъл Vodъ, шї вїрїндъсе Padъ Vodъ аđ фълїт ла Нїкополї. Аđ domnїт Лаїот Vodъ 2 лъпї, апої венїнд Padъ Vodъ къл Търпїї, шї вълтъндъсе ла фълтъпа Цїганълї, аđ перїт Лаїот Vodъ. Іаръ дълъ ачеста пре Padъ Vodъ тълълїндъл дппъръдїа, л'аđ сълргълїт ла Егїптъл, шї аколо аđ мърїт.

„Петръл I Vodъ, леат 1537. Ачест Domnъ ла леатонїсецъл шї ла хропологіа веке пъл есте; даръ есте доведїт лъкръл, къл аđ стълтът Domnъ, къл ла ачест вълеат скрїе дп писа- нїа тълъстїреї дпн Міслеа, къл аđ зїдїт тълъстїреа ачест Петръл Vodъ, шї фїїл сълъ Мар- ко: шї ла Мітрополїа дпн Търговецїт скрїе дп писанїе, къл рълтъпълнд пелсълършїтъл де Neагое Vodъ, аđ сълършїт'о Петръл, шї къл фїїл сълъ Марко, ла леат 1538, шї тот ачест Domnъ аđ згргвїт тълъстїреа, дълъ каре се адевереазъл, къл аđ стълтът Domnъ ла ачест велеат. Аđ domnїт апї 9.“

Пълъ ачї Анопїмъл Ромълнеск, даръ грешелле дптъїї апъл дп кълреле с'аđ пълс Domnъ Padъ IX, пелтръл къл дп апъл ачеста 1534, кълнд аđ тълїатъл пе Грїтї, Padъ IX дълъ кълт скрїе Істванфї²⁾, ера Domn Valachіeі, чї дптъїашї датъл; грешелле а доза скрїїнд къл Ра- дъл IX аđ domnїт пълмаї шп апъл, шї апої тълълїндъсе дп апъл 1536 аđ мърїт сълргълїт пелтръл къл Padъ IX токма дп апъл 1536 аđ domnїт а доза оаръл, пълъ ла апъл 1546, кълт се ва арълта ла апїї вїиторї; грешелле а треїа оаръл, дп тоатъл хропологіа Domnїeї лї Петръл дптъїї Vodъ; кълчї історїа есте аша:

Дълъ вїдереа лї Вїнтїлъ Vodъ с'аđ адълнат воїерїї дп апъл ачеста 1534, шї аđ

алес Домнѣ Валахїеї пре Паїсїе Егзменѣл тѣлѣстїреї дїн Ардїшѣ; кѣчї скріе шї Фїлїцїх ла Енгел³⁾: „Дзпѣ моартеа лѣї Вїнтїлѣ с'аѣ адзпат воїерїї дн тѣлѣстїреа дїн Ардїшѣ, шї пре Паїсїе Егзменѣл де аколо л'аѣ алес Домнѣ, пнлѣндѣ'ї пнстеле Радѣл.“ Кареле дн сїреоа Домнїлор Мнтенешї есте ІХ кѣ ачест пнсте. Дзпѣ че л'аѣ пѣс Домнѣ, пн тѣлѣт тїпн аѣ трекѣт, шї маї 'наїпте де а венї Грїтї прекѣт мї се vede мїе с'аѣ рѣдїкат асѣпра лѣї, Лаїот Бассараб Водѣ, кѣчї скріе іарѣшї Фїлїцїх тог аколо: „Дзпѣ скѣрт тїпнѣ аѣ венїт Лаїот Бассараб Водѣ дн Унгарїа кѣ воїерїї Строїа прївеагѣл, Маноле шї Міхалкѣл, шї кѣ о самѣ де хайдѣшї, шї вѣтѣндѣсе кѣ Радѣл, л'аѣ фѣгѣрїт ла Нікопоїѣ, дарѣ Радѣл кѣпѣтѣнд аїѣсторїѣ де ла Тѣрчї, дзпѣ дозѣ лѣнї с'аѣ днторе днаної, шї вѣтѣндѣсе а доза оарѣ кѣ Лаїот Бассараб ла фѣлѣтѣна Цїганѣлѣї, де асѣ датѣ л'аѣ дн-вїне, шї аѣ перїт Лаїот Бассараб дїмпрезнѣ кѣ воїерїї маї сѣе пнїпїдї.“

Преа вестїгѣл Енгел⁴⁾ дзпѣ че аѣ адсѣ кѣвїптеле лѣї Фїлїцїх, вїне днсампѣ ачестеа: „Лаїот Бассараб доарѣ аѣ фост Владїслав ІХ, шї аѣ пѣтѣт дзпѣ вѣтаїа ачестеа сѣ се днече дн ана Дѣлѣвоїцїеї. Мїсїереа лѣї, Деспїна, дзпѣ кѣмѣ скріе Бетлен І. п. 457, ка о матронѣ де чїпсте аѣ пѣрїт де чїстѣ ла Сїбіїѣ, дн ана 1554.“

Пре Радѣл, кѣм гїндеск еѣ пѣ фѣрѣ де фндѣлѣнт, Поарта тѣрчєаскѣ пентрѣ ачєеа л'аѣ тѣлѣлїт кѣрѣнд дзпѣ зчїдєреа лѣї Лѣдовїк Грїтї, пентрѣ кѣ шї ел аѣ дат аїѣсторїѣ асѣпра лѣї Грїтї, кѣм се ва vedeа акѣшї, шї дн локѣл лѣї аѣ пѣс Домнѣ Валахїеї пре Петрѣ І де ла Арѣешѣ; кѣчї скріе Ханер⁵⁾: „Кѣт с'аѣ фѣкѣт Воєвод Ардєалѣлѣї Стефан Маїлатѣ, дндатѣ аѣ аїѣстат кѣ фрѣмоасѣ оасте Ардєленєаскѣ пре оаре-каре воїерїѣ дн Молдова ашѣме Моїла, фѣрѣ де шїреа Країлѣї Іоанн Заноїа, сѣл факѣ Домнѣ Мнтенєскѣ; чї рѣѣ і с'аѣ днтѣлплат порокѣл, пентрѣ кѣ фѣ вѣтѣт де Петрѣ Воєводѣл Валахїеї, шї с'аѣ прїне де Тѣрчї, карї венїсе днтрѣ аїѣсторїѣ лѣї Петрѣ (І). Маї порокос аѣ фост кѣрѣнд дзпѣ ачєеа Стефан Маїлатѣ, кѣ пре афѣрїшї аѣ скѣпат дн робїа Тѣрчєаскѣ шї с'аѣ днтерплат дн Фѣгѣрашѣ.“ Дн пота п, апої зїче ачєлашї Ханер: „Дєспре тоатѣ історїа ачєаста такѣ алїї авторї, пнмаї Бетлен ф. 76 о аѣ скріе кѣ deadїнсѣл.“ Іарѣ дєспре Воєводатѣл лѣї Стефан Маїлатѣ аша скрїѣ Анпалїї Секзєнєшї⁶⁾: „Країлѣ Іоанн аѣ венїт дн Ардєал шї пре 28 Октомврїе (дн ана 1534) аѣ стрѣпс сеїм дн Тѣрда де тѣтетрєлє пєамѣрїлє дн Ардєал, шї Воєводатѣл л'аѣ дат лѣї Маїлат.“ Дн карє тоатѣ лєснє поїї кѣлєцє, кѣ Петрѣ І де ла Ардїшѣ аѣ зрїпат Радѣлѣї ІХ, дн ана ачєаста 1534 дзпѣ зчїдєреа лѣї Грїтї, шї кѣ Маїлат ла сѣфрїшїтѣл аналѣї ачєствїа аѣ черкат, сѣ пнлѣ пре Моїла дн локѣл лѣї Петрѣ І Домнѣлѣї Валахїеї, дєспре карєлє маї пнлѣтє воїѣ арѣта ла ана 1536 кѣнд аѣ домпїт а доза оарѣ Радѣл ІХ дн локѣл лѣї. Вєзї шї ачєлєа карє лє воїѣ снѣпє ла ана 1544 дєспре Радѣл ІХ. Акѣм трєк ла траѣедїа лѣї Лѣдовїк Грїтї, карєа аша аѣ фост:

Лѣдовїк Грїтї, кѣм с'аѣ зїс лѣ ана трєкѣт, кѣ оаре че трєбї пєрєсєе дн Царїград; дн ана де акѣм с'аѣ днтерплат де аколо спре Унгарїа кѣ тѣлѣпїе де Тѣрчї (Ісѣванфї⁷⁾ зїче, кѣ атѣдїа кѣдї арѣта оасте днтрєагѣ; Бетлен⁸⁾, шї Орѣлїє⁹⁾ зїк кѣ 7000; іарѣ

Петръ де Рева ¹⁰⁾ зиче кз 2000 де кълъреці ші о тіе де педестраші, афаръ де Шугрї; кълчї авеа кз сіне пре Іоанн Доці, Орбан Батіанї шї Каспар Перніш), шї венїнд ла Дръщїор, претътїндеа аъ арътат маре пофалъ, іаръ аколо аъ сплнзвратѣ не воїерїа Еліа дїн Валахїа, пентръ къ п'аъ авѣт атътеа лнгрї гага къте пофтеа ел ка съ треакъ дн грабъ. Дъпъ че аъ треакътѣ Грїті Дълбреа шї аъ ацізпсѣ дн Валахїа, пре Domnii Ромънілор, пре Петръ VI ал Молдовеї, шї пре Радъа IX ал Валахїеї, дї цїнеа пѣтаї ка пре ніще сьпвшї аї сїї, дикъ шї маї славі, пълъ че аъ треакът дн Ардеал ла Брашовѣ. Зълвїнд кътва ла Брашовѣ Грїті, Емерїк Цїбак Воеводъа Ардеалъаї і-аъ ешїт днтръ дн-тїмїнаре, ка сїї къртепескъ, шї мергїндѣ пълъ ла Фелмер апроане де Брашов, аъ мас аколо дн ацізпъа твченїкълъї Лаврентїе, ка дїмїнеада маї пре шїор съ ацізпгъ ла Грїті. Днцелегїндѣ Грїті венїреа лъї Цїбак, аъ трїмїс поантеа пре Іоанн Доці, къръїа дї дъдсе оаре кїнд маї пайнте Цїбак дозъ палте, пентръ неовръзїреа лъї, шї пре Орбан Батїанї, де аъ оторжт фъръ де весте пре Цїбак, шї тїндъ-ї капъа д'аъ дсе ла Грїті. Чеї де лнгръ Цїбак, карїї с'аъ твнтзїт де перїре, с'аъ днпръзїїат дн тот Ардеалъаї, шї аша днграбъ с'аъ вестїт тоартеа лъї, кареа днцелегїнд'о Ардеаленїї, с'аъ аднат тодї ла Сїбіѣ, шї ш'аъ алес повъзїторїѣ пре Стефан Маїлат, пре Готард Кън, шї пре Францїск Кенді. Дъпъ ачееа аъ трїмїс пре дої Сексі ла Domnii Ромънілор пентръ ацісторїѣ, пре Ніколае Корнїш ла Петръ VI, шї пре Мартїн Андраші ла Радъа IX, карїї аъ шї венїт, кзт скріе Істванфї ¹¹⁾ кз 10,000, іаръ кзт зиче Ваповїе ¹²⁾ кз 18,000; дн Ардеал шї дн Комїтатъа Бїхърїї дикъ съ стръпсесе ка ла 40,000 де осташі. Грїті днцелегїнд ачееаста, шї пдъждсїнд къл ва аціста Країа Іоанн, кз днцелъчїсне аъ днтрат дн Медїаш, шї де аколо с'аъ апърат, пълъ кїнд фъ вїндзт де Порнїш шї Батїанї, ка съ лї се іерте вчїдереа лъї Цїбак; атвчї с'аъ прїнс кз дої фечїорї аї сїї, адекъ кз Антоїне, пре каре вреа съл факъ Епїскоп дн Агрїа, шї кз Андреїѣ. Лъї Грїті і-аъ твїатѣ дн 28 Септемврїе дн анъа ачеста 1534 дїмїнеада твнїле, ла амїазъ-зі нїчїоареле, сара капъа, прекум скріе Рева ¹³⁾; іаръ фечїорїї лъї с'аъ дат пре твнїле Молдовенїлор, шї пк с'аъ маї аззїт дъпъ ачееа деспре дъпшїї. Аша с'аъ стїнс шї пвтеме шї твндрїа лъї Лъдовїк Грїті.

Тот днтръ ачест анѣ аъ треакът шї Сїбіїа де пре партеа лъї Фердїнанд I, спре партеа Країа лъї Іоанн Заполіа, прїн мїжлочїреа лъї Стефан Маїлатѣ, акзт Воеводъаї Ардеалеск, прекум аратъ хрїсовъаї, кареле і-аъ скріс деспре ачееаста, шї се афлъ ла Ханер ¹⁴⁾.

¹⁾ Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. ²⁾ Istvanfi Lib. 12. p. 197. ³⁾ Filstich apud Engel in Hist. Valachiae Part. 1. p. 215. ⁴⁾ Idem Engel l. c. in Notis. ⁵⁾ Haner Reg. Hung. Period 17. §. 451.

⁶⁾ Mss. Annales Siculici ad h. a. ⁷⁾ Istvanfi Lib. 12. p. 196. ⁸⁾ Bethlen f. 71. ⁹⁾ Ortelius f. 65

¹⁰⁾ Reva Centuria 6. ¹¹⁾ Istvanfi l. c. ¹²⁾ Vapovius in Fragmento p. 616. ¹³⁾ Reva l. c. ¹⁴⁾ Haner Ms. Dipl. Tom. 2. p. 63. seqq.

Анъа 1535. Петръ VI Домнъаї Молдовеї възвнд сфезїле днтре Країа Іоанн Заполіа, шї днтре Фердїнанд I, каре де абеа с'аъ аїнат кътва дн анъа де акзт прїн днчетареа

de la armе, iarъ пз с'ащ ашезат де тог prin паче статорникъ, дъпз кэм аратъ Ханер¹⁾, дикъ дн анъл трежът ащ дичепът а лъкра ла Фердинанд ка съ і се днтъреаскъ тоше-пиреа Чичевлѣ, а четъциі де Балтъ, а днграшевлѣ ші а Вістрицеі, кареа пофтъ а са о ащ добъндит де ла Фердинанд prin Дипломатъла че с'ащ дат дін Виена Австриеі дн 17 Іанваріе ла анъл 1523, ші се адъче де Праі²⁾.

Іаръ дн взра дін анъл ачеста 1535, прекъшн аратъ преа веститъл Енгел³⁾, Петръ VI де ноџ ащ пръдат Покъциа, апоі дн лъпа лѣ Декемврие ащ триміс ла Краівл Сіісісвндѣ І пе оаре-каре Аврам, съ рѣндъеаскъ Краівл адънаре ла Хотін, съ се дндрепте прічиніле дінтре дмбе церіле, каре адънаре о ащ ші порънчит Краівл дн 5 Іанваріе дін анъл 1536 пе 26 а лънеі лѣ Маіѣ дін ачелашѣ анѣ.

¹⁾Haner Reg. Hung. Period. 17. §. 452. ²⁾Pray Annal. p. 277. ³⁾Engel in recent. Hist. Mold. p. 175.

Анъл 1536. Ла анъл 1534 ам фост зіс, къ ла анъл ачеста 1536, маі мълте воіѣ аръта деспре Domniі Валахіеі Петръ І ші Радъл IX, ка съ'мі ші плінеск фъгдсінда ачеса, іатъ адък акъма къвінтеле преа веститълѣ Енгел¹⁾, каре съпъ аша: „Радъл (IX) чел пъзъліт де Търчі ші де Петръ (I) ащ пъзсіт акъма іаръші ла Търчі ші с'ащ фъкът преа прімеждіос протівнік лѣ Петръ, Архіепіскопъл Ніколае Олахъл, кареле дн анъл 1536 скріеа днгаріа са ла Брѣселе, пе поменеце повъ дінтр'о епістоль, кареа токма дн анъл 1536 ащ пріміт'о, непорочіреа зпківлѣ съѣ а лѣ Петръ дін Арцішѣ, кареле ера фечіоръл Станчівлѣ, къ къвінтеле че съпъ аша ла Ніколае Олахъл²⁾.

„Махомет Баша Търчілор ащ нсміт пре Петръ дін Арцішѣ Domnѣ Валахіеі, кареле пз се ашезасе дикъ віне дн сказнъл Domnескъ, ші с'ащ рѣдікатѣ асъпра лѣ зпъл дін чееалалтъ парте, diversae factionis, (зіче Енгел: адекъ Радъл дін партеа Дрѣкълещілор), ші венінд къ оасте, с'ащ невоіт съ'л сърне дін Domnie, іаръ кълнд с'ащ днтълніт дмбе ошїле, Петръ ащ ешіт съ се батъ къ протівнікъл съѣ нсмаі амъндоі дн ведереа амъндорор ошїлор, ші акъма Петръ ера съ днвінгъ пре протівнікъл съѣ, кълнд воіеріі Мънтепешї віклені фїнд ащ ацістат челзіалалт, ші пре Петръ л'ащ прінес, апоі днсетмъндѣ'л ла нас, л'ащ аляпгат дін цеаръ, тотъші пѣдъждъеще ел, къ къ ацісторікл лѣ Дъмнезеѣ ва днвінѣ пре дъштаніі съі, ші къ сабіа дшї ва рѣскъмптъра сказнъл съѣ.“

Каре фїнд аша, кэм поате фі адевърат че скріе Анонімъл Ромънеск ла анъл 1534 адъс, къ мълъстїреа дін Міслеа о ащ зідіт Петръ I дін Арцішѣ ла леат 1538? пзї вѣртос, къ дн анъл 1538, кэм се ва аръта аколо, дн Валахіа domnia Радъл IX Водъ.

Деспре Радъл IX Водъ дикъ аша скріе преа веститъл Енгел³⁾: „Радъл ащ domnїт 9 апї ші 8 лънї, де ла анъл 1536 пълъ ла анъл 1546. Деспре Domnъл чел дескълъгърїт ал Валахіеі Радъл, нсмаі атъта поменеск хропїчеле цереі Мънтепешї:

„Днтълѣ, къ ел ащ зідіт мълъстїреа Міслеі, чї доаръ дичепътъ фїнд де Петръ ел о ащ съвършітѣ.

„А доза, къ ел ащ спълзвратѣ пре доі воіерї, пре Банъл Тома, ші пре Логофътъл Влаікъл.

„А треіа, дъпъ хроника лѣи Філіппіа л'аѣ тѣзъліт Търчіі, ші л'аѣ сьргѣніт дн Египт. Дъпъ Брєваріѣл Хропологіческ, днєшні ел с'аѣ лѣсат de Domnie, ші дѣтвръкѣндѣсе іаръші кълѣгъреще, с'аѣ дѣс дн Палестіна ла о тѣлѣстїре, ші аколо ш'аѣ сѣтършіт віеада.“
 Чи де нѣ помєнєскѣ маї тѣлѣтє деспрє Радѣл ІХ Водѣ хронічїлє чєлє Мѣнтєнєщї, помєнєскѣ чєлє стрєїнє, кѣм вон вєдєа ла анії віїторї.

Дєспрє Молдова аша вѣрбєск Анналії Сєкзєнєщї¹⁾: „Анѣл 1536, ла Іспас ам лѣат Днѣгърашѣл de ла Вѣвѣдѣл Молдовєї, іарѣ дн зїѣа трѣнѣлѣї лѣї Хс. тоатѣ цєара Ардєа-лѣлѣї нє ам сѣллат асѣпра Вѣвѣдѣлѣї дїн Молдова, ші ам дєскѣлєкат іарѣші дн 27 Іѣніє.“
 Прїчїна нєптрѣ карє с'аѣ фѣкѣт ачєстєа, о дѣ прєа вєстїтѣл Енгєл²⁾ скрїїндѣ: „Маїлат Вѣвѣдѣл Ардєалѣлѣї карєлє шї дн прѣпрїа сѣ пєрсѣанѣ єрѣ вѣтѣмат дє Пєтрѣ (VI), аѣ ѣвлїчїт кѣ ачєстѣ сє гатѣ, сѣ нѣвѣлєаскѣ дн Ардєалѣї нєптрѣ кѣ сѣ факѣ прє воїа лѣї Фердїнанд. Дрєнт ачєсѣ, дн анѣл 1536 аѣ вѣтѣт Днѣгърашѣл чєтѣцѣїка лѣї Пєтрѣ, шї лѣї Франчїск Лазар Сєкзїсїлѣї, карєлє єрѣ пѣрѣт, кѣ сє днцєлєцє кѣ Пєтрѣ, і-аѣ тѣїат канѣл дн Рєгїнѣл Сѣкзєскѣ, прєкѣт скрїє Вєрѣнтїє. Іарѣ Пєтрѣ вѣзѣнд ачєстєа с'аѣ рѣгат дє єртѣрє Країлѣї Іѣанн, карєлє лєснє л'аѣ єртѣт, шї с'аѣ дншїкѣт кѣ єл, аѣвѣнд шї алтє грїжї маї марї.“
 Ашїндєрєа скрїє Ханєр³⁾ дєспрє Днѣгърашѣ, шї дє ар фї фѣст чєтїт прє Вєрѣнтїє, карєлє днкѣ нѣ єрѣ тїпѣрїт нє врємєа лѣї, нѣ с'ар фї дн-доїт дєспрє прїчїна зчїдєрєї лѣї Франчїск Лазар.

Дъпъ чє с'аѣ дншїкѣт Пєтрѣ VI Домнѣл Молдовєї кѣ Країлѣ Іѣанн Зѣнолїа, нѣ с'аѣ пѣтѣт одїхнї, чї іарѣші с'аѣ апѣкат дє Полонї, кѣчї скрїє прєа вєстїтѣл Енгєл⁴⁾: „Пєтрѣ днтрѣ ачєсѣ кѣ нѣвѣлїрїлє сѣлє аѣ днпєдєкат прє Полонї, дє нїчї аѣ лѣкрат Пѣкзїцїа, нїчї о аѣ днтѣрїт: аѣ дндопатѣ кѣ дѣрѣрї прє мїнїстрїї лѣї Солїман II, аѣ цїнѣт кѣ Мѣс-канїї, шї аѣ днвїтѣт прє Тѣтарї асѣпра Полонїлѣр; дєспрє карє тоатє с'аѣ жєлѣїт Сїцїє-мѣнд I, сєїтѣлѣї чє с'аѣ адѣнат дн Краковїа дн лѣна лѣї Нѣѣмврїє дїн анѣл 1536.“

Кѣрнїдєс⁵⁾, днкѣ адѣчє зн хрїсѣв а.л. лѣї Стєфан Маїлатѣ, прїп карєлє пѣрѣнчєщє дїн Мѣрѣш-Ошѣрхєїї дн 21 Нѣѣмврїє а.л. анѣлѣї 1536, Кѣнвєнтѣлѣї дїн Кѣлѣжѣ-Мѣлѣцѣлѣр, кѣ Доамнєї Елїсѣвєтєї мѣїєрєї тѣрїтѣлѣї Ладїєлѣв Банфї Лѣжѣнц дє Бѣнцїда, фєтєї Доамнєї Мартєї Вїнда, дєї дїн сдравѣлѣл рѣпѣсѣтѣл Ладїєлѣв дє Гєрєнд нѣсѣкѣтє, карєа дншї пєр-дѣсє дрєнтѣцїлє сѣлє, сѣї дєа афѣрѣ тоатє кѣрѣцїлє нєамѣлѣї єї, кѣтє сє нѣр афѣла дн Сѣкрїєтїа Кѣнвєнтѣлѣї.

¹⁾ Engel in Hist. Valach. Part. 1. p. 214. ²⁾ Nicolaus Olahus in Hungaria et Attila o D. Ko'ler p. 58.

³⁾ Engel l. c. p. 215. ⁴⁾ Mss. Annales Siculici ad h. a. ⁵⁾ Engel in recent. Hist. Mold. p. 179. ⁶⁾ Han. Reg. Hung. Period. 17. §. 453. ⁷⁾ Idem Engel l. c. p. 178. ⁸⁾ Cornides Mss. Dipl. Tom. 1. p. 282.

А н ѣ л 1537. Карє лє ам скрїє єѣ дїн Мірѣн Лѣгѣтѣл ла анѣл 1532, дєспрє Молдовєнї шї дєспрє Полонї, прєа вєстїтѣл Енгєл¹⁾ лє нѣнє ла анѣл дє акѣт. Тѣ дрєнт ачєсѣ цїєдєкѣ, карє арє маї дїрєнт, днсѣ кѣм кѣ дн анѣл дє акѣт, днкѣ аѣ фѣст гѣл-чєсѣлѣ днтрє Молдовєнї шї днтрє Полонї, зрѣтѣ лѣкѣрѣлє карє лє воїѣ адѣчє ла анѣл віїторїѣ.

Țingaria дикъ дестъл аѣ пѣтимиѣ дн анъл ачеста пентрѣ пентрѣвиреа Краилор Иоанн Заполиа ши Фердинанд I. прекъм скрие Ісванѣ²⁾. чи дитре ачешѣ доі Краі дикъ с'аѣ фѣкѣт паче денлин дн анъл 1538, кѣм vom vedeа ла анъл ачела.

¹⁾ Engel in recentiore Hist. Mold. p. 178. ²⁾ Istvanfi f. 138. seqq.

Анъл 1538. Ініма чеа mare ши neodixnitъ а лѣі Петрѣ VI, Домнѣлѣі Молдовеі, ла аѣта л'аѣ адѣс пре ел, де маі л'аѣ прѣпѣдѣт дн анъл де акъм, кѣчи Полоніи с'аѣ рѣдикат асѣира лѣі маі дитѣіѣ, апоі ши Тѣрчиі, ши Краіѣл Иоанн Заполиа, кѣт маі л'аѣ репѣс, кѣм се ва арѣта де ачі дѣпѣнте. Деспре Полоніи, каріі пѣ маі пѣтеа сѣфері до-сѣзіло лѣі, аша скрие преа вестіѣл Енгал¹⁾: „Seimѣл дін Краковіа аѣ орѣндѣт пѣлѣт поѣ пентрѣ осташі, Краіѣл Сіѣісѣнд I, аѣ триміе дн анъл 1538, пре Иоанн Тарновскі, сѣ дѣкѣзіѣіре Хотінѣл ши сѣл кѣпрінѣл, ши фечіорѣл Краіѣлѣі Сіѣісѣнд Аѣгѣст аѣ стрѣне оѣці ла Леополѣ, ка сѣ теаргѣ дитрѣ аѣісторіѣ лѣі Тарновскі, де каре тоате спѣтѣл-тѣндѣсѣ Петрѣ VI, аѣ фѣкѣт паче кѣ Тарновскі кѣтрѣ сѣѣршіѣл анълѣі 1538, кареа паче есте тіпѣрѣтѣ ла Догіел, ш. ч.“ Пачеа ла Догіел тіпѣрѣтѣ сѣ о воіѣ адѣче ла анъл ві-іторіѣ; ачі маі дитѣіѣ воіѣ сѣіне тоатѣ історіа сѣѣѣрѣрѣі лѣі Петрѣ VI, пѣмаі пре сѣѣрт, кѣчи пре ларѣ о поѣці четі ла аѣторіи, пре каріі лѣі воіѣ адѣче. Аша дарѣ Петрѣ VI кѣт с'аѣ фѣкѣт Домнѣ Молдовеі, дѣдатѣ аѣ дѣченѣт а прѣда Ардеалѣл ши Полоніа, местекатѣс'аѣ ши ла вѣідереа лѣі Лѣдовік Грѣті, кѣм с'аѣ арѣтат ла аніі трекѣці, ачестеа пѣ-пѣтѣндѣлѣ маі пѣзіт сѣфері Полоніи, пре каріі пѣрѣреа дѣ зѣдѣреа, ши Тѣрчиі, ла каріі пѣ дѣчета а терѣе жалѣеле асѣпра лѣі. Дѣтѣіашѣ датѣ Полоніи аѣ дѣченѣт а лѣкѣра асѣ-пра лѣі, прекъм зісѣіѣ маі дѣпѣнте дін Енгал, апоі Тѣрчиі. Чи Петрѣ Водѣ вѣзѣнд кѣ Соліман II дѣпѣратѣл тѣрчѣск, кѣ тоатѣ пѣтереа са віне дѣпѣротівѣл, кѣ Иоанн Тарновскі аѣ фѣкѣт пачеа, че сѣ адѣче де Догіел, апоі с'аѣ гѣгіт сѣ стеа дѣпѣротіва лѣі Соліман II. Дарѣ воіеріі Молдовенѣці (доарѣ кѣ с'аѣ фѣст зрѣт де neodixnele челе пѣлѣте) кѣт с'аѣ апропіат Соліман кѣ оастеа, с'аѣ. десѣнат де Петрѣ Водѣ ши с'аѣ сѣѣѣт сѣл деа Тѣр-чілор лѣгатѣ. Ачѣаста дѣделегѣндѣо Петрѣ Водѣ, п'аѣ аѣѣнгат сѣші пѣінеаскѣ воіеріі сѣатѣл, чи аѣ фѣзіт де ла Хотін пріп рѣзрѣі ши пріп кодрѣ пѣдѣлѣлѣці, пре ла Сѣкѣітеа дін Ардеал пѣлѣ ла Чічѣѣ, вѣдеші тримісѣсе кѣ пѣціп маі дѣпѣнте пѣіереа кѣ доі ко-коні, Еліа ши Стефан, ши кѣ кокоан Рѣсѣнда, прѣшѣт сѣі. Іарѣ Соліман II, оваічінд кѣ Петрѣ VI Водѣ аѣ пѣрѣіт Молдова, аѣ пѣс дн локѣл лѣі Домн Молдовеі пре Стефан, ка-реле дн сіреѣа Домнілор Молдовенѣці есте, кѣ ачѣст пѣте ал шѣнтелеа. Аша скріѣ пѣ-пѣ ачі, дарѣ маі пре ларѣ Іовіе²⁾, Ісванѣ³⁾, Мірон Логоѣѣл⁴⁾, ши алці маі пѣлѣці. Дарѣ чіне аѣ фѣст Домнѣл ачѣста поѣ ал Молдовеі, Стефан VII, пѣ се пѣрѣвѣск Історіѣі ла олаѣтѣ, пѣлѣгрѣ кѣ Іовіе ши Ісванѣ⁵⁾ зрѣмѣнд пре Полоні, зік, кѣ аѣ фѣст фрате лѣі Петрѣ VI, Мірон Логоѣѣл зіче⁶⁾: „Кѣ аѣ фѣст фечіор лѣі Александрѣ Водѣ, кареле ера маі дѣпѣнтѣ скѣс де Петрѣ Водѣ.“ Канѣмір⁷⁾ зіче кѣ дѣпѣл хроніѣіле Молдове-нѣці аѣ фѣст фечіор де дѣпѣл гѣрд ал лѣі Бордан III Водѣ. Аппаліі Тѣрчѣшѣ⁸⁾ зік: „Ѣрѣта атѣнѣі Поарѣта Сѣлтанѣлѣі Соліман зѣл пѣскѣт дін фаміліа Воевозілор Молдо-

венещи, кървѣя шѣ възвѣстате дѣ дѣла: пре ачеста дѣа пѣс Солѣман Воевод Молдовѣ.“
 Чи ѿе-ѿине аѣ фостѣ Стефан VII, дѣствѣа къ ел аѣ рѣмасѣ Domnѣ дѣ Молдова, легѣн-
 дѣсе къ ва да Търѿилор харачѣи не анѣ 10,000 de галвѣнѣ, прѣкъм скрѣе Мирон Ло-
 гофѣтѣл⁹⁾, шѣ аша сѣаѣ скѣмват ѿнѣстеа де пашѣ, кареа о да пѣнѣ акѣма Молдова
 Търѿилор дѣ харачѣи, каре вѣр дѣнѣ ачѣса сѣаѣ шѣ маѣ дѣмѣдѣтѣ, дѣнѣ към аратѣ Dimi-
 триѣ Кантемир Водѣ¹⁰⁾.

Солѣман II, дѣнѣ че аѣ ашезат пре Стефан VII Domnѣ дѣ Молдова, аѣ ѿѣмат пре
 Молдовѣнѣ дѣнаѣте са, шѣ прѣкъм скрѣе Кантемир¹¹⁾, аша ле аѣ ворѣит: „Кѣ тѣкар къ
 дѣнѣ леѿеа тѣскѣмѣнеаскъ пѣнѣтрѣ фанѣле лор тоѿи ар ѿѣ вѣповадѣ торѿѣи, тотѣшѣ ле
 маѣ дѣ о пробѣ а мѣлеѣ сале, ле дѣрѣше вѣеаѣа шѣ словозѣнѣа чеа маѣ дѣнаѣте, чи аша
 ка сѣѣ деа лѣи вѣстерѣа Domnѣлѣи лор чѣлѣи маѣ дѣнаѣте. Неферѣѣѣѣ Молдовѣнѣ пѣаѣ
 пѣтѣт къка воѣа лѣи, шѣ аша Деѣтердарѣа къ Іанѣчѣрѣи аѣ дѣтрат дѣ чѣгате, шѣ аѣ прѣ-
 дат тоатѣ вѣстерѣа лѣи Водѣ, шѣ чеа де обѣѣе, дѣ кареа афарѣ де тѣлѣѣи бапѣ аѣ аѣлат
 жороне де аѣр, крѣѿи шѣ ікоанѣ дѣкѣркате къ ѿѣѣре скѣтѣе, каре тоате ле аѣ лѣят Со-
 лѣман, шѣ аша сѣаѣ дѣтѣрнат ла Царѣград.

Іарѣ десѣре Петрѣ VI дѣнѣ че сѣаѣ тѣнѣтѣит де чеѣ чѣл гонѣа прѣн Сѣкѣѣе, аша скрѣе
 Мирон Логофѣтѣл¹²⁾: „Сѣмѣтѣ дѣ рѣсѣрѣта соарѣлѣи дѣ 20 Сѣпѣтеврѣе аѣ дѣтрат Пе-
 трѣ Водѣ дѣ чѣгатеа Чѣчѣлѣи, шѣ аѣ дѣкѣе порѣѣле, іарѣ чеѣ чѣл гонѣа дѣн ѣрѣтѣ, вѣ-
 жѣнд къ аѣ скѣнат дѣнаѣтеа лор, сѣаѣ дѣторѣс дѣнаѣѣ. Аѿи тѣлѣт пѣлѣѣѣре шѣ тѣлѣѣ-
 ѣре ѣра де Доамна са Елѣна, шѣ де ѿѣѣи сѣѣ Іліашѣи шѣ Стефан шѣ де ѿѣѣка са Рѣсѣанда
 шѣ де аѣѣи късашѣ, пѣнѣтрѣ тѣлѣт пѣказѣ шѣ невоѣе че ле венѣсе асѣпрѣ. Ачѣа чѣгате
 Чѣчѣл (дѣкъ шѣ чѣгатеа де Балѣт, към сѣаѣ арѣтат ла аѣнѣ трѣкѣѣѣ) о аѣ фост дат Ма-
 тѣиашѣ Краѣлѣ. Шѣгѣрескъ лѣи Стефан V Водѣ чѣлѣи Вѣнѣ шѣ Марѣ, кънд сѣаѣ дѣмѣѣкат, шѣ
 ѣра ачѣастѣ чѣгатеа слободѣ де Краѣи Шѣгѣресѣи, шѣ се дѣнеа сѣлѣт порѣѣка Domnѣлор де
 Молдова.“

Краѣлѣ Іоанн Заполѣа маѣ дѣнаѣте де а порѣи Солѣман II асѣпра лѣи Петрѣ VI Dom-
 нѣлѣи Молдовѣи, фѣкъсе пачѣ дѣ аѣлѣ ачѣста 1538, прѣкъм аратѣ Ханѣр¹³⁾, къ Фердѣ-
 нанд I, сѣлѣт кондѣѣѣле ачѣстеа: „Дѣтѣѣѣ: ка амѣндоѣ Краѣи сѣ се ласѣ де легѣтѣрѣѣе
 каре ле аѣ фост фѣкът маѣ дѣнаѣте къ алѣе пѣтерѣи ѣнѣл асѣпра аѣтѣѣа. А доза: ка
 Іоанн шѣ Фердѣнанд сѣ се кѣноаскъ ѣнѣл пре алѣл а ѿѣ Краѣѣ Шѣгарѣѣи. А трѣѣа: къ
 де і се ва пашѣ фѣѿлор лѣи Іоанн, дѣнѣ ачѣла сѣ се тѣрѣѣе о фатѣ а лѣи Фердѣнандѣ.
 А патра: ка Іоанн сѣ дѣнѣ Арѣѣалѣи, шѣ атѣта дѣн Шѣгарѣа кът авѣа пре тѣлѣт, пѣнѣ
 кънд ва трѣи, іарѣ дѣнѣ тѣѣртѣеа лѣи де і сѣар шѣ пашѣ фѣѿлор, Арѣѣалѣи шѣ тоатѣ дѣа-
 ра Шѣгѣресѣсѣ, сѣ вѣнѣ сѣлѣт сѣлѣнѣѣреа лѣи Фердѣнанд саѣ а тѣщѣнѣлор лѣи. А чѣнѣеа:
 къ де сѣар пашѣ фѣѿлор лѣи Іоанн, ачѣста сѣ тѣщѣнеаскъ тоатѣ тѣщѣнѣреа пѣрѣнѣѣеаскъ
 сѣлѣт тѣтѣа де прѣнѣ дѣн Сѣѣенѣл. А пашѣеа ка Фердѣнанд сѣ ѿѣ дѣторѣѣи атѣнѣи, кънд ва ѣрѣа
 дѣ тоатѣ Шѣгарѣа а ѿѣсра дѣнѣ обѣѣѣл Краѣлор чѣлор де маѣ дѣнаѣте. А шѣпѣтеа, ка
 дѣ вѣстѣреа пѣнѣи ачѣстеѣа сѣ се пѣлѣеаскъ воѣа дѣмѣратѣлѣи Карол V. А опѣта: ка де

с'ар свргъні Іоанн пентрѣ пачеа ачеаста дін цері.те сале, дитъратѣ Карол V ші Фердинанд I съ фіе даторі аї да лѣи ші молденіор лѣи атѣтеа венітѣрі, кѣт съ поатѣ трѣи дѣпѣ статѣл мор.“

Пентрѣ пачеа ачеаста деспре Країа Іоанн Заполіа аша скріе Самсіл Гренді¹⁴⁾: „Іоанн темѣндѣсе де Соліман пентрѣ пачеа де дѣпѣтѣ фѣкѣтѣ кѣ Фердинанд I дін легѣтѣрѣ аѣ пофтіт аїсторіѣ де ла дѣпѣл, ші стрѣпгѣндѣшї ошіле сале, аѣ дитѣрїт пѣзірїле, каре лѣкрѣ днцелегѣндѣл Соліман, прїн солѣл съ аѣ арѣпкат пемѣцѣміреа лѣи Іоанн, врѣнд съ се дндрепте днпайтеа лѣи Соліман, аѣ зіс кѣ ел с'аѣ дитѣр'армат асѣпра рѣсврѣтїторїалї Петрѣ (VI), кареле аѣ фѣзіт ла ел, ші дндатѣ с'аѣ апѣкат де Петрѣ (асѣпра кѣрѣіа дїнеа шїпїе, пентрѣ кѣ прѣдасе Ардеалѣ, пѣпѣ а фї ел ісгонїт дн Полонїа), ші прїнзѣндѣл л'аѣ трїміе лѣи Соліман, чї кѣпѣтѣндѣї маї днпайте граціа де трѣїт де ла Соліман, ші лѣсѣнд четатеа Чїчеалї Доамнеї лѣи Петрѣ лѣкашѣ, ші аша с'аѣ дитѣпкат Іоанн кѣ Соліман II, іарѣ ошї.те де ла Фердинанд трїмісе дитѣр аїсторїал Країалї Іоанн, с'аѣ дитѣрнат днпайт де ла Добрецін.“ Ашїндереа скріѣ, чї фортѣ прѣ лѣпгѣ, Іовїе¹⁵⁾ ші Мірон¹⁶⁾.

Іарѣ преа вестїтѣл Енгел¹⁷⁾ аша скріе: „Дн ашїл 1538, Соліман II, аѣ порнїт асѣпра лѣи Петрѣ (V) Водѣ дін Молдова: Іоанн Заполіа се temeа съ пѣ пѣвѣлескѣ Соліман ші дн Ардеал, дрепт ачееа аѣ трїміе ші ла Фердинанд I, ші ла Воевозії дін Молдова ші дін Валахїа дѣпѣ аїсторїѣ, ші Радѣл (IX Домнѣл Мѣптепеск) аѣ ші адѣнат бѣпѣ оастѣ, (шїї зік кѣ опт-зечї де шїї де оастшї), чї п'аѣ фост де лїнѣсѣ, пентрѣ кѣ пѣ маї дитѣпротїва лѣи Петрѣ аѣ фост венїт Соліман.“ Тотѣ ачелашї Енгел скріе апої дн поте, кѣ пентрѣ ачѣаста аѣ дѣрзіт атѣпчї лѣи Радѣл IX Алвїпѣл, Країа Іоанн.

Дін тоатѣ кѣте ам скріе маї сѣе ла ашїл ачѣаста, днкѣ пѣ с'аѣ отѣрѣт дн че лѣпѣ с'аѣ пѣс Домн Молдовеї Стефан VII, ші дн че лѣпѣ с'аѣ трїміе Петрѣ VI де Іоанн Країа ла Соліман II. Ачѣесте дошѣ лѣкрѣрї, ка съ ле поцї отѣрѣл, ші маї алес лѣкрѣл чел дїпѣтїѣ, адѣк пре Ніколае Олахѣл, кареле атѣпчї трѣїа, ші скріе¹⁸⁾, кѣ Соліман II, аѣ мерс дн Молдова асѣпра лѣи Петрѣ VI, дн лѣпа лѣи Азгѣст дін ашїл 1538. Мірон Логотѣтѣл днкѣ зісѣсе маї днпайте, кѣ Петрѣ аѣ аїзіпс дн Чїчеѣ дн 20 Септемврїе. Аша дарѣ пре Стефан VII аѣ трѣвзіт сѣл пѣпѣ Домнѣ ла днченѣтѣл лѣи Септемврїе, ші аша Петрѣ VI аѣ трѣвзіт сѣ се днпаче дн Азгѣст кѣ Тарновскї, пѣ ла сѣршїтѣл ашїлї 1538, кѣт скріе преа вестїтѣл Енгел маї днпайте. Деспре Петрѣ VI скріе Іовїе¹⁹⁾, кѣ дн патрѣ лѣпї аѣ фост днкїс дн четатеа Чїчеалї, апої аѣ ешїт днсѣшї, ші с'аѣ дат пре сіне Країалї Іоанн Заполїа; аша дарѣ ші Петрѣ VI кѣ днченѣтѣл ашїлї вїторїѣ 1539 с'аѣ трїміе ла дитѣратѣл Соліман II.

¹⁾ Engel in recent. Hist. Mold. p. 178. ²⁾ Paulus Iovius Lib. 40. p. 468. ³⁾ Istvanli Lib. 13. p. 219.

⁴⁾ Constans Miron in Ms. Chron. Valach. cap. 43. ⁵⁾ Iovius et Istvanli II. cc. ⁶⁾ Miron I. c. ⁷⁾ Cantemir in Hist. Osmanici Regni Lib. 3. cap. 4. Nro. 36. in notis ad vocem Fürsten. ⁸⁾ Annales Turcici a Leunclavio editi ad an. Hegirae 944. qui est Christi 1538. ⁹⁾ Miron I. c. ¹⁰⁾ Cantemir I. c.

Nro. 17. in Notis ad vocem Kronen¹¹⁾ Idem Cantemir l. c. Nro. 36. ¹²⁾ Miron l. c. ¹³⁾ Haner Reg. Hung. Period 17. §. 455. ¹⁴⁾ Samuel Grendi sive Gronzki in Mss. ad ann. 1538. ¹⁵⁾ Iovius l. c. p. 469. seq. ¹⁶⁾ Miron l. c. ¹⁷⁾ Engel in Hist. Valach. Part. 1. p. 215. ¹⁸⁾ Nicolaus Olahus in Chron. f. 40. ¹⁹⁾ Iovius l. c. p. 9.

Анл 1539. Дънъ че с'ащ принц Петръ VI с'ащ Рарешъ де Иоанн Заполия, аша скрие деспре дънса Іовіе¹⁾: „Краіа Іоанн ащ дъврѣдшат не Петръ, ші л'ащ тѣнѣіат, фь-кѣндѣ'і възпъ пѣдежде де аші пѣтеа кѣпѣта іарѣші domnia — — — ші пѣмаі стрѣжарі ащ пѣс дн четатеа Чичезлѣі, іарѣ фолосѣріле ші венітѣріле Чичезлѣі тоате ле-ащ лѣсат лѣі Петръ ші пѣіеріі лѣі, ка съ тріеаскъ дн еде, пѣпъ лі се ва дндрента порокѣл. Чі Стефан (VII) кѣт ащ днцелес, кѣ Петръ зѣ пѣзсіт дн тѣнѣле Краіа Іоанн дндатъ ащ тріміе солі ла Соліман кѣ рѣгаре, съ порѣпчсаскъ, ка не Петръ съ ілѣ деа лѣі, кѣ алт-мінтрілеа Молдова пѣ ва авеа паче де дънса. Ші дн гравъ с'ащ ші черѣт Петръ прин Соліман, дарѣ Іоанн п'ащ врѣт с'лѣ деа пѣпъ кѣнд п'ащ фост сіліт ла ачсееа, кѣчі пор-фірадіі зичеа, кѣ прин педареа лѣі Петръ, се ватѣпъ маіестатеа дндрѣтеаскъ; атѣпчі днкъ преа възпъ тіжлочіре ащ гѣсіт Краіа Іоанн пентрѣ Петръ Водъ, пентрѣ кѣ ащ рѣс-пѣнс, кѣ ел ва тріміте не Петръ дн Царіград, дарѣ пѣ ка пре зп робѣ, чі ка пре солдѣ с'лѣ, ка де фацъ съ се дндренте, ші де ва фі кѣ пѣтіпцъ, с'л'ші довѣндеаскъ ші ертаре, пѣмаі Соліман днкъ с'л'ші арете тіла са спре чел зміліт ші ла пічіоареле лѣі кѣзѣтѣ. пічі с'ащ трасѣ Соліманѣ де ла черереа Краіа Іоанн — — — дрепт ачсееа днтѣ-рпндѣ'ші ініміле атѣндоі, Петръ днкркат кѣ аверіле сале, ші днподовіт кѣ соліа Краіа Іоанн ащ мерс дн Царіград, комѣндат фінд лѣі Лѣгаѣіеіѣ маі шѣлт де кѣт челораладіі Порѣірадіі, кѣрзіа маі тарі дарѣрі дн дсесе, ка съ аіѣъ маі пѣтернік Патрон, кѣнд се ва дндрента, датѣ'іащ доі шѣргѣрітарі атѣта де тарі, кѣтѣ дозъ пере де рѣнд, каре се зичеа а фі дн прада де ла Гріті лѣатъ, ка Ростані фата лѣі Соліман с'л'ші факъ черчеі дн еі пре пѣнта са. Дъпъ че ащ трасѣ дн партеа са кѣ дарѣріле пре чеі маі тарі, ші і с'ащ днрѣдсітѣ съ днтре ла Соліман, аша де днцелепѣсче ащ арѣтат прічініле рѣсвоіелор, каре ле-ащ фѣкѣтѣ, прічіна лѣі Гріті, віклешѣгѣріле лѣі Стефан VI, ші але воіерілор, ші кѣднцеле сале челе вѣтрѣне дн контра Полонілор пентрѣ отаре, кѣт дъпъ че ащ гѣтат де а зиче, ші ш'ащ черѣт іертаре, лѣтѣрор лі с'ащ пѣ-рѣт кѣ п'ащ фост вреднік де непорочіреа дн каре кѣзѣсе. — — — Соліман пічі л'ащ іертат, пічі л'ащ осѣндіт де тот — — — чі л'ащ сѣргѣніт дн Пера с'ащ Галата, спре фоарте таре фолосѣл лѣі Петръ; пентрѣ кѣ аколо, невѣгѣнд де сеамѣ Тѣрчіі, се днсоціа кѣ Крешініі, ші кѣ пѣдежде де а дозѣнді іарѣші Domniea Moldovei, днші стѣпѣреа пѣ-казѣл сѣргѣніреі сале.“ Ашіндереа скріе Мірон Логофѣтѣ²⁾, кареле скріе дъпъ ачсееа тот аколо аша: „Іарѣ Стефан Водъ дн цсарѣ дн Молдова тарі ші греле невоі фѣчеа кѣ дѣріле віеділор лѣксіторі, ші де ла о време с'ащ арѣтат таре вѣрѣѣторіѣ де сѣпце, кѣ фіе пентрѣ че тікѣ грешалѣ порѣпчсча, де'і оторіа, ші днкъ де тѣлте орі ла тасѣ кетѣнд пре тѣлді кѣ тѣна са дн оторіа. — — — Дн зіелеа ачсѣтѣ Стефан (VII) Водъ с'ащ днтѣмплат таре фоатете дн Молдова ші дн Ардеал, венінд лѣкѣсте фоарте тѣлте, ащ стрікат тоатѣ роада пѣшѣнтѣлѣі ші зрѣнд цсара пре Стефан Водъ, л'ащ порекліт Лѣкѣстѣ Водъ.“

Пре кѣмъ се кѣле де дин динѣзіреа Крайѣлѣ Іоанн Заполѣа кѣ Фердинандѣ І. каре о ам адѣсѣ ла аплѣа трекѣтѣ, Крайѣа Іоанн фѣкѣсе ворѣѣ маѣ днаѣнте, сѣ се кѣсѣгореаскѣ кѣ Ісабела фата лѣі Сісістѣндѣ І Крайѣлѣа Полоніеі, алтінтрѣлеа пенѣтрѣ че с'аѣ зісѣ дн пѣмѣта динѣзіре де вр'о кѣтева орѣ: „Кѣ де і се ва пѣше Крайѣлѣа Іоанн фечор?, Ворѣа ачѣеа о аѣ шѣ плѣнѣт Крайѣа Іоанн; пенѣтрѣ кѣ дн аплѣа ачѣста 1539, дн днѣтѣа зі а лѣі Феврѣаріе, с'аѣ шѣ логодѣт кѣ Ісабела, апоі дн скѣрт о аѣ адѣсѣ дн Ѣнгаріа шѣ с'аѣ шѣ кѣпѣлат кѣ дѣлса, пре кѣм скріе Zermeri³⁾ шѣ Бетлен⁴⁾. Чѣ кѣкѣрѣа Крайѣлѣа Іоанн пѣ днелѣлнѣг аѣ днѣлѣт; пенѣтрѣ кѣ доі Воевозі аї Ардеалѣлѣа, Стефан Маїлатѣ шѣ Е-мерік Балаша, пре карѣі дѣлѣ кѣм зік аналѣ Сѣкѣенешѣ⁵⁾, пѣмаі дн аплѣа трекѣт дн дѣ-дѣсе содѣ лѣі Маїлатѣ, дн 12 Окѣтѣврѣе дн аплѣа ачѣста 1539, аѣ трекѣт де ла дѣлѣлѣа дн парѣеа Крайѣлѣа Фердинанд І. шѣ тоате рѣлеѣе ле-аѣ пѣтратѣ асѣпра лѣі, тѣкар кѣ аѣеа пачѣ кѣ Фердинанд. Прѣчѣнѣле пенѣтрѣ каре аѣ фѣкѣт ачѣста Воевозіі, о спѣне Бетлен⁶⁾, адеѣлѣ: кѣ Маїлат аѣ фост черѣт прѣн кѣрѣі де ла Поарѣа Тѣрѣеаскѣ, сѣ'лѣ пѣлѣ пре ел Крайѣ Ардеалѣлѣа, шѣ днѣтратѣа Солѣман аѣ трѣмѣе кѣрѣіле дн тѣпа Кра-йѣлѣа Іоанн, де знде марѣе прѣмеждіе аѣпѣта пре Маїлатѣ, карѣа прѣмеждіе о аѣ днѣлѣлѣ-дѣлѣлат, трекѣнд дн парѣеа лѣі Фердинанд. Скріе Ханер⁷⁾, кѣ рѣсѣврѣтѣреа о аѣ фѣкѣт дн Вѣнѣіі де діос, чѣ кѣм аѣ пѣтѣт фѣі ачѣста, кѣ Вѣнѣіі де діосѣ, кѣм с'аѣ зісѣ ла аплѣа трекѣт, се дѣдѣсе лѣі Радѣа ІХ Домнѣлѣа Валахіеі; аѣ доарѣ шѣ ел с'аѣ фост днѣелѣс кѣ Воевозіі? че лѣ еѣте де а се кѣреде.

Пачѣа де Петрѣ VI фѣкѣтѣ кѣ Тарновскѣ сѣлѣ Хотѣнѣ, деспре карѣа амѣкѣлѣлѣтатѣ ла аплѣа трекѣтѣ, шѣ се адѣче де Догіел⁸⁾, сѣлѣ преѣкѣт зрѣеазѣ: „Фачѣм днѣііпѣаре тѣ-тѣрор шѣ фѣше-кѣі кѣрора се кѣвіне, кѣ поі рѣгаці фѣнд де преардѣсерѣнаціі Краї, Дом-нѣа Фердинанд ал Романѣлор сѣлѣеле пострѣ, шѣ Іоанн ал Ѣнгаріеі кѣлпнатѣа пострѣ, чеї преа ізѣдіі, тѣрѣтѣлѣа Іоанн Комѣтѣлѣа дн Тарнов, Кастѣланѣлѣа Краковіеі шѣ Сандомѣрѣеі, шѣ Кѣпѣтанѣлѣа ошѣлор кѣрѣмеі поастрѣ, і-ам дат пѣтере де плѣн де а фачѣ пачѣ кѣ тѣ-рѣтѣа Домнѣа Петрѣ Воеводѣа Молдовеі (пѣ Валахіеі), карѣле аѣ шѣ фѣкѣтѣ пачѣ днѣре поі шѣ днѣре пѣлѣтѣа Петрѣ сѣлѣт кондѣцііле ачѣстеа:

„Ка сѣ се діпѣ карѣ с'аѣ легат дн пачѣа че с'аѣ фост фѣкѣт днѣре преардѣсерѣна-ціі Краї Полоніеі Домнѣа, Владіслав тошѣл, шѣ Kazimir татѣа пострѣ, шѣ днѣре тѣрѣціі Стефан шѣ Bogdan, Воеводіі Молдовеі, шѣ днѣре дѣрѣле амѣндѣлѣлѣлор пѣрѣілор.

„Ка оаменѣі карѣі с'аѣ прѣнс пѣ вреѣеа рѣсѣвоіѣлѣа, сѣ се днѣтоарѣ кѣ тоате аѣе-рѣле салѣ.

„Ка Ромѣнѣі сѣ пѣ се ашезе дн діпѣтѣа кѣрѣескѣчѣл днѣколо де Ністрѣ фѣрѣ де воіа кѣпѣтанѣлор пострѣ саѣ а домнѣлор пѣлѣлѣтеціі.

„Ка торѣле карѣ ле-аѣ фѣкѣт дн дѣара поастрѣ пѣмаі пѣлѣатѣлѣі сѣ ле фолосѣаскѣ Воеводѣа, пѣлѣ кѣнд вом вреа поі саѣ зрѣтѣторѣіі пострѣ.

„Ка адѣлѣлѣрѣле пенѣтрѣ дндрѣнтареа трѣвѣлор сѣ се діпѣ дѣлѣ обѣчѣіѣл чѣл бѣтѣрѣл.

„Ка фѣкѣторѣіі де рѣѣ, рѣсѣврѣтѣторѣіі, пѣлѣлѣлѣторѣіі шѣ фѣрѣі сѣ се пѣделѣсаскѣ дѣлѣ леціі.

„Ка приведи съ нъ аибъ скънаре ши апъраре, чи съ се дптоаркъ ачелора, де ла каріі аѣ фѣцитѣ.

„Ка Покъція, пре кѣм аѣ фост пѣрзреа аша съ фіе ши де ачі днаите, а поастръ ши а зрѣторіі лор пострі пропріе ши де моніе.

„Ка съ се ципъ де дѣбе пѣрциле ачелеа каре с'аѣ дѣсетнатѣ дп алте кѣрци дес-пре ачереа дрептѣіі.

„Ка дп ципѣтл пострѣ съ фіе цисдекторіѣ кѣпитанл Камѣнецлѣіі ши ал Халиціеі, іарѣ дп Молдова кѣпитанл Хотинлѣіі ши ал Чернѣулѣіі, ши съ цисдече дѣпъ ачелеа каре се нор пѣне дп алте кѣрци.

„Ка пегѣторіі лор де дѣбе пѣрциле съ ле фіе словодъ пегѣторіа.

„Ка съ нъ кѣлѣтореаскъ пре алте кѣі фѣрѣ нѣмаі пре кѣіле челе вѣтрѣне.

„Ка съ нъ се пѣнъ алте отаре дѣтре кѣрѣмса Полоніеі ши дѣтре Молдова, фѣрѣ нѣмаі челе вѣтрѣне съ рѣтѣлѣ.

„Ка тоате дѣкъ ши каре нъ сѣнт сѣсе ачі съ се ципъ невѣтѣмате дѣтре кѣрѣмеа поастрѣ, ши дѣтре Молдова де дѣбе пѣрциле.

„Кѣм къ тоате кондіцііле ачестеа ле ва цінеа невѣтѣмате ел, ши зрѣторіі лѣі, Петрѣ Водѣ аѣ цісрат къ тоці боіеріі сѣі ш. ч.

„Ноі дрепт ачееа каріі мѣлт не дѣгрозім де вѣрсареа сѣнцелѣі кѣрѣмескѣ дп гра-ція преансерінаціі лор Принціі лор челор маі сѣс нѣміціі, ам дѣгѣдѣіт пачеа кареа къ атѣта рѣвпъ о аѣ пофѣіт Петрѣ Водѣ, ши тоате кѣте аѣ легат къ дѣпсѣл тѣрѣтл Іоанн Ко-мітѣл дп Тарнов ш. ч. ле-ам дѣтѣрѣіт. Іарѣ фѣндѣ къ дп непорочіре с'аѣ дѣтѣмлат. де кѣрѣнд дѣпъ ачееа дп локѣл лѣі Петрѣ с'аѣ фѣкѣт Дошлѣ тѣрѣтл Дошлѣ Стефан Вое-водѣл Молдовеі, ши ачеста дѣкъ с'аѣ рѣгат поѣл, ка сѣнт кондіцііле ачелеа съ дѣтѣрѣіт пачеа къ ел, ноі пентрѣ ініма къ каре сѣнтет спре чеі че дѣмпрезѣл къ ноі съ дѣкѣп лѣі Хс. челѣі рѣтѣгнѣіт, пре каріі нѣі врем съ фіе осевіціі чи дѣмпрезнаціі къ ноі, примііт вѣкѣроші, ши фѣгѣдѣіт сѣнт цісрѣшѣнт, къ ноі къ зрѣторіі пострі вом цінеа пачеа а-честа невѣтѣматъ къ тѣрѣтл Дошлѣ Стефан Водѣ ши къ зрѣторіі лѣі, кареа о ши фѣгѣдѣіт прѣі дѣпломатѣл ачеста, каре л'ам печетлѣіт къ печетеа поастрѣ. Датѣ дп Кра-ковіа дп 20 Феврѣаріе дп анл 1539 Сіціемѣнд Краіѣл К. т. с.¹⁾

Токма атѣнчі с'аѣ дат дѣпломатѣл ачеста, кѣнд акѣма лѣсе Краіѣл Іоанн Заполіа пре Ісабела. Еѣ нъ дѣделег дрепт ачееа, кѣм нѣмѣше маі нѣайте Краіѣл Сіціемѣнд І пе Краіѣл кѣмнат, ши нъ ціпере, фѣнд Ісабела фата лѣі.

¹⁾ Iovius Lib. 40. p. 470. seq. ²⁾ Constans Miron in Chronico Valachico cap. 43. ³⁾ Zermegi f. 413.

⁴⁾ Volfgangus Bethlen f. 491. seqq. ⁵⁾ Mss. Annales Siculici ad ann. 1538. ⁶⁾ Bethlen f. 99. seq. ⁷⁾ Ha-ner Reg. Hung. Periodi. 17. S. 460. ⁸⁾ Malhias Dogiel in Cod. Dipl. Poloniae tom. 1. p. 617.

Анл 1540. Краіѣл Іоанн Заполіа не маі пѣтѣнд рѣвда рѣгѣціле каре ле фѣчеа Воеводзіі Маілат ши Балашна дп Ардеал дп 18 Априіе оіп анл 1540, пре кѣм скріе Бетлен¹⁾, аѣ порпѣіт дп Бѣда кѣтрѣ Ардеал, лѣсѣндѣші тѣіереа гресоае дп Бѣда, ши пре

23 Априлие аѣ стрѣнѣ сеимѣ дн Търда, дн каре сеимѣ Voedvozi amъndoi фърѣ ѡздекаѡ ла моарте, ши Балашша кареле съ афлесе де фаѡѣ дн сеимѣ, лесне ш'аѣ довъндит граѡѡ де ла Крайя. Іарѣ Маилат кареле рѣтѣсесе дн сеимѣ шииндѣсе виноват, дн порѣнка Крайяшѣ с'аѣ днкънѡврат дн четатеа Фьгърашяшѣ, де Валентин Търкял, пре кѣм скрие Zermeri⁷⁾.

Дѣпѣ сфършитя сеимяшѣ аѣ мерсѣ Крайя Іоанн дн 28 Маѣ дн Българдя Ардеаляшѣ, де знде волнав фїнд де фрігърї ши де атеѡѡре, дн 21 Ізние с'аѣ дѣсѣ дн сфатя Докторіор дн Сас-Себешѣ; знде аѣ днченѣт а се сѣргѣи пентрѣ фечіоря деспре кареле авеа пѣдежде къ і се ва паше, ши і-аѣ пѣс тѣторї не Петрѣ Петровіч фрѣѡїа са, ши не Георѡе Мартинсѡе саѣ Мопахя Епископя Орѣзїи марї, прекѣм тѣртѣрїсеск азторїи маї сѣс адѣши, ши Шежеѣ⁸⁾.

Нѣдеждеа Крайяшѣ Іоанн с'аѣ ши пїніт: пентрѣ къ тѣереа лї, Ісабела, дн 7 Ізние аѣ пѣскѣт пре Іоанн Сїѡїсмънд, пре кѣм скрие Сїглер⁴⁾, Бетлен⁵⁾, ши Бжкоцѣр⁶⁾. Азїнд Крайя Іоанн де пашереа фїяшѣ сѣѣ Іоанн Сїѡїсмънд, фоарте с'аѣ вѣкѣрат, ши лѣминат оспѣѡ аѣ дат, дн кареле фїнд ши ел де фаѡѣ маї греѣ с'аѣ волпѣвїт, ши аѣ тѣрїт дн Сас-Себешѣ дн 21 Ізние дн ашя 1540 дн вѣрѣтѣ де 50 саѣ 51 де ані, де знде с'аѣ дѣс ши с'аѣ днпропат дн Алѣа-Крѣеаскѣ, пре кѣм скрїѣ Нїколае Олахял⁷⁾ ши Бетлен⁸⁾.

Дѣпѣ моартеа Крайяшѣ Іоанн, аша скрие преа вестїтя Енѡел⁹⁾ „Дѣпѣ моартеа лї Іоанн Запояа, Маилатѣ ши Балашша дн ашя 1540 с'аѣ алес Voedvozi de Ardeleni, ши с'аѣ трїміе солї дн Молдова, ши дн Валахїа пентрѣ днѣтѣрїеа прїетеншѣгяшѣ вечїнескѣ, кѣм скрие Катона ла паѡїна 1408. Ла сеимя Ардеаляшѣ с'аѣ арѣтат зп сол Търческ, кареле аѣ вестїт пре Маилатѣ а фї Воевод деспре партеа Търѡїлор, ши къ с'аѣ порѣнѡїт Voedvoziлор дн Молдова (лї Стефан VII) ши дн Валахїа (лї Радя IX), сѣ стеа днтрѣ аѡїсторїѣ лї Маилатѣ.“⁶⁾ Ши вїне скрие Енѡел, пентрѣ къ днсѣши Стефан Маилатѣ се пѣтеѡе пре сїне Ценералял кѣнїтан ал крѣїшеї Ардеаляшѣ. Дн хрїсовял сѣѣ чел де ла Корнїдес¹⁰⁾, каре л'аѣ скрїе дн Дежѣ сѣтѣвѣт днїнїтеа сѣрѣѣтоарей Сѣлѣшяшѣ Дїмїтрїе дн ашя 1540 кѣтрѣ зпїверсїѡѡїе повїлілор дн комїтатѣрїе Алѣеї, ши ал четѣѡїї де Балѣтѣ, дн партеа лї Георѡе Анафѣ Кѣбїкларїяшѣ сѣѣ, дн протїва Екатерїнеї Моноѡорї вѣдѣвей лї Нїколае Анафѣ тѣтѣнеї лї. Дарѣ оаре адеѣврат е, че скрие Веранѡїе¹¹⁾ къ Маилатѣ прїн тїжлоѡїреа лї Іеронїм Ласкї ши а Радяшѣ IX, Домпьяшѣ Мѣнтенеск, аѣ черкат ла Поарта Търческѣ, сѣ се факѣ Доїнѣ Ардеаляшѣ, поѡї ѡїздека днтрѣ ачелеа, каре ле ам адѣс ла ашя треѣт дн Бетлен деспре дѣнѣял.

Іарѣ деспре Стефан VII Домпял Молдовеї аша скрие Мірон Логоѣтѣл¹²⁾ „ѡї ши воїерїї дн ѣрѣсе пентрѣ фаптеле лї челе тїрѣнеѡїї. Дечї днтрѣна де зїле о самѣ де воїерї Гѣнеѡїї ши Арѣзрешїї, ворѣвїї ла зп лок спре кѣтпїїта моарте а стѣпѣнѣшѣ сѣѣ Стефан Водѣ — — афлѣѡѡял днкъ дн пат одїхпїнд дн четатеа Сѣѣвей л'аѣ отѣрѣт. Іарѣ аѡѡѡѡторїї ачестей ѣрѣте фапте аѣ фост Міхял Хатманял, ши Тротѣшан Логоѣтѣл — — — Доїнїт'аѣ ачест Стефан Водѣ, пре кареле дн порїклеск Лѣкѣстѣ Водѣ, дої ані, ши треї

лѣні. Іаръ дѣпъ фапта чеа реа, че аѣ арѣтат Міхѣл Хатманѣл, ші Тротѣшан Логофѣтѣл дѣмпрехѣл ші кѣ алѣі, каріі ера асеменіі лор, кѣ тоѣі аѣ рѣдікат Домнѣ пре Александрѣ, чеі зічеа Корнеа кареле пре ачеа време ера портаріі четѣѣі Сѣчевеі, іаръ маі пайнте де ачеа дерегѣторіе аѣ фост шерѣла Міхѣл Хатманѣл, ші дѣпъ че аѣ рѣдікат Домнѣ пре Корнеа і-аѣ скѣмбат пѣтеле, ші і-аѣ зіс Александрѣ Водѣ. " Алушдереа скріѣ дес- пре зчідереа лѣ Стефан VII Іовіе¹³⁾, ші Істванѣ¹⁴⁾, дарѣ пре Корнеа амѣндоі дѣ пѣтеск Алексіе, ші зік, кѣ аѣ фост дѣн семѣнѣцѣ домнеаскѣ, ші кѣ дѣн Подоліа с'аѣ кіемат ла домніе, ба че е маі мѣлт, Істванѣ зіче, кѣ Алексіе аѣ фостѣ фечіорѣл лѣ Еліа, кареле с'аѣ тѣіат ла анѣл 1501 дѣ Петріков.

Маі пре скѣрт, ші маі пре дѣцелес спѣне тоатѣ історіа ачеаста, картеа чеа кѣ тѣла скрісѣ деепре фаптеле сѣнт Краіѣл Сісістѣнд I дѣн бѣбліотіка комітѣлѣт Оссолінескі, каре се адѣче де преа вестітѣл Енґел¹⁵⁾ зікѣнд: „Дѣпъ че с'аѣ фѣгѣрітѣ ші скосѣ дѣн Молдова (пѣ Валахія) Воеводѣл Іоанн Петрѣ пріп Тѣркѣ, с'аѣ фост пѣс аколо іарѣші пріп Тѣркѣ Воевод поѣ Стефан, кареле ера Ромѣн де неам, ші фечіор рѣпосатѣлѣ Богдан Водѣ (чі де дѣпъ гард). Ачела фінд кѣ крескѣнд дѣ кѣртеа Тѣркѣлѣ, преа таре трѣѣеа спре Тѣрчі, ші таре парте дедѣсе дѣн Молдова Тѣрчілор, с'аѣ оторѣт де Ромѣн, пре кареле аша оторѣндѣл Молдовеніі ш'аѣ алес шіе домнѣ пре зп Александрѣ. Пре Александрѣ ачеста, пентрѣ кѣ ера лешѣ. ші пѣвѣгѣторіѣ де самѣ, ші де чеі маі пѣтернічі пре чеі мішеі пѣі анѣра, породѣл л'аѣ зрѣсіт, ші с'аѣ лініт де Петрѣ, Воеводѣл чеі маі дѣпайнте, кареле дѣ анѣрасе. Аша Александрѣ темѣндѣсе де вѣлзаре аѣ фѣзїтѣ дѣн Молдова, іарѣ породѣл дѣпъ че с'аѣ дѣнтѣрнат Петрѣ, пре воіеріі ші пре стѣпнїі сѣ і-аѣ прінс, ші і-аѣ дат лѣ." Тот картеа ачеста зісесе маі пайнте, кѣ Петрѣ VI аѣ дѣтрат дѣн Сѣчевеа дѣ 22 Феврѣзаріе дѣн анѣл 1541. Дарѣ де фѣга лѣ Александрѣ III алѣі пѣ скріѣ, чі зік, кѣ ші ел с'аѣ оторѣт, кѣтѣ vom vedea ла анѣл вїіторіѣ. Аѣі тѣ шірѣ кѣ нїчі зпѣл дѣнтре історічі дѣсеампѣ времеа дѣн каре с'аѣ оторѣт Стефан VII, чі дѣпъ ачелеа, каре с'аѣ зіс де міне ла анѣл 1538 ші де Мірон ла анѣл де акѣт, дѣ Ноетвріе аѣ тревзїт сѣ се отоаре.

1) Bethlen f. 108. 2) Zermegi f. 414. 3) Schaesaecus p. 4. seq. 4) Sigler f. 69. seq. 5) Bethlen f. 110. 6) Bucholzerus in Indici Chronol. p. 553. 7) Nicolaus Olahus in Chronico f. 40. 8) Volf. Bethlen f. 112. seqq. 9) Engel in Hist. Valach. Part. 1. p. 216. 10) Cornides Mss. Dipl. Tom. 1. p. 283. 11) Verantius apud. Stephanum Katona p. 1427. 12) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 43. 13) Iovius Lib. 40. p. 471. 14) Istvanfi Lib. 13. 15) Ms. Codex Ossolinskianus apud Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 185.

Анѣл 1541. „Дѣн анѣл де ла Хс. (зїче Мірон Логофѣтѣл) 1540 (пѣ 1538), Александрѣ Водѣ Корнеа кѣ Міхѣл Хатманѣл, ші кѣ Тротѣшан Логофѣтѣл дѣцелегѣнд кѣ Петрѣ Водѣ Парешѣ се аѣлѣ дѣн чїнсте ла дѣнїѣрѣѣіа Тѣрчеаскѣ, дѣнатѣ аѣ ренезїт ла Фердінад I Краіѣл Зпгѣрескѣ пре зп Петрѣ Рѣвеѣ ісправнїкѣл Сїбіѣлѣ пре ачеле времї. кѣ рѣгѣмінте де аїїсторіѣ дѣн протїва лѣ Петрѣ Водѣ Парешѣ, кареле акѣл ащепта кѣфтан

tan de domnie de la Hoartă, ариѣнд, кѣ шѣ дн трекстеле тѣмъзрѣ аѣ авѣг Domniі разем de Країѣ Унѣрещѣ, асѣпра Тѣрѣлор, шѣ фѣгѣдѣнд кѣ сѣ вор дѣкѣна кѣ тоатѣ цѣара Крѣмеї Унѣрещѣ. Ачѣастѣ пофѣтѣ а лѣї Александрѣ (III) Водѣ пенѣтѣндѣо пѣлѣнї Країѣ Ferdinand I пенѣтрѣ алѣ кѣрѣндерѣ алѣ сѣлѣ, шѣ овлѣчѣндѣсѣ лѣкрѣл лѣ дѣмърѣцїѣ Тѣрчѣескѣ, Петрѣ Водѣ Рарешѣ, прѣ лесне шѣ кѣ пѣцѣнѣ кѣлтѣлѣлѣ аѣ довѣндѣтѣ а доза domnie дѣн Молдова, де лѣ дѣмърѣтѣл Солѣман II карѣлѣ аѣ трѣмѣсѣ прѣ Имѣрѣхорѣл сѣѣ, кѣ тѣлѣдѣмѣ де іѣлѣчѣрѣ шѣ де кѣлтѣрѣцїѣ Тѣрчѣескѣ, сѣ дѣкѣ не Петрѣ Водѣ дѣн сѣказѣл цѣрѣї Молдовеї. Порпѣтѣ аѣ дѣн 6 Ianuarie дѣн аѣнѣл 1541 дѣн Цѣрѣград кѣтрѣ Дрѣцѣлор, шѣ а-коло трекѣнд Дѣнѣрѣа, аѣ венѣт лѣ Брѣлѣ, де ѣнде сѣ гѣгеа асѣпра лѣї Александрѣ Водѣ Іарѣ воїерѣї дѣрѣї дѣцѣлѣгѣнд де domnia лѣї Петрѣ Водѣ, аѣ пѣрѣсѣт кѣ тоцїї прѣ вѣетѣл Александрѣ Водѣ Корнеа, шѣ аѣ ешѣтѣ дѣнѣтрѣ дѣнтѣмѣнѣрѣа лѣї Петрѣ Водѣ лѣ Брѣла, лѣсѣнд не Александрѣ Водѣ не сѣама Міхѣлѣї Хѣтѣмѣнѣлѣї дѣн четѣтеа поѣтѣ, шѣ кѣ Трѣтѣшѣнѣ Логоѣтѣл, шѣ кѣ Петрѣашкѣ, шѣ кѣ Красѣнѣшѣ, шѣ кѣ Коста, мергѣнд воїерѣї лѣ Брѣла Петрѣ Водѣ і-аѣ прѣмѣт кѣ драгосте, ертѣндѣлѣ грѣшелѣлѣ, кѣтѣ і-аѣ фост арѣтѣт дѣн domnia лѣї чѣа дѣнтѣїѣ. Шѣ аша кѣ вѣкѣрѣе прѣїмѣнд прѣ domnѣл сѣѣ Петрѣ Водѣ і-аѣ стрѣгат де вѣне венѣт дѣнѣтрѣ аѣнѣ дѣндѣлѣнѣгѣцїѣ, шѣї порѣчѣцїѣ. Іарѣ не Александрѣ (III сѣаѣ Корнеа) Водѣ лѣ аѣ оторѣт воїерѣї, карѣї рѣтѣѣсѣсѣ кѣ ел, пѣдѣждѣнд кѣ дѣнѣтрѣ а-чѣа фѣпѣтѣ, вор авѣа фѣцѣт лѣ Петрѣ Водѣ. Іарѣ Петрѣ Водѣ кѣпѣоскѣндѣлѣ вѣкѣленѣ, дѣнѣ че і-аѣ ешѣтѣ дѣнѣнте лѣ Гѣлацїѣ, аѣ порѣнѣчѣт де лѣ-аѣ тѣїат кѣпѣтелѣ, тѣнѣчѣндѣї дѣнтѣїѣ кѣ грѣлѣ, шѣ кѣспѣлѣтѣ кѣнѣрѣї. — — — Іарѣ а-коло лѣ Гѣлацїѣ аѣ пѣс Петрѣ Водѣ Хѣтѣман не Петрѣ фѣчѣлорѣл лѣї Варѣкѣѣ, карѣлѣ аѣ фост шѣ пѣркѣлѣв де Сѣчѣава.

Ашѣндѣдѣа сѣрѣї Іовїѣ³⁾, Ісѣванѣї⁴⁾ шѣ Вѣтлѣн⁴⁾).

Де лѣ Гѣлацїѣ порпѣндѣ Петрѣ VI Водѣ аѣ ацѣнѣсѣ лѣ Сѣчѣава дѣн 22 Фѣврѣзарѣ дѣн аѣнѣл 1541, кѣм сѣ аѣ зѣс лѣ аѣнѣл трекѣтѣ. Де а-коло, прѣ кѣм сѣрѣе Мірон Логоѣтѣл⁵⁾: „Дѣнѣ че сѣ аѣ ашезѣт аѣ доїлѣа рѣнд Петрѣ (VI) Водѣ лѣ domnia цѣрѣї, трѣмѣсѣ аѣ де аѣ аѣсѣ прѣ Доампѣ-сѣ Елѣна, шѣ прѣ фїїї сѣї Елѣна шѣ Стефанѣ, шѣ прѣ фїїка сѣ Рѣк-сѣнда де лѣ Четѣтеа Чѣчѣлѣї, шѣ сосѣнд лѣ Сѣчѣава дѣн 25 Маїѣ лѣ-аѣ ешѣт Петрѣ Водѣ дѣнѣтрѣ дѣнтѣмѣнѣрѣе кѣлѣ де трѣї шѣлѣ де лѣ оранѣѣ кѣ тѣлѣтѣ вѣкѣрѣе лѣ аѣдѣнѣрѣа лор.“

Ачѣї вѣн лѣкѣна авѣа, че сѣрѣе Дорѣгеѣ дѣн Моѣнѣтѣвѣсѣ⁶⁾, кѣ дѣн тѣмѣнѣл аѣлѣа сѣ аѣ пѣс-кѣт Стефан фѣчѣлорѣл лѣї Петрѣ VI шѣ сѣ аѣ вѣтезѣт де Анастѣсѣе Мітрѣполѣтѣл Молѣсѣвѣї, кѣнд аѣ дѣнѣлѣт дѣн Молдова Патрїархѣл Цѣрѣградѣлѣї Іерѣмїа II.

Апѣлѣї Сѣкѣнѣсѣнѣї⁷⁾, прѣ сѣкѣрт фѣарѣте тѣлѣте лѣкрѣрѣї, че сѣ дѣн де аѣнѣл ачѣсѣта 1541 кѣрѣнд дѣн сѣне, кѣчѣї зѣк: „Дѣн 15 Маїѣ дѣн аѣнѣл 1541, Кѣнѣїтанѣлѣї Маїлѣтѣ і-ам дѣт пѣл-дошї дѣнпрѣтѣва оаменѣлор Крѣїесѣї Ісѣвѣлѣї, аї кѣтрѣора хѣтѣноцїї аѣ фост Валѣнтѣн Пѣткѣї, шѣ Францїск Данїѣл. Лѣ Ісѣнас дѣн сѣїмѣл цѣрѣї сѣ аѣ асѣкѣлѣт сѣлѣл дѣмърѣтѣлѣї Солѣман, прѣїн карѣлѣ нѣ сѣ аѣ порѣнѣчѣт, кѣ сѣ дѣнѣм Дѣмнѣ прѣ фїїїл Країѣлѣї Іоанн, шѣ сѣ пѣр-рѣсѣїн прѣ кѣїїтанѣлѣї Стефан Маїлѣтѣ.

Дѣн 27 Іѣнїѣ дѣн аѣнѣл 1541 аѣ венѣт асѣпра поастрѣ Петрѣ (VI) кѣ Молѣдовѣнїї, Ра-

дъл (IX) Водъ къ Мънтеніи, ваі! кѣмъ не-аѣ кінсѣтѣ, кѣмъ не-аѣ робѣтѣ къ Търчіи, шѣ кѣмъ аѣ арс деара! не-аѣ цѣсратѣ съ фѣм крѣдѣнѣиошѣ фѣис.лѣи Краѣ.лѣи Іоанн, шѣ пре Борнемісса Болтшар л'аѣ капѣтар, іаръ пре Маїлатѣ л'аѣ дѣс къ сіне.

„Дѣн сеїмъ дѣн Търда с'аѣ рѣндсѣт солѣ ла Бѣда, шѣ прекъм с'аѣ фост дѣнтокѣмѣт деара къ Воеводзіи Ромънещѣ дѣн шасе мѣи де флорѣнці, ка съ се адъне ванѣ ачеїа, аѣ арънкат даре.

„Дѣн 8 Септемвриѣ дѣмѣзратъ Търческ аѣ лѣат Бѣда шѣ партеа Тѣсеї де цѣос пре сама фѣис.лѣи Краѣ.лѣи Іоанн, шѣ пре Валентѣн Търкъ.л (Török) л'аѣ дѣс прѣнсѣ, іаръ пре Крѣеаса Ісабела о аѣ трѣмѣсѣ дѣн Лѣнова.“

Анналіи Секзенещѣ дѣстѣла де іар ворѣрѣ аѣ дѣспре Стефан Маїлатѣ, тотъшѣ воїѣ маї адъче че скрѣш шѣ алціи історѣчѣ, фѣїнд къ ел аѣ фост дѣаошѣ Ромънѣ, дѣн съмънѣца чѣлѣи че аѣ домѣнт дѣн Валахїа ла анъл. 1300, прекъм нѣ тѣгъдъсече съмънѣца лѣи чѣа дѣакъма, каре дѣн дѣстѣлѣ де лѣмінатъ треапъ дѣн флорѣсече дѣн тѣмѣл, дѣн каре скрѣш ачѣс-теа, токѣмѣ дѣн сеара чѣа маї де пре зрѣт а анълѣи 1809. Аша даръ скрѣш:

Преа вѣстѣтѣл Енгел⁸⁾: „Чѣ Маїлатѣ аѣ рѣмасѣ крѣдѣнѣїос лѣи Ferdinand I, каре шѣ Търчіи о аѣ прѣченътѣ, шѣ дрепт ачѣеа л'аѣ прѣнсѣ дѣн 19 Іѣ.іе дѣн анъл. 1554. Ахмет Баша дѣн Нікопѣї аѣ ѣвѣт порънкѣ, съ факът ачѣеаста къ Воеводзіи дѣн Валахїа шѣ Молдова.“

Раїхерсдорфер⁹⁾: „Дѣн кареа четато (Брашовъл се дѣнѣлеѣе) дѣн анъл. 1541 Стефан Маїлатѣ Воеводъ.л Ардеалъ.лѣи бърватъ чѣл вѣтеазѣ, де Търчѣи шѣ де Петръ Воеводъ.л Молдовенеск къ вѣклѣшѣт шѣ къ дѣншелъчѣсече с'аѣ скос шѣ с'аѣ дѣс роб дѣн Царѣград, ѣнде пѣлпъ астѣзі се цѣне дѣн амаре легътърѣ.“ Амшѣдереа кѣвълпъ Істванфѣ¹⁰⁾, шѣ Іовїе¹¹⁾, нѣмѣмѣ кам пре ларѣ. Іаръ анналіи вѣсерѣчѣї дѣн Брашовѣ¹²⁾ зѣкѣ: „Дѣн анъл. 1541 мърѣ-тѣл Стефан Маїлатѣ прѣнзѣндъсече прѣн дої Воеводзіи вѣчѣнѣи съпт прѣтѣст де паче с'аѣ дѣс дѣн робѣа Търческѣ, шѣ дѣнтрѣ ачѣеа аѣ шѣ мърѣг дѣн анъл. 1551. Стефан Катона¹³⁾ а-ратъ дѣн Вѣрантѣе, къ Ромънѣи дѣнтрѣ амъндосе цѣрѣле къ прѣлецісѣл ачѣсаста аѣ фост мерѣ дѣн Ардеал ла 60,000, шѣ Петръ VI аѣ мерѣсѣ дѣнѣшѣ, іаръ Радъл IX аѣ трѣмѣсѣ цѣне-рарѣї сѣї.

¹⁾ Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 43. ²⁾ Iovius in Historia suitemposi Lib. 40. p. 472. ³⁾ Istvanfi Lib. 13. ⁴⁾ Bethlen f. 93. ⁵⁾ Miron l. c. cap. 44. ⁶⁾ Dorotheus Monembasius in Synopsi Historiarum p. 347. ⁷⁾ Mss. Annales Siculici ad h. a. ⁸⁾ Engel in Hist. Valachiae Part. 1. p. 216. ⁹⁾ Reychersdorfer in sua Transilvania p. 575. ¹⁰⁾ Istvanfi Lib. 14. p. 243. ¹¹⁾ Iovius Lib. 40. p. 462. ¹²⁾ Annales templi Coronensis ad h. a. ¹³⁾ Stephanus Katona Tom. 2. in Ferdinandum I p. 94.

Анъл. 1542. Прекъм скрѣї преа вѣстѣтѣл Енгел¹⁾, дѣмѣзратъ Солѣман II аѣ порънкѣт Крѣїесѣї Ісабелѣї дѣн анъл. дѣакъмѣ, ка лѣи Петръ VI Домѣнъ.лѣи Молдовѣї пѣнтрѣ прѣндѣреа лѣи Маїлатѣ сѣї дѣнгоаркъ четъцѣле Чѣчѣлѣи, шѣ а четъцѣї де Балътѣ, каре се лѣасе де ла ел дѣн прѣвѣціа лѣи, чѣ порънка ачѣеаста нѣ с'аѣ плѣнѣтѣ акъмѣ де астѣ датѣ, кѣмъ ном вѣдеа ла анії вѣїторѣ.

Іаръ Мірон Логофътѣл²⁾ скрѣїе: „Възънд мѣлте шѣ пѣпърѣсїте амѣстѣкѣтърѣ дѣн Ардеал, дѣнѣ моартеа Краѣ.лѣи Іоанн Заполїа, Сълтанъл Солѣман де ноѣ аѣ трѣмѣсѣ порън-

къ лѣи Петръ Vodъ Рарешѣ, съ шеарѣ къ оцѣ ла Ардеалѣ. Бѣжросѣ ера Петръ Vodъ ла лѣа де ачелеа порѣнчѣ, къчѣ тот пѣ зѣа стрѣмѣтъцѣле, че кѣпоскъсе ла четатеа Чѣхелѣи дес-пре Шпѣрѣ, шѣ де поѣ аѣ дѣтратѣ Петръ Vodъ, де аѣ прѣдат Ардеалѣ, шѣ аѣ арсѣ пѣпѣ ла четатеа де Балтъ. зѣде аѣ шежѣтѣ шесе зѣле, фѣкъндѣ тѣлѣ стрѣмѣтъте, шѣ пагѣ-въ Ардеалѣлѣ, шѣ дѣпѣ прада ачееа с'аѣ дѣтѣрнат пре ла Бѣстрѣцѣ.“ Амѣшдереа скрѣе преа вестѣтъл Енѣел³⁾, пѣмаѣ кът зѣче, къ Петръ VI пѣптрѣ ачееа аѣ фост трѣмѣс асѣпра Ардеалѣлѣ, ка съ скоаѣ ачеле 10,000 де галбенѣ, каре ле'аѣ фост фѣгѣдѣт пе ап Ар-деленѣи лѣи Солѣман II.

Іарѣ апаалѣи Секѣенеѣи⁴⁾ зѣкъ: „Тотѣ дѣ аѣл ачеста аѣ адѣсѣ пе Крѣеаса Ісабела дѣ Ардеал. Петръ Vodъ дѣкъ аѣ венѣт къ тоатѣ пѣтереа са, шѣ трекѣнд прѣп ѣеарѣ, фоар-те тѣлѣ пагѣвъ аѣ фѣкът, дарѣ скѣлѣндѣсе ѣара асѣпра лѣи, с'аѣ дѣтѣорс.“

Ачеста с'аѣ дѣтѣмплат ла сѣрѣшѣтъл аѣлѣи 1542, към зѣче преа вестѣтъл Енѣел.

1) Engel in recent. Hist. Mold. p. 186. 2) Constans Miron cap. 44. 3) Engel l. c. 4) Annales Siculici ad h. a.

А п ѣ л 1543. Апаалѣи Секѣенеѣи¹⁾ дѣпѣ ешѣреа Молдовенѣлор дѣн Ардеал аша вор-беск: „Дѣ 15 Іанѣарѣ дѣн аѣл 1543 Георгѣе Мартѣнѣсѣе аѣ стрѣнсѣ сеѣмѣ ла Тѣрѣа, шѣ де аколо дѣ 25 Іанѣарѣ л'аѣ тѣтат ла Мѣрѣш-Ошорхеѣ, дѣ кареле нѣ с'аѣ тѣлѣкѣт по-рѣнка дѣпѣратѣлѣ Солѣман II къ ел вреа съ фѣе тѣтор фѣѣлѣи Краѣлѣи Іоанн, шѣ дрѣпт ачееа ѣеара де ел съ аскѣлте.

„Дѣ дѣреа дѣпѣрѣтеаскъ, шѣ аѣѣсторѣл крѣеасѣе, ам дат фрѣпѣтѣрѣ де воѣ, дѣпѣ-ратѣл венѣнд дѣ Шпѣгарѣа аѣ лѣат тѣлѣте ѣетѣцѣ, адекъ: Печѣл, саѣ чѣпчѣ Бесерѣчѣле, Стрѣ-гонѣл, шѣ Алѣа-Крѣеаскъ. Амѣ датѣ поѣ Секѣѣи фѣеѣе-кареле къте чѣпчѣзѣчѣ де банѣ, фрѣпѣтеа Сѣкъѣлор аѣ датѣ къте доѣ воѣ, кълѣрѣѣи къте зѣн воѣ, дарѣ банѣи къте зѣн флорѣнт.“

Маѣ фрѣмоасе історѣе скрѣе Лазѣе²⁾ деспре нѣше Ромѣнѣи, шѣ о парте а вѣѣтерѣеѣ де Декевал аскѣнсе сѣпѣтѣ алѣѣа Стрѣѣлѣи ѣеѣ неафлате де дѣпѣратѣл Траѣан, зѣкънд: „О пар-те а вѣѣтерѣеѣ ачестеѣа, маѣ дѣнаѣнте де опѣтѣ аѣнѣ (Лазѣе скрѣеа дѣн аѣл 1551.) дѣ пѣ-мѣтъл рѣжѣл Сарѣѣѣеѣе, пре кареле рѣжѣ Ромѣнѣи дѣ кѣамѣ Стрѣѣѣ, с'аѣ афлат прѣп дѣ-тѣмплате ачезаста: Мерѣеа нѣѣе пѣскарѣ Ромѣнѣи къ шеѣчѣле дѣн Мѣрѣшѣ дѣ Стрѣѣѣ, шѣ легѣндѣ'шѣ лѣптрѣле де зѣн трѣпкѣѣ, аѣ зѣрѣт, къ скѣпѣеѣе ѣеѣа дѣн фѣндѣл аѣнѣ; врѣнд съ скоаѣ де сѣпѣт аѣл ачееа ѣе скѣпѣеа, аѣ скос о грѣмаѣ де галбенѣ. Дѣндемпѣндѣсе а ѣерка маѣ дѣколо, аѣ дат де о волѣцѣ зѣдѣтъ сѣпѣт аѣл, каре се стрѣкасе прѣп рѣдѣчѣ-нѣле лѣтѣлѣлѣи, шѣ ѣеркънд маѣ къ деадѣнсѣл, аѣ афлат шѣ маѣ тѣлѣцѣ галбенѣ, маѣ къ самѣ де аѣ лѣи Лѣсѣмаѣхѣ Краѣлѣи Тракѣѣѣ къ ѣнскрѣпѣѣе Грѣѣеаскъ; към ам дѣѣелес дѣн оаменѣи врѣднѣчѣ де кредѣнѣцѣ, ла 400,000 де галбенѣ, шѣ тѣлѣцѣ слоѣ де аѣр аѣ афлат. Карѣи дѣ-къндѣ'ѣ акаѣ, шѣ дѣпѣрѣѣндѣ'ѣ пѣскарѣи дѣпѣре сѣне, зѣнѣ дѣпѣре дѣпѣшѣи аѣ мерс ла Бѣл-градѣл Ардеалѣлѣ, шѣ дѣпѣрѣѣнд де Арѣѣнтарѣ де кът прѣѣ ар фѣ аѣрѣл ачелеа, с'аѣ вѣс-тѣт лѣкрѣл, шѣ Георгѣе Мопаѣлѣ саѣ Мартѣнѣсѣе, кареле ка зѣн тѣтор аѣ фѣѣлѣи Краѣлѣи Іоанн Заполѣа окѣрѣтѣѣа Ардеалѣл, аѣ дѣпѣѣѣтѣ а ѣерка дѣпѣ пѣскарѣи, аѣ шѣ лѣат тѣлѣте

miî de la zniî pescari, şii mîate miî aş mîi gîcit şii nîmîta volîţii. Dar chealalđii pescari prinzînd de veste, aş dîkîrkat vr'o kîteva karre şii aş trekîţ şii Moldova.“

¹⁾ Mss. Annales Siculici ad h. a. ²⁾ Wolfgangus Lazius de Republ. Romana Lib. 12. Sectione 2. cap. 1.

А н ъ л 1544. Ла а н ъ л 1496, с'ащ арътатѣ дін ценераріа Бахер, ші дін Анонімъ Ромънскѣ, къ Врѣла о ащ сѣхс Епископіеі Взежълі Радъа фііх. Радълі V сащ челді Маре, дн а н ъ л 1544. Аша Радъа, фііх. Радълі V, пре кареле г'ам фост нзміт ла а н ъ л 1496 Радъа VI, ащ фостѣ Радъа IX, кареле с'ащ фѣкстѣ Domnŭ Valachiei din Paicie Egrmenъа Арцешълі, кѣм с'ащ арътат ла а н ъ л 1534 ші 1536, кареле пентрѣ ачееа с'ащ фост клягърѣт, пентрѣ къ дн а н ъ л 1508, п'ащ пѣтѣт дикънеа Domnŭ дн локъа тѣтне-сѣѣ de Mixnea сащ Міхаіл Ш Водъ.

Дипъратъа Соіман II дн а н ъ л 1542 порънчѣсе Кръіесеі Ісабеллеі, ка сѣ дн-тоаркъ лзі Петрѣ VI Domnъаі Moldovei четъціле Чічехълі, ші чеа де Балтъ, даръ Ісабелла п'ащ плініт порънка пѣлѣ дн а н ъ л ачеста 1544, кнд іаръші ащ порънчѣт Дипъратъа лзі Георгіе Маргінсѣе сащ Молахъа пентрѣ днгоарчереа четъцілор ачелора, прекъм аратъ Енгел¹⁾. Агънчї неавънд дикотроѣ шовърка Ісабелла къ Мартінсѣе, ащ стрікат четатеа Чічехълі, ші цінънд четатеа де Балтъ пентрѣ сіне, цінътърїле лор ле ащ дн-торс лзі Петрѣ. Къчї зікѣ Анналиі Сексенещї: „ащ стрікат цеара четатеа Чічехълі, іаръ цінътъл еї г'ащ дат Воеводълі дін Moldova.“

Зіче Енгел²⁾, къ четатеа Чічехълі пентрѣ ачееа о ащ стрікат Арделенїі, ка сѣ пѣ аївъ Петрѣ VI кзівѣ, де знде цезїа Ардеалъа. акъші, акъші.

¹⁾ Mss. Annales Siculici ad h. annu. ²⁾ Engel in recentiore Hist. Moldaviae p. 186. ³⁾ Engel l. c.

А н ъ л 1545. Петрѣ VI Domnъаі Moldovei, прекъм аратъ преа вестїтъа дін картеа чеа къ тълъа скрісѣ а Komitzist Оссоінескі¹⁾ дн а н ъ л 1545, трімїсесе солї ла днпъратъаі Московей, сѣї кзмпере пѣї де соволѣ, шоїмі ші алге скъмнетърї пре сама днпъратъаі Търческ. Ащ фост ші кътътат солїі лзі Петрѣ Водъ словоzenie de ла амъндої Країі, адекъ ші де ла Сїцістънд I, ші де ла фііх. лзі, Агъстѣ, сѣ поатъ трече дн Москва, чї Консіларїї Полонещї і-ащ днпнекат де ла кълѣторїе педъндъле сълъашърї ші алге тревзїнчїоасе, каре толге ащ фѣкѣт Молдовенїі къ солїі Полонещї. Ба че е маї тмълѣ, днторкънд пре солїі лзі Петрѣ дн Вілна итлѣ дн Клодна дін Волхїна, і-ащ ші цезїтѣ, прекъм поцї ведеа ла преа весгїтъа Енгел, пентрѣ каре фапте, тарї лъкрърї с'ащ стърпїг дзпъ ачееа днпре Полонї ші днпре Петрѣ VI, кзтѣ се ва аръта ла а н ъ л вїіторїѣ.

Деспре Валахїа ачестеа се адкѣ де Іоанн Компенъа²⁾, ворбїнд ел деспре тмълѣстї-преа С. Ксенофонт дін мзптеле Ато сащ Сфетагоръ: „Аре тмълѣстїреа шенте помелнїче, знде се афлѣ згървїці ачещї воїерї: „Банъа Барвъл, Данчїа Ворпїкъа, Първъл шї Радъа, чел дїнтъїѣ зрїзорїѣ ал тмълѣстїреї ащ фост Сътъл Ксенофонт, де ла кареле се шї пѣтмеше. Дъпъ ачееа, дн а н ъ л де ла зідїреа лъмеї 7053, о ащ днпїг Дъка Ворпїкъа, шї фрате-сѣѣ Радъа воїерїї Шнрго-Влахїеї, каре стѣ свпт апърареа а тот Пътерпїкъаі

Дѣмнезеѣ, ші аѣ зѣгрѣвѣтѣ фрѣмосѣ тоатѣ бѣсеріка. Маї пре зрѣтѣ преа лѣмнатѣл ші преа тѣрѣтѣл Прѣнцѣ: Валахіеї Матеѣ Водѣ Бѣссараѣ аѣ зѣгрѣвѣтѣ тоатѣ партека ші трѣ-
кѣнѣл, unde ші ел дѣмпрезѣнѣ кѣ Доамна са есте зѣгрѣвѣтѣ.“

1) Codex Ossolinianus apud Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 188. 2) Ioannes Comnenus apud Montfauconiam in Palaeographia p. 494.

Ан 8 л 1546. Сѣцѣмѣнд I Країл Полоніеї аѣ скрѣсѣ о епѣстола дѣн Краковѣ дѣн 16 Іануаріе дѣн анл ачеста 1546, кѣтрѣ Петрѣ VI Домнѣл Молдовеї, каре се адѣче де преа вестѣтѣл Енгел 1) дѣн кодѣчелѣл бѣблѣотечеї Комѣтѣлѣї Оссолѣнскѣ. Аѣ епѣстола ачеста че о аѣ трѣмѣе Країл прѣн Іаков Вѣламонскѣ, се целѣеце Воєводѣлѣї, кѣ преа тѣлте тѣлхѣрѣї фак Молдовенѣї дѣн Рѣсіа, кѣчѣ тѣлнѣ чѣсрѣї де вої ші ставе де каї дѣн-
трѣї, негѣцѣторѣї лешѣї дѣнкѣ се целѣесек дѣн Молдова, нептрѣ ачееа Петрѣ Водѣ Ра-
решѣ сѣї факѣ дестѣл. Петрѣ Водѣ аѣ опрѣт пре Іаков Вѣламонскѣ ла сіне, ші ел дѣн-
кѣ сѣаѣ целѣїт Країлѣї нептрѣ челеа че се дѣнтѣмѣлѣсе солѣлор сѣї, ші поѣтеа дѣндестѣ-
тѣларе де ла Країл; чѣ пѣлѣ а се ашеза гѣлчѣаѣа дѣнпре амѣндої, аѣ тѣрѣт Петрѣ VI
саѣ Рарешѣ. дѣн лѣпа лѣї Априліе дѣн анл 1546. Пѣлѣ ачѣ дѣн преа вестѣтѣл Енгел.

Іарѣ Мірон Логоѣтѣл скрѣе: „Дѣнѣ че сѣаѣ дѣнторѣ Петрѣ (VI) Водѣ дѣн Ардеал
(дѣн анл 1542) спре дѣсара са, аѣ сѣвѣрѣшѣт тѣлѣстѣреа Провата, кареа есте де дѣнсел
зѣдѣтѣ, пре аѣа Сѣретѣлѣї дѣсупре апѣскѣ соарелѣї. Ашѣндереа ші тѣлѣстѣреа Рашка аѣ
зрѣтѣ'о, ші тѣлѣстѣреа чеї зѣк Довровадѣл ла дѣнѣтѣл Васлѣїлѣї аѣ сѣвѣрѣшѣт'о, ші тѣл-
ѣстѣреа Чѣнріана аѣ зѣдѣтѣ'о, кареа тѣлѣстѣре се аѣлѣ ла дѣнѣтѣл Лѣпѣшѣї, ші алте лѣ-
крѣрѣї вѣне тѣлте се аѣлѣ де дѣнсел фѣкѣте дѣн Молдова, кѣм есте ші ла Епѣскопѣїа де
ла Роман ші ла Мітропопѣїа де ла Сѣчеаѣа. Ашѣндереа ші бѣсерѣчѣї сѣлѣт вр'о кѣтеѣа зѣ-
дѣте де Петрѣ Водѣ, кѣм е дѣн Хѣрлѣѣ, дѣн Баїе. Семѣна вѣне а фѣї фечѣлорѣ лѣї Стефанѣ
челѣї Бѣнѣ, аша ера істенѣл ла фѣре спре рѣсѣвоїе, ла дѣсдекѣцѣї вѣлѣнѣл ші дрепѣл; статѣл
лѣї ера кѣвѣос ші гата ла кѣвѣлѣт. Фѣнд анѣї де ла фачереа лѣмеї 7054, амѣ дѣнѣвѣтрѣ-
нѣт Петрѣ Водѣ ші кѣ боалѣ греа адаосѣ кѣтрѣ вѣтрѣнецеле сале, ш'аѣ дат даторѣїа чеа
де обѣше, ші сѣаѣ астрѣкат дѣн тѣлѣстѣреа Провата чеа де дѣнсел фѣкѣтѣ.“

Апої скрѣе тот ачеламѣї Мірон 3): „Дѣлѣ шоартеа лѣї Петрѣ Водѣ Рарешѣ аѣ рѣдѣ-
кат воїерѣї Домнѣ Молдовеї пре Іліашѣ фѣїл лѣї чел маї таре, — кареле се пѣреа во-
їерѣлор ші церѣї а фѣї вѣлѣнд ші мѣлостѣв, чѣ пре зрѣтѣ сѣаѣ арѣтат ка ші лѣнѣл чел дѣн-
вѣрѣкат кѣ пѣлеа оаеї. Ла анл 7054 дѣн 3 Септемѣврѣе аѣ стѣтѣт Іліашѣ Водѣ Домнѣ
ла Домнѣ.“ Дѣн фѣлѣдѣрѣнѣїа кареа аѣ арѣтат'о Еліа П ла дѣнчѣпѣтѣл Домнѣїеї сале, сѣаѣ
дѣнтѣмѣлат де аша аѣ скрѣе Реїхѣрсдорѣер 4) дѣсупре дѣнсел: „Еліа дѣпѣл че аѣ зрѣмат
тѣлѣне-сѣѣ Петрѣ, се зѣче, кѣ кѣ порок таре, дѣнчелѣнчѣїне, лѣїше ші мѣлѣ окѣрѣмѣеце
пре сѣлѣшѣї сѣї.“

Сѣцѣмѣнд I Країл Полоніеї азѣнд де шоартеа лѣї Петрѣ VI, ші вѣлѣнд кѣ Іаков
Вѣламонскѣ нѣ се дѣнтоарѣл, аѣ скрѣе кѣтрѣ Дѣванѣл Молдовеї, Ad Palatinatus Moldaviae
Consiliarios, епѣстола че се дѣне дѣн бѣблѣотека Комѣтѣлѣї Оссолѣнскѣ, се адѣче де преа
вестѣтѣл Енгел 5), ші сѣлѣ аша:

„Денерарию позы адевърат ізвилюр! Аѣ венит ла пої вестеа деспре тоартеа тѣрѣтълѣ Домнѣлѣ Петръ Воеводѣлѣ Молдовеї (нѣ Валахїеї) вечинѣлѣ позы адевърат ізбит, пенѣтрѣ кареа дѣспѣ оменїре не ам съпѣрат, шї тѣкар къ гѣндїм, къ вої цїнецї а мїнте легѣтърїле, дн каре аѣ дїсрат позы Молдова, шї днпротїва кърора аша де лѣнгѣ се цїне аколо солѣа пострѣ, тотѣшї ам дїсдекат, ка ачелеа съ вї де адѣчем а мїнте. Пре карїї вѣ доценїм, ка съ вѣ сїнїцї, съ се словоадѣ солѣа, шї пенѣтрѣ не с'аѣ фостѣ шї трїмїе, съ се цїнѣ адѣнаре дн марѣнеа крїмеї поастрѣ шї а Падатїнѣлѣ Молдовеї, дн кареа адѣнаре вѣтъмѣрїле де днпрѣмѣт шї стрѣмѣтъцїле съ се поатѣ дндрепта. Ної маї днпїнте ам порѣнїт, ка Комїссарїї пострї пре зїоа нащереї преа крѣратеї Марїеї, съ теаргѣ дн Каменеїцѣ, шї аколо съ ащепте пре чеї че се вор трїмїте дїн Молдова, пре карїї че вецї фаче, кът маї кърїнд съ'ї днцїнїцацї. Челематте ва сїзне ачелеа, кареле ва да епїстола ачеста, кърѣа съ'ї крѣдецї деплїн; къчї вецї фаче лѣкрѣ лѣкѣт позы. Дат дн Краковїа, дн 12 Септемврие 1546.“

„Днкъ нѣ прїмїсе Дїванѣл дїн Молдова епїстола ачеста, шї Елїа Пскрїесе преѣмт аратѣ преа вестїгѣл Енгеа“) тот дїн каргеа чеа къ тѣна скрїеѣ а Комїтѣлѣ Осолїнскї Країлѣ Сїцїсмѣнд I, деспре днлїцареа са ла Домнїа Молдовеї шї деспре сло-зозїреа лѣї Іакѣв Вїлатонскї, шї черѣсе шї ел ка съ се цїнѣ адѣнареа деспре кареа крїе Країл ла Дїванѣ, чї дїн адѣнареа ачееа маї къ нїмїк аѣ фостѣ, пенѣтрѣ къ дн 9 Декемврие дїн анѣл ачеста 1546, дїн Іашї іарѣшї аѣ скрїе Елїа ла Країл деїндѣсе, ла преа деалѣв, аша рѣснѣнде Країл Сїцїсмѣнд I лѣї Елїа:

„Мѣрїте Доамне позы адевърат ізбите! Аврам Банїловскї скрїїторїл не аѣ дат прѣтеа серенїтатеї воастрѣ, дн кареа таре вѣ целїцї, къ есте знѣл кареле фїкѣндѣсе ечїор де Водѣ, шї кълѣгѣнд маре оасте дїн Крїмеа поастрѣ, аѣ пѣвѣлїт дн Молдова, шї преа рѣѣ аѣ прѣдат вр'о кътева сате, шї кънд аѣ черѣт серенїтатеа воастрѣ де ла рѣфекцїї пострї, ка съ сїлеаскѣ пре ачєїа карїї аѣ фѣкѣт пагѣва, съ о днпоаркѣ, Префекцїї пострї, н'аѣ вѣгат дн самѣ пофта ачееа, шї вѣ дндоїцї оаре къ нѣ воїа поастрѣ 'аѣ пѣтрат пагѣвеле ачелеа. Черѣцї дѣспѣ ачееа де ла пої дїн къдїнѣа легѣтърїлор, ка не скрїецї, къ вреацї съ ле цїнецї, ка съ порѣнїт Префекцїлор пострї, челор дїн марїнї, съ прїндѣ пре чел че се нѣмѣще ечїор де Водѣ, шї пре соцїї лѣї, шї съ'ї деа дн тѣна серенїтатеї Воастрѣ, шї съ се пѣтеаскѣ пагѣвеле фѣкѣте. Каре де нѣ се вор фаче де пої, се ва целї преа нѣстернїкѣлѣ днпѣрѣтълѣ Тѣрческ, шї че а порѣнїчї ел, ачееа ва фаче. Маї пре зрѣтѣ пофїцї де ла пої съ крѣдем солѣлѣ Серенїтатеї воастрѣ ачелеа каре ле ва сїзне къ гѣра. Ної ам крѣзѣт, дарѣ маї мѣїте н'ам снѣс, де къте се зпрїндеа дн епїстола — дндоїаїа о пѣнецї де о парте; пої тот деалѣа — ам цїнѣт легѣтърїле — шї днпѣрѣтълѣ Тѣрческ днкъ нѣ ва пофїї алта де ла пої, фѣрѣ нѣмаї че снѣгем даторї дн легѣтърѣ — дн кареа апрїат есте скрїеѣ: ка пре чел че ва фїцї дїн Молдова дн крїмеа поастрѣ, шї ар вѣра съ факѣ пагѣвѣ дїн цїнѣтърїле поастрѣ дн Молдова, съ лѣл сѣферїм дн цїнѣтърїле поастрѣ. — Префекцїлор пострї дїн марїнї асемеѣеа вом по-

рѣчи: — Dat an Krakovia an 31 Decembrie din anul 1546.“ Пагъбъ къ нъ съ шие чине аѣ фост чел че се нѣмеа пре сине фечюр де Домнѣ, ши се скъласе асѣпра лѣи Е.ліа Ш.

Деспре Валахія аша скріѣ, дитѣѣ Анонимѣл Ромънескѣ⁷⁾: „Мірчеа Водѣ Чіованѣл леат 1546, ачеста есте фечюр Мірчеѣ Водѣ Драчеѣ. Ел аѣ тѣіат мѣлѣі воіері, дитре каріі аѣ тѣіат ши пре Коадѣ Ворнікѣл. Ачеста нѣміт Ворнік аѣ орѣндсіт де с'аѣ нѣс отар ла Брѣла, ла Ціарріѣ, ла Търнѣ, кѣндѣ ле аѣ леат Търчіѣ де ла цѣара Ромънеаскѣ свит стѣпъніреа лор, ши къ ѣн Бан Маре. Дрептѣ ачѣса се нѣмеск отареле ачестор локрї: нѣлѣ дн Дрѣмѣл Банѣлѣ. Іарѣ о самѣ де воіері аѣ фѣіт ши фѣкѣнд оасте, аѣ рѣдікат Домнѣ пре ѣн Радѣл Водѣ Іліе. Ачест Мірчеа Водѣ аѣ фѣкѣт вїсерїка Гїчед дн Бѣкѣ-рѣші, аѣ доміт 7 ані.

„Радѣл Водѣ Іліе леат 1553, аѣ домітѣ аѣ 1, ши о цїзмѣтате, ши венїнд Мірчеа Водѣ л'аѣ скосѣ.

„Мірчеа Водѣ къ а доза Домніе саѣ Мірчеа Водѣ Ш, пентрѣ къ аѣ стѣтѣт треї Мірчі Водѣ, зѣл Мірчеа чел вѣтрѣл, алѣл Мірчеа Водѣ Чіованѣл, ши алѣл Мірчеа Водѣ чел тѣлѣр, ши ла леатонїсеѣ се нѣмесѣ ачест Мірчеа Водѣ, кареле аѣ скос пре Радѣл Водѣ, чел тѣлѣр саѣ Чіованѣл, къ а доза Домніе аѣ доміт аѣ 1.“

Апої преа вестїтѣл Енгал⁸⁾: „Мірчеа аѣ доміт де ла анал 1546 пѣлѣ ла анал 1554. Хронїка лѣї Фїлїціѣ априат зїче, къ ел с'аѣ нѣс де дитѣратѣл Търческ, ши къ аѣ доміт ані 8, лѣні 6, дѣпѣ вревїарѣл хронологїческ аѣ фост фечюрѣл лѣї Міхнеа (саѣ Міхаїл Ш) Водѣ Тїмон⁹⁾, дн нѣмесѣ ши Александрѣ, скїтѣвѣндѣї нѣмеле. Радѣл (IX) н'аѣ мѣрїт, чї с'аѣ мѣзѣлїт прїн Търчі, ши аѣ фѣіт дн Ардеал.“

Чї преа вестїтѣл Енгал се дитротївѣше ачї кѣвїнтелор сале, каре ле ам адѣс еѣ ла анал 1536 деспре Радѣл IX саѣ Паїсіе, тѣкар къ вїне зїче ачї, къ Радѣл IX н'аѣ мѣрїт, чї аѣ фѣіт дн Ардеал де фїка лѣї Мірчеа Водѣ, пентрѣ къ аша скріе ши Наталїе Комїтѣл, кѣм вом ведеа ла анал 1552, ши аша нѣ есте адевѣратѣ, къ Радѣл Іліе ар фї доміт ла анал 1553, пентрѣ къ атѣнчї аѣ доміт іарѣші Радѣл ал позлеа саѣ Паїсіе, кареле поате дѣпѣ Домніа ачѣсаста с'аѣ дѣс дн Палестїна, кѣм скрісѣсе преа вестїтѣл Енгал ла анал 1536.

Маї диклїчїт лѣкрѣ мї се веде а фї, а гѣчї ал кѣї фечюр есте Мірчеа Водѣ ачѣсаста, кареле аѣ скос дн Домніе пре Радѣл IX; кѣчї де есте фечюрѣл лѣї Мірчеа Водѣ, кѣм зїче Анонимѣл Ромънеск дн сїреоа Домнілор Мѣнтенеѣї нѣ есте Ш къ ачест нѣме, чї IV, нїчї есте Чіованѣл: пентрѣ къ Мірчеа Чіованѣл аѣ фост Ш, ши ел аѣ фост фечюрѣл лѣї Міхнеа саѣ Міхаїл Ш, кѣм с'аѣ арѣтат ла анал 1511. Еѣ зїк къ вревїарїѣл хронологїческ, къ ел есте Мірчеа Ш Чіованѣл фечюрѣл Міхнеѣ, кареле фѣгѣрїндѣсе де Влѣдѣшѣ Водѣ саѣ Владїслав VII, дн анал 1511 аѣ мерѣ дн Царїград: пентрѣ къ ши Раїхерсдорфер¹⁰⁾, кареле скріеа дн анал 1550, аша скріе деспре дѣнѣсѣл: „Іарѣ дн цѣара Мѣнтенеаскѣ нѣ де мѣлт с'аѣ нѣс де дитѣратѣл Търческ іарѣші Домнѣ, оаре—каре Мірчеа, кареле прекум зїк, маї мѣлїї ані аѣ зѣвѣвїт ла поарта Търчѣаскѣ, дѣпѣ че аѣ перїт

Влад Водъ Домнѣа цереї ачестеїа, деспре Мірчеа ачеста зѣк, къ пре тоѹ Домнѣа чеї дѣн пѣнтеа лѣ дѣтречеа къ крѣзѣмеа шѣ тѣрѣнѣа са.“ Іатъ къ Мірчеа с'аѣ пѣс Домнѣа дѣн Владислав VII, къ кареле аѣ авѣт рѣсвоїѣ дѣн анѣл 1511, нѣ дѣдатъ, чѣ дѣпъ тѣлѣу анѣ, адекъ дѣпъ 35 де анѣ, пѣчѣ те мѣра, пѣтѣрѣ къ атѣнчѣ, кънд с'аѣ бѣтѣт къ Владислав VII ера дѣнкъ тѣпѣр, към поѹ кѣлеце дѣн челе че ам скрѣс ла анѣл 1510, каре фѣнд аша Мірчеа III Чѣбанѣл дѣн анѣл ачеста аѣ домнѣа а доѣа оарѣ дѣн Валахѣа, нѣ дѣтѣашѣ датъ, към вреа анонѣмѣл пострѣ маї дѣн сѣс.

Преа вестѣтѣл Енгеѣ¹⁾, дѣнкъ аша скрѣс деспре Мірчеа III Чѣбанѣл: „Тоѹ історѣїї се пѣрѣвѣск деспре тѣрѣнѣа лѣї, де абеа аѣ домнѣа доѣт сѣпѣтѣнѣ шѣ аѣ тѣят пре вре о къѹї—ва воїерѣ, адекъ пре Коадѣ Ворнѣкѣл, пре Радѣл Комѣскѣл фрателе лѣї Коадѣ, пре Драгѣл Стоднѣкѣл, пре Строїа Спѣтарѣл шѣ пре Вѣнтѣла Комѣскѣл, пре воїерѣї чеї богаѹї і—аѣ сторѣ, о парте дѣнтре еї аѣ скѣпат дѣн Ардеал. Тотѣшѣ аѣ фѣкѣт о бѣсерѣкѣ дѣн Бѣкѣрѣшѣї, че се кіамъ Гѣед.“

Шѣ ачеста дѣнсеамѣ преа вестѣтѣл Енгеѣ²⁾, къ дѣдатъ дѣпъ тѣзѣїреа лѣї Радѣл IX, аѣ лѣат Вѣнѣїї де цѣос, карѣї і—аѣ фост къпѣтат дѣн анѣл 1538, де ла еї Георгѣе Мартѣнѣскѣе саѣ Монахѣл; деспре кареле зѣк анѣлѣї Секѣнешѣї³⁾: „Крѣеаса Ісабела аѣ адѣс къ сѣне пре Петѣрѣ Петровѣчѣ къ Сѣрѣїї, ка сѣ поатъ скоате дѣн Ардеал пре Георгѣе Монахѣл, чѣ Георгѣе Монахѣл лѣнд пре Секѣї къ сѣне, аѣ пѣвѣлѣт престе еї дѣн Бѣлградѣл Ардеалѣлѣї, шѣ де аколо аѣ слобозѣт пре Сѣрѣїї.“ Ла атѣта вѣнѣсе акѣша попа, де нѣ тѣлѣт гѣндеа къ Крѣеаса.

¹⁾ Engel in recent. Hist. Mold. p. 187. ²⁾ Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 44. ³⁾ Idem Miron cap. 45. ⁴⁾ Reychersdorfer in Chronographia Moldaviae p. 585. ⁵⁾ Engel I. c. p. 188. ⁶⁾ Idem Engel. I. c. p. 189. ⁷⁾ Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. ⁸⁾ Engel in Hist. Valach. Part. 1. p. 216. ⁹⁾ Timon in Hungaria nova. cap. 16. ¹⁰⁾ Reychersdorfer I. c. ¹¹⁾ Engel I. c. p. 217. ¹²⁾ Idem Engel I. c. p. 216. ¹³⁾ Mss. Annales Siculici ad h. a.

А н ѣ л 1548. Дѣн анѣл ачеста аѣ дат Фердѣнанд I, Дѣпломатѣл чѣл вестѣт деспре кареле ам къвѣпат ла анѣї тѣрѣнѣї, лѣї Нѣколае Олахѣл. Дѣн Дѣпломатѣл ачеста маї тѣлѣте се потѣ кѣлеце, че тѣлѣт лѣтѣнеазѣ історѣа: дрепт ачѣса еѣ дѣн воїѣ дѣтоарче пре Ромѣнѣе токѣма къмѣ с'аѣ тѣпѣрѣт де Коллар ла сѣѣршѣтѣл кърѣїлор ачѣлѣашѣ Нѣколае Олахѣл), кареле дѣнторкъндѣсе пре Ромѣнѣе, сѣнѣ аша:

„Фердѣнанд дѣн мѣла лѣї Дѣмнезеѣ Країѣл Ромѣнѣлор, Шгарѣїї шѣ ч. л. крѣдѣнѣїосѣлѣї поѣт адеѣѣрат ѣзѣїт преа чѣнѣстѣлѣї Нѣколае Олахѣл Епѣскопѣлѣї Агрѣїї, Конѣлѣїарѣїлѣї шѣ Канчеларѣїлѣї (Логофѣтѣлѣї) пострѣ дѣн лѣнѣтѣрѣ сѣнѣтатѣ шѣ дѣнѣлѣїреа граѣїї шѣ а вѣнѣї воїнѣїї поастрѣ поѣтѣїм! Че атѣта аѣ пѣкѣт маї тарѣлор пострѣ дѣмнезеѣїлор Дѣнѣѣрѣїлор шѣ Країлор, карѣї къ преа тарѣ лѣкрѣрѣї дѣн рѣсвоїе шѣ паче пѣтратѣ не аѣ дѣнѣпоѣїт пре пої, ка пѣрѣпреа маї тѣлѣт ѣзѣїї, декѣт темѣїї сѣ фѣе, ачѣса престе тѣзѣрѣ о воїт шѣ пої, аѣ фѣреа адѣкъндѣне ла ачѣса, аѣ дѣн еспѣрѣнѣїїе цѣїнд къ ачѣлеа сѣнѣт пропѣтелее чѣле адеѣѣратѣ, каре вѣн дѣн інѣїїлѣе оаменѣлор, чѣлеа

къ милъ ми къ държавіе адъпате, ми търкар къ не сілім, дикът изтем, търсоро а фаче
 віне, тотъши маі възроші не плекъм а фаче віне ачелора, каріі дитрека пре ацці къ
 въртцдіе ми къ пашереа, ми каріі фінд къ сънт де аша, дін зі дн зі се сілескѣ, ка къ
 кредінцъ де пѣрзрѣа, къ гріже, къ сѣргвінцъ, къ сѣрвданіе ми къ дешептаре съ не плакъ
 повлъ, дн карѣа треантъ къ кѣт ещї маі дналт, о Николае! къ атѣта сънтем маі гата а
 те дикѣрка пре тіне къ тоате подоавеле, пентрѣ къ

„Дикът есте пентрѣ неамѣл тѣъ, аша не ам доцїицатѣ прїн снѣпере вреднїкъ де
 кредінцъ а спор кредінціомї аї пострї, къ тѣ те аї прѣсіа дін чеї маі въртнї прїнци
 аї неамѣлї Ромълескѣ, авѣнд татѣ пре Стефан Олахъл върватѣл чєл сдравнѣ, пре аѣъ
 кѣрѣа тіннѣ ера дикъ знї дін фамиліа та, Прїнци Дакїеї Мѣнтенесїї, че есте акѣма
 патріа Ромъліор. Кѣчї пентрѣ ачєєа нѣ с'аѣ фѣкѣт татѣл тѣъ Прїнци, пентрѣ къ ініма
 лѣї се днпрозісе де сѣезїе чєлє сѣмеде, ми маі вреа одїхна ми секѣрїтатеа. Дрєптѣ
 ачєєа дѣлѣ че ар фї ешїт дін патріа са не времеа преа днсерїнатѣлї Країлї Матїашѣ
 пентрѣ кѣрѣїнеа ми тірнїа Воеводѣлї Дракъла, адекъ а рѣденїеї сале, кареле ера а-
 тѣнчї Прїнци Мѣнтенескѣ, нїчї прїн вѣлѣ воїнца цєранїлор сѣї, карїі къ рѣвнѣ пофтеа дн-
 тѣрпареа лѣї, нїчї прїн дндєтнѣл ми адїсторїа нѣмїтѣлї рѣносатѣлї преа днсерїнатѣлї
 Країлї Матїашѣ, с'аѣ пѣтѣт адѣче, ка сѣ сѣфєре, сѣ се пѣлѣ дн сказнѣл тошїлор сѣї,
 чї аѣ маі воїт върватѣл влѣнд ми днцєлєнт а рѣмѣнеа ла вєчїнї дін Ардеал, ла карїі
 пѣшга прївєат се крєдеа а фї, ми къ одїхнѣ а трѣї прїватѣ де кѣт а фї Прїнци къ прї-
 теждїе. Тотъши къ чїнєте аѣ трѣїтѣ ел дн Ардеалѣ, прєкѣм се кѣвєнеа вїртѣїлор лѣї,
 ми аша аѣ нѣртат дєрегѣторїїе лѣї днкрєдїнцатє, кѣт се зічє, къ дн вієаца лѣї тоцї с'аѣ
 мїнѣнат де ел дѣнѣ моарте тоцї л'аѣ дорїт.

„Фрѣмоасє лѣзде сѣнт ачєстєа че се снѣн де срїзїреа ми неамѣл тѣъ, карє тѣ ка
 зн рѣвнїторїѣ ал вѣртѣїлор прїнтєщї ц'аї вѣгат дн кап дін прѣнчїе нѣ нѣмаї але цїнеа
 дн фамиліе, чї але ми спорї. Пентрѣ къ аї вєнїт дн кѣртеа преа днсерїнатѣлї рѣно-
 сатѣлї Країлї Владїслав, сокрѣлї пострѣ чєлї преа ізвїт, ми ачї, ми къ сѣргвїнца та,
 ми къ днсодїреа, ми траїл къ оатєнїї преа прокопсїцї, ачєєа лѣздѣ де днвѣцѣтѣрѣ, де
 вѣртѣте ми де сѣргвїнцъ, ка ми о фѣклїе цї-аї кѣцїгатѣ, кѣтѣ фїїл ми срѣтѣорїа лѣї,
 преа днсерїнатѣл Прїнцил ми Країл Лѣдовїкѣ, ми преа днсерїната нѣїєреа лѣї Крїєаѣа
 Марїа, преа ізвїтѣ сора поастрѣ, те аѣ прїмїт дн нѣтѣрѣл Секретарїлор ми Консїліарї-
 лор сѣї, ми дѣлѣ че аша адѣкѣнд къ сїне непорочїреа ачєлїашї Країѣ слѣвїт Лѣдовїк
 кѣмпатѣлї пострѣ де не сорѣ, чєл преа ізвїт, пентрѣ кредінцъ ми пентрѣ патріє вѣтн-
 дѣсе къ Тѣрчїї, протївнїчїї чєї де пѣрзрѣа аї нѣмєлї крєщїнєск, ар фї кѣзѣт вїтєцєщє
 дн кѣмпѣл де ла Мохачї, ми дн днпрозіреа ачєєа, тоцї ар фї фѣдїт карє днкотро, тѣ пре
 нѣмїта сора поастрѣ, карєа ера преа грєѣ дєтѣнатѣ де преа амара кѣдєреа върватѣлї
 сѣъ, ми маі дєссѣлєцїтѣ, о аї срѣат аша де възрєсѣ, ми о аї чїнєтїтѣ, кѣт чєа таре
 лѣздѣ де кредінчїошїре, де тѣрїє ми де сѣтѣорнїчїє аї кѣпѣтат, де карєа фїїнд пої пор-
 нїцї дѣлѣ ачєєа, кѣнд по ам днкоронат Країѣ Унгарїєї, те ам фѣкѣт Еклїсархѣ вїсєрїчєї

din Алба-Кръваски, ши те ам нѣмърат дн рѣдѣл Секретаріѡлор ши Консіліаріѡлор пострі.

„Іаръ прекъм аѣ фост кредіціѡшіреа та неклінтѣ кѣтръ нѣмѣта преа днсеріната Кръваса Маріа, аша аѣ фост ши бѣнъ воіѡца еі, токма не нѣтѣкать суре тіне, кѣчѣ дѣкѣндѣсе din Унгаріа, нѣмаі пре тіне зѣл те аѣ алес дінтре тоѡї Унгаріѣ, де те аѣ дѣс din vederea содожрѣлор, ши а мінѣлѣтѣѡлор челор дін лѣнѣтръ, кѣ сіне дн Белѡїѣ дн слѣжба са, кѣнд с'аѣ кіемат де Азгѣстѣл Амѣнѣратѣл Карѡл V Домѣл, ши преа ізбітѣ фрателе пострѣ ла окѣрѣмѣреа маі мѣлѡр цѣрѣ, ши те аѣ авѣт мѣртѣрѣе ши аѡісторіѣ не-казѣрѣлор ши грѣжѣлор еі, челор маі дін пѣнѣте. Іаръ дн Белѡїѣ аша те аї нѣртат, кѣт пре тіне немернѣкѣл тоѡї те аѣ ізбіт ши чінстѣт, ши чеї маі марѣ ши чеї маі мѣчѣ оа-менѣ. Оаменѣ чеї днвѣѡцѣ с'аѣ мѣратѣ де маре днвѣѡѣтѣра та, де шѣнѡца лѣмѣлор гречѣщѣ ши лѣтнѣщѣ, ши де дндѣмѣнѣреа де а скрѣе ши ораторѣше ши поетѣѡѡе.

„Ши нѣмѣта преа днсеріната сѡра поастрѣ, нѣ фѣрѣ де прѣчѣнъ аѣ днрѣдѣт ѡіе сѣ те депѣртеѣ де кѣртеа еі, тотѣши дндѣмѣнѣтѣ де мѣрѣмеа трѣвѣлор, каре ле авеа кѣ пої, ши нѣ кѣтеза а ле днкрѣдѣнѡца алѣѡа, те аѣ трѣмѣе сол ла пої, дн карса време, фѣнд кѣ аѣ фост онѣ сѣ рѣмѣнѣ маі дндѣлѣнѣг дн кѣртеа поастрѣ, пої сокотѣнд ши кредіціѡ-шіреа та, кареа о аї арѣтат нѣмѣтеї Доамѣеї Кръвесеї дн челе маі марѣ лѣкрѣрѣ ши прѣмежѡїї, ши сѣргѣнѡца, евлавіа, днвѣѡѣтѣра, дндѣлѣнѣчѣзѣнеа ши дндѣмѣнѣреа та ла тоа-те, каре дн тоате фѡптеле тале стрѣлѣѡчеа, пре тіне те ам фѣкѣт де одѡтѣ ши Епѣскоп Загравѣеї ши Канчеларѣѣ поѣѣ, вѣкѣрѣндѣсе ши днѣтѣрѣндѣ лѣкрѣл ши преа ізбіта сѡра поастрѣ.

„Іаръ тѣ кѣт де віне те аї нѣртат, дн дерѣгѣторѣе ачѣстеа, ши де кѣтѣ бѣнъ во-інѡѣ а поастрѣ те аї фѣкѣт вѣрдѣнѣк, де аѡѡѡ днкѣ дѣстѣл се веде, кѣ пої ачѣеа чѣн-сте ам дат ѡіе, каре Країѣ нѣ о даѣ алѡра фѣрѣ нѣмаі челор че сѣнѣт дін сѣнѡцеле лор, сѡѣ сѣнѣт де неамѣ, ши дерѣгѣторѣе преа маре, адеѣл кѣ те-ам воїт нѣлѣнѣѣ преа ізбітеї фѣїчеї поастре Іоанѣеї чеї маі пре зрѣтѣ нѣскѣте, ка сѣ о ѡї сѣнѣт ана дін вѡтеѣл, ка легѡт фѣнд кѣ кѣметѣрѣа ачѣаста, преа ізбіѡлор прѣпѣлор пострі днкѣ ачѣеа днкрѣдѣн-ѡшіре ши драѡсте сѣ ле-о арѣѡї, каре о аї арѣтат поѣѣ ши преа ізбітеї мѣѣреї поа-стре, преа днсерінатѣеї рѣнѡсѡтеї Доамѣеї Анѣеї, дѣспре кареа шѣм, кѣ іарѣши аѣ фост кѣ преа бѣнъ воінѡѣ кѣтрѣ тіне нѣрѣреа, кареа кѣм кѣ о веї фѡѡе кѣ осѣрдѣа, аї арѣ-тат кѣ фѡпта дн преа марѣ лѣкрѣрѣ ши прѣмежѡїї.

„Нѣнѣтрѣ кѣ мерѣнд пої дін Бохеміа ла ресѡѡїѣл дін Саксоніа, ка сѣ не днпреѣ-нѣт кѣ Азгѣстѣл Амѣнѣратѣл Домѣл ши фрателе пострѣ, ка сѣ демѡліт пре рѣсѣрѣтѣ-торѣї ши прѡтѣвнѣчѣї лѣї ши аї пострі, сѣ дѣсрѣдѣчѣнѣт сѣктеле челеа венѣѡѡсе але еретѣѡлор, ши сѣ стѣнѡѡем тѣчѣзѣнѣї рѣсѡѡїѣлѣ дін Цѣрманіа, прѣтѣтѣндѣнѣса аї фост де фа-ѡѣ, ши аша те аї нѣртат днпѣнѣтеа нѣмѣтѣлѣї Домѣлѣї дннѣрат, днпѣнѣтеа поастрѣ ши днпѣнѣтеа преа ізбіѡлор фѣїлор пострі, а преа днсерінаѡїлор Прѣнѡїлор, Архѣповѣѡѣтѣорѣ-лор Австрѣеї, Максѣмѣліан ши Фердѣнѡнд, дінтре каре зѣл повѣѡѡѣа ошѣле днпѣрѣтѣщѣї, чѣлѡлѡлѣт але поастре, прекъм с'аѣ кѣвенѣт зѣнѣї вѣрѣват сѣргѣѡторѣѣ, бѣнѣ ши кредіціѡсѣ.

Къ ачешаші стърсінцѣ аї фост шї дп ашезараа рескоалелор дпн Бохеміа, дѣпъ сѣвршітѣ чєл порокас ал харцѣлѣ дпн Саксоніа.

„Дрепт ачєєа дѣпъ чє ам дѣвїне не врѣжташїї пострі, ам дѣпѣкат Церманїа, шї не ам дѣтѣрнат дпн Ънгарїа, пре тїне дпн скаднѣл Епїскопїєї Заграбїєї, дп кареле кѣ преа марє лѣздѣ аї шєзѣтѣ, те ам пѣтатѣ ла Епїскопїа дпн Агрїа, карєа се чїнстєще дѣдатѣ дѣпъ Мітрополїа цѣрїєї, сокотїнд кѣ дѣпъ времїле ачєлєа се кѣвїне вѣртѣтєї шї тѣрїєї талє, ка прєкѣт аї фост пѣрташѣ стѣрданїєї поастрє, аша сѣ аївї чєва поѣ фолос шї дпн вїрїнцєлє поастрє, пѣпъ кѣнд те вом пѣтєа дѣпдодовї шї дѣкѣрка кѣ маї богатѣ грацїа поастрѣ, карєа тот деазна о вєї авєа де ла пої.

„Дарѣ кѣ пѣ пѣмаї дп тїне, чї шї дп фамїліа та, шї дп рѣтѣшїцєлє талє сѣ кѣстє семѣл драгостєї поастрє чєї спрє тїне, пої дпн осєвїтѣ грацїа поастрѣ, шї дпн воїтѣ пѣкарєа іпїмєї поастрє: дѣтѣїѣ пре тїне, Ніколає Олахѣл, карєлє аї авѣт татѣ пре Стефан Олахѣл, тѣмѣ пре Вѣрвара Часар, шї прїн тїне пре феїорїї фратєлѣї тѣѣ чєлѣ дѣлчє шї репосат Матєѣ (карєлє пѣпъ кѣнд аѣ трѣїт, прєкѣт сѣ спѣне поѣ, ка шї вѣрват тѣрїт, шї чїнстє аѣ пѣртат цїздекатѣл кѣрєск ал Орѣцїї шї прєфектѣра сѣрїлор дпн Ардєал) пре Тома шї Міхаїл, шї пре фїка Анна Олахїєї, ашїшдєрєа пре сѣрорїлє талє чєлєа дѣлчї шї пре вѣрвациї лор: адєкѣ пре Ърєѣла, карєа акѣма є тѣрїтатѣ дѣпъ Георгїє Бона, шї пре Елена, карєа арє вѣрват пре Ніколає Олоз, шї пре феїорїї Ърєсїлєї пре Ніколає Часар, пре карєлє дп арє дпн вѣрватѣл чєл дїптѣїѣ Хрїстофор Часар, шї пре Георгїє Бона, карєлє арє татѣ пре Георгїє Бона, пре тїне адєкѣ Ніколаєї шї прїн тїне пре пѣмїтєлє талє сѣрорї, кѣ вѣрвациї лор, пре пєпоцїї тѣї пре тоцї, шї фїєцє-карє прѣпк ал лор, шї пре тоцї шї пре тоатє, карїї шї карє сє вор пѣщє пре лєцє дїптрѣшїї шї дїптрѣшїєлє вѣ дѣтѣрїт, шї кѣт єстє опѣ кѣ пѣтєрєа Крѣїаскѣ, карє о авєт дпн мїла лѣї Дѣмнєзєѣ, ка Країєл Романїлор, ал Ънгарїєї, ал Бохемїєї ш. ч. кѣ поѣ воїєрїє вѣ дѣрѣшїт, шї прїн дѣрѣрє поѣ вѣ дѣт тоатє подоабєлє прїн лєцїєрїлє, словозєнїлє, скѣтїнцєлє шї кѣдїнцєлє чєлє стѣтѣмошєї, алє воастрє шї алє воїєрїтєї пєшцєї, карє лє аї прїмїт тѣ де ла пѣмїцїї стѣтѣмошї тѣї, шї кѣ карє трѣєск шї сє фолосєск шї алцї повїлї дпн сѣнтѣ дѣпѣрѣцїа Романїлор шї дпн Крѣїмїлє Ънгарїєї, Бохемїєї шї алтор цєрї алє поастрє, де ла а патра сѣтѣнцѣ шї дєсрє татѣ шї дєсрє тѣмѣ пѣсѣвцї, шї врем ка повїлї ка ачєцїа сѣ вѣ зїкѣ, пѣтєаскѣ шї авѣт пѣрѣрєа тоцї шї фїєцє карє, пѣкар де чє кондїцїє, дѣлѣцїтє, стат, трєаптѣ шї дєрєгїторїє вор фї.“

Ачї апої скрїє цїмїрїєл карє л'аѣ дат фамїлїєї лѣї Ніколає Олахѣл кѣ асєтєпарє ла вѣртѣцїлє лѣї, дѣпъ ачєєа іарѣшї зїчє:

„Аша сѣнт дѣчєпѣтѣрїлє тѣтѣрор пєатѣрїлор чєлор преа лѣздатє, дѣтрє карїї Ротѣшїї, пєатѣл тѣѣ пѣ сѣнт чєї маї де пре зрѣтѣ, дєсрє карїї сѣ шїє кѣ сѣнт прѣсїцїї дпн Рома, Доампа шї Стѣпѣна дѣпѣрѣцїїлор, шї с'аѣ ашезат дѣптр'о партє а Дакїєї чєї преа богатє, карєа сє зїчє цєара Мѣнтєпєаскѣ саѣ Валахїа, ка сѣ апєрє цїпѣтѣл Романїлор де пѣвѣлїрїлє протївнїцїлор дпн вєчїнї, де зндє акѣма дѣпкѣ Романї сє кїатѣ

дн лімба са. Днікорнѣл (din dimiriş) дрептѣ ачеса, днсеамтѣ повлітатеа неамѣлѣ ші де одатѣ ші істепімеа, кѣчі че есте аспріме дн феарѣ, дн ом ачеса есте тѣрїме, де каре е вестїтѣ віца Ромѣнеаскѣ, маїка Ценерарїлор челор маї вестїці, дїнтре карїї есте ші Іоанн Хсїаді татѣл марелї Країлї Матїашѣ, ші чеї де пре тїмпѣл лї маї марїї тѣ.“

Дѣпѣ че аѣ дншїрат ачі, знде ші кѣм сѣ се фолосеаскѣ кѣ Цїмїріл зїче:

„Аша дарѣ нїчі зн ом сѣї фїе словод а кѣлка декретѣл ачеста, саѣ де л'ар кѣлка чїнева, сѣ шїе кѣ тѣнїа поастрѣ о ва сїмїці, шї ва плѣтї о сѣтѣ шї зече марче де асп кѣрат, цїзпїтате фїскїлї пострѣ шї цїзпїтате челї че ва фї вѣтѣмат. Ба че е маї тѣлѣ, тоате ачестеа ле дѣмѣ, дѣрїм шї орїндїм прїп ачестеа каре сѣнт дн тѣрїте кѣ дндїлїката печетеа поастрѣ. Дат дн Пожонѣ прїп тѣнїле Преач. дн Хс. Пѣрїптелї шї Домнїлї Петрѣ де Варда Архїепїскопїлї Стрїгонїлї ш. ч. дн ашл Домнїлї 1548 ал крїтїлор поастрѣ а Романїлор 18, а челор лалте 22, дн 23 Ноемврїе.“ Ачеста е дїпломатѣл чел вестїт.

Іарѣ преа вестїтѣл Енгал³⁾ скрїе ла ашл ачеста прекѣм зрмеазѣ: „Дѣпѣ дої ані (зїче хронїка лї Фїлїпх, шї ачеста аѣ фост дн ашл 1548), аѣ венїт воїерїї чеї прївеці дн Ардеал кѣ оасте шї с'аѣ вѣтѣт кѣ Мірчеа Водѣ шї тѣлїці воїерї аѣ кѣзѣт, пен-трѣ пїлдѣ аѣ кѣзѣт вїстїерїл Ддрїще шї Банїл Теодосїе, шї аша с'аѣ дн тѣрїт Мірчеа Водѣ дн Домнїе.

¹⁾ Kollar ad Calcem Operis Nicolai Olahi „Hungaria et Athila“ p. 228. seqq. ²⁾ Engel in Hist. Valach. Part. 1. p. 217.

Ашл 1550. Історїа ашлї де акѣм аналїї бесерїчїї дн Брашовѣ¹⁾ аша о спнїѣ. „Дн ашл 1550 Еліа Воеводѣл Молдовеї кѣ Тѣрчїї аѣ пѣвѣлїт дн Секзїме.“ Чевашї маї пре ларг ворбеск деспре ачеста аналїї Секзїенецї²⁾ кїнд зїк: „Дн ашл ачела Доамна Крїаса аѣ порпїт пре Тѣрчї, шї Баша дн Бѣда аѣ венїт пѣлѣ ла Іліа дн цїос де Дева атѣлї аѣ дн трат дн Ардеал шї Мѣntenїї, дарѣ і-аѣ вѣтѣт, шї Баша дн Бѣда аѣ фѣцїт.

„Де кѣтрѣ Тѣлмачї аѣ венїт дн Харотсек Еліа Воеводѣл Молдовеї, шї аколо тѣлїт аѣ арс, прѣдат шї робїт, шї лѣнд Херманѣл шї Прастарїл тѣлїт гроазѣ аѣ фѣкѣт, дн рѣсеїлїл ачеста аѣ перїт Стефан Шандор сѣнт Нергеш, шї аша с'аѣ дн тѣрлат Ромїнї дн Чїк.“ Ашїндереа скрїе Ісванфї³⁾.

Дарѣ маї кїар ворбеше преа вестїтѣл Енгал⁴⁾ скрїїнд: „Дн ашл 1550, іаршї віне днїпте дн історїа Ардеалїлї Мірчеа Ш Домнїлї Мѣntenеск. Адекѣ дн ашл ачеста с'аѣ рѣдїкат Георгїе Мартїнѣсїе саѣ Монахѣл шї аѣ дн кѣнїцїрат дн Бѣлградѣл Ардеалїлї пе Крїеаса Ісавела, шї пре фечїорѣл еї Іоанн Сїїїсмїнд шї пре Мїнїстрѣл лор Петрѣ Петровїчї. Тѣрчїї с'аѣ гѣтїт сѣї словодѣ пре еї дн днїкїдереа ачеса, шї Каїсан Баша дн Бѣда аѣ лѣат порѣпкѣ сѣ факѣ ачеста. Планїл аѣ фост фѣкѣт ка Тѣрчїї сѣ пѣвѣлеаскѣ дн Банат; Молдовенїї сѣ віпѣ пре ла Брашовѣ шї Сїбіїѣ, іарѣ Мѣntenїї сѣ треакѣ пре ла Тѣрнїл Ромѣ, шї аша стрїпгїндѣсе кѣ тоцїї ла Сас-Сеवेशѣ, де аколо сѣ шеаргѣ дн-трѣ аїїсторїѣ челор дн кѣнїцїраці шї дн кїшї. Чї Георгїе Мартїнѣсїе аѣ фѣкѣт алт план

дипротива ачествѣ; кѣчи динтъѣ аѣ вѣтѣт пре Молдовені ла Мърѣнѣ-Оторхеѣ, дарѣ аша кѣт Молдовені н'аѣ сѣмѣт пердереа лор, нентрѣ кѣ диторкѣндѣсе аѣ прѣдат Сексимеа (ші деара Бърсеѣ дѣнѣ Ісванѣ) кареа маѣ нѣлт аѣ фост де кѣт де ар фѣ дѣвѣнс еѣ маѣ пѣинте. Дѣнѣ ачееа асѣпра Мѣntenілор ла Търѣнѣ Рошѣ пре Іоанн Кендеѣ, шѣ пре Ладіслав Хрденѣ (кѣт скрѣ Ісванѣ, нѣ пре Іоанн Кемені, шѣ Кендеѣ) аѣ трѣмѣ Мартѣнсѣе; чѣ Мѣntenі дѣделегѣнд де диторчереа Молдовенілор, еѣ дѣкѣ с'аѣ дѣтърнат, оастеа Търчеескѣ че ста ла Дева, дѣкѣ с'аѣ грас дѣпоѣ, шѣ чеѣ дѣн Бѣлград аѣ рѣмасѣ аколо дѣкѣшѣ.¹⁾

Дѣ поте апоѣ зѣче тот ачелашѣ Енѣел: „Волѣганг Бетлен, зѣче, кѣ диторкѣндѣсе Мѣntenі лѣ с'аѣ дат о вѣтаѣе, дѣ кареа аѣ нѣкат 5000 де Мѣntenі.“ Чѣ кѣт поате фѣ ачееаста? кѣнд Мѣntenі дѣнѣ кѣт скрѣ Ісванѣ²⁾, н'аѣ фост маѣ нѣлѣ дѣрѣ нѣмаѣ 4500 де зѣнде се веде кѣ грешѣнѣ Бетлен дѣмѣрѣнѣ кѣ преа вестѣлѣ Енѣел.

¹⁾ Annales Templi Coronensis ad h. a. ²⁾ Annales Siculici ad hunc annum. ³⁾ Istvanfi Lib. 16. p. 295. et Lib. 17. p. 322. ⁴⁾ Engel in Hist. Valach. Part. 1. p. 217. ⁵⁾ Istvanfi Lib. 16. p. 295.

А нѣл 1551. Георгіе Мартѣнсѣе саѣ Монахѣл, Епѣскопѣл чѣл лѣтѣнескѣ ал Орѣзѣи марѣ, крѣдѣнѣчѣоскѣ чѣл фѣдѣрнѣк ал Краѣлѣл Іоанн Заполѣа шѣ тѣторѣл чѣл крѣд ал лѣ Іоанн Сѣісіемѣнд фѣлѣлѣ крѣескѣ, зѣтѣндѣшѣ де дѣторѣа чѣеа понѣаскѣ дѣкѣ дѣ анѣл трекѣт се скѣласѣ асѣпра клѣентѣлѣ сѣѣ Іоанн Сѣісіемѣнд, шѣ а тѣне-са Крѣіесѣ Ісабелѣ, шѣ дѣченѣсе а се дѣделѣе кѣ Краѣлѣ Фердѣнѣнд I дѣ вѣнзарѣа Ардеалѣ, кареа о аѣ шѣ сѣвѣршѣт дѣ анѣл де акѣт, кѣчѣ зѣк аппалѣ Сѣкѣенѣшѣ¹⁾. „Дѣ дѣмѣнѣка дѣнѣ преа-сѣпта Трѣіцѣ Георгіе Монахѣл аѣ дѣкѣнѣісѣрат іарѣшѣ Бѣлградѣл шѣ дѣнѣ 12 зѣле л'аѣ шѣ лѣзат, дѣлѣдѣл Франѣскѣ Хорват. Акѣтѣа аѣ адсе дѣ деарѣ пре Іоанн Бапѣста Касѣалд кѣ Немѣцѣи шѣ Спанѣолѣ. Крѣіеаса Ісабелѣа дѣ Кѣлѣжѣ-Мѣлѣцѣрѣ аѣ дат деара Краѣлѣл Романѣлор шѣ о аѣ дѣслегат де крѣдѣнѣчѣосѣрѣа кѣ кареа ера дѣтоаре фѣлѣлѣ сѣѣ. Спре маѣ марѣ а лѣкрѣлѣл тѣртѣрѣе, пре Анна фѣта Краѣлѣл Романѣлор о аѣ фѣлѣдѣсѣт нѣсѣере Краѣлѣл Іоанн Сѣісіемѣнд. Дѣнѣ ачееа Крѣіеаса Ісабелѣа аѣ епѣт дѣн Ардеал, дѣмѣрѣнѣ кѣ фѣлѣл еѣ, шѣ аша аѣ рѣмасѣ неатѣлѣл дѣ деарѣ. Търѣчѣи аѣ дѣкѣнѣісѣрат Тѣнѣшоара, аѣ лѣзат шѣ Лѣпова, кареа іарѣшѣ о аѣ лѣзат дѣпоѣ Георгіе Монахѣл дѣ 5 Ноѣмѣрѣе дѣн анѣл ачѣста.“

Ардеалѣл л'аѣ лѣзат Краѣлѣ Фердѣнѣнд I дѣнѣ лѣгѣтѣра, кареа о ам адсе еѣ ла дѣнѣ 1538. Тотѣшѣ Георгіе Мартѣнсѣе нѣ се поате анѣра де нѣкатѣлѣ вѣнзѣрѣи, кѣчѣ трѣзѣа сѣ цѣнѣ лѣнѣ Іоанн Сѣісіемѣнд маѣ нѣлт де кѣт лѣнѣлѣ Фердѣнѣнд, чѣ ел алѣта авеа дѣ ван, прѣкѣт се ва арѣта акѣшѣ. Ла лѣзареа Ардеалѣлѣ, прѣкѣт аратѣ Стефан Катона¹⁾ аѣ трѣмѣ Краѣлѣ Фердѣнѣнд дѣ 29 Мартѣе дѣн анѣл 1551 пре Тома Надѣждѣ нѣдѣкѣторѣлѣ крѣіескѣ, пре Андреѣѣ Вѣторѣи шѣ пре Барѣнѣл Сѣісіемѣнд Херберѣшеп, кѣрѣора лѣ аѣ фост порѣнѣт, на дѣделегѣндѣсе кѣ Георгіе Монахѣл, сѣ трагѣ дѣ парѣеа са шѣ пре Домнѣи Ромѣнѣшѣ, чѣ порѣнка ачѣаста а о дѣплѣнѣ нѣ лѣ с'аѣ сѣетѣт, кѣт се ва арѣта ла анѣи вѣторѣи.

Георгіе Мартѣнсѣе саѣ Монахѣл, прѣкѣт тѣртѣрѣескѣ тодѣ історѣчѣи, іарѣ маѣ алѣсѣ

Възши аѣ, къ Мiron скріе, къ Еліа II аѣ лѣсат Domnia Молдовеі фрателѣи съѣ лѣи Стефанѣ VIII, дн анѣл de ла Adѣм 7059, іарѣ de ла Xc. 1551 дѣпъ Паши, ші къ Еліа II тот дитрѣ ачела ан аѣ арс Брацлавѣл, че вреа аша дарѣ преа вестітѣл Енгал⁸⁾ кѣнд скріе аша: „Стефан фрателе лѣи Еліа дн анѣл 1552 ашишдереа с'аѣ дат пре сине спре дїстердѣрї ші тїрѣніе, ші авѣнд рївал пе Петрѣ (Александрѣ) Лѣпшїнеанѣл с'аѣ оторѣт дн анѣл 1552 — — — ачєаста аѣ фост прїчина, de Стефан п'аѣ domnitѣ маї мѣлт de дої ані, ші 4 лѣні; чї компѣтѣл ачєаста ал лѣи Мiron дѣпъ алдї історїчї, пѣ се веде а фї дрепт. Мiron зїче къ Еліа аѣ арс Брацлавѣл дн анѣл 1550, дарѣ історїчї Лешєдї, пѣн ачєаста ла анѣл 1551. Волфганг Бетлен дикѣ Еліа пѣмѣще пре Воеводѣл кареле аѣ пѣвѣліт дн Ардеал дн анѣл 1552.“ Еѣ зїк, къ пѣ пѣмаї Бетлен чї ші Істванфї пѣмѣще Еліа пре Воеводѣл Молдовеі, кареле аѣ пѣвѣлітѣ дн Ардеал, дарѣ пѣвѣліреа ачєеа а лѣи Еліа с'аѣ днтѣмплат дн анѣл 1550 кѣпї с'аѣ арѣтат аколо, пентрѣ къ ші дѣпъ Орїховїе⁹⁾, Еліа с'аѣ тѣрчїт дн анѣл 1551, ші аша дн анѣл 1552 п'аѣ пѣтѣт фї Domn Молдовеі, чї аѣ фост фрате-сѣѣ Стефан VIII, ші de аѣ пѣвѣліт Молдовенїї дн Ардеал, ші дн прїтѣвара дн анѣл вїторїѣ, кѣм с'ар кѣлѣце дн Істванфї¹⁰⁾, пѣвѣліреа ачєеа с'аѣ фѣкѣт сѣпт Стефан VIII, пре кареле Істванфї ші Бетлен л'аѣ местекат къ Еліа II. Грешєще дрепт ачєеа преа вестітѣл Енгал, къ арѣпкѣ лѣи Мiron, че ел п'аѣ скріе, адекѣ къ зїче, къ Мiron пѣне прада Брацлавѣлї ла анѣл 1550 кѣнд ел ачєеа дикѣ къ дндойтѣ пѣмѣраре de ані о пѣне ла анѣл de акѣм, дѣпъ кареа пѣпере а лѣи Мiron есе ші тїмпѣл Domnieї лѣи Стефан VIII чел de ел днєшїнат, маї вѣртос de веї сокотї ші тїмпѣл цїсрѣмѣлѣлї лѣи Александрѣ IV че'л воїѣ адѣче ла анѣл вїторїѣ.

Дѣпъ аналїї весеречїї дн Брашовѣ¹¹⁾ дн анѣл ачєаста 1551 аѣ тѣрїт шї Стефан Маїлат дн Царїград дн ровїа Тѣрчїлор.

¹⁾ Mss. Annales Siculici ad h. a. ²⁾ Stephanus Katona ad annum 1551. ³⁾ Istvanfi Lib. 17. ⁴⁾ Engel in Hist. Valach. Part 1. p. 217. seq. ⁵⁾ Samuel Köleseri in Auraria Romano-Dacica cap. I. Nro. 17. ⁶⁾ Constans Miron in Ms. Valachico cap. 45. ⁷⁾ Stanislaus Orichovius in Annalibus ad ann. 1551. ⁸⁾ Engel in recetiore Hist. Mold. p. 191. ⁹⁾ Orichovius l. c. ¹⁰⁾ Istvanfi Lib. 17. p. 322. ¹¹⁾ Annales Templi Coronensi ad ann. 1541.

Анѣл 1552. Пѣвѣліреа Молдовенїлор дн Ардеалѣ, дєспре кареа с'аѣ фѣкѣт помєпїре ла анѣл трекѣт, пѣ с'аѣ днтѣмплат прїтѣвара, чї дн лѣна лѣи Ізліе дн анѣл ачєаста 1552, пентрѣ къ атѣпчї аѣ лѣат Стефан VIII порѣпкѣ de ла Сѣлтанѣл сѣ дитре дн Ардеал, кѣнд вѣтеа Тѣрчїї Тїмїшоара, іарѣ Тїмїшоара о аѣ лѣат Тѣрчїї, дѣпъ кѣм скріе Тѣан¹⁾, дн лѣна лѣи Лѣгѣст, ші маї пїаїнте de че аѣ дитрат Стефан къ 40,000 de Молдовенї шї Тѣрчїї, de аѣ прѣдат Сѣкѣїмеа, ші цєара Бѣрсеї. (кѣм скріе шї Істванфї²⁾ кареле грешєще пѣмїнд Еліа пре Стефан VIII, кѣм с'аѣ арѣтат ла анѣл трекѣт), дарѣ de ла Брашовѣ с'аѣ вѣтѣт днаної Стефан VIII прїп цєнерарїї лѣи Касталд, ші аї лѣи Андреїѣ Баторї Воеводѣлї Ардеалѣлї, челѣи de Фердинанд I пѣс.

Дѣпъ че с'аѣ днтѣрнат дн Ардеал Стефан VIII, і с'аѣ днтѣмплат зчїдереа; кѣчї скріе дєс-

пре дънса Оріховіе') прекъснѣ зрмеазъ: „Дитре тіраніи Молдовенещі Стефан Фечіоръ ачелъзіа Петръ, пре кареле л'аѣ бѣтѣт Іоанн Тарповскі ла Обертін (дн авъл 1531) ші брателе лѣ Еліа, деспре кареле с'аѣ арѣтат маі 'напте (ла авъл 1551) къ с'аѣ тѣрчіт, аѣ фост чел маі къмпліт тіран; къчї примінд Domnia de ла брателе съѣ, тот феліа de тірніе аѣ пѣтрат, не лъсѣнд вре-зна — — — — — ші диттѣрінд дін зі дн зі тірніа, нічї трекънд вре о чепартъ, дн каре съ нѣ кінваскъ пре чинева, аѣ фѣціт лѣкзиторіи Молдовеі, ші дитре дѣнші маі тѣлці воіері de Диванѣ дн Полоніа, ші аѣ примітѣ арме дн оастеа крѣаскъ, пре карі дн тот тіпъл вреа съ'ї айбѣ тіранъ, ка съ'шї сатѣре ініма къ вчідереа лор. Ера тріміс дн авъл ачеста de Крайъ (Сіцістмънд Азгъстѣл) ла Соліман ка съ'їноіаскъ легѣтѣрїе Валентін Дембїцкі кастеланъ дн Діенценс, вѣрват харнік — — — — — пре ачеста аѣ вѣрт Стефан съ'ї пріндѣ дн Колт, ші съ'ї нѣл словоадѣ, пѣнъ кънд нѣ'ї ва да крайъ пре тоці чеї фѣціці, чї фѣтѣл ачеста с'аѣ облічїт de солъ, ші ел с'аѣ дитѣрнат дн Краковїа лѣсѣнд солїа. Стефан вѣзѣнд къ нѣ'шї поате плїні пофта, ш'аѣ вѣгат дн інімѣ съ'ї о-тоаре тот Диванъ, ші дѣнъ пілда брате-съѣ съ'ї се тѣрчаскъ ші ел; ші съ'ї вѣндѣ деара ла Тѣрчі, дитрѣ деизнѣдѣдѣіреа ачееа ш'аѣ адѣсѣ даскалі, ші дозѣ кѣрве de ла Тѣрчі, ка нѣрѣреа съ'їе лѣнгѣ дънса, de каріи амѣціндѣсе дн зі дн зі, спорїа дн обїчеї-рїе Тѣрчещї.“

Дѣнъ ачеста преа прелънг скріе Оріховіе, къ воіеріи чеї фѣціці с'аѣ рѣгат de Ніколае Сіеніовскі префектѣл оцілор крѣїещї дн Рѣссїа, съ'їе лѣ фїе дитрѣ ацісторїѣ, ка съ'їшї поатѣ нѣне Domnѣ пе Петръ Кѣлчїарїа (Pincernam) Молдовеі, кареле ера de фѣцѣ дн оастеа Крѣаскъ, ші къ Сіеніовскі, ле аѣ ші фѣгѣдѣїтѣ, че аѣ черѣтѣ, ші аѣ венїт къ оастеа пѣнъ ла Ністрѣ. Апої зїче: „Дитрѣ ачееа днціїнѣндѣсе деспре воїа лѣ Сіеніовскі Молдовенїи, с'аѣ днцелес къ чеї че ера дн оастеа крѣаскъ, аѣ нѣс термін кънд съ'ї о-тоаре пре тіранъ — — — ші ле-аѣ слѣціт порокъл, пентрѣ къ афлѣнд тіранъл то-дрѣл ачеста, de а перде тот Диванъ, ка съ'ї кіеме пре тоці ла оспѣцѣ кѣтрѣ сѣршїтѣл лѣ Азгъст. ші аколо дн оспѣцѣ съ'ї о-тоаре, еї аѣ дитрекѣт зїоа нѣсѣ ші фѣтѣл лѣ. Къчї афлѣнд пре тіранъл ла рѣл Прѣтѣлї, знде терсесе съ'ї се десперде къ кѣрвеле, нѣмаї къ 17 пѣзиторї, ші тінзѣндѣшї кортѣл лѣнгѣ рѣѣ, dormїа поаптеа къ кѣрвеле, аѣ дат престе ел, ші аѣ днченѣт а'ї сѣцета, кареле децентѣндѣсе дн сомнѣ прїн ларїна пѣзиторїлор, дѣнъ че аѣ фѣціт ачещеа, таре с'аѣ апѣрат днпротїва челор че пѣвѣлісе престе ел, пѣнъ кънд аѣ смѣлт Молдовенїи кортѣл, дн кареле вїне се апѣра, атнчї аѣ днченѣт а се рѣга съ'ї іерте, ші съ'їа азрѣл каре'ї аеа ла ел, дарѣ педнчетѣнд воіерїи, кънд маї тѣрїа de ранеле челе тѣлте, аѣ стрїгат: оморѣцїтѣ дарѣ! Капъл лѣи чел тѣт воіерїи іарѣшї л'аѣ кѣсѣт ла трѣп, ші л'аѣ трїміс de л'аѣ днгронат лѣнгѣ татѣ-съѣ фѣрѣ de проход, към се кѣвенїа знѣї тіран.“

Дѣнъ че с'аѣ оморѣт Стефан VIII дн кареле с'аѣ сѣршїт сѣтѣнѣа вѣрѣтеаскъ а Домнілор Молдовеі челор маї дн 'напте, скріе Оріховіе маї днколо, къ 300 de воіерї днпре чеї че аѣ оморѣт пре Стефан, аѣ терс ла Сіеніовскі, ші днпрезѣнъ къ чеї че

ераѣ дн, оастеа крѣеаскъ, де поѣ аѣ черът де ла дѣнска съ ле деа Домнѣ пе Петрѣ Лѣ-
пшпеанѣя, пре кареле лі л'аѣ ши дат, свѣт цѣръмъитѣя чѣл воѣ адъче акъм дѣн До-
гѣя, чѣ нѣ тоцѣ воіерѣ венѣсе ла Сіеніовскѣ, къчѣ Стърза ши Могила, къ маѣ тѣлѣ алцѣ
рѣтѣсесе днапоѣ, карѣ дѣшељндѣсе де Доамна Елена нѣта лѣ Стефан, аѣ алес Домнѣ
дн локѣ лѣ пре Жолдеа, кареле логодѣсе пре Домница Рѣксанда сора лѣ Стефан. А-
чеаста дѣцелељндѣво Сіеніовскѣ Полоњѣя, ши Монокѣ Молдовеанѣя, карѣ фѣсесе трѣмѣши дѣ-
трѣ дѣтѣмѣнареа лѣ Стърза ши а лѣ Могила, ши ачелоралалцѣ воіерѣ че рѣтѣсесе ши
се ащента ши еѣ, аѣ стат пе лок, ши аѣ трѣмѣс патрѣ воіерѣ, съ вадѣ, пентрѣ че нѣ
вѣн чѣѣ ащентадѣ, іарѣ еѣ, аѣ трѣмѣс пе ачѣѣ патрѣ воіерѣ ши і-аѣ фѣрѣкат дн обезѣ. Дрѣнт
ачеа Сіеніовскѣ къ Монокѣ аѣ дѣкѣцѣзрат, сатѣя Шипоте нѣмѣт, ѣнде, ера Жолдеа, къ
Стърза, къ Могила, ши къ чѣѣалалцѣ, ши пре тоцѣ і-аѣ прѣнс, ши легацѣ і-аѣ дат лѣ Пе-
трѣ Лѣпшпеанѣя Домнѣя лѣ чѣлѣ поѣ, пре кареле Молдовенѣ л'аѣ нѣмѣт Александрѣ. А-
лександрѣ IV дѣпѣ че аѣ венѣт дн скаѣнѣя церѣѣ, пре ачѣѣ прѣнѣшѣ, пре тоцѣ і-аѣ іертатѣ,
нѣтаѣ пре Жолдеа л'аѣ дѣсепнат ла нас, ка съ нѣ поатѣ фѣ маѣ тѣлѣ Домн Молдовеѣ.
Аша скрѣе Оріхонѣ історѣа ачѣаста. Іарѣ Мірон Логофѣтѣя⁴⁾ скрѣе: „дѣпѣ че аѣ нѣ-
рѣсѣт Ііашѣ Водѣ ши леѣа ши ѣеара, рѣдѣкат'аѣ ѣеара Домнѣ пе Стефан фрателе лѣ
Ііашѣ, фѣчѣорѣя чѣл маѣ мѣк ал лѣ Петрѣ (VI) Водѣ Рарешѣ, сокотѣнд къ ва сѣмѣпа
татѣя съѣ. — — — — — Стѣндѣ дарѣ ла Домнѣ Стефанѣ (VIII) Водѣ, се арѣта
спре тоцѣ плекат, ши мѣлостѣв, ши сѣлторѣѣ спре фапте вѣне, спре бесерѣчѣ невоіторѣѣ,
врѣнд къ ачѣаста съ се стѣпѣ нѣмеле чѣл рѣѣ ал фрателѣ съѣ, ши съ се дѣоіеаскъ чѣл
вѣн нѣте ал тѣтѣнѣлѣ съѣ Петрѣ Водѣ — — — ачѣаста аѣ сокотѣт, къ о ва арѣта, де
ва скоате еретѣчѣ дѣн ѣеарѣ, пре карѣ къ сѣла дѣ адъчеа ла Ортѣдоксѣе, къ пре ѣнѣ дѣн-
тре Армеанѣ, де вѣнѣ къ фѣгѣдѣсѣнѣе, пре алцѣ къ сѣла і-аѣ дѣторѣ ла кредѣнѣа чѣа а-
дѣвѣратѣ, іарѣ тѣлѣ лѣсѣндѣ Молдова, с'аѣ дѣсѣ ла Търчѣ, ши ла Полонѣ, ши дн Ардеалѣ,
чѣне дѣкѣтро нѣтеа съ еасѣ, пентрѣ ка съ'шѣ цѣпѣ леѣа. Пе проастѣ кале нѣрчесе Сте-
фанѣ Водѣ, къ ачѣаста сокотѣнд къ ва астѣпа окърѣта вѣаца фрате-сѣѣ Ііашѣ Водѣ; дарѣ
ши ел пре ѣрѣтѣ аѣ фѣкѣт фапте лѣ Дѣмнезеѣ пенљѣкѣте, ши оаменѣлор вѣтѣмѣтоаре,
ши с'аѣ порнѣт спре лѣкомѣе, ши лѣкомѣа есте нѣта тѣтѣрор рѣтѣцѣлор, къ дѣн лѣкомѣа
че авеа Стефан Водѣ, с'аѣ фѣкѣт кѣрварѣѣ; нѣ се рѣѣда де тѣерѣ къ вѣрѣадѣ, нѣ скѣпа
фете фѣчѣоаре неватѣіокорѣте, нѣчѣ цѣпѣнѣселе воіерѣлор несіліте. Дарѣ тірѣлѣа лѣ кѣт
ера де кѣмпѣлѣт? — — — — — Скрѣѣ хронѣкарѣѣ Лешѣцѣ, къ Стефан Водѣ адѣнѣсесе ла
поартѣ фѣгѣдѣсѣнд къ се ва тѣрчѣ, ка ши фрателе съѣ, ши і венѣсе фѣгѣдѣсѣнѣъ де ла дѣн-
нѣрѣцѣе, къ і се ва да дѣрегѣторѣе ла Анадол; дарѣ аѣ адѣнѣс воіерѣѣ чѣѣ рѣташѣ дн
ѣеарѣ маѣ 'напте ла чѣѣ прѣвѣцѣѣ дн Полонѣа де гроаза лѣ, ши адѣнѣндѣсе дѣтрѣ'o
поанте ла под ла Цѣгѣора, аѣ тѣят ачѣеле корѣлѣ асѣпра лѣ Стефан Водѣ, ши къ тѣлте
ране кѣпрѣнѣндѣя, л'аѣ оторѣт. Домнѣ'аѣ ачѣест Стефан Водѣ 2 анѣ, ши 4 лѣнѣ.

„Дѣспре Домнѣа лѣ Жолдеа Водѣ. Дакѣ аѣ ѣчѣс воіерѣѣ пре Стефан Водѣ дѣн сѣатѣя
тѣтѣрор аѣ рѣдѣкат Домнѣ ѣереѣ пе Жолдеа, ши і-аѣ дат Доамнѣ пе Рѣксандра фата лѣ

Петръ VI Водъ, сора лѣи Стефан (VIII) Водъ, ши де ачи аѣ пѣрчес Жолдеа Водъ пе Жижіа дн сѣс де теарѣ ла Сѣчеава, сѣ факъ пѣнта, ши аѣ терс пѣнъ ла Шиноте пре Мілеатікѣ, неавѣндѣ нічі о весте де веніреа алтѣи Домнѣ, кѣ прівеціі дін Полоніа днделегндѣ фанта че с'аѣ лѣкрат дн Молдова, дндатъ аѣ афлат тімп пе 'ндемѣнъ сѣ теарѣ ла мошііе сале, ши дндатъ аѣ кѣзѣт кѣ рѣгмінте ла Сіевскі Хатманѣ Короней, ши Воеводѣ Рѣссіей пентрѣ ацісторіѣ сѣ теарѣ дн деарѣ — — Іарѣ боіеріі чеі прівеціі дн Полоніа, аѣ рѣдікат Домнѣ пре Петрѣ Столнікѣ, скітѣндѣи пѣтеле Александрѣ (IV) Водъ кѣ порекла Лѣпѣшеанѣ, ши днделегнд кѣ Жолдеа терѣ ла Сѣчеава сѣ факъ пѣнтъ кѣ Домніа Рѣксанда, Александрѣ Водъ аѣ порнітѣ пре Мозокѣ Ворнікѣ днапте кѣ самѣ де оасте, ка сѣ пріндѣ калеа Жолдеі, кареле днтімпігндѣсе кѣ Жолдеа ла Шиноте, л'аѣ лѣат віѣ, ши дѣкндѣл лѣи Александрѣ Водъ, ачеста аѣ днсемнатѣ ла нас пре Жолдеа, ши л'аѣ дат ла кѣлѣгѣріе."

Апоі скріе Мірон ⁵⁾ кѣ Александрѣ IV, дѣнъ че аѣ днсемнат ши дат ла кѣлѣгѣріе пре Жолдеа, с'аѣ кѣзнат кѣ Рѣксанда фата лѣи Петрѣ VI с'аѣ Рарешѣ, ши аѣ авѣт кѣ дѣнса доі феціорі, пре Богданѣ ши пре Петрѣ.

Діврѣмѣнтѣл, сѣлт кареле аѣ ацістат Сіевскі пре Александрѣ IV сѣ се факъ Домнѣ Молдовеі, аша сѣнъ ла Догіел ⁶⁾: „Еѣ Петрѣ Александрѣ Палатінѣл дерілор Молдовеі ши Валахіей, чел де сѣнтъ маіестатеа Крѣіеаскѣ алес ши пѣсѣ, кѣ тоці Консіліаріі чеі маі марі ши чеі маі нічі, ши кѣ тоці сѣншіі пострі аі дерілор Валахіей, діврѣ Домнѣлѣи Дѣмнезеѣ дн сѣнта Троіцѣ зѣзіа, Дѣмнезеѣиі Вергѣрей Маріей ши тѣтѣрор сѣнцілор, кѣ тѣ дегѣ а дінеа паче де пѣрѣреа кѣ тоці зрѣтѣоріі теі Палатіні Валахіей ши воіѣ дінеа крѣдінцѣ, сѣіаль ши статорнікѣ слѣжѣт ши аскѣлтаре кѣ омаціѣ маіестатеі крѣіейі преа днсерінатѣлѣи Прінцѣлѣи Домнѣлѣи Сіціетѣндѣ Авгѣстѣ Краіѣлѣи Полоніей ш. ч. Домнѣлѣи теѣ челѣи преа тілостів ши зрѣтѣорілор лѣи, ши Консіліарілор маіестатеі сале ш. ч. ши воіѣ фі аскѣлтѣоріѣ де еі дн тоате, ш. ч. Дат ка маі дн сѣс марці днаптеа пѣщереі преа кѣратей вергѣрей Маріей дін анѣл Домнѣлѣи 1552."

Дін Діпломатѣл ачеста чеі поці четі ла Догіел пре ларѣѣ, поці ведеа ши тѣндріа Полонілор, ши вѣлѣстѣмѣл Молдовенілор, кѣ сѣзршіндѣсе сѣтѣнца овѣлѣдіторілор Молдовеі, чел поѣ Домнѣ вреа сѣ сѣншѣ пре Молдовені Полонілор, чи пѣ і-аѣ ацістат чел де сѣсѣ. Еѣ трекѣ акѣта ла історіа Валахіей, пре кареа дн задар о аместекѣ Полоніі кѣ Молдова, кѣчі ши дн анѣл де акѣт, алтѣл аѣ фост Прінцѣл Валахіей ши алтѣл ал Молдовеі; пентрѣ кѣ

Деспре Валахіа аша скріе ла анѣл ачеста Натале Комітѣл ⁷⁾: „Фіінд кѣ Мірчеа Воеводѣл Мѣнтенескѣ — афлѣнд прілеціѣ пре Радѣл (ел дн пѣтѣще Рандѣлѣ) дн ісгонісе дін Домніе, ши кѣпрінсесе сѣказѣл ачела Радѣл кареле ка зп тѣзѣл слѣціа кѣ арте денераріѣлѣи Касталд, (ел дн пѣтѣще Касталіе), аѣ черкат ацісторіѣ де ла дѣнсел, сѣ'ші рѣкѣтпѣре Домніа са, кареа дѣнъ татѣ-сѣѣ кѣ кѣдінцѣ і сѣ кѣвеніа лѣи, пентрѣ кѣ Радѣл дші вѣгасе дн капѣ, аѣ сѣ пѣарѣ вітеѣеѣе, аѣ сѣ пѣарѣ пре Мірчеа, пентрѣ кѣ

din Domnișă fâkânduse privat, атъта скитваре нѣ пѣтеа сѣфері кѣ інімѣ діреантѣ. Дрепт ачеса се сілеа съ адзкъ пре Касталдѣ, ка съ нѣл ласе пре ел чел маї пѣферічїт, кѣчї ва фї де Фердинанд шї цѣара ачеса о ва довѣнді. — Касталд і-аѣ шї фѣгѣдїт ацїстор — шї і-аѣ дат 1000 де хайдзчї шї 600 де кълреці, карїї маї дпайнте фоарте вїне се пѣртасе дпшротїва тавереї лѣї Махомет, ла ачешїа с'аѣ адѣогат зпїї, карїї дорїа съ пзпї іаръшї Domnișă пре Радѣл, шї карїї маї гата ера а перї, де кѣт а маї рѣвда тїрѣнїа; дп-делеганд ачестеа Мірчеа, ш'аѣ стрѣнс пѣтереа ла 80,000 де осташї кѣ 36 де тѣнѣрї ла Търговецї (ел дп кіамѣ Zerгонїшї), шї с'аѣ тѣвѣрѣт ла кѣмпїѣ. Радѣл кѣ тоатъ сѣргѣ-їнда нѣ ш'аѣ пѣтѣт адѣна маї мѣлїї осташї де кѣт 12,000, кареа пѣтере фїнд пѣдїпѣ, нѣ кѣтеза претенїї Радѣлїа а арѣта, кѣ че інімѣ сѣнт кѣтрѣ тїранѣл. Чї Радѣл вїне щї-їнд, кѣ маї тоатъ пѣтереа прїнцилор стѣ дп вѣсна воїнда сѣпшїлор, с'аѣ дптѣмпїнат фѣрѣ де фїкѣ. Мірчеа повѣзїа 600 де кълреці Търчешї дп фрѣнтеа вѣтїїт, пре карїї дп сокотеа а фї вѣнї стѣлпї асѣпра лѣї Іошѣ. Радѣл дѣпѣ че с'аѣ дптѣлпїт кѣ Мір-чеа, ш'аѣ дптокмїт оастеа де вѣтаїе маї вѣртос, кѣ адтїнїтрелеа п'ар фї авѣт кѣ че сѣшї цїпѣ оастеа. Мірчеа се грѣвїа кѣ вѣтаїа, ка нѣ кѣтѣва съ вїпѣ ацїсторїѣ поѣ Ра-дѣлїа, Радѣл дѣпѣ че с'аѣ порпїт ла шес, ш'аѣ дпшѣрїчїт оастеа дп дозѣ, кареа маї тоатъ ста дпн пѣшкашї; кѣнд аѣ венїт, пѣпѣ знде сѣзѣще о сѣѣатѣ, аѣ стат оастеа дпайнтеа Мірчеї кареле сокотїнд кѣ сѣнт маї мѣлїї протївнїчї, де кѣт съ зїчеа се те-шеа де дпшелѣчїзпѣ. Дрептѣ ачеса, пре аї сѣї і-аѣ стрѣнс ла олатѣ престе обїчїеїл сѣѣ, атзпчї пѣшкашї Радѣлїа, пѣащептѣнд вре зп семп де вѣтаїе, кѣ атъта гроазѣ аѣ дпчепѣт а пѣшка, кѣт тѣрѣвѣрїнд рѣндѣрїле челе дїптѣїѣ, мѣлїї Търчї аѣ оборѣт, чеїа-лалїї вѣзїнд перїреа челор дїптѣїѣ, аѣ прїнесѣ а фѣдї. Радѣл де алтѣ парте с'аѣ апѣкат де еї кѣ кълреції шї пѣдестрашїї шї стрїкѣндѣї кѣ глоанделе, і-аѣ алѣнгатѣ пре тоцї. Мірчеа с'аѣ мѣптѣїт кѣ фѣга, Радѣл с'аѣ кѣрат дѣпѣ ел, чї Мірчеа кѣ 500 де Търчї аѣ скѣнат престе Дѣпѣре, кѣзѣт'аѣ дп вѣтаїз ачеса дѣспре партеа Радѣлїа 700, іарѣ дѣ-спре партеа Мірчеї 10,000, карїї аѣ маї рѣмас аѣ трекѣт ла вїрїсторїѣ; шї Радѣл ш'аѣ кѣпѣлат іаръшї Domnișă, шї аѣ дпграт дп Търговецї кѣ таре помпѣ.“

Бревїарїл хрополодїческѣ ⁶⁾ дпкѣ зїче: „Радѣл кѣ артеле дп мѣпѣ с'аѣ фѣкѣтѣ Прїндѣ, шї Мірчеа фѣдї дп Цїрїїїѣ, че сѣѣршїт аѣ авѣт Мірчеа, нѣ съ поате щїї, пѣп-трѣ кѣ дп апѣл 1553, іаръшї сѣ пѣтеще зп Мірчеа Водѣ; дарѣ фост'аѣ ачелашї Мірчеа с'аѣ алѣл, нѣ се поате цїздека, фїнд зѣгрѣвїцї дп вїсерїка кѣрѣеї Domneșă дп Бѣкѣрешї треї Прїнци кѣ пѣтеле Мірчеа.“

Іарѣ Фїлдїх ⁷⁾ скрїе: „Дѣпѣ ачѣаста аѣ венїт Радѣл Водѣ Іїашѣ дп Țingaria, кѣ вр'о кѣдї-ва воїерї прївѣнї, шї кѣ мѣлїї хайдзчї, шї аѣ цїпѣт вѣтаїе кѣ Мірчеа Водѣ ла сатѣл Мошїї, Радѣл Водѣ Іїашѣ аѣ вїрїїт шї аѣ дпгїрїт пре Мірчеа Водѣ пѣпѣ ла Вїарїїн, знде мѣлїї оашенї аѣ перїт. Дѣпѣ ачѣеса аѣ венїт а доза оарѣ Мірчеа Водѣ кѣ Ханѣл Тѣтѣрѣск, шї кѣ мѣлїї Търчї, шї аѣ алѣнгатѣ пре Радѣл Водѣ престе мѣпїї дп Ардеал.“

Діentre ачеші треі асторі, каріі ді адъче ачї Натале Комітъл, къ атъта ми се vede а фї маї вреднїк де кредінтъ, къ токма дн тїмнъл ачеста ащ трлїт, шї къ шї дъпъ преа вестїтъл Енгел.¹⁰⁾ ш'ащ скріс історїа дїн скрісорїе лзі Асканіе Чепторї, кареле ащ фост секретарїщ ла Касталдѣ дн Ардеал, шї дрепт ачееа маї віне ащ тревъїт съ щїе лъкръїме де кѣт асторъл Бревїарїялї хронолоґїческѣ, шї Фїлцїх. Іаръ де vomѣ лъса, къ Натале Комітъл аре маї дірепт, Фїлцїх шї Анонїмъл Ромълеск, але къръїа кзвїнте ле ам адъс ла ашъл 1546, ретъл де скъдере, шї Радъл Іліе п'ащ стѣтът пре пѣмълт дн тїмнъл ачеста, кѣм вреа Фїлцїх шї Анонїмъл Ромълескѣ, пентръ къ Радъл Іліе п'ащ домпїт днпїнтеа Мірчеа Ш, чї ащ домпїт Радъл ІХ сащ Паїсіе, шї ачеста ащ скосѣ дн ашъл ачеста 1552 пре Мірчеа Ш, шї іаръшї с'ащ скос прїн Мірчеа Ш дн ашъл вїїторїѣ дїн Domnia цереї Мъптепешї, шї ащ фзїїт іаръшї дн Ардеал де знде поате фї, къ ащ мерс дъпъ ачееа дн Палестїна, кѣм с'ащ зїс ла ашъл 1546.

Маї пре зрѣтъ аша днкїде ашъл ачеста преа вестїтъл Енгел.¹⁰⁾: „Днкъ дн ашъл 1552, дн Ноетврїе, днцїїндасе Сълтанъл пре Арделенї, къ ел вреа, ка Ардеалъл съ се днтоаркъ Ісабеллеї шї фїїлзі еї, шї съ се скоатъ армата Країялї Фердїнанд І дїн трънсъл, шї спре пїнїреа порънчїї ачестеїа ащ оръндзїт къ ошї пре Ахмет Баша, пре Воевозїї дїн Молдова шї дїн Валахїа, шї пре Ханъл Тътарїлор. Касталд кѣт ащ пѣтѣт с'ащ сїлїт, съ се цїпъ дн Ардеал; чї деспре Воеводъл Молдовеї (Александръ ІV Лъпъшеанъл) ащ сїмпїт, къ есте протївнїк шї дїн порънка днпъратълї Търческ, шї пентръ воїеа Країялї Лешескѣ фрателе Ісабеллеї, шї къ лъкръ дїмпрезнъ, ка съ скоатъ пе Фердїнандіанї дїн Ардеал. Дрепт ачееа прекъм се vede, ащ рѣдїкат рївал аспра лзі Александръ пре зп Аарон, шї ащ черкатѣ съл пѣпъ Домнѣ дн Молдова, кѣм пѣсесе пре Радъл дн Валахїа, даръ нъ і с'ащ сфетїт, ачестъ о кроеск де аколо, къ дн ашъл 1557, пѣмїтъл Аарон се афл а фї пенсіонерїял Країялї Фердїнанд І, дъпъ кѣм аратъ Праї.¹¹⁾“

1) Thuanus Lib. 9. 2) Istvanfi Lib. 17. 3) Orichovius in Annalibus ad ann. 1552. 4) Constans Miron in Ms. Chronico Valach. cap. 46. 5) Idem Miron cap. 47. 6) Dogiel in Cod. Dipl. Poloniae Tom. 1 p. 618. 7) Natalis Comes in Hist. sui temporis apud Engel in Hist. Valach. Part. I. p. 218. seq 8) Breviarium Chronologicum apud Engel l. c. p. 220. Filstich apud eundem Engel l. c. 10) Engel in recent. Hist. Mold. p. 194. 11) Pray Diss. Crit. p. 152.

Ашъл 1553. Дъпъ ачелеа че с'ащ зїс ла ашъл трекът, Радъл ІХ іаръшї с'ащ ісгонїт дїн Валахїа, шї Мірчеа Ш дн ашъл 1553 ащ домпїт а треїа оаръ днтрънса. Іаръ Александръ ІV Домнъл Молдовеї ащ рѣнїлѣтїт ценерарїялї Касталд днълцареа лзі Арон Водъ, къ пѣвълїреа дн Чїкѣ; кѣчї зїк аналїї Секзенешї¹⁾: „Дн зїоа Апостолълї Матеѣ ащ пѣвълїт Ромънїї дн Чїкѣ, ащ робїт пре Бернарт Лазар, ш'ащ аре Чїкъл маї цїзмътате.“

Країял Фердїнанд І, днкъ дн ашъл ачеста ащ пѣс дн локъл лзі Андреїѣ Баторї, Воевозї Ардеалълї пре Стефан Добо шї пре Францїск Кенді; кѣчї зїк іаръшї аналїї Секзенешї²⁾: „Дн 13 Ізліе ащ венїт Воевод Стефан Добо, шї і с'ащ дат соуѣ дн Воеводат Францїск Кенді. Атълчї ащ фост тоартеа чеа кзмплїтъ дн Чїкѣ. Тот днтръ ачест

анѣ с'аѣ рѣдикат Antonie Kendi ши Франціскѣ Баторі асѣпра Воевозілор, врѣнд сѣ адѣкѣ днапоі пре Краіѣл Іоанн, фііѣл лѣ Іоанн Заполіа.“ Тот дн анѣл ачеста аѣ мерс солі ла Царіград Antonie Верантіе кѣ Франціскѣ Заі, сѣ лѣкре ка сѣ ретѣлѣ Ардеалѣ сѣпт Краіѣл Ferdinand I³⁾. Чи німіка аѣ іспрѣвіт, кѣм се ва арѣта ла аніі вііторі.

¹⁾ Mss. Annales Siculici ad h. a. ²⁾ Ibidem Annales l. c. ³⁾ Engel in Hist. Valachiae Part. I. p. 220.

А нѣл 1554. Ла анѣл ачеста аша скріе анонімѣл Ромѣлескѣ¹⁾: „Петрашкѣ Водѣ чел Бѣнѣ, леат 1554; ачеста есте татѣ лѣ Міхаіл Водѣ челѣл вітеаз, ши лѣ Петрѣ Водѣ Черчел, кѣ рѣсвоіѣ аѣ скос пре Мірчеа Водѣ, ши аѣ допніт кѣ паче, аѣ мѣрїт дн сказн, аѣ допніт ані 4.“ Дестѣл де скѣрт ворѣще ачі анонімѣл пострѣ, дарѣ нѣ німереше віне лѣкрѣл, кѣ нѣ днсампѣл ал кѣі фечіор аѣ фостѣ Петрашкѣ саѣ Петрѣ II, ши де че тоарте аѣ мѣрїт дн сказнѣ. Деспре тоартеа лѣ воіѣ ворі лѣ анѣл 1557, іарѣ деспре ачеса ал кѣі фечіор аѣ фост, аша скріе Верантіе ши Заі²⁾ соліі Краіѣлѣ Ferdinand I, дн Царіград, днтѣла зі а лѣ Martie дн анѣл 1554, кѣтрѣ Краіѣл лор: „Апайнте де 4 zile с'аѣ пѣміт ноѣ Воевод пентрѣ Valachia анѣме Петрашкѣ, фечіорѣл Воеводѣлѣ ачелѣла кареле аѣ фост маі днапите кѣлѣгѣр, дн 28 Феврѣваріе аѣ порніт дн Царіград кѣтрѣ сказнѣл сѣѣ. Мірчеа с'аѣ кіемат ла Поартѣ: дѣпѣ че ва сосі аічі, vom vedea кѣ че інімѣ се ласѣ де Domnie.“ Дінтрѣ але кѣрора кѣвінте доѣл поці кѣлеѣе: зна кѣ Петрѣ II н'аѣ скос пре Мірчеа III кѣ рѣсвоіѣ дн Domnie, кѣм вреа Анонімѣл пострѣ маі дн сѣсѣ, чи Мірчеа с'аѣ пѣзѣлїт де днтѣрѣдіе; алта кѣ Петрашкѣ аѣ фост фечіорѣл Радѣлї IX саѣ Паісіе. Дарѣ есте тарѣ днтреваре, де че оаре Радѣлї IX, аѣ скѣпат дн анѣл 1553 маі пре зртѣ дн Ардеал, фечіорѣл сѣѣ Петрашкѣ саѣ Петрѣ II, кѣм аѣ ацізпѣ дн Царіград?

Преа вестїтѣл Енгал³⁾ аша скріе деспре Петрѣ II: „Дн сѣтѣлѣ Пацілор дн анѣл 1554, аѣ сосіт Петрашкѣ чел Бѣнѣ дн сказнѣл церѣї; вѣн с'аѣ порекліт, пентрѣ кѣ сѣпт ел нѣ с'аѣ оторѣт воіерїі. Лѣкрѣл соллор лѣ Ferdinand днкѣ нѣ мѣлт спорїа дн Царіград; кѣчі Сѣлтанѣл днтѣрѣтат де кѣртеа Фрѣнческѣ, аѣ отѣрїт сѣ днтоаркѣ пре Іоанн Сїцістѣнд дн Ардеал, пѣмаі рѣсвоіѣл кѣ Персіанїі дн днпедѣка де ла ачеса, тотѣші аѣ порѣнчїт дн анѣл 1554 амѣндѣрор Домнілор Ромѣнеціі, ка сѣ стеа гата кѣ оціле сале.“

¹⁾ Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. ²⁾ Verantius, et Zay apud Engel in Hist. Valachiae Part. I. p. 220. ³⁾ Engel l. c.

А нѣл 1555. Фрѣмосѣ есте Трактатѣл каре л'аѣ авѣт соліі Краіѣлѣ Ferdinand I, кѣ днтѣрѣдіа Тѣрческѣ пентрѣ Ардеалѣ, дрепт ачеса дн пѣн ачі днторс де не лѣтїніе, пре кѣм се аѣл ла анонімѣл дн Бѣлград¹⁾: „Трактатѣл днтѣратѣлѣ Тѣрческ деспре черереа лѣ Ferdinand I Краіѣлѣ Романїлор прїн соліі лѣ фѣкѣтѣ дн анѣл 1555.

„Маїестатеа Крѣіеаскѣ а Романїлор кѣ пѣпїн маі днапите де лѣпеле ачестеа трїмісесе пре Аѣцерїе Борогѣек Фландрѣл солѣл сѣѣ ла поарта преа пѣтернікѣлѣ днтѣрат Тѣрческ, ка днтпрезлѣ кѣ чеї маі дн пайнте дої солі Антоніе Верантіе ши Франціск Заі, сѣ се роаѣе преа пѣтернікѣлѣ днтѣратѣлѣ пентрѣ Ардеал, ши челалалт цїнѣтѣ ал

репосатълі преансеринатълі Крайълі Іоанн, ші съ деа ачеле зече мii де галбені, каре ле трімісесе prin Аздеріе, дн нѣме де даре пентръ Ардеалъ, ші челалатѣ цінѣт а л фiiхълі Крайълі Іоанн, ші дѣнѣ че аѣ мерсѣ ачеі треі солі дн Амасіа, четатеа Канадокіеі, ші дін порѣнка Крайълі аѣ днчелѣтѣ а лѣкра пентръ Ардеалъ, ші челалат цінѣт а л фiiхълі Крайълі Іоанн, ші аѣ дмѣіат кѣ челе зече мii де галбені, дмѣіареа нѣ с'аѣ прі-міт, кареа възіндѣ-о соліі дѣнѣ порѣнка че о зѣва, алмiнтрелеа аѣ пріне лѣкрѣл.

„С'аѣ рѣгат преа пѣтернікълі дмѣірат, ка дн локъл фiiхълі Крайълі Іоанн, съ прі-теаскѣ фiiѣ пре Крайъл лор, ші Крѣтеа Унгаріеі кѣ деара Ардеалълі съ о деа лѣі, нѣ пентръ зече мii де галбені пре а л, кѣт плѣтеа фiiхъл Крайълі ші преансерината Крѣ-еаса мѣта лѣі, чі пентръ маі таре даре пре а л, кѣ зѣта ва да кѣт се ва поѣті.

„Дмѣіратълі де поѣта ачѣаста, аѣта с'аѣ ферітѣ, кѣт аѣ порѣнчітѣ домпілор Баші, съ ле спѣнѣ, кѣ некѣм Ардеалъл, даре нічі нн сат дін цінѣтѣл фiiхълі Крайълі Іоанн, нѣ пентръ дареа ачѣеа, чі нічі де ар дмѣілеа Ардеалъл кѣ аѣрѣ ші кѣ арцiнѣтѣ ді ва да, ші кѣ пре фiiхъл Крайълі Іоанн, де мѣлѣт л'аѣ пріміт фiiѣ, кѣнд л'аѣ мѣлѣтiт пре ел, ші пе преансерината мѣта лѣі дін днкідереа дн Бѣдѣ, ші л'аѣ лѣат дн браѣе, ші і-аѣ цiзрат кѣ і ва фіі пѣрѣреа патрон.

„Дѣнѣ че аѣ кѣзѣт соліі ші дін пѣдеждеа ачѣаста, аѣ днчелѣт а мѣлѣтi пе Крайъл съѣ, пентръ кѣ аѣ кѣпріне Ардеалъл ші партеа цереі Унгѣреціі де ла фiiхъл Крайълі Іоанн ші де ла преансерината Доамна мѣта лѣі, зiкѣнд, кѣ крайъл лор, нічі prin Георгіе Мо-пахъл, нічі prin алцi вароні, чі prin днса Крѣеаса с'аѣ кіемат съ кѣпріндѣ деара. Дар зiселе челе маі дін 'напте, ші ватереа Бѣлградълі дн 21 де зiле, спѣнѣндѣсе prin Махомет драгоманъл дмѣірѣтескѣ, Крѣіаса с'аѣ мѣлѣтiт, ші Крайъл Романілор кѣ соліі аѣ рѣмас де скѣдереа лор.

„Дѣнѣ ачѣеа кѣ оскѣрдіе се рѣгарѣ соліі де Домніі Баші, ка съ стеа дн партеа крайълі лор, кѣ Крайъл нѣ ле ва фіі немѣлѣцiмiторіѣ, де вор лѣкра пентръ дѣнѣсѣл ла дмѣі-рѣратъл, кѣчi Крайъл аѣарѣ де ачѣеа, че ар да домпілор сале, ва да пентръ Ардеал пе а л преанпѣтернікълі дмѣірат кѣте 150,000 де галбені, ші ва цiнеа пѣрѣрѣеа невѣтѣматѣ крѣдiнѣа дмѣіратълі, ші днѣлѣатеі порцiі сале.

„Башіі аѣ рѣспѣнсѣ: кѣ дмѣіратъл есте дн вѣрстѣ, де че аѣ зiс одатѣ се цiне де ачѣеа, ші фiiнд кѣ Ардеалъл, ші партеа Унгаріеі о аѣ фѣгѣдѣт одатѣ фiiхълі Крайълі Іоанн ші мѣне-са, де ар да алѣл аѣта аѣрѣ кѣт есте Ардеалъл, нѣ ле ва да, ші фiiнд кѣ кѣ-вiнтеле дмѣіратълі сѣнт некiнѣтiте, съ нѣ маі ворѣеаскѣ деспре ачѣеа, чі де аѣ алѣт чева де а ворѣі, съ факѣ ренѣде кѣ дмѣіратъл стѣ съ порнеаскѣ, съ теарѣ днтрѣ ацiзторіѣл фiiхълі Крайълі Іоанн, ші мѣне-са ші съ стріче сѣатѣрiле Крайълі Немѣескѣ.

„Соліі възінд кѣ дѣнѣ че тоате ле-аѣ черкат, німіка аѣ іспрѣвiт аѣ зiс кѣтрѣ домпі-ніі Баші, кѣ вреаѣ съ аѣдѣ ачѣаста дін гѣра дмѣіратълі, кѣ еі сѣнт тріміші ла дмѣі-ратъл, ші нѣ ла домпіі Баші. Пентръ ворѣеле ачѣестеа с'аѣ скѣрѣвiт Башіі; тотъші і-аѣ слово-зiт, ші днтрѣнд ла дмѣіратъл, ле-аѣ зiс: нѣ се поате, нѣ се поате, кѣ еѣ ам дат одатѣ

odatъ Ардеалъ ши Унгаріа фііхлѣ Краіхлѣ Іоанн ши тѣне-са, ши флгѣдзіица поастрѣ рѣтѣне ла еі. Аззінд ачеаста соліі, с'аѣ легатѣ ла робіе вечнікѣ, де нѣ ва дпѣрѣна Краіхл дор тоате, кѣ еі аѣ порѣнкѣ деспре ачеаа, чі с'аѣ рѣгат преапѣтернікхлѣ дмпѣрат, ка суре дпѣоарчереа ачелора, сѣ пѣнѣ термін, ка сѣ се факѣ тоате кѣ чіпсте, ши фѣрѣ де вѣрсапе де сѣнце.

„Преапѣтернікхл дмпѣрат тѣкар кѣ орѣндзісе тоатѣ оастеа дін Тракіа, ши пре Воевозіі Молдовенеск ши Мѣntenеск, сѣ дѣкѣ дпѣпоі пре фііхл Краіхлѣ Іоанн, ши не преапѣсеріпата нѣта лѣі, тотѣші ка сѣ нѣ се вадѣ, кѣ і есте сете де сѣнце ле крешінеск, пре кѣтн зічеа Карол (V) ши Фердінад (аша аѣ ворбіт дмпѣратѣ), аѣ дпгѣдзіт Краіхлѣ Романіор, ка сѣ дпѣоаркѣ Ардеалъ, ши партеа дереі Унгѣреціі шесе лѣні, адекѣ де ла лѣпа позѣ а лѣі Ізніе, пѣлѣ ла лѣпа веке дін Ноемвріе, порѣнчінд прін Азѣеріе Фландрѣл, зпѣл дінтре треі солі аі Краіхлѣ Романіор, ка пѣлѣ атѣнчі сѣ дпѣоаркѣ тоате кѣте аѣ лѣат, че де ва фаче дмпѣратѣ дп ва фі пріетін, де нѣ ва фаче, ва сіиці рѣсвоіхл гата.

„Ши аѣ порѣнчїт преапѣтернікхл дмпѣрат тѣтѣрор Беглервєцілор сѣі, Ахацілор, ши Воевозілор Ромѣнеціі, ка некѣтѣнд ла іарнѣ, саѣ ла време реа, пре а шаса лѣлѣ тоці сѣ фіе дп арте, ши сѣ дпчеапѣ де тоате нѣрдіе асѣпра церілор лѣі Фердінад. Порѣнчїт'аѣ ши Башеі дін Бѣда, ка пѣлѣ атѣнчі сѣ апере не кредінчїошіі крѣіесеі ши аі фііхлѣ еі де асѣпрїреа оаменілор лѣі Фердінад. Ачеастѣ с'аѣ фѣкѣт дп ахл 1555.“

Скрїе'аѣ Соліман II ши о епістолѣ Краіхлѣ Фердінад I прін Азѣеріе Фландрѣл, кареа о поці афла ла нѣмітѣл анонімѣл дін Бѣлград.

1) Anonymus Carolinensis quem edidit Clarissimus Kultsár Scriptor Novorum Hung. ad h. a.

А н х л 1556. Нецінѣндѣсе Краіхл Фердінад I де трактатѣл дін ахл 1555 ка сѣ дпѣоаркѣ Ардеалъ, ши партеа Унгаріеі лѣі Іоанн Сїціемѣнд фііхлѣ Краіхлѣ Іоанн Заполіа, ши тѣне-са Крѣіеасеі Ісабелеі, дп ахл ачеста 1556, аѣ лѣат позѣ порѣнкѣ де ла дмпѣратѣл Соліман II амѣндоі Домніі Ромѣнеціі, ка сѣ дпѣтре кѣ оціле сале дп Ардеал, ши сѣ скоатѣ не Фердінадіані дінтр'ѣнскѣл. Каріі аѣ ши дпѣтрат пре кѣтн скрїе Боршаі Пал'), кѣ 40,000 де осташі; іарѣ кѣтн скрїе преа вестїтѣл Енгел'), Петрѣ II Домнѣл Мѣntenеск аѣ дпѣтрат кѣ 12,000 ши Моцок саѣ Моцок Ворнікхл лѣі Александр IV Домнѣл Молдовенеск кѣ 8000 не ла Брашовѣ, де знде Молдовеніі с'аѣ тріміс ла Бѣлградѣл дін Ардеал, іарѣ Мѣntenіі ла Герла сѣ ле батѣ ши кѣспріндѣ де ла Немці. Істванфі³⁾ зіче: кѣ Моцок Ворнікхл нѣтаі кѣ 4,000 аѣ фост венїт, кѣчї пре кѣтн аратѣ іарѣші Енгел'), Александр IV дѣпѣ ачеаа аѣ дпѣтрат пре ла Рорна.

Дѣлѣ че аѣ дпѣтрат Ромѣніі дп Ардеал, Петрѣ Петровічї аѣ адѣнат кѣпїтенїле Ардеалѣлѣ, ши кѣтн зік аппалїі Секзенеці⁵⁾: „Дп 12 Мартіе деара Ардеалѣлѣ аѣ дїврат кредінчїошіре фечорѣлѣ Краіхлѣ Іоанн, ши с'аѣ лѣсат де кредінчїошіреа кѣтрѣ Краіхл Фердінад, не Петрѣ Петровічї л'аѣ алес тѣтор фечїорѣлѣ Краіхлѣ, ши дпѣтрѣ ачеаа аѣ лѣат Бѣлградѣл.“

Дп че зі аѣ лѣат Герла де ла Франціск Добо, кареле се дпкісесе дп четатеа Гер-

леї, нѣми адѣк аминте; чи амѣндої Domnii Ромънеїї дѣпъ ачеса кърѣнд, пренѣм аратъ Катона⁶⁾, с'аѣ дсѣ дитрѣ дитимпнареа Кръіесеї, пѣпъ ла Сатмар-Неметі, ші аѣ арѣ дн дрѣмѣл ачела маї мѣлт de 300 de cate.

Триміс'аѣ ші дін Ардеал дитрѣ дитимпнареа Кръіесеї, къчі зік' апаліі Секзенеїї⁷⁾: „Din Цілѣѣ аѣ порпїт Епіскопѣл Ардеалѣлї дн 11 Ізніе, ші ам дат дѣпгъ дѣпсѣл деспре партеа церей, пе Ніколае Омвозі, Міхаїл Шандор, ші Бенедікт Шізкешид, ка сѣ'л петреакъ пѣпъ дн Кашовіа, ші лѣѣнд кѣ сіно, пре новілії, ші пре Секзі, тогътъ вара аѣ рѣмас сѣпт Діоара, ші де аколо аѣ триміс пре Мартін Андраші, Павл Беч, Емерік Лазар, ші Франціск Бернард дн Полоніа дѣпъ Кръіеаса, дитрѣ ачеса тот простѣл аѣ дат кѣте зп флорїнт лѣї Петровічі, ші пої секзії ам дат а чїпчае парте дін пород, сѣ теаргъ сѣ батъ Ордеа маре.“

Деспре тоате кѣте с'аѣ дитимплат дн апѣл ачеста маї пре скърт скріе Боршаї Пал⁸⁾ зікѣнд: „Дн апѣл 1556 Петрѣ Петровічі іарѣшї аѣ адѣс дн Ардеал дін Сїлесіа пре фечіорѣл Країлѣї Іоанн, ші пре Мѣтѣса, пре кареле дн десмѣнтасе Георгіе Монахѣл дін Ардеал ші дн дрѣмѣл ачеста аѣ кѣпрїнс Петровічі Токаїл, Ордеа маре, Хѣстѣл, ші Герла, де ла Фердінандѣ. Іарѣ Молдовенїї, ші Мѣntenїї, карїї венїсе ка ла 40,000 дитрѣ аїѣсторѣл фечіорѣлї Країлѣї Іоанн, дн Ардеал, ші пе Ніп маре прадѣ ші апрїндере аѣ фѣкѣт, ші аша с'аѣ дитѣрнат.“

Триміс'аѣ фост ші Петрѣ II Домнѣл Мѣntenеск пре Ворпїкѣл сѣѣ Сокол, пренѣм скріе Фїлїпх⁹⁾, днпїнтеа Кръіесеї пѣпъ дн Леополѣ, кѣ кареле, ші кѣ чеї маї пїпте зішї аѣ венїт Кръіеаса дін презѣпъ кѣ фїїлѣ сѣѣ, ші аѣ дитрат дн Клѣжѣ дн 22 Октомврие дін апѣл 1556. дн кареа зі дѣрѣнд пре Домнїї Ромънеїї пре Александрѣ IV ші Петрѣ II, ші мѣлѣтмїндѣле Кръіеаса, і-аѣ словозїт акасѣ, але кѣрора ошї диторкѣндѣсе мѣлт аѣ прѣдат Ардеал.

Дѣпъ че аѣ словозїт Кръіеаса пре Ромъні, кѣтре касѣшї, аша ворбеск деспре дѣпса Анпалїі Секзенеїї¹⁰⁾: „Cosїnd дн Клѣжѣ Кръіеаса аѣ стрѣнс Сеїм дін Ардеал, ші дін партеа Днгарїей, пе зіоа сѣптеї Мѣченїцей Екатарїней, дн каре Сеїм кѣ тоїї с'аѣ сѣпѣс оккрѣвїрей еї. Ла адѣнареа ачеса аѣ адѣс ші пе Франціск Дово Кръіесеї.“

Мїрон Лѣгофѣтѣл кареле днкѣ скріе деспре мерцереа Ромънілор дн Ардеал, дѣпъ че аѣ скріе кѣ Александрѣ IV кѣ порочїре с'аѣ дитѣрнат дн Сѣтеава зіче: „Дн зіделе ачестѣї Домнѣ аѣ рѣпосатѣ Макаріе Епіскопѣл де Роман днчепѣторѣл ші зідїторѣл Мѣпѣстїрїї Рѣшка, кареле аѣ фост Епіскоп ла Епіскопїа Романѣлї, дн 27 де ані ші кѣ чїпсте с'аѣ астрѣкат дн Мѣпѣстїреа са дн Рѣшка, дн локѣл лѣї фѣ сѣїпїт Анастасїе ом вреднїк дитрѣ слѣжѣлїе пїсторїей сале, кареле дн 24 де ані аѣ фост Епіскоп, ші пре зрѣтъ ші Мїтрополїт аѣ аїїзнс.

1) Borsai Pál a' kézel irt Magyar Kronikában 1556 Esztendőnél 2) Engel in Hist. Valach. Part I. p. 220 3) Istvanfi Lib 19 p. 374 4) Engel l. c. 5) Mss. Annales Siculici ad h. a. 6) Katona p. 843. 7) Annales Siculici l. c. 8) Borsai Pál. l. c. 9) Filstich apud Engel l. c. 10) Annales Siculici l. c. 11) Constans Miron in Ms. Chronico Valach. cap. 47

Анъл 1557. Аппали Секзенеци¹⁾ аша ворбеск ла анъл де акъм: „Doamna Кръ-
іеаса аѣ поръпчѣт съ се стрънгъ Сеѣм дн Къжжѣ, пре зѣа Сълтеї Доротеї (пре 6 Феврѣ-
аріе), дн каре Сеѣм с'аѣ стрънс де ла деаръ 25,000 де флоринці, сълт Oradea mare
іаръші ам трѣміс оасте, шѣ і-ам дат къте зн флорѣнт. Петръ Петровичѣ аѣ търѣт дн
Къжжѣ.“ Дълъ тоартеа лѣї Петръ Петровичѣ с'аѣ днтъплат аша даръ че скріе преа вест-
тѣл Енгел²⁾ зѣкѣнд: „Дн анъл 1557 дн Мартіе аѣ къпътат поръпкъ де ла Сълтанъл
Воеводъл Молдовеї Александръ IV, ка съ дѣкъ дн Ардеал пре Франціск Бебек Гъбер-
патор, кърѣа і с'аѣ днтпротівѣт Кръіеаса Ісабела цѣпъндъ'л дъштанѣ, шѣ аѣ фъкѣт де Съл-
танъл ш'аѣ кіемат дндърѣнт поръпка.“ Тотъші атъта аѣ лъкрат дн анъл де акъм, пре-
към аратъ Катона³⁾, дої Domnї Ромънеци Александръ IV шѣ Петръ II, де аѣ днтпъкат
де астъ датъ пре Франціск Бебек къ Ісабела; пентръ къ де кътръ тоатпъ Бебек аѣ а-
ціѣтат дѣмпреспъ къ Молдовеї Кръіесеї Ісабелеї, де аѣ лзат Мънкачѣл де ла Країл
Ferdinand I, шѣ де аколо с'аѣ днтърнат а касъ оастеа Молдовенеаскъ. Към къ тоатпа
с'аѣ лзат Мънкачѣл де ла Немці, съ vede din аппали Секзенеци⁴⁾ карїї зѣк: „Пе зѣа
Екатарїнеї Кръіеаса іаръші аѣ стрънс Сеѣм, шѣ де аколо аѣ трѣміс пре кълѣрѣциї Секзе-
неци дн Унгарїа асѣпра Селешѣлѣї каре лъндѣ'л аѣ трекът сълт Мънкачѣл, шѣ пе та-
ре фрїг с'аѣ днтърнат де сълт ел.“

Деспре Петрашкъ саѣ Петръ II Domnъл Мънтенеск скріе Сїглер⁵⁾, къ аѣ търѣт дн
24 Декетвріе дн анъл 1557, дн Бъкрѣциї, нъ фъръ дѣ препъс, къ аѣ фост отрѣвѣт, шѣ
зѣа лѣї о днтъреше нъ нъмаї Франціск Форгачѣл⁶⁾, чѣ шѣ фапта Ворпѣкълѣї Сокол, ка-
реле дндатъ аѣ врѣт съ фіе Domnѣ дн локъл лѣї, към се ва аръта ла анъл вїторїѣ. Че
ам зѣс ла анъл 1554 деспре Петрашкъ саѣ Петръ II дн анопѣмъл Ромънескъ, адекъ къ
ел аѣ фост татъ лѣї Петръ Черчел шѣ лѣї Мѣхал Водъ челѣї вѣтеазѣ, ачѣеа о зѣче шѣ
бreviarїа Хрополоціческъ⁷⁾.

¹⁾ Mss. Annales Siculici ad h. a. ²⁾ Engel in recent. Hist. Mold. p. 195. ³⁾ Katona p. 981. ⁴⁾ An-
nales Siculici l. c. ⁵⁾ Sigler apud Stephanum Katona p. 1036. ⁶⁾ Franc. Forgacs apud eundem Ka-
tona Tom. IV. sive potius XXIII. p. 66. ⁷⁾ In Breviario Chronologico apud Engel in Hist. Valachiae
Part. 1. p. 221.

Анъл 1558. Дълъ че аѣ отрѣвѣт Сокол Ворпѣкъл пре Петръ II, към с'аѣ зѣсѣ ла
анъл трекътѣ, вреа днѣшнѣ съ фіе Domnѣ Валахіеї, чѣ Мірчеа III, кареле ера ка зн тъ-
жлѣт дн Царїград, облѣчѣнд де тоартеа лѣї Петръ II, прекъм аратъ преа вестѣл Ен-
гел¹⁾, ла атъта аѣ адѣс пре Ръстан Bezіріл чел маре, де іаръші ел с'аѣ фъкѣт Domnѣ
нъ а треїа, чѣ а патра оаръ, деї вом сокотї шѣ Domnїа чеа дн анъл 1511, шѣ дндатъ
аѣ къпътат осташі Търчѣциї, карїї с'ѣл дѣкъ дн скажъл Валахіеї. Днцелегънд Сокол
Ворпѣкъл къ воїерїї чеї че цїнеа къ дѣнсъл де а патра Domnїе а Мірчеї III аѣ фъціт дн
Ардеал, къчѣ зѣк аппали Секзенеци²⁾: „Дн анъл ачѣста 1558 аѣ ешіт дн Ардеал Во-
еводъл Мънтенеск, къ богаціа лѣї чеа маре, шѣ къ тѣіереа са, пре кареле л'аѣ трѣміс
ла поартъ къ тоате вѣлѣрїле лѣї.“ Даръ маї кіар шѣ маї вїне скріе Франціск Форгачѣ

ла Катона³⁾, кь воіеріа Сокол, дъпъ че аѣ отръвіт пре Петрашиѣ, с'аѣ рѣдикат Домнѣ дн локъа лѣ, чи Соліман л'аѣ алыгат дн Валахія; іаръ Сокол ш'аѣ днcredінгат тоатъ авъдіа лѣ Франціск Кенді, ші дъпъ ачееа аѣ мерс ла Царіград, знде аѣ ші періт, ші Франціск Кенді дъпъ ачееа л'аѣ врѣт съ днтоаркъ аверіле ачелеа тѣреі ші прѣпчлор лѣ Сокол.“ Пентрѣ кь ші Верантіе⁴⁾ аша скріе: „дъпъ че с'аѣ тѣіатъ Франціск ші Антоніе Кенді, кѣм се ва арѣта акшл.“ Істванфі⁵⁾ днкъ аша скріе деспре дѣшшї: „Бъзѣрїле лор каре ера преа тарї, с'аѣ лѣат пре сама фїскѣлї. Се зїче, кь пенѣтѣрат аѣр ші арѣнт с'аѣ афлат ла Франціск Кенді, ші кь Вістіерїа лѣ Сокол Прїнцѣлї Валахїеѣ, кареле фѣдїсе ла ел де фїка лѣ Соліман, днкъ ла ел с'аѣ днекат дъпъ тоартеа лѣ Сокол. Афлатѣс'аѣ ла Франціск Кенді пенѣтѣрате добітоаче ші о тїе ші маї тѣлте стогѣрї де вѣкате, каре шлѣтеа сѣте де галбенї ші маї тѣлте алтеле.“

Іаръ деспре Мірчеа Ш скріе преа вестїтѣл Енгел⁶⁾ маї днколо зїкѣнд: „Дн 25 Іанварїе дн ашл 1558 с'аѣ днѣцат де поѣ Мірчеа дн тронѣл Валахїеѣ, кареле нѣ ш'аѣ зїтат тїрѣнїа чеа маї дн пайнте; пентрѣ кь дндатъ аѣ трїміе солї ла прїведїї дн Ардеал, де і-аѣ кемат а касѣ, трїміѣндѣле карте кь таре дїзрѣтѣлѣ, кь нѣ ле ва фаче пре зп рѣѣ. Дїзрѣтѣлѣ аѣ крѣзѣт зпїї, прѣкѣм Стѣнїлѣ Ворнїкѣл ші алїї, ші с'аѣ днѣтѣрат пре ла 10 Мартїе, кь таре дншелѣзїне аѣ кемат пре воіерїа. Сѣрпїлѣ, ші пре чеїлалїї воіерї ла Бѣзѣрѣшї, ші ка сѣ'шї аскѣндѣ ші маї вїне скопѣл сѣѣ, кіемат'аѣ ші пре дої Епїскопї, пре тої Егѣменїї ші пре тѣлїї кѣлѣгѣрї, ка ла зп сеїм саѣ адѣнаре де цеарѣ, сѣ се сѣѣтѣеаскъ дн комѣн. Іаръ днтрѣ аскѣнс с'аѣ днцелес кь зп Ага Тѣрческ, че сѣ факъ дѣнѣ че сѣ вор адѣна кь тоїї ла олатѣ. Ачеста аша дарѣ аѣ пѣвѣлїт кь Тѣрчїї чеї де сѣпт сїне прѣсте адѣнаре ші аѣ тѣіат, прѣкѣм зїче хронїка лѣ Фїлїцїх, пре тѣлїї, деспре карїї ва да самѣ сѣфлетѣл лѣ. — Тотѣшї о самѣ де воіерї с'аѣ тѣлѣтїт ші аѣ скѣпат ла Ардеал.“ Пѣпъ ачї преа вестїтѣл Енгел, ші доарѣ вїне, пентрѣ кь ші алїї аша скрїѣ, маї алес анопїтѣл Ромѣнескѣ⁷⁾.

Дарѣ грешѣе преа вестїтѣл Енгел⁸⁾, кь пѣне зчїдерѣа Кендіеїлор ла ашл 1559, пентрѣ кь ачѣаста с'аѣ днѣтѣшїлат дн ашл ачѣаста 1558, днѣтѣа зї а лѣ Септемврїе, кѣчї зїк аппалїї вїсерїчеї Брашовѣлѣ⁹⁾: „Дн ашл 1558, Франціск Бебек, Франціск ші Антонїе Кенді се таїе дн Бѣлград днѣтѣа зї а лѣ Септемврїе, аѣ фост кѣтретѣр де пѣтѣлт дн 10 Декѣтврїе.“ Аппалїї Секѣзенѣшї¹⁰⁾ днкъ зїк: „Дн ашл ачѣаста 1558, аѣ оторѣт Крѣїеаса пре ачѣшї треї Домнї, адекъ пре дої Кенді ші пре Бебек. Дъпъ ачѣеа аѣ трїміе дн Блгарїа пре новїлї ші пре чеї маї де фрѣпте днѣтре Сѣкѣї днпротїва лѣ Менхарт Балашї, ші аѣ аїїстат пре Немцї. Іаръ Ромѣнїї дн Молдова аѣ фѣцїт днапої.“ Че ле есте воїа аппалїлор Секѣзенѣшї сѣ зїкъ прїн фѣцїреа днапої а Молдовенїлор, днсѣтї нѣ днцелег.

Зїче маї днколо преа вестїтѣл Енгел¹¹⁾: „кь воіерїї ачѣїа, карїї л'аѣ мерс дн Валахїа дн Ардеал дъпъ днѣлцареа лѣ Мірчеа (Ш), чи с'аѣ дѣс дн Царїград кь кѣрцї де секѣрїтате де ла днпѣрѣдїе, днкъ с'аѣ арѣкат дн тарѣа дн порѣнка днпѣратѣлї, дн-

тре каріи аѣ фост ши Сокол, кѣ оаре-каре Раѣл ши кѣ алт воіеріѣ. Аша с'аѣ днциндат Епископѣл Верантіе¹⁾ prin оаре-каре приетен ал сѣѣ дін Цариград дн 20 Ноемврие дін анѣл 1558.“ Чи тоартеа лѣи Сокол с'аѣ днтѣмлат маї днаинте де Септемврие, пен-трѣ кѣ Франціск Кенді аѣ періт дн днтѣа зі а лѣи Септемврие, кѣм с'аѣ арѣтат маї сѣс, ши мѣіереа кѣ прѣнчії лѣи Сокол маї днаинте аѣ черѣт авѣіеа вѣрватѣлѣи сѣѣ де ла Кенді, дарѣ нѣ о аѣ кѣпѣтат.

Деспре Молдова аша скріе Мірон Логоѣтѣл¹⁾ ла анѣл ачеста: „Domnind кѣ дини-ще Александрѣ (IV) Водѣ Лѣвшнеанѣл, zidit'aѣ мѣлѣстіреа Слатіна дн лаѣда лѣи Дѣмне-зеѣ, кѣ мѣлѣт келѣзіалѣ ши осѣрдіе, че есте вестітѣ днтре алте мѣлѣстірі але Молдо-веі, кареа мѣлѣстіре с'аѣ сѣнѣіт де преа сѣнѣітѣл Грігоріе Мітрополітѣл Сѣचेвеі. Авѣ-т'аѣ ла сѣнѣіреа Слатінеі преоѣ кѣ діаконі 116, ши с'аѣ сѣнѣіт дн лѣна лѣи Октом-врие 14, дін анѣл де ла Адам 7066. Маї пре зрѣт ши мѣлѣстіреа Пангратіеі о аѣ zi-діт — ши о аѣ сѣнѣіт не нѣмеле Сѣлѣлѣи Дімітріе.“

Кѣ тоате фачеріле де віне Александрѣ IV тотѣші преа маре тіран аѣ фост; кѣчи скріе Граціан¹⁾ деспре дѣнѣл, кѣ пре маї мѣлѣт мѣі де Молдовені і-аѣ сѣнѣіт, тѣнд ла зніі зреліе, ла алѣіі пасѣріе, ла алѣіі мѣліе, ла чеі маї мѣлѣі скопіндѣле окіі, ши калічінд пре воіеріі чеі маї де фрѣнте, але кѣрора вѣнѣрі ле аѣ трас ла сіне. Пентрѣ каре л'аѣ ши вѣтѣт Дѣмнезеѣ prin Деспот Грекѣл, кареле дн анѣл ачеста аѣ фѣіт де ла ел дн Брашовѣ. Деспре Грекѣл ачеста маї мѣлѣте воіѣ арѣта ла аніі віиторі.

¹⁾ Engel in Hist. Valach. Part. I. p. 221. seq. ²⁾ Mss. Annales Siculici. ad. h. a. ³⁾ Franciscus Forgacs apud Katona Tom. 4. p. 66. ⁴⁾ Verantius apud Katona p. 294. ⁵⁾ Istvanfi Lib. 20. p. 388. ⁶⁾ Engel loco citato. ⁷⁾ Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. ⁸⁾ Engel l. c. ⁹⁾ Annales Coronenses ad h. a. ¹⁰⁾ Mss. Annales Siculici ad h. a. ¹¹⁾ Engel l. c. ¹²⁾ Verantius apud Katona p. 295. ¹³⁾ Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 47. ¹⁴⁾ Gratianus apud Engel in recent. Hist. Mold. p. 196.

Анѣл 1559. Ла анѣл ачеста аша ворѣск анпаліі Секѣенеці¹⁾: „Аѣ мѣріт Крѣ-іеаса Ісавела, Дѣмінікѣл днаинтеа сѣлѣлѣи Діонісіе, ши о аѣ днгронат дн Бѣлград. Мір-чеа (III) Воеводѣл Мѣнтенеск дн кѣ атѣнчї аѣ мѣріт дн доѣл сѣлѣлѣи. Андатѣ дѣнѣ тоартеа Крѣіесеі аѣ веніт а касѣ дн четатеа са дін Фѣгѣрашѣ ши Гаврііл Маїлат.“

Іарѣ Анонімѣл Ромѣнеск²⁾ зіче: „Іарѣші Мірчеа (III) Водѣ, леат 1558. Дѣнѣ че іарѣші аѣ domnit (адекѣ а патра оарѣ, кѣм с'аѣ зіс ла анѣл трекаѣт), аѣ фѣкѣт паче кѣ воіеріі чеі прівеці, ши венінд дн деарѣ, ел іарѣші аѣ оторѣт пре зніі днтре дѣл-шіі, апоі мѣрінд ши ел, аѣ рѣмас сѣлѣлѣітоаре цереі Доамна лѣи, Кіажна, ши кѣ фііѣл сѣѣ Петрѣ (III) Водѣ. Іарѣ воіеріі чеі прівеці скѣлѣндѣсе кѣ рѣсвоіѣ, аѣ вірѣіт пре Доамна, ши аѣ фѣіт кѣ фііѣл сѣѣ престе Дѣнѣре. Іарѣ воіеріі Доамнеі аѣ лѣат Тѣрчії де ла Цібрѣіѣ, ши вѣтѣндѣсе ла сатѣл Шѣрпѣнеціі кѣ прівеціі, аѣ вірѣіт воіеріі Доамнеі. Domnit'aѣ Мірчеа Водѣ ані 2, нѣ деплін.“

Преа вестітѣл Енгал³⁾, дн кѣ скріе: „Нѣ мѣлѣт с'аѣ фолосіт Мірчеа Водѣ кѣ кѣл-кареа ціѣрѣмѣлѣлѣи сѣѣ, пентрѣ кѣ ши ел аѣ мѣріт дн 25 Септемврие дін анѣл 1559, ши кѣм зіче хроніка лѣи Філіпѣл, токѣа кѣлѣторінд дн Арѣеалѣ; доарѣ вреа сѣ чеарѣ

пре привеці. Тръпъл лѣ с'аѣ дѣсѣ дн Валахія, ші с'аѣ днгронат дн вѣсеріка, дн каре аѣ обѣчнхѣт а се днгрона Domnii.

„Петръ (Ш) фечіоръл Мірчеі (Ш), кз порекла Шкіонъл, аѣ domnit 8 ані, де ла анял 1560 пѣпъ ла анял 1567.

„Доъ съптъмѣні дѣпъ тоартеа лѣ Мірчеа Водъ аѣ веніт воіеріі чеі привеці дн Ардеал кз оасте, ші вѣтъндѣсе кз воіеріі чеі че цінеа кз Мірчеа Водъ, аѣ вѣрхѣт привеціі. Вѣдѣва Мірчеі, Кіажна, кз фііі сѣл аѣ фѣцѣт престе Дѣнъре, іаръ воіеріі каріі цінеа кз дѣпса аѣ рѣмас дн Ціърдіѣ, ка сѣ капете оасте тѣрчеаскъ, кареа кѣпѣтъндѣо с'аѣ днтѣрнат ші вѣтъндѣсе ла Шерпѣнеці (нѣ Шерпещі) аѣ пердѣт привеціі, ші аѣ періт Беда Кѣлчіаріѣл кз маі мѣлці воіері. Іаръ Кіажна кз фііѣл сѣѣ Петръ с'аѣ днтѣрнат дн Бѣкѣреці.

„Маі черкат'аѣ ші а доза оаръ привеціі днтѣрнд дн Валахія пре авѣа Олтѣлѣ, ші авѣнд кѣпетеніі пре Станчѣл Бенган, пре Матеі Мерге, пре Радѣл Логофѣтѣл, пре Вѣсан ші пре алціі, даръ іаръші с'аѣ днвѣнс ла Боіані де Тѣрчіі лѣ Петръ Водъ. Атѣнчѣ аѣ веніт зп портаріѣ таре де ла днтѣрѣціе, ші аѣ адѣс стѣар де домніе лѣ Петръ (Ш) Водъ, іаръ ел кз мѣмѣ са Кіажна аѣ маі днтѣрнт харачѣл чел де не аѣ ла Тѣрчі.“ Ачестеа ле скріе преа вестіѣл Енгел, прекѣм сѣ vede дн хроніка лѣ Філціх, ші нѣ се днтпротівеще аналлор Секѣенещі, нічѣ анопітѣлѣ Ромѣнеск, нѣмаі кѣт рѣспікѣ лѣкрѣл маі де атѣрѣнтѣл.

Історіа Молдовеі чеа дн анял ачеста о веі пѣтеа кѣлѣце дн челе че воіѣ скріе ла аніі дндатъ ѣрмѣторі.

1) Annales Siculici ad ann. 1559. 2) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. 3) Engel in Hist. Valach. Part. I. p. 222. seq.

А нѣі 1560, 1561. Лѣнг ашѣ фі, де ашѣ адѣче кѣвнтеле тѣтѣрор історіцілор, каріі аѣ скріс деспре Деспот Тіранъл Молдовеі, кѣчѣ зпії, прекѣм ші Іоанн Сомер, аѣ скріс кѣрці днтреці деспре дѣпсѣл. Дрѣнт ачѣеа еѣ нѣмаі ачелора кѣвнте ле воіѣ адѣче ачѣ дн каріі сѣ поці днделѣце історіа анілор ачестора, апоі ла сѣѣршѣт дці воіѣ нѣмѣтра пре маі мѣлці, каріі аѣ скріс деспре ачелаші деспот. Аша даръ, зѣче віаца лѣ чеа дн скрісоріле лѣ Форгачѣі алѣѣтѣт' 1): „Іаков Басілік, Ераклід нѣмѣтѣ, с'аѣ прѣсѣт дн островъл Kandia дн татъ прост, кареле слѣціа не сімѣріе ла корѣбі. Нѣмеле чел адевѣрат і-аѣ фост Іоанн, порекла Басілік. Пре ачеста днкъ де прѣнк л'аѣ комѣндат татъ-сѣѣ озре кѣрѣіа грек аѣмте Іаков Ераклід, кареле се фѣліа а фі дн сѣмѣнца Прінцилор Островелор Самос ші Парос — ші повѣдѣіа вр'о кѣці-ва кѣлѣреці грѣчещі дн слѣжѣа днтѣратѣлѣ Карол V. Дрѣнт ачѣеа Іаков ачеста пре прѣнкѣл Іоанн л'аѣ дат ла днвѣдѣтѣрѣ, ші кѣнд аѣ мѣрѣт л'аѣ комѣндат пріетінілор лѣ, ка пре зп фечіорѣ ал сѣѣ. Пріетеніі лѣ Іаков Ераклід аѣ днтѣрціт днтре сіне аверіле, іаръ Іоанн Басілік, аѣ лѣат Діпломатѣріле лѣ, челе де ла днтѣратѣл Карол V ші нѣмеле; ка кз атѣта маі лѣсне сѣ поатъ дншѣла де ачѣ дншѣнте пре чеі непрічѣнѣці. Ачелѣа сѣна

деспре дързіеа зпор остроуве а стъпнхлзі съѣ, деспре каре нічі пѣдежде пѣтеа авеа де але къпѣта, ші і се да пѣтереа де а фаче къ пѣтеле дѣпѣратѣлзі докторі, поете дѣкоронаці, ші протопотарі. Дѣпѣ тоартеа лѣ Іаков аѣ слѣцѣт Іоанн дѣпѣ Гречі ка зп осташѣ де рѣнд. Де ачі аѣ трекѣт дѣ Велѣцѣ ла Крѣеаса Маріа, де аколо стрѣвѣтѣнд Галліа ші Церманіа, маі пре зрѣтѣ аѣ веніт дѣ Полоніа.

„Аколо дѣпѣ че аѣ лѣат пѣтеле лѣ Іаков Ераклід, аѣ дѣчепѣт а повесті, пре-към азѣсе дѣн Іаков (дарѣ че аре зп Грек, кареле есте пѣскѣт дѣ зѣделе челе маі де пре марѣні але Европей къ Ромѣніт), къ ел есте прѣсѣт дѣн сътѣнѣца Прінѣлор Молдовенеці. Дечі мѣереа лѣ Іаков Александр (IV) Водѣ дѣн овлавіе мѣереаскъ л'аѣ кіемат ла сіне, ші с'аѣ крѣзѣт а фі Іаков Ераклід кареле мѣрсе демѣлт. Дѣн Молдова лесне с'аѣ дѣцелес къ воіеріі, пѣнѣтрѣ къ Александр (IV) ера маре тіран. — Дрѣнт ачѣеа дѣчепѣнд а і се прічѣне лѣкрѣрле, ші темѣндѣсе аѣ фѣцѣт дѣ Ардеал ш. ч.“

Ісѣванфѣ *) кареле трѣіа пре ачѣлеа времѣ, скрѣе : „Дѣн пѣтѣрѣл Гречілор челор фѣлошѣ аѣ фост ші Іаков Басілік, ачѣста, кареле фінд дѣн Самос, саѣ към вреаѣ алѣдѣі, дѣн Крета саѣ Kandia, пѣнѣтрѣ къ дѣн фіреа са ера сътѣнѣцѣ ші тѣнѣдрѣ, тот дѣ фаміліле челеа лѣмплате се вѣреа, ші ачѣста о аѣ ші арѣтат дѣн ѣнеалоѣіа са чеа мѣнѣчѣноасѣ, кареа о аѣ тѣпѣрѣт дѣн Брашовѣ, ка към ар фі фост дѣпѣрѣтѣ де дѣпѣратѣл Карол V, мѣкар къ съпѣт каріт зѣк, къ ѣнеалоѣіа ачѣеа дѣкѣ о аѣ фѣрат де ла Іаков Ераклід — Деспот ачѣста дѣпѣ вѣтаіа кареа о аѣ авѣт дѣпѣратѣл Карол V дѣн Моріні ла Тѣроана къ Фрѣнчії, дѣтѣлѣнд маі тоатѣ Церманіа, аѣ веніт дѣн Полоніа, ші де аколо дѣн Молдова, зѣде с'аѣ дѣпѣретіношѣт къ Александр Прінѣлор Молдовеі дѣпѣ тѣлѣте мѣешѣвѣгѣрѣ але лѣі; къчѣ зѣчеа къ ел есте дѣнѣтр'о сътѣнѣцѣ къ Рѣксанда, кареа ера дѣн сътѣнѣца Домнілор Молдовеі, ші ачѣеа вреа съ о арете къ о къртѣчеа тѣпѣрѣтѣ, че тѣлѣт аѣ пѣлѣт ла неамѣл пѣдѣвѣѣат, пѣнѣтрѣ ачѣеа с'аѣ ші пріміт де Александр Водѣ, ші къ тоате къте дѣ ера де лѣпѣсѣ, с'аѣ ші аѣзѣтат ші де ел ші де Рѣксанда мѣереа лѣі. Зп анѣ дѣпѣрег Іоанн Басілік п'аѣ пѣлініт дѣн Молдова; пѣнѣтрѣ къ аѣ с'аѣ адеверіт, аѣ аѣ авѣт прѣпѣс дѣспре дѣпѣсѣл, къ с'аѣ дѣцелес къ воіеріі, съ отоаре пре Александр Водѣ, ші съ рѣнеаскъ ел Домніа. Дрѣнт ачѣеа аѣ трѣвѣт съ фѣгѣ дѣпѣтѣі дѣн Валахія, апоі дѣн Брашовѣ, ші ачѣста къ атѣта аѣ фѣкѣт маі лесне, къ дѣвѣѣасѣ чеѣа ші Ромѣнѣше. — Дѣн Брашов фінд къ Александр Водѣ дѣн череа ла тоарте, ші Іоанн Сіѣістѣнд (адекъ дѣн анѣл 1559) ера съл деа, аѣ фѣцѣт поапѣтеа пріпѣ аѣісторіѣл пріетінілор съі, ші атѣта аѣ дѣтѣлат тікълосѣ, пѣпѣ кънд аѣ аѣзѣносѣ ла Алберт Ласкі дѣн Шѣпѣл. Ачѣста мошѣеніа аколо тѣлѣте вѣнѣрѣ къпѣтате де ла Краіі Зѣнѣрѣці, ші къ пѣціп маі дѣпѣнте лѣлѣнд шіе мѣіере пре вѣдѣѣа лѣі Георгіе Шѣреді, преа маре авѣѣіе лѣасѣ къ дѣпѣсѣ-Пріміндѣсе къ тоатѣ чѣнѣстеа де Алберт Ласкі Іоанн Басілік, фінд къ ачѣста пѣ аѣеа къ че съ поатѣ дѣчѣне чеѣа, с'аѣ рѣгат де Алберт Ласкі, арѣтѣндѣі маі дѣпѣнте чѣне, ші де че неам есте, де аѣісторіѣ, фѣгѣдѣсѣндѣі, къ ел дѣкѣ дѣ ва слѣѣі пѣнѣтрѣ фачѣреа де вѣне, пре кареле пѣ л'аѣ аѣлат дѣпѣртат де черѣреа са. Ші ера Ласкі прѣлѣдѣісторіѣ ші

рѣшноторіѣ де възвріле алтора; кѣчи възвріле челе мѣлте, каре і-аѣ фост рѣтас де та-
тѣ-сѣѣ, ші каре ле кѣпѣтасе нѣ де мѣлт кѣ днѣсрѣчнѣа, тоате ле прѣндісе, днѣтѣ а-
тѣта, кѣт се зичеа, кѣ есте пѣскѣт спре прѣндіреа ванілор. Тотѣши кѣ пѣцп дѣпѣ ачѣеа
н'аѣ въздѣт възвріле, ші кѣпѣтѣнд зече мѣі де галбені пенѣтѣ днѣселе, ачелеа ле аѣ
дат лѣі Іоанн Басілік, фѣгѣдсіндѣ'і кѣ днѣтѣ тоате ва ста лѣнгѣ днѣсѣл; кѣ вані ачѣеа
с'аѣ плѣтѣт осташи, нѣ мѣлѣі, чі атѣцѣа кѣцѣ се ведеа а фі де днѣсѣ, ка сѣ се поатѣ
аука. Пенѣтѣ кѣ Деспот днѣі възгасе дн кап, кѣ тоцѣ ачѣеа кѣ каре се сѣлѣтѣсе асѣ-
пра лѣі Александрѣ Водѣ, дндатѣ вор ста лѣнгѣ днѣсѣл асѣпра тіранѣлѣі. Дрѣнт ачѣеа
гѣтінд че ера де днѣсѣ, ші оцѣле, ші лѣнд кѣ сѣне опѣтѣ тѣнѣрѣі тарі, аѣ порнѣт спре
мѣнѣцѣі каріі деспартѣ Унгаріа де Полоніа, знде аѣ афлат плаікріле пѣзгте де Полоні дн
порѣцка Краівлѣі Сіцістѣнд Авѣст, кареле нѣ вреа сѣ треакѣ Деспот прпн цѣара лѣі а-
сѣпра лѣі Александрѣ Водѣ, ка нѣ кѣтѣва сѣ се мѣнѣе Соліман П. ал кѣрѣіа кліент ера
Александрѣ Водѣ. Врѣнд Ласкі ші Деспот сѣ треакѣ кѣ пѣтереа, фѣрѣ днвінші де По-
лоні, ші аѣ пердѣт ші тѣнѣрѣле. — — — Дѣпѣ че нѣ і-аѣ слѣцѣт порокѣл днѣтѣіаші датѣ лѣі
Деспот, нѣ н'аѣ пердѣт ініма, чі аѣ ацѣіне ла Франціск Зай, Префекѣл лѣі Фердінад І
дн Унгаріа де сѣс, ла кареле фінд некѣпнокѣтѣ, аѣ дѣс ші пре Ласкі кѣ сѣне. Дрѣнт
ачѣеа дѣрѣнд пре Зай, ші мѣлте фѣгѣдсіндѣ'і — — — ла атѣта л'аѣ адѣс, де днпрезѣпѣ с'аѣ
рѣгат прпн кѣрѣі де Фердінад І. ка дн днѣгѣдсінѣа, ші кѣ ацѣісторіѣл лѣі сѣ поатѣ днѣі
рѣсѣоівл асѣпра лѣі Александрѣ Водѣ; кѣчї маі кѣвінесе ка Фердінад сѣ аіѣ дн Мол-
дова зп кліент ал сѣѣ, декѣт сѣ домнеаскѣ днѣтѣрѣлѣа зп тіран, кареле цѣне кѣ Тѣрѣі
ші есте днпротівиторіѣ крѣшнлор.

„Фердінад аѣ црїіміт кѣрѣіле ачѣстѣа, кѣнд мѣлѣі Консіліарі нѣ ера де фацѣ, то-
тѣшї треаѣа о аѣ сѣкс челор че ера де фацѣ, лѣі Ніколаѣ Олахѣл Архіепіскопѣлѣі Стрї-
гонѣлѣі, лѣі Тома Надашдї Палатнѣлѣі, — ші Епіскоплор, челѣі дн Загравіа лѣі Георгіе
Драшковічї, ші челѣі дн Орѣдеа Марѣ лѣі Франціск Фарґачї, каріі дѣпѣ че аѣ рѣсѣнѣс че
лї с'аѣ нѣрѣт, аѣ днпреват ші пре Неамѣі. Нѣ се пѣрѣвіа сѣатѣрїле, пенѣтѣ кѣ зпїі зї-
чеа, кѣ нѣ треѣѣе ацѣітат Деспот, кареле нѣ се цїѣ чїне ші де знде есте, нїчї треѣѣе
ацѣідат Соліман, кѣ кареле вреаѣ сѣ факѣ паче; чі алѣі каріі ера маі спрїнтенї ла фїре,
сѣлѣтѣіа ка сѣ се факѣ а нѣ цїі, ші днѣгѣдсінд сѣ стеа лѣнгѣ Деспот, каріі вор вреа де
вѣпѣ воіа лор сѣ'л ші ацѣіте ла кѣлѣторіа ачѣеа.

„Сѣатѣл ачѣстѣ де пре зрѣтѣ аѣ маі плѣкѣт Кесарїѣлѣі, ші аѣ скрїсѣ лѣі Зай, ка цї-
пѣнд лѣкрѣл днѣтѣ асѣкѣне сѣ факѣ тоате кѣте вор фі де днѣсѣ, ші лѣі Деспот і-аѣ дѣ-
рѣіт шасе мѣі де галбені. Зай прпмїнд порѣцка Кесарїѣлѣі ші сѣлѣтѣндѣсе кѣ Ласкі ші кѣ
Деспот, аѣ кіемат пре Антоніе Сѣкелї повѣцѣіторіѣл чел вестїт, ші дѣпѣ мѣлте фѣгѣдсін-
це а ле лѣі Деспот л'аѣ адѣс де аѣ прпміт повѣцѣіреа рѣсѣоівлѣі ачѣстѣіа, кѣрѣіа с'аѣ
адѣогат Іоанн Петѣрѣ Россел Бѣрѣндѣл, кѣ фратѣ-сѣѣ Кладіе ші Хартініе Лѣрманѣл,
каріі повѣцѣіа о сѣтѣ де пѣнѣкашї кѣларї, ші дѣндѣсе тѣтѣрор слѣвозеніе де а терѣе кѣ
Деспот, с'аѣ маі днїт де еї Іоанн Вїллеїѣ Фрѣнкѣл — — кѣ о сѣтѣ де кѣлѣредї ші о сѣтѣ де

pedestrashii. Мерс'аѣ ши din Силесія 150 de кълъреѣ сѣнт Петръ Седлікіе, ши pedestrashii петцедѣ днкъ с'аѣ лзат din Кашовія ши din алте четѣѣ деспре марѣнѣ, даръ нх мѣнѣ; аша кѣт кѣ тоѣ ера ка ла 2000 ми de осташи, саѣ чева маї вѣне. Сѣнт каріі зикъ кѣ нѣмаї 1600 сѣте de осташи аѣ фост. Дѣлъ че с'аѣ адѣнат оастеа ачеста, тѣкар кѣ Ласкі днѣшнї вреа сѣ о повѣдѣаскѣ, тотѣшї аѣ тревѣт сѣ ласе повѣдѣіреа лѣ Антоніе, аша пофінд ачеста ши осташи.

„Ши ка сѣ теаргъ лѣкрѣ маї пре аскѣне, аѣ фѣкѣт весте кѣ аѣ мѣрїт Деспот, ши Ласкі аѣ ши днѣропат дн вѣсерїка чеа маї mare din Кешмарк зп копѣрїшеѣ гол, цїнѣнд пре Деспот аскѣне днтр'о парте а четѣѣї деспре кареле нѣмаї зп шерѣ преа кредїнѣїос шеа. Дрент ачѣеа порнїнд Деспот кѣ Ласкі ши кѣ Антоніе, ши дѣкѣнд опт тѣнѣрї кѣ сїне, аѣ трекѣт прїн Шпгвѣр, ши лѣсѣнд Сѣреднїа de-а стѣнга, ши Мѣнѣчѣл de-а дреапта аѣ аѣїснѣ ла мѣнѣїї Рѣтенїлор — — — ши цїїнд кѣ префектѣл лѣшеск ле ва днпнедека калеа, маї пїапте de ашї стрѣпце ачеста оастеа — — — аѣ трекѣт ла орашѣл Степенїк, че есте дн марѣїнеа Молдовеї. Скосесе ши Александръ Водѣ, днцїїнѣат фїїнд de Полонї деспре вѣнїреа лѣ Деспот, ла 25000 de оаменї дн кѣмпїї Сѣчеавеї. Чї ачѣїїа маї mare парте ера прѣїї фѣрѣ de арме. — Аѣ порнїт аша дарѣ Александръ Водѣ кѣ оастеа са, ши дѣкѣнд тѣнѣрї аѣ днтрїт пѣптеа de прѣсте ана кареа тревѣїа сѣ о треакѣ Деспот (Шреке Ворнїкѣл³) кїамѣ локѣл ачеста Вѣрвїа), каре лѣкрѣ вѣзпндѣлѣ Деспот, ши вѣзпнд ши ачѣеа кѣ din оастеа лѣ Александръ Водѣ нїчї зпѣл се гатѣ сѣ треакѣ ла ел, ел днѣшнї се гѣта сѣ фѣгѣ днѣтрѣпт, de нх с'ар фї трас пре лѣнгѣ апѣ дн цїос Антоніе кѣ ошїле, фѣкѣндѣсе кѣ пре аколо вреа сѣ треакѣ ана. Кареа вѣзпндѣ-о Александръ Водѣ, ши сѣлѣндѣсе кѣ Мозок ѣенерарїѣл сѣѣ, аѣ порѣнїт de аѣ трас тѣнѣрїле de ла пѣпте маї дн цїос, ши кѣ непрїчѣперѣа са нѣ с'аѣ пѣтѣт фолосї кѣ еле, пѣнтрѣ кѣ днтрїтндѣсе кѣ прїнѣ осташиї лѣ Антоніе, аѣ кѣрїнѣ ши пѣптеа ши тѣнѣрїле, ши челор чеї зрѣа ле аѣ фѣкѣт словодѣ трѣчѣре — — — ши дндатѣ аѣ днчѣпѣт вѣтаїа. Молдовенїї карїї ера амѣстѣкѣїї кѣ 2000 de Іанїчѣрї ши кѣ кълъреѣ Тѣрчѣїї, нїчї чеа дїпѣїїѣ пѣвѣїре а осташилор лѣ Антоніе о аѣ сѣферїт, саѣ пѣнтрѣ кѣ лї с'аѣ спѣрїат кайї de сѣпѣтѣл пѣїїлор, ла че нѣ ера dedaїї, саѣ пѣнтрѣ кѣ нѣ ера кѣ кредїнѣѣ кѣтрѣ Александръ Водѣ, пре карїї гонїндѣї Антоніе, ши пѣшкѣшїї Бѣргѣндѣїї ши Фрѣнчѣїї пре мѣлїї аѣ прѣпѣдїт дїнтрѣ дѣшнїї. Деспот ши Ласкі, апѣкѣндѣсе de оастеа че се повѣцїа de Александръ Водѣ, de Мозок ши de Боднар, ши вѣпїнд ши Антоніе, ашїндѣреа о аѣ рѣсїпїт, ши лѣзпнд мѣлѣте стѣагѣрї ши тоате тѣнѣрїле аѣ фѣкѣт вїрїпѣѣ de пїп. Тѣїа-тѣс'аѣ дн зїоа ачѣеа дїнтрѣ Молдовенїї ла 3000 ши Іанїчѣрїї маї тодї, ши с'аѣ прїнѣ фоарте мѣлїї, пре карїї дѣлѣ ачѣеа і-аѣ словозїт Деспот дїн сѣатѣл лѣ Ласкі ши ал лѣ Антоніе, ка сѣшї кѣїїѣе пѣпте вѣн ла Молдовенїї. Деспре Александръ Водѣ се зїче, кѣ ел дн фрѣптеа ошїлор вїтеѣѣе пѣртѣндѣсе пре зп Шпгѣр л'аѣ тѣїат кѣ мѣна са. Чї вѣзпндѣсе нѣмаї кѣ пѣїїнї рѣмас ши ел аѣ прїнѣ фѣга.

„Днѣтплатѣс'аѣ вѣтаїа ачѣеа дн аѣїзпѣл сѣпѣлѣї Мартїн дїн зпѣл 1561, ши Деспотѣ

аѣ поръчиѣ де о аѣ зъгръвиѣ дн Іаші днтрѣ Ікоанело челе адеврѣте а ле Дом-
 нилор Молдовенѣщї, кареа пикѣрѣ дъиѣ моартеа лѣ Деспот, дїнпрезпѣ кѣ алте лѣкрѣ-
 рѣї а ле лѣї с'аѣ астѣпат кѣ вар, прекѣт с'аѣ стрїкат бїсерїка кареа о zidice дн
 орашѣл Бакѣѣ шасе кодї де дналѣ днтрѣ помелїреа тѣтѣне-сѣѣ (кѣ шї ачѣа скорпїсе
 кѣ татѣ-сѣѣ аѣ фост воерїѣ де Дїван дн Молдова, шї с'аѣ оторѣт дн Бакѣѣ де Алек-
 sandрѣ IV Водѣ, прекѣт скріе Comer '), дарѣ нѣ о сѣврѣшїсе.

„Александрѣ Водѣ дндоднѣсе де сѣврѣшїтѣл вѣтѣї, шїереа кѣ прѣпчїї шї тоатѣ а-
 верѣа са, че ера фоарте тѣре дїп жѣѣл алтора, о трїмісесе ла Дѣнѣре, поръчїндѣї ка
 дндатѣ сѣ треакѣ кѣт ва днцелѣче кѣ п'аѣ мерс бїне рѣсвоїл, че фѣкнд Рѣксанда,
 дн зѣдар аѣ трїміс Деспот кѣлѣреїї дѣпѣ дѣнса, кѣ ачѣїїа п'аѣ алѣкат фѣрѣ нѣмаї
 зп кар кѣ пѣїне шї еѣтїне скѣле.

„Деспотѣ дѣпѣ бїрѣїндѣ аѣ мерс ла Сѣчеава знде і-аѣ ешїт днпїнте Влѣдїчїї кѣ тот
 фелѣл де оамѣнї, шї кѣ лїтїе л'аѣ дѣс дн четате, чї ел днкѣ ера днфрїкошат азїнд
 кѣ Александрѣ Водѣ п'аѣ треакѣ Дѣнѣреа, чї се цїне дн деарѣ ла Прѣт, адѣнѣндѣїшї
 оастѣа чѣа рѣсїпїтѣ, авѣнд 5000 де Тѣрчї дн тавѣрѣ, маї кѣ самѣ јанїчарї, шї ащептѣнд
 днтрѣ аїїсторїѣ шї пе Петрѣ III (нѣ пре Мірчеа) Прїндѣл церѣї Мѣнѣенѣщї. — — —
 Сѣлѣзїндѣсе Деспотѣ че сѣ факѣ, Молдовенїї л'аѣ дндѣтнат сѣ трїмітѣ о парте а ошї-
 лор асѣпра лѣї Александрѣ Водѣ; чї Антонїе с'аѣ днпротївїт деспѣрѣїреї ошїлор, зї-
 кѣнд : сѣ стрѣлѣ деара ла арте, шї сѣ аместече цѣранїї кѣ Ънѣрїї, Неамѣїї шї Фрѣнчїї,
 шї аша кѣ тоїї сѣ се дѣкѣ; і-аѣ пѣлѣт лѣї Деспот сѣатѣл лѣї Антонїе, шї адѣлнд
 25000 де Молдовенїї ла Сѣчеава, кѣ ачѣїа шї кѣ оастѣа чѣа бїрѣїгоаре аѣ пѣрчес, дѣ-
 кѣнд кѣ сїне шї треїзѣчї шї доѣ де тѣнѣрї. Дѣпѣ че аѣ сосїт Деспот ла Прѣт, Алек-
 sandрѣ Водѣ аѣ стрїкат пѣптеа, кареа о фѣкѣсе пе Прѣт ла орашѣл Хѣшѣлѣї. Іарѣ Ан-
 тонїе възнд зп сѣтѣѣ дїпїнѣтеа тавѣрїї чѣї протївїнїче, че ера прѣсте апѣ, аѣ ашеза^т
 тѣнѣрїле днтрѣлѣсѣл шї пре пѣшкашїї Ънѣрѣїї шї Немѣенѣщї і-аѣ аскѣнс прїп сѣлчї, шї
 прїп цѣртѣрїї Прѣтѣлѣї, шї ле аѣ поръчїт ка фѣрѣ де шїреа лѣї сѣ нѣ словоадѣ нїчї тѣ-
 нѣрїле нїчї пѣїїле. Протївнїчїї карїї ера аместекарїї кѣ Тѣрчїї, шї авеа кѣ сїне доѣ мїї
 де кѣлѣреїї, прѣсте карїї ера маї тѣре Мозок, стрѣжїнд де чѣалатѣ парте а Прѣтѣ-
 лѣї, шї възнд сѣлїїїле ошїлор лѣї Деспот с'аѣ апронїат, шї Мозок, дѣпѣ че і с'аѣ дат
 крѣдїндѣ, аѣ ворѣїт пѣїїнтѣл кѣ Антонїе, дарѣ тѣнѣрїле, шї пѣшкашїї чѣї дїп леашѣ нѣ
 і-аѣ пѣтѣт ведеа, де кѣлѣреїї. Тѣрчїї днкѣ гѣндїнд кѣ сѣпт апѣрѣїї де рѣѣ, шї пѣшїїнд
 днше.лѣчїїнеа, с'аѣ вѣлѣїт сѣ вадѣ пре Антонїе, шї тавѣра лѣї Деспот; еарѣ Антонїе
 атѣнчї аѣ поръчїт, де аѣ словозїт тоате тѣнѣрїле асѣпра лор, шї пѣшкашїї днкѣ пре тѣлїї
 аѣ кѣлкат кѣ глаоцѣле, шї кѣїї аѣ скѣпат, аѣ фѣїт дн тавѣра лѣї Александрѣ Водѣ.
 нїчї аѣ днтрѣзїат Антонїе, кареле вреа сѣ се батѣ кѣ Александрѣ Водѣ, маї пїнѣте де
 а сосї Петрѣ III (нѣ Мірчеа) кѣ Мѣнѣенїї шї Тѣтарїї, а дїреде подѣл чел стрїкат, каре-
 ле гѣтїндѣл — — — ар фї треакѣ тоатѣ оастѣа дн доѣ зїле; дарѣ Александрѣ Водѣ
 нѣ л'аѣ ащептат, чї аѣ фѣїт днтѣїї дн Дрѣшїор, апої дн Царїгрѣд, шї осташїї лѣї с'аѣ

рѣсипіт, каріі дикѣтрѣ аѣ пѣтѣт. Аша бірѣнд Деспотѣ прип вѣртѣтеа, ші шіица чеа мѣ-
литѣреаскѣ а лѣі Антоніе Секрелі, маі фѣръ вѣрсаре де сѣнце, с'аѣ дитѣрнат кѣ таре вѣ-
кѣрія тѣтѣрор ла Сѣчеава.

„Дѣпѣ че с'аѣ дитѣрнат Деспот, аѣ порѣпчѣт ка Молдовеніі, сѣ десѣраче артеле,
каре ле принсесе дитѣрѣ анѣрареа лѣі Александрѣ Водѣ, ші сѣ се дитѣоаркѣ ла каселе
сале, ка сѣ'шѣ поатѣ сѣфѣрші скопѣ, аѣ авѣт дитѣрѣ аѣісторіѣ патѣрѣ оатені дитѣеленѣі,
каріі аѣ илекат порѣдѣл спре ачеаста, адекѣ прѣ Берновскі Спѣтаріѣл, прѣ Мозок Сѣрда-
ріѣл, прѣ Строїда Логофѣтѣл, ші прѣ Георгіе Ревеллес скрііторіѣл; ші ка сѣ'шѣ плѣтеас-
кѣ осташіі, аѣ вѣтѣт вані дѣп канделаврѣл, кареле л'аѣ фост чѣнстѣт Александрѣ Водѣ
тѣпѣстѣріі дитѣре Мѣпѣі; пентѣрѣ каре лѣкрѣ с'аѣ ші сѣпѣрат Молдовеніі.“ Ачест ивѣкт
маі дѣ прѣ зрѣтѣ л'ам скѣртат дѣсѣмі.

Іарѣ десѣре Деспотѣ, Грекѣл чѣл фѣлосѣ; мѣпчѣносѣ, фѣдѣрнікѣ, дѣпшѣлѣторіѣ, ші адеѣвѣ-
рат тѣран, маі скріѣ ші Історічѣі ачѣшіа: Россіп ⁵⁾, Брентан ⁶⁾ Бриѣтіе ⁷⁾ Крѣсѣе ⁸⁾ Спон-
дан ⁹⁾ Бакшаі ¹⁰⁾, Іоанн Сомѣр ¹¹⁾, Мірон Логофѣтѣл ¹²⁾, прѣ каріі дѣі поѣі четі, де веі
вѣра, кѣ еѣ т'ам зрѣтѣ а маі скріѣ десѣре Грекѣл ачѣста ла аніі де акѣт.

Десѣре Петѣрѣ III Домніѣл Мѣптенескѣ, прѣ кареле кѣт вѣне дѣсѣампѣлѣ прѣавѣстѣтѣл
Енгѣл ¹³⁾, Істванѣі дѣі атеастѣкѣ кѣ татѣсѣѣ Мірчѣа III, ші десѣре Тѣтаріі, каріі веніа
дитѣрѣ аѣісторіѣ лѣі Александрѣ Водѣ, скріѣ ачѣлаші Істванѣі ¹⁴⁾, кѣ с'аѣ дитѣрнат дѣп-
ноі дѣнѣ че аѣ фѣцѣт Александрѣ IV. Водѣ, прип тавѣра де ла Прѣт.

¹⁾ Vita Despotae e Scriptis Forgatsianis concinnata, atque operi Ioannis Sommeri praefixa. ²⁾ Istvanfi
Lib. 20. p. 400 seqq. ³⁾ Ureche Vornicus apud Mironem cap. 48. ⁴⁾ Sommerus in vita Despotae p. 7.
⁵⁾ Ioannes Rossius in Appendice Chronici Turcici p. 92. ⁶⁾ Brentanus ad ann. 1561. ⁷⁾ Brietius ad ann.
1561. ⁸⁾ Crusius in Turco—Graecia p. 558. ⁹⁾ Spondanus ad ann. 1561. No. 41. ¹⁰⁾ Baksai p. 933.
¹¹⁾ Sommerus in Vita Despotae ¹²⁾ Constans Miron in Ms. Chronico Valach. cap. 48. ¹³⁾ Engel in Hist.
Valach. Part. 1. p. 223. ¹⁴⁾ Istvanfi l. c.

А пѣл 1562. Сосѣнд Александрѣ IV Водѣ ла Царіград с'аѣ рѣгат де дѣпѣратѣл Сол-
ліман II, ка сѣ'л пѣпѣ іарѣшѣ дѣп Домніѣ, кареле аѣ ші порѣпчѣт, ка Беглерѣбѣгѣл дѣп
Европа сѣ'л дѣкѣ дѣпаноі, ші сѣ'л ашезе. Ші порѣпсе Беглерѣбѣгѣл, чі Деспотѣ аѣ лѣ-
крат дитѣрѣ ачѣса ла дѣпѣрѣдіѣ, фѣгѣдѣсѣндѣ кѣ зѣче шіі де галѣені маі таре даре не
ан, де дѣпѣрѣдіа л'аѣ дитѣрѣт дѣп Домніа Молдовѣі, тріміцѣтѣндѣі стѣтезе чѣле обѣчѣ-
пѣте, ші не Беглерѣбѣгѣл, л'аѣ кісѣмат дѣпаноі. Дарѣ пѣ шѣлѣтѣ вреѣме аѣ трѣкѣт, ші дѣп-
ѣратѣл Соліман аѣ тріміѣ алт сол ла Деспотѣ, прип кареле і-аѣ порѣпчѣт, ка кѣ оасте
стрѣпѣл сѣ пѣ дѣпѣресѣзе Молдова, чі сѣ о словоадѣ, кѣ ел ва аѣеа грѣже де анѣрареа
Молдовѣі. Атѣпчѣ Деспотѣ аѣ словозіт прѣ Антоніе Секрелі, ші прѣ чѣіладѣі, фоарте фѣрѣ-
мос дѣрѣсѣндѣі, ші пѣмаі пѣдѣмі Шѣрѣрл ші Немѣіі чѣпѣнд лѣпѣгѣ сѣне, пѣмаі не Петѣрѣ
Дѣваі л'аѣ чѣпѣт ла сѣне, ші л'аѣ фѣкѣт Пѣркѣлав де Сѣчеава, прѣ кареле Сомѣр дѣі
зіче а фі фост фратѣ кѣ Антоніе: еѣ зік, кѣ доарѣ аѣ фост рѣденіѣ.

Лѣі Алѣберт Ласкі, афѣрѣ де алте кѣлѣзіѣле, чѣі да не фѣіѣсе-каре зі де прѣсо-
сѣтѣ. і-аѣ дѣторѣ зѣче шіі де галѣніі, каре-і дѣпѣрѣмѣтѣсе маі пѣпѣте, чі аша ка сѣ і-і

таї плътеаскъ одагъ, ши і-аѣ дат четатеа Хотинялѣ, дп кареа Ласкі аѣ пѣс Пъркълаб пре Полопя Іоанн Пѣсоуки прѣтенея съѣ. Даръ пѣ днделѣг аѣ цѣгѣ претеншгѣл дп-тре Деспотѣ, ши дптре Ласкі, пентрѣ къ ашезасе къпетенїле, ка дп лѣкрѣрїле де пер-заре, пѣтаї Деспот съ фїе цїздекторїѣ, ши с'аѣ дпгѣмплат, де Докторя лѣї Ласкі аѣ оторжт зп от; пре Докторя ачела, дрепт ачееа, Деспот л'аѣ осѣндїт съши пѣардѣ ка-пѣл, пѣбъгѣнд дп самъ рѣгареа лѣї Ласкі. Ласкі пентрѣ ачееа фоарте с'аѣ тѣпїат, ши зїкѣнд пѣтѣдѣмїторїѣ пе Деспотѣ, ачееа дпкъ і-аѣ арѣпкат, къ пѣї дѣ дестѣл келѣвїа-лѣ пе зї. Деспот аѣ арѣпкат лѣї Ласкі, къ тот венїтѣл, пѣ ал Молдовеї, чї ал зпѣї Крѣміи кът де тарї, дпкъ пѣ і-ар фї дестѣл лѣї Ласкі, ши л'аѣ слобозїт де ла сїне, лѣзп-дѣї тотѣши Хотинял. Ачестеа с'аѣ дпгѣмплат дп вара дїп апѣл ачеста; пентрѣ къ скрїе Соммер: „Ної ам възѣт пре Ласкі дп Лѣвлїп ла Полопї дп лѣпа лѣї Септемврие дїп апѣл 1562, ши кѣм къ ачестеа аша с'аѣ дпгѣмплат пе-аѣ повестїт Лѣсїне Епїскопѣл.“

Ласкі дѣпъ че с'аѣ дѣе дїп Молдова с'аѣ дппрезпат къ Дїмїтрїе Вїснотїкї Рѣтенея, кареле пѣтречеа тїпѣл дп Леопойѣ с'аѣ Лїов, ши таре се бѣтеа дѣпъ Домнїа Молдовеї, ши аѣ дпчепѣт а поѣтї челе зече мїї де галбенї, каре і ле фѣгѣдѣсе Деспотѣ: даръ Деспот п'аѣ врѣт съ і ле деа, скрїїндѣї ши лѣї, ши ла адїї вечїнї, къ ел аша і-аѣ фѣгѣ-дѣїт къї ва таї плѣтї дпкъ одагъ 10,000 де галбенї, де ва рѣтѣнеа прїетеп, сарѣ а-кѣм Ласкі зпїндѣсе къ Вїснотїкї дї есте дѣшманѣ, ши де'л ва пѣтеа прїнде, аша ва ши фаче къ ел ка къ зп дѣшман. Дїп сѣада ачеста і-аѣ ши венїт апої деспре о парте пѣ-рїреа лѣї Деспотѣ.

Дпсѣ Деспот пѣ пѣтаї къ Ласкі ши къ Вїснотїкї се тѣпка, чї ши къ Іоанн Сї-цїстѣнд Прїнѣя Ардеалѣлї ши къ Петрѣ III Домнѣл Мѣнтенеск; (пре кареле рѣѣ дп пѣ-теск ши Соммер ши Ісванфї Мїрчеа деспре пѣтеле тѣтѣне-сѣѣ) пентрѣ къ пѣндестѣлѣп-дѣсе грекѣл бѣлѣстѣмат къ тїрѣнїа Молдовеї, вреа съ се факѣ Домнїи Ардеалѣлї ши Валахїеї, ши черка прїлецїѣ кѣм ар пѣтеа добѣндї ши домнїа ачестор доѣл дерї. Пре а-тѣндотї Домнїї церїлор ачестора пентрѣ ачееа ера тѣпїос, пентрѣ къ Іоанн Сїцїстѣнд аѣ фост гата, сѣл деа дп тѣпа лѣї Александрѣ IV Водѣ, де пѣ ар фї скѣпат прїп ацїсто-рїял Сасїлор (а ле кѣрора догме ле кредеа, тѣкар къ ка зп фѣцарнїк се арѣта а фї де леѣеа Бїсерїчїї Рѣсѣрїтѣлїї) дїп Брашовѣ, кѣм с'аѣ арѣтат ла апѣл трежѣт: сарѣ Пе-трѣ III терсесе дптрѣ ацїсторїѣ лѣї Александрѣ. Къ Іоанн Сїцїстѣндѣ ачестѣ прїленїѣ ш'аѣ де фѣжѣт, і-аѣ скрїс сѣї деа Чїчел ши четатеа де Балѣ, каре аѣ фост таї пайнте а ле Домнїлор Молдовеї, къ де пѣї ле ва да, дїп челе таї аскѣпсе але пѣтѣлѣлїлї, (кѣм скрїе Ісванфї) дпкъ ле ва лѣа; чї Іоанн Сїцїстѣнд пѣ тѣлїт аѣ гѣндїтѣ къ аменїцѣтѣра лѣї Деспот. Дрепт ачееа аѣ ацїдат пре Секї асѣпра лѣї Іоанн Сїцїстѣнд, карїї рѣѣ аѣ пѣ-цїт, къчї фѣрѣ дпвїпшї де Ладїслав Радак Пѣнерарїял лѣї Іоанн Сїцїстѣнд, ши шї-аѣ пѣрдѣт атѣнчї де одагъ тоате прївїлецїѣрїле, лѣзнд афарѣ скажѣл Арїешѣлї кареле пѣ се аместекѣ къ чеїаладїї Секї. Дѣпъ пѣдеапса Секїлор болѣвїндѣсе Іоанн Сїцїстѣнд дп Брашовѣ, с'аѣ фѣжѣт весте къ аѣ тѣрїт: іарѣ Деспот аѣ ши алергат къ оасте пѣлѣ

ла Троташѣ, гъндѣнд къ тоате четъдѣле дѣн Ардеал, каре се лъкъск де Сасѣ, і се вор дѣкѣна лѣ Сосѣнд ла Троташѣ, аѣ дѣцелес Деспотѣ, къ Иоанн Сѣцѣсѣнд с'аѣ дѣсѣнъ-тошат, шѣ ел дѣкъ с'аѣ дѣтѣрнат акасѣ къ вѣзеле дѣрѣтѣвоіате, темѣндѣсе а'шѣ дѣче дѣндѣ дѣн Ардеалѣ. Лѣ Петрѣ III Домѣлѣ Валахѣі аѣ вѣрѣт сѣ'ї пѣнѣ вѣрѣтѣорѣѣ, прѣкъм скрѣе Соммер, „пре зн Дѣмѣтрѣе де неам, знѣі зѣк грекъ, алѣїѣ вѣлгарѣ, ом тѣран, скѣмп шѣ ла тоате пѣскѣт пѣшаї ла Домѣе пѣ.“ Дѣспре ал кърѣїа сѣѣрѣшѣт воїѣ къвѣнта ла анѣл вѣїторѣѣ.

Ачестеа тоате пѣшаї кът леам скѣртат дѣн Соммер ¹⁾, шѣ дѣн Ісѣванѣї ²⁾, карѣї аша се пѣрѣвѣск маї дѣн тоате къвѣнтеле, де мѣ се вѣд а фѣ скрѣе знѣл де ла алѣл.

Тот дѣтрѣ ачестеа ан аѣ рѣсѣнѣс Деспот шѣ лѣ Иоанн Зѣгомаїа, Рѣторѣлѣї Патрѣархѣеск дѣн Царѣград, дѣн кареа Епѣстоїа, че се адѣче де Крѣсѣе ³⁾, се іскѣлѣде: *Δεσπότης Βασιλεὺς Μολδαβίας*. Дѣн кареа іскѣлѣгѣрѣ поѣї сокотѣ мѣндѣрѣа грекълѣї кареле анѣл де акѣм л'аѣ петрѣкът дѣн тѣрѣнѣї шѣ стоарчерѣї каре ле аѣ пѣлѣтѣт дѣн анѣл вѣїторѣѣ.

¹⁾ Ioannes Sommerus in vita Despotae. ²⁾ Istvanfi Lib. 20. et 21. ³⁾ Martinus Crusius in Turco — Graecia Lib. 3. p. 274.

Анѣл 1563. Ваї неамѣлѣї Ромѣнѣскѣ, шѣ іарѣшѣї ваї! кареле зѣтѣндѣ'шѣї вѣда, шѣ семѣндѣа, ѣете сѣпѣт ѣїзгѣл алѣтор неамѣрѣї, пѣ пѣнѣтрѣ алѣтѣ чева, чѣ пѣшаї пѣнѣтрѣ пѣдѣлѣвѣ-ѣтѣтѣра, пѣдрагостеа дѣнѣтре сѣне, пѣнѣрѣченѣреа са шѣ вѣклѣмѣзгѣл неамѣрѣї.лор чѣлор стрѣїне, каре къ фѣрѣтоасе прѣтѣстѣрѣї, маї алес алѣ леѣїї крѣщѣїнеѣї, дѣн кареа еѣ вѣрѣѣ сѣ тѣорѣѣ, дѣншалѣ прѣ вѣїцѣї Ромѣнѣї де-ї стѣлѣнѣскѣ шѣ дѣн зѣоа де акѣм. Нѣ вѣрѣѣ еѣ сѣ пѣтѣск неамѣрѣїле ачестеа, чѣ пѣшаї атѣта зѣк: Че пѣсторѣѣї аї, алѣ кърѣїа къвѣнте пѣ ле дѣцѣ-леѣї? Вѣзѣї, сокотѣеѣ шѣ ѣїзѣдекѣ, че вѣрѣзѣ Архѣїерѣїї ачѣщѣа? сѣ те дѣвѣеде сѣ'її прѣндѣ парѣеа прѣ лѣтеа ачѣаста аѣ сѣ те дѣкъ ла черѣвѣрѣї? Нѣ крѣде, о Ромѣне! пѣнѣтрѣ къ пѣшаї пѣнѣга та о вѣеск ка сѣ'шѣї дѣлѣ пѣнѣїлѣ лор, шѣ тѣ сѣ рѣмѣлѣї роб ачѣлора прѣ карѣїї маї тарѣї тѣї і-аѣ стѣлѣнѣїт оаре-кънд. Дѣѣѣѣапѣтѣте, дѣрѣпѣт ачѣеа, о ізѣїте неамѣл мѣѣ, шѣ аї мѣнѣте! лѣзѣнд пѣлѣдѣ дѣн Молѣдовѣнѣї, ал кърѣора тѣранѣ Дѣспотѣ грекълѣ чѣл вѣлѣ-стѣмат, аша аѣ лѣкрат дѣн анѣл де акѣм:

Прѣ лѣнѣгѣ тѣрѣнѣїа чеа тарѣе, кареа о фѣѣчеа къ вѣїцѣї лѣкѣїторѣїї Молѣдовѣї, Дѣспотѣ ла атѣта аѣ аѣїзѣнѣс дѣн анѣл де акѣм, де аѣ дѣнчѣпѣт а се фѣлѣ, къ ел есте пѣрѣсѣїт дѣн сѣтѣнѣа дѣнѣпѣрѣаїлор дѣн Царѣград, зѣтѣндѣ'шѣї че аѣ фѣост мѣнѣїт маї пѣїнѣте дѣспре вѣїа шѣ породѣїа са. Дрѣпѣт ачѣеа аѣ фѣкъѣт прѣ акѣзнѣс доѣѣ короанѣе де аѣр, шѣ аѣ мѣнѣїт дѣнѣїнѣтеа породѣлѣї, къ ачѣлеа і с'аѣ трѣмѣїс дѣн черѣїѣ, дѣн семп къ ел дѣкъ шѣ дѣнѣпѣрат ва фѣї, пѣ пѣшаї Домп Молѣдовѣї; шѣ къ мѣнѣїзѣна ачѣаста прѣтѣлѣїї аѣ шѣ дѣншѣлатѣ дѣн чѣї маї пѣнѣрѣче-пѣїї, де і-аѣ крѣзѣтѣѣ, прѣкъмѣ се дѣншалѣ шѣ асѣтѣзѣїтѣлѣїї дѣн неамѣл ромѣнѣскѣ, де маї мѣлѣт крѣдѣ чѣлор че нѣї чѣ ле фѣѣе, нѣї чѣ ле мѣѣе де дѣншѣїї, де кът чѣлор че сѣпѣт де неамѣл лор, шѣ маї се сѣфартѣ пѣнѣтрѣ вѣїнѣле лор. Кѣчѣї сѣнѣїсѣле пѣ се фѣаѣе апѣ, прѣкъмѣї есте зѣїаїа. Прѣ лѣнѣгѣ ачѣестеа, Дѣспотѣ, кареле пѣшаї кът се арѣта а фѣї вѣїне крѣдѣн-ѣїос, чѣ дѣнѣтрѣ аѣѣѣѣр ера ерѣтѣк, аѣ дѣнчѣпѣт а адѣїа дѣн Молѣдова прѣ маї мѣлѣїї ерѣтѣїї, прѣкъмѣї аѣ фѣост Епѣскопѣл чѣл къ мѣїере Лѣсѣїнѣ Каспер Пѣвчѣр, ѣїнѣрѣїле лѣї Мѣлѣанхѣон,

Ioachim Petikăl, Ioann Commer ачеста, кареле ді скріе вісаца, ші алці; ші дп орашял Котнарі, знде лъкѣа атъчї маї къ самъ Сасїи ші Злгарїї, аѣ фѣкѣт школъ дп кареа аѣ пѣс даскалї тот еретїчі, шї пе прънчїї Молдовенїлор ді сіліа съ дпведе аколо, ба че е маї тѣлѣ, пре зпїї прънчїї ді хрѣста ел дпскшї ла дпвѣцѣтѣрѣ. Фѣкѣт' аѣ фост шї Бї-блїотекѣ дп орашял Котнарі. Пре Лѣсїнїе Епїскопѣл дпкъ пентрѣ ачееа 'л аѣ фост кїе-шат ла сіне, ка съ дпдрепте лѣкрѣрїле вісеречешї, шї маї алес челе де кѣсѣторїе; кѣчї дптрѣсе фоарте рѣѣ обїчеїѣ дп Молдова, де чеї кѣсѣторїїї пентрѣ фїе-че се десѣтрїа шї іарѣшї се кѣсѣторїа. Пентрѣ кареа спїнтеалѣ скріе Commer, къ шасе аѣ възѣт тѣяцї пѣтаї дптр'о зі. Шї кѣм аѣ лѣкрат къ процїї, аша аѣ врѣт съ лѣкре шї къ боїерїї, пентрѣ десѣтрїрїле челе фѣрѣ де кале де кѣсѣторїе. Каре тоате дп сіне аѣ фост фоарте възне, де с'ар фї фѣкѣт дп вѣн сѣвршїт, шї пѣ дпн скопѣл ачела, ка пре зрѣтѣ пре тоцї Молдовенїї сѣї факѣ лѣтеранї. Оаре пѣ грешеск шї дп зіліле поастре зпїї шї ток-та дпндре Архїереїї чеї че се дпн пре сіне православноїчі, карїї дпшї цїп сѣетнїчі, шї маї вѣртос секретарї еретїчі, кѣчї деспре ачїанѣз тѣ мїр къ вреаѣ ка прънчїї Ромѣнецїї съ пѣ дпведе ромѣнеце, фѣрѣ пѣтаї дп лїтѣеле Архїереїлор; пентрѣ къ адмїнтрелеа кѣм ар пѣтеа доманї престе Ромѣнїї, чї деспре ачестеа маї апрїат воїї кѣвѣлта аїрїлеа, ачї тѣ дпторк ла фїрѣл Історїеї.

Афарѣ де ачелеа, каре ле ам скріе маї дп сѣс, Деспотѣ престе тѣсѣрїле шї стоар-черїле челе тїрѣнецїї, арѣнкасе пре цеарѣ, ка фїеце-каре ом кѣсѣторїт сѣї деа кѣте зп галбен де аѣр, кареа даре преа греа лї с'аѣ пѣрѣт, маї алес оаменїлор челор мїшеї. Дптрѣ ачееа Дїмїтрїе Віснорїкї, адїат де Алѣберт Ласкї, с'аѣ рѣдїкат къ оасте асѣпра лѣї; каре лѣкрѣ дпцелегїндѣ Деспотѣ, ш'аѣ гѣтїтѣ шї ел оастеа са, шї аѣ пѣрчесѣ спре Хотїнѣ. Пре кале л'аѣ дпгїмпїнатѣ Пїасодкї пѣрѣглавѣл лѣї Ласкї де Хотїнѣ, шї і-аѣ снѣсѣ, къ дпн порѣнка лѣї Ласкї ді ва да четатеа, де 'л ва лѣса съ теарѣ дп паче къ тоцї аї сѣї. Деспот аѣ прїмїт фѣгѣдсїнѣа, шї аѣ мерс ла Хотїн. Аколо одї-пїоарѣ л'аѣ дпкзпїцїрат породѣл шї л'аѣ рѣгат съ ерте галбенѣл чел маї пѣїнте арѣн-кат пе фїеце кареа касѣ саѣ съ деа дп тѣна лор пе Берновскї Спѣтарїл, пе Мозок Сѣрдарїл, пе Строїца Логофѣтѣл, шї пе дої Влѣдїчї зїкїнд: къ ачешїа аѣ прїчїнїт тоате рѣѣтѣїле шї сѣнт Александрѣ IV Водѣ. Деспотѣ ле аѣ фѣгѣдсїтѣ, кѣї ва да шї де ачї с'аѣ дпчепѣт апої рескоала несѣпра лѣї. Ачї ла Хотїн аѣ зѣбовїт Деспотѣ къ оастеа о лѣпѣ шї маї віне, шї възѣнд къ Віснорїкїкъ Ласкї пѣ есѣ дпн Каменецѣ, с'аѣ дпгѣрпат ла Сѣчеава.

Дпн Сѣчеава аѣ ешїт съ черѣтезе партеа Молдовеї чеа де кѣтрѣ Дѣпѣре, шї мер-гїнд пѣпѣ ла Галацї шї Реген, орашял пегѣцѣторїлор гречешїї, іарѣ де аколо ла дпче-пѣтѣл верїї с'аѣ дпгѣрпат еарѣшїї дп Сѣчеава. Пѣпѣ кїнд аѣ кѣлѣторїт Деспот, аѣ тѣрїт Епїскопѣл Лѣсїнїе, доарѣ отрѣвїт де Берновскї Спѣтарїл, шї л'аѣ дпгронат Епїскопееа лѣї дп Іашї, іарѣ Деспот дѣпѣ дптоарчереа са дп Сѣчеава, тѣкар къ аѣеа о грекоае ла сіне, кѣреїа ді фѣкѣсе шї о фатѣ, с'аѣ логодїт къ фата лѣї Мартїн Сѣворовскї, Палатї-пѣлѣї Лешеск; гїндїнд къ прїп кѣсѣторїа ачееа маї таре се ва дптрїї дп тїрѣнїа са, шї

акъта се гъта де пзптъ, фъкънд позъ тръсхрї шї стоарчерї, кънд іатъ аѣ сосїт тїмпял вреднїчеї ръсплътїрї пентрѣ тоате влѣстѣтъцїїле лѣї, кареа аша с'аѣ дптъшлат :

Берновскї кѣ Мозок шї кѣ Строїцѣ аззїнд деспре перїреа са чеа ла Хотїн фъгъддї-тъ породѣлї, аѣ дпченѣт а се апъра пре сїне де тїрѣнїа лѣї Деспот, пентрѣ ачееа се шї зїче, кѣ Берновскї ар фї отрѣвїт пре Лѣсїнїе Псеждо-Епїскопѣл, шї Дѣховнїкѣл лѣї Деспотѣ, шї кънд се гъта маї таре Деспотѣ кѣ аї сѣї де потпа пзпцїї, аѣ фъкът весте кѣ аѣ пѣвълїт Тътарїї дп Молдова, кѣвълтѣл воерїлор л'аѣ дптърїт шї чеї че ера лѣпгъ Деспотѣ; шї Деспотѣ аѣ шї трїмїсѣ оастеа чеа стрѣїнѣ маї таре парте кѣ вр'о-кътева тїї де Ромънї Молдовенї асѣпра Тътарїлор, шї аѣ дпкредїнцат повъдзїреа оцїлор ачесто-ра лѣї Стефан Томша, шї оаре-кърѣї воерїї анѣме Дорман. Ачещїа мергънд пѣлѣ ла Нїстрѣ, п'аѣ афлат вре хп Тътар дп цїлѣтѣл Молдовеї, іарѣ воерїї Молдовенещї ле-аѣ зїс, кѣ есте мещешгъл Тътарїлор, де с'аѣ трас дпдърѣпт, шї пре Шпгърї шї Немцїї-аѣ ашезат дп поаптеа ачееа дп нїше сате вечїне, іарѣ воерїї Молдовенещї тоатѣ поаптеа с'аѣ сѣгътїт, шї дп рѣвърсатѣл зорїлор аѣ шї оторжт пре тоцї стрѣїнїї, шї воерїї карїї пѣ мерсесе кѣ еї ла Нїстрѣ, аѣ дпккъцїѣрат пре Деспотѣ кѣ аї сѣї дп Сѣчеава. Рѣ-тѣсесе кѣ Деспотѣ дп четатеа Сѣчевеї стрѣїнїї шї Молдовенї, 656 де осташї, ачещїа аѣ апърат четатеа шї пе Деспотѣ, чевашї маї вїне де треї лѣнї.

Іарѣ дпгоркъндѣсе чеї че мерсесе ла Нїстрѣ кѣ оастеа, де аколо шї еї аѣ мерсѣ ла батереа Сѣчевеї, шї аколо кѣ сїла аѣ пѣс Домнѣ пре Стефанѣ Томша, кареле дпдатѣ аѣ шї орѣндзїт тоате къте ера де лїпсѣ ла батереа четгъцїї, чї чеї де лѣпгъ Деспотѣ та-ре о апъра. Дптрѣ ачееа фоарте тѣлѣт тоарте с'аѣ фъкът дп деарѣ, кѣчї фетїшоара лѣї Деспотѣ кареа о фъкъсе кѣ о грекоае, с'аѣ сѣгрѣмат дп леагъл, шї тѣта еї с'аѣ пѣс дптр'о тѣлѣстїре; рѣденїїле ачелора карїї ера дпкїшї кѣ Деспотѣ, с'аѣ арѣккат дп апѣ; шї тоате Арменчеле, каре се рѣга лѣї Дѣмпнезеѣ пентрѣ тѣлѣтѣреа лѣї Деспот, с'аѣ оторжтѣ. Атѣнчї с'аѣ оторжт тоцї стрейнїї, ЕпїсCOPEаса лѣї Лїсїнїе с'аѣ сѣгрѣмат, Георгіе Ревелмес скрїїторїѣл лѣї Александрѣ IV Водѣ, шї сѣетнїкѣл лѣї Деспот с'аѣ прїнс. Чета-теа тотѣшї о вѣтеа Стефанѣ Томша Водѣ, чї се темеа ка пѣ кѣтѣва сѣ вїпѣ Дїмїтрїе Вїснотїцкї Рѣсска, шї сѣ анѣче Домнїа. Дрелт ачееа аѣ трїмїсѣ воерїї солї ла Вїснотїцкї, сѣ вїпѣ ла Домнїе, шї венїнд ачеста л'аѣ прїнс дїппрежѣл кѣ Пїасоцкї, шї і-аѣ трїмїсѣ ла Царїград, внде дїп порѣнка дппъратѣлї Солїман II і-аѣ сплѣзѣрат де коасте кѣ кър-лїце де феррѣ, шї аша аѣ тревзїт сѣшї сѣгрѣшеаскѣ вїеаца вѣрѣвцїї чеї вїтежї шї слава Рѣшїлор.

Апърѣндѣсе токѣта вїтежеще чеї че ера кѣ Деспотѣ, шї маї адесе-орї пѣвълїнд а-сѣпра челор чеї дпккъцїѣрасе, дптр'о пѣвълїре а лор аѣ кѣзѣтѣ шї Берновскї Спѣта-рїѣл, капѣл копцїѣрацїлор, нїмерїт де о глоандѣ. Іарѣ Стефанѣ Томша Водѣ аѣ трїмїсѣ дп Ардеал пентрѣ адїѣторїѣ ла Прїнцѣл Іоанн Сїїїстѣнд Заполїа, кареле і-аѣ шї трїмїсѣ пре Ценерарїѣл сѣѣ Ладїслав Радак кѣ о мїе де кълѣрецїї, шї кѣ алтѣ мїе де педес-трашї, дѣпѣ а кърора сосїре ла Сѣчеава пѣ тѣлѣтѣл дпдърѣзїат шї Деспотѣ, чї вълѣнд кѣ

нъ се маї поате анъра (къчи ай сѣ днкъ дичепъсе асърѣ), не крѣдѣца дѣпъратълѣи Солѣман, а воіеріор Молдовенеші ші а лѣи Іоанн Сісісіменд аѣ ешіт дѣн четате фоарте дѣпдодовѣт, ші с'аѣ дат пре сѣне лѣи Стефан Томша Водъ, кареле нъ тѣлт аѣ къвтат ла фъгъдѣнцѣ де алціи фъкътъ, чі л'аѣ токатѣ къ въздѣганъл, де аѣ тѣрѣт на зп блъстѣматѣ, кѣт аѣ фост Деспотѣ тѣранъл, нъ Домнъл Молдовеї, къ п'аѣ авѣт вре о къдѣнцѣ де а се местека ла Молдова. Перѣт'аѣ Деспотѣ дн 9 Ноетвріе дѣн анъл 1563. дн възрѣтъ де 40 де анѣ, дѣпъ че аѣ тѣрѣнѣт дої анѣ, ші пелеа капълѣи лѣи, дѣмпрезлѣт къ пелеа капълѣи лѣи Іоанн Прѣдентіе, кареле дн вртасе дн 10 анѣ, пѣне де паѣе с'аѣ трѣмісѣ ла Царіград. Аша скріѣ ачест Соммер ¹⁾ ші Істванѣ ²⁾, пре карѣи еѣ нъмаї кът і-ам маї скъртат дн къвѣнте.

Мірон Логофътл ³⁾ зѣче, къ Стефан IX Томша Водъ с'ар фі възт ші къ Петрѣ III Домнъл Мънтенеск (нъ къ Мірчеа) кареле аѣ фост велѣт пѣлъ ла Мілков асѣпра лѣи Томша, ші къ Томша аѣ дѣвѣнс не Домнъл Мънтенеск, ші апої кънд домнѣе нъмаї чѣнчѣ септѣ-тѣнѣ, аѣ фъдѣт дѣн пѣнтеа лѣи Александрѣ IV Водъ; чі възтаїа ачѣаста а лѣи Томша къ Петрѣ III, еѣ нъ о почѣѣ крѣде: пѣнтрѣ къ Соммер, ші Істванѣ нъ скріѣ дѣспре дѣнса, даръ скріѣ амъндої ⁴⁾, къ Стефан Томша Водъ, дѣпъ че аѣ потолѣт не Деспот, не Дѣмітрѣе ачѣла кареле рѣвнѣа домнѣа Мънтенескъ, л'аѣ дѣсѣмнат ла насѣ, ка сѣ нъ поатъ домнѣ, ші апої л'аѣ чѣнѣт прѣтеп аша де въз, де кънд аѣ ші фъдѣт де фаца лѣи Александрѣ IV Водъ, кънд аѣ велѣт сѣ домнѣаскъ а доза оаръ, тѣнѣрѣле салѣ лѣи къ аат воіерѣѣ ле аѣ дѣкрѣдѣнат. Доаръ пѣнтрѣ Дѣмітрѣе ачѣста сѣ фѣе фост възтаїе дѣнтрѣ Томша, ші дѣнтрѣ Петрѣ III? Даръ прѣчѣна ачѣаста дѣкъ нъ о почѣѣ прѣмі; къчѣ че ар фі авѣт Томша, пѣнтрѣ че атѣта сѣ апѣре не Дѣмітрѣе?

Кънд аѣ велѣт Александрѣ IV Водъ ла а доза Домнѣе а Молдовеї, адекъ дн сѣзрѣшѣтѣл анълѣи де акът, саѣ ла дѣчѣпѣтѣл анълѣи вѣиторѣѣ, нъ тѣ прѣчѣнѣ: пѣнтрѣ ачѣеа а доза Домнѣе а лѣи о трѣк ла анъл вѣиторѣѣ. Ачѣи нъмаї атѣта маї зѣк, къ еѣ аша асѣпрѣ скріѣнд дѣспре Деспот н'ам възт, пѣчѣи вреѣ сѣ ватѣн вре зп неамѣ, къ неамѣрѣле тоате аѣ прѣдѣ дѣпѣнтеа тѣеа, ші къ шѣлт дн маї тѣре прѣдѣ сѣнт Архіерѣи неамѣрѣлор, нъмаї сѣ нъ фѣе де пѣравъл лѣи Деспотѣ.

¹⁾ Ioannes Sommerus in vita Despotae. ²⁾ Istvanfi. Lib. 21. p. 427. seqq. ³⁾ Constans Miron cap. 50.

⁴⁾ Sommerus et Istvanfi II. c.c.

А нъ л. 1564. Дѣспре а доза Домнѣе а лѣи Александрѣ IV Водъ, аша скріѣ Істванѣ ¹⁾: „Дѣпъратълѣи Солѣман II рѣзгат фѣнд ші де Іоанн Сісісіменд, ші де Александрѣ IV пре ачѣста іаръшѣ л'аѣ фъкът Домнѣ Молдовеї, кареле азъндѣшѣ оасте дѣн Тѣрчѣ, ші дѣн Тѣтарѣ, къ фъгъдѣнцѣ, къ ле ва да дѣара де чѣос де жафѣ, кърѣнд аѣ мерс дн Молдова. Де а кърѣа велѣре азънд Молдовенѣи, аѣ фъдѣт, каре дѣкотрѣѣ аѣ пѣтѣт, Томша, Мозок, Строїца аѣ фъдѣт ла Рѣтенѣ. Александрѣ афълд тоате дѣшерте, лесне аѣ къпрѣнс ші тѣвъра къ тѣнѣрѣле, ші четатеа ші дѣара, ші не Дѣмітрѣе Българѣл (де п'аѣ фост грек) чѣл дѣсѣмнат ла нас де Томша — — — пре кареле і л'аѣ дат логат воіе-

рѣд. чел. че рѣшѣесе къ дѣлѣн. ла тѣхрѣ. Пе Димитрие л'аѣ тримѣсѣ Домнѣлѣ Мѣнте-
песк, а кѣрѣа Домнѣ о рѣвнѣсе, ка съ'л пѣарзѣ къ рѣшнѣ. Пре Томша вртѣторѣл лѣи
Деспотѣ, дарѣ кареле нѣмаѣ нѣднѣ лѣнѣ аѣ доминѣ, пе Мозок, шѣ пе Строѣца, карѣи фѣнѣсе
лн Леополѣ и-аѣ пѣрѣт лѣи Сѣѣстѣнд Краѣлѣи Полонѣи, кареле ера тѣлѣос пре дѣншѣи
пѣнтрѣ перѣреа лѣи Вѣсновѣцкѣ шѣ а лѣи Пѣасоцкѣ, шѣ прѣн мѣжлочѣреа днпѣратѣлѣи Солѣ-
ман II шѣ а лѣи Иоанн Сѣѣстѣнд непотѣлѣи, атѣта аѣ фѣкѣт, де принзѣндѣсе шѣ-аѣ перѣдѣт
капетеле. Пре Георгѣ Ревелес, кареле се цѣнеа прѣнс лн четатѣа Неамѣлѣи, дѣмпрѣз-
нѣ къ алѣи Префѣкѣи и-аѣ свѣрѣшат армашѣи. Пре чеѣалалѣи воѣерѣ и-аѣ ертат пѣнѣ ла о
време, дарѣ апоѣ кѣнд ера секрѣи, и-аѣ свѣрѣшат пе рѣнд лн оспѣде, пѣнѣ кѣнд и-аѣ
ѣстовѣт пре тоѣи, карѣи аѣ фост прѣчинѣ де с'аѣ алѣнгат дѣн Домнѣ, саѣ карѣи ера рѣде-
нѣи къ еѣ, шѣ аша аѣ доминѣ лн паче, пѣнѣ кѣнд аѣ трѣитѣ, доминѣд лн тѣиашѣ-датѣ шѣп-
те алѣ пѣнѣ ла фѣгѣрѣеа са. Амѣндереа скрѣе Соммер ³⁾, нѣмаѣ кѣт адаогѣ, къ А-
лександрѣ IV Водѣ аѣ порѣнѣит де аѣ десгропат трѣнзѣрѣе лѣи Деспотѣ шѣ алѣи Иоанн
Прѣдентѣе, шѣ кѣсѣндѣле лн сачѣ, аша ле-аѣ спѣнзѣрат. Дѣспре Мѣрчоае нѣма лѣи Пѣ-
трѣ III Домнѣлѣи Мѣнтѣпеск, адект дѣспре Кѣажна, днкѣ скрѣе къ дѣлѣса аѣ батѣнокорѣт
нѣаѣ таре пре Димитрие. Бѣлгарѣа саѣ Грекѣл, нѣмѣндѣ'л Домнѣ Валахѣи, шѣ скѣпѣндѣ'и
лн фаѣл.

Дѣспре Александрѣ IV Водѣ скрѣе Мѣрон Догорѣтѣл ³⁾, къ дѣпѣ че аѣ доминѣ а
дѣва-оарѣ, аѣ стрѣкат дѣнѣ фѣгѣдѣнѣца Порѣи Тѣрчѣи фѣкѣтѣ, тоате четѣдѣле дѣн Мол-
дова, нѣмаѣ Хотѣнѣл л'аѣ лѣсат днтрѣг. Хейденѣеин ⁴⁾ днкѣ скрѣе къ еѣ аѣ нѣтат Скав-
нѣл Цѣреѣ дѣн Сѣчеава лн Јашѣ, кѣлѣндѣи вртѣт Сѣчеава, пѣнтрѣ къ дѣнтрѣнѣса се фѣ-
гѣрѣсе.

Тот днтрѣ ачѣстѣ алѣ с'аѣ тѣзѣлѣт шѣ Иоасаф II, Патрѣархѣл Царѣградѣлѣи, де Сѣво-
рѣл Бѣсерѣиѣ Рѣзѣрѣтѣлѣи, кѣт скрѣе Крѣсѣе ⁵⁾, лн каре Сѣвор аѣ фост де фаѣл шѣ с'аѣ
ѣскѣлѣт пре кѣт аратѣ Лѣквѣен ⁶⁾:

Ананѣа Епѣскопѣл Стрѣмѣиѣи, Партѣнѣе Мѣтрополѣтѣл Дрѣдѣиорѣлѣи, Арсенѣе Мѣтрополѣ-
тѣл Тѣрновѣлѣи, шѣ Паѣсѣе Архѣепѣскопѣл Ахрѣдеѣ; дарѣ прѣчина тѣзѣлѣреѣ лѣи н'аѣ фост
каре о дѣ Сѣворѣл, чѣ аѣ фост ачѣаста кареа о спѣне Хенрѣк Іларѣе ⁷⁾, зѣкѣнд: „Прѣ-
чинѣле тѣзѣлѣреѣ Патрѣархѣлѣи Иоасаф II, нѣ сѣнт каре ле адѣче Сѣворѣл, чѣ ачѣлеа сѣнт
нѣмаѣ мѣнѣнѣт, ѣскѣдѣте де Мѣхаѣл Кантакѣзенѣл, грекѣл чел нѣтернѣк, пре кареле лн
нѣмѣа Архѣонта. Јарѣ прѣчина тѣзѣлѣреѣ лѣи чеа адѣвѣратѣ есте ачѣаста: Ера о Доам-
нѣл вѣдѣвѣ лн Валахѣа, ал кѣреѣа вѣрѣват Домнѣл. Цѣреѣ (адект Мѣрчеа III, кѣт скрѣе гре-
кѣл ла Крѣсѣе ⁸⁾) дѣн кареле сѣнт ачѣесте) тѣрѣсе маѣ пѣнѣте. Ачѣеа аѣеа дохѣ кѣкоанѣ
фоарте фрѣстоасе, шѣ вреа съ ле тѣрѣте лн Царѣград. Дрѣнт ачѣеса скрѣсѣсе лн таѣнѣ
кѣтрѣ Патрѣархѣл Иоасаф, ка съ'и капете доѣ тѣнерѣ, дѣпѣ карѣи съ'шѣ поатѣ тѣрѣта кѣкоанѣ-
пеле. Аѣ шѣ аѣлат Патрѣархѣл пре доѣ тѣнерѣ, адект пре Стататѣе непотѣл сѣѣ дѣн фра-
те, тѣнер фрѣстос, шѣ прокѣит, шѣ шѣ богат, шѣ пре Андрѣонѣк фрѣтеле лѣи Мѣхаѣл Кантакѣ-
зенѣл. Ачѣеѣа амѣндоѣ аѣ мерс лн Валахѣа къ кѣте 40 де кѣлѣреѣи. Стататѣе фѣнд

ібіт. лесне с'аѣ ши късѣторіт. Къ Андронік маї мѣт с'аѣ лѣкрат, пенѣрѣ къ пѣ' пѣчѣа кокоанеї дїнѣрѣ днчѣпѣт, ши пенѣрѣ бѣтрѣпѣделе, ши пенѣрѣ фѣпѣтѣра лѣї: тотѣши с'аѣ фѣкѣт късѣторіа днѣре еї. Пре кале аѣ днчѣпѣт а'ши мѣстра мѣіереа Андронік, пенѣрѣ къ пѣ с'аѣ арѣтат къ маї маре драгосте днѣрѣ днчѣпѣт. Дрѣнт ачѣеа дѣлса де пре кале аѣ ши скріс мѣпеса, сѣ трімітѣ сѣ о іеа дндѣрѣпѣтѣ, къ алмїнѣрелеа се ва оторѣ днса, дрѣнт ачѣеа аѣ ши тріміс мѣтѣса, ши о аѣ лѣат де ла Канѣакѣзенѣл къ тоатѣ блага, кареа о дѣчеа къ зече каррѣ. Дѣчї Канѣакѣзенѣл къ рѣшїне с'аѣ днѣторѣ ла Царїград. Вѣзѣнд Міхаїл Канѣакѣзенѣл неферїчіреа фратѣсѣѣ Андронік, ши ферїчіреа лѣї Статїе, п'аѣ днчѣтат а аїїа пре Архіереї асѣпра Патріарѣхлѣї Іоасаф, пѣпѣ кънд л'аѣ пѣс ѣїос. Аша скріе деспре треаба ачѣаста оаре-каре грек тѣїепѣще дн скрісоареа кареа о аѣ дѣрѣїт Церлахе лѣї Крѣсіе.“

Скрїсоареа ачѣаста се ва маї помѣні ши ла апл 1578, знде се ва адѣче тоартеа лѣї Міхаїл Канѣакѣзенѣл пенѣрѣ сѣпѣрареа лѣї Петрѣ III, Домнѣлѣї Мнѣтенѣскѣ, пре кареле пенѣрѣ ачѣеа л'аѣ амѣстекат Ісѣванѣї, Сомѣер ши Мірон Логофѣтѣл къ татѣсѣѣ Мірѣча III, ла анії трекудї, пенѣрѣ къ еї domnia сѣпѣт ослѣдїреа мѣне-са Кїажеї, кѣм се поате ведеа дн скрісоареа грекѣлї маї дн сѣс пѣміт.

Че скріе Мірон Логофѣтѣл ⁹⁾ деспре оаре-каре Стефан, кареле с'ар. ѣї рѣдїкат къ нїще пѣсторї Знѣрѣщї асѣпра лѣї Александрѣ IV Водѣ, фѣкѣндѣсе фѣїор де Домнѣ, еѣ о ѣїѣ пѣмаї повесте. Дарѣ маї аспрѣ есте, че скріе Ісѣванѣї ¹⁰⁾ зїкѣнд: „Ла днчѣпѣтѣл аплѣлї 1564, днцелегѣнд Балашша ши Заї днчѣї че декѣрѣнд се днѣтѣрнѣсе дн Молдова къ есте о Мнѣстїре сѣпѣт поалеле Мнѣїлор фоарте богатѣ, ши днпдовїтѣ къ мѣлѣе скѣлѣ де аѣр, ши де арїпѣтѣ, че ера дѣрѣїте Мнѣстїреї де оамѣнї къ еѣлавїе, Мнѣстїреа ачѣаста о аѣ врѣт еї сѣ о прадѣ, дарѣ і-аѣ днпдекат отѣтѣл.“

Деспре Ардеал аша скріѣ Анналїї Сѣкѣпенѣщї ¹¹⁾: „Фѣїорѣл Країлѣї Іоанн лѣзнд аїїсторїѣ Тѣрѣскѣ аѣ кѣрїне Ердедѣл, Баїамаре, ши маї мѣлѣ четѣї.“ Дарѣ Іоанн Росїнѣ ¹²⁾ аша скріе: „Ла сѣзрїшѣтѣл аплѣлї 1564 мѣрїнд маї пайнѣ Фердинанд Аѣгѣсѣтѣл дн 25. Ізніе, ши фѣїорѣл лѣї, Максїміліан, деавїа днчѣпѣнд а днпѣрѣїї, Іоанн Сїїїс-мѣнд Прїнѣл Ардеалѣлї — — — аїїат де Геортїе Бебек, ши де аїїї аѣ кѣрїне Сѣтмарїл, а лѣнпѣнд пре Мелхїор Балашша, Префѣктѣл Країлѣї, ши прїнѣндѣї мѣіереа къ прѣпѣїї, къ тоатѣ авереа.“

¹⁾ Istvanfi Lib. 21. p. 433. ²⁾ Ioannes Sommerus in vita Despotae p. 56. ³⁾ Constans Miron in Ms. Chronico Valach. cap. 50 ⁴⁾ Heidenstein Lib. 10 p. 318. ⁵⁾ Martinus Crusius in Turco-Graccia p. 274. ⁶⁾ Lequien in Oriente Christiano. ⁷⁾ Henricus Hilarius Rector Scholae Cellerfeldensis in Excerptis e Chronico Cyprii: p. 410. seq. ⁸⁾ Crusius l. c. ⁹⁾ Constans Miron cap. 51. ¹⁰⁾ Istvanfi Lib. 21. p. 436. ¹¹⁾ Mss. Annales Siculici ad ann. 1564. ¹²⁾ Ioannes Rosinus in Appendice Chronici Turcici p. 92.

А пѣл 1565. Дѣспот тїранѣл Молдовеї дн дої ані че аѣ домнїтѣ, фоарте марї мѣтѣрї фѣкѣсе дн лѣкѣрѣїле вїсерїчѣщї, ши днѣрѣ а ле Мнѣстїрїлор, дрѣнт ачѣеа Александрѣ IV Водѣ, дѣпѣ че с'аѣ ашезат ла а доза Домнїе, тоате стрїкѣрїле де Дѣспотѣ фѣкѣте ле-аѣ днпкѣміт дн апл ачѣста, ши дн чел трекут, прекут аратѣ преавестїтѣл,

Engel ¹⁾, пре Волѳганг Шрайбер, кареле vindea кърци лътерепещи при Молдова, дикъ дн анл ачеста л'ащ princ din порънка лѣ Александръ IV Vodъ, прекъм скрие Кръсие ²⁾ :

Ioann Ciucimund Prinѳъ Ардеалѣи, към скрие Евстатіе Ціслаѣи ³⁾, trimisese солі ла дптѣратѣ Максиміліан II, пре оаре-каре Нісоцкі ші пре Стефан Баторі, кареле ащ фост дѣпъ ачееа Prinѳъ Ардеалѣи ші апоі Крайш Полоніеі. Пре солі ачещіа Іоанн Сі-цісмунд і-ащ кіемат днапоі де пре кале ші Нісоцкі с'ащ ші дптѣрнат, даръ Баторі ащ мерсѣ пѣпъ дн Виенна, знде фѣ псѣ ла днкисоаре тѣлтъ време.

¹⁾ Engel in recent. Historia Mold. 213. p. ²⁾ Crusius in Turco-Graecia p. 492. ³⁾ Gyulaffi Lestian Mss. Hevenesianorum tom. 68. p. 335.

А нл 1566. Дн анл ачеста ащ тѣрїт Александръ IV Лъвшнеанл Domнл Мол-довеі, деспре кареле аша скрие Мірон Логофѣтл ¹⁾ : „Сикне ѳреке Ворпикл, къ къ-зънд Александръ Vodъ дн воалъ, ащ фъгъдѣит къ де ва маі трѣ се ва фаче кълзгър, ші лешпъндѣ л'ащ фъкѣтѣ Епископї кълзгърѣ, пѣпъндѣі пѣме Паисіе, іаръ ел трезъндѣсе ші възъндѣсе кълзгър, ащ зіс: къ ел днкъ де се ва скъла, ва попі пре зпї. Іаръ Доампѣса Рѣксанда, темъндѣсе де ачест къзълт, л'ащ отрѣвит, ші л'ащ днгронат дн Мъпѣстїреа Златнеі.“

Безї че плътеце тѣіереа реа ла касъ! дїптъї пре зѣрват л'ащ фъкѣт Domнѣ prin тѣрїтїшл сѣъ, апоі л'ащ сѣрнат фъкъндѣшї рѣденіе пре Деспотѣ, маі пре зртъ л'ащ ші о-трѣвит, пагъбъ къ ащ фост дн сѣпцеле чел адезѣрат ал Domнїор Молдовенещї, чеа маі де пре зртъ.

Тот ачелашї Мірон ²⁾ скрие аша: „Дѣпъ Александръ IV Vodъ, фїнд фїл сѣъ Богдан IV де 15 анї, л'ащ рѣдікат къ тоді Domнѣ дн анл 1566 (пѣ дн анл 1572), лѣкрѣ-рїле цереї ле окърнїа тѣтѣ-са Doампа Рѣксанда, ші дѣпъ че ащ domнїт Богдан дої анї ші дозъ лѣпї, ащ тѣрїт Рѣксанда тѣма лѣ Богдан Vodъ, ші о ащ днгронат, знде ші пре зѣрватѣ сѣъ.“

Преавестїтл Engel ³⁾ днкъ скрие: „Bogdan IV фечїорѣ лѣ Александръ IV де ла анл 1566 пѣпъ ла анл 1572, с'ащ плекат спре Полонї, даръ непѣтѣндѣл апѣра Полонї, с'ащ тѣзълїт дн царѣ. — — — Александръ ащ лѣсат дѣпъ сїне пре вѣдѣва са Doампа Рѣксанда тѣіере днцелелант къ дої фїчїорї Богдан ші Еліа, ші къ дозъ фете. Богдан ка чел маі таре, тѣкар къ ера пѣмаї де 15 анї ащ зртат тѣтѣнесѣъ, ші дн дої анї ші дозъ лѣпї ащ domнїт дн паче сѣпт тѣтѣла тѣнеса, адекъ де ла анл 1566 пѣпъ ла анл 1568, прекъм скрие Ісванѣи ⁴⁾. Пе времеа ачееа ащ порънчїт ші Сълтанл Селїм II лѣ Іоанн Сіцісмунд, де і-ащ дат Чїчел ші четатеа де Балтѣ, прекъм аратѣ Катона ⁵⁾.“

Стефан Баторі скъпънд де ла днкисоареа дн кареа дн пѣсесе дптѣратѣ Максиміліан II дн анл трекѣт 1565, ші дптѣрнѣндѣсе дн Ардеалѣ ла Domнл сѣъ Іоанн Сіцісмунд, де ачеста къ тѣніе фѣ прїмїт, арънкъндѣ-ї къ ел шї-ащ къзтат опрїреа ачееа, прекъм скрие Ціслаѣі Лещан ⁶⁾, ші ащ авѣт прїчїпъ Іоанн Сіцісмунд, де а се тѣнїа, пеп-трѣ къ де с'ар фї фост дптѣрнат Стефан Баторі, кънд і-ащ порънчїт сѣ се днгоарне, кърциле лѣ Іоанн Сіцісмунд, каре ле скрїсесе дптѣратѣлї Максиміліан, пѣ с'ар фї трї-

міс дмпьратьлї Соліман II, пентръ каре таре поткъ аѣ авѣт Іоанн Сїцісмѣнд кѣ Соліман, кѣнд аѣ тере ла ел дп Бѣлградѣ дп Сербїа, кѣм вом ведеа акѣші.

Дпн кѣрїле ачелеа кѣпоскѣнд дмпьратьл Соліман II кѣ Іоанн Сїцісмѣнд се дпделеце кѣ дмпьратьл Апѣсѣлї, дпсѣші аѣ венїт шї аѣ вѣтѣт Сїгетѣл шї Цїзла, іарѣ пе Тѣтарї і-аѣ порпїт асѣпра Ардеалѣлї, де знде фѣгѣрїндѣсе дндѣрѣпт, че п'аѣ лѣкрат пѣгѣпї ачелїа кѣ вїегїї Ромѣпїї пострїї дпн амѣндоз ѣерїле? Деспре карїї поцї четї пре Фабрїкїе 7) шї пре Катона 8).

Анналії Секѣенецїї 9) пѣтаї аѣтѣа зїк ла анал де акѣмѣ: „Гаврїїл Маїлат с'аѣ дѣс дпн Ардеал дп Церманїа, Соліман II аѣ лѣат Сїгетѣл, Цїзла, ш. ч. шї аѣ тѣрїт.“ Іарѣ Цїзлафї Лещан 10) скрїе: „Дѣнѣ че с'аѣ слобозїт Стефан Баторї, фечїорѣл Країѣлї с'аѣ дѣс ла дмпьратьл Тѣрческ, пре ла Палчїова аѣ трекѣт Дѣпѣреа, шї доѣл прїчїнї аѣ авѣт де а терѣе ла ел: зна аѣ фост сѣї адѣкѣ амїнте фѣгѣдїнїца лї шї сѣ чеарѣ Бѣда де ла дѣпсѣл, алѣа сѣ се кѣрѣце де прелѣсѣл, кѣ се дпделеце кѣ Неамѣл. Пентрѣ кѣ дѣпѣ че аѣ прїнс дмпьратьл Максїмїліан II пе Стефан Баторї шї фечїорѣл Країѣлї аѣ кѣпрїнс Токаїл, Максїмїліан с'аѣ фоарте скѣрѣїт, шї тоате кѣрїїле лї Іоанн Сїцісмѣнд, кѣте дѣсссе Стефан Баторї, ле аѣ трїмїс лї Соліман II, зїкѣндѣї: Веїї че лѣкрѣ крелїнчїосѣл тѣѣ асѣпра та ла мїне! де каре аневоїе с'аѣ спѣлат дѣпѣ ачелїа фечїорѣл Країѣлї.“ Ачелїа та се веде а фї фост прїчїна де п'аѣ кѣпѣтат Іоанн Сїцісмѣнд Бѣда де ла Соліман II, кареле пѣ лесне дшї пѣта кѣвѣпѣтѣл, тѣкар кѣ дестѣле дарѣрї аѣ дѣс лї Соліман, прелѣкѣм зїче Келешерї 11), скрїїнд: „Кѣнд аѣ тере дп анал 1566 Іоанн Сїцісмѣнд фечїорѣл Країѣлї Унгарїеї ал лї Іоанн Заполїа дпн Ардеалѣ ла дмпьратьл Тѣрчїлор Солїманѣ (II) кареле се тѣвѣрѣсе ла Бѣлградѣ дпн Сербїа, і-аѣ дѣс дарѣрї дмпьрѣтѣцїї, дптре каре ера влїде де аѣр, шї дптрѣ зна і-аѣ дѣс слїї де аѣр де кѣте дої фѣнїї шї де кѣте дої фѣнїї шї о цїкѣтѣте, шї слїї ачелїїа пѣ ера вѣрсацї, чї аша афлацї дп вїї, дптре карїї аѣ фост шї зн помѣ де аѣр кѣ тоате ратѣрїле дпн фїреа са крескѣт, шї ачелїа ле скрїї дпн Архївѣрїле Арделенїї.“

Маї прелѣрѣтѣ скрїе Цїзлафї Лещан 12): „Дп анал 1566 пѣпѣ кѣнд аѣ зѣмлат фечїорѣл Країѣлї Іоанн ла дмпьратьл Тѣрческ лѣсасе пе Хрїстофор Хаїїманї кѣ таре оасте пре шесѣл Тѣрзеї, ка сѣї теарѣ дптрѣ адїѣторїѣ, де і с'ар дпгѣмпла чева рѣѣ пе кале.“

1) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap 51. 2) Idem Miron cap. 52 3) Engel in recent. Hist. Mold. p. 214. 4) Istvanfi Lib. 24. p. 523. 5) Katona tom. 25. p. 21. e relatione Verantii 6) Gyulaffi Lestán a'maga Diariumaban Mss. Hevenesianorum tom. 68 p. 336. 7) Georgius Fabricius Lib. 2. 8) Katona tom 24. p. 312 9) Annales Siculici ad h. a. 10) Gyulaffi Lestán l. c. 11) Samuel Köleséri in Aularia Romano-Dacica cap. 2. § 3. 12) Gyulaffi Lestán l. c.

Анал 1567. Мѣрїнд дмпьратьл Соліман II дп анал трекѣт і-аѣ зрмат фїїл сѣѣ Селїм II кѣтрѣ сѣзрїїтѣл аналї де акѣм 1567, прелѣкѣм скрїе Анопїмѣл Ромѣнескѣ 1): аѣ пѣзѣлїт пе Петрѣ III, Домпѣл Валахїеї, шї кїемѣндѣл ла Царїград, дп локѣл лї аѣ пѣс Домп пре чел таї мїк фечїор ал лї Мірчеа III, адѣкѣ пре Александрѣ II. фрателе

лѣи Петръ III Домнѣи Мѣнтесек. Причина тѣхъ лѣи Петръ III кареле domnia сѣитѣ тѣтеле тѣнеса Киажней, аѣ фост Михаїл Кантакзенѣл, пентрѣ рѣшнареа фрателѣи сѣѣ а лѣи Андроник, деспре каре ам кѣвѣнтат ла анѣл 1564 кѣчи скрие грекѣл де ла Крѣсие¹⁾: „Али-Баша Bezirѣл кѣ Михаїл Кантакзенѣл сѣрнарѣ дин Сказнѣл Патриархическ пе, преачинститѣл Иоасаф II. (кареле ера динтре Палеолоѣи) шѣ лѣндѣи тоатѣ авереа, л'аѣ изгонит, де і-аѣ кѣнтат а мѣри де рѣшине. Шѣ ачеста н'аѣ фост дестѣл, чѣ днѣшнѣ Кантакзенѣл дѣлѣ скерт тѣин аѣ фѣкѣт де аѣ венит дн Цариград фечіорѣл Мирчеоаѣ, кареле ера преа сдравѣн тѣнѣр, нѣмаї де 15 анї, шѣ ера Voivod дн Валахія.“ Мие ми се vede кѣ Петръ III атѣнчї аѣ фост де 15 анї, кѣнд аѣ ѣрмат тѣтѣнесѣѣ лѣи Мирчеа III. дн анѣл 1559, нѣ акѣм : аминтредлеа Александрѣ II фратесѣѣ чел маї тѣнѣр пре де тѣнѣр ар фї днченѣт а domni.

Анналіи Секвенеѣи²⁾ днѣк зша ворбеск ла анѣл де акѣм : „Фечіорѣл Країѣлѣи Иоанн Заполія аѣ кѣспрїнс Киорѣл шѣ Баїа mare дн zioa де Рѣсале.“

¹⁾ Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. ²⁾ Martinus Crusius in Turco-Graecia p. 274. ³⁾ Mss. Annales Siculici ad ann. 1567.

А н ѣ л 1568. Зїсѣс'аѣ ла анѣл 1566. кѣ пѣлѣ кѣнд аѣ трѣит Рѣксанда, мѣма лѣи Богдан IV, ачеста кѣ лїнїше аѣ domnit дн Молдова. Іарѣ дн анѣл де акѣм Рѣксанда аѣ мѣрїт, шѣ Богдан IV, дндатѣ с'аѣ плекат дѣлѣ невѣнїле Полонїор, карїї л'аѣ шѣ прѣпѣдїт, кѣм се ва арѣта ла анїї вїиторї.

Деспре Валахія аша скрие Анонїмѣл Ромѣнескѣ¹⁾: „Александрѣ II Водѣ леат 1568 есте фечіор Мирчеї Водѣ, шѣ фрате кѣ Петръ (III) Водѣ; ла ачест Домнѣ аѣ венит тоѣї воїерїї чеї прївекї; іарѣ ел аѣ тѣят пре знїї динтре дѣшнїї. Ачеста, ла ачест велеат, аѣ фѣкѣт Мѣнѣстїреа Радѣлѣи Водѣ дин Бѣкзрещї, шѣ ла леат 1575 аѣ рѣдїкат крѣче де пїатрѣ сѣнт Деалѣл Пїтешїлор, іарѣ пе фрате-сѣѣ Петръ Водѣ л'аѣ фѣкѣт днпѣрѣѣїа Домнѣ дн Молдова, шѣ днѣтѣлїндѣсе амѣндої фраѣїї ла Фокшанї, аѣ венит воїерїї Молдовеї кѣ оасте шѣ ловїндѣї фѣрѣ де весте і-аѣ вїрїт. Петръ Водѣ аѣ фѣрїт ла Брѣїла, Александрѣ Водѣ ла Орашѣ дн Іаломїѣл. Іарѣ воерїї Молдовеї аѣ рѣдїкат цереї Ромѣнешї пре зн Вїнтїлѣ, пре кареле вѣтїндѣл Александрѣ Водѣ кѣ озменїт сѣї, л'аѣ оторѣт: domnit'аѣ Александрѣ Водѣ анїї 9.“ Кѣте скрие ачї Анонїмѣл нострѣ, се дїн де маї мѣлїї анї шѣ се вор маї адѣче ла анїї вїиторї.

Іарѣ Преавестїтѣл Енѣел аша скрие деспре днѣтѣшнїлїре дин анѣл де акѣм : „Александрѣ (II) фрателе лѣи Петръ (III), фечіорѣл лѣи Мирчеа III де ла анѣл 1568 нѣпѣ 1577. Дїванѣл Тѣрческ дн локѣл лѣи Петръ аѣ нѣс Domn Валахїеї пре Александрѣ фрателе лѣи, кареле с'аѣ адѣс дн Валахія дн 7 Маїѣ дин анѣл 1568. Ла Voivodѣл ачеста ноѣ с'аѣ днѣтѣрнат тоѣї воїерїї чеї прївекї дн Ардеал, дарѣ спре перїреа са; кѣчи деабеа аѣ трекѣт 2 лѣнї, шѣ Александрѣ аѣ оторѣт мѣлїї динтре дѣшнїї; днѣтре карїї аѣ фост: Радѣл Логофѣтѣл дин сатѣл Дрѣгоедї, Мїхнеа фечіорѣл Вїстїерїѣлѣи Форестїе, Тоадерѣ дин Бѣков, Влад Петраскѣл, Калотѣ, Стан фечіорѣл Дрѣгѣлѣдѣлѣи, Радѣл Столнїкѣл дин Болдешї, шѣ Радѣл фечіорѣл Ворнїкѣлѣи Сокол. Тотѣшнї аѣ зїдїтѣ о Мѣнѣстїре дїнколо де Бѣ-

кърещи дитръ лагда Преасъптеі Троице; аша аѣ черкат зчигаші ачеѣа съші асѣне ті-
рѣиіе кѣ фачеріе де віне кѣтръ преѣді.“

¹⁾ Anonymus Valachicus in Ms. cap 44. ²⁾ Engel in Historia Valachiae Part. 1. p. 223.

А п ъ л 1569. Прекъм скріе Magazinъ Хунгрескѣ ¹⁾ дн ашъ 1569, прібеѣа дн
Іспаніа оаре каре Ніколае Бассараб, кареле се зичеа не сіне а фі фечіоръ лѣ Барвъл
Бассараб Водъ, ші фіінд дн mare мішелътате мѣлг 'лаѣ аѣстат хн неамуѣ дн Сеговіа
ашме Іоанн Хебер.

Bordan IV Domnъ Молдовеі, кареле віне се одіхніа съпт аріеле Порѣеі Търчеші,
дъпъ че аѣ мѣрїт Мѣтѣса Доамна Рѣксандра, ла аѣта невѣніе аѣ аѣіне, де с'аѣ дн-
претеншїт депліи кѣ Полонїі чеі фълоші, карїі п'аѣ аѣстат вре одатъ пре неамъ Ро-
мънск, ші маі въртос пре Молдовенї, чї тот дитръ ачеа с'аѣ сіліт, кѣм ар пѣтеа съ-
пѣне шіе Молдова, де знде аѣ ші зрмат аѣтеа върсърї де съпѣе дитре дѣшїі, ші дитре
Молдовенї, кѣте с'аѣ арѣгат ла аніі трекушї, дн каре претеншгѣ, ла аѣта аѣ венїт
Bordan IV, де дн ашъ ачеста 1569, прекъм аратъ Дїпломатъ де ла Dogiel ²⁾, аѣ ѣзрат
Крѣмет ші Країа лѣ Полонїеі, лѣ Сїсісмѣнд Августъ, кѣ ле ва фі кредїнчїос, ші дитръ
аѣісторїѣ дн потрїва тѣтѣрор афаръ де Търкѣ, кѣнд вор авеа рѣсвоїѣ кѣ тоатъ пѣтереа,
шї дн персоана са, іаръ адмїнтрелеа ва да Лешмор сїре тоатъ ліпса лор кѣте 7000
де осташі, пелегѣндѣсе Лешїі сѣ 'ї деа лѣ вре хн аѣісторїѣ, кѣнд ва авеа опѣ де а-
ѣісторїѣ. Кѣчї невѣніа омѣлї тѣнр! шї ла невѣніа ачеста пѣ алта 'л аѣ плекат, фъръ
пѣмаі кѣсѣторїіе кѣ Полонїі, пентрѣ кѣ пре о соръ а са о мѣрїтасе дѣпъ Каспар Па-
нїевскї Рѣскл маі пайте, пре ачееалатъ соръ а са о фѣгѣдзісе лѣ Крїстофор Своровскї,
шї ед вреа сѣ се днсоаре кѣ фата лѣ Іоанн Тарло, кѣм скріе Горекїе ³⁾, де чї с'аѣ
днпжїплат, де ел маі тот дн Рѣссїа, шї кѣ Полонїі ш'аѣ петрекут дѣпъ ачееа тімпъ,л,
дѣпъ кѣнд шї аѣ пердѣт шї Domnia, шї маі пре зрмъ шї віеаца, кѣмѣ vom vedea ла аніі
зрмѣторї.

¹⁾ Magazinum Hung. Tom. 1. p. 366 ²⁾ Dogiel in Codice Diplom. Poloniae Tom. 1. p. 620. ³⁾ Le-
onhardus Gorecius in descriptione belli Ivoniae p. 22.

А п ъ л 1570. Гевхардї ¹⁾ скріе, кѣ Bordan IV Domnъ Молдовеі, дн ашъ ачеста
1570, ка сѣ днвѣнезе пре Молдовенї, карїі фоарте сѣ сѣнѣрасе пре дѣпъ л пентрѣ
днсоѣіреа лѣ кѣ Полонїі, с'аѣ апкат сѣ днтоаркѣ пре Арменї, де ла рѣтѣіреа лор
ла кредїнѣа чеа адевзратъ, пре карїі фіінд кѣ пѣ с'аѣ плекат порѣпчїі лѣ кѣ фрѣмосъ,л,
кѣ рѣѣ днкѣ і-аѣ педенсіт: пентрѣ кѣ аѣ стрїкат дн фѣндѣмѣлг дохъ ораше але лор,
Васлазіл шї Натїнъ, пентрѣ кареа мѣлїї пегѣцѣторї, шї мѣлїї мещерї аѣ пѣрѣсіт
Молдова.

¹⁾ Gebhardi Tom. 4. p. 664. ex. Kazy Regni Hungariae.

А п ъ л 1571. Дитр'хн тіп аѣ чергат Domnъ Дѣмнезеѣ шї Молдова кѣ Доамна
Рѣксандра, шї Ардеалъ кѣ Крѣеаса Ісавелла, токтаї не о време; пентрѣ кѣ дн прѣпчїі
ачестор дохъ мѣіерї с'аѣ стѣне дохъ сѣмѣнѣе облѣдістоаре десїре партеа фемееаскѣ,

адекъ ші съмънда Domnilor челор вътръні din Moldova, ші съмънда Крайлор din Polonia. Кареа стънцере нъ алціі о аѣ зрзіт, фъръ нъмаі ачестеа довъ таме, каре фінд дънселеле реале. не прънчіі сѣі днкъ къ рѣѣ лапте і-аѣ адъпат, ші рѣѣ і-аѣ ші крескът: дрепт ачееа аша ле аѣ ші фолосіт, къчї сѣ стінсеръ къ сѣнет прънкъл Ісабеллеі Іоанн Сіцістънд дн анъл де акът, іаръ прънчіі Рѣксандіі дн анъл віиторіѣ, кът вом ведеа акътѣ.

Нъ аша аѣ лъкрат Кіажна, Doamna Мірчеі III, къ прънчіі сѣі дн Валахія; нептръ къ ачеіа аѣ ші domnit амъндоі фечіоріі еі, кът с'аѣ зіе, ші се ва маі зіче, чї еѣ тѣ дн-торк ла Історіа Ардеалълі.

Іоанн Сіцістънд Прінцъ Ардеалълі сѣгънд венівл де ла тѣтѣ-са Ісабелла, с'аѣ дн-содіт къ еретічіі, ші і-аѣ вьгат дн Ардеалъ, днтре каріі аѣ фост ші Бландрата Докторъ лі, де ла кареле аѣ сѣнт Аріаністъл, дн каре ерес аѣ ші тѣрїт, прекът скріе Бріетіе ¹⁾. Маі пайнте де тоартеа са Іоанн Сіцістъндѣ трімісесе пре Каснар Бекеші, сѣ факъ паче къ днпъратъл Максиміліан II, къчї скріе Цізілафі Ледцап ²⁾: „Въжнд Іоанн Сіцістънд, кънд аѣ фост ла днпъратъл Търческ, кът сѣнт де нестаторніче фъгъдзіпцеле Търчілор, іаръші аѣ днченът а лъкра де паче къ Максиміліан II прїп Бекеші, кареле аѣ ші фъкът паче, спре таре възъріа тѣтѣрор креснілор, днтръ ал къріа семп кътпъціе днкъ аѣ фъкът атънчі Бекеші днтре днпъратъл, ші днтре Іоанн Сіцістъндѣ, логодїнд ачествіа пре фата Дѣксъллі din Баваріа. Ачестеа фъкътдѣсе, фъръ де щїре віне весте, къ аѣ тѣрїт Іоанн Сіцістънд.“ Деспре акървіа тоарте, ші зртѣторіі лі, аша скріѣ Анналіі Бесерічіі din Брашовѣ, ³⁾ „Дн анъл 1574 аѣ тѣрїт Іоанн II. дн Алъа-Іъліа дн 14 Мартіе, аколо с'аѣ астръкат днтръ ачелашї ан дн 25 Маіѣ. Лъмінатъл, ші тѣрїтъл Domnѣ Стефан Баторі де Шотло с'аѣ алес Прінцъ Ардеалълі, ші Локълтенент ал пърцілор Цереї Знгърешї.“ Ашїндереа скріѣ маі тълці, днтре каріі сѣнт Росїнѣ ⁴⁾ ші Бріетіе ⁵⁾.

Еѣ днсемнѣ ачі: къ Дѣтнезеѣ чел де сѣс прїп Ісабелла ші прїп фїйл еі аѣ днченът а бате пре Ромъніі din Ардеалъ, пре каріі ді тѣнкесе Папа де ла Рома маі пайнте; къчї нъ с'аѣ плекат лі, сѣ ї фїе довітоаче, нъ ої сѣфлетецї. Каре лъкръ л' ам арътат ла апїі трекъці, ші токма с'аѣ адеверїт дн тіпъвл дн кареле скріѣ ачестеа, къ фїеце каре Епіскоп нъмаі атѣта пѣтере аре, кътѣ і-аѣ дат Domnъл постръ Іс. Хс. нъ кътѣ і-аѣ дат днпъратъл Фока, Карол чел Маре, Махомет II, саѣ Бонапарте де акът. Ачестасте креснінда чеа адевъратѣ. Каре аре дірепт днтре днпъратїі ачі нъміці, цїздече алціі, къ еѣ кред, къ вісерїка лі Хс. ва рѣтѣнеа нѣпъ ла сѣжршітъл веакъллі ші а доза венїре а лі.

„Дъпъ тоартеа лі Іоанн Сіцістънд аѣ венїт Ардеалъ, кът скріе Саларді ⁶⁾, сѣнт Стефан Баторі дн анъл 1571. дн кареле нъмаі сѣнт нѣме де Воївод, ші нъ де Прінцѣ аѣ фост нѣпъ ла анъл 1576, кънд с'аѣ алес Країѣ Полонїеї, ші къ щїреа днпъратъллі Търческ аѣ лъсат дн Ардеал окъжртїиторіѣ дн локъл сѣѣ не фрателе сѣѣ Крістофор Баторі, кареле ера атънчі къпїтан де Орадеа Маре.“

Ціслафі Лещан ¹⁾ скріе, кь дмпьратъл Максиміліан II аѣ. фост дъръит Ардеалазл лѣ Каспар Бекені съ 'л айвъ ка зп Воевод, даръ Стефан Баторі 'л аѣ апкатѣ маі пайнте пентрѣ каре ші рѣсвоіѣ аѣ фост днтре дършиі, кѣм вом ведеа ла аніі вїіторї.

¹⁾ Philippus Brietius in Chronico Universali ad ann. 1571 ²⁾ Eustachius Gyulaffi in Ms. Diario apud Hevenesi Tom. 68. p. 335. Annales Templi Coronensis ad. h. a. ³⁾ Rosinus in Appendice Chronici Turcici p. 96. ⁴⁾ Brietius l. c. ⁵⁾ Szalardi Iános a Sirmalmas Magyar Kronikában Lib. 1. Part. 3. ⁶⁾ Gyulaffi l. c.

А н з л 1572. Небънитѣ фїндѣ кь тотъл дп драгостеа Полонїлор Богдан IV, Домнъл Молдовеі, кѣм с'аѣ зїе ла аял 1569, кѣнд дп кѣшлерїе дїп аял ачеста аѣ трекѣт іа-рѣши дп Подолїа, съ се оспете кь Полонїі, фѣ princ de Крістофор Сборовскї, пре кареле дп дпшеласе кь фъгъдїица сорореі сале, ші 'л фъкѣсе, де дпзъдар, се келтзїсе пѣпъ ла дѣлсѣл дп Молдова, ші фѣ deodatъ ші рѣнїт лѣпгъ о зреке де оаре-каре Сїдїгнї-ецкї; нїчї с'аѣ словозїт маі пайнте де а пѣтї лѣ Сборовскї 6000 де галвїнї, кѣдї авеа ла сїне, кь фъгъдїицъ кь 'ї ва пѣтї ші чеїалалтѣ келтзїалъ дѣпъ ачееа, пентрѣ каре аѣ бѣгат кїзешѣ лѣ Сборовскї, пре Каспар Танїевскї, дѣпъ кареле тѣрїтасе пре соръ-са чеа маі mare, дїп сѣатъл тѣлеса Рѣксандеї, кѣм скріе Іоанн Ласїкїе ¹⁾. Молдовенї аз-зїнд де рѣнїреа лѣ Богдан IV Водъ, пре кареле нѣл пѣтеа сѣфери, пентрѣ дпсодїреа кь Полонїі, ші гѣндїнд кь аѣ перїт, ш' аѣ черът Домнѣ де ла дмпьратъл Селїм II, пре Івонїа саѣ Іоанн I. Аша скріѣ ачестеа Горекїе ²⁾, ші Ласїкїе ³⁾.

Деспре Івонїа саѣ Іоанн I Водъ скріе Мірон Логофътъл ⁴⁾: „Ачеста ал кѣї фечїор ар фї фост, Лешїї зпїі зїкѣ зпа алїї алта. Зреке Ворнїкъл зїче, кь аѣ фост фечїор де Армасан, даръ де знде аѣ щїѣт. нѣ скріе.“

Аша Мірон, ші дїрептѣ аре, пентрѣ кь Горекїе ⁵⁾ зїче: „Ера Івонїа, пре кареле зпїї дп зїк, кь аѣ фост Полоп нѣскѣт дп Масовїа де неам Ромъл, кареле се зїчеа пре сїне, кь есте прѣсїт дїп сѣлжїица Домнїлор челор вѣтрѣнї; де стат дпзалт, фортос ла фадъ, стрѣлзчїтѣ ла окї, ші таре дп трѣпѣ. Дѣпъ моартеа лѣ Александрѣ IV, кѣнд трѣїа дпкь Солїман II, аѣ врѣт съ се факъ Домнѣ Молдовїі, чї Солїман аѣ дптърїт пре Богдан IV; пѣпъ ла о време аѣ петрекѣт дп Полонїа кь Ромънъл Іеремїа Чернѣзїанъл, кареле л'аѣ ші вѣндѣт маї пре зрѣт, дѣпъ ачееа амѣндої аѣ трекѣт дп цеара Търчеаскъ, ші с'аѣ дат ла перѣдїторїе, ші ка съ шї факъ претенї пре Търчї, Івонїа с'аѣ шї тѣїат дппредїѣр.“ Іоанн Ласїкїе ⁶⁾ аша ворбеѣе деспре дѣлсѣл: „Ера атѣнчї ла дмпьратъл Търческ Івонїа (аша кїамъ еї пре Іоанн) фечїор де дѣпъ гард ал лѣ Стефан Водъ, кареле аѣ слѣїт дп аял 1561 ла Іоанн Фїерлеѣ — — дп Лѣвлїн, пре ачеста лаѣ пофїт Молдовенїі Домнѣ.“ Істванфї ⁷⁾ таче деспре неамъл лѣ Івонїа, ші пѣмаї атѣта зїче, кь аѣ фост зпъл дп-тре воїерїі Молдовенецїі.

Пѣпъ а фї дпкь дп прїнсоаре ші невиндекат де ралъ Богдан IV, кѣм скріе Горекїе ⁸⁾; нѣ дп оспеде, кѣм скріе Істванфї ⁹⁾, аѣ сосїт Івонїа, дѣпъ Ласїкїе ¹⁰⁾ Дѣтїнекъ ла лѣсатъл де карне, кь 20,000 де Търчї, ші і-аѣ ешїт дптрѣ дптѣмїнаре Гаврїїл, Логофътъл Дїнга

Ценераріа, Кръчизн Сѣхастрѣл, Радѣл Вістернікѣл, Лѣплѣ Сѣроіцѣ къ маі пѣлці воіері, ші л'аѣ дѣс дн Іанш, ѡнде мѣстѣе сказана дін Сѣчеава Александрѣ IV, кѣм с'аѣ зіс ла аня 1564.

Авзінд ачестеа Богдан IV дн зѣдар с'аѣ рѣгат де ацїсторїѣ Країахї Сїцістѣнд Авгѣст, къ нѣ і-аѣ дат прѣкѣм скріе Ласїкіе ¹¹⁾, зїкѣндѣ, къ нѣ поате стрїка пачеа къ Тѣркѣл, тотѣш і-аѣ мерѣ днтрѣ ацїсторїѣ пре аскѣне Ніколае Міеловскї къ 4000 де Полонї, дарѣ нїміа аѣ іспрѣвіт асѣра лѣ Івонїа, ші с'аѣ днтрѣнат де ѡнде venice. Іарѣ Богдан IV, пре кѣм скріе Істванфї ¹²⁾, „дѣплѣ че аѣ черкат сѣ'шї капете днаної Domnїа къ ацїсторїѣл Полонїор, ші нѣ о аѣ пѣтѣт кѣлѣта, оаре кѣт тїмпѣ аѣ трѣт ка зп сѣргѣнт дн Полонїа, апої аѣ трѣкѣт прїн Австрїа шї Саксонїа ла Марѣа аѣлѣ, шї пре марѣ с'аѣ дѣс дн Московїа ла Іоанн Васїліе, кареле дї ера рѣденїе де пе мѣтѣ-са шї де ачѣсашї лѣце къ ел. Іарѣ Країа Сїцістѣнд II къ пѣцїне зїле маї пайнте де а мѣрї аѣ рѣлѣнѣс лѣ Селїм II, кареле дн череа шї пре ел, шї пре фрате-сѣѣ Еліа, ка пре нїше ѡцїцї шї вїновацї: къ Богдан нѣ есте маї мѣлѣт дн церїле сале, пре Еліа кареле ера тїнер де марѣ ацѣнтаре, пе цїрѣмѣнтѣл солѣлѣ Тѣрчѣск, къ нѣ ва пѣцї вре зп рѣѣ, л'аѣ дат Країа, дарѣ дн скѣрт тїмп дѣплѣ ачѣеа ам мѣрїт дн Царїград, доарѣ отрѣвіт де Тѣрпї. Пре Богдан IV маї адеверїндѣсе прѣпѣсѣл, къ есте Автеран, непїнїнд зп ан днтрѣг аколо, Іоанн Васїліе, кареле е кѣноскѣт де тїрѣнїа са, л'аѣ кѣсѣт дн сак, шї л'аѣ арѣкѣат днтр'ѣн рѣѣ. Аша с'аѣ стїне сѣмѣнѣа лѣі Александрѣ.“ Еѣ зїк аша с'аѣ стїне сѣмѣнѣа Рѣксандѣї, кареа аѣ фост чеа маї де пре зртѣ дн сѣнѣеле Domnїор Молдовѣї челор вѣтрѣшї, кѣм с'аѣ зїс шї ла ашї трѣкѣцї, тѣкар къ маї пот фї днкѣ сѣрчеле шї акѣм дн челе дозѣ фете аѣ Рѣксандѣї, каре еѣ нѣ ле шїѣ.

Прѣвестїтѣл Ергѣл ¹³⁾ вїне днсеампѣ, къ Ласїкіе, Мірон Логофѣтѣл, шї днсѣмпа-реа де ла Праї кіамѣ пе фрателе лѣі Богдан, Петрѣ нѣ Еліа, ка Істванфї, дарѣ оаре п'аѣ цїстѣ маї вїне Істванфї кѣм с'аѣ кіемат ал доїдеа фенїор ал Рѣксандѣї?

Дѣплѣ че аѣ лѣсѣат аша, прѣкѣм с'аѣ зїс, Богдан IV Молдова, о аѣ кѣпрїне Івонїа, дарѣ Хотїнѣл пѣлїаї дн лѣна лѣі Ісліе дн аня 1572, кѣнд аѣ мѣрїт країа Сїцістѣнд Авгѣст чел маї де пре зртѣ дн сѣмѣнѣа лѣі Іагѣло, л'аѣ довѣндїт де ла Полонѣл Добросоловскї, пре кареле дн лѣсѣсе Богдан IV дн Хотїн, шї атѣнчї днкѣ сѣпт цїрѣмѣнт, къ ва фї кредїнчїос Полонїор, л'аѣ кѣлѣтѣт, прѣкѣм скріе Ласїкіе ¹⁴⁾, ла каре цїрѣмѣнт днтрѣ чеїалацї, с'аѣ іскѣлїт шї Ісаїеа Епїскопѣл Рѣдѣлѣлї.

¹⁾ Ioannes Lasicius de ingressu Polonorum in Valachiam cum Bogdano Vojevoda p. 130. ²⁾ Leonhardus Gorecius in descriptione belli Ivoniae p. 22. seq. ³⁾ Lasicius p. 127. seq. ⁴⁾ Constant Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 54. ⁵⁾ Gorecius p. 25. ⁶⁾ Lasicius l. c. ⁷⁾ Istvanfi Lib. 24. p. 524. ⁸⁾ Gorecius p. 25. ⁹⁾ Istvanfi l. c. ¹⁰⁾ p. 128. ¹¹⁾ Lasicius p. 131. seq. ¹²⁾ Istvanfi Lib. 24. p. 525. ¹³⁾ Ergel in recent. Historia Moldaviae. p. 219. ¹⁴⁾ Lasicius p. 155.

А нѣ л 1573. Дѣплѣ че аѣ довѣндїт Івонїа сѣѣ Іоанн I, тоатѣ Молдова, кѣм с'аѣ арѣтат ла аня трѣкѣтѣ нѣ с'аѣ оменїт ка зп Домнѣ, че се фѣкѣсе, чї кѣ мѣлѣт маї таре аѣ тїрѣнїт пре вїедїт Молдовенї, кѣчї скріе Ласїкіе ¹⁾ десїре дѣнѣсѣл аша: „Днѣсшї Івонїа

pentru cea mai mică greșală, fiind că moarte nedreptă pe cei vinovați, și veșta de via, și trăsura din dăru, le scotea omii, le țuia nasrile și speriile, pe scurt de vindea chipura nșmă și străgăr din via ca făr de dngădința lui, caș alt ceva ce era săpt dare, pe acesea aș da omoria, aș și nșnea veștig și nas și legândăi mșnie dșnt spate și da mșncitorilor, caș dakt nș se afla mșncitorii, și anilor săl traș pe ș- lide și săl bat făr de mșl, și ce e mai tîrșnesk lșkrș, trșvșrile cedor și și le lșsa neastșkate, și le mșncie kșnii, ca vșzșnd oamșnii și eladșii acestea, și fie mai askșlțtorii. Kș kara tîrșnie la atșta aș adșc pe Moldovenii, de nș nșmăi l'aș chipșit și săș temșt de el dșnt acesea, ce și kș inima și aș lșntat pentru dșnșl. Pșnt aș Lasiciu; dșnt tîrșnia și nș dndelșngș aș rșmac perșpșlțitș; pentru kș:

Aleksandrș II Domnșl Valahiei, prekșm skrie Gorekie ²⁾, vșnd și nșnt Domnșl și Moldova pe antecesorș și fratele șiș, Petruș III, de karere poate kș și temeș Domnia sa, kșm i se vede preavestitșlș. Engel ³⁾, aș dncșnt dncș și anș de akșm a nșkrș pe Ionia la dncșratș Selim II, și aș fșrșdșit, kș de va da Domnia frateleș șiș, și Petruș al III, karere și aș poreklit Șkionșl, și va dndșpleva harașil caș dareș pe an, adekș kș și va da și lok de 60.000 de galbeni 120.000 de galbeni pe tot anșl.

¹⁾ Ioannes Lascius p. 129. seq. ²⁾ Leonhardus Gorecius p. 27. seq. ³⁾ Engel in Hist. Valachiae Part 1. p. 223.

А п 8 л. 1574. Фъгъдънд Александръ II Домнъ Валэхіе фдоитъ харашіѡ пентру Домніа Молдовей, прекъм зиче Суондан ¹⁾, Селим II Днцъратъ Търческ възпросъ аș примитъ фъгъдънцъ, și дн лъна лѡ Феврваріе дн анъл 1574, аș триміе ла Ionia, сѡ деа ел харашіа ачела, аș сѡ ласе Молдова ачелѡа, кареле вреа сѡ деа, кѡ адмншрілеа се ва мѡзлѡ кѡ пѡтереа. Ionia тървșrндșсе де о порънкъ ка ачешта, аș рșспъне солълѡ Търческ, кѡ десуре ачеша се ва днцелече кѡ цешра, каре тревșе сѡ илțеаскъ dareș ачеша, și адълнд боіеріи ле-аș спъс поаша днцъратълѡ și ле-аș зіе, кѡ де аș інімъ și ел, ел днешн есте гата а сѡфері тоате кѡ дънші, нșмă сѡ се поашъ мѡлțі де цігъл Търчілор. Боіеріи днкъ аș рșспъне, кѡ și ел сѡнт маі гата а сѡфері тоате, де кѡт а днлца харашіа, și фъгъдъндșі askșlțаре депліи, о аș și днцърїт кѡ цірїмѡлțл лор. Днцелегънд ачешта днцъратъл Selim II аș триміе ошї Търчешї днцъ ацїсторіѡ Прінцълѡ Мшнтешеск, și і-аș порънкїт, ка днцърешндъшї кѡ ел оцїле сале, сѡ скоатъ пре Ionia дн Молдова, și сѡ пșnt дн локъл лѡ Domnșl пре frate-sș Petruș. Аша ла фоарте mare рșсвоіѡ аș венїт днше нърцїле, дн кареле Ionia кѡ аї сѡ, și кѡ ацїсторїѡ Kozachiлор (нș și ал Полонїлор) де вр'о кѡтева орї аș сdrobit пре протївнїчї сѡ, аș цешїт вр'о кѡтева четъцї, și днцърнд дн Valahia фоарте гроаулнк о аș прѡдат și арс, пепъртїпнд кѡва, днкъ нїчї добїтоачелор, кѡ атșта певъгаре де самъ, де орї че прадъ, кара тоашъ о да осташілор сѡ. Кѡт днвїндъл и Башъ, кареле кѡзъсе ров, și ера де mare стат, ка сѡ се поашъ рșкșмпъра, кшпнлндșсе пре сїне де шасе орї, де дозъ орї кѡ лър, де треї кѡ арцїнт, одашъ кѡ петре скъмпе, п'аș врѡт сѡ прїмеаскъ тоате ачешта, чї л'aș тѡат тот дъръбърї. Лъснд маі пре ѡрѡтъ порокъл пре Ionia, și вълндъл оаре

кареле. динтре повъзвѣторіи лѣи, пре кареле дѣ стрѣкасе Търчиі къ тѣлѣи бані, да атѣта аѣ аѣисне, де с'аѣ дѣс къ 30,000 асѣпра 200,000 де противнічі, гъндѣнд къ сѣнт пѣмаі 15,000. Ачі дѣкѣнѣсрат фѣнд, дѣнѣ маре лѣпѣтѣ ші върсаре де сѣнце, аѣ требѣит сѣ се деа прѣнс, дѣ 11 Іunie дѣн аѣнѣ 1574, сѣнт кондіцііле ачестеа, пре каре аѣ дѣсрат противнічіі де шенте орі, пѣнтрѣ маі маре сѣкрѣтате, ка аі сѣ сѣ се словоадѣ невѣтѣмаці дѣн паче, ші ел дѣкѣ невѣтѣмат сѣ се дѣкѣ дѣнаітеа дѣнѣпратѣлѣі Селім II пѣнтрѣ къ маі зѣва дѣкѣ ка да 20,000 де осташі; тотѣші Баша чел маі маре, аѣ сѣнптекат пре Івоніа пѣнтрѣ зѣ рѣспѣнс къ сѣмѣціе дат, ші Іанічаріі і-аѣ тѣіат канѣл. Іарѣ трѣнѣл лѣі л'аѣ легат де доѣт къміле, ші вѣтѣнд доѣтоачеле ачестеа, аша л'аѣ сѣфѣртѣкат; канѣл і л'аѣ пѣс дѣнтр'о сѣлѣцѣ, ші трѣнѣл лѣі л'аѣ тѣіат тот фѣрѣмі, апоі къ сѣлѣцеле ш'аѣ зѣс савііле, ші ш'аѣ адѣпат каіі, рѣгъндѣсѣ Пророкѣлѣі Мохамет, ка сѣ ле деа ші лор ініѣтѣ ка ачееа, ка кареа аѣ авѣт Івоніа, Молдовеаніі къдѣі маі рѣтѣсесе, тоці с'аѣ тѣіат дѣнпротѣва дѣсрѣтѣнѣтѣлѣі. Козачіі (къ Полоніі п'аѣ фост) дѣндемпѣндѣ зѣлѣ пре аѣтѣл, с'аѣ словозіт асѣпра Търчілор, ші дѣн вѣтаіе аѣ періт вѣтеѣце. Аша с'аѣ фѣкѣт Domn Молдовеі Петрѣ фрателе Domnѣлѣі Мѣнтенеск къ харачілѣ чел преа маре.⁶ Ашшѣдеа скріе Горекіе⁷) дѣн кареле аѣ лѣат ачестеа Spondan, чі Горекіе⁸) зіче, къ Хенрік Фрѣнѣкл, краісѣл Полоніеі пѣкѣт сѣ фіе дат аѣісторіѣ лѣі Івоніа, чі нічі Полонілор аѣ дѣнѣдѣсѣт сѣіі теарѣт не платѣ дѣнтрѣ аѣісторіѣ. Аша дар дѣчете фала Полонілор, ші рѣтѣнѣт лѣзѣда козачілор!

Дѣспре аѣісторіѣл лѣі Александрѣ II Domnѣлѣі Мѣнтенеск трімісѣ дѣн Ардеалѣ дѣкѣ таче Spondan, шѣкар къ ворѣѣце дѣспре дѣнѣсѣл Горекіе, ші аѣпаліі Сѣксѣнеці⁴) къвѣнтѣ аша: „Дѣнѣпратѣл Търческ порѣнчі Ардеалѣлѣі, ка сѣ аѣістѣт пре Александрѣ Vodѣ, ші аѣн дат дѣнтрѣ аѣісторіѣ 800 де кълѣрѣці, ші 200 де дѣрѣванѣі рошіі, ал кърора ходноціѣ аѣ фост Георгіе Даѣо, ші дѣн локѣл Воеводѣлѣі дѣн Ардеалѣ (а лѣі Стефан Баторі) аѣ фост Міхал Раѣѣ.“

Мірон Логофѣтѣл⁵) дѣкѣ скріе: „Domnia лѣі Петрѣ Vodѣ челѣі порекліт Шкіонѣл. Баша дѣнѣ ісѣвѣнда че аѣ фѣкѣт къ Іоанн Vodѣ, аѣ порніт не Петрѣ Vodѣ да скаѣн, ші сѣнѣср къ оціле Търчѣці с'аѣ дѣнторѣ дѣнаоі. Іарѣ Петрѣ Vodѣ, аѣ ші порніт пре Білаѣ Ворнікѣл, де аѣ къпрѣнс скаѣнѣл, ші аѣ дат вѣсте де паче, ші де доміѣт тѣлѣр, ші пре зрѣтѣ аѣ сосіт Петрѣ Vodѣ да іаші дѣн скаѣн, дѣ 25 Іunie, дѣн аѣнѣ 1574.“

Ачі дѣсатѣнѣт къ Петрѣ Шкіонѣл дѣн сереоа Domnѣлор Мѣнтенѣці аѣ фост ал трѣілеа: іарѣ дѣн сереоа Domnѣлор Молдовѣнеці есте ал шѣптелеа, ші аша л'аѣ воіѣ ші пѣмі де ачі дѣнаіте.

Че скріе аѣоніѣнѣл Ротѣнѣскѣ, а ле кърѣіа къвѣнте ле-аѣн скріе дѣн аѣнѣ 1568, дѣспре оспѣдѣл лѣі Александрѣ II Domnѣлѣі Мѣнтенеск къ фрате-сѣлѣ Петрѣ, ші дѣспре а-шезарѣа лѣі Вінтілѣ дѣн тронѣл Валахіеі, пѣ с'аѣ пѣтѣт дѣнѣтѣнѣла дѣн аѣнѣ де акѣт, кът ар вреа преа вѣстѣлѣ Енѣел⁶), пѣнтрѣ къ дѣн тоатѣ картеа лѣі Горекіс, кареле токѣта деаѣтѣрѣнѣтѣл аѣ скріѣѣ тоате дѣнѣтѣнѣлѣрѣле лѣі Івоніа, ші а ле Молдовѣнілор челе дѣн аѣнѣ ачеста, пѣтѣка се аѣлѣ дѣспре ачеле доѣт лѣкрѣрѣі, ва пѣтѣле лѣі Вінтілѣ, ші а

лѣи Двѣбравъ дѣкъ нѣ се аф.лѣ; да аніи віиторі іаръші кѣнд с'ар фі дѣтѣмплат? Дрепт ачѣеа еѣ ші оспѣдѣл ші domnia лѣи Вінтілѣ ле дін лѣмаі повесте. Маі нимеріт'аѣ преа вестітѣл Енгел') „къ Стріковскі дн анѣл 1515 аѣ възѣт капѣл лѣи Ivonіа цінтѣт кѣ кѣіе дн поарта Бѣкѣрецілор.“

1) Henricus Spondanus in Continuatione Baronii ad ann. 1574 No. 12 seq. 2) Leonhardus Gorecius in descriptione belli Ivoniae p. 27. seq. 3) Idem Gorecius p. 35. seq. 4) Mss. Annales Siculici ad h. a. 5) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 55. 6) Engel in Hist. Valach. Part. I. p. 224. 7) Idem Engel in recent. Historia Mold. p. 226.

Анѣл 1575. Зісѣс'аѣ дн анѣл 1571, къ дѣпѣ поартеа лѣи Іоанн Сісіемѣнд фіітѣлѣ Ісавеллѣі Прінцѣлѣі Ардеалѣлѣі, дѣрѣсе Максиміліан II. Ардеалѣлѣ сѣпт нѣме de Воеводат. кѣт фѣкѣсе маі 'наіnte, лѣи Каспар Бекеші; чі маі 'наіnte de a venі Бекеші, дн кѣпрінсесе Стефан Баторі дѣтрѣ ачелаші анѣ, пѣтрѣ кѣре кѣпріндере дѣпѣ ачѣеа тѣлте с'аѣ дѣтѣмплат, дѣтре Баторі ші дѣтре Бекеші. Пѣтрѣ кѣ дѣпѣ кѣт скріе Ціслафі Јешан'), Бекеші нѣ вреа сѣ се сѣнѣпѣ лѣи Баторі, пѣтрѣ цісрѣтѣнтѣл че фѣкѣсе лѣи Максиміліан II, іарѣ Баторі дн анѣл 1573, кѣт зік аппаліі Секѣенеці') аѣ дѣкѣнцісрат Фѣгѣбрашѣл. знде се трѣсесе Бекеші, ші л'аѣ алѣнгат пре Бекеші de аколо, ші дін Ардеалѣ. Бекеші дрепт ачѣеа аѣ фѣціт да дѣпѣратѣл Максиміліан II, ші дн анѣл ачѣста 1575, кѣт зік аппаліі Секѣенеці'), ші аратѣ епістола дѣпѣратѣлѣі Максиміліан II кѣтрѣ Стефан Баторі чеа de да анонімѣл дін Бѣлград'), с'аѣ рѣдікат кѣ рѣсвоіѣ асѣпра лѣи Баторі; дарѣ аѣ віне Баторі пре Бекеші, ші тоѣі Секѣіі, каріі аѣ цінт кѣ Бекеші, тѣлте реле аѣ пѣтіміт атѣнчі. Пре Стефан Баторі л'аѣ ацікат асѣпра лѣи Бекеші ші Александрѣ II. Домнѣл Мѣнтенеск, прекут скріе Бетлен').

Тот дѣтрѣ ачѣста ап скріе Герлакіе кѣтрѣ Крѣсіе') аша: „Маі сѣпт дѣкъ нѣціне фаміліі дінтре новіліі грѣчеші, доі фраці Палеолоѣі, дінтре каріі зѣл пѣтрѣ гоніреа ші піста лѣи Міхаіл Каптакѣзенѣл, ватѣнѣлѣі челѣі маі маре, с'аѣ дѣс да Ханѣл тѣтѣрѣск, доарѣ кѣмпатѣл сѣѣ, челалалт кѣ фечіоріі сѣі докѣеѣе дн Пѣра прѣсте маре. А Каптакѣзенілор сѣпт доѣл кѣсе: зна дн Пѣра, алтѣ дн четатеа Анхіалѣ. лѣнгѣ мареа Неагрѣ. Ам афлат дн анѣл дінтѣіѣ зп вѣтрѣл дн Патріархат, кареле шіеа Італіенѣше ші Грѣчѣше ші нѣ de тѣлт с'аѣ фѣкѣт кѣлѣгѣр дн мѣнтеле чел. Сѣпѣт. А ле Раліілор сѣпт доѣл кѣсе, ші дін неамѣл лѣи Асан нѣмаі нѣіері сѣпт.“ Везі кѣт с'аѣ стіне неамѣріе че ле вестіте! de знде поѣі кѣлѣе, кѣ пре лѣме е нѣмаі дешѣртѣчінеа дешѣртѣчінепелор, ші кѣ тоато сѣпт дешарте, сінгѣр нѣшеле не ва рѣтѣнеа, de vom фаче віне.

1) Eustachius Gyulaffi in suo Diario apud Hevenesi Mss. Tom. 68. p. 335. 2) Mss. Annales Siculici ad ann. 1573. 3) Idem Annales ad ann. 1575. 4) Anonymus Carolinensis apud Hevenesi l. c. p. 277. 5) Volfg. Betlen Tom. 2. p. 308. 6) Epistola Gerlachii ad Crusium Constantinopoli missa an. 1575. Tubingam.

Анѣл 1576. Хенрік Іларіе') скріе: „Дн анѣл 1776, ші чеі зрѣтѣорі ані, дѣтре оамѣніі чеі проконсіці аі вісѣрічеі рѣсѣрїтѣлѣі, ера ші Арсеніе Мітрополітѣл Тірновѣлѣі ші Ексархѣл а тоатѣ Бѣлгаріа, кареле ера непот дін фрате лѣи Махомет Везі-

рѣзаві челѣ маре. “ Пре ачеста де л’ар фѣ четитѣ „Леквиен “), омаѣ чел дивѣдатѣ, п’ар фѣ скріе, къ нѣ се щіе пстеле Мітрополітѣлѣ Тірновѣлѣ челѣ дін тимѣл де аксм, пічѣ л’ар фѣ аместекат къ Ахрїдеанѣл.

Тот дн анѣл ачеста 1576 прексм скріе Саларді “), фѣ алес Країѣ Полонїеї Стефан Баторї, кареле аѣ лѣсат дн локѣл съзъ Прїнциѣ Ардеалѣлѣ не фрателе съзъ Крістофор Баторї; Каспар Бекешї дикъ дн анѣл ачеста с’аѣ плекат лѣл Баторї, ксм зіче Цїслафї Лешан “).

1) Henricus Hilarius in Excerptis Philippi Cyprii p. 426 2) Lequien in Oriente Christiano tom. 2. p. 299. 3) Szalárdi János a Siralmas Magyar Kronikában Lib. 1. part. 3. 4) Eustathius Gyulaffi in suo Diario p. 335.

Анѣл 1577. „Ла анѣл ачеста аша скріе Хейденщєїн “): „Трѣїндѣ оаре-кѣтва тимѣл днпре Козачї Іоанн Поткоавъ чел де неан Ромѣл, шї де славъ пашере, даръ таре дн трѣпѣ, шї маї вѣргос дн тѣлї, кѣчї рѣшпеа поткоава де каї пѣмаї къ тѣлїе, де знде с’аѣ шї пѣміт Поткоавъ, дєспре о парте къ пѣравѣл, дєспре алта къ фѣгѣдїнцєлє салє, лєсне аѣ трас дн партеа са пре нїцє оамєнї, карїї пѣмаї дін рѣпїрї трѣїа, ка днпрехнѣ къ дѣнєл съ теаргѣ шї съл факѣ Домнѣ дн Молдова. Не Петрѣ VII. кареле пѣ щїа де венїреа лор, лєсне л’аѣ фѣгѣрїт дін Домнїе, карєа днцєлєгѣндѣ-о Країл (Стефан Баторї), шї пєптрѣ къ фѣрѣ де щїреа са, се апѣкасе де алте цєрї, шї пєптрѣ Петрѣ пре кареле вреа съл цїпѣ Домнѣ, аѣ порѣнїт прєсте тоатѣ Полонїа, шї аѣ скріе шї лѣл Крістофор Баторї Прїнцилѣ Ардеалѣлѣ, ка пре Петрѣ съл дєкѣ лѣаной, кареле трїмєщнд оастє къ пєпотѣ-съзъ Стефан фєчїорєл лѣл Андреїѣ ал фратє-съзъ, Поткоавъ с’аѣ трас ла Немїров орашѣл Полонєск, шї аколо с’аѣ прїнє прїн Неколєс Сїнєвскї кастєлманѣл Камєнєцѣлѣ, шї Прєфєктѣл останаїлор дін Рѣссїа, шї с’аѣ трїмїє ла Країл. “ Ашїндєреа скріє Мірон Логофѣтѣл “), маї пре ларг, кареле пѣмаї атѣла днсеамнѣ, къ Поткоавъ аѣ днтрат дн Іашї дн 29 Ноемврїє дін анѣл 1577 шї къ Іоанн Поткоавъ алмїнтрєлєа с’аѣ порєклїт Крѣцѣл. Іарѣ прєавєстїтѣл Енгєл “) скріє, къ Поткоавъ аѣ допнїт пѣмаї о лѣнѣ.

Анопїмѣл Ромѣнєскѣ скрїє: „ Міхнеа Водѣ Тѣркѣл (Мїхаїл IV) лєат 1577 фєчїорєл лѣл Александрѣ II Водѣ, пєпот Мірчєї (III) Водѣ, аѣ фѣкѣт Мѣнѣстїреа Тѣтана ла лєат: аѣ скос зп вїр ноѣ не цєарѣ, шї л’аѣ пѣміт Гѣлєатѣ. Аѣ авєт рѣсвоїѣ къ воїєрїї Країо-вєї, кѣчї рѣдїкасе алт Домнѣ, шї вїрїт пре воїєрї, аной тѣлѣлїндѣл, с’аѣ дѣє ла Царї-град, аѣ допнїт ані 6. “

Мїрон Логофѣтѣл дикъ скріє: „Ла анѣл де ла Хе. 1576 іарѣ де ла зїдїреа лѣнїї 7084 (дарѣ грєшашє дн ан) тѣрїг’аѣ Александрѣ Водѣ Домнѣл Мѣнтєнєск, допнїнд 9 ані, шї о лѣнѣ, шї аѣ рѣтас Домнѣ фїлѣ съзъ Мїхаїл Водѣ. “

Маї пре ларг скріє прєавєстїтѣл Енгєл “), зїкѣндѣ. „ Александрѣ аѣ тѣрїт ка Прїнциѣ дн 15 Іанїє дін анѣл 1577. Ієсторїа Знгѣрєаскѣ скріє дєспре дѣнєл, къ аѣ ацїстат не Стефан Баторї дн анѣл 1575 аєзїра лѣл Бекешї къ 200 де фєрєнтарї (доарѣ кѣлѣрєдї) Баторї Крієтоф дикъ аѣ ацїстат не Петрѣ (VII) Домнѣл Молдовєї дін порѣнка днпѣл.

ратълѣ Търческ, ка съ шѣ къщѣе іаръшѣ Domnia, кънд л'аѣ фост азыгат дѣн скази дѣн аны 1577 (exul Palatinus) Ioann: пентрѣ къ і-аѣ трѣмѣсѣ дѣнтрѣ аѣсторѣѣ пре Стефан Баторѣ фрателе лѣ Andreiѣ, шѣ Балтазар Баторѣ къ ошѣ Арделенешѣ, прекъм скріе Бетлен II. p. 308. шѣ Катона XXVI p. 18. ad ann. 1577. "

Скріе маѣ дѣколо тог ачелашѣ Енгел: „Mihnea фечіоръ лѣ Александръ де ла аны 1577 пѣлѣ ла аны 1583. Дѣн локъ лѣ Александръ с'аѣ фѣкѣт Принц фечіоръ лѣ Михнеа. Ел аѣ трѣмѣс ла Ноартъ дънъ стеар пе Вістернѣкъл Мітреа, шѣ л'аѣ добъндѣт. Ел аѣ скорпѣт шѣ Гълеата пре деарѣ, дарѣ чеа пещѣстѣ маѣ пѣнтѣ. " Ачѣ нѣ се пѣрѣвѣше преавестѣтъ Енгел къ Heidenstein деспре Стефан Баторѣ, кареле аѣ терс дѣнтрѣ аѣсторѣѣ лѣ Петрѣ VII Vodъ, а л кѣ фечіор аѣ фост. Іарѣ Поткоавъ дѣн сереoa Domnior Moldoveneshѣ ар фѣ Ioann II.

1) Reinoldus Heidenstein in Commentariis de bello Moscovitico Lib. 1. p. 737. 2), Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 55. 3) Engel in recent. Hist. Mold. p. 228 4) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. 5) Miron l. c. 6) Engel in Hist. Valachiae. Part. 1. p. 224.

А ны 1578. Ла аны ачеста аша скріе Heidenstein 1): „Стефан Баторѣ Краѣла Полонѣѣ гътѣндѣсе ла рѣсвоѣл къ Мъсканѣ, ка съ нѣ факъ врео тѣрѣвѣраре Козачѣѣ де ла Nizov, пещѣнд ел де фацъ, аѣ оръндѣсѣт съ і дѣнѣ дѣн фѣрѣѣ къ фѣрка; дрепт ачеса лѣ Поткоавъ і-аѣ тѣят капълѣ, пофѣнд Амѣрат (III) дѣнпѣратъла Търческ ка съ і л деа, шѣ аѣ авѣт прѣчѣнѣ де а фаче ачеста, пентрѣ къ Козачѣѣ дѣнѣлѣчѣѣ къ порокъл чел маѣ дѣпѣнтѣ, нѣ съ лѣса де дѣдрѣзнѣреа са, чѣ пре Александръ фрателе чел маѣ тѣлѣр а лѣ Поткоавъ ашѣндѣреа дѣн дѣсесе дѣн Moldova, шѣ де нос ісгонѣсе пре Петрѣ (VII) Vodъ дѣн сказнѣ, тѣкар къ нѣ фѣрѣ де перѣреа лор; пентрѣ къ пре Александръ л'аѣ прѣнѣсѣ шѣ л'аѣ тѣас дѣн цапъ, іарѣ о парте де козачѣ прѣнѣзѣндѣсе де Тѣрчѣ, с'аѣ дѣс легацѣ дѣн Царѣрад. "

Маѣ пре ларг скріе ачестеа Miron Логофѣтъл 2). зѣтѣндѣ: „Петрѣ (VII) Vodъ дѣн делегѣнд къ Поткоавъ аѣ пѣрѣсѣт сказнѣл шѣ деара шѣ аѣ трекѣт дѣн деара Лешеаскъ, аѣ венѣт ла Іашѣ, шѣ с'аѣ ашезат ал доѣлеа рѣнд ла сказн, фѣнд кърѣл анілор 7086, шѣ аѣ дат Мітрополѣ лѣ Теофан кареле дѣн зѣлеле лѣ Ioann (II) Vodъ се лѣсасе де фѣрка лѣ, шѣ фѣцѣсе прѣн мѣнѣцѣ. Козачѣѣ, кѣм с'аѣ зѣс, де ла Nizov фѣнд скѣрѣцѣѣ пентрѣ моартеа лѣ Поткоавъ, де іспов с'аѣ рѣдѣкат къ Александръ (V) фрателе лѣ Поткоавъ саѣ Ioann II, шѣ дѣнтрѣ ачелашѣ ан, кънд се ашезасе ал доѣлеа рѣнд Петрѣ Vodъ ла Domnie ла лѣна лѣ Феврѣарѣе, аѣ дѣнтрат дѣн деарѣ асѣпра лѣ Петрѣ Vodъ. Чѣ Петрѣ Vodъ цѣнд потѣкала че пѣдѣсе маѣ пѣнтѣ къ козачѣѣ, нѣ с'аѣ ашѣкат де рѣсвоѣѣ чѣ ле аѣ дат кале. Дрепт ачеса Александръ аѣ дѣнтрат дѣн Іашѣ, шѣ с'аѣ ашезат дѣн сказн дѣн 9 Феврѣарѣе дѣн аны 1578. Іарѣ Петрѣ Vodъ де сѣрг аѣ венѣт къ оасте Тѣрчѣаскъ шѣ Фѣргѣреаскъ (адекъ къ оастеа Арделенеаскъ, деспре кареа с'аѣ ворѣѣт ла аны трекѣт), шѣ аѣ кърѣнѣсѣ пре Александръ дѣн къртеа домнеаскъ, шѣ аѣ бѣтат къртеа дѣн къшѣлѣцѣ пѣлѣ ла меазъ пѣреасѣмѣ. Іарѣ дѣнтрѣ о поапте дѣн 12 Мартѣе, аѣ ешѣт Александръ къ

козачіі дін кърте, къ ші іарва де пшккъ, ші въкателе лі се дмвдннсе, ші сокотінд къ вор склпа, аъ фвдт спре кодръ, кърора принзндѣле де весте оастеа лѣі Петръ Водъ, с'аъ порніт дѣпъ дѣшнїі, ші ла іазеря Чървешлор і-аъ адрнсе, ші пре Александръ л'аъ принс вїѣ дїмпревнъ къ воіерїі лѣі. Ачест Александръ (V) аъ цївѣт о лѣпъ сказнѣл Молдовеї. Ашезатъ-с'аъ Петръ Водъ ал треїлеа рѣнд дн сказн, ші фѣкъ Млѣстїреа Галата дн вале, кареа нѣ дѣпъ тѣлѣ време с'аъ рѣсїніт. — — Тотѣ дн анѣл ачеста 7086 де ла млѣстѣреа лѣтеї, іаръ де ла Хс. 1578 дн 20 Ізліе, аъ венїт нїще козачї къ зн Домнїшор нѣнъ ла Ністръ, чї ачешїа нѣ с'аъ днторс днаної, къчї ш'аъ нѣс тоїї капетеле. “

Мартїн Крѣсіе ³⁾ днкъ скріе: „Домнѣл Міхаїл Кантакъзенѣл дн 3 Мартїе дн анѣл 1578, дн каса са чеа преастрѣлѣчїтъ дн Анхїалѣ, фѣ свгрѣматѣ, пентръ къ лѣі і с'аъ дмвдннат рѣскоалеле дн Молдова шї алте рѣзѣтїцї, шї авѣсесе дѣшманѣ пре Константїн Палеалогѣл, кареле есте дн чїнсте ла Ханѣл Тѣтърѣк: даръ тѣїереа лѣі къ дої фечїорашї есте тїшеа дн Царїград. Обїчнѣсе Міхаїл Кантакъзенѣл а кълрї пре о тѣшкоре с'аъ кътѣркъ, кънд ѣтеле прїн четате, авѣнд шасе паїчї днїнїтеа са, шї зн шерѣ дѣпъ сїне, шї нѣртѣнд вѣштнїнте нѣ фалнїче. Перїт'аъ къ чевашї маї вѣтрѣн де 50 де ант, фост'аъ вѣрват де фрѣнте, даръ дї плѣчеа а домнї престе вїсерїка рѣзѣрїтѣлї, дрепт ачееа нїчї се фѣчеа чїнева Епїскоп с'аъ Мітрополїт, де нѣї да лѣі ванї. Кънд аъ прїне фечїорѣл лѣі с'аъ осѣндїт ла лѣнтрї, чї адеверїндѣсе къ н'аъ фост ѣна къ татъ-сѣѣ дн сфатѣрї, ва днкъ, къ л'аъ шї дожѣнїт де тѣлѣ орї де ла рѣз прїн тїжлочїреа Везїрїлѣл челѣ маї маре, с'аъ тѣлѣтїт де лѣнтрї. “ Ачестеа ле скріе грекъ де ла ачелашї Крѣсіе ⁴⁾, дн лїнѣа тѣлїенеаскъ.

¹⁾ Reinoldus Heidenstein de bello Moscovitico Lib. 1. p. 745. ²⁾ Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 55. ³⁾ Martinus Crusius in Turco-Graecia p. 211. ⁴⁾ Idem Crusius l. c. p. 274.

Анѣл 1579. Мірон Логофѣтѣл ¹⁾, скріе: „Ла анѣл 7087 Октомврие 12 зїле, зн Константїн іарѣшї къ козачїі венїа дн Молдова, шї с'аъ топїт тоїї дн Ністръ. “

Зїс-с'аъ ла анїї трекъцї, къ Ісавелла вѣдѣва Країлѣї Іоанн Заполїа къ Іоанн Сїїїс-тѣндѣ-фїїл еї, ла атѣта венїсе, де пре маї тѣлїї еретїчї пре карїї дн ісгонїсе дн алте церї, і-аъ прїмїт дн Ардеал, прїн карїї фоарте с'аъ лѣцїт венїтѣл еретїческъ, шї атѣта аъ крескѣт, де і-аъ къѣтат лѣі Крїстофор Баторї къ тїжлочїрї маї аспре а днѣрѣна пре знїї дїнтрѣ дѣшнїї, дн анѣл де аксїн, де ла вѣлѣстѣмѣрїле лор челе немаї азїте де креднїнї, къчї скріе Цїзлафї Лещан ²⁾: „Дн анѣл 1579, аъ прїне Крїстофор Баторї пре Францїск Давїд дѣпъ дїспѣтацїа дн Бѣлград, пентръ къ аъ фѣкѣт днїре дн лѣкрѣрїле креднїцї, дндрѣспїнд дн катедрѣ а проповедѣї, къ Домнѣлїї нострѣ Іс. Хс. нѣ тревѣе сѣ і се днкїне оашенїї, къчї карїї і се днкїнъ, кад дн пѣкатѣл Ідолеї. Дрепт ачееа адѣпѣнд совор дн Бѣлград дн мїнїстрїї Ардеалѣлї шї дн нѣрїїле дѣрїї Знѣрѣцїї, Францїск Давїд фѣ осѣндїт шї де чеї че ера тот де о фѣрїнъ къ ел. Осѣндїтѣл'аъ шї Бландрата, кареле цїнѣсе маї нїнїте къ ел. Де фадѣ аъ фост Фасѣтѣ Сочїнѣ талїанѣл дн Сена чел преа'нѣвѣдат дн ересѣл сѣѣ, шї Пазл Цїзлапѣл, кареле ера маї маре престе шкоала дн

Българдѣ. Дн локъл Принцѣлѣ аѣ фост де фадѣ канчеларѣл Мѣхаїл Чаки кѣ Каспар Бекешѣ.“ Скрѣ апої Цѣлѣлѣ, кѣ вѣлѣстѣлѣ Францѣк David попа Кѣлѣжлѣ, ал кѣрѣлѣ цѣперѣ аѣ фостѣ Тракснер Лѣка, аѣ перѣтѣ дн прѣнсоареа дѣн Дева.

1) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 55. 2) Eustachius Gyulaffi Mss. Hevensesianorum tom. 68. p. 335. seq.

А пѣл 1580. Нѣвѣлѣрѣлѣ чѣлѣ преа дѣсѣ а лѣ козачѣлор дн Молдова, лѣлѣ Петрѣ VII саѣ Шкѣопѣл пѣ і-аѣ фост спре вѣнѣ, кѣчѣ скрѣ Heidenreich 1): „Лѣлѣ Петрѣ (VII) днкѣ пѣ і-аѣ фост де фолос алѣнгареа чѣа де атѣтеа-орѣ дѣн Молдова, пѣнтрѣ кѣ Bezirѣлѣ Ahmed, карѣлѣ аѣ зрѣмат Bezirѣлѣлѣ Махомет, і-аѣ вѣгат вѣпѣ, кѣ ел есте прѣчѣна, пѣнтрѣ лѣневѣлѣ лѣлѣ, де с'аѣ алѣнгатѣ де атѣтеа-орѣ прѣн козачѣ дѣн сказнѣ. Дрѣнт ачѣеа аѣ фѣкѣт, де тѣзѣлѣндѣсѣ Петрѣ, с'аѣ пѣс Domnѣ дн локѣл лѣлѣ зп Іанкола прѣсѣт дѣн Сасѣ дѣн Ардеал, карѣлѣ пѣ пѣмаї ачѣеа аѣ мѣнцѣт кѣ есте Ромѣн де пеам, чѣ шѣ ачѣеа кѣ есте прѣсѣт дѣн сѣпчѣлѣ Domnѣлор Молдовенѣцѣ.“

Мѣрон Логофѣтѣл днкѣ скрѣ 2): „Даѣ аѣ тѣзѣлѣт днпѣратѣл Амѣрат III пе Петрѣ VII Водѣ Шкѣопѣл, даѣ аѣ Domnia Іанкѣлѣлѣ (саѣ Іоанн III) Водѣ, карѣлѣ де пашѣреа са аѣ фост Сас, де лѣце Лѣтеранѣ, шѣ кредѣнѣа чѣа адеврѣатѣ пѣ о їзѣеа. Дѣчѣ аѣ венѣт дн цѣарѣ, шѣ с'аѣ ашезат дн Сказн дн 17 Феврѣзарѣ дѣн апѣл 1580. Дѣпѣ ачѣеа тоатѣ пѣдѣмѣнезѣреа шѣ ерѣтѣчѣа са о аѣ зрѣтатѣ, кѣ лѣкомѣ неспѣсѣ дѣ авѣдѣ авѣа, пѣнтрѣ карѣа пе тѣлѣцѣ аѣ оторѣт, шѣ маї апої де лѣкомѣ марѣ че авѣа, трѣмѣс'аѣ се їеа а зѣчѣа дѣн вої дѣн тоатѣ цѣара.“

Тот ачѣлашѣ Мѣрон 3) скрѣ іарѣшѣ: „Іанкѣ Водѣ арѣкѣнд зѣчѣїалѣ де вої пре цѣарѣ, Лѣпѣшѣеанѣл п'аѣ пѣтѣт сѣферѣ, чѣ с'аѣ сѣлѣзѣт сѣ се дѣсѣатѣ де сѣпт тѣна Іанкѣлѣлѣ Водѣ, шѣ вѣлѣчѣндѣсѣ аѣ рѣдѣкат дѣнтрѣ дѣншѣї Domnѣ пре Лѣнгѣл, шѣ і-аѣ пѣс пѣсѣ Іоанн (IV) Водѣ, шѣ де ачѣ аѣ пѣрчѣс пе Прѣт дн сѣс. Іарѣ Іанкѣл Водѣ прѣнзѣнд де вѣсте, кѣ Лѣпѣшѣеанѣл с'аѣ рѣдѣкат асѣпра лѣлѣ, де сѣпрѣ аѣ трѣмѣс пре Бочѣмѣ Ворпѣкѣл кѣ оасѣте днпрѣтѣва лор, шѣ тѣмѣпѣндѣсѣ ошѣлѣ ла Болота, с'аѣ ловѣт де фѣцѣ, шѣ дѣнд рѣсѣвоїѣ вѣтежеѣе де днѣвѣ пѣрѣдѣлѣ, пѣрдѣрѣ Лѣпѣшѣеанѣл рѣсѣвоїѣл, шѣ Domnѣшорѣл днкѣ с'аѣ днѣкат дн Прѣт.“

Дѣспре Іанкѣл Водѣ, фѣїнд кѣ аѣ фост Сасѣ, преавѣстѣлѣ Енѣгѣл 4) пѣмаї атѣта скрѣ. „Іанкѣл зп Сас (зп пеамѣдѣ), де ла апѣл 1580 пѣпѣ ла апѣл 1584, с'аѣ сѣрпѣатѣ прѣн Країѣл Стефан Баторѣ.“ Чѣ грѣшеѣе Енѣгѣл, дн апѣл сѣрпѣрѣї Іанкѣлѣлѣ Водѣ, кѣ ачѣла аѣ фост апѣл 1582, кѣмѣ вом вѣдеа аѣоло.

А кѣї фатѣ аѣ фост Затѣфѣра, дѣспре карѣа скрѣ Бѣтлѣн 5), кѣ днѣтѣї аѣ фост тѣрѣтѣт дѣпѣ Нісоцкѣ, акѣрѣлѣа поменѣре с'аѣ фѣкѣт ла апѣл 1565, апої дѣпѣ Пахѣ Маркѣхазѣ, карѣлѣ дн апѣл ачѣста аѣ фѣцѣт ла Царѣград, пѣ тѣ прѣчѣл, де п'аѣ фост фата лѣлѣ Сокол, кѣ ачѣла аѣ фост тѣзѣлѣ дн Ардеалѣ, ла апѣл 1558, шѣ Затѣфѣра пе ачѣеа врѣте аѣ трѣвѣт сѣ се тѣрѣте дѣпѣ Нісоцкѣ.

Кѣ Полонѣї днкѣ пѣ вѣнѣ с'аѣ пѣрѣтат Іанкѣл Водѣ, пѣнтрѣ кѣ скрѣ Heidenreich 6):

„ Стефан Баторі Крайя Полоніеі аѣ тріміс пре Іоанн Тома Дроіовскі префектъя Преміслеі ла Търкѣ. Прічініла трімігерей аѣ пост ачестеа, ка съ чеаръ де ла дитъратъя А-мърат III, ка дънъ моартеа фрате-съѣ Крістофор Баторі — — — Ардеалъя аша съ рътънъ сънт Прінцъя зртъторіѣ, кѣм аѣ пост ші сънт Прінцїи чеі маї ді пайнте, ші съ аръте солъя къ алмїнтрелеа Крайя ва фі даторіѣ а апъра пре аї съї ші патріа са. Іаръ афаръ де ачестеа, съ се желеаскъ пентрѣ стръмътъціле, кареле фъчеа Іанкола Во-дъ сънъшілор Кръїмеі Лешедї, ші съ пофтеаскъ, съ се пънъ дндърънт Петрѣ (VII) Дом-нъя чел маї діпайнте, ші съ шъртарїсеаскъ къ Крайя нѣ поате съферї вечїнътатеа лѣї Іанкола, нічі ва ръвда стръмътъціле сънъшілор съї фъкте. Партеа чеа дїнтъї а солїей с'аѣ пїїніт, а дова парте с'аѣ маї тъмъндат.“ Амшндереа скріе Павл Пїасецкї Епісо-нъя Преміслеі 1) нъмаї маї днкъчїт.

1) Rainoldus Heidensteinius in Commentariis de bello Moscovitico Lib. 1. p. 744 2) Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 56. 3) Idem Miron l. c. cap. 57. 4) Engel in recent. Hist. Mold. p. 230. 5) Volfg. Bethlen Tom. 2. p. 442. 6) Heidenstein l. c. Lib. 4. p. 794. 7) Paulus Piascius Eppus. Praemisliensis in Chronico gestorum in Europa singularium p. 63.

А н ѣ л 1581. Апроїїндъсе де моарте Крістофор Баторі Прінцъя Ардеалъяї, таре с'аѣ сіїт ка дн локъя съѣ съ рътънъ Прінцѣ фїїл съѣ Сїїсіемъндѣ, дрепт ачееа аѣ адъ-нат деара дн Клъжѣ, деспре каре адънаре аша скріе Цїзлафї Лешан 1): „ Ка Крісто-фор Баторі съ шї факъ зртъторіѣ пре Сїїсіемъндѣ фїїл съѣ, дн адънареа цереї чеа дн Клъжѣ цїнътъ дн анъл 1581, дої дїнтре маї марїї Ардеалъяї, адекъ Францїск Кенді, ші Грігорїе Анафї нѣ воїа, ші ка съ днкънъїзре піста, къ ачестеа аѣ стътът днїїнте съ апере Дъмнезеѣ ка съ алеагъ пре алтъя пїнъ кънд тръїеще Прінцъя лор Крістофор Баторі, чї Дъмнезеѣ цїнъ пе Мърїреа са дитрѣ нълїї ані. Кънд с'ар днтъмпла де че съ фереаскъ Дъмнезеѣ, ка Мърїреа са съ ръпосеже, атънчї ва авеа грїже деара пре чїне съ алеагъ Прінцѣ. Нічі с'ар фі алес Сїїсіемъндѣ Баторі Прінцѣ, де нѣ с'ар фі стръдъїтѣ дитрѣ ачееа Галфї, кареле дънъ че аѣ трае дн партеа са пе Францїск Кенді къ тѣлте фъгъ-дъїнѣ, с'аѣ апъкат къ тот deadїнъя де Анафї. Атънчї Анафї аша аѣ къвълтат кѣтрѣ Галфї: Іатъ нѣ тѣ почѣ odїхнї де тїне! фїе прекънї аї воїтѣ, даръ веї ведеа, ші адъїї амїнте шї дънъ моартеа меа, къ пре лътеа ачестеа, нїменеа се ва кїї маї таре пентрѣ алецереа ачестеа, де кѣт... Лѣї Александрѣ Кенді (цїнерелъї лѣї Галфї) кареле тот дн-трѣ ачееа се стръдъїа, днкъ і-аѣ зїс: Веї ведеа ші тѣ дръгъ де пеле, Александре! къ веї пълънѣ ачестеа, ші веї пофїї, ка съ нѣ фїї възът шї мошенїт вре-одатъ ачеле довъ сате, къ нъре цї'аѣ скос окїї акъта. Пентрѣ че нѣ днвецї де пе зпкїл тѣѣ Фран-цїск Кенді, пре кареле л'аѣ пердѣт фъръ де вїнъ Крайя чел тїлърѣ (Іоанн Сїїсіемъндѣ дн анъл 1558) къ шътъса. Тѣ днкъ нѣ веї петрече маї вїне, ащеантъ нъмаї! Шїї еѣ че нїлтеаше стънъїѣ тїлър, къ ам черкат. Пъїїп аѣ пост кънд аѣ перїт зпкїл тѣѣ, ші Бебек, де нѣ перїрѣт къ тодїї. Грігорїе Анафї ачестеа ера от бѣтрън, ші днделент, ші рътъсесе Консіліарїѣ де пе времеа Ісавелей ал кърїеа къпїтан де кърте аѣ пост.“ Амшндереа скріе Анонїмъя дїн Бълградѣ2).

Тот ачелаші Цівлачі ³⁾ кареле токма атъпчі трѣа, скріе: „Дн анл 1581 дн 27 Маіѣ дънъ че с'аѣ дитърнат дн Къжѣ де ла алецереа лѣ Сіцісмѣндѣ фііслѣ съѣ, болнав мѣрі Крістофор Баторі дн Българад, Съмбѣтъ дитре 4 ші 5 чеасѣрі дънъ атеазъ-зі.“ А-шіндереа скріе Бъколцер ⁴⁾.

Іоанн Саларді ⁵⁾ скріе: „Крістофор Баторі аѣ мѣріт дн анл 1581, ѣніі зік, къ де ініта чеа реа, алціі къ де лънгоаре, ші аша с'аѣ скріе ші пре моржнт.“

Сіцісмѣндѣ неѣінд днкъ де 12 ані, і с'аѣ рѣндзіт тѣторі Александръ Кенді, Ладіслав Шомборі, ші Волѣганг Ковашоці, даръ фіінд къ нѣ віне кѣреа лѣкрѣріле, с'аѣ пѣс дѣпъ ачереа Гѣбернаторіѣ Іоанн Геці. “ Чи маі віне аѣ шіѣт Анонімъ дн Българад, кареле скріе ⁶⁾: „Дѣпъ че аѣ мѣріт Крістофор Баторі, маі наінте де Трізмвират (адекъ де чеі треі върваці нѣміці) окрътвіреа церей аѣ рѣмас пре лънгъ чеі ѣспрезече Сѣетнічі, ші маі въртос пре лънгъ чеі че ера орѣндзіці прін Діата лѣ Крістофор Баторі, адекъ пре лънгъ Діонісіе Чакі, кареле і-аѣ фост рѣденіе деспре мѣмъ, Стефан Бочкаі ѣнісл де пре мѣмъ ал лѣ Сіцісмѣндѣ, канчелларіѣ Ковашоці, Александръ Кенді ш. ч.“ пѣпъ ла анл 1583, към вом ведеа аколо.

Деспре лѣкрѣріле Молдовеі аша скріе Мірон Логофѣтѣл ⁷⁾: „Мѣте лѣкрѣрі спѣр-кате ші де Дѣмнезеѣ ѣрѣте фѣчеа Іанкъл Водъ дн Домніа са, кътѣ де дѣнсл тоатъ цеара се дитрозісе, къчї крѣдінца нѣ о іѣвіа, ла авѣіе ші ла прадъ ера лакотѣ, цеара къ дѣріле о дитрезіасе ші ера ом кѣрваріѣ фѣрѣ сеамъ, къ не цівнѣнсееле воіерілор де ла маса Домніей сале ле скотеа де ле фѣчеа сілѣ. Ачестеа тоате пѣлѣтѣндѣле сѣфері воіеріі, маі въртос Мовілесіі, Влѣдіка (саѣ Мітрополітѣл) Георгіе, Іереміе Ворнікъл, ші фрате-сѣѣ Сімеон Пѣхарнікъл, Баліка Хатманѣл, с'аѣ сѣѣтѣт не таінъ ка съ прівецеаскъ, ші дитѣіѣ ші-аѣ фѣкѣт прілеціѣ къ воіа лѣ ка съ теаргъ съ сѣінцеаскъ тѣнѣстіреа Сѣчевіца, ші апоі къ тоціі аѣ трекѣт дн цеара Лешеаскъ, алціі с'аѣ дѣс ла Тѣрчі, алціі ла Мѣнтені, ші дитр' алте пѣрці. Мерѣнд апоі жалобъ ла дитпѣрѣіе де рѣсіпа церей, і-аѣ лѣат Домніа ші аѣ дат'о іарѣші лѣ Петрѣ (VII) Водъ Шкіонѣл, към се ва ведеа ла анл вііторіѣ.

Че ам арѣтат ла анл 1577, дн Анонімъ ромѣнск деспре рѣсвоіѣл лѣ Міхаіл IV Домнѣлї Мѣнтенеск къ воіеріі Краіовеі, преавестітѣл Енѣел ⁸⁾ аратъ дн Філіпѣл, къ ачереа с'аѣ дитѣтплат дитрѣ ал патрѣлеа ан ал Домніей лѣ Міхаіл IV, адекъ дн анл ачеста 1581, ші къ Домнѣл чел де Краіовені пѣс с'аѣ кіемат Радѣл Пона.

¹⁾ Eustachius Gyulaffi in suo Diario apud Hevenesi Mss. Tom. 68. p. 335. seqq. ²⁾ Anonymus Carolinensis in Ms. p. 98. ³⁾ Idem Gyulaffi l. c. ⁴⁾ Bucholcerus in Indice Chronologico p. 672. ⁵⁾ Szalardi Iános a' Siralmas Magyar Kronikában Lib. 1. Part. 3. ⁶⁾ Anonymus Carolinensis p. 42. ⁷⁾ Constantans Miron in Ms. cap. 58. ⁸⁾ Engel in Hist. Valachiae Part. 1. p. 224.

Анл 1582. Деспре періреа Іанкълї Водъ саѣ Іоанн III аша скріе Хейденѣін ⁹⁾: „Кѣнд ащента Краіѣл Стефан Баторі зіѣа сеімѣлї дн Варшава, і-аѣ веніт дн тѣні Іанкола Водъ. Іанкола ачеста към с'аѣ арѣтат маі наінте, пѣскѣндѣсе дн Сасіі дн Арѣсѣл, дн слаѣл ші дитѣнекатъ віѣѣ, мінцісе къ есте дн неамѣл Домнілор Мол-

dovei, ші prin аџиторіа Везіріахі Ахмет dovăndind Domnia переі ачеіа, дндатъ дп дпчепт аџ арџат, кџ че шпмъ ва съ фіе кџтръ Краіаіа Полоніеі, кџ солі дпкџ п'аџ тріміе дџпъ овічеіа чел вџтрџ ла Краіаіа, чі мџлт л'аџ досџдіт, ші пре ел ші пре оа- меніі лџі, кџрділе кџріеші кџтръ дппџратџа Тџрческ трімісе ле'аџ прпнс, ле аџ деспечет- лџіт, ші деспечетџіте ле аџ тріміе дпапоі, пе Краіаіа кџ тот Сенатџа Лешеск а'л адџче дп зрџ ла Тџрчі дп тот кпнџа с'аџ сџргџіт, вр'о кџтева сате дпн Полоніа ле аџ прџдат ші арс; ші мерџнд оаменіі съ ле факџ дрептате, і-аџ вџтџт, ші і-аџ пџс ла прпнсоаре. Де каре стрџмџвџтџді стрџмџтџрат фпнд Краіаіа, скрісесе ла Поарта Тџрчесакџ, съ'л тџ- зџлеаскџ, чі тџзџліреа с'аџ тџмџндат пџпъ акџма. Дп тімпџа ачеста дџндџсе зрџмџ- торіџ, с'аџ кіемат ла Поартџ. Іарџ ел жџфџнд цсара, ші дпкџркџнд тоате, аџ лџат врео кџдџва кџ сіне, ші аџ врџт съ фџзџ дп партеа Упгаріеі чеа де сџпт дппџратџа А- пџсџлџі, дпсџ обџл прпн Ардеал а фџці п'аџ дпдрџзнпт де Арделені, чі аџ дпкџндрџрат прпн Покџдіа Полонеаскџ, знде с'аџ прпнс де Ніколае Іасловецкі Префектџа Спіатпнџлџі ші с'аџ дџс дп Леопоіџ, фџкџнд де щіре Краіаіа. Іарџ Краіаіа аџ скріс лџі Нікола Сп- невдкі Хџтманџлџі Рџссіеі, ші лџі Ніколаі Херборт Префектџлџі Леопоіџлџі, ка съ'і таіе капџа, апоі дндатъ аџ тріміе Краіаіа пе Вістерпкџа съџ Іакпнтџ Млодсецкі де аџ лџат тоатџ авереа Іанкџлџі Водџ, пџмаі атџта аџ лџсат Доамнеі лџі, ші кокоапелор, кџ кџт съ се поатџ хрџні.⁶⁴ Ашпндереа скріџ Мірон Логофџтџл⁶⁵) ші Бџколцџр⁶⁶), кареле апріат скріе, кџ лџі Іанкџа Водџ і с'аџ тџіат капџа дп лџпа лџі Авџст дпн апџа 1582.

Аша дар грешеше преа вестіџа Епгел⁶⁷), кџм ам зіс ші ла апџа 1580, кџнд пџне періреа, пџ сџрпареа Іанкџлџі Водџ, ші а доџа домніе а лџі Петрџ VII Шкіонџа, ла апџа 1584, петрџ кџ де ар фі адеверітџ зіса лџі Епгел, кџм ар фі скріс Грігоріе XIII Папа де ла Рома⁶⁸) дп 9 Феврџаріе дпн апџа 1583, кџтрџ Краіаіа Галліеі: „Сџ стеа дптрџ аџиторіаіа лџі Іоанп (адекџ Іанкола) ка съ'шп поатџ кџнџта дпапоі Domnia чеа де тошіе а Молдовеі.“ Міе ті се паре, кџ Іанкола ка зп Сас че ера дндатџ кџт с'аџ тџзџліт аџ фост дпторс леппцеоа, ші с'аџ фост рџгат де аџиторіџ лџі Грігоріе XIII, дарџ ачеста фпнд кџпрпнс кџ дпоіреа кџландаріаіа, ші нецпнд де періреа лџі, аџ дптџрџіат а скріе Краіаіаіа дпн Галліа, кареле фоарте се пџрџвіа кџ дппџратџа Тџрческџ дп бџтџа касеі Австріеі чеі дппџрџтещі. Каре фпндџ аша, дп Мірон Логофџтџл⁶⁹) тревџе чітпџџ, кџ Іанкџа Водџ аџ домніт доі апі ші шенте лџпі, пџ треі апі ші шенте лџпі, кџм есемпла- ріаіа меџ.

Деспре а доџа домніе а лџі Петрџ VII Домнџлџі Молдовеі, кареле с'аџ порекліт Шкіонџа, аша скріе Мірон Логофџтџл⁷⁰): „Дџпъ че аџ тџзџліт дппџратџа пре Іанкџа Водџ, дат'аџ домніа іарџшп лџі Петрџ Водџ Шкіонџа, пре кареле ащентџндџ'л тоці, іатџ аџ ве- нпт ал доілеа рџнд дп царџ, ші с'аџ аmezат ла сказн Октомвріе 17. Авзпнд де ачеа прпвеціі, каріі ера фџціді прпн алте цері де невоа Іанкџлџі Водџ, кџ драгосте с'аџ дп- торс ла домпџа съџ Петрџ Водџ, пре каріі і-аџ мплџіт іарџшп кџ воіерііле лор.“ Дпн кареа тџртџрпсіре а лџі Мірон се веде, кџ грешеше Сџлцџр ла Епгел⁷¹), ші ші дпсеп-

parea din Iasi, kнд скріє къ Іанквалі Водъ, і-аъ зрмат Петръ Черчел, пентръ къ ачеста аъ зрмат дн анъл віиторіє лзі Міхаіл IV дн Валахія, кѣм вомѣ vedea аколо.

1) Reinoldus Heidenstein in Commentariis de bello Moscovitico Lib. 6. p. 829. 2) Miron cap. 59.

3) Bucholcerus in Indice Chronologico p. 676. 4) Engel in recent. Hist. Mold. p. 232. 5) Archivum Vaticanum Armario 44. Tom. 25. p. 228. 6) Miron l. c. 7) Engel l. c.

А н с . л 1583. Зієєс'аъ лз анъл 1581 къ дѣлъ тоартеа лзі Крістофор Баторі, пентръ прѣнчіа лзі Сісієнанд Баторі, Ардеалъ с'аъ окърміт де 11 Консіліарі пълъ дн анъл де акѣмѣ. Іаръ акѣма скріє анонімъл дн Българд¹⁾: „Дн 28 Мартіє дн анъл 1583 днгронъндѣєє Крістофор Баторі дн дѣмініка Флоріілор чеа де кърънд трекѣтъ, аъ днчепѣт трієтвіратъл (деспре кареле ат ворбіт ла анъл 1581) дн Ардеалъ, авѣт'аъ фієцєє кареле днтрє ачєт трєі вѣрѣаці кѣте 200 де флорінці не лѣнъ, ші аъ цнѣт трієтвіратъл ачєста пълъ дн 8 Априліє дн анъл 1585.

Тот ла ачєст ан скріє Бѣколдер²⁾: „Дн анъл 1583 Стефан Краієл Полонієі аъ тѣрїгат пре непоатъ-са Грієліда фата лзі Крістофор Баторі дѣнъ тареле Канчелларієл Полонієі Іоанн Замоіскі дн лѣна лзі Маіѣ.“

Дѣлъ тоартеа лзі Петръ II саъ Петраскѣ, челѣ вѣн Домнѣлѣ Валахієі, чеа дн анъл 1558, фечіорѣл лзі чел маі тарє Петръ IV саъ Черчелѣ с'аъ дѣє дн Галія ші аъ слѣдіт дн къртеа крієаскѣ кѣці-ва ані, де знде мергънд ла Царіград, прін комъндареа Краієлѣ Галієі дн анъл де акѣм с'аъ фѣкѣт Домнѣ Валахієі, кѣчі скріє Цієлафі Лешан³⁾ деспре дѣпсѣл аша: „Преа сдравѣл Прінцѣ аъ фост ачєста ші токма де тарє інітѣ ла Домніє; днпѣратѣлѣ Търчєск с'аъ комъндат прін Краієл Фрѣнчєскѣ днтрѣ а кързіа кърте слѣцієє врео кѣціва ані.“

Деспре Петръ IV анонімъл Ромѣнєск⁴⁾ скріє: „Петръ Водъ Черчелѣ леат 1583, фечіорѣл лзі Петрашко Водъ челѣ вѣн, Поарта л'аъ пѣє Домнѣ, ла ачєст велеат аъ фѣкѣтѣ вєєрїка Господ дн Търговєщї. Аъ тѣрїт вірѣл ші оєрїтѣл. Мѣзлїндѣл Поарта аъ фѣціт дн деара Ѣнгѣреаскѣ, аъ доmnit ані 2.“

Преа вєстїтѣл Енгел⁵⁾ днкѣ скріє: „Петръ Черчел аъ доmnit доі ані, де ла анъл 1583—1585. Ачєста аъ фост фечіорѣл лзі Петрашко, Брєвіарієл Хронологічєск зічє, кѣ воієрїі л'аъ пофтіг Домнѣ, іаръ Хронїкалѣ Фїлщїх днтѣрєцєє, кѣ аъ вєніт Домнѣ дн Царїград, ші аъ днтрат дн Бѣкрєщї дн 19 Август дн анъл 1583; деспре дѣпсѣл пѣтаї атѣта шїм дн хронїка лзі Фїлщїх, кѣ аъ фѣкѣт о вєєрїкѣ дн Търговєщї, ші кѣ аъ тѣят пре воієрїі ачєщїа: не Міхаіл Ворнієл, не Довромїр Банъл, ші не Коптіл Пѣхарнієл. Ел аъ днтѣрїт ші вірѣл ші оєрїтѣл, дн анъл 1585 с'аъ тѣзлїт ші аъ фѣціт дн Ардеал.“ Знде л'аъ ші прїнс, кѣм вом vedea ла ані 1585, 1586 1587.

Деспре Петръ VII Шкіопъл Домнѣл Молдовєі скріє Мірон Логофѣтѣл⁶⁾ зікѣнд: „Дакѣ с'аъ ашезат Петръ Водъ ал доілеа рѣнд ла Домніє, пѣ врѣє сѣ ласє дн дешєрт помана са тѣлѣєтїреа Галата дн вале, кѣреа о зідїєє дн Домніа са чеа днпѣтѣє, ші сѣ рѣсінієє, чї аъ зідїт Галата дн деал, карєа трѣїєцєє пълъ аєтѣзі.“

1) Anonymus Carolinensis in Ms. p. 42. 2) Bucholcerus in Indice Chronologico p. 680. 3) Eustachius Gyulaffi in suo Diario. 4) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. 5) Engel in Hist. Valach. Part. 1. p. 225. 6) Constans Miron in Ms. cap. 60.

А н ъ л 1584. Григоріе XIII Папа де ла Рома (нѣ вреѣ съ скріѣ петрѣ че) пе времеа ачеаста аѣ дпоит кълндаріѣл, ші вреа ка тоѣ крещініі съ прімеаскѣ дпоіреа а-чеаа. Іарѣ Георгіе Могила Мітрополітѣл Молдовеі і-аѣ скрісѣ, прексм аратѣ Околскі'), съ деа паче Ромѣнілор, съ рѣмѣнѣ пре лѣнгѣ кълндаріѣл чел векиѣ, ші л'аѣ аскѣлатат Папа дп анѣл де акѣт.

Картеа чеа кѣ тѣпа скрісѣ а Нѣпчіатѣреі дп Виеннѣ Австріеі²⁾ зіче, кѣ ла картеа Мітрополітѣлѣ Георгіе Могила аѣ рѣспѣнс Кардіналіі дѣпѣ моартеа лѣі Григоріе XIII.

Ціѣлафі Лешан³⁾ дпкѣ скріе деспре сіне, кѣ ел дпсѣші аѣ фост сол деспре партеа лѣі Сіѣісмѣнд Баторі ла пѣнта лѣі Франціск Вешелені, кареа с'аѣ цпѣт дп Краковіа, ші дп пѣтеле Домнѣлѣ сѣѣ аѣ дѣрѣіт міреаса кѣ доѣѣ пѣхаре фоарте скѣтпе, ші кѣ зп лапѣ де аѣр де 800 де галвені афарѣ де алте дарѣрі, че трімісесе Домніі ші повіліі дп Ардеал.

1) Okolski Orbis Poloni Tom. 2. 2) Cadex Ms. Nunciaturae Viennensis ad vocem Sociavia. 3) Eustachius Gyulaffi in suo Diario.

А н ъ л 1585. Деспре чеі треі тѣторі аі лѣі Сіѣісмѣнд Баторі, деспре каріі ам кѣвѣнтат ла аніі 1581 ші 1583, скріе анонімѣл дп Бѣлград'), кѣ : „Дп анѣл ачеста 1585 ле-аѣ зрмат ка зп гѣбернаторіѣ дп воіа Краіѣлѣі Стефан Баторі, Іоанн Геѣці, кареле фѣсесе кѣлітан де Орѣдеа маре, ачеста аѣ авѣт пе тоатѣ лѣпа кѣте 1000 де Флоріпці, ла алтеле нѣ с'аѣ дпгіпс, аѣ авѣт лѣкѣтѣріа са ші дп ал сѣѣ аѣ тѣлкат.“

Міхаіл IV тѣзілѣл атѣта аѣ лѣкратѣ ла Поарта Тѣрчѣаскѣ, пѣнѣ че аѣ сѣрпаг дп анѣл де акѣт пе Петрѣ IV Черчѣлѣ, ші іарѣші аѣ довѣндіт ел Домніа Вѣлахіеі; кѣчі скріе анонімѣл Ромѣнеск²⁾: „Іарѣші Міхѣеа Водѣ Тѣркѣл, леат 1585, Домнѣ де ла Поартѣ аѣ дптѣлѣціт бірѣріле, аѣ пѣс пѣрѣші ла бір ші пе меѣіаші гѣлеатѣ де пѣле ші дішпа де стѣпні дп чпчѣ зпѣл; аѣ пѣс зп бір пе цѣарѣ, чеі зічеа пѣпасте, с'аѣ дпкѣлѣватѣ Тѣрчіі дп цѣарѣ, тѣзіліндѣсе ші шергѣнд ла Царіград де вѣнѣ воіа лѣі с'аѣ тѣрчіт. Домніт'аѣ ані 6.“

Преа вестітѣл Енѣел³⁾ дпкѣ скріе : „Міхѣеа а доѣа оарѣ аѣ домніт 5 ані де ла 1585—1590. Ел аѣ лѣкрат ла поартѣ де с'аѣ тѣзіліт Петрѣ Черчѣлѣ, ші і с'аѣ дат іарѣші лѣі Домніа.“ Каре аре дрепт ачѣ дп тімпѣл домніі чеі маі де пре зрѣтѣ а лѣі Міхаіл IV, Енѣел аѣ Анонімѣл пострѣ? Еѣ зік, кѣ Анонімѣл, кѣт воіѣ арѣта ла анѣл 1589. Дарѣ Петрѣ Черчѣл нѣ віне аѣ дпѣлѣлат дп Ардеал, петрѣ кѣ маі треі ані аѣ фост робѣ, кѣт се ва ведеа ла доі ані, каріі дпдатѣ зрѣеазѣ.

1) Anonymus Carolinensis in Ms. p. 42. 2) Anonymus Valachicus in Ms. cap. 41. 3) Engel in Hist. Valachiae, Part. 1. p. 225.

А н ъ л 1586. Петрѣ IV Черчѣлѣ Домнѣл Мѣнтѣлескѣ, кѣт аѣ кѣзѣт ла дпкѣсоареа дп Ардеалѣ, дпдатѣ аѣ треѣзіт сѣ се роѣѣ де Сістѣ V Папа де ла Рома, петрѣ кѣ

ачеста ка зп зп пъринте дп 21 Ianuarie din anul 1586 аџ скріе лзі Стефан Баторі Країлзі Полоніеі пентрџ дџнсел, ка съ факъ съл словоадџ дп робіа, дп кареа кџзџсе, дџпџ че аџ скџпат de Тџрчі дп Ардеал, прекџм аратџ каргеа лзі Сістџ V, че се џіне дп архівџл дп Vatican¹⁾ дп Roma, дарџ пџ мџлг і-аџ мџжлочіт мџжлочіреа Павеі, кџм vom vedea ла анџл віиторіџ.

„Аптрџ ачеста ап с'аџ оспџтат ші doi Domni Romџнеіі ла олаатџ; пентрџ кџ зіче Мірон Логофџтџл²⁾: „Дп анџл 7094, с'аџ дпмпрезнџт Петрџ (VII) Vodџ кџ Міхнеа Vodџ. Domнџл Мџнтенеск, непотџл съџ, ла сат ла Мџнтені пе Прџт, атџндол кџ кџрте мџлџт ші кџ глоате марі, ші с'аџ оспџтат дпмпрезнџ.“

Десуре моаргеа Країлзі Стефан Баторі аша скріе Ціслафі Лешан³⁾: „Мџрїт'аџ ші Стефан Баторі Країл Полоніеі дп анџл 1586, Decembrie 13, дџпџ кџлндаріџл чел ноџ, дп Гродна дп Літвапіа прекџм і-аџ фост зрсіт кџ мџлџт маі 'напнте Астрологџл, адекџ кџ ва мџрї дп Гродна пџ фџрџ де ранџ че с'аџ ші дпџтмплат, кџчї кџзџнд маі 'напнте поаптеа дптр'о латрїнџ се вџџтмасе; дпгронатџс'аџ дп Краковїа кџ фоарте маре помпџ дп 26 Februarie din anul 1588.“

¹⁾ Archivum Vaticanum Annuario 44. tom. 30. p. 207. ²⁾ Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 60.

³⁾ Eustachius Gyalaffi in Ms. suo Diario.

А н џ л 1587 Десуре Петрџ IV Черчелџ аша скріе Ціслафі Лешан¹⁾: „Дп анџл 1587 лџпа лзі Августџ аџ фџцїтџ дп четатеа Хџстџлзі, фїндџ пџркџлаб четџїї Алберт Лонїанї преалџмпнатџл Domнџл Петрџ Радџлїкїе Воеводџл Мџнтенеск, словозїндџсе кџ фџнеа дп-тр'о фереастџ, дџпџ робіе de ал треїлеа ап.“

Іарџ анопїмџл дпн Бџлград²⁾ скріе десуре дџнсел, прекџм зртеазџ: „Петрџ Радџ-ліе Воеводџл Мџнтенеск дџпџ че аџ скџпат дпн Хџстџ пре фереастџ словозїндџсе сџпт пџркџлџвіа лзі Алберт Лонїан, ла атџта ш'аџ адџс лџкрџріде. де дппџкџндџсе кџ Тџр-кџл, прїп мџжлочіреа Країлзі Анліеі аџ терс ла Поартџ, ші ла атџта аїзїсесе, де пџтаї ла сџрџтареа мџпїлор требџїа съ шеаргџ, ші апої съ порнеаскџ ла Domнїа дпн Валахїа, чї аџ сосїт весте, кџ аџ мџрїт Країл Фрџнческџ пре кареле л'аџ оторџт зп кџлзџгр, кареа весте Ніколае Гаваї солџл Ардеаллзі о аџ спџс дпџџїашдатџ ла Поартџ. Дпцелегџнд ачеаста Міхнеа Vodџ (саџ Міхаїл IV) аџ зїс кџтрџ солџл Ардеаллзі: Длї съ пџ лџсџт, чї маї віне съ дџт атџндол кџте зече мїт de галбенї, ші съ дпн domнїа, і-аџ пџкџт лџкрџл лзі Гаваї, пентрџ кџ авеа порџпкџ, ка дп тоате съ се дпцелеагџ кџ Міх-неа Vodџ дпмпротїва лзі Петрџ Vodџ.“

„Дџпџ ачееа одїніоарџ аџ венїт Петрџ Vodџ дпн Дїван домпнеџе дпџџрџкат, ші іагџ і-аџ ловїт кџтџпакџл дпн кан, ші л'аџ дџс дп Едікџлџ, адекџ ла шепте тџрнџрї, зндџ есте вістїерїа де о парте ші темпїа де алџ парте, аколо дпкџ с'аџ дџс ла ел дпн дп-гџдџїнџа Bezїрїџлзі Міхнеа Vodџ, ші Гаваї, кџтрџ карїї аџ зїс Петрџ Vodџ пџлпгџнд: ве-деџт, кџм дџк дарџріде Ардеаленџї пентрџ вої! пентрџ каре дарџрї еџ требџе съ морїџ, чї даџї'мї паче ші тџ словозїї, кџчї воїџ цїзра воџџ, кџ пїчї дпї воїџ адџче ампїте маџ

mălt de Domnia Valahiei, milostiv domnă dmi este Kraiul Frnchesk, dmi va da mie leaфъ
 .дп къртеа са, дп каре съ почи тры кз тикнеалъ. Аша ам кзвнпнат ши дп Хвстѣ кчи
 ам зис Гьбернаториѣлѣ. съ'ми деа дп авериле теле, каре де се вор сокоти петриле ши
 алте знелте скзмпне, маї мѣлт пльтеа де кьт о сьтз де мii de галбені, варем 20,000
 de талери, кз де чеіалалдї н'мі воїѣ адъче аминте; даръ ачсее дпкъ нз о аѣ фькзтѣ,
 нзмаї дареа дппърътеаскъ кареа о аѣ лзат де ла міле дп Праштариѣ дпкъ маї мѣлтз
 аѣ фост де 200.000 de флоринци, даръ алдї ванї аї Гречілор ши аї Жідовілор? Не Пе-
 тръ Водъ серакъл дзпъ ачсее л'аѣ арънкат дп маре.“

Ачі дусеампъ кз ачещї дої асторї пентрѣ ачсее нзтеск не Петрѣ IV Черчелѣ, знзл
 Петрѣ Радзлікіе, алтѣл Петрѣ Радзліе, пентрѣ кз Петрѣ IV аѣ фост непот лзі Радзл IX,
 кзт с'аѣ арътат ла анзл 1554.

Деспре Молдова аша скріе Мірон Логофьтѣл³⁾: „Дп анзл 7095 Ianuarie 8 рѣдї-
 катъс'аѣ о самъ де Козачї ка ніще лзпї че ера пврзреа дпвѣдацї ла прадъ, де аѣ дп-
 трат дп цearъ ши аѣ прѣдат ши мѣлте бькате аѣ лзат де ла цпнзтѣл Сорочїї. Іаръ Пър-
 вѣл пъркълабѣл де Сорока с'аѣ дндемпнат кз Хінсарїї, ши кз алдїї карїї аѣ врѣт сь теар-
 гъ де бзпъ воїе ши і-аѣ ацїзнс ла Піреслав, знде Козачїї врѣнд сь н'шї деа довѣнда,
 Молдовенїї сь'шї скоатъ ал сьѣ, таре рьсвоїѣ с'аѣ фькзт, ши дп дозъ зїле вьтѣндъсе,
 авїа аѣ спарт пре Козачї, маї апої деакъ і-аѣ бірзїт, не тоцї і-аѣ оторжт, фьрѣ нзмаї
 знзл зїк сь фїе скъпат; пре знїї і-аѣ прїнс вїї ши і-аѣ трїміе ла Петрѣ Водъ, кареле
 і-аѣ трїміе ла дппъръціе.“

„Дптрѣ ачест ан дп лзпа лзі Ізніе Петрѣ VII Водъ аѣ фькзт нзнта непотѣлїї сьѣ
 Влад Водъ фечїорѣл лзі Мілошъ Водъ, де аѣ лзат пре фата Мірчеї Водъ ши аѣ кіемат ла
 нзпъ пре Міхнеа Водъ Домнѣл Мзнтенеск. Нзпъ Домнеаскъ аѣ фькзт кз мѣлтъ кел-
 тзеалъ ши цїокзрї, ши мѣлдї дп вечїні аѣ венїт, де ле-аѣ дпфрѣмъсецат маса. Ачсастъ
 веселїе с'аѣ фькзт дп тьрг дп Текзчїѣ.“ Мілошъ ши Мірчеа карїї се нзтеск ачї Водъ,
 н'аѣ фост Домнї, чї аѣ фост фечїорї де Домнѣ, даръ аї кзї?

¹⁾ Eustachius Gyulaffi in Ms. suo Diario. ²⁾ Anonymus Carolinensis in Ms. p. 57. Constans Miron in
 Ms. Chronico Valachico cap. 60.

Анзл 1588. Дзпъ че аѣ дпгронат не Країзл Стефан Баторї дп 26 Феврварїе дп
 анзл ачеста 1588, прекум скріе Цїзлафї Лещан¹⁾, Полонїї с'аѣ апъкат, сь'шї алеагъ Країѣ,
 іаръ Максїміліан Архїдъкезл Австрїеї, прекум скріе анонїмѣл дп Бьлград²⁾, аѣ дптрат
 дп Полонїа, врѣнд сь се факъ ел Країѣ. Дрепт ачсее Іоанн Замоїскї Канчелларїзл Поло-
 нїеї аѣ черзт ацїсторїѣ дп Ардеал асвпра Немцїлор, Гьбернаторѣл Іоанн Гезі, ши Га-
 лачї аѣ сьѣтзїт сь трїмітѣ ацїсторїѣ пентрѣ прїчїніле ачсестеа: дптїѣ пентрѣ кз, де нз
 вор ацїста пре Полонї, се ва мѣнїа Тьркзл; а доха пентрѣ кз Кардїналѣл Андреї Баторї
 есте стрѣшторїт дп Краковїа, ши тот еї треьхе сь'л рькзмпере; а треїа пентрѣ кз маї
 мѣлт вїне аѣ авзт де ла Полонї, де кьт де ла Немцї. Іаръ Александрѣ Кендї кз чеїа-
 лалдї Домнї аѣ сьѣтзїт ка сь нз деа ацїсторїѣ асвпра Неамцзлї; дптзїѣ пентрѣ кз

Країя Стефан Баторі ка Принцъ Ардеалыі аѣ фѣкѣт легѣтѣрѣ къ Неамуя, ші ачеаста с'ар скріка; пентрѣ къ domnind неамуя ші дн Полонія, ва фі маі таре ші ва пѣта тѣнтѣ ші Ардеалы де цѣгъла Тѣрчѣлор. Дарѣ аѣ стѣтѣт сѣатѣла лѣ Галфѣ ші дмпреп-пѣ къ гѣвернаторѣ аѣ фѣкѣт, де с'аѣ тріміе днтрѣ аѣсторіѣ Балтазар Баторі къ вр'о кѣдѣва ходноці, къ Алберт Кіралі, ші къ Іоанн Борнетіса.“

Ла Хеვენеші³⁾ оаре-чѣне скріе аша: „Дн аня 1588, кѣнд с'аѣ лѣсат Іоанн Геці де гѣвернѣторіе дн сеітѣла дн Медіашѣ, комѣндасе пре Галфѣ, съ фіе лѣнгѣ Сіцістѣнд Баторі, дарѣ нѣ і с'аѣ плініт пофта, чі нѣмаі кѣт аѣ днтѣрѣтат сеітѣла асѣпра лѣ Галфѣ, де дн пізма ачѣеа аѣ дат тоатѣ пѣтереа лѣ Сіцістѣнд Баторі, кареа фѣкѣндѣо, аѣ зіе Геці: і-аѣі дат долоціі дн тѣлѣ! дарѣ вѣ ва пѣреа рѣѣ.“

Анонімѣла дн Бѣлград⁴⁾ іарѣші скріе: „Іоанн Геці кѣнд с'аѣ лѣсат де гѣвернѣторіе аѣ лѣсат дн кѣшара фіскѣлѣ 42,000 де галвені, де мѣі де талері ші 13,000 де флорінді дн вані тѣрѣнці.“ Дестѣла де пѣцін! нѣмаі пре лѣнгѣ сѣшпа кареа о аѣ рѣ-піт де ла Петрѣ IV Черчелѣ, Домѣла Мѣнтенеск, кѣт с'аѣ арѣтат ла аня трекѣт.

Деспре Молдова скріе Мірон Логофѣтѣл⁵⁾: „Дн аня 7096, Ноетвріе 23, аѣ веніт козачіі дн цѣарѣ къ зп domnisor аѣтѣ Іван, кѣрора ле аѣ ешіт дпайнте Петрѣ (VII) Водѣ, къ оасте дн сѣс де Цѣцора, ші дѣнд рѣсвоіѣ вітежѣше, де дѣтѣе пѣрдіе, аѣ пікат мѣлці, ші дн 26 Ноетвріе вірѣі Петрѣ Водѣ пе козачі, ші сілі де і-аѣ дат пре чіне аѣ авѣт маі таре, кареле ш'аѣ лѣат плата дѣпѣ вина са.“

Картеа чѣеа къ тѣпа скрісѣ а нѣнціатѣрѣі дн Бечіѣ⁶⁾ дѣкѣ зіче: „Дн аня 1588, Октомвріе 15, епістола Мітрополітѣлѣі дн Сѣчеава кѣтрѣ Патріархѣла Ромѣі, ші рѣсѣп-сѣла ачѣстѣіа кѣтрѣ Мітрополіт.“ Пѣлѣ кѣнд ам зѣлѣвіт еѣ дн Рома епістоледе ачѣстѣеа нѣ ле ам пѣтѣт ведеа, тотѣші се кѣлѣе ші де ачі, ші дн маі мѣлте локѣрѣ, къ Петрѣ VII Шкіонѣла аѣ фост зпнт пре Молдовені къ вісеріка Ромѣі.

¹⁾ Eustachius Gyulaffi in Ms. suo Diario. ²⁾ Anonymus Carolinensis in Ms. p. 35. ³⁾ Hevenesı Ms. Tom. 68. p. 282. ⁴⁾ Anonymus Carolinensis in Ms. p. 42. ⁵⁾ Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap. 60. ⁶⁾ Codex Ms. Nunciaturae Viennensis ad vocem Soczavia.

А нѣла 1589. Че зісеіѣ ла аня трекѣт деспре зппреа Молдовеанізор къ весеріка Ромѣі, іатѣ се адеверѣазѣ дн картеа Патріархѣлѣі Сістѣ V чѣеа кѣтрѣ Дімітріе Архіе-піскоуя Леополіылѣ, дн 19 Авгѣст дн аня 1588 датѣ, пріп кареа лѣ дѣ осевітѣ пѣтереа прѣсте Молдова чѣеа зпнтѣ къ весеріка Ромѣі пріп Принцѣла Петрѣ, чі пѣтереа ачѣаста і се дѣ нѣмаі пѣлѣ атѣнѣ, пѣлѣ кѣнд ва вреа сказѣла аностолічѣскѣ.

Деспре Ардеал аша скріе Цізілафѣ Лѣщан²⁾: „Моаре Гѣвернаторіѣла Іоанн Геці дн аня 1589 іанзаріе 7, дн Бѣлград, ші с'аѣ днтропат дн 21 ачѣіаші лѣні, дѣпѣ че аѣ дат маі 'напте дн сеітѣла дн Медіашѣ окѣртѣіреа цѣреі Принцѣлѣі Сіцістѣнд, кареле дѣлѣла дн 18 ані аї вѣрстѣі са.ле. Аколо дн Медіашѣ Александрѣ Кенді аѣ цѣсрат пре Сіцістѣнд Баторі. Пре Іоанн Геці съ фіе Гѣвернаторіѣ л'аѣ фост комѣндат Країзіі Кас-пар Магочі, пентрѣ къ країя Стефан Баторі чіпѣстеа ка пре зп татѣ пре Магочі, ші

пре ел аѣ врѣт съ л факъ Гъверпаторіѣ, даръ Магочи п'аѣ врѣт съ прімеаскъ дерегъторіа ачееа, чи аѣ рѣспѣне Краіѣлѣ, къ аре тѣрїреа са ѣн шерѣѣ вѣтрѣл пре Геді, ші ачела ва окърїпѣ отенеще.“

„Беглербегѣл аѣ веніт къ оасте ла Нестер-Алѣа дп Бассаравіа ші аѣ стѣтѣт аколо де ла лѣпа лѣі Октомврие дїн аял 1589 пѣпъ ла сѣтршїтѣл лѣі Мартіе, таре дпфрїкошїнд пре Полонї, нїчї с'аѣ нїшкат де аколо, пѣпъ кънд п'аѣ словозїт пре Тѣтарї асѣпра Полонїлор, карїї аѣ мерс (фїїнд Країѣл Сїсісмѣнд III ла пѣрїнцїї сѣї дп Свещїа) пѣпъ ла Спїатїн, тоате содомїнд къ сабіа шї къ фок, шї фоарте тѣлцї оашент робїнд.“

Деспре Валахїа іарѣшї Цїслафї Лещан²⁾ аша скріе: „Петрѣ Радѣлїкїе фїїнд тѣлѣлїт дїн Домнїа Мѣнтенескъ, акѣма де чїнчї ані, дѣпъ че аѣ мерс дп Царїградѣ Міхнеа Домнѣл Мѣнтенескъ, атѣта аѣ фѣкѣт къ дарѣрїле сале челе тѣлте ла Поартѣ, кът прїнзѣндѣсе дптр'о поанте, с'аѣ арѣнкат дп таре.“ Пентрѣ че пѣ зїче Цїслафї къ ачеста о аѣ фѣкѣт Міхнеа шї къ дарѣрїле Ардеалѣлї? прекѣм скріе анопїтѣл дїн Бѣлград, а ле кѣрѣїа кѣвїнте ле ам адѣс ла аял 1587. Дїн зїселе ачестор дої вѣрѣацї карїї токма пе времеа аста трѣїа, се веде къ грешеще преа вестїтѣл Енгел, пѣпїнд тѣлѣлїреа лѣі Міхнеа саѣ Міхаїл IV дїн а доѣа домнїе, дп аял де акѣм, дптѣмплѣндѣсе ачееа ла аял вїторїѣ, кѣм с'аѣ зїе шї ла аял 1585.

¹⁾ Archivum Vaticanum Armario 44. Tom. 29. p. 170. ²⁾ Eustachius Gyulaffi in Ms. suo Diario. ³⁾ Idem Gyulaffi l. c.

А ял 1590. Арѣтат'ам ла аял трекѣтѣ, къ Міхнеа саѣ Міхаїл IV Домнѣл Мѣнтенескъ дп аял де акѣм с'аѣ тѣлѣлїт а доа оарѣ, де аял ачеста се цїп аша дарѣ каре ле скріе преа вестїтѣл Енгел¹⁾ зїкѣнд: „Деспре Міхнеа се зїче дп хропїка лѣі Фїлцїх къ ел аѣ скос вїрѣл пѣпасте кіемат; ел аѣ пѣс шї пре остапїї дареа че съ пѣтѣще рошї ел аѣ арѣнкат гѣлеата пе меціанї, ел аѣ лѣат дешїтѣ де стѣпї дїн чїнчї ялѣ. Афарѣ де ачестеа аѣ оторѣт пре Станчїл Логофѣтѣл. Пентрѣ каре тоате фѣ тѣлѣлїт, шї темѣлѣдѣсе съ пѣ л сѣгрѣме, с'аѣ тѣрчїт. Дѣпъ кѣм скріе Тїмон, дѣпъ ачееа аѣ фост кѣлѣлѣлї шї сѣеатнїкѣл лѣі Сїпан Баша асѣпра Крешїнїлор.“ Веїї шї ачелеа каре ле ам скріе дїн анопїтѣл Ромѣнск ла аял 1585.

Лѣі Міхаїл IV Домнѣл Мѣнтенескъ і-аѣ ѣрнат прекѣм скріе преа вестїтѣл Енгел²⁾: „Стефан Сѣрдѣл, кареле аѣ домнїт ѣн апѣ шї шесе лѣпї, де ла 1590—1591 дѣпъ брєвїарѣл хрополоцїческъ л'аѣ пофїт воїерїї. Сѣпт домнїа лѣі чеа скѣртѣ тѣлте аѣ пѣтїмїт деара де ла Тѣрчї, нїчї е де а те мїра фїїнд ел сѣрд, — аѣ тѣрїт дп Сказн.“ Ашїш-дереа скріе анопїтѣл Ромѣнск³⁾.

Стефан Сѣрдѣл ачеста есте ал доїлеа дп сїреоа Домнїлор Мѣнтенесцї къ ачестѣ пѣтѣ, пентрѣ къ Маїлат де ла аял 1300 аѣ фост Стефан I. Деспре Стефан II аша скріе оаре чїне ла Хевенеш⁴⁾: „Стефан Водѣ аѣ фост преа таре хоцѣ шї кѣмплїт тїран, кѣчї зїк деспре дѣпсѣл, къ де кѣте орї ешїа ла кѣмпїѣ, тот деазна тѣїа кѣте ѣн воїерїѣ, аша сїпн, къ одїноарѣ авасѣ дп деарѣ, шептозечї де воїерї аѣ тѣїат.“

Дикъліте лъкрърі він ла анял ачеста деспре Молдова, каре нічі Мірон Логофътъл. нічі преа вестітъл Енгел, нічі алтъл (дикът шіѣ еѣ) ле аѣ дескърат. Пентрѣ къ Патріархъл Ромей Сістѣ V, дитъіѣ⁵⁾: дн 5 Априліе дін анял 1590, рѣспонде лѣ Анастасіе саѣ Атанасіе (къ нѣ се поате четі) Мітрополітълзі Свечеі, ші лѣ Грігоріе Епіскопълзі Ротманълзі ла картеа мор. кареа дї трімісесе дн Івніе дін анял трекут, къ аѣ скріе лѣ Сіцістмнд ПІ Краіхълзі Полоніеі ка съ аѣтъ гріже съї скоатъ де сънт цівгъл Търческ, ші къ і-аѣ комъндат ші дитпъратълзі Рѣдолф П. Архідъксълзі Ернест, лѣ Іоанн Замоіскі Канцелларіхълзі Полоніеі, ші Кардінахълзі Андреіѣ Баторі, ші і доженеце, съ рѣтъпъ дн зпїре къ бісеріка Ромей.

Адоха⁶⁾: дн 7 Априліе дін анял 1590 комъндъ Краіхълзі Полоніеі пе Стефан фечіоръл лѣ Александръ (IV) Прінцълзі Молдовеі, пре кареле л'аѣ ашезат а доза оаръ ла домніе Сіцістмнд I, къ авторітатеа Патріархълзі, Павл III, ші л'аѣ апъратѣ, зиче, къ аѣ пріміт ші картеа Епіскопїлор Молдовеі, карїі се роагъ де спріжїнеалъ Апостолїчеаскъ. ка съ поатъ скъпа де Търчі. А треіа⁷⁾: дн 8 Маіѣ дін анял 1590 скріе солхълзі съѣ дін Полоніа, съ лъкре ла Краіхъл, ла Кардінахъл Баторі, ші ла Канцелларіхъл Полоніеі, ка Стефан фечіоръл лѣ Александръ Прінцълзі Молдовеі, съ капете домніа Молдовеі.

Ла анял 1572 ам зїе дестъле деспре фечіорїі лѣ Александръ IV Домнълзі Молдовеі, ші ам арътат къ амъндол с'аѣ стїнс, нічі с'аѣ ніемат вре знхъл дїнтре дъншіі Стефан, кът поате аша даръ фї Стефан ачеста, деспре кареле скріе Сістѣ V, фечіор лѣ Александръ ал патрѣлеа?

Тот дитрѣ ачеста ан аѣ търїт ші Гріселїда Баторі сора лѣ Сіцістмнд Баторі, ші тзіереа лѣ Іоанн Замоіскі Канцелларіхълзі Лешескъ, дн лѣпа лѣ Мартїе, пренът скріе Цївѣлафї Лешан⁸⁾.

¹⁾ Engel in Hist. Valachiae Part. I p. 225. ²⁾ Idem Engel l. c. p. 226. ³⁾ Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. ⁴⁾ Hevenesi Mss. Tom. 68. ⁵⁾ Archivum Vaticanum Armario 44. Tom. 29. p. 401. ⁶⁾ Idem Archivum l. c. p. 365. ⁷⁾ Eustachius Gyulaffi in Ms. suo Diario.

А нял 1591. Деспре Петрѣ VII Шкіопъл Домнъл Молдовеі аша скріе Мірон Логофътъл¹⁾: „Петрѣ Водъ възїнд невоїа цереі, къ Търчіі пре озїчеїл рѣѣ чел спъркат ші нестѣтпърат де лъкомїе, трімісерѣ де череа ванї съ деа маї мълт де кът ера адътїл цереі, с'аѣ съѣтїт къ воїерїі че вор фаче, кът вор пѣтеа рѣдіка ші алте дърї каре н'аѣ маї фост, къ нѣ е де ачеста къ доаръ нѣ ва пѣтеа пѣтї ачеста датъ цеара, чї дї есте къ съ фаче обїчеїѣ, кареле нѣ ва маї еші, ші лъзнд ачеста, алтеле вор ісводї, кът с'аѣ ші дитшплат, ші аѣ алес ка ачестъ невоїе съ нѣ дїчеанъ де ла ел, чї де ла алтъл. Дрепт ачееа с'аѣ гътїт съ се дѣкъ дін цеаръ престе воїа воїерїлор, карїі тодї зичеа, съ деа ачееа невоїе, къ о вор да алції, ші цеара тот нѣ се ва тѣпгї; чї Петрѣ Водъ н'аѣ врѣт съ шї іа влѣстѣт асъръ шї, чї лъзнд воїерїі съ пѣзеаскъ сказнхъл пѣпъ кънд ле ва венї алт Домнѣ де ла дитпъръдіе, ел дѣнт шепте анї ші о цїзтъгтате аї домніеї сале чеї а доза, с'аѣ рѣдікат къ фрнптеа воїерїлор, дитре карїі аѣ фост Строїл Логофъ-

тъл, Ереміа Ворнікъл кэ фрателе сѣѣ Сімеон (Могила) Пъхарнікъл, каріи маї апої амъндой аѣ доmnітѣ, Андреїѣ, Хатманъл шї алціи маї тълці каріи нѣ се дндѣра де дънсъл, шї аѣ трекѣт prin Polonia дн Цermania, знде с'аѣ ашезат. Де аколо воіеріи с'аѣ днтърнат дн цеара Лешеаскѣ, шї с'аѣ ашезат ла търгъл Подхаедѣ шї Пръіреа. Ачестѣ Петръ Водѣ аѣ доmnіт днтръ амъндозѣ ръндѣрїле доїспрезече ані шї о цїсмътате.“

Деспре тоартеа лѣі Петръ VII Шкіонъл аша скріе Сораз⁵⁾: „Петръ Воеводѣ Молдовеї аѣ мѣрїт дн анал 1504, дн мѣнціи Ретїеї лънгѣ Болсан, кънд мерѣеа ла Рома, сѣ сѣрѣте пічіоареле Папел, тѣкар кѣ ера де леѣеа рѣсѣрїгъллї, деспре сѣ лѣкрасем ла Папа дїн порѣпка лѣі.“

Лѣі Петръ VII і-аѣ ѣрнат Арон Водѣ; кѣчї скріе Мірон Логоѣтъл⁶⁾: „Дънѣ че аѣ нѣрѣсїт Петръ Водѣ доmnїа шї цеара, Търчїи черкарѣ пре чїне сѣ трїмїтѣ дн локъл лѣі, шї аѣларѣ дн анал 7099 пре Арон, кѣрѣїа і-аѣ дат Молдова кѣ тълте даторїи. Ачеста фїнд ом фърѣ сѣфлет, шї дѣмълндѣ шї алціи пентръ Domnїа Молдовеї, аѣ лѣатѣ банї кѣ камълѣ де ла Търчїи, шї дѣмълндѣ пре тоцї аша аѣ довѣндїт Domnїа Молдовеї. Дънѣ че с'аѣ ашезат ла Domnїе Арон Водѣ, нѣї ера грїже де алта, нѣмаї де а прѣда афарѣ, іарѣ дїн лѣзнтръ нѣ се сѣтѣра де кѣрвїе, де цїокѣрї, де чїмпноїашї, шї де тѣскѣрїчїи че цїнеа — — — нѣ ера бїедїи церанї волнїчї кѣ чева, мѣіерїле нѣ ера але лор, фетеле ле рѣшїїна дѣвъларїи шї тѣрчїи; че вреа сѣ факѣ, фъѣеа, де пѣрїа пре чїнева, нѣл цїздека, чї трїмїтеа аколо де'л пердеа, пре воіерї пентръ авѣїе дї оторїа, цїзпънеседе ле сіліа, шї доmnїнд нѣмаї чїзде шї позне фъѣеа, вѣзънд кѣ пентръ ачестеа тѣтѣрор есте ѣрѣтї, нѣ с'аѣ днкрѣзѣт церанїлор чї аѣ трае дн леаѣѣ ѣнгѣрї кѣлѣрї шї педестрї, шї аѣ фѣкѣт челор педестрї одѣї дн кѣрте сѣ фїе пѣрѣреа лънгѣ дънсъл. Маї апої вѣзънд кѣ де даторнїчїи нѣ се ва нѣтеа мѣнтсї, аѣ орѣндсїт ка сѣ іеа де тот отѣл зп воѣ, шї аша аѣ трїмїе дн тоатѣ цеара кѣ Търчїи де стрѣнѣеа, шї каре ом нѣ авеа воѣ, дї лѣа аї кѣї гѣсїа дн сат; де ла алтъл дї лѣа тоцї кѣцї авеа, пентръ алціи, пентръ кѣ тълціи де рѣзътѣцїи шї де давіле че ера, пічїи де хранѣ нѣ авеа вої.“

Дн Валахїа лѣі Стефан II Сърдѣл і-аѣ ѣрнат Александр III кареле аѣ доmnїт зп ап, дънѣ анонїмъл Ромънск⁷⁾, с'аѣ трїмїе Domn de ла Поартѣ; дънѣ преа вестїтъл Енгел⁸⁾ с'аѣ алес де воіерїи шї с'аѣ днтърїтѣ де поарта тѣрѣеаскѣ; дънѣ Валтер⁹⁾ аѣ фост Молдовеан де mare неам, дѣрѣ шї mare тїран, кареле аѣ днѣркат цеара кѣ атѣтеа даторїи, де с'аѣ сѣїт сѣма ла зече новоаре де аѣр; аѣ словозїт тѣрчїи дн цеарѣ, де атѣтеа грозвїї аѣ фѣкѣт кѣте нѣ с'аѣ маї авѣїт; пентръ каре дн анал 1592 с'аѣ шї тѣзълїт; шї мергънд дн Царїград кѣ Doamna са, дънѣ че аѣ черкат маї тълте дн анал 1597, ка сѣ сѣрпе пре Ереміа Могила Водѣ дн Domnїа Молдовеї, каре лѣкрѣ облїчїндъл Капїкехаїаоа лѣі Ереміа Водѣ, аѣ лѣкрат де с'аѣ сѣгрѣмат дн сѣлашъл лѣі дн дѣмїнека Флорїлор дн ачелашї ап.

Сънт Александр III, аѣ фост Міхаїл Водѣ чел Вїгеаз саѣ Міхаїл V, Бан де Країова, деспре кареле аша скріе оаре-чїне ла Хевенешї¹⁰⁾: „Лѣкрѣрї де пе времеа лѣі Міхаїл Водѣ. Міхаїл Водѣ аѣ фост маї пайнте Бан де Мехедїе, дънѣ ачееа с'аѣ фѣкѣт Бан де Країова, кареа дерегѣторїе

е чеа маї де фрънте днтре дерегъторііле Валахїеї. — Ачест Міхаїл Водъ аъ авѣт рѣденїе (дънъ де пе маїтѣ, дънъ Валтер ⁸⁾) пре Іане Вістернікъл кареле шї ел фъсесе маї пайнте Бан де Країова, шї ера ом днцелентѣ. Іане Вістернікъл ачеста къ даръріле шї нѣртареа са чеа вѣпъ атѣта фъкѣсе ла Александръ (Ш), Домнъл Мънтенеск, де пе Міхаїл л'аъ фъкѣт Бан де Країова. Іане Вістернікъл лѣкѣа дн Царїград, Міхаїл Банъл дн Країова шї се днцѣлеѣа ла о лалтѣ. С'аъ днтѣмплат де Александръ Водъ с'аъ тѣліат пе Міхаїл, каре днцелегъндѣ-о Іане, аъ кіемат пре Міхаїл (непотѣл съѣ дїн сорѣ) ла Поартѣ съл факъ Домнѣ Валахїеї. Порпїнд аша дарѣ дїн Країова Міхаїл къ Семенїт шї трекинд Дѣнъреа ш' аъ дѣс шї тѣіереа, шї пре фїїл съѣ Петрашко къ сіне; шї пре тѣіере о аъ лѣсат акѣнѣс днтре піѣе тѣіерї проасте, іарѣ пре фїїл съѣ ла піѣе цїганї, ла карїі аша с'аъ цїнѣт, кът де абїа с'аъ кѣносѣт кънд с'аъ днтѣрнат татѣ съѣ. Міхаїл днпої. Александръ Водъ днцелегънд де порпїреа Банълѣ Міхаїл аъ трїміс дънъ ел съл прїндѣ шї съл адѣкъ ла дѣнѣсѣл. Дънъ че л'аъ адѣс, ла атѣта аъ аїїѣне Александръ Водъ де пре Міхаїл Банъл дънъ нѣѣне зіле л'аъ скос съї таїе капъл, днтрѣ ачееа с'аъ днтѣмплат, де цїганъл каре ера хохерїѣ ера таре беат. Ачеста възънд къ Міхаїл Банъл есте кърѣа треѣе съї таїе капъл, с'аъ снѣтѣнѣтат шї лепѣдънд саѣа, аъ фѣїт. Аша нефїїнд чїне съ таїе капъл лѣт Міхаїл Банъл, воерїї с'аъ рѣгат де Александръ Водъ, де л'аъ ертат. Ачеста с'аъ днтѣмплат дн Бѣкѣрѣшї. Днтрѣ ачестѣ тіпѣ фїїнд тѣнѣтїт Міхаїл Банъл, Іане Вістернікъл атѣта с'аъ невоїт пѣнѣ че іарѣшї і-аъ фъкѣт креѣтѣнѣт шї ла Александръ Водъ шї ла Поартѣ. Чї маї пре ѣртѣ іарѣшї аъ къѣт дн пренѣс ла Александръ Водъ; дрепт ачееа де гоана лѣт Александръ Водъ Міхаїл Банъл аъ фѣїт дн Ардеал ла Сїїстмънд Баторї, знде аъ рѣнас доѣъ съпѣтѣнѣ, тоате треѣіле сале прїн Балтазар Баторї іспрѣвїндѣле, фїїнд ел дн Ардеал, Сїїстмънд Баторї аъ фост скрїс пенѣтрѣ дѣнѣсѣл ла Поартѣ лѣт Сїнан Баша, ка съї деа лѣт домнїа Мънтенескъл, пенѣтрѣ къ Сїїстмънд атѣнчї аѣеа таре креѣтѣнѣт ла Поартѣ; скрїс аъ фост Сїїстмънд шї солѣлѣт Англїческ лѣт Едѣард Баррон, съ лѣкре дн тогѣ тіпѣл, ка Міхаїл съ се факъ Домнѣ дн Валахїа.

Маї пре ѣртѣ Міхаїл днтѣїтѣ де Александръ Водъ, кърѣа нѣї пѣтеа креде, аъ шї мерс ла Поартѣ (дънъ Валтер ⁹⁾) дн анъл ачеста 1591), аколо аъ дат лѣт Сїнан Баша, шї алѣора 20,000 де галбенї, ка съї капете домнїа Валахїеї. Ла Поартѣ аъ мерс къ дѣнѣсѣл днтре воїерї ачещїа: Строїа, Бѣзескъл, Флорескъл, Раѣл Комїсѣл лѣт Александръ Водъ, шї алѣїї маї тѣлїдї. Аколо ла Поартѣ маї тѣлѣт време зѣѣвїнд Міхаїл Банъл тот Іане Вістернікъл л'аъ цїнѣт де келѣзіалѣ, пѣнѣ кънд і-аъ кълѣтат домнїа Валахїеї. Дънъ че аъ къпѣтат Міхаїл домнїа (дънъ към се днсампѣ ла Хевенемї ¹⁰⁾) дн анъл 1592) аъ фѣгѣдѣїт Дїванълѣт Тѣрческ, къ тоате даторїїле цереї, къте аъ ратас де алѣї Домнї, ле ва пѣлѣтї сѣлїгѣр, че нѣ ера къ пѣтїнѣѣ, пенѣтрѣ къ де ар фї вїндѣт тоѣї оаменїї къ тоѣї прѣнчїї дїн Валахїа, днкъ нѣ ар фї пѣтѣт пѣлѣтї атѣтеа даторїї, дарѣ ачеста дїн алт скоп о аъ фѣгѣдѣїт; пенѣтрѣ къ кънд і-аъ пѣс кътѣпакъл чел Домнїеск пе

кап дн Divan, с'ащ дїсрат дн сїне, къ кѣт ва къпѣта domnia, дндатъ ва скѣтѣра цїзгѣл Тѣрческ. Апої кѣнд ащ ешит дн Divan, с'ащ свїт не кал шї л'ащ петрекѣт маї мѣлїцї Башї пѣлѣ ла сълашѣ, іарѣшї с'ащ дїсрат дн іnima са къ ва фї вечнїкѣ днпротївнїк Тѣрчїлор, каре дѣпѣ ачеса дн ростѣл лѣї ле ащ аззїт маї мѣлїцї оаменї.“

Валтер ¹⁾, съ так пре Anonimял Ромѣлеск ²⁾ шї пре алїї, апріат скріе, къ Міхаїѣ Vodъ чел вітеаз саѣ Міхаїл ал V, Домнѣл Валахіеї, ащ фост фечїорѣл лѣї Петрашко саѣ Петрѣ II, Домнѣлѣї Мѣнтелескѣ. Кѣм ащ пѣтѣт аша дарѣ скріе, нѣ шїѣ чїне, ла Хевенешї ³⁾ аша: „Мїхаїѣ Vodъ шї ащ адѣс ценеалоїа са де ла Петрашко Vodъ кареле ащ трѣїт днїante de о свѣтѣ де анї, дарѣ ачеса шїї де вѣлѣ сеамѣ, къ Міхаїѣ Vodъ преа сѣрѣчеше с'ащ крескѣт; ащ фост негѣїторїѣ престе Дѣпѣре, дн Валахіа шї дн Молдова, мѣмѣ-са ащ фост кѣѣрїцѣ de vindea vїn arc.“ Bezї кѣм се дншалъ непрїченѣтѣл! Нептрѣ къ Петрашкѣ п'ащ фост днїante de о свѣтѣ де анї, чї ащ domnїт де ла анѣл 1554 пѣлѣ ла анѣл 1558. Мѣма лѣї Міхаїѣ Vodъ днкъ доарѣ п'ащ фост кѣѣрїцѣ, чї негѣїторїцѣ, фїїnd маї пїante Doамнѣ, шї сорѣ къ Іане Вістернїкѣл чел богат. Тот непрїченѣтѣл ачеста къ чевашї маї пїante скріе: „Дѣпѣ Міхнеа Vodъ ащ фост Петрѣ Vodъ Черчел, ал кѣрѣїа фечїор есте Марко Vodъ ачест тїпѣр дн Ardeal. Пре мѣїереа лѣї Петрѣ Vodъ Черчел о ащ фост лѣгат Арон Vodъ дн Молдова.“ Bezї ла анѣл 1601 деспре Марко Vodъ.

Деспре Ardeal скріе Келешерї ⁴⁾, къ дн анѣл 1591 с'ащ афлат днтр'амѣсѣл дн пїнѣлїт о коїфѣ де азр кѣрат, ка шї о галѣѣ фѣкѣтѣ, кареа апѣса 800 де галвенї. Коїфа ачеста о ащ днплѣт Сїїсїмѣнд Баторї къ фел де фел де стѣѣе де азр шї о ащ дѣрѣїт Дѣкѣлѣї Етрѣрїеї, кареле нептрѣ дарѣл ачеста, і-ащ трїміе пїще мїрѣрї шї мѣлїцї мѣс-кѣрачї, кѣпѣрѣї шї цїкѣвѣшї не сїмѣрїе.

¹⁾ Constans Miron in Ms. Chronico Valachico cap 60 ²⁾ Lazarus Sorauzus in Ottomano cap. 84

³⁾ Idem Miron cap. 61. ⁴⁾ Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. ⁵⁾ Engel in Hist. Valach. Part f. p. 226.

⁶⁾ Balthazar Valterus in vita Michaelis Principis Valachiae p. 227. seq. ⁷⁾ Mss. Hevenesianorum tom. 68 p. 137. seq. ⁸⁾ Valterus l. c. p. 229. ⁹⁾ Idem Valterus l. c. p. 228. ¹⁰⁾ Mss. Hevenesianorum tom. 68. p. 139. in notis marginalibus. ¹¹⁾ Valterus l. c. p. 228. ¹²⁾ Anonymus Valachicus. l. c. ¹³⁾ Mss. Hevenesianorum tom. 68. p. 139. ¹⁴⁾ Samuel Köleseri in Auraria Romano-Dacica cap. 2. §. 4.

А н ѣ л 1592. Деспре Молдова аша скріе Мірон Логофѣтѣл ¹⁾ ла анѣл де акѣм: „Ла анѣл 7100 днтрѣ атѣтеа рѣтѣтїї шї велїтѣрї, кѣте фѣчеа Арон Vodъ, де невої маї не маї пѣтѣнд сѣфери деара, с'ащ рѣдїкат Орѣхїенїї шї Сороченїї къ зн Domnїтор чеї зїчеа Іонашко, пре кареле дн алесесе кап днпре дѣпшїї, шї пѣсерѣ пѣмеле Богдан Vodъ. Арон Vodъ дакъ ащ днцелес де ачеста, ащ дат шїре цереї съ се стрѣлїгѣ, шї ел фѣрѣ зѣбавѣ ащ ешит къ кѣртеа шї къ лефецїї сѣї, днсъ маї пїante пѣлѣ а ешї дн кѣрте ащ тѣїат пре Бѣчїн Ворнїкѣл, пре Бѣрлѣдеан Локофѣтѣл шї пре Паос Ворнїкѣл, дѣндѣле вїпѣ къ е къ шїреа лор. Де ачї ащ пѣрчес днпротїва врѣжтамшїлор сѣї, шї мергѣнд ащ пѣс пре Дѣреке Логофѣт маре, шї с'ащ тѣмпїнат къ ошїле ла Рѣѣт, шї дѣнд рѣсвоїѣ вїтежеше де днмѣ пѣрїїле, ащ ісѣвндїт Арон Vodъ, шї прїнѣлїнд пре Domnїтор, і-ащ тѣ-

іат пася, апоі л'аѣ клягьрїт. Деці дакъ аѣ спарт Арон Водъ пре вїкленї сьї, л'аѣ лъсатѣ вре зп лок кареле сь пѣ фїе пїн де връжтѣшїа лї; кьчї пѣ пердеа нѣмаї пре ачеїа карїї аѣ фостѣ дптрѣ ачел рѣсвоїѣ, чї шї пре фрїдїїе лор челе вїновате шї певїновате, шї гьтїндѣсе сь факѣ шї маї таре връжтѣшїе, л'аѣ тьзълїт Поарта. — — — Деці се мїра кѣт ва фаче, сь пѣ прїндѣ оастеа де весте шї цеара кѣ с'аѣ тьзълїт, темьндѣсе сь пѣл омоаре пентрѣ рьтѣдїїе лї. Дрепт ачеа аѣ дпвѣдат пре кьльрашїї, карїї адѣсесе вестеа, сь пѣ скоатѣ кьвѣлт афарѣ, шї аѣ трїмїс дп Іашї ла Доамна са, сь се дпкарче шї сь пѣрчеадѣ дп цїосѣ, шї ел дпкѣ, дѣпѣ че аѣ слобозїт глоателе пе акасьшї, с'аѣ кьрат дѣпѣ дѣпса сь теаргѣ ла Царїград.“

Ачелашї Мірон ²⁾ скріе апої, кѣ Арон Водъ дпкѣ пѣ сосїсе ла Царїград, шї де ноѣ і-аѣ дат домнїа Молдовеї пентрѣ стрїгьрїїе Тьрчїлор, кьрора ле ера даторїѣ. Кареа фькьндѣсе, Арон Водъ дндатѣ аѣ репезїт пе кредїнчїосьл сьѣ Опреа Арташъл чел таре, сь цїпѣ сказъл, пѣпѣ че се ва дптърна шї ел, шї аѣ скріс лїѣ Ъреке Логофьтъл, пре чїне сь прїндѣ дїндре воїерї. Сосїнд аша дарѣ Опреа Арташъл дп Іашї, пѣ с'аѣ ашезат дп газдѣ, чї дп кьрте ла одьїїе Дьрьбанцїлор, челор Арделенешїї, шї де аколо аѣ терс поаптеа ла Ъреке Логофьтъл, пе кареле дп лъсасе Арон Водъ пѣртьторїѣ де грїже, де і-аѣ дат кьрцїїе. Ъреке Логофьтъл дѣпѣ че аѣ четїт кьрцїїе с'аѣ дпкрьчїт, дарѣ дпашїн-теа лїѣ Опреа Арташъл, с'аѣ фькьт кьї таре вїне, шї л'аѣ сьфьтвїт сь шадѣ аскьпс ла одьїї шї а доза зї, ка пѣ кѣтва прїнзанд де весте воїерїї, пре карїї ера сьїї прїндѣ, сь фьгѣ. Аша амьцїнд пре Опреа Арташъл, ел дпсєшїї дндатѣ с'аѣ гьтїт, шї позптеа шї зїоа аѣ кьльторїт, пѣпѣ че аѣ аїзїпс дп Полонїа. Трекьнд Нїстрьл пе ла Сорока шї дпвѣцьнд маї 'наїнте пре газда са (де'л ва черка пещїне) сь сьпѣ кѣ с'аѣ дѣс акась ла Кьрлїгьтърѣ. Адоза сеарѣ венїнд Опреа Арташъл, сь се сьфьтваскѣ кѣ ел, пѣ л'аѣ афлат, шї дп зьдар аѣ трїмїс сь цїпѣ тьрцїїїе, шї сь'л прїндѣ, кѣ акьта трекьсе Нїстрьл.

Прекум скріе Ъреке Ворпїкъл ла Мірон Логофьтъл ³⁾, пѣпѣ а се дптърна Арон Водѣ ла адоза Домнїе, Козачї вьзкнд кѣ сказъл Молдовеї е дешерт, аѣ адѣс пре зп Петрѣ (кареїе мїнцїа деспре сїне, кѣ есте фенїорьл лїѣ Александрѣ IV, шї фрателе лїѣ Бордан IV, Домнїлор Молдовеї, деспре кареле ам кьвѣнтат ла апл 1522, шї аїзреа,) ла Іашї шї л'аѣ ашезат дп сказп, дарѣ нѣмаї дозѣ лшїї аѣ домпїт, шї аѣ фост дп се-реаоа Домнїлор Петрѣ VIII, Козакьл, пентрѣ кѣ дптърпкьндѣсе Арон Водѣ ла а доза Домнїе, л'аѣ прїнс, шї дпсємьндѣ'л ла пас, л'аѣ трїмїс ла Царїград. Доарѣ Петрѣ ачеста се кїамѣ де Патрїархьл Ромеї Сїстѣ V, ла апл 1590, Стефан? Преавестїтъл Енгел ⁴⁾ скріе, кѣ Петрѣ VIII, с'аѣ крескьт дп Царїград, шї неавьнд кѣ че сь'шї кьмпере Домнїа, аша аѣ трекьт ла Козачї.

Шї апопїмьл Ротьдеск ⁵⁾ шї преавестїтъл Енгел ⁶⁾, скріѣ кѣ Міхал V саѣ вестеазьл аѣ венїт ла Домнїа Валахїеї дп апл 1593, тотьшї амьндої зїк кѣ Александрѣ III, нѣмаї зп зп аѣ домпїт, ва че е маї тьлїт, Енгел ⁷⁾ зїсесе маї наїнте, кѣ Алексан-

дръ III, апгечесорѣл лѣи Михаѣл V, ащ domnit de ла анял 1591 пѣнъ ла анял 1592. Аша даръ Михаѣл V с'ащ фѣкэт Domnѣ Valachie дн анял 1592, пѣ дн анял 1593, кѣм с'ащ арѣтат шѣ ла анял трекэт.

Іаръ деспре днченѣтъл Domniei лѣи Михаѣл Vodъ с'ащ Михаѣл V, аша скрие оаре чине ла Хевенемі ⁸⁾: „Кѣндѣ ащ дат дмпѣратѣл Тѣрческ Domnia Valachie лѣи Михаѣл Vodъ, ачеста і-ащ фѣгѣдѣит пе тот анял кѣте 70000 de талерѣ, даръ ачеста ащ фост пѣмаѣ фѣгѣдѣинѣ, шѣ пе аята. Кѣнд ащ трѣимѣ дмпѣратѣл пе Михаѣл Vodъ дн Valachia, аша де таре чинсте і-ащ фѣкэт, кѣт ащ трѣимѣ ка сѣ петреакъ, пре оашенѣ чеѣ мѣчѣ шѣ мѣщѣ, шѣ пре Хоѣа Попа лѣи Емѣр кѣ 200 de Тѣрчѣ de фѣрште, адекъ Спахи, шѣ кѣ Іанічарѣ, пре карѣ і-ащ тѣіат дѣнъ ачеса Михаѣл Vodъ, шѣ пе пѣмаѣ пре ачещѣ і-ащ тѣіат, чѣ шѣ пре чеіалацѣ Тѣрчѣ, карѣ се ашезасе прѣн цсарѣ ка ла 6000 с'ащ 8000. Пре Строіа л'ащ трѣимѣ днаинте Михаѣл Vodъ, сѣ кѣпринѣтъ сказнѣл.“

Деспре Ардеал скрие Цѣслафѣ Лещан ⁹⁾, кѣ дн анял ачеста 1592 Февр. 9 зѣле, с'ащ кѣсѣторѣт Балтазар Баторѣ кѣ фата лѣи Александръ Kendi, ла кареа пѣнтѣ ащ фост венѣт шѣ Кардіналѣл Андреѣш Баторѣ ка ѣн фрате дѣлче ая лѣи Балтазар. Вара ашоѣ Кардіналѣл с'ащ днтѣрнат дн Полоніа, шѣ Балтазар л'ащ петрекѣт пѣнъ ла отарѣ, днторкѣндѣсе де ла отарѣ Балтазар с'ащ фѣкэт веоте кѣ мерде сѣ кѣпринѣтъ тронѣл Ардеалѣлѣ. Дрепт ачеса Сѣіістѣнд кареле мерсесе дн 13 Іуліе дн анял 1592, днтре Сасѣ, сѣ'шѣ петреакъ тѣмѣл, кѣ таре прѣнъ пѣмаѣ кѣ пѣрѣнѣ шѣ кѣларе, лѣсѣнд тоате радванеле, с'ащ кѣрат ла Бѣлград, ѣнде ащ аѣіѣне дн 25 Іуліе, шѣ нѣмѣка ащ афлат дн тог лѣкрѣл, фѣінд кѣ ащ фост пѣмаѣ скорѣнѣтѣрѣ де пѣціне стѣрнѣтъ.“

Маѣ таре есте че скрие ачеламѣ Цѣслафѣ ¹⁰⁾, адекъ, кѣ дмпѣратѣл Тѣрческ, днкъ дн анял де аѣмѣ ащ фост днцелес, кѣ Сѣіістѣнд Баторѣ ащ днченѣтъ а се токѣтѣ кѣ Немѣшѣ асѣрѣ'ѣ, шѣ пѣнтѣрѣ ачеса ащ фост шѣ порѣнчѣт Bezirislѣ, ка сѣ вѣнъ кѣ 40000 асѣпра Ардеалѣлѣ, шѣ с'ар фѣ плѣнѣт порѣнка, де пе ар фѣ днторе Мѣфѣтѣ пре дмпѣратѣл де ла кѣцѣтѣл ачеста, пѣнтѣрѣ рѣгѣмѣнѣте солѣлѣлѣ Ардеалѣлѣ.

¹⁾ Constans Miron in Ms. Chronico Valachico. cap. 61. ²⁾ Idem Miron cap. 62. ³⁾ Idem Miron l. c. ⁴⁾ Engel in Hist. Valach. Part. I p. 223. ⁵⁾ Idem Engel in recent. Hist. Valach. p. 226. ⁶⁾ Mss. Hevenesianorum Tom. 68. p. 140. ⁷⁾ Eustachius Gyulaffi in Ms. suo Diario. ⁸⁾ Idem Gyulaffi l. c.

А нял 1593. Александръ Kendi мѣрѣтѣндѣ'шѣ фата дн анял трекѣт дѣнъ Балтазар Баторѣ, атѣта ащ лѣкрѣт днтпрезнѣт кѣ цѣпере-сѣдѣ, де Сѣіістѣндѣ Баторѣ Прѣнцѣл Ардеалѣлѣ, дн анял ачеста 1593, ащ прѣне пре Іоанн Галѣфѣ чел весѣт, шѣ трѣмѣдѣндѣ'л дн Хѣстѣ ла робѣе, ащ порѣнчѣт де і-ащ тѣіат канѣл дн 8 Мартѣе, преѣмт скрие Цѣслафѣ Лещан ¹⁾, пѣскрѣінд дн картеа вѣновацилор прѣчина пѣнтѣрѣ каре л'ащ тѣіат. Анонѣмѣл дн Бѣлград ²⁾ скрие, кѣ пѣнтѣрѣ ачеса пе с'ащ скрие прѣчина шорѣнѣ лѣи Галѣфѣ дн картеа вѣновацилор, пѣнтѣрѣ кѣ пѣ'ѣ с'ащ тѣіат канѣл дн цѣздеката тѣтѣрор сѣетнѣчлор, чѣ пѣмаѣ днтѣрѣ а ѣнора. Іаръ шѣ Цѣслафѣ ³⁾ скрие аша: „Дн анял 1593 пѣнъ а фѣ сеімѣл дн Варѣшавѣ Сѣіістѣндѣ Баторѣ ащ мерс пре а фѣрѣшѣ дн Краковѣа, шѣ ащ днтѣлат прѣн тоате

плателе челе дин четате. Зъвъг'аѣ ши ла сълашъ лѣ Лепхени, ши ла Апотекарѣла пе сънт нѣме де кълъторѣѣ: порнѣг'аѣ дин Бълград кѣ Балгазар Баторѣ дн 8 Маѣѣ, ши с'аѣ дптерпат дин Полонѣ дн 13 Ізніе. Дин кълъторѣа ачеаста аѣ дпвѣцат пшкѣреа Сѣіістѣндѣ.⁴

Дн сеімѣл ачеста с'аѣ фѣкѣт побѣлі де Полонѣа Строїца ши Могила, петрѣ кѣ скріе Могила Хейденщейн⁴): „Лѣка Строїца ши Еремѣа Могила Молдовенѣ амѣндоѣ ла Петрѣ (VII), кареле маѣ наїте де вр'о кѣцѣва апѣ аѣ фѣуїт де фріка Търкѣлѣ дн Церманѣа, фѣсесе ачела Вістернѣкѣ, ачеста Хълтан, ши пе Петрѣ кѣнд аѣ пърѣсіт домнѣа, л'аѣ петрѣкѣтѣ пълъ дн Полонѣа, петрѣ кѣ мѣлт сѣвѣсе Країлѣ ши Крѣїтеї пълъ кѣнд аѣ фост сънт Петрѣ, де тот сеімѣл с'аѣ фѣкѣт побѣлі Полонѣї.“

Търчії дпкъ нѣ дпчета а пекѣжї пре амѣндоѣ дѣрїе Ромѣїлор, ши а се дпкѣва дптрѣжселе фърѣ де воїа Домнѣлор Арон ши Міхаїл V. Дрентѣ ачееа аѣ фостѣ сїліці амѣндої Домнѣї а черка мїжлочїрї, прїп каре съ се поатъ апѣра де Търчії, ши аѣ ши а-флат, кѣт вом ведеа акѣшї.

Країлѣ спанїолескѣ, прекѣт аратъ Анопїмѣл дин Бълград⁵), шї-аѣ вѣгат дн іні-тѣ, ка пре тоці обѣлѣвїторїї крешїнѣї сѣї адѣкѣ ла ачееа, ка дппрезлѣ съ се скоале асѣпра Търчілор, ши ка сѣшї аїзлпгѣ скопѣл сѣѣ, аѣ трїміс дн тоате пѣрдіе солї сѣї ла дппѣратѣл Рѣдолѣ II, аѣ трїміс дн лѣпа лѣ Аѣгѣст дин апѣл 1593, пре канчел-ларїлѣ сѣѣ, кареле дпделегѣндѣсе кѣ дппѣратѣл Рѣдолѣ II, агѣта аѣ лѣкрат прїп Ал-фонсѣ Карїлѣ Спанїолѣл, ши Провїнціалѣл Іесѣїїлор, пълъ че аѣ трас дн партеа са ши пре Сїїстѣндѣ Баторѣ Прїндѣл Ардеалѣлѣ, чї с'аѣ дппротївїт Дїванѣл Ардеалѣлѣ, ши маѣ алес Кендіешїї, карїї деатърѣпѣлѣ сокотеа рѣтѣїїе че вор ѣрма. де се вор скѣла асѣпра Търчілор. Дѣрѣ Сїїстѣндѣ Баторѣ нѣ мѣлт аѣ гѣндїт кѣ дппротївїреа ачееа, чї пре аскѣнс с'аѣ легат прїп скрісоареа са ши дппѣратѣлѣ Рѣдолѣ II, ши лѣї Арон Домнѣлѣ Молдовѣї, ши лѣї Міхаїл V Домнѣлѣ Валахїеї ши Сървїлор (карїї дорїнд сѣ скане де цїл-гѣл Търчілор, трїмісесе пре ѣп Теодор Тїводор ла ел), кѣ ва цїнеа кѣ крешїнїї, ши се ва скѣла асѣпра Търчілор. Сървїлор, карїї дн черка сѣ ле фїе Деспотѣ, ле-аѣ трїміс стеат, ши дндемпѣндѣї ка дндатѣ сѣ се скоале асѣпра Търчілор, ле-аѣ фѣгѣдїт аїз-торїѣ, пълъ че і-аѣ скос дин мїнте, де с'аѣ репѣс еї дпшїшї пре сїне. Пълъ ачї дин А-нопїмѣл дин Бълград.

Ла апѣл 1591 с'аѣ арѣтат, кѣ лѣї Арон Водѣ дн апѣл ачела і-аѣ фостѣ датѣ Сї-їстѣндѣ Баторѣ кѣлѣредї ши педестрашї зпѣрѣдї; лѣї Міхаїл Водѣ сѣѣ Міхаїл V Дом-нѣл мѣнтѣнескѣ і-аѣ трїміс дндатѣ дѣлѣ че аѣ фѣкѣт токтеала маѣ сѣс зїсѣ, дптрѣ а-їзторїѣ пре Алберт Кїралїѣ, ши пре Міхаїл Хорват кѣ Секѣї, ши кѣ алдї осташї, прекѣт скріѣ пещїне ла Хевелешї⁶), ши Істванфї⁷), карїї нѣ се пѣрѣвеск дн пѣтърѣл аїзѣт-торїлор дин Ардеал, чї ачееа сѣ цїї, кѣ Сїїстѣндѣ Баторѣ аїзторїлѣ ачеста дпкъ фърѣ де воїа сѣетнїїлор сѣї л'аѣ трїміс лѣї Міхаїл V.

Азїнд дппѣратѣл Търческ Амѣратѣ III, де требіле лѣї Сїїстѣндѣ Баторѣ, фоарте

с'аѣ тѣниат пре ел, ши аѣ врѣт с'я тѣзълеаскъ; пентрѣ къ скріе Анонимѣл дін Хевенеш⁸⁾: „Маї пайнте де а тѣя Міхаїл Водѣ пре Тѣрчіл дін Валахія, і-аѣ фост порѣп-
чїт дшпѣратѣл Тѣрческ, ка се теаргѣ асѣпра Ардеалѣлї с'я кѣрпїндѣ, с'ѣ фїе сѣнт ел
де ачї дшпїнте, пентрѣ къ фоарте се тѣниасе дшпѣратѣл пре Сїрїсѣндѣ Прїнцѣл, кѣчї
п'аѣ датѣ че поѣтїсе Сїнан Баша. Даг'аѣ дштрѣ ачїсторїѣ лї Міхаїл Водѣ пре Іанїчарїї
дїн орашѣл Дїѣлїл, кареле есте дїн протїва Хадегѣлї престе Дѣнѣре: пре Іанїчарїї дїн
Нїкопоял чел маре, дїн Авїзі шї дїн Дрѣцїор, шї пре Бергѣл дїн Нїкопоял чел мїк че
с'ѣ кіамѣ Тѣрп, ка шї Огѣл с'ѣ асѣлте де Міхаїл Водѣ. Міхаїл Огѣл ачеста есте дїнѣре
Тѣрчіл чел маї де фрѣнте де маре неам, шї де дѣксѣл асѣлте Акацїї, карїї Тѣрчі сѣнт
ка шї хайдѣчїї ла пої, шї тот зна сѣнт кѣ Тѣтарїї дїн Давродїцїѣ.

„Лї Арон Водѣ дї дѣдѣсе дштрѣ ачїсторїѣ пре тоцї тѣрчіл чел дїн марѣнїле Мол-
довеї, дїн Тїгіна, Акерман, шї пре алцїї ка с'ѣ теаргѣ шї ел асѣпра Ардеалѣлї.“

Престе келѣелеле каре авѣсесе Міхаїл Водѣ де ла зпкїл с'ѣ Іане Вістернїкѣл
(кѣм с'аѣ зїс ла анял 1591), маї лѣсесе дшпѣрѣмѣт, преѣм скріе Анонимѣл де ла Хевенеш⁹⁾,
маї вїне де 40,000 де мїї де флорїнцїї де ла знїї шї де ла алцїї, маї кѣ самѣ де ла Тѣрчі,
пре карїї дї кіемасе с'ѣ ле пѣлтеаскъ, дарѣ фѣкѣнд легѣтѣрѣ кѣ Сїрїсѣндѣ Баторї, шї авзїнд
кѣ Тѣрчіл аѣ лѣат Іазрїнѣл де ла дшпѣратѣл Рѣдолф II, пре ачешїа дшкѣ і-аѣ тѣїат дїм-
презѣл кѣ ачїа, дѣспре карїї ам зїс ла анял трекѣт. кѣ с'аѣ тѣїат дѣнѣ ачїеа. Тѣїареа Тѣр-
чїлор дѣнѣ Валтер¹⁰⁾, с'аѣ дштѣмпїлат ла дшчепѣтѣл лї Ноетвріе дїн анял 1593, шї дш
15 Ноетвріе аѣ пѣрчес асѣпра Цїврїїлї, дѣспре кареа пѣрчедере, аша скріе Анонимѣл де
ла Хевенеш¹¹⁾: „Дѣнѣ лѣареа Іазрїнѣлї аша де греа іарнѣ аѣ фост, кѣт претѣїнденеа
аѣ дшгїеатѣ Дѣнѣреа. Атѣнчї мергѣнд Міхаїл Водѣ сѣнт Цїврїїѣ, четатеа пѣ о аѣ пѣтѣт
лѣа, дарѣ орашѣл л'аѣ арс, шї маре богѣїе аѣ афлаг дштр'жїсѣл. Пѣнѣ а фї Міхаїл Во-
дѣ сѣнт Цїврїїѣ, пентрѣл дїн сорѣ, шї комїсѣл ханѣлї тѣтѣреск кѣ тѣлте богѣїе шї кѣ
7000 мїї де робї Немцї, Тоцї, Хорвацї, Знѣрї, шї де алт неам пре карїї дї роїсе, кѣнд
аѣ лѣат Іазрїнѣл, тречеа прїн Валахїа, нецїїнд кѣ Міхаїл Водѣ есте протївнїк Тѣрчїлор,
шї кѣ аѣ тѣїат пре Тѣрчі; Ханѣл дшкѣ скрїсесе лї Міхаїл Водѣ с'ї лѣсе с'ѣ треакѣ
прїн Валахїа кѣтрѣ касѣ, кѣчї пѣ вор фаче пѣгѣлѣ. Ле-аѣ дшгѣдїт Міхаїл Водѣ тре-
череа, дарѣ аѣ дат несте еї поаштеа дш іарна чеа маре дшпїнте де рѣвѣрсатѣл зорї-
лор, ла сатѣл Шерпѣтѣшї, шї дш време де а фрїце зн оѣ, аша і-аѣ вѣтѣт де маї тоцї
аѣ перїт аколо, (робїї пре маї тѣлцї аѣ тѣїат дїнтр'жїшїї), шї аѣ словозїт пре ачїеле шеп-
те мїї де робї. Непотѣл шї Комїсѣл Ханѣлї аѣ перїт аколо, шї фоарте маре богѣїе
с'аѣ довѣндїт; пентрѣ кѣ дѣчеа шї богѣїїа Ханѣлї пре шесе каї алї. Міхаїл Хорват
п'аѣ фост сосїт ла вѣтаїе, доарѣ кѣ п'аѣ врѣт, дрѣпт ачїеа Міхаїл Водѣ с'аѣ тѣниат пре
ел. Георгїе Мако аѣ фост де фадѣ ка кѣпїтан дш вѣтаїа ачїеаста.“ Валтер¹²⁾, сатѣл
знде с'аѣ тѣїат Тѣтарїї, дш пѣтѣще Кѣрпѣрѣшї, шї зїче кѣ Ханѣл аѣ фост кѣ Тѣтарїї,
с'ѣ пѣнѣ дш локѣл лї Міхаїл Водѣ пре Бордан, дѣспре кареле воїѣ кѣвѣнта ла анял вїї-
торїѣ, дарѣ еѣ маї кред Анонимѣлї де ла Хевенешї; пентрѣ кѣ ачеста аѣ кѣпоскѣт пре

тоуі, карі аѣ фост тріміші дитрѣ аѣсторіѣ лѣі Міхаі Водѣ дін Ардеазѣ, ші дін гѣра лор аѣ шіѣт тоате кѣте аѣ скріе.

Дѣпѣ че аѣ вѣтѣг Міхаіл V ші пре Тѣтарі, с'аѣ дитрѣнат ла Бѣкѣреці. дѣпѣ кѣп скріе іарѣші Валтер ¹³⁾, хнде аѣ веніт Емір де ла Іѣрпін, знѣл дін віѣа Псеѣдо-Пророкѣлѣ МахOMET, кареле фѣсесе де ла вѣтаіа де ла Іѣрпін Каділеокер, адекѣ ка хп Архіепіскоп ал доілеа дѣпѣ Мѣѣті, тот дитрѣ ачееа лѣпѣ а лѣі Ноевріе дін анѣл 1593 кѣ 2000 мії де осташі адеші, кѣ 50 де кѣмѣраші дитрѣрѣтеці, ші кѣ іпѣі тѣлѣі чѣпші ші спѣхії сѣѣ побілі, ка сѣ се одіхнеаскѣ, с'аѣ сѣ пріндѣ пре Міхаіѣ, ші с'аѣ ашезат Емір пре кѣм скріе Анопимѣ де ла Хеვენеші ¹⁴⁾, дн касѣ Вістернікѣлѣ Данѣ, кареа ера чѣѣ маі де фѣрпите касѣ дн Бѣкѣреці. Де аколо аѣ черѣт сѣі деа Міхаіѣ Водѣ 10.000 де флорінці, чіпсте ші зѣхѣреа; ші днделегѣнд кѣ Міхаіѣ Водѣ есте дн пѣлата чѣа де лѣпѣгѣ шѣпѣстіреа чѣа поѣѣ де лѣпѣгѣ рѣѣл Дѣтѣвовіѣа, аѣ терѣ педестрѣ кѣ о тіе де воіпнічї сѣі деа вінеѣе; чі Міхаіѣ Водѣ прічепѣнд вікленѣгѣл лѣі Емір, с'аѣ трас дн таѣѣра Арделеніор, кареа нѣ ера департе де аколо, ші аѣ датѣ порѣнкѣ сѣ стеа гѣта. Непѣтѣнд іспрѣві Емір че аѣеа дн кѣѣетѣ, сѣ кѣпріндѣ пре Міхаіѣ Водѣ, л'аѣ дитрѣебат пентрѣ че чіне атѣѣіа стрѣіні дн арте? і-аѣ рѣспѣпс. Міхаіѣ кѣ пентрѣ Петрѣ VIII Козакѣл, і-аѣ фост стрѣпс, ші перінд ачеста дін Молдова, акѣма аѣдеапѣтѣ сѣлепѣтеаскѣ леаѣа, дѣрѣ ел нѣ аре де хнде сѣ ле пѣтеаскѣ аша дн граѣѣ; рѣспѣпс'аѣ Емір, кѣі ва да ел дитрѣпѣт о тоапѣ де гѣлбені, іѣтаі сѣі пѣтеаскѣ ші сѣі словоадѣ; і-аѣ тѣлѣѣміт Міхаіѣ Водѣ, ші дитр'ачееа дн кѣпѣіѣрѣнд фѣрѣ де весте кѣртеа Вістернікѣлѣ Дан, о аѣ априпс де чіпчї датѣрї, іарѣ Тѣрчїі аѣ днчепѣт а се апѣра, чі Міхаіѣ Водѣ аѣ лѣкрат кѣ тѣпѣрїле асѣпра лор. Вѣзѣнд ачеста Емір, аѣ арѣнкѣт пе фереастрѣ о ладѣ пѣіпѣ де азр, де діаманці. де тѣргѣрїтарї, ші де аате петрї скѣтпс, рѣгѣндѣсе сѣ лі се дн гѣдѣе віеѣа ла ачѣіа кѣпѣі маі ера, кѣ се вор рѣскѣтѣѣра дѣпѣ ачееа кѣт де скѣтп; дѣрѣ Міхаіѣ Водѣ нѣ і-аѣ ертѣт чі оторѣндѣі пре тоуі, ле-аѣ лѣзѣт тоате аверїле, ші вѣзѣнд Міхаіѣ Водѣ, кѣ піѣе козачї дѣк доѣѣ пѣрекі де деѣаѣі пѣіне де гѣлбені, ле-аѣ адѣс амінте дрепѣтѣеа, ші лѣзѣнд де-ѣаѣїі де ла дѣпшіі, дін гѣлбені аѣ лѣзѣтѣ ел о парте, еарѣ чѣілаѣїі і-аѣ дитрѣрѣїтѣ оста-шілор. Пѣпѣ ачї дін Валтер, кареле зїче апої: „Одіхнїндѣшї пѣдїптеа оастеа, Міхаіѣ Водѣ аѣ трїміс пре Алберт Кїрѣліѣ кѣ оасте асѣпра орашѣлѣі че се кіатѣ Плоуї, ші есте токѣта дн мїжлокѣ дитре Врѣсік (маі віне Рѣшїѣк) ші Нікопоїѣ, кѣле де о зї де ла дѣѣѣе чѣгѣѣїіе ачестеа, дїпколо де Дѣпѣре ші пенкѣпѣіѣрат кѣ зїд; ші Алберт аѣ арс орашѣл, ші аѣ тѣіат пре тоуї лѣкѣїторїі, пентрѣ кѣ преа шѣлѣт пѣкѣѣїсе пре віеѣїі Ротѣпї.“ Аша скріе ші Ісѣѣѣлѣ ¹⁵⁾ деспре Плоуї.

Анопимѣ де ла Хеვენеші ¹⁶⁾ маі днсоашѣл ла анѣл ачеста, кѣ дѣпѣ че аѣ тѣіат Міхаіѣ Водѣ пре Тѣрчїі чѣі дін Вѣлахїа, дндатѣ аѣ скріе дїмпрезѣл кѣ Сїпїсѣмѣндѣ Бѣторї лѣі Арон Водѣ, ка ші ел сѣ отоарѣ пре Тѣрчї дін Молдова, алмїнтрелеа і с'аѣ лѣз-дат кѣ рѣѣ, кареа о аѣ ші фѣкѣт Арон Водѣ.

¹⁾ Eustachius Gyulaffi in Ms. suo Diario. ²⁾ Anonymus Carolinensis in Ms. p. 35. ³⁾ Gyulaffi l. c.

4) Heidenstein p. 317. 5) Anonymus Carolinensis p. 27. 6) Anonymus apud Hevenesí tom. 68. p. 141. 7) Istvanfi Lib. 29. circa finem. 8) Anonymus Hevenesianus l. c. p. 140. seq. 9) Anonymus Hevenes. l. c. p. 139. 10) Valterus in vita Michaelis Principis Valachiae p. 231. 11) Anonymus Hevenes. l. c. p. 141. 12) Valterus l. c. p. 234. seq. 13) Valterus l. c. p. 231. seqq. 14) Anonym. Hevenes. l. c. p. 140. 15) Istvanfi l. c. 16) Anonym. Hevenes. l. c.

Анъл 1594. Дъпъ кѣм скріе Валтер ¹⁾, нѣ мѣл аѣ зъбѣвѣт Міхаїѣ Водѣ дѣпъ стрі-кареа Плоцѣлѣ, чі дп дптѣа зі а лѣ Іанзаріе дін анъл 1594, аѣ трекут іарѣші Дъпъреа ші аѣ арс Арсона, апої Дрѣціорѣл, ші іарѣші мѣлт довѣндѣ ші аѣ агонісіт. Деці вѣ-зѣнд дптѣратѣл Амѣрат III атѣта стрікаре, аѣ сокотіт съ пѣпъ дп докѣл лѣ Міхаїѣ Во-дѣ пре Богдан фечіорѣл Іанкѣлѣ сѣѣ Іоанн III Домнѣлѣ Молдовеї, деспре кареле ам кѣзѣпат де ла 1580—1582. Деспре каре дѣкрѣ аша скріе Анонімѣл де ла Хевене-ші ²⁾: „Дъпъ че аѣ вѣзѣт дптѣратѣл дѣкрѣрїле лѣ Міхаїѣ Водѣ, аѣ орѣндсіт Домнѣ Ва-лахіеї пре Богдан, ші аѣ тріміс кѣ ел пре Демен Баша, ші пре (ціпере-сѣѣ) Мѣстафа Баша, Ага Іанічарїор кѣ 2000 де Іанічарї, ка съ скоутѣ пре Міхаїѣ Водѣ ші съ ашезе дп троп пре Богдан, ші венісе ла Рѣціѣк. Пре ачещіа нѣ і-аѣ ацентат Міхаїѣ Водѣ съ треакѣ Дъпъреа, чі аѣ трекут ел кѣ оасте ка де треїзечі ші дозѣ де мїї, ші пѣвѣлїнд престе дѣпшії, аша і-аѣ вѣтѣт, кѣт аѣ періт амѣндої Башїї, ші Богдан аѣ скѣпат кѣ фѣ-га. Міхаїл Хорват аѣ фост де фацѣ дп вѣтаїа ачеста, ші бїне с'аѣ пѣртат, ші богѣ-ціе мѣлт аѣ довѣндїт ші аколо.“

„Дъпъ че аѣ дпцелес дптѣратѣл Тѣрческ, кѣ ші Арон Водѣ с'аѣ десѣпат де кѣтрѣ ел, дп докѣл лѣ Арон дпкѣ аѣ тріміс пре зп Стефан дп Молдова, кѣ опт мїї де ос-ташї, кареле венїнд ла Дъпъре съ треакѣ пе ла Брѣла дп Молдова, л'аѣ дптѣмпїнат Міхаїѣ Водѣ ші вѣтѣндѣсе кѣ ел л'аѣ дпвїнс ші Стефан (п'аѣ періт кѣ аѣ ворѣт кѣ ел Валтер дп анъл 1597, чі) аѣ фѣцїт. Ачестеа тоате дптр'о іарѣл де-аѣ фѣкѣт Міхаїѣ Водѣ.

„Дп прїтѣвара че аѣ зрмат дін анъл 1594 аѣ гѣтїт оасте Міхаїѣ Водѣ, ші аѣ пѣрчес Брѣлѣї кѣ 16000 де осташї, ші лѣзѣндѣ-о, о аѣ стрікат. Дъпъ ачееа с'аѣ дѣс асѣпра о-рашелор Черनावодѣ, Тѣтокаїо ші Нікопоїѣ, каре ораше кѣ алтеле маї мѣлте кѣт ле-аѣ арс, кѣт ле-аѣ стрікат, кѣт ле-аѣ прѣдат ші робїтѣ, апої кѣ преа таре довѣндѣ с'аѣ дптѣрнат де престе Дъпъре. Дп тоате вѣтѣлѣ ачестеа аѣ фост де фацѣ Алберт Кїралїѣ, Міхаїл Хорват ші алдї оаменї сдравенї, карїї фѣсесе де Сїцістѣндѣ трімішї дптрѣ ацісторїѣл лѣ Міхаїѣ Водѣ.“ Ашїндереа скрії Валтер ³⁾ ші Істванфї ⁴⁾, нѣмаї маї дпкѣлчїт, ші преа трѣ-гѣнд дп партеа лѣ Алберт Кїралїѣ.

Арѣтат'ам ла анъл трекут кѣ Сїцістѣндѣ Баторї аѣ прїміт Деспотатѣл Сѣрѣлор. А-кѣпї аша дарѣ Сѣрѣїї, прекѣм скріе Анонімѣл дін Бѣлград ⁵⁾, аѣ черѣт де ла Сїцістѣндѣ съ ле деа ацісторїѣ асѣпра Тѣрчїлор, каре ацісторїѣ ел нѣ лї'л пѣтез да фѣрѣ цїреа ші воїа Дїванѣлѣ Ардѣленеск. Дрепт ачееа Сїцістѣндѣ дп лѣпа лѣ Існїе дін анъл ачеста 1594, аѣ адѣпат Дїванѣл дп Бѣлградѣ, ші спѣлѣндѣле, че і-ар фї пофта, адекѣ съ ацісте пре Сѣрѣї, сѣетнїчїї п'аѣ воїт, ел пентрѣ ачееа аѣ кѣцетат сѣ'ї отоаре пре тоцї, ші і-ар фї ші оторѣт де л'ар фї аскѣлат Стефан Лазар кѣпїтанѣл Дѣрѣбанцілор де кѣрте, ачеста

обличендъ-о съетничіи маї painte de време аѣ ешиѣ дин кърте, ши мергънд пре ла газ- деле сале дн Българд, с'аѣ днтрармат, ши аша ши-аѣ пъзит капетеле акъм де одаѣ.

Възънд Сіѣісмъндѣ, къ нъ поате пліні фъгъдсінга днпъратълѣ Рѣдолѣ II фъкътъ, съ се скоале асвпра Търчилор, пенѣтръ днпротівіреа Диванълѣ ши пенѣтръ ліпса банілор; къчи лічи днпъратъл дї тріміѣа вані, към се легасе Каріллѣ дн аналтрекът, ши ел дн- къ келтвїсе днтр'о цїзмътате де ан пе кпгъгредї, ши пе алѣ нїмїкърї тодї ванї ачеїа, карїї дї лъсасе дн анал 1588, дн вїстіеріе Іоанн Геѣї, ба ши 80.000 де флорїндї, че треѣзіа съ ле деа дн дареа днпърътеаскъ, днкъ ле келтвїсе фъръ де шїреа Диванълѣ. ши акъма ла аѣѣта аѣївсесе, кът нъ авеа келтвїеле че ле маї търъпте, ши де тоате зі- леле; аѣаръ де ачестеа къзъсе ши дн зра съетничїлор, ши пенѣтръ воїа съ се скоале а- свпра Търчилор, ши пенѣтръ къ аѣ врѣт сѣї омоаръ, пенѣтръ тоате ачестеа аѣ гъндїт, съ се ласе де стълъпїре ши съ прїѣѣеаскъ дн лъме. Дрент ачееа Сіѣісмъндѣ с'аѣ дн- токмїт къ Балтазар Баторї, къ кареле ера вѣр прїмарїѣ, адекъ ера фечїорї дин дої фраѣї, сѣї ласе лѣ стълъпїреа Ардеалълї сѣнт кондіѣїа ачестеа, ка съ плътеаскъ лѣ Сіѣісмъндѣ дин ан дн ан къте зече мїї де галвїні, орї знде ва фї пе лъме, пенѣтръ къ ши-аѣ фост вѣгат дн кан, съ теаргъ дн Італіа ши днтр'алѣ ѣерї креѣїнеѣї. Деспре ачестеа кар- те днкъ аѣ фост дат къ тълъа са- лѣ Балтасар Баторї.

Маї painte de а се днтокмї Сіѣісмъндѣ къ Балтазар Баторї, прекъм с'аѣ зїсѣ, Дї- ванъл адънасе сеїм дн Търда, ши пре шесъл Търдзей тоатъ ѣеара ста днтрарматъ; пен- тръ къ вреа Диванъл, ка Сіѣісмъндѣ съ цїре адоза оаръ (фїнд къ кълд аѣ цїзрат дн Медїашѣ дн анал 1588, днкъ нъ фъсесе де върстъ леѣїзїтъ, іаръ акъм плїнїсе 24 де анї), саѣ съ пълъ дн локъл лѣї пре Балтазар Баторї; чї Сіѣісмъндѣ с'аѣ фъкът волнав дн Българд, ши п'аѣ мерс ла сеїм, пенѣтръ ачееа Диванъл фъкълд весте, къ вїн Търарї сѣ треакъ прїн Ардеал дн Унгарїа, аѣ лъат тоатъ оастеа де кърте де лъгъ Сіѣісмъндѣ.

Деспоїндсе днтръ ачестѣ тїпѣ Сіѣісмъндѣ де тоатъ пѣтереа, аша аѣ фъкът токмеалѣ къ Балтазар, ши гътїнд пенѣтръ карре, съ днкарче че маї зѣа, дн 20 Ілїе дин анал 1594, аѣ мерс дн Ъїоара лъгъ Мъръшѣ де масѣ : де аколо дімінеаѣа п'аѣ мерс дн Търда, зп- де ера Диванъл ши маї марїї ѣерї адънаѣї, чї ши-аѣ лъат калеа къръ Кїоар пе къмпїе. Пе пръпъзѣ аѣ мерс дн Агървїчї, знде л'аѣ днѣтмїнат дин порънка Диванълѣ канчелларїзл Волѣганг Ковашоїї, ши л'аѣ доженїтѣ съ нъ теаргъ аша фъръ де модрѣ, чї дакъ вреа къ тот де-адїнесл съ пъръсеаскъ ѣеара, съ аѣпенте сѣї деа комъндъѣторїе, ка съ нъ гъндеаскъ, знде ва мерѣе, къ саѣ аѣ фъѣїт саѣ л'аѣ алънгат ѣеара. Ла каре аѣ рѣспънсе Сіѣісмъндѣ къ ел есте дн дрѣм ши нъ поате аѣпента дънъ комъндъѣторїе, даръ о ва аѣпента дн Кїоар, де се вор гръбї къ дънса, ши ел с'аѣ гръбїт къръ Кїоар.

Дънъ ачестеа аѣ тълъат адънареа дн Къзѣѣ, знде Балтазар Баторї аѣ дескълікат ла газда Прїнѣзълї днпрезїл къ тѣїереа са, ши шервїї де кърте дї слъѣїа лѣї; де знде і-аѣ ши венїт дънъ ачееа перїреа. Іаръ Диванъл с'аѣ днѣелес ла о лалъ съ окъръмѣеаскъ ѣеара ачеї 12 съетничї дин Диван, ши Александръ Кенді, днсешї аѣ врѣт се теаргъ ла

Цариград, съ ашезе лжкрърие цереі къ Поарта Търческъ, кареле аѣ ши зис цинерелѣ съѣ, лѣ Балтазар Баторі, съ нѣ се атингъ де окърмѣirea Ардеалѣи, чі съ шадъ дн Фъгърашѣ, знде на трѣи ка ши зп Принцѣ, пълъ дѣ ва сосі Кръімеа Лешескъ, кареа дѣ ашеаптъ, даръ нѣ л'аѣ аскълтат.

Дѣпъ че аѣ сосіт Сіціемндѣ дн Кіоар, аѣ трімісѣ дѣпъ Стефан Бочкаі, Къпітанѣ Орѣзіі марі, кареле ера фрате къ мѣма лѣ Сіціемндѣ Баторі. Аѣ ши мерс Бочкаі дн-датъ дн Кіоар ла непотѣл-съѣ Сіціемндѣ, ши къ Крістофор Керестѣрі л'аѣ съѣтѣт про Сіціемндѣ съ нѣ теаргъ маі днколо, чі съ се днтоаркъ днпоі, пентрѣ къ л'аѣ днше-лат, ши еі вор цінеа къ дѣнеѣ съ л мѣнтѣіе де дншелъчїнеа ачеа. Сосіт'аѣ днтрѣ ачеа ши Каспар Корнішѣ, Къпітанѣ Хѣстѣлѣ дн Марамѣршѣ, къ Франціскѣ Геці, каріі іаръші аша аѣ съѣтѣт пе Сіціемндѣ, ши пе Каспар Корнішѣ л'аѣ ши тріміс дн Клѣжѣ къ кърѣі де ла Сіціемндѣ, кареле аѣ трас дн партеа лѣ Сіціемндѣ пре Секзі, ши про маі маріі Ардеалѣи, каріі се адѣнасѣ ла Клѣжѣ, съ вадъ че лжкрѣ есте де Сіціемндѣ аѣ прївеціт дн цеарѣ. Дїванѣ дикъ аѣ днкрѣменїт, азїнд къ Сіціемндѣ іаръші ва съ се днтоарне ши къ тоціі аѣ отърѣт съ трімітѣ сол, съ л адѣкъ дн Кіоар. Ла солїа ачеаста с'аѣ рѣндѣіт Балтасар Баторі, Ковашоці, ши вр'о кѣдѣва повїл, каріі н'аѣ кѣтезат съ теаргъ дн Кіоар, чі с'аѣ зѣтѣт дн Цїск, ла Іоанн Іѣфїѣ, ши капчеларїѣ Ковашоці с'аѣ днтрѣнат де аколо, іаръ Балтазар Баторі доѣндїнд кѣрѣі де секрїтате де ла Сіціемндѣ, аѣ мерс пълъ дн Кіоар, ши де аколо аѣ адѣс къ тоціі пе Сіціемндѣ дн Клѣжѣ.

Дакъ аѣ сосіт дн Клѣжѣ къ Сіціемнд Бочкаі, Геці, Керестѣрі, ши чеїалѣці пѣртамї, аѣ адѣнат мѣлїі Секзі недестрі аколо сѣнт претестѣ, къ се темѣ, ка съ нѣ вїпъ Търчіі а-сѣпра Ардеалѣи, даръ адеѣрат пентрѣ ачеа і-аѣ адѣнат, ка съ нѣ поатъ кѣгеза чеѣа Балтазар Баторі, ши Дїванѣ асѣпра дор ши асѣпра лѣ Сіціемнд. Аша і-аѣ кѣятат Дї-ванѣлѣ съ днгѣдѣ, съ цїпъ Сіціемндѣ къ Немѣці асѣпра Търчілор, де знде аѣ зрнат апої тоатъ стрїкареа Ардеалѣи, прекъм о пророчїсе Александр Кенді ши алїї маі мѣлїі.

Плїнїндѣсе воїа лѣ Сіціемнд, съ сѣ поатъ сѣкла асѣпра Търчілор, нѣ с'аѣ дндест-гѣлатѣ къ атѣта, чі дн дндемнѣ лѣ Бочкаі, ал лѣ Геці, ал лѣ Керестѣрі ши ал че-лоралѣці пѣртамї, дѣмїнікъ дн 28 Август дн анѣл 1594, с'аѣ фѣкѣт къ вреа съ теар-гѣ дн Мѣпѣшѣрѣ ла Бїсерїкъ, ши пре ла позъ чеасѣрі днїнте де атеазї аѣ адѣнат по-вїлїі ла сѣлашѣ съѣ къ вїкленїг, ши аѣ прїне днтрѣлшїі пре ачеціа: днтрѣ Сѣетнїчї пре Балтазар Баторі, пре Александр Кенді, пре Франціск Кенді, пре Волѣганг Кова-шоці ши пре Іоанн Іѣфїѣ. Днтрѣ чеїалѣці пре Іоанн Борнемїса, Гавріїа Кенді, Іоанн Форо, Грігорїе Септенїедї, Дїректорїл цереї Іоанн Геренді, Алберт Лонаї ши пре Бал-тазар Сїлѣшї. Пре Ладїслав Саланді л'аѣ оторѣт дн каса са, дн Бранїчка. Дн 30 Ав-густ дн пїацѣ Клѣжѣлѣ аѣ тїат пре Александр ши Гавріїа Кенді, пре Іоанн Іѣфїѣ ши пре Іоанн Форо, пре кареле л'аѣ ши мѣнчїт дн дндемнѣ лѣ Франціск Геці; пентрѣ къ аѣ фост зїсѣ дн сїмѣл дн Търѣа, къ аша ар тревзі фѣкѣт къ Сіціемнд, къш аѣ фѣкѣт

сепатъл Romei къ Изле Кесарилъ. Пре Балтазар Батори ши пре Ковашоді і-аъ тріміс дн днтъла зі а лѣ Септемврие дн четатеа Герлеі ла ровіе, ши аколо і-аъ ши свръшат дъпъ ачееа. Поате къ пре Ковашоді л'ар фі ертат Сіісіемндѣ, даръ і-аъ стат не канѣ Стефан Іошика, ка съ поатъ фі ел Канчеларіѣ, прекъм с'аъ ши съкът, чи нъ вѣне аѣ испръвѣт дерегъторіа ачееа дн анял 1598. Пре Франчиск Кенді ши Іоанн Борнетіса дн Ціілъ і-аъ оторат дн порънка лѣ Сіісіемндѣ. Пре Іоанн Геренді фінд къ ера цѣпере лѣ Сіісіемндѣ, Бочкаі л'аъ свръвѣт дн цезра Зонгреаскъ, ка съ нъ се нѣаі днтоарне дн Ардеал. Че с'аъ днтѣмплат къ Григоріе Септенеді, Алберт Лонаі, ши къ Балтазар Сііваші дъпъ ачееа н'ам афлат скріс. Чи зѣче тот Анонімъ дн Българад, дн кареле ам скріс ачесте, къ Сіісіемнд Батори дн аверіле челор тѣаціі маі нѣат аѣ добъндѣт де о сътъ де шіі де галбені, нѣмаі дн вані вѣтъді, афаръ де арцінтъл чел нѣат, ши алте свкъмнегарі, тотъші аша ле аѣ ізідіт тоате не Тамані, Спаніолі, ши не мѣчѣношіі де лъпгъ ел, де дъпъ о дѣмъглате де ан, нѣміка і-аъ рѣмас, ши іаръші аѣ трѣйт дн фоарте маре лѣпсъ днтрѣ авеніре, де нъ л'ар фі ацістат Папа де ла Рома, Краіъл Існаніеі, ши Дъккъл Етръріеі, ва доаръ зѣче ел, ши цезра о ар фі вѣндѣт немцілор.

Плъ кънд аѣ пѣтрат Сіісіемнд Батори дн Ардеал лъкръріле каре ле зѣсеіѣ маі сѣс, дъпъ кам скріе Анонімъ де ла Хевенеші 6): „Дѣмъратъла Търческъ аѣ тріміс пре Ферхад Баша, къ маре пѣтере, ши і-аъ поръвѣт, ка фъкънд под престе Дънъре, ши трекънд съ содомеаскъ дѣнътъл лѣ Міхаіѣ Водъ къ сабіа ши къ фокѣ. Іаръ Міхаіѣ Водъ къ къвѣнте всне, ши къ фъгъдѣнѣдъ, атѣта аѣ тѣмъндат лъкръл, де Ферхад Баша аѣ днтързіат а трече, ши пентрѣ днтързіареа ачееа пѣрѣт фінд де Сінан Баша, дѣмъратъла аѣ поръвѣтѣ де аѣ свръшат не Ферхад Баша, ши дн зокъл лѣ аѣ пѣс Сержаіѣ пре Сінан Баша.“ Адекъ Міхаіѣ Водъ аѣ тѣмъндат лъкръл пѣлѣ дн іарпъ, кънд Търчіі нъ дѣн тавъръ.

Хевенеші 7) нъ шіѣ де знде адъче о епістолъ а лѣ Арон Водъ, кареа ел къ тѣла лѣ о аѣ скріс лѣ Сіісіемнд Батори, тітълъл лѣтѣнеце, іаръ контестъл зонгреше, ши сѣпъ аша: Тітълъл дн афаръ: „Преа лѣмѣнатълѣ Прѣнцилѣ ши Домнѣлѣ, Домнѣлѣ Сіісіемнд Батори де Шімлеѣ, Воіводълѣ Цереі Ардеалѣлѣ, ши Комітѣлѣ Сѣксілор ш. ч. Домнѣлѣ ши вѣчѣнѣлѣ сѣѣ челѣі преа граціос.“ Тітълъл дн лънѣтрѣ. „Преа лѣмѣнате Прѣнцилѣ, ши Доамне! Сѣпѣтатѣ ши порок дн тоате.“ Контестъл: „Маі дн коло, Мъріреа та атѣта н'аі асекрѣтѣ съ нъ тѣ тем деспре партеа Полонілор, пѣлѣ кънд іатъ! н'аѣ скос дн скадънъл меѣ, ши'мѣ аѣ прѣдатѣ, ши нѣстѣт цезра. Нъ шіѣ че прѣчѣнъ аѣ авѣт, пентрѣ ачееа ацент де ла търіреа та. Везі търіреа та, че'мѣ веі поръвѣі, де ачѣа требъе съ тѣ дѣн, пентрѣ къ Козачіі с'аѣ днторс прекъм адѣ. Дрепг ачѣса търіреа та нъ слобозі оастеа, пѣлѣ кънд нъ шѣ веі дѣвѣца че требъе съ фак, нѣмаі де ла търіреа та ацент, требъе съ тѣ ісвѣндескъ де Полоні аѣ нъ? пентрѣ къ аѣ фост некредѣнчѣоші. Мъріреа та дѣмѣ поръвѣнеце прѣн жѣпѣнъл Барчаі, че требъе съ фак іаръші, ши де че съ тѣ дѣн, къ нъ шѣ воіѣ траѣе дѣпаоі. Дѣмънеѣ те трѣіеаскъ не търіреа та. Дат дн Пзтна 13

Октомврие дін анѣл 1594. Aron Dei Gratia E. nec non perpetuus haered. Regni Moldaviae, адекъ Арон дін міла лѣ Дѣмнезеѣ Е. ші моудеан де пѣрѣра ал цереї Молдовеї.“
Че днсеамнеазъ Е ачела, гъндеше тѣ.

Дін Епістола ачеаста съ веде къ дрепт скріе Логофѣтѣл Мірон⁸⁾ зикънд: „Дн а-
нѣл 7103, аѣ веніт Ловодъ къ оасте Къзъчаскъ, ші аѣ гоніт пре Арон Водъ дін сказн,
ші аѣ арс Търгъл Іашілор.“ Нічі грешеше Мірон дн анѣ, пенѣтрѣ къ анѣл де ла зідіреа
лѣмеї дн днчепе къ Септемврие, ші Арон Водъ с'аѣ гоніт дін сказн прін Ловодъ дн
Октомврие дін анѣл 1594, прекъм аратъ епістола лѣ. Деспре Арон Водъ днсеамнѣ ачі,
къ доарѣ аѣ фост феіор лѣ Арон ачелѣя, пре кареле аѣ врѣт. Ценераріѣл Касталдѣ
дн анѣл 1552, съ'л пѣпъ Домнѣ дн Молдова, дн локъл лѣ Александрѣ IV, алмінтрелеа
към ар фі днвѣцат Арон Водъ зпгъреше.

¹⁾ Balthazar Valterus in vita Michaelis Principis Valachiae. p. 223. ²⁾ Anonymus apud Hevenensi Mss. Tom. 68. p. 142. ³⁾ Valtherus l. c. p. 234 — 239. ⁴⁾ Istvanfi Lib. 29. circa finem. ⁵⁾ Anonymus Carolinensis. p. 28. seqq. ⁶⁾ Anonymus Hevenesianus l. c. ⁷⁾ Hevenesi. Tom. 68. p. 273. ⁸⁾ Constans Miron in Ms Chronico Valach. cap. 62. sive ultimo.

А н ѣ л 1595. De а креде есте къ дн іарна ачеаста днкъ нѣ с'аѣ одіхнітѣ Търчії
de Mixaił Vодъ, дарѣ еѣ деспре ачееа п'ам афлат скрісѣ. Аврамѣ Бѣколдер¹⁾ скріе „къ
дн анѣл 1595 дн 6 Февр. с'аѣ цінѣт сеїм дн Краковіа, ла каре аѣ мерс ші солї дн-
пѣратѣялї Романілор, аї Шгѣрілор, аї Прінцѣялї Ардеалѣялї, ші аї лѣ Mixaił Прінцѣялї
цереї Мѣнтенеці, ші аѣ черѣт де ла сеїм, ші де ла Країял Сіцісмънд III, ацісторіѣ а-
сѣпра Търчілор, дарѣ дн сеїмѣя ачеста нѣ с'аѣ алес чева деспре ачееа, чі с'аѣ лѣсат
пре алѣ датъ.“ Пре алѣ датъ с'аѣ лѣсат рѣспѣнсѣял, пенѣтрѣ къ Полонїї цінса пре аскънс
къ Търчії, към с'аѣ вѣзѣт ла анѣл трекът дін епістола лѣ Арон Водъ, ші се ва ведеа
ші де ачі пайнте.

Арон Водъ прекъм скріе Хейденцеїн²⁾ дн іарна ші прінѣтѣвара ачеаста, авънд Ар-
деленї ші ші о самѣ де Козачї къ сіне, аѣ прѣдат Бендеріѣл, аѣ арс Акерманѣл, ші доарѣ
ші маї мѣлте лѣкрѣрі бѣне ар фі фѣкът, дѣпъ мѣлте реле, де нѣ л'ар фі днпедекат маї
пайнте пїзма Лешілор челор фѣлошї, апої несѣдіоаса ші пѣвѣна рѣвѣ а лѣ Сіцісмъндѣ
Баторї.

Сіцісмънд Баторї ачеста към с'аѣ арѣтат ла анії трекъці, ші се ва маї арѣта ші
ла чеї віиторї, нѣ ера харнік де а окърмѣ Ардеалѣял сінгѣр, тотѣшї ш' аѣ бѣгат дн кап,
съ стѣпѣнеаскъ ші алѣ церї. Дрепт ачееа аѣ лѣкрат, прекъм скріе Преавестїтѣл Еп-
гел³⁾, зикънд: „Днѣтрѣ ачееа аѣ пѣрѣт Стефан Рѣшван пре Арон Водъ ла Сіцісмънд,
къ нѣ есте кредінчіос кътрѣ крешїні, чі есте плекат спре Търчі. Сіцісмънд доарѣ поѣтеа,
ка Арон Водъ съ-ї фіе лѣ сѣнсе, ші Арон п'аѣ врѣт съ факъ ачеаста прекъм с'ар кълеце
дін Історїа лѣ Mixaił Vодъ челѣї Вітеазѣ. Сіцісмънд дрепт ачееа аѣ трімїс пре Каснар
Корнїшѣ, ші пе Франціск Дацо къ ошї Арделенецї ла Іашї, сѣнт претестѣ, ка съ дѣкъ
маї маре ацісторіѣ лѣ Арон Водъ; дарѣ днѣтрѣ адевѣр ка съ пріндѣ пре Арон Водъ;

пентрѣ къ ле аѣ порѣзніт пре аскѣнс, ка ачеа съ факт, че ва зиче лор Стефан Рѣшван. Къ ошїле ачестеа ла днченѣтъ. лѣ Maiș din anul 1595 некредініосѣл Стефан Рѣшван, аѣ днпресѣрат фѣръ де весте пре Арон Водѣ, л'аѣ прїнс къ тоатѣ фамїліа лѣ, л'аѣ бѣтѣт дн ферре, шї л'аѣ трїміс дн Ардеалѣ. Сосїт'аѣ Арон Водѣ, дн 19 Maiș din anul 1595, ла Вїнїї де цїос, знде аѣ шї тѣрїт дн ровїе. дн anul 1597. Стефан Рѣшван аѣ рѣпїт тоатѣ авѣцїа лѣ Арон Водѣ, шї с'аѣ фѣкѣт алѣ Домнѣ дн локѣл лѣ, нїчї аѣ дндрѣзніт чїнева дїнтре Молдовенї а зиче чева днпротївѣ де фрїка Арделенїлор.

Ашїдереа скрїсесе маї пїнтѣ Павл Пїасецнї ⁴⁾ шї алїї маї тѣлї, пре карїї пентрѣ ачеа нѣтї помелеск ачї, пентрѣ ка съ нѣтї лѣнцеск тѣнка, чї съ о їспрѣвеск маї репедѣ сїре дескоперїреа окїлор челор че — — — — шї съ о днторк пре лѣтїніе, де знде шї нѣме шї фолос маї таре воїѣ авеа, нїчї воїѣ авеа онѣ с'тї черчетезе тѣнка Ромѣнїї меї — пентрѣ къ тїпѣрїндѣсе одатѣ тѣнка ачестеа пе лѣтїніе, слобод днї ва фї, а о тїпѣрї шї пе Ромѣніе, фѣръ де ченсѣра ачелора, карїї нѣ шїѣ де ачестеа.

Деспре Стефан Рѣшван ачестеа, къ каре с'аѣ днсоцїт Сїцїемѣнд Баторї, скрїе Валтер ⁵⁾ къ аѣ фост де пеам цїган, шї фїнд порокос дн рѣзѣоаїе, аѣ ацїнс ла таре треаптѣ дн оастеа лѣ Арон Водѣ, пѣлѣ че с'аѣ фѣкѣт шї Домнѣ дн локѣл лѣ прїн ацїсторїя лѣ Сїцїемѣнд Баторї, кареле некѣт съ фїе фост харнїк, де а домнї шї престе Ромѣнїї дн Молдова шї дн Валахїа, чї пре Арделенї і-аѣ репѣс дн скѣрт тїпнѣ, кѣт вон vedeа ла анії вїїторї.

Тѣ четїторїяле! ачї стѣл, гѣндеѣе шї днкрѣчеазл, кѣт аѣ пѣтѣт ацїнѣ Молдовенї чеї вїтежї, карїї аѣ вѣтѣт пре Полонї, пре Шнгрї, пе Тѣгарї шї пе Тѣрчї, ла аїтѣа де акѣма с'аѣ сѣпѣс шї цїганїлор? дарѣ тотѣшї нѣ те преа тїра, пентрѣ къ ачестеа о аѣ прїчїнѣт пентрѣвїреа лор днпре сїне, дѣпѣ че с'аѣ стїнс вїца домнїлор чеа вѣтрѣнѣ деспре партеа вѣрѣвтеаскѣ дн anul 1552, їарѣ деспре чеа тѣїереаскѣ дн anul 1572. Аронешїї дн Бїстра дїнтре карїї тѣлї вѣрѣвдїї сдравенї аѣ фост шї сѣпѣт акѣма дн anul 1810, кѣнд скрїѣ ачестеа, нѣ фѣръ фѣндament се зїк а фї дн сѣтѣнѣа лѣ Арон Водѣ ачестїа.

Цїганѣл Стефан X, Рѣшван, вѣкѣрос с'аѣ фѣкѣт васалѣ, саѣ сѣпѣс деплїн лѣ Сїцїемѣнд Баторї пентрѣ Домнїа Молдовей, шї кѣт съ нѣ факт, маї алес цїганѣл зна ка ачестеа! Дрелт ачестеа днѣлїндѣсе Сїцїемѣнд Баторї къ Домнїа Молдовей чеа къ вїклешѣг, шї фѣръ де вре о кѣдїнѣ пѣвѣнѣе рѣпїтѣ, дарѣ нѣ тошенїтѣ фѣръ нѣмаї гѣстатѣ кѣт се ва арѣта акѣшї, сѣтѣтїт фїнд шї де вр'о кѣдїва пѣвѣнї дн Ардеалѣ, кѣчї пре вѣрѣвдїї чеї днцеленїї дї тѣїасе дн anul трекѣт, шї аѣ вѣгат дн кап, сѣ шї сѣпѣнѣ шїе шї пре Мїхаїѣ Водѣ чел Вїтеазѣ къ Валахїа. Пентрѣ ачестеа, прекѣт ѣратѣ преавестїтѣл Енгал ⁶⁾, аѣ трїміс Сїцїемѣнд Баторї ла Мїхаїѣ Водѣ ка съ і се сѣпѣнѣ лѣ, де і есте воїа, сѣл ацїнте асѣпра Тѣрчїлор. Мїхаїѣ Водѣ вѣзѣндѣсе пре сїне дн таре прїтеждїе нѣс деспре Тѣрчї, де се ва лїпсї де ацїсторїя Арделенеск, шї темѣндѣсе сѣ нѣ пѣдеаскѣ кѣт аѣ пѣлїжт Арон Водѣ, де ва цїнеа лѣнѣ сїне пре Арделенї, аѣ стрѣнс пре воерїї дереї шї

с'аѣ сѣлѣтъ че съ факъ, ші аѣ дикіе дін сѣтѣл тѣтѣрор, ка съ се сѣлѣл дитрѣ атѣта лѣі Сіціемѣнд, ка Сіціемѣнд съ фіе чел маі таре, дарѣ Domnia Валахіеі кѣ тоате венітѣрїле съ фіе але лѣі Міхаїѣ Водѣ ші але зрѣтѣрїлор лѣі. Кѣ орѣндѣіала ачестѣ аѣ тріміе Міхаїѣ Водѣ ла Сіціемѣндѣ дн Ардеалѣ пре Мітрополітѣл Евтіміе, пре Лѣка Епіскопѣл Бѣзѣ-хлѣі, пре Теофіл Епіскопѣл Рѣмнікѣлѣі, пре Мітреа Ворнікѣл, пре Хрїза Ворнікѣл, пре Дѣ-мітрѣ Логофѣтѣл, пре Дан ші Теодосіе Вістернішї, пре Радѣл Кѣлчѣарїѣл, пре Радѣл Пос-телнікѣл, пре Борхїа Логофѣтѣл, пре Вінтѣла Кѣлчѣарїѣл, пре Стотїлѣ Постелнікѣл ші пре Преда Логофѣтѣл, карїі аѣ терѣ дн Белград дн 20 Маїѣ дн анѣл 1595, ші (фїнд кѣ еї дѣлѣ кѣм зїче Фїлїпѣх ла ачелашї Енгѣл, вреа съ стрїче претензїѣл дитре Міхаїѣ Водѣ ші дитре Сіціемѣнд Баторї) дитѣмніѣндѣсе кѣ Стефан Іошїка ші кѣ Георгїе Ра-вездї Пленіпотенціарїї лѣі Сіціемѣнд, аѣ фѣкѣт хрїсовѣл че се адѣче де Волѣганг Бетлен?) кареле п'аѣ фост кѣ нѣтїнѣл съ се дїнѣ де Міхаїѣ Водѣ маі дндѣлнѣл, фѣрѣ нѣтїаї пѣлѣ атѣнчї, пѣлѣ кѣнд с'аѣ тѣлѣтѣ де Сїнан Баша, кареле ера съ вїнѣ асѣпра лѣі. прѣкѣм аѣ ші веніт акѣшї. Шї аша Сіціемѣнд Баторї, Прїнцѣл а тоатѣ Дакїа веке, маі пре зрѣтѣ аѣ рѣтѣс шї фѣрѣ де Ардеал, кареле с о вѣлѣ парте а Дакїеі лѣі Траїан, кѣм вом ведеа ла анії вїторї.

Пѣлѣ а се іспрѣві невѣнїїле ачестѣа, прѣкѣм скрїе Анонімѣл де ла Хевенешї ⁵⁾: „Сїнан Баша аѣ веніт шї аѣ фѣкѣт под прѣсте Дѣлѣре ка съ треакѣ дн Валахіа, шї подѣл л'аѣ фѣкѣт ла Цїврїѣі, трѣкѣнд Сїнан Баша дн Валахіа, л'аѣ дитѣмніат Міхаїѣ Водѣ кѣ преа таре дндѣлнѣре ла Сатѣл Кѣлѣзѣренї, кареле есте ла таре лок, авѣнд анѣ шї тїлѣ прїд прѣцѣрѣ, прѣсте тїлѣ ера шн подѣ, Сїнан Баша кѣ оастѣа са, дн карѣа ера маі вїне де о сѣтѣ де мїі де осташї, аѣ рѣтѣс дїнколо де тїлѣ, Міхаїѣ Водѣ дїнкоаче. Локѣл ачестѣа есте департе де Дѣлѣре кале де озі. Бѣтѣндѣсе Міхаїѣ Водѣ аколо кѣ Сїнан Баша, аѣ кѣлѣт патрѣ Башї шї шепте Салѣїакѣвѣі, дїсѣшї Сїнан Баша кѣнд фѣѣеа пе под, днѣлзїндѣсе тѣрчїі пе подѣ, аѣ кѣлѣт де пе под дн тїлѣ, шї Іанїчарїї л'аѣ тѣс дїн тїлѣ, карѣа дитѣмпларе рѣѣ аѣ дїсѣтнат шї чѣлѣлатѣ вѣтѣї але лѣі Сїнан Баша. Аѣ лѣат атѣнчї Міхаїѣ Водѣ 15 тѣлѣрї де ла Сїнан Баша шї стѣагѣл Пророкѣлѣі Махомет, че ера верде, шї де Тѣрчї се преа чїнстѣа. Стѣагѣл ачестѣа л'аѣ тріміе дѣлѣ ачѣеа Міхаїѣ Водѣ ла дитѣратѣл Рѣдолѣ II дн Прага.

Пре Алѣерт Кїралїѣ л'аѣ фост тріміе Сіціемѣндѣ дитрѣ ацїсторїѣ лѣі Міхаїѣ Водѣ асѣпра лѣі Сїнан Баша, дарѣ аколо рѣѣ с'аѣ нѣртат Алѣерт Кїралїѣ; нѣнтрѣ кѣ фїнд вр'о нѣшї-ва воїерї, карїі аѣ нѣ івѣїа пре Міхаїѣ Водѣ, аѣ ера фрїкошї, дитре карїі аѣ фост Міросла Логофѣтѣл шї Дан Вістернікѣл, ачѣшїа аѣ десѣлїтат пре Алѣерт Кїралїѣ, сѣ нѣ теаргѣ невѣнѣше ла вѣлаїе, кѣ че сѣлѣт шасѣспрезѣче мїі, дн контра о сѣтѣ де мїі? ачѣстѣа дїкѣ зїкѣнд: Міхаїѣ Водѣ ачѣстѣа нѣтїаї дндѣлнѣре сѣтѣаѣлѣ арѣ, шї нѣ лѣкрѣ дѣлѣ днѣлѣнчїнѣ, шї терѣе орѣвѣше, шї кѣ невѣнїа лѣі вреа сѣ пе пѣардѣ шї пре пої, аша аѣ рѣтѣс кѣ еї Алѣерт Кїралїѣ.

Аѣ фост о пѣлѣре дитре Міхаїѣ Водѣ шї дитре Алѣерт Кїралїѣ, аїчї дїкѣ дїмпрѣз-нѣ кѣ воїерїї п'аѣ ацѣнтат пре Міхаїѣ Водѣ, нїчї аѣ терѣе дѣлѣ ел, чї маі вѣртѣс с'аѣ дн-

торе днапої димпрезнь кз воіерії, пентрз кареа фантъ, пре в'о кѣдѣва воіері ера съї снъзере МіхаїѢ Водъ.

Алі де ар фі цінѣт зна Алберт КіраліѢ ші воіерії кз МіхаїѢ Водъ, п'ар фі фост де ліпсъ дѣнъ ачеаа ка съ теаргъ СіцісмндѢ Баторі кз таре оасте дн Валахія; пентрз кз де одатъ ар фі сѣърѣшат оастеа Търчеаскъ; даръ тькар кз МіхаїѢ Водъ аѢ фост пѣ-таї кз оастеа, тотѣші аѢ вѣтѣт о парте дін оастеа Търчеаскъ, ші Сіан Баша днкъ аѢ кѣзѣт дн тінъ, МіхаїѢ Хорват днкъ п'аѢ фост дн вѣтаїа ачеаста.

Вѣтаїа ачеаста аша аѢ фост де таре кѣт таї пѣнъ ла кортъл лзі Сіан Баша аѢ стрѣвѣтѣт оастеа лзі МіхаїѢ Водъ, даръ сосінд дѣнъ ачеаа 20,000 де Іанічарі, карії фѣ-сесе дн коада таберії, пре ачеѣїа пѣ і-аѢ пѣтѣт дншнѣце оастеа лзі МіхаїѢ Водъ, чи с'аѢ днторс дінкоаче де тінъ. МіхаїѢ Водъ аколо аша аѢ ловіт зн Търк, де л'аѢ тѣїат дн дозъ пѣрѣї: ачеаста о аѢ вѣзѣт днсаші Петрз Керменді; цінѣт'аѢ кѣтаїа де ла зн-спрезече чеасѣрі пѣнъ сеара.

МіхаїѢ Хорват кз аїсторіѣл Арделенескъ, адекъ кз дозъ тії де Секзі ші кз аїї ос-таші аѢ фост дінкоаче де о пѣдѣре. МіхаїѢ Водъ і-аѢ кіемат ла сіне. даръ еї п'аѢ мерс. Ачела знѣл аѢ фост Алберт КіраліѢ, прекѣм зісеїѢ о пѣдѣре аѢ фост днпре дѣн-шії, МіхаїѢ Водъ аѢ фост дінколо де пѣдѣре, Міхаїл Хорват кз Алберт КіраліѢ ші кз воіерії, аѢ фост дінкоаче де кѣтръ Бѣкѣреѣїї, іаръ Бѣкѣреѣїї сѣнт департе де сатъл Кѣ-лѣгѣренії, знде аѢ фост вѣтаїа, кале де о зі.

Везі кѣм аѢ фост вѣтаїа де ла Кѣлѣгѣрені, пѣ кѣм вѣрфеск Валтер ⁹⁾ ші Істванфі ¹⁰⁾ дн лавда Знѣрїлор ші а Козачїлор, іаръ таї вѣртос дн лавда лзі Алберт КіраліѢ. Зна фаче віне Валтер кз днсеамнъ зіѣа дн каре с'аѢ днѣтѣмлат вѣтаїа ачеаста, адекъ дн 13 Август дін анъл 1595.

Дѣнъ вѣтаїа де ла Кѣлѣгѣрені прекѣм скріе Валтер ¹¹⁾, „МіхаїѢ Водъ ші-аѢ трас оастеа дндѣрѣнт, ші аѢ одїхнїт кз тодії пѣнъ де кѣтръ зіѣѣ. атѣнчі дншнѣцѣндѣсе прїн зн Търк, кареле кѣзѣсе роб, ші лзі дї ера кѣпоскѣт деспре нѣмерѣл Търчїлор, де кз поапте аѢ порнїт, ші дн 14 Август с'аѢ трас ла рѣѣл Ардеїн, де аколо Вінері дн зіѣа де Сѣнтъ Мѣрія таре с'аѢ трас ла сатъл Іѣгѣреѣїї, знде аѢ одїхнїт треї зіѣе. Пѣнъ а одїхнї ла Іѣгѣреѣїї, Арделенії с'аѢ фѣрат дін оасте ші аѢ прѣдат Бѣкѣреѣїї, че пѣ ера таї департе де ла Іѣгѣреѣїї де о тїлъ де пѣтѣнт, зікѣнд кз таї віне сѣ ле віпъ лор прада, де кѣт сѣ рѣтѣнъ Търчїлор. Ачестѣ аїсторіѣ аѢ авѣт Бѣкѣреѣненії де ла Знѣрїї чеї лѣхдаїї! Де ла Іѣгѣреѣїї, фїнд кз Сіан Баша дн зрїа кз оастеа са чеа кѣмплїгъ, с'аѢ трас ла тѣнчії, пѣнъ а'ї вені аїсторіѣ де ла СіцісмндѢ Баторі дін Ардеал, кѣрѣїа скрісесе пентрз аїсторіѣ таї пайнте; іаръ Сіан Баша афлѣнд Търговешїї дешерѣїї, пентрз кз МіхаїѢ Водъ трїмісесе пре Доамна са кз феїлорѣл Петрашко таї пайнте дн Сї-біїѢ; аѢ фѣкѣт днтр'ѣншії о четѣцѣкѣ, дн кареа аѢ ашезат пѣзїторіѣ пре Алї Баша кз Кадї де Авлона ші кз 3500 де осташі Търчешїї, дѣндѣї 40 де тѣнѣрі ші зѣхѣреа сѣ ле фїе пре треї анї.“ Ашнѣдереа скріе ші Істванфі ¹²⁾.

Пълъ кѣнд аѣ пѣтрат ачестеа Мiхaйѣ Водѣ чел Вiтеазѣ, Сiцiсмѣнд Баторi, прекѣт скрiе iарѣши Iстванѣ ¹³⁾, аѣ цiнѣт фoарте лѣминатѣ нѣпѣтѣ дн Белград кѣ Марiа Крi-стiерна фата лѣи Карол зикiзлѣ днпѣратѣлѣ Рѣдолѣ II, шi дѣпѣ че аѣ iспрѣвит оспѣдѣл кѣтрѣ сѣзршiтѣл лѣи Аѣгѣст дiн аѣнѣл 1595 аѣ петрекѣт пре соакрѣ-са пѣлѣ дн Аiздѣ, iарѣ Марiа Крiстiерна аѣ петрекѣт пре мѣмѣ-са пѣлѣ дн Тѣшнад. Дѣпѣ петречереа соакрiе сале Сiцiсмѣнд аѣ трiмiе пре Benediкт Mindсептi Вiце-Комiтѣл Секѣилор, пре Балтазар Богати шi пре Лѣнѣл Корнiшѣ, сѣ адѣне Секѣи ла Кохалт, карiи с'аѣ шi адѣнат ка ла 24,000 de осташи, нѣмат сѣ'шi капете днѣзрѣнт прiвiлециoанеле, каре ле перѣдѣсе сѣнт Иоанн Сiцiсмѣнд Заполiа чел тiнер дн аѣнѣл 1562, прекѣт ле фѣгѣдѣвiсе Сiцiсмѣнд Баторi прiн трiмiишi чеi маi сѣс нѣмiцi. Дѣцi Сiцiсмѣнд днѣк аѣ ешит дiн Белград дн 27 Аѣгѣст, шi аѣ мерс ла Сас-Себешѣ кѣ 2000 de педестрашi, шi доѣл мiи de кѣлѣрашi de Кѣрте. De ла Сас-Себешѣ аѣ мерс ла Кохалт, шi de аволо ла ватѣ лѣнгѣ Брашов, ѣнде л'аѣ аѣзiнс дiн Орадеа Маре 800 de кѣлѣрецi шi 1200 de педестрашi, дiн Прѣсiа 300 de козачi, de ла днпѣратѣл Рѣдолѣ II, 1900 de немцi кѣлѣрецi, патрѣ четѣцi сѣсецi аѣ дат фiеце кареа кѣте о тiе de осташи кѣ хайнеле сале, Бiстриѣа кѣ рошиѣ, Брашовѣл кѣ вiнете, Медиашѣл кѣ верзi, Сiвiиѣл кѣ негре; венiт'аѣ шi Стефан Рѣшван кѣ Молдовенi карiи ера педестрi 2300, кѣлѣрi 800. Ачешiа тоцi факѣ ла о лалѣт 39,000. Маi аѣеа шi Мiхaйѣ Водѣ кѣ сiне 16,000, кѣм ам вѣзѣт дiн Анонiмѣл de ла Хевенешi маi пайнте. Аши дарѣ тоатѣ оастеа de кареа аѣ фѣцiт Сiнан Баша, п'аѣ стѣтѣт пiчi дiн 15,000 кѣм скрiе Валтер ¹⁴⁾, пiче дiн 60,000 кѣм зiче Бетлен ла Енѣел ¹⁵⁾, чi аѣ стѣтѣт дiн 55,000. Еѣ тѣ мiр шi de Iстванѣ дiн кареле ам скрiе сѣмат осташилор лѣи Сiцiсмѣнд Баторi, тот пре нѣмте, кѣм аѣ пѣтѣт грешi дн фачереа сѣмѣи, de аѣ скрiе, кѣ дѣпѣ че аѣ трекѣт Сiцiсмѣнд ла Рѣкѣрѣ, шi шi аѣ нѣмерат осташи, с'аѣ афлат кѣлѣрецi 22,000, iарѣ педестрашi 32,000. Доарѣ ачеле 15,000 de осташи, кѣ кѣте мiи аѣ фост маi мѣлцi ла Рѣкѣрѣ de кѣт ла Терѣвѣрг, i-аѣ рѣсѣрiт дiн пѣмѣнт!

Маi кѣ лзаре de самѣ скрiе ачелашi Iстванѣ ¹⁶⁾ деспре Молдова, зикѣнд: „Кѣнд ера днѣк ла Терѣвѣрг, Сiцiсмѣнд, i-аѣ венiт весте кѣ Иоанн Замоскi Канчелларiѣл шi Хѣтманѣл Полонiеi, аззiнд кѣ Стефан Рѣшван с'аѣ депѣрат de ла Молдова фѣрѣ de шiреа Краiѣлѣ, аѣ трекѣт дiн Подолiа кѣ оасте дн Молдова, шi кѣпрiнзiндз-о, аѣ пѣс днтр'жиса Домнѣ пре Молдованѣ Ieremia Могила.“ Деспре каре лѣкрѣ аша скрiе шi прѣавеститѣл Енѣел ¹⁷⁾: Heidenцein ар фi трѣвѣт сѣ аѣоѣе шi ачеаста кѣ фѣла лѣи Замоскi с'аѣ дндестѣлат кѣ аѣтѣ, кѣ аѣ пѣс Домнѣ дн Молдова. С'аѣ афлат маi мѣлцi дѣпѣ обiчеiѣ, карiи пофтиа Domnia Молдовеi, кѣчi скрiе Heidenцein паѣна 315 аша: „Се бѣтеа дѣпѣ Domnia Молдовеi ѣн грек кареле се днсѣрасе кѣ фата лѣи Александрѣ (IV) шi сора лѣи Бордан (IV) ачелѣи, кареле аѣ фѣцiт ла Сiцiсмѣнд Аѣгѣст.“ Чi Молдовенi аѣ пофтит Домнѣ Молдова. Днтре чеi че пофтиа Domnia Молдовеi, аѣ фост шi Лѣка Стрiѣа шi Ieremia Могила — — — (деспре карiи ам ворѣт ла ани 1591 шi 1593). Чi лѣи Замоскi i-аѣ маi пѣлѣкѣт Ieremia Могила шi пентрѣ пеам шi пентрѣ аверѣ, кѣ каре тѣлат пѣтеа фаче дн

Молдова. Пре ачеста л'ащ дат аша даръ Domnă Молдовеніор, лъснд Крайялѣ дитъріеа сълт condіііе ачестеа. Дитѣй: ка леџеа апсѣялѣ съ се ципъ дн Молдова ка ші леџеа ръсърітѣялѣ. А доха: ка де вор фі крешніт порокоші асѣра Търчіор, ші Полоніі възнд ачеза с'ар рѣдіка асѣра Търчіор, атѣнчі Іереміе Могила съ се ласе де Domnie, съ се дндестѣлеаскъ къ нскарі венітърі, ші Молдова съ фіе а Полоніор. (Ачезаста нъ с'ар пѣтеа креде, де нъ о ар скріе Heidenstein Секретаріа Кръіескъ, ка Полоніі съ поџтеаскъ фолос дн хърнічіа алгора, кареа еі къ deadіуся ші дн тот тіпѣя о дмпедекя). А треіа: пѣпъ атѣнчі днкъ съ фіе сѣнѣс Полоніор ші нѣтаі аша съ се поарте дн Молдова ка зн Воевод Полонеск, пентрѣ пілѣ, ка Воеводѣя дн Podolia. А патра: де с'ар днтѣмпла ка фѣкѣндѣсе паче, Молдова іарѣші съ рѣтѣпъ сѣнт Търчі, атѣнчі съ аскѣте де днтѣратѣя Търческ, ка ші таі пайте, даръ Полоніор тотѣші съ ле фіе крелічіоасѣ. ші пре ачеза съ ле ціре. Могила ащ ші ціврат не тоате кѣте ащ поџтѣ Zamosкі. Bezі фала ші недрептатае Лешеаскъ! Кѣчі нъ днвіѣ акѣта Стефан ал чіпчілеа! Чі ещ нъ днторк ла історіа Валахіеі.

Дѣпъ че ащ трекѣт Сіцістѣнд Баторі дн Валахіа къ 39,000 де ошаші, кѣм с'ащ зіс, ші с'ащ днтпрезнат къ Міхаіѣ Водъ, Сіпан Баша, прекѣм скріе Валтер ¹⁸⁾, с'ащ трас спре Църчіѣ дн лѣпа лѣі Октомвріе, іаръ Міхаіѣ Водъ къ Сіцістѣнд Баторі ащ вѣтѣт дн тѣй четѣцѣка кареа о фѣкѣсе Сіпан Баша дн Търговеці, апоі с'ащ кѣрат дѣпъ дѣпсѣя ла Църчіѣ, знде трекѣсе Дѣпѣреа Сіпан Баша къ партеа чеа таі маре, нѣтаі пѣцінеі Търчі рѣтѣсесе, пре карі і-ащ тѣіат Міхаіѣ Водъ, кареле мерсесе днтѣй ла Църчіѣ. Апоі дѣпъ че ащ стрікат четатеа Църчіѣялѣ ші подѣя чел де Сіпан Баша фѣкѣт, къ тоці с'ащ днтѣрнат ла Бѣкѣреші, знде ащ афлат дозѣ тѣнѣрі преа тарі, лъсате де Търчі. Деці Сіцістѣнд Баторі дн 20 Ноетвріе дн анѣл 1595, с'ащ днтѣрнат кѣтръ Ардеал ші Міхаіѣ Водъ л'ащ петрекѣт пѣпъ ла Гергіѣа орашѣя Валахіеі де сѣнт мѣнці. Де знде Міхаіѣ Водъ с'ащ днтѣрнат ла Търговеці, ші около ащ петрекѣт іарна, іаръ Сіцістѣнд Баторі ащ трекѣт ла Брашовѣ къ ошїле сале, дѣзнд къ сїне чіпчізечі де тѣнѣрі, кареле кѣпѣтасе Міхаіѣ Водъ де ла Търчі ші ле дѣрѣсе лѣі.

Ашішдереа скріе Ісванфі ¹⁹⁾ къ алціі таі мѣлці деспре мерѣереа лѣі Сіцістѣнд Баторі асѣра лѣі Сіпан Баша, ба днкъ къ таі маре пофалъ скріѣ; кѣрора ле рѣсннде Франціскѣ Міко ²⁰⁾, скріінд прекѣм зрѣеазъ: „Дн тоатпа ачезаста ащ веніт Сіпан Баша Bezіріѣя лѣі Сѣлтан Махмет III, не џеара Мѣнтенеаскъ, де зколо ащ врѣт съ вїпъ не Ардеал, ла а кѣрѣіа весте ащ веніт дн Ардеал ажѣторіѣ неѣцеск ка ла 12,000 де оашені, ші скѣлѣндѣсе ші џеара ащ пѣрчес дн Валахіа, даръ нѣтаі пре ла стрѣмторі с'ащ цїпѣт, пѣпъ че с'ащ рѣчіт ші ащ веніт тіпѣя съ се днтоарне Търчіі. Възнд Търчіі къ с'ащ днтѣрзіат времеа, с'ащ днтѣрнат ші ащ трекѣт Дѣпѣреа пре ла Църчіѣ. Вітезіі поштрі ащ аціпсѣ коада ла трекѣтоаре, ші ащ тѣіат пре чеі таі славі, фїнд къ Bezіріѣя трекѣсе къ armada: тотѣші с'ащ фѣліт къ ащ вѣтѣт пре Сіпан Баша. Се пот фѣлі ші днтѣрѣ авеніре къ л'ащ вѣтѣт, чі днтѣрѣ ачеза токма нішіка ащ фост, пре кареа оаште о бат.

iaș de la aceia tabăra și țâșvire. Bezî kəm скріе Міко, кареле не ачселе времї трѣа
 ши дъпъ ачсера аș фост mare om дн Ардеалѣ сѣпт Гавріа Бетлен Принцѣ Ардеалѣлѣ,
 пентрѣ кѣ алці Авторї тоатѣ лавда о аș трас де ла Ромѣніі ши о аș дат лѣі Сіцісмѣнд
 Баторї челѣі пестѣторнік ши дн фїре ши дн Ардеалѣ! Дарѣ еș тѣ диторк ла перїреа
 лѣі Стефан X Рѣшван Домнѣлѣ Молдовеі, челѣі дитѣіș дїнтре дїганї, кѣм ам арѣтат маї
 сѣс ла анѣла де акѣм.

Сіцісмѣнд Баторї дъпъ че с'аș днгоре ла Брашовѣ, аș дат оасте лѣі Стефан Рѣшван,
 сѣ се ашезе іарѣші дн Domnia Молдовеі; чї тѣкар кѣ ера преа вѣн оставѣ аș пїердѣт
 вѣтаїа, кареа о аș авѣт кѣ Ieremia Могила ши принцѣдѣсе де вїѣ с'аș трас дн цапѣ ла
 мїжлокѣ лѣі Декемвріе. Аша дарѣ domnia дїганѣлѣі престе Ромѣні, нѣмаї дїн Маїѣ пѣлѣ
 дн Декемвріе, ши ачсаста днкѣ пентрѣ чїне о аș сѣферїт Молдовенїі чеї лѣвдѣдї дн лѣмеа
 тоатѣ, аș нѣ пентрѣ Сіцісмѣнд Баторї? Чїне вреа сѣ шїе маї тѣлте деспре Стефан Рѣшван,
 четеаскѣ пре Ісванфї ¹⁾, пре Епїскопѣ Паѣл Пїасецкї ²⁾, ши Архївѣл дн Ватїкан ³⁾.
 Дарѣ еș тѣ мїр ши тѣ чїсдескѣ, че аș авѣт Клімент VIII, Папа де ла Рома, де а се
 местека ши дн лѣкрѣрїле Молдовеі, кїнд н'аș авѣт гїнд сѣ ацїсте пре вїеції Молдовенї,
 фѣрѣ нѣмаї сѣі сѣпнѣ шїе.

¹⁾ Abrahamus Bucholcerus in Indice Chronologico. p. 737. ²⁾ Heidenstein p. 315. Engel in recent. Hist. Mold. p. 239. ³⁾ Paulus Piasecius in Chronico Gestorum in Europa singularium ad ann. 1595. ⁴⁾ Balthasar Valterus in vita Michaelis Principis Valachiae p. 245. ⁵⁾ Engel in Hist. Valachiae Part. I. p. 233. ⁶⁾ Volfg. Bethlen Tom. 3. p. 557. ⁷⁾ Anonymus apud Hevenesi Tom. 68. p. 143. seq. ⁸⁾ Valterus l. c. p. 241. seq. ⁹⁾ Istvanfi lib. 29. circa finem. ¹⁰⁾ Valterus l. c. p. 242. seqq. ¹¹⁾ Istvanfi l. c. ¹²⁾ Istvanfi l. c. ¹³⁾ Istvanfi l. c. ¹⁴⁾ Valterus l. c. 244. ¹⁵⁾ Engel in Hist. Valachiae Part. 1. p. 239. in notis ¹⁶⁾ Istvanfi l. c. ¹⁷⁾ Engel in recent. Hist. Moldaviae p. 240. seq. ¹⁸⁾ Valterus l. c. 245. ¹⁹⁾ Istvanfi l. c. ²⁰⁾ Miko Ferentz a kezzel irt Kronikában ad. ann. 1595. ²¹⁾ Istvanfi l. c. ²²⁾ Eppus Paulus Piasecius l. c. ²³⁾ Archivum Vaticanum Armario 44. Tom. 33. p. 131.

Анѣла 1596. Дн декретѣ лѣі Георгїе Ракоції челѣі маї тѣпер че с'аș тїпѣрїт дн
 Бѣлград дн анѣла 1653, ши с'аș дат лѣі Сїмеон Стефан Мітropolїтѣлѣі дн Бѣлград, се
 веде, кѣ Сіцісмѣнд Баторї аș фост дат дн анѣла трекѣт, дарѣ еș зїтасем ал скріе ако-
 ло, декретѣ ачсаста: „Шїгмон дн мїла лѣі Дѣмнезеѣ Країа дн церїлор Ардеалѣлѣі ши ал
 Молдовеі, ши а церей Ромѣнеці, ши ал сѣптеї вїрїнцѣ а Ромей, Домнѣ пѣрцїлор церей
 Знѣрещї, ши Шпанѣл Секїлор. Чїнстїцілор Немешїлор, ши Префектѣшїлор, ши Одвар-
 вїраїлор четѣдїї поастре Фѣгѣрашѣ, челор де акѣма ши челор де акѣма дн аїнте време,
 каре вор рїндї аї авеа, вѣзїнд сѣпѣтатеа ши мїла поастрѣ, пентрѣ кѣ пої ам дн гѣ-
 дїт чїнстїтѣлѣі Іоанн дн Прїслон Влѣдїкѣ Сѣбоарелор Ромѣнеці дн Ардеал, кѣм ши
 дн тре аїте пѣрцї а церей поастре Ардеалѣлѣі, дн обїчеїа вѣтрїа, де ла тоці попї
 Ромѣнеці сѣпт пѣтереа лѣі с'аș сѣкїт дн анѣ дн анѣ а лѣа флорїнтѣл, аша ши де ла
 Папї Сѣбоарелор Ромѣнеці дн вїрїнцѣ, кареа сѣ дїне де четатеа поастрѣ де Фѣгѣ-
 рашѣ, пѣтере дн треагѣ сѣ аївѣ аї церкѣлѣі, ши флорїнтѣл дн анѣ дн анѣ тот деаѣна сѣ
 поатѣ лѣа, кѣм ам дн гѣдїт пре пѣтереа честор де акѣм, пентрѣ каре порѣпчїм воѣѣ

таре дн рѣдѣл ачестора, кѣм де акѣм днаинте сѣнт мѣна, шѣ сѣнт пѣтереа, Иоанн от Прѣслоп, карѣ сѣ зѣк де четатеа поастрѣ Фѣгѣранѣл, днѣре пошѣ Ромѣнещѣ пѣтереа са сѣ айѣ аѣ цѣркѣлѣ пре ачеѣа, шѣ де ла ачеѣа дѣн анѣ дн анѣ а авеа кѣте зп флорѣнт, шѣ пѣтере а днѣгѣлѣ дн тот тѣпѣл, сѣ въ цѣнецѣ, шѣ сѣ фѣцѣ деторѣ, днѣтр'алт кѣп сѣ пѣ фачецѣ, четѣнд ачесте кѣрѣцѣ днапоѣ сѣ ле дацѣ: Дате дн Бѣлград дн лѣна лѣт Іѣнѣ дн 4 зѣле, велеат 1595,“ шѣ ера скрѣе дедесѣнт: „Шѣгмон Краѣл, скрѣсѣ кѣ мѣна лѣт.“ Дн сѣрѣшѣтѣл кѣрѣцѣлор: „Іошѣка Стефан Канцѣларѣшѣл, скрѣсѣ кѣ мѣна лѣт.“ Шѣ кѣ пѣцѣпел маѣ дн цѣос: „Іанѣш Бенадочѣ скрѣе кѣ мѣна лѣт.“ Декретѣл ачестѣ аша с'аѣ тѣпѣрѣт Ромѣнеще дн пѣшѣтѣл анѣ 1653, кѣнд вреа Ракоцѣ II сѣ реформе пре Ромѣнѣ дѣн Ардеал, шѣ еѣ требѣзѣам сѣл пѣш ла анѣл трекѣт, дѣн кареле пошѣ ведеа, че вреа Сѣцѣсмѣнд Баторѣ сѣ фѣе, че пѣ і с'аѣ сѣетѣтѣ, прекѣм ам арѣлат маѣ пѣинте. Ла анѣл ачестѣ 1596 дѣспре Ардеалѣ аша скрѣе Бриетѣе¹⁾: „Дн анѣл 1596, Сѣцѣсмѣнд Баторѣ аѣ терс дн Прага сѣ чеарѣ ацѣсторѣл, знде вѣрѣзѣндѣсе дн грѣа прѣмежѣе кѣвѣсе, чѣ с'аѣ днѣсѣлѣтошат, шѣ маѣ мѣлѣте і с'аѣ фѣгѣдѣт де днѣпѣратѣл Рѣдоль II, де кѣт і с'аѣ дат. Дарѣ солѣл Патрѣарѣхѣлѣ де ла Рома і-аѣ фѣгѣдѣт не тоатѣ лѣна, кѣте 40,000 де галбенѣ, кѣрѣѣа маѣ крѣзѣндѣ'ї, с'аѣ днѣтѣрнатѣ дн Ардеал.“

Ашѣндереа скрѣе Палатѣе²⁾ пѣшѣтѣл кѣт зѣче, кѣ кѣте 50,000 де галбенѣ не лѣнѣ і-аѣ фост фѣгѣдѣт солѣл Панѣл. Еѣ днѣсѣмѣ зѣк, кѣ п'ам четѣт, сѣ фѣе кѣпѣлат Сѣцѣсмѣнд фѣгѣдѣшѣл ачѣла.

Бѣколдер³⁾ скрѣе: „Дн анѣл 1596, ла сѣрѣшѣтѣл лѣт Іанѣсарѣе аѣ перѣт Ахмет Ба-ша дѣн Тѣмѣшоарѣ, днѣпрезѣнѣ кѣ оастеа са, тѣлѣт де Арделенѣ.“ Маѣ кѣар скрѣе Брѣнтан⁴⁾ зѣкѣнд: „С'аѣ вѣтѣт оастеа тѣрѣеаскѣ, ла Тѣмѣшоарѣ де Сѣцѣсмѣнд Баторѣ Прѣнѣцѣл Ардеалѣлѣ, четатеа тотѣшѣ пѣ с'аѣ пѣтѣт лѣа.“ Ашѣндереа скрѣе Калѣвѣе⁵⁾.

Іарѣ дѣспре Валахѣа скрѣе Валѣтер⁶⁾: „Дѣнѣ че с'аѣ днѣтѣрнат Сѣцѣсмѣнд Баторѣ де ла Герѣгѣда дѣн Валахѣа, Мѣхѣѣл Водѣ с'аѣ дѣс ла Тѣрѣговецѣл, че сѣнт департе де Герѣгѣда зече тѣлѣрѣ, знде аѣ петрекѣт іарѣна, шѣ тѣре парте а вереѣ, шѣ аѣ кѣемат оатѣненѣ де ла мѣнѣцѣ ла шѣсѣрѣ, каселе чѣле стрѣкате ле аѣ дѣрес, сателе ле аѣ днѣпопорат, шѣ днѣкѣт аѣ пѣтѣт ле аѣ дат сѣшѣнѣцѣ спре днѣсѣлѣпарѣа пѣшѣнѣтѣрѣлор, пѣнѣтрѣ кѣ Тѣрѣчѣл шѣпѣкасѣ вѣкѣтеле, прѣдѣсе вѣнѣрѣле, шѣ кѣлѣкасѣ парѣтеа чѣа маѣ тѣре а холдѣлор, шѣ вѣкѣтеле че сѣ адѣчѣз де пре мѣнѣцѣ, шѣ дѣн Ардеал, преа скѣзнѣ се вѣндеа, дн Молдо-ва днѣкѣ пѣнѣтрѣ рѣсѣоѣеле чѣле мѣлѣте де авеа се хрѣнѣа пре сѣне: пѣгѣцѣторѣлѣ кѣ Тѣрѣчѣл днѣкѣ днѣчетѣсе кѣ тотѣл. Іарѣ ка сѣ пѣ сѣ лѣпѣвеаскѣ ошатѣл днѣчетѣнд де ла арте, дн сѣвѣрт тѣмп дѣнѣл зѣеаа вѣр'о кѣтева шѣл аѣ словозѣт прѣсте Дѣнѣре, карѣл аѣ вѣтѣт четатеа Пѣлѣвѣн, шѣ днѣре алѣе прѣзѣл че аѣ лѣват днѣтр'анѣса, аѣ прѣнс шѣ пре мѣ-ѣереа лѣт Мѣхѣѣл Оглѣ чѣлѣл преа богат кѣ зп фѣнѣорашѣ, шѣ кѣ о фѣтѣшоарѣ, пре карѣл пѣ-вѣтѣтѣмацѣ і-аѣ дѣс ла Мѣхѣѣл Водѣ, шѣ аша і-аѣ цѣнѣт, шѣ ачѣастѣ днѣпт ачѣеа кѣ маѣ мѣлѣцѣ ванѣ с'аѣ рѣскѣнѣпѣрат де Мѣхѣѣл Оглѣ, де кѣт фак 500,000 де галбенѣ.

Дѣнѣл ачѣеа скрѣе ачѣлашѣ Валѣтер⁷⁾ кѣ Хрѣза Ворѣнѣкѣл шѣ Дѣмѣтрѣл Логофѣтѣл дн

анъл 1596 (нх. 1595), дъпъ Сьлтъ Мъриа таре с'ащ дцелес къ Търчиі асвпра лѣі Міхаіѣ Vodъ, кареа овлічіндо Міхаіѣ Vodъ, пре амъндоі і-ащ тѣят, ші маі пре фечіоръл Хрі-зіі. Апоі къ патрх зілѣ дъпъ тѣереа ачестора, ащ ші сосіт треі мії де Търчі къ Тър-гаріі дін Добродіціѣ, пѣдъждсінд къ прін възареа воіерілор челор маі пайнте тѣяці, вор пѣтеа прінде пре Міхаіѣ Vodъ, чи Міхаіѣ Vodъ аша дптокмісе пре осташіі сѣі ла Дъпъре, де кѣт ащ трекът Търчиі къ Търгаріі Дъпъреа, дндатъ с'ащ тѣят. Маі дп ціос дпкъ венеа алте треі мії де Търчі дптръ ацісторіѣл челор маі дін пайнте, чи ачещіа дпкъ ащ періт маі таре парте де савііле Ромънілор.

Пѣпъ кѣнд ащ фѣкѣт ачестеа ла Дъпъре Міхаіѣ Vodъ, дппѣратѣл Търческѣ Махо-мет Ш, ащ мерс сѣ ватъ Агріа, ші ащ поренчіт Ханълѣі Тѣтъреск, ка ші ел сѣі теаргѣ дптръ ацісторіѣ, десуре кареле аша скріе Анопімъл де ла Хевенеші⁸⁾: „Дп анъл 1596 кѣнд ащ мерс дппѣратѣл Махомет сьнт Агріа де о ащ лѣат, агъачі Ханъл тѣтъреск ащ веніт дп цеара Мънтенеаскѣ, къ кѣцет ка ачела, ка сѣі теаргѣ дптръ ацісторіѣ; пеп-тръ къ таре ші въртос дп порѣнчісе дппѣратѣл ка сѣ теаргѣ. Прін Молдова ащ веніт къ 40.000 де Търгарі ші къ Молдовеніі. Овлічінд ачестеа Міхаіл Vodъ къ цеара ші къ оастеа че авеа с'ащ гѣтіт ші къ 28000 де оамені, ащ мерс асвпра Ханълѣі, л'ащ дпті-рпг дін цеарѣ, ші фоарте мѣці Търгарі ащ оторѣт. Аша Ханъл тѣтъреск п'ащ пѣ-тѣт мерце дптръ ацісторіѣ дппѣратѣлѣі Търческ ла Агріа, чи с'ащ дптѣрпат дп цеара са.“

Аша скріе ші Валтер⁹⁾, пѣмаі кѣт маі дпкълечеце Історіа ачестеа дп граціа лѣі Іереміа Могіла Домълѣі Молдовеі, пептръ къ ера кліентъл Полонілор. Іарѣ Вартоломеіѣ Діоніці¹⁰⁾ скріе, къ Ханъл пѣмаі къ 20,000 де Търгарі ащ фост веніт асвпра Валахіеі, ші дпнтре ачеліа 8000 ащ тѣят Міхаіѣ Vodъ.

Валтер¹¹⁾ іарѣші аша скріе маі дпколо: „Дп анъл 1596 дъпъ Сьлтмѣхаіѣ, Міхаіѣ Vodъ іарѣші ащ трекът Дъпъреа къ 120,000 де осташі, ші дп XII календе але лѣі Ноеш-вріе ащ стрікат орашъл Ніконоіѣлѣі, тѣінд пре Търчиі дпнтрѣпсѣл, ші кѣнд ера сѣ батъ ші четатеа, Санціакъл сащ Префектѣл четѣціі л'ащ чпнстіт къ мѣлте дѣрѣрі, аденъ къ хѣі-пе берѣхте сащ соволі, къ зече астрѣкані дпшелѣці, дпфрѣнѣці къ дефрангѣрі тот дп-трѣцінтіте, ші с'ащ рѣгат сѣ фѣкѣт паче къ ел ші сѣ се дптоарне, ка пѣ кѣтѣа дптор-кѣндѣсе дппѣратѣлѣі де ла лѣареа Агріеі, сѣ вѣпъ дптръ ацісторіѣ четѣціі ші Міхаіѣ Vodъ сѣ деа де таре велеа, ш. ч. фѣгѣдѣтѣі-ащ ші ачееа, къл ва дппѣка къ дппѣратѣл ш. ч. Іарѣ Міхаіѣ Vodъ пѣ агѣта пептръ дѣрѣріле ші фѣгѣдѣнцеле Санціакълѣі, кѣт пептръ ачееа, къ четатеа къ апевоіе с'ар пѣтеа лѣа, трекѣтоареа престе Дъпъре ера департе, ші лесе с'ар фі пѣтѣт дпкънціѣра дін дѣрѣнг прін оастеа дппѣратѣлѣі, с'ащ дппѣкат къ Санці-акъл ші с'ащ дптѣрпат дп Валахіа. Дъпъ че ащ трекът Дъпъреа, дптр'о дімінеацѣ мер-цеа дпайнтеа оцілор къ шесе пріетені, чпчѣ-зеві де кѣлѣрѣці дп зрѣма кѣт колеа, апоі оціле маі де департе. Аколо ащ дат престе доі Търчі, каріі сіліці фіінд л'ащ дпшціп-дат, къ пѣ департе чпчѣ сѣте де Търчі прѣдеацѣ ші ардѣ дпнстѣл ачела. Дппротіва аче-лора порпінд вітеазъл, пѣмаі къ ачелі шесе пріетені, пе 14 ел къ ьрѣнка лѣі і-ащ тѣят,

ацїстат апої де аї сїї, не тїлїї аї тїятї, не чеелалїї і-аї фїгїрїтї. шї аша с'аї дїтїр-
нат дї Тїрговецїї, шї аколо с'аї odixнїтї.

Епїскопїя чел Лїтїнескї дїп Ардеалї, дїкї дї апїл де акїм аї кїпїтат де пої Цї-
лїлї, кареле се лїасе де ла Епїскопїа лїтїнеаскї дїмпресїї кї Зїлахїл шї кї алте сате
дї тїмпїл Крїесей Ісавелей; пентрї кї скрїе Анонїмїл де ла Хеვენесї¹²⁾: „Дї апїл 1596
кїнд аї дат Прїнцїл Сїїїстїнд Баторї Цїлїлї лїї Dѕmїтїрї Напрагї, шї аї трїмїс дї Де-
кетврїе пре Цїлїлї Лїшан, сїї деа моїшенїреа, ера зї лїпї вїнд дї четате, кареле
крескїсе аколо де пїїї тїк; кїт аї дїтрат Епїскопїл Напрагї дї четате, дїдатї аї
сїрїт лїпїл престе зїдїрї шї аї фїїїт ла пїдїре, (аї фост пїшкат кї тїнїрїе, кїнд аї
терс Напрагї, шї де ачеа с'аї спїрїат лїпїл), ачеаста кїндї о аї спїс лїї Напрагї, ел
аї зїс: Не е тїнїне де аї фїїїт, кїчї дїпї зїса евангелїей, фїце лїпїл кїнд веде кї вїне
пїсторїл чел адевїрат. Тот атїпї с'аї рїтїпїтї шї зї кїтїпї саї хорп, ла кареа аї рїс-
пїс, кї дїсеатїї чева рїї пентрї зїдарїлї кареле пї л'аї фост вїне фїкїт.“

1) Philippus Brietius in Chronico Universalі ad ann. 1596. 2) Ioannes Palatius in Aquila Austriaca Lib. 47. cap. 2. 3) Bucholcerus p. 744. 4) Ignatius Brentanus in Epitome Chronol. ad ann. 1596. 5) Sethus Calvisius in opere Chron. 6) Balthasar Valterus in vita Michaelis Principis Valachiae p. 247. 7) Idem Valterus l. c. p. 248. 8) Anonymus apud Hevenesі Mss. tom. 68. p. 144. 9) Valterus l. c. p. 249. seqq. 10) Bartolomeo Dionigi nella parte quinta delle storie del Mondo Lib. 10. p. 447. 11) Valte- rus l. c. p. 252. 12) Anonymus Hevenesianus l. c. p. 213.

Апїл 1597. Фїлїпї П. Країл Іспанїей дї апїл ачеста аї дїрїїт не Сїїїстїнд
Баторї кї тїелїл чел де азр прїп тїїлїчїреа дїпїратїлї Рїдолф П, шї і л'аї шї акї-
цат пре пїепт кї маре попїл дї шесе Мартїе дї Прага, зїде терсесе Сїїїстїнд сї
се дїцелеегї кї дїпїратїлї пентрї ацїсторїл асїпра Тїрчїлор, де зїде кї пїдежде с'аї
шї дїтїрнат дї Ардеалї, прескїт скрїї Бїколїцер¹⁾ шї Бїленцїер²⁾. Бїленцїер шї ачеаста
скрїе кї дї тїелїл чел де азр аї фост пїс зїп діамант, де неспїс прїїї. Еї сокотїнд
фїреа лїї Сїїїстїнд Баторї, гїндеск, кї маї бїкїрос аї прїмїт ел азрїл дїп кареле ера
фїкїт тїелїл шї діамантїл, де кїт вїлїа чеа маре а тїелїлї. Тї де вреї сї шїї че
есте тїелїл чел де азр? дїї рїспїндї кї есте о фїлїф фїарте маре, кареа се дї маї
кї самї ачелора, карїї сїпїт пїскїї дїп фамїлї овлїдїїтоаре, алтора маї пар се дї, с'аї
шїдїїїт де Аргонавтеле гречесїї, шї пїмаї овлїдїїторїї Белїїїлїї пїтеа дїпїрїїї вїлїа
ачеаста, де аколо аї трекїт пїтереа де а дїпїрїїї ла каса Іспанїей шї ла каса Австрїей.

Балтазар Валтер кареле дї апїл ачеста 1592 аї терс ла Царїград кї солїл Поло-
нїлор, ка чел че аї вїзїт тїелїе кї окїї сїї, скрїе, кї дїпїратїлї Тїрческ Махомет ІІІ
пепїтїнд алїпїтрелеа а дївїпїе кї Мїхайї Водї, дї апїл ачеста с'аї дїторс ла вїкле-
шїг, шї аї трїмїс прїп зї чеазїї лїї Мїхайї Водї тоате стемеле Воеводатїлї Валახїей
каре ле-аї шї прїмїт Мїхайї Водї, неавїнд че фїче, пентрї тїлїра вїрстї шї пївїпа
пїртаре а лїї Сїїїстїнд Баторї, дарї тотїшї аї цїнїт кї крещїїпїтатеа, чї Тїрчїї аї
прїченїт сїатїрїе лїї, маї вїртосї атїпїї кїнд дї лїпа лїї Ізіе аї трїмїс Сїрвїї ла

Mihail Vodă съ ле стеа дитръ аџисторіѣ. Дрепт ачееа дитпъратѣ Търческ аџ триміе алт чавшѣ пре Хала Масар ла дѣнсѣл, прин кареле і-аџ триміе ши ферман, ка де ачи днаинте харачіѣл чел обичнѣит, пѣтаі де дѣштѣтате съ'л плѣтеаскѣ Mihail Vodă, ши съ фіе Domnă Valahiei дитпрезпѣ къ Петрашко фіѣл съѣ, кареле акѣта ера дн възрѣт де 15 ані пѣпѣ клнд вор трѣі. Mihail Vodă тотѣши нѣ с'аџ плекат Търчилор съ'ши ленеде оастеа, чи аџ респѣнс къ о ціне, ка съ се апере де педнфрѣпѣреа Търчилор, каріі ера съ треакѣ пре аколо дн Țngaria.

Деспре Bogdan фіѣл Ianklyi Vodă, деспре кареле ам ворбіт ла анял 1594, ла анял де акѣт скріе ачелаші Валтер⁴⁾: „Fiind дн Цариград (дѣпѣ че аџ фѣпѣт де ла Рѣшчѣк) къ пѣта са, ши къ доџѣ сѣрорі, пѣрѣреа се аскѣндеа де солиі лѣі Ieremia Mogila Domnilyi Moldovei, тотѣши пре аскѣнс се невоіа съ канете Domnia Moldovei, пентрѣ кареа пѣлѣт с'аџ ши дндаторіт ла Търчі ши ла Гречі. Маі пре вртѣ дн анял 1597, дн лѣна лѣі Октомврие, с'аџ рѣгат де Станіслав Голскі Полонилор, съ факѣ къ Bezirya Ibrahim Basha кѣмпнатѣл Сѣлтанѣлѣ, ка мѣрнд Ieremia Mogila, пре кареле пре аскѣнс пѣрѣреа се невоіа съ'л репѣпѣ, съ се пѣпѣ ел ка хп адевѣрат тоѣшеан дн локѣл лѣі. Пентрѣ ачеаста солиі лѣі Ieremia Mogila ятѣта аџ фѣкѣт ла Поартѣ дитпротіѣа лѣі, де с'аџ нѣс ла принсоаре, ши с'аџ осѣндітѣ, къ аџ съ се търчеаскѣ, аџ съ се сѣгрѣте спре таре ціале а тѣне-са ши а Гречілор, чи плѣкнд тѣпѣрѣл Bezirlyi пентрѣ мінтеа ши талантѣрліе кареле аѣеа, л'аџ приміт ла каспичіі сѣі. Мѣзълндѣсе апоі Bezirya — — — л'аџ словозіт, прекѣт л'ам възѣт къ окіі теі дн пѣлѣта солиілі Англіческ дитпрезпѣ къ алт ріѣл ал лѣі, кареле іарѣши се вѣтеа дѣпѣ Domnia Moldovei.“

Бѣленгер⁵⁾ ши Бриетіе⁶⁾ скріѣ, къ Сісіемнд Баторі дн лѣна лѣі Септемврие дн анял ачеста 1597, аџ стрікат подѣл чел де Търчі фѣкѣт престе апа Савѣлѣі ла Бѣлградѣл дн Сербіа, дарѣ Тімішоара тотѣши нѣ о аџ пѣтѣт лѣа, пентрѣ къ л'аџ дитпресѣрат іарна.

¹⁾ Abrahamus Bucholcerus in Indice Chronologico p. 750. ²⁾ Julius Caesar Bulengerus in Hist. sui temporis Lib. 10. p. 311. ³⁾ Balthasar Valterus in vita Michaelis Principis Valachiae p. 252. seq.

⁴⁾ Idem Valterus l. c. p. 236. ⁵⁾ Bulengerus l. c. p. 312. ⁶⁾ Brietius ad an. 1597.

Анял 1598. С'аџ зіс ла анял 1596, къ Ханѣл тѣтѣреск н'аџ пѣтѣт мерѣе ла лѣ-ареа Агріеі, дѣпѣ кѣт і-аџ фост порѣпчѣт дитпъратѣ Търческ Махомет III, пентрѣ къ фѣ вѣтѣт ши дитіріт днапоі де Mihail Vodă чел витеазѣ: „Пентрѣ ачеаста зіче Анопінѣл де ла Хевенеші⁷⁾, тѣпіндѣсе дитпъратѣ Търческ пе Ханѣл Тѣтѣреск, адекѣ пентрѣ къ н'аџ мерѣ дитрѣ аџисторіѣ, клнд аџ лѣат Агріа, Хѣніа Тѣтѣраскѣ о аџ дат фрательі лѣі челѣі маі тѣпѣр, ши таре оасте Търчеаскѣ і-аџ дат асѣпра Ханѣлѣі, чи Ханѣл дѣпѣ о вѣтаіе саѣ доџѣ аџ принс пре фрате-сѣѣ ши л'аџ оторѣт; оторѣт'аџ ши пре фечіоріі ши пеподіі фрате-сѣѣ пѣпѣ дн шепте, ка съ нѣ маі фіе дн віѣа ачееа чіне съ се рѣдиче асѣпра лѣі. Фѣкѣтѣс'аџ вѣтаіа ачеаста дитре Търарі ши дитре Търчі дн ѣеара Тѣтѣраскѣ.“ Кѣтрѣ сѣтѣршітѣл аняліі треакѣт 1597, прекѣт араѣ Валтер²⁾). Іарѣ ла анял

ачеста 1598, аша тѣпъ історіа маі дѣколо пѣмѣхл Anonim de la Хевелеші: „Дѣпъ ачестеа възнд Міхаїѣ Водѣ кѣ дѣпѣратѣл Тѣрческ нѣ вѣне се аре кѣ Ханѣл Тѣтѣрѣск, аѣ трѣмѣ ла Ханѣл пре ѣн воіерѣш аѣ сѣѣ дѣнтре чеі маі де фѣрѣнте, ші л'аѣ дѣndemnat ка сѣ се ласе де Тѣрк, ші сѣ цѣпѣ кѣ Неамѣцѣл, лѣкрѣл ачеста дѣ іспѣрѣвѣсе Міхаїѣ Водѣ маі дѣnante кѣ Сѣісіемѣнд Баторі, кареле дѣкѣ трѣмѣсесе ла Ханѣл пре Іоанн Бернатѣі ші пре Іоанн Пожоні, Міхаїѣ Водѣ аѣ фѣгѣдѣшѣ Ханѣлѣшѣ, кѣ де се ва лѣса де Тѣркѣ, дѣн аѣѣ дѣн аѣѣ дѣі ва да кѣте чѣнчѣ-зѣчѣі де мѣі де галвѣнѣі, ші де ла дѣпѣратѣл Рѣдолѣ II дѣкѣ аѣтѣга дѣі ва кѣшѣга, ші Ханѣл с'аѣ ші плекат кѣвѣнтелор лѣшѣ Міхаїѣ Водѣ, ші сол дѣкѣ аѣ трѣмѣсесе ла дѣнѣсѣл пре Хазон Ага Комѣсѣл сѣѣ.“

Дарѣ дѣн тоатѣ стѣрѣдѣшеа лѣшѣ Міхаїѣ Водѣ, ка сѣ плече пре Ханѣл кѣтрѣ дѣпѣратѣл Рѣдолѣ II, маі пре зѣтѣ пѣтѣка с'аѣ алес, кѣтѣ vom vedea акѣшѣі, ші прѣчѣна чеа маі mare аѣ фост Сѣісіемѣнд Баторі; пѣнтрѣ кѣ скѣіе Anonimѣл дѣн Бѣлград³⁾: „Сѣісіемѣнд Баторі зѣрѣндѣшѣ ші неамѣл ші деара, аѣ врѣт сѣ деа деара Неамѣцѣлѣшѣ, пѣнтрѣ ачееа с'аѣ фост дѣс ші дѣн Прага ла дѣпѣратѣл. Дѣпъ ачееа тѣлѣт аѣ ші лѣкрат кѣ солѣі деспре треава ачестеа, пѣнтрѣ кѣ дѣпѣратѣл Рѣдолѣ II, аѣ трѣмѣсесе дѣн Ардеал пре Епѣскопѣл Стефан Сѣхаї, ші пре Ніколае Істванѣі, ка сѣ ашезе лѣкрѣл ачестеа, чѣі лѣшѣ Сѣісіемѣнд Баторі маі дѣnante de a veni солѣі ачешѣа, і-аѣ врѣт рѣѣ, ші вреа сѣшѣі скѣмѣе фѣгѣдѣшѣца. Прѣчепѣнд Стефан Іошѣка кѣ Сѣісіемѣнд Баторі сѣ дѣндоеше кѣ гѣндѣл деспре лѣкрѣл чел зѣзіт, сѣ роагѣ сѣл дѣгѣдѣе, ка сѣ скѣіе de o епѣстоль Архѣдѣкѣсѣлѣшѣ Макѣсіміліан, пре кареле дѣ оръндѣсесе дѣпѣратѣл Прѣнцѣ Ардеалѣлѣшѣ, і-аѣ ші дѣгѣдѣшѣ Сѣісіемѣнд Баторі сѣ скѣіе, ші епѣстола аѣ кѣзѣрѣнс ачестеа: ка Архѣдѣкѣсѣл Макѣсіміліан сѣ нѣ се грѣвеаскѣ а veni дѣн Ардеалѣ; пѣнтрѣ кѣ не Прѣнцѣл Сѣісіемѣнд нѣ вреа деара сѣл словоаѣл, ші нѣ вреѣ рѣндѣрѣле деереі, сѣ деа деара пре тѣпѣ стѣрепѣл ші де ва veni Макѣсіміліан фѣрѣ де воіа лор дѣн деарѣл, неамѣрѣле дѣн Ардеал аша сѣлѣт фѣкѣте, де нѣ се вор odіхнѣі, чѣі л'ор прѣнде, шіл вор трѣмѣте ла Поартѣ. Дѣпъ че аѣ скѣіе Іошѣка карта ачестеа, ші о аѣ трѣмѣсесе лѣшѣ Макѣсіміліан дѣн Камовѣа, фѣнд кѣ вр'о кѣтева лѣшѣі аѣ цѣнѣт трактатѣл ачестеа, Сѣісіемѣнд іарѣшѣі с'аѣ дѣиторс ла кѣцетѣл чел маі дѣн nante, сѣ еасѣ дѣн деарѣл ші сѣ о деа Неамѣцѣлѣшѣ; пѣнтрѣ кѣ Сѣісіемѣнд Баторі дѣн тоате лѣкрѣрѣле сале, дѣн тоате кѣцетеле сале ші дѣн тоате лѣкрѣрѣле пѣнтрѣ вѣнеле de комѣн, фоарте пѣстаторнѣк, атецѣт ші дѣн тот чеасѣл мѣтат ера, де зѣнде се vede лѣпѣсереа мѣнѣшѣі лѣшѣі, маі врѣтос дѣнтре лѣшѣі.

„Дѣнтрѣ ачестеа сосеск комѣсарѣі дѣпѣзѣтешѣі Сѣхаї ші Істванѣі, ка сѣ кѣзѣрѣндѣ Ардеалѣл, дѣпъ трактатѣрѣле челе маі дѣnante, чѣі Іошѣка ші кѣцетѣл ачестеа л'аѣ авѣт, кѣ де ва ешѣі дѣн Ардеал Сѣісіемѣнд Баторі, сѣ кѣзѣрѣндѣ ел Ардеалѣл, ші нѣчѣі не Макѣсіміліан, нѣчѣі не Сѣісіемѣнд сѣ ласе маі тѣлѣт дѣн Ардеал, де ар вреа сѣ се дѣнтоарне, (везѣі фѣрѣтѣцѣл Ідѣн Каран-Себешѣі пѣскѣт, ші дѣн кѣртеа лѣшѣ Крѣстоѣ Баторі крескѣт ла кѣт аѣ аѣізнѣсѣ) Konzіліарѣі Сѣхаї ші Істванѣі, сосѣнд аѣ арѣтат карта лѣшѣ Іошѣка. Іошѣка прѣчепѣнд кѣ і с'аѣ арѣтат епѣстола, ші с'аѣ тѣлѣтат пре дѣнѣсѣл пѣнтрѣ дѣлса, прѣсте

първава лѣи фортѣ де димінеацъ с'аѣ скълат шѣ аѣ дѣкълекат не парѣлѣ съѣ чел маѣ
 бѣл, кареле лѣи чѣнстѣ лѣи маѣ 'наѣнте Сѣісістѣнд, шѣ аѣ ешѣт кѣ вр'о кѣдѣ-ва шерѣ дѣн
 Бѣлград пре поарта лѣи Сѣлѣіорѣѣ, ѣнде шѣ аѣ дѣпедекат калѣл дѣ поделеле де съпѣт поар-
 тѣ де маѣ аѣ кѣзѣт. Дрѣнт ачѣеа аѣ дѣфрѣнтат пре дѣрѣбанѣіі де ла поартѣ, пенѣтрѣ че
 нѣ дѣрег еѣ подѣлѣ, нѣ тѣлѣт аѣ зѣбѣвѣт аѣфарѣ де четате, шѣ дѣтѣрѣндѣсе аѣ мерѣ дѣ-
 датѣ дѣ пѣлата дѣ каре ера аѣдѣнареа. Аколо не Іошѣка дѣдатѣ л'аѣ прѣнс. Стефан
 Лазар ера кѣпѣтанѣл дѣрѣбанѣііор челор кѣ хаѣне вѣнете, ел л'аѣ прѣнс дѣ 4 Апрѣліе (дѣн
 аѣл 1598) ла шѣпте чѣасѣрѣ дѣнаѣнте де амеазѣзі, шѣ л'аѣ петрѣкѣт дѣтр'о пѣлатѣ. Сѣ-
 ісістѣнд шѣ дѣпѣ ачѣеа аѣ батѣііокорѣт пре Іошѣка пенѣтрѣ кѣ аѣ порѣнѣіт, съ дѣмѣолдо-
 реаскѣ пѣлѣта дѣ каре ера кѣ тапетѣрѣі. Деара с'аѣ рѣгат лѣи Сѣісістѣнд ка съ'л сло-
 боадѣ, рѣгѣторѣі аѣ фост Алѣерт Шѣіверѣ Сѣісіанѣл, Франѣск Фекете шѣ алѣіі. Чѣ Сѣісі-
 стѣнд шѣ аѣ спѣлат тѣпѣле, кѣ нѣ есте ровѣл съѣ, чѣ ал дѣмѣратѣлѣі Рѣдолѣ. Дѣпѣ а-
 чѣеа Крѣстофор Крѣрѣстѣрѣі л'аѣ скос дѣн пѣлата ачѣеа не де кѣтрѣ кѣхпѣ, шѣ л'аѣ дат
 лѣи Варѣоломеѣі Пѣц, съ'л дѣкѣ дѣ Сѣтмарѣі, іарѣ кѣнд аѣ нѣс не Іошѣка дѣ карѣѣ, аѣ
 зѣс кѣтрѣ Цѣілаѣі Леѣан: Haec sunt amicitiae pecuniae Regum, adeкъ: ачѣстеа съпѣт прѣ-
 теішѣгѣрѣле шѣ банѣі Країіор!

Маѣ пре зрѣтѣ дѣ 2 Сѣптемѣрѣіе і-аѣ тѣіат канѣл ла Сатмарѣі, прѣн ѣн роб Тѣрчѣскѣ,
 шѣ л'аѣ дѣнгрѣнат Немѣіі дѣтр'о вѣсерѣкѣ рѣсѣіітѣ, нѣтаѣ нѣпѣ дѣ ценѣнке кѣ фаѣа ла
 вале, дѣпѣ ачѣеа оаре-каре прѣіетѣн ал лѣи л'аѣ черѣт де ла кѣпѣтанѣл немѣііор, шѣ л'аѣ
 дѣнгрѣнат маѣ кѣ чѣнсте. Атѣнѣі дѣкѣ, кѣндѣ л'аѣ дѣс ла перѣзаре пре Іошѣка, тот не Сѣ-
 ісістѣнд Баторѣі, кареле дѣ ера кѣмѣтрѣ, аѣ стрѣгат, кѣ ел есте прѣіічѣна торѣіі сале. Пре
 Іошѣка маѣ дѣнаѣнте де а'л оторѣ л'аѣ шѣ тѣпѣіт, шѣ аѣ тѣртѣрѣсііт кѣ ел аѣ фост дѣтрѣ
 ачѣеа кѣ алѣіі дѣнпрезѣпѣ, ка Арѣеалѣ съ нѣ вѣпѣ дѣ тѣна Неамѣдѣлѣі, вѣзѣнд кѣ Сѣісі-
 стѣнд аша де неѣпѣ есте, чѣ съ'л ласе пре ел съ се дѣкѣ дѣн деарѣ; шѣ еѣ съ'шѣ нѣпѣ
 Прѣнѣ де ѣнѣр. Канѣелмарѣіатѣл л'аѣ фост ѣгѣдѣзіт Іошѣка лѣи Нѣколае Вѣтезі.“ Аша аѣ
 пѣііт Стефан Іошѣка, кареле маѣ наѣнте де патрѣ апѣ рѣпѣсѣсѣ пре Ковашѣіі; чѣ еѣ тѣ
 дѣторѣ ла фѣрѣл історѣіѣ де Анонѣмѣл де ла Хевенѣші скрѣсе, кареле аша скрѣе 4) маѣ
 дѣколо:

„Пре Хасан Ага солѣл Ханѣлѣі Петрѣ Арѣмеанѣл л'аѣ адѣс де ла Міхаїѣ Водѣ ла Е-
 піскопѣл Стефан Сѣхаї шѣ Неколае Іѣсванѣі комѣсарѣіі дѣмѣратѣлѣі, карѣіі венѣсе акѣта
 съ кѣпрѣндѣ Арѣеалѣл, неѣвѣнѣнд Сѣісістѣнд Баторѣі, съ теарѣгѣ дѣ Опѣліа, шѣ Петрѣ Ар-
 меанѣл ачѣста кѣ солѣл Ханѣлѣі аѣ адѣс шѣ карѣеа Ханѣлѣі, дѣспре легѣтѣра че с'аѣ ѣ-
 нѣт дѣтре ел шѣ дѣтре Міхаїѣ Водѣ. Ханѣл дѣпѣ ачѣеа мерѣнд ла Дрѣіііор, че се
 зѣче шѣ Сѣістріа, аѣ поѣтѣт де ла Сѣхаї шѣ де ла Іѣсванѣі съ 'і трѣміітѣ 25,000 де гал-
 венѣі, шѣ се ва дѣтѣрѣна дѣ деара са, патрѣзѣчѣі де зѣчѣ аѣ фост маѣ наѣнте Ханѣл, шѣ
 съ'і трѣміітѣ банѣі, дарѣ апої аѣ маѣ ащѣнтат алѣе доѣзѣ зѣле де зѣле, шѣ вѣзѣнд, кѣ пе-
 тіка дѣ трѣмііт, ел дѣкѣ с'аѣ дѣс дѣтрѣ аіісторѣіѣл лѣи Затарѣкі Махомѣт Баша, кареле бѣ-
 теа Opadea Mare.“

Дзпъ че аѣ ешиѣ Сиѣимънд Батори дин Ардеал, ши Ханълѣ нъ i-аѣ тримѣ галбенѣ, карѣ дѣ пофтеа де лъ дмпъратъл Рѣдолф II, Мѣхаѣ Водъ днкъ аѣ дитрат дн гъндзрѣ ши аѣ тримѣ ла Комисарѣ дмпърѣтещѣ дн Ардеал, деспре каре тримѣтере, аша скрѣ Іст-ванѣ ³⁾, зпъл дѣнтре нѣмѣцѣ Комисарѣ: „Дн времеа ачѣеа Мѣхаѣ Принцъл Мънтенеск тримѣцънд ла солѣ дмпърѣтещѣ не Секъѣл Елѣ Какъчѣ, ши не Петръ Армеанъл, аѣ днѣи-инѣат, къ ел дзпъ еширеа лѣ Сиѣимънд, нъ шиѣ, де че съ се цѣпъ, фѣнд къ нѣчѣ оастѣ поате цѣнеа фъръ де платъ асѣпра Търчѣлор, нѣчѣ ванѣ аре съ плътеаскъ оастѣа, требѣнд съ келѣѣаскъ фоарте нълт пентръ апърѣторѣ церѣѣ, нѣчѣ шиѣ къдетъл дмпъратълѣ ши ал солѣлор. Дрѣнт ачѣеа се роагъ съ л днѣиинѣеѣе, че съ факъ ши съ л тримѣтъ ванѣ, аѣ де нъ съ поате фаче ачѣаста де астъ датъ, фѣнд къ доаръ ванѣ ле требѣе пентръ алте лѣнсе маѣ марѣ, къ ел ва зълоѣ аверѣле салѣ, ши ва плътѣ оастѣа, нѣмаѣ съ л днѣиинѣеѣе солѣѣ, пре че термѣн дѣ вор тримѣте ванѣѣ, съ ши рѣскъмпере аверѣле, ши съ л днѣиинѣеѣе, че аѣ дѣздекат ши деспре статъл лѣ чел вѣиторѣѣ? Къ ел днѣшнѣ ар фѣ венѣт ла дѣншнѣ съ се днѣцълеагъ деспре ачѣестѣа, даръ ла вълат і с'аѣ потѣкнѣт калъл, ши с'аѣ вълъмат ла зп зпър, солѣѣ карѣѣ днѣиинѣѣ вѣтежѣа дн тот кѣпъл се невоѣа ка съ нъ л скапе ла Търчѣ, i-аѣ рѣспънс съ фѣе къ воѣе вълъ, къ дзпъ нѣцѣн тѣмпъ тоате се вор фаче дзпъ пофта лѣ, маѣ алес сосѣнд Архѣдъкъл Мѣксѣмѣлѣан дн Ардеалѣ. — — Къ рѣспънсъл ачѣеста днторѣндъсе солѣѣ, ши нѣчѣ Мѣксѣмѣлѣан венѣндѣ, нѣчѣ ел маѣ пѣтѣндѣ аѣцѣнта, іаръ рѣшнѣ аѣ тримѣ ла солѣ не Радъл Кълѣчѣарѣл — — ши не Мѣросла Логофълъл, іаръ солѣѣ дмпърѣтещѣ сѣтѣзѣндъ-се къ маѣ марѣ Ардеалълѣ, ши лъсѣнд чѣне съ окърѣтеаскъ Ардеалъл пълъ съ вор днѣтърпа, еѣ аѣ терс ла Мѣхаѣ Водъ къ Каспар Корнѣшъ, ши къ Панкратѣ Шеннѣ — — ши аѣзѣнгънд ла Търговещѣ ашъса зѣ дзпъ че аѣ порнѣт дин Белград, къ преа марѣ чѣнсте фъръ примѣцѣ де Мѣхаѣ, кареле фѣнд болнав нъ ле аѣ пѣтѣт ешн днѣинѣте, даръ аѣ тримѣ пре фѣѣл съѣ Петрашко къ треѣ мѣѣ ши маѣ вѣне де осташн. Аколо дзпъ че дн треѣ зѣле с'аѣ сѣтѣзѣт къ солѣѣ дмпърѣтещѣ, ши аѣ примѣт де ла дѣншнѣ зече мѣѣ де галбенѣ ка съ ши плътеаскъ оастѣа, ла ачѣестѣа конѣцѣѣ аѣ венѣт: ка Мѣхаѣ Водъ Принцъл церѣѣ Мънтенесѣѣ, карѣа есте о парте а церѣѣ Ѣзгъресѣѣ, съ кълпоаскъ пре дмпъратъл ши Краѣл Рѣдолф II а фѣ леѣѣѣт Краѣл съѣ, дин протѣвъ Рѣдолф дѣ дъ лѣ ши лѣ Петрашко фѣѣлѣ лѣ Валахѣа де тошѣе фъръ де вре зп трѣѣт пре ан, Мѣхаѣ Водъ тотъшнѣ съ тримѣтъ дин ан дн ан пентръ клѣнтѣлъ дарърѣ вреднѣче де зп Принцъ. Де се ва стѣнѣе вѣѣа лѣ Мѣхаѣ Водъ ши а лѣ Петрашко, Рѣдолф ши зрѣтѣторѣѣ лѣ съ днѣѣ-дѣе Мънтѣнѣлор съ ши алеагъ Принцъ дзпъ воѣа ши плъчѣреа лор, ши де неамъл ши леѣеа лор а рѣсърѣтълѣ, ши дмпъратъл съ днѣтѣреаскъ пре чел алес кареле съ цѣзѣе Краѣлор Ѣзгъресѣѣ, леѣеа рѣсърѣтълѣ невълъматъ съ се цѣпъ дн Валахѣа ка ши маѣ пѣинѣте, ши дмпъратъл съ деа платъ ла чѣнчѣ мѣѣ де осташн, къ карѣѣ Мѣхаѣ Водъ съ се батъ дн-протѣва тѣтърор немѣчѣлор ши аѣ сѣѣ ши аѣ дмпъратълѣ Родолф, не каре кѣт къ ле ва цѣнеа аѣ ши цѣзрат Мѣхаѣ Водъ дн лъпа лѣ Ізнѣ (дин анъл 1598) дн вѣсерѣка Нъс-кътоарѣѣ де Дъмнезѣѣ чеа дин деал де ла Търговещѣ, цѣзрат'аѣ дзпъ дѣнъл ши ачѣѣѣа

Ехтеміе Мітрополітъл, Дімітріе Вернікъл, Міхаїл Банъл де Країова, Раџл Клячіаръл, Теодосіе Логофътъл, Андронік Вістіеріъл, Негреа Сухтаріъл, Міросла Логофътъл ші Банкалота, каріі аѣ цїзрат пентрѣ тоатѣ цeara. Іарѣ солїі дїпїрїтещї дѣлѣ че аѣ ісїрѣвїт ачестea с'аѣ дїтѣрнат дї Белград, шї десїре тоате аѣ дїцїїцїат пре дїпїрѣтѣл шї пре Максїмїліан трїмецїндѣ-ле шї Дїпломатѣл де Ромїні дат.“ Цїзрїмїлїтѣл ачеста маї кѣ дїцеленчїне л'аѣ фькѣт Мштенїї, де кѣт фькѣсе цїзрїмїлїтѣл чел ла аял 1595 адѣс.

Чи Ардеалѣл пѣмаї пїлѣ дї лѣпа лї Авгѣст л'аѣ цївѣт де астѣ датѣ Неамцїл; пентрѣ кѣ скріе Анопїмѣл чел лѣтїнеск де ла Хевенешї⁶⁾: „Сїїїсїмїнд Баторї дѣлѣ че с'аѣ дїтѣрнат дїп Оялїа дї 26 Авгѣст дїп аял 1598 шї іарїшї с'аѣ фькѣт Пїнцїѣ Ардеалѣлї, аѣ кіемат ла сіне пре аскѣне пре вѣрѣл сѣѣ де не татѣ Кардїналѣл Андреїѣ Баторї, кѣ кареле тѣкар кѣ авѣсесе сѣадѣ пентрѣ зїїдереа фрате-сѣѣ Балтазар, шї алїпгареа фрате-сѣѣ дїп Ардеалѣл, тотїщї с'аѣ дїпїкѣт шї нѣ пѣмаї аѣ ертат не Кардїналѣл Андреїѣ, чи шї Пїнцїѣ Ардеалѣлї л'аѣ фькѣт.“ Кѣм се ва арїта ла аял вїторїѣ.

Ла аял ачеста аша тѣлѣ маї дїколо Історїа са Анопїмѣл чел Дїзѣрескѣ де ла Хевенешї⁷⁾: „Дїп аял 1598, кїнд аѣ дїкѣнцїзрат Орадеа Маре Затаркї, шї Сїїїсїмїнд аѣ фьїїт а касѣ дїп Оялїа, Міхаїѣ Водѣ аѣ трїміе аїїсторїѣ лї Сїїїсїмїнд кѣ Ліка Ага ла 1500 де остаїї Ромїні, Сървї шї де алтѣ неамѣ. Дїпсїшї Міхаїѣ Водѣ гѣтїнд маї пайїте ла 1500 де лїптрї, аѣ трекѣт Дѣнїреа ла Нікопоїѣ, шї аколо пре шесѣл Нікопоїлї с'аѣ ловїт кѣ Хафїс-Ахмет Баша шї кѣ Караман Баша, шї вѣтїндѣї пре атїндої, Караманѣл аѣ пїкат дї рѣсвоїѣ, іарѣ Ахмет деабїе аѣ скїпат пѣмаї пре шѣрѣл калѣлї. Авѣт'аѣ атїнчї дї рѣсвоїлї ячела Міхаїѣ Водѣ 32000 де остаїї (дї марцїне се дїпсеампѣ: л'аѣ авѣт атїїїа, карїі аѣ фост аколо сїнї кѣ пѣмаї 8000 аѣ авѣт) преа маре богѣїе аѣ довѣндїт. Дѣнѣ рѣсвоїѣ аѣ дїкѣнцїзрат Нікопоїлї, л'аѣ вѣтѣт дї треї зїле шї л'аѣ стрїкат, аної сѣтїрїїнд правѣл сѣѣ іарѣа де пѣшкѣ; с'аѣ дїтѣрнат де ла Нікопоїѣ, шї шѣлте стеагѣрї, кѣміле, тѣшкої шї неспѣсѣ богѣїе довѣндїнд дїп рѣсвоїлї ачела, пїлѣ ла тѣлїтеле Ёмѣлї аѣ робїт цeara, адекѣ о аѣ робїт дїпколо де Дѣнїре кале де зече зїле, пїлѣ ла тѣлїтеле Зарїдеал, кїнде есте кї ораш че се кеамт Деїѣ. Пїлѣ аколо аѣ робїт шї прѣдат дї шасѣ сѣпїтїшїї оторѣнд пре Тѣрчї; шї пре Сървї шї Бїлгарї і-аѣ дїкѣркѣт дї карре шї кѣ тоате довїтоачеле шї аверїле лор адѣкїндѣї, і-аѣ ашезат дїп Валахїа. Кїнд аѣ аїїїне ла Деїѣ Міхаїѣ Водѣ, Баша дїптр'їлїпсїл адѣпѣсе пре тоїї Тѣрчїї шї проїїї, шї л'аѣ аїїпента гата, чи Міхаїѣ Водѣ пре ачеїа дїкѣт і-аѣ вѣтѣт, шї робїндѣї пре тоїї, с'ѣѣ дїтѣрнат асїпра Кладовеї кареа есте дїпколо де Дѣнїре; дїп Кладова дїкѣт аѣ ешїт дїп коптра Санцїакѣл, чи ачї дїкѣт аѣ вѣтѣт пре Тѣрчї шї пре тоїї і-аѣ робїт де ла Кладова пїлѣ ла Зарїдеал. Валахїа заче де а лїпїлїа Дѣнїреї дарѣ нѣ есте латѣ. Кїнд фьчел ачестea Міхаї Водѣ, Сїїїсїмїнд Баторї аѣ трїміе ла дїпсїл не Лѣка Баконїаї дїцїїїцїндѣл, кѣ Затаркї МахOMET Баша аѣ лѣат Орадеа Маре; дїпделегїнд ачестea Міхаїѣ Водѣ, с'аѣ дїтѣрнат дїп Валахїа. Кѣ аша де маре довѣндѣ аѣ дїпїкѣт Міхаїѣ Водѣ престе Дѣнїре де пре тоатѣ савїа аѣ венїт кѣте 80 де

талері; іаръ ел аѣ фост пѣтърънд ши шервіи кѣ треізеці ши опт де мії, доъспрезече мії де сърві аѣ адѣс дін Бѣлгарія ши і-аѣ ашезат дн Валахія.“

Дн кѣт есте пентрѣ батереа Никополѣ де Міхаіѣ Водѣ ашиндереа скріѣ Діоніці ⁸⁾ ши Брентан ⁹⁾, Бѣленцер ¹⁰⁾ скріе кѣ Сіцісмѣнд Баторі, кѣнд аѣ фѣйт дін Опѣліа с'аѣ дѣтврѣкат дн хаіне кѣлѣгтрѣщї. Спонтоні ¹¹⁾ прїетенѣ лѣї Баста дін ѣра кареа о авеа кѣтрѣ Міхаіѣ Водѣ, вѣрѣеще лѣкрѣрі каре нѣ с'ар фї кѣвенїт ѣнѣї кавалїер кѣм аѣ фост ел.

¹⁾ Anonymus Hungarus apud Hevenesi Mss. Tom. 68. p. 144. seq. ²⁾ Valterus in vita Michaelis Principis Valachiae p. 254. ³⁾ Anonymus Corolinensis in Ms. p. 20. seq. ⁴⁾ Anonymus Hungarus Hevenesianus l. c. p. 145. ⁵⁾ Istvanfi Lib. 31. p. 723. ⁶⁾ Anonymus Latinus Hevenesianus l. c. p. 209. ⁷⁾ Anonymus Hung. Hevenesianus l. c. p. 145. seq. ⁸⁾ Bertolomeo Dionigi nella parte quinta delle storie del mondo Lib. 10. p. 455. ⁹⁾ Ignatius Brentanus ad h. an. ¹⁰⁾ Bulengerus in Hist. sui temporis Lib. 10. p. 317. ¹¹⁾ Il Cavalier Ciro Spontoni nella storia di Transilvania Lib. 3. p. 53.

Анѣл 1599. Арѣтат'ам ла анѣл трекѣт дін Анонимѣл чел лѣтїнеск де ла Хе-венешї, кѣт кѣ Сіцісмѣнд Баторі кѣт с'аѣ дѣтврѣнат дін Опѣліа дн Ардеал, дндатѣ аѣ кїемат ла сіне пе Кардіналѣ Андрейѣ Баторі. Акѣм нѣмїтѣл Анонім ¹⁾ аша скріе маї днколо: „Дн 20 Феврѣарїе дін анѣл 1599 Кардіналѣ Андрейѣ аѣ венїт дн Клѣжѣ, ши фїнд кѣ Сіцісмѣнд токма пре ачѣеа време адѣнасе ѣеара Ардеалѣї дн Медїашѣ, пентрѣ ачѣеа аѣ кїемат пре Кардіналѣ дн Клѣжѣ ла сіне дн Сївіїѣ ѣнде кѣ mare dragoste ши чїнсте лѣаѣ прїмїт, де ачї несте пѣдїн тїмпѣ с'аѣ дѣс амѣндої дн Брашовѣ, ши де а-коло дѣтврѣндѣсе дн Медїашѣ, пре Кардіналѣ л'аѣ фѣкѣт прїнц Ардеалѣї дн локѣл сѣѣ сѣпт кондіціїле ачѣстеа: ка Кардіналѣ сѣ деа лѣї Сіцісмѣнд дін ан дн ан пре дѣтїя зі а лѣї Іансарїе кѣте 24000 де флорїнцї ѣнѣтрѣщї, шїкар ѣнде ва фї Сіцісмѣнд, цїнѣтѣл Бїстрїцеї дін Ардеал кѣ дїшмеле ши тоате венїтѣрїле сѣ рѣтѣнѣ лѣї Сіцісмѣнд, прѣсте ачѣеа четѣдїле Іачїл ши Шїеїл кѣ сателе че се цїн де дѣнселе, ши кѣ тоате фоло-сѣрїле лор сѣ фїе пѣрѣреа сѣпт стѣпѣнїреа лѣї Сіцісмѣнд. Ашиндереа дїшмеле дін Бѣздѣ, Ассонфалѣѣ, Босачїѣ, ши Екѣтезеѣ сѣ фїе але лѣї Сіцісмѣнд, ши ел сѣ аївѣ пѣтере де а фаче кѣ дѣнселе че ва вреа. Дн 29 Мартїе Кардіналѣ аѣ цїзрат ѣереї дѣпѣ обїче-їл Прїнцїлор, дн 2 Априліе с'аѣ дѣтврѣнат дн Бѣлград амѣндої прїнцїї шеѣзнд дѣтврѣн рѣдѣан, Сіцісмѣнд тотѣшї аѣ шеѣзт де а дреантѣ. Дін мѣтѣрїле ачѣстеа але прїнцїпѣтѣлѣ Ардеалѣї лѣзнд прїлецїѣ Міхаїѣ Водѣ, тоатѣ вара ши аѣ адѣнат маї mare oaste дін ѣереїле де прїн прѣцїср, дн кѣ ши дін Ардеал, спре плата осташилор дї дѣдѣсе дѣт-пѣратѣл Рѣдолф II mare сѣмѣ де ванї кареле ера мѣнїос пре Ардеалї, пентрѣ кѣ ши аѣ мѣтат кредїнцѣ Маїестатеї сале датѣ, непрїмїнд пре Архїдѣкѣл Максіміліан, пре кареле дн орѣндсїсе ла окѣрѣмїреа Ардеалѣї, чї аѣ прїмїт іарѣшї пре Сіцісмѣнд, дѣпѣ че с'аѣ дѣтврѣнат дін Опѣліа, ши акѣта ши пе Кардіналѣ, кареле се зїчеа, кѣ вреа сѣ се днсоѣеаскѣ кѣ Тѣрчїї. Дрѣпт ачѣеа ера весте кѣ аѣ дѣндѣнат дѣтѣратѣл Рѣ-долф II пе Міхаїѣ Водѣ, ка кѣт маї кѣрѣнд сѣ кѣрїндѣ Ардеалѣл. Статѣрїле ачѣстеа нѣ ле шїа Кардіналѣл, пентрѣ ачѣеа нїчї се темѣа де Міхаїѣ Водѣ.

„ Дн 19 август аѣ venit Епископъ Церманикъ Маласпина дн Roma трѣмисе де Клемент VIII Патриархъ Romei ла Кардиналъ Andreiѣ, ка съ'л адъкъ съ цинъ къ Neamtzъ, iarъ нѣ къ Търкъ... Дн 25 Септемврие аѣ трѣмисе Michaiѣ Vodъ ла Кардиналъ пре доi воерѣ, кихъ дѣнтре еi аѣ fost Damian Вѣстерникъ, карѣ череа словоzenie, съ поатъ трече Michaiѣ Vodъ къ ошѣле сале prin Ардеал дн Țigaria днтрѣ аѣсторѣ днтъратълѣ Рѣдолѣ; пентрѣ къ Ibrahim Баша тоатъ пѣтереа Търческъ о аѣ трас дн Țigaria, шѣ ошѣле крещѣненѣи нѣи вор пѣтеа ста днтпротѣвъ, де нѣ ва терѣе шѣ Michaiѣ Vodъ, чѣ Кардиналъ н'аѣ днтгѣдѣт зѣкънд, къ н'аѣ крещѣниѣ аша таре онѣ де аѣсторѣл лѣи Michaiѣ Vodъ, чѣ де вреа съ аѣсте, съ треакъ Дѣнѣреа шѣ съ ѣа пре Търчи де дѣпъ спате, ка съ се днтоаркъ съ опере але сале.

„ Ачестеа аша днтѣмплѣндѣсе, къ пѣцин маѣ пѣнте де вѣтаѣе ѣаръши трѣмисесе Michaiѣ Vodъ ла Кардиналъ пре Michaiѣ Банъ шѣ пре Георгие Раѣѣ, ш. ч. Кардиналъ пре зѣоа сънтълѣ Лѣка поръчѣсе съ се адъне сеѣмѣ дн Българѣ, ш. ч. дн 20 Октомврие Michaiѣ Vodъ къ ѣзѣмѣе са трекънд тѣнѣи, с'аѣ азѣт, къ'шѣ аѣ трекът оастеа дн Ардеал, кареа весте днтрѣ ѣченът де авѣа се крѣеа, чѣ дѣпъ ачѣеа с'аѣ адеверѣт, къ къ тоатъ оастеа с'аѣ тѣвѣрѣт лѣнгъ Брашовѣ, къ пѣзѣеце спре Българ, къ аѣ арс каса шѣ тоате къте аѣ авът повѣлѣ секъенескъ Иоанн Белдѣ, шѣ къ прѣтѣтѣденеа тоате ле арде шѣ пре тоѣ дѣ таѣе. Ла о весте неаѣцентатъ ка ачѣаста Кардиналъ аѣ скрѣе дн тоате пѣрѣѣе ка тоѣ днтрармаѣи съ се адъне дн припъ ла Сас-Себешѣ, ш. ч. дн 22 Октомврие Кардиналъ аѣ ешиѣ дн Българ къ фрате съѣ Стефан Баторѣ шѣ аѣ терс дн тавѣра де ла Сас-Себешѣ, ка неатѣрѣле къ атѣта маѣ таре съ се дндѣмне а терѣе ла тавѣръ. Кънд аѣ ешиѣ Кардиналъ, чѣнд къ Маласпина ера волнав дн сълашъ лѣи, с'аѣ авѣтѣт пре ла ел, шѣ тѣлте ѣ-аѣ арънкат къ пентрѣ пачеа фѣгѣдѣтъ деспре днтѣратъл Рѣдолѣ ла ачестеа аѣ аѣзѣнсѣ ш. ч. дн 24 Октомврие маѣ тоатъ поаптеа аѣ фѣлѣерат фѣръ де самъ, дн 27 Октомврие кареа зѣ ера меркърѣ, амъндѣи прѣтивѣиѣи с'аѣ арѣтатънъ алтѣа ла Сѣвиѣ, Michaiѣ Vodъ къ тѣереа са шѣ къ фѣчѣоръл Петрашко, шѣ къ тоате ошѣле сале се цѣнеа днтре ниѣе деалърѣ, пентрѣ къ ера таре кънп дѣпъ къртѣтъръ, ѣнде пѣтеа съ'шѣ цѣе тавѣра. Michaiѣ Vodъ дн зѣоа ачѣеа нѣ вреа съ се батъ шѣ пентрѣ къ нѣ'шѣ скосесе ошѣле де дѣпъ къртѣтъръ шѣ пентрѣ къ дѣпъ кърѣндарѣл чел веѣиѣ зѣоа ачѣеа фоарте се серба де Ромънѣ, Сънтълѣ Лѣка. Michaiѣ Vodъ с'аѣ фѣкът а вреа паче шѣ аѣ трекът зѣоа ачѣеа, ка а доза зѣ съ фѣе маѣ гата ла вѣтаѣе. Venice акъта шѣ Церманикъ Маласпина ла Кардиналъ дн Българ, шѣ тѣеркърѣ терсесе ла Michaiѣ Vodъ ка сол, ка съ факъ днсоѣре къ днтѣратъл Рѣдолѣ деспре партеа Кардиналълѣи, шѣ съ ашезе вѣтаѣа ачѣаста; чѣ Маласпина атѣнѣе петѣка аѣ ѣспрѣвѣт, пентрѣ ачѣеа адоза зѣ дн 28 Октомврие ѣаръши аѣ терс ла Michaiѣ Vodъ, съ факъ паче, чѣ Michaiѣ Vodъ, ка шѣ кът нѣ ар шѣ деспре ачѣеа шѣ фѣръ де цѣреа лѣи с'ар фаче, аѣ днтченът вѣтаѣа. Аѣ пострѣ вѣзънд ачѣаста, днкъ с'аѣ нѣе дн рънд шѣ словозѣнд тѣнѣрѣле аѣ днтченът а се вате, дн зѣоа трекътъ Michaiѣ Vodъ фѣкъесе ѣндѣи къ Кардиналъ шѣ дѣдѣсе ѣнъл алтѣа кѣзешѣ, Кардиналъ трѣмисесе пре Moici Севелѣ шѣ пре Melxiор Бо-

gati, din protivъ Mixaiļ Vodъ trimicese la Kardinalъ pre doi voierî. kariî pioi dъpъ че с'аъ плинит времеа indъciilor, с'аъ slobozit дндърлгтѣ.

„Kardinalъ аша'ши аъ орндзит оастеа, дн фрънте ера о mie de къльреци, аі къ-
пора повъзиторі ера: Moici Sekeli, Франциск Леваі, Тома Чомортани ши Тома Бедѣ.
Ариніле ачестора ста din 1600 de педестраши къ пъци; дн аріна дреаптъ ера повъзито-
торіѣ Франциск Търкѣ, къ чеіладці къпитані, дн чеа стългъ Стефан Лазар ши Григоріе
Араді къпитанъ педестранілор din Брашовѣ. І-аъ ърмат пре ачециа чеалалгъ оасте, дн
каре ера маі ивциі de o mie de къльреци, ши ера повъзиторі динтре побілі ачециа: Пе-
трѣ Хъзаріс, Стефан Тахі, Стефан Чаки, Николае Залажди, Мелхиор Богати, ши алциі.
Оастеа чеа маі de пе ърмъ аъ стългъ din Комитатърі днтре каріі ачециеа аъ фост маі
de фрънте Стефан Толді, Георгіе Равазди; сенаторі, Стефан Bodoni, Ioann Іофій, брателе
чел din мѣмъ ал Kardinalъли, Balazar Корнішъ, ши маі мълці, днтре ачециа аъ фост ши по-
біліі приндълі къ къпитанъ де кърте Каспар Шиврик, ши ачециа аъ фост къ пътъръа 2000,
ши повъзиторі лор Каспар Корніш татъа лѣ Балтазар ши Панкратіе Шенеі: дн арініле ачес-
тора de дмбе пърциле ера 2000 de педестраши. Дъпъ спателе аче стора ера ка ла 600, ши по-
възиторі ачестора ера Benedikt Mindcenti, Mixaiļ Zemerе, Волѣганг Петкі, Стефан Бешенеі.
Педестраши ла арініле ачестора о mie de дмбе пърциле. Оастеа тоатъ аъ фост de 9000 de дн-
трармаці. Moici Sekeli аъ днченът вѣтаіа днпревъкъ къ педестрашиі, ши педестрашиі фоарте
віне с'аъ пѣртат днтрѣ днченът, дар мълці аъ ши перит днтр'аншиі, перит'аъ Стефан Ла-
зар вѣрватъа чел витеаз, ши цепенаріа Краіаіа Стефан Баторі дн рѣсвоіа къ Мсканіі,
іаръши Франциск Толдалагі, Teodor Колгас, стегаріа (днтрѣ а кързіа съмжнцъ сълт
Кълъзециі din Țrmeniuș), din Комитатъа Кълъжлі, Mixaiļ Кенеді, Ioann Беренді ши Каспар
Болгаі; дъпъ ачециа аъ ърмат побіліі ши фаланга, каріі аша с'аъ иѣртат de аъ фъгърит de
одатъ пе Mixaiļ Vodъ къ аі сѣі, чи Mixaiļ Vodъ аща аъ дндрептат рѣсвоіа дъпъ ачееа,
de іаръши аъ днпінс днпоі пе аі пострі. Дн вѣтаіа ачеста с'аъ принсѣ Георгіе Равазди,
пре кареле л'аъ дат Mixaiļ Vodъ Секзілор сѣ л ошоаре, пентрѣ тиръппіа каре о фъкъсе
дн аніі трекъці асъпра лор. Дн тѣмъа ачела с'аъ принс, саѣ маі адевъртат, аъ трекът
de вълъ воіа лѣ ла nemічі ши Каспар Корнішъ, кързіа і-аъ ши дѣрѣт Mixaiļ Vodъ віеаца.
Маі рѣмѣсесе Benedikt Mindzenti къ аі сѣі, към с'аъ зіе, кареле къ с'аъ аузкатѣ de вѣтаіе,
чи къ Moici Sekeli ши алциі каріі маі къста с'аъ трасѣ дн табъръ пълъ аъ днѣрат, ка сѣ
поатъ маі фъръ прѣмеждіе фъці пе днѣперек. Цінът'аъ вѣтаіа ачеста de ла шепте чеа-
сърї de диміеацъ пълъ ла треі чеасърї дъпъ амеази.

„Іаръ Kardinalъ Andreiș дъпъ че ш'аъ възът оастеа рѣсінітъ, нічі аъ маі авът пѣ-
дежде de а о адъна, din сѣатъа ънора пре ла треі чеасърї дъпъ амеази аъ принсѣ фъ-
га. Фъцит'аъ къ Kardinalъа маі мълці побілі Секъсенециі, днтре каріі аъ фостѣ Тома ши
Емерік Бедѣ, Тома Чомортани, Георгіе Палатицѣ пре кареле л'аъ slobozit дъпъ ачееа Karđi-
nalъ de с'аъ днѣрнат іаръши, Ioann Белді къ doi фечіорі аі сѣі Павл ши Клемент, Ні-
колае Міко ши алциі, ши дъпъ че аъ odixnit Kardinalъа дн четъѣвїка din Odorхеіș дозъ

попци ши о зи, нс атыта дин сине, кят дин сфатыл повилор челор секзенеци ка съши поатъ ачещиа квлече, ши дъче кс сине авериле сале prin mijlocъл секзимей, ащ фьцит кятръ Молдова, лъснд не Георгие Палатицъ дн Одохейс.

„Пре Съкзи маї пайте лї ащцасе Михаїс Водъ ши ле порончисе, ка пре тоци повилї секзенеци съї пкардъ де пре пьмьнтъл лор. Дрент ачееа кят ащ азит Секзиї де фьга Кардиналзлї, дндатъ ащ трас клопотеле днтр'о зреке ши претътнденеа с'ащ днтрармат локзиторїї. Дьпъ че с'ащ депьртат Кардиналзл кале де дозъ зиле де Одохейс, ши с'ащ апропїат де мьнциї Сарматїчещї, карїї дїспарт цеара Секзеаскъ де Молдова, ка ла треї сьте де секзи днтр'армацї кз пзциї, кз съцедї, кз лъчї, кз събїї ши кз секзрї фьръ де весте с'ащ анькат де Кардиналзл ши де чеї карїї ера кз дънсел пьпъ днтръ о сьтъ ши патръ кз пзпъръл ла пїще стрьмторї, каре аша ле змплхсе маї пайте Секзиї кз арворї, де пїчї днтр'о парте нс пьтеа скьпа Кардиналзл кз аї съї. Аша стрьмторїцї дьпъ че с'ащ бьтът вр'о кьтъва време повилї кз секзиї, ши ащ пїкат мьлцї дїнтре повилї, чеї рьташї ащ сьлзвїт не Кардиналзл сь фьгъ, ка днкаї ел сь скапо вищ дин прїмеждїа ачееа, фьцїнд Кардиналзл пьмаї кз Некзлае Мїко, ши ащїзпгьнд ла зп грзїщ, чеїлалцї повилї днкъ с'ащ рьсїпїт, їаръ Кардиналзл кз Некзлае Мїко ш'ащ лъсат каїї, ши кьлъторїнд амъндой пьмаї педестрї, сьпт сьаръ ащ възът де департе о колївъ пьстореаскъ дн кареа лъмїна фок; дндатъ ащ кьре дн колїба ачееа, знде ащ афїат ши не пьсторїщ пре каре Кардиналзл маї морт фїнд де сете ши де остїнеалъ, л'ащ трїмїе сьї адъкъ апъ, ши і-ащ дат зп галбен, пьмаї сь змьле ренеде. Кьт с'ащ дъс пьсторїял дндатъ ащ сосїт ла колївъ секзиї, знде ащ гьсїт пре Мїко стрьжзїнд ла зшъ, сьаръ не кардиналзл одїхпндъсе дн колївъ цїос ла пьмьнт. Мїко сїмцїндъ кь се апропїе секзиї, ащ дешентат не прїнцзл, кареле скьлзндъсе ащ трїмїе пре Мїко сь дьмьлззеаскъ пре секзиї; чї секзиї дндатъ ащ оторлът пре Мїко. Възънд Кьрдиналзл кь кз рьгьмїптеа нс поате дьмьлззї пре секзи, ащ прїнс палзшъл чеїл пзртасе кз сїне пьпъ аколо, ши ащ днченст а се апьра, чї маї пре зртъ л'ащ токат дн фьрпте де асьпра окїзлї челї стьнг кз о ськьре, де ащ кьзътъ цїосъ, ши оторьндъ.л і-ащ тьїат каньл де ла трзпщ.

„Дїнтре чеї че фьсесе кз Кардиналзл маї п'ащ скьпат, афаръ де Тома Чомортанї ши Стефан Фекете... Чеїлалцї ащ с'ащ тьїат дн локъл бьтїї, ащ с'ащ прїнс, карїї с'ащ прїнс с'ащ ши оторьт не кале, кьнд се дъчеа ла Бьлград. Іоанн Іфзїщ, фрателе Кардиналзлї пьмаї де не мьмъ, ши зп прьпк пьмаї де 12 ані ал лзї Петръ Мїко, легацї с'ащ дъсъ ла Михаїс Водъ. чїпчї каньрї тьїате де але повилор с'ащ дат лзї Михаїс Водъ дн 10 Ноетврїе днтпрезпъ кз каньл Кардиналзлї, адекъ ал лзї Стефан Кавошщ, ал лзї Каспар Паломї, ал лзї Нїколае Бартакзї, ал лзї Францїск Гереп ши ал лзї Павл Белдї. Трїмїе ащ дндатъ Михаїс Водъ ши дьпъ трзпъл Кардиналзлї, кареле л'ащ гьсїт днтр'зп шїаб фькьт дїр скьндзрї проасте, ши дьвълзїт дн фьрзїзе, кз каре дьвълзїт л'ащ ши адъс ла Бьлград дн 19 Ноетврїе дин аьл 1599, ши дн 24 Ноетврїе л'ащ ши днтронат кз фьарте mare помїтл, шьргьнд ши Михаїс Водъ ла проходъ.л лзї. Кз пзцїне зїле маї пайте гьтїсе Кардї-

нахл зп копършеѣ не сама фратесѣ Балтазар Баторі, ка съї адѣкъ оаселе дп Герланде фѣсесе дпгронат, (везї анѣ 1595) шї съї пвпъ деасвпра оаселор. Копършехл ачеста ера пѣмаї дпн лемпѣ фѣкѣт, шї кѣ порфирѣ неагрѣ дѣбракат, дарѣ кѣ 800 де кѣие де ардпнт цпнтѣт. Дпн копършехл ачеста с'аѣ дпгронат Кардинахл Андреїѣ Баторі. Везї Пронїа Дѣмнезееаскѣ!

Маї скріе аѣ деспре дптѣмплареа ачеста кѣ Кардинахл шї ачещїа: Калвїсіе ²⁾ Бѣколцер ³⁾, Бріетіе ⁴⁾, Істванфї ⁵⁾, Спонтонї ⁶⁾ чел че пѣ е вредпнк де кредпнцѣ, пентрѣ претепшзгѣл кѣ Баства, Петрѣ де Рева ⁷⁾, Бѣленцер ⁸⁾, Іоанн Палатіе ⁹⁾, Дїонїї ¹⁰⁾, Доглїонї ¹¹⁾, Павл Пїасецкї ¹²⁾, кареле цїне пѣмаї кѣ Бѣторецїї, Спондан ¹³⁾. кареле скріе пѣмаї аззїте, Самоїл Гронзкї ¹⁴⁾, Іоанн Кеменї ¹⁵⁾, Францїск Мїко ¹⁶⁾, Павл Боршаї ¹⁷⁾, шї а.цї маї мѣлцї; дарѣ нїчї знѣл аѣ скріе маї вїне шї маї де амѣрпнтѣл дптѣмплареа ачеста де кѣт Анопїмѣл лѣтїнеск, чел ачї адѣс, паре кѣ аѣ фост тот де фацї; пагѣбѣ, кѣ пѣ і се шїе пѣтеле! Ел дпсшї скріе деспре сїне, кѣ ачестеа ле аѣ скріе дп прїпѣ кѣтрѣ Стефан Какашѣ.

Прекѣт скріѣ Гронзкї шї Іоанн Кеменї, чеї маї сѣс адѣшї, Мїхаїѣ Водѣ дѣпѣ че і-аѣ адѣс канѣл Кардинахлї, пѣрѣндѣї рѣѣ де тоартеа лѣї, с'аѣ врѣндѣ съї батїокопреаскѣ, де дозѣ орї аѣ зїс: О сѣракѣл Пона! Дпн кѣт есте деспре локѣл, знде аѣ оторѣт секѣїї, пре Кардинахл, ачела есте отарѣл Сѣндомокшѣлї дпн Чїск, прекѣт скріе ачелашї Гронзкї кѣ Францїск Мїко, іарѣ кѣт кѣ пре секѣїї іаѣ аѣрїсїт Папа де ла Рома пентрѣ зчїдереа Кардинахлї, аратѣ Анопїмѣл дпн Бѣлград ¹⁸⁾, аша скріїнд: „Солѣл пре кареле л'аѣ трїмїс Сїцїсмѣнд Баторї дптѣашї датѣ ла Папа де ла Рома дпн анѣ 1599, аѣ фост Стефан Бодонї, шї тоатѣ скрісоареа лѣї Сїцїсмѣнд аѣ стѣлѣт дпнтрѣ ачестеа. Папа аѣрїсїсе Ардеалѣ пентрѣ зчїдереа Кардинахлї, шї аѣ черѣт деслегаре. Черѣт аѣ шї ачеста, ка пре ел съї пѣтере дпгре вїтежїї чеї сѣїпїїї. Словозїт'аѣ Папа пре Бодонї дпаної дп сѣрѣтїоареа Пѣлѣтеї сѣїпте (дпн анѣ 1600) кѣ формоасе кѣрцї шї кѣ мѣлте вїнекѣвѣнтѣрї, дарѣ дѣелареа лѣї Бодонї ла Папа аѣ стѣлѣт маї дпн 15000 де галбенї.“ Дпн каре іарѣшї поцї цїздека деспре дпцеленчїзнеа лѣї Сїцїсмѣндѣ Баторї.

Дѣпѣ че аѣ вѣлѣт Мїхаїѣ Водѣ не Кардинахл дпн 28 Октомврїе дпн анѣ 1599 лѣпгѣ Сївїїѣ, скріе Іоанн Сїндї, ¹⁹⁾ аша деспре дѣлсѣл: „А доза зї, адекѣ вїперї, дпдатѣ аѣ трїмїс пре пещїне, фѣгѣдїндѣї мѣлте вѣнѣрї сѣ черчетезе, дптѣрїт есте Бѣлградѣл кѣ останї аѣ пѣ? кареле дптѣрїндѣссе і-аѣ спѣс кѣ есте дешерт; дрепт ачееа дпдатѣ аѣ мерс ла Бѣлград.“ Дпн Бѣлград фїїнд Мїхаїѣ Водѣ маї дптѣїѣ аѣ дпгронат не Кардинахл, дѣпѣ кѣт ам скріе маї 'наїпте, апої аѣ трїмїс де аѣ адѣс вїстерїа лѣї Сїцїсмѣнд Баторї дпн Іачїѣ дпн сѣс де Реген, деспре кареле аша скріе Анопїмѣл дпн Бѣлград ²⁰⁾: „Вїстерїа лѣї Сїцїсмѣнд, кареа о аѣ адѣс лѣї Мїхаїѣ Водѣ дпн Бѣлград дпн Іачїѣ де сѣпт мѣна лѣї Стефан Бодонї маї мѣлг с'ар фї прецїт де 200,000 де флорпнцї, кѣчї аѣ фост вассе де ардпнт аша де марї, де пѣ ле пѣтеа рѣїка дої воїнїчї. Ачестеакѣнд

ле аѣ възѣт Михаїѣ Водѣ, дозѣ аѣ зисѣ, че сѣнт вредниче де поменире : дитѣѣ, къ пен-
трѣ ачеса е аша де маре вистеріа ачеса, пентрѣ къ н'аѣ дат алтора дитрѣнса; а доза,
къ де че треавѣ есте акѣма кънд аѣ пѣтѣ вате бані дін васеле ачелеа пре сама ост-
ташілор.

Іспрѣвнд ачелеа, каре с'аѣ зис маї пайнте Михаїѣ Водѣ, нѣ ла Сігішоарѣ, към скріе
Франціск Міко²¹⁾, чи ла Българад аѣ адѣнат цеара Ардеалѣлѣі пе 20 Ноетврие дін анѣл
1599, прекѣм аратѣ Діпломатѣл лѣі²²⁾ прін кареле аѣ дитрѣт тоате къте аѣ дѣкеіат
цеара дн сеімѣл ачела. Еѣ ам къпѣтат діпломатѣл ачеста де ла Консіліаріѣл Стефан
Коста днкѣ дн анѣл 1780, кънд диторкъндѣмѣ де ла Рома, рѣмѣсесет дн Віена Ав-
стріеі пре зн ан дін порѣнка Авѣгстеі днпѣрѣтесеі Маріеі Тересіеі, ші мі л'ам днсем-
нат дн ал треілеа том ал скрісорілор теле челор марі, знде дн поці четі пре ларѣ,
къ сѣ ачі нѣл скріѣ пентрѣ лѣнѣімеа лѣі; тотѣшї пре скѣрт днї почіѣ спѣне, къ дн сеі-
мѣл ачеста аѣ къноскът Ардеалѣл Прінѣѣ шіе пе Михаїѣ Водѣ ші і-аѣ рѣндѣт маре даре
де бані, ші мѣлѣт зѣхѣреа пе сама осташілор де тоатѣ поарта къте 6 флорінѣі, 8 мерѣе
де фѣрїнѣ, 8 мерѣе де овѣс, саѣ де орѣѣ, саѣ де сѣкарѣ, ші де ла зече пѣрѣі о вітѣ
де беліт. Пе Сексіі днкѣ аѣ арѣнкат възл де фрїнт: ökör sütes, adekь дін шесе, ші а-
честа пентрѣ ачеса о аѣ арѣнкат сеімѣл пе Сексі, пентрѣ къ Михаїѣ Водѣ ле дѣдѣсе тоа-
те словозеніле челе вѣтрѣне Сексілор.

Скріе анонімѣл дін Българад²³⁾ къ Дімітріе Напраті Епіскопѣл чел лѣтїнеск дін Ар-
деал ла атѣта аѣ фост адѣс пе Михаїѣ Водѣ, де аѣ врѣтѣ сѣ таіе пре тоці новіліі дін
Ардеал дн сеімѣл ачї адѣс, маї вѣртос пентрѣ дозѣ прїчїніт : „Дитѣѣ, къ нѣ ші-аѣ цїнѣт
кредїнда, каре о цїврасе днпѣратѣлѣі Рѣдолф II, дн анѣл треќѣт, чи іарѣшї аѣ прїміт пре
Сіцістѣнд кънд аѣ фѣїт дін Опѣліа; а доза, къчї сѣнт еретїчі. Шї доарѣ ар фі шї фѣ-
кът лѣкрѣл ачеста Михаїѣ Водѣ, пентрѣ къ ачелашї сѣат іл да шї Теодосіе Логофѣтѣл
къ Банѣ Міхалчеа саѣ Михаїл Банѣл, дарѣ с'аѣ днпротівїт лѣі Напраті Маласпіна солѣл
Папѣі, лѣі Теодосіе шї лѣі Міхалчеа Радѣл Кѣлчаріѣл, към вом ведеа акѣшї. Іарѣ лѣі
Михаїѣ Водѣ Мітрополїтѣл дін Българад Дімітріе, деспре кареле аша скріе іарѣшї Ано-
німѣл дін Българад²⁴⁾ „Дн сеімѣл дін Българад Михаїѣ Водѣ аѣ врѣт сѣ таіе пре тоці
новіліі Арделенешї, дарѣ Мітрополїтѣл Ромѣнілор (нѣ ал Българілор) Дімітріе аѣ мерс
къ віліа ла дѣнсѣл, шї і-аѣ тѣдѣмѣнїт сѣ нѣ факѣ зн лѣкрѣ рѣѣ ка ачеста, къл ва вате
Дѣмнезеѣ, шї аша аѣ днчетат Михаїѣ Водѣ.“ Грешенце аша дарѣ Еніедї Пал, кънд
скріе²⁵⁾, къ Мітрополїтѣл Дімітріе аѣ фост зна къ Епіскопѣл Дімітріе Напраті дн сѣат,
ка сѣ се таіе новіліі.

Деспре Теодосіе Логофѣтѣл аша скріе нѣмїтѣл Анонім дін Българад²⁶⁾: „Теодосіе
Логофѣтѣл чел де пе времеа лѣі Михаїѣ Водѣ ера от вѣтрѣн шї рѣѣ кътрѣ знѣрї. Ел
аѣ шї ацїнат пре Михаїѣ Водѣ, сѣ таіе пре знѣрї шї с'ар фі шї дитѣмїлат де врѣ
кътева орї, де нѣ с'ар фі днпротівїт Радѣл Кѣлчарѣл.“

Іарѣ деспре Бан Міхалчеа скріе тот ачелашї Анонім²⁷⁾ аша: „Бан Міхалчеа къ маї

мълді воіері ста дн коастеле лѣі Міхаїѣ Водъ, съ таіе пре повілі, кѣчі зичеа кѣ маі пре зртъ де повілі вор пері тоді воіеріі, пзмаі Радъ Кълчearъ аѣ стат дн контра тѣтрор воіерілор ші аѣ сѣтвѣт пре Міхаїѣ Водъ, съ нѣ факъ лѣкръл ачела, чі маі віне съ се стрѣдѣаскъ, съ л плакъ повіліі, пентрѣ кѣ дн Молдова днкъ віне л'аѣ слѣціт (дн анъл 1600), ші де ачі днапте днкъ ле поате авеа фолосъл Радъ Кълчearъ ачеста ера чел маі де фрѣпте днтре воіері, ші преа богат; пентрѣ кѣ тощеніа маі а треіа парте дн Валахія, ші аѣ фост дн фамиліа Бъзещілор, кареа фамиліе е преа вѣтрѣлѣ ші преа mare дн Валахія, щіеа ші знгреще; пентрѣ кѣ лѣкѣсе дн Ардеал не времеа ачееа кѣнд ера Стефан Баторі Воевод Ардеалълѣ, ші і фссесе слѣцігоріѣ ла масъ. Бан Міхал-чea, кѣнд с'аѣ оторѣт дн порѣнка лѣі Георгіе Баста (дн анъл 1601) днсъші аѣ мѣр-тѣрсіт кѣ Міхаїѣ Водъ аѣ врѣт съ таіе пре повіліі Арделенеші. Чі еѣ днсъшті нѣ почіѣ креде кѣ Міхаїѣ Водъ ар фі врѣт съ отоаре пре тоці повіліі, чі віне пре ачeіа, деспре каріі авеа препѣе; пентрѣ кѣ мълді днтре повіліі дн Ардеал ера чeі маі дн лѣнтрѣ сѣтнчі аі лѣі, ші аша ачeаста с'аѣ іскодіт, пзмаі дн зра нѣмелѣ ші а лeціі Ротънілор, кареа зрѣ пѣлѣ астѣзі о сімѣім Ротъніі чeі днтре Знгрѣі, Tantum Religio potuit suadere malorum! Аша не зрѣісеск апѣсеніі пре рѣзѣртені!

Пре авторіі, пре каріі і-ам адѣс еѣ ла анъл ачеста, ші каріі токма не времеа ачeаста трѣіа ші скріеа, де і'ар фі черкат ші черпѣт преа вестігъл Енгел²⁸⁾, нѣ с'ар фі ліпіт де вѣрфеліе неотерічлор, чі ар фі скріе історіі, нѣ повеціі descēndate.

²⁾ Anonymus Latinus apud Hevenesi Mss. tom. 68. p. 239—244. ²⁾ Calvisius in opere Chronico ad h. an. ³⁾ Bucholcerus p. 760. seq. ⁴⁾ Brietius l. c. ⁵⁾ Istvanfi Lib. 31. p. 737. seqq. ⁶⁾ Spontoni Lib. 5. ⁷⁾ Petrus de Reva Centaria 6. ⁸⁾ Bulengerus Lib. 10. p. 323. seq. ⁹⁾ Ioannes Palatius in Aquila Austriaca Lib. 47 cap. 2. ¹⁰⁾ Dionigi Lib. 10. p. 455. seq. ¹¹⁾ Doglioni Parte 8. p. 743. ¹²⁾ Paulus Piasecius ad h. a. ¹³⁾ Spondanus ad ann. 1599. No. 2. ¹⁴⁾ Samuel Gronzki ad h. an. ¹⁵⁾ Kemeny Janos a 'maga életéhen p. 42. ¹⁶⁾ Miko Ferentz in Ms. ad h. a. ¹⁷⁾ Borsai Pál a Magyar Kronikában ad h. a. ¹⁸⁾ Anonymus Carolinensis in Ms. p. 45. ¹⁹⁾ Szindi Iános apud Anonymum Carolinensem p. 64. ²⁰⁾ Anonymus Carolinensis in Ms. p. 67. ²¹⁾ Miko Ferentz l. c. ²²⁾ Diploma Principis Michaelis, quo 28 Novembris 1599 confirmavit articulos Diaetales Transylvanicos. ²³⁾ Anonymus Carolinensis p. 77. ²⁴⁾ Idem Anonymus p. 67. ²⁵⁾ Enyedi Pál apud Anonymum Carolinensem p. 2. ²⁶⁾ Anonymus Carolinensis p. 25. ²⁷⁾ Idem Anonymus Carolin. p. 74. ²⁸⁾ Engel in Hist. Valachiae Part. 1. p. 255.

А н ъ л 1600. Міхаїѣ Водъ дѣпъ че аѣ сѣвршіт сеімъл дн Вълград, кѣм с'аѣ ар-тат ла анъл трекаѣт, ші ші'аѣ ашезат оціле де іарпъ, аѣ дншїицат пре днпѣратъл Рѣ-долф II деспре тоате кѣте пѣтрасе дн Ардеал, ші дѣпъ кѣм скріе Петрѣ де Рава¹⁾: „Аѣ черѣт ка пентрѣ креднчїошіреа ші стрѣданіа ачeаста съ і се деа лѣі ші фїіѣлѣ сѣѣ (лѣі Петрашко) Ардеалъл де тошіе днпрезлѣ кѣ Ордеа mare, Хъстъл, Баіа mare, ші челелалте пѣрці але Знгаріеі; адоѣа, ка тоате вѣзѣрїле ші вълѣеле, каре ле авѣсесе Сї-цістѣнд Баторі де ла днпѣратъл, съ ле аївъ ші ел; а треіа, ка съ і се фѣгѣдѣаскъ, кѣ де і с'ар днтѣшпа, съ кадъ ла ровіе, дн ва рѣкѣшпѣра днпѣратъл, ші де с'ар а-лѣнга дн Ардеал, съ і се нѣмере 100,000 де галбені. Ачестеа де ле ва прїмі дн-

първѣ, тот цѣнтъ де ла тара неагръ (пъ Каспѣ) пѣпъ ла Бѣда, Бѣлградъ дѣн Сер-
вѣа шѣ Солнок. дѣ ва сѣвѣне дѣпърѣтѣлѣ.“ Ашѣндереа скрѣ Калвѣсѣ ²⁾, Брѣтѣе ³⁾,
Брѣнтан ⁴⁾, Бѣколѣер, ⁵⁾ Бѣленѣер ⁶⁾, Палатѣе ⁷⁾, Доглѣонѣ ⁸⁾, Дѣонѣдѣ ⁹⁾.

Чѣ Самоѣл Гронзкѣ ¹⁰⁾ скрѣ, къ дѣпърѣтѣлѣ пѣтѣа атѣта аѣ рѣсѣнѣ акѣт де о
датъ лѣи Мѣхаѣѣ Водѣ, къ ва трѣмѣте солѣ сѣѣ дѣ Арѣеал шѣ аѣеѣа тоате лѣ вор ашеза,
кѣт ва фѣ маѣ вѣне, прѣкѣт ѣ-аѣ шѣ трѣмѣс, кѣт се ва арѣта акѣшѣ.

Дѣпърѣ аѣеѣа Мѣхаѣѣ Водѣ дѣпъ кѣт се чѣтеѣе дѣпърѣо скрѣсоарѣ къ тѣпа ла Хе-
венѣшѣ ¹¹⁾: „Дѣн дѣндемѣл лѣи Дѣмѣтрѣе Напѣраѣ Епѣскопѣлѣ чѣлѣ Лѣтѣнеск дѣн Арѣеал
дѣн аѣлѣ 1600 ла дѣчѣпѣтѣлѣ лѣи Фѣврѣарѣе аѣ порѣнѣчѣт, сѣ се печѣтлѣаскѣ вѣсерѣчѣле
Арѣанѣлор дѣн Тѣрѣда шѣ дѣн Кѣлѣжѣ, шѣ ла аѣеѣаста аѣ трѣмѣс не секретарѣлѣ Јакѣвѣн, карѣле
дѣнкѣ ера Арѣан, дѣпъ аѣеѣа аѣ порѣнѣт тѣре гоанѣ аѣспѣра повѣлѣлор, карѣи ера Арѣанѣ,
шѣ лѣ с'аѣ кѣврѣне вѣврѣле пре саѣа фѣскѣлѣ.“

Пѣпъ кѣнд аѣ фѣкѣт Мѣхаѣѣ Водѣ тоате кѣте лѣ ам зѣс маѣ дѣпѣнте, Георгѣе Баѣста пре
карѣле дѣ лѣсасѣ Арѣхѣдѣкѣлѣ Макѣсѣмѣлѣан дѣн локѣл сѣѣ маѣ тѣре Цѣнерарѣѣ прѣсте Шп-
гарѣа де сѣс, шѣ аѣе кѣрѣа вѣклѣшѣгѣрѣ шѣ тѣрѣпѣнѣ лѣ воѣѣ скрѣ дѣпърѣ авѣнѣре, пѣ дѣ-
чѣта а пѣрѣ пре Мѣхаѣѣ Водѣ ла дѣпърѣтѣлѣ Рѣдолѣ II, пѣтѣа кѣ сѣ поатѣ доѣнѣ ел прѣсте
Арѣеал; чѣ Мѣхаѣѣ Водѣ дѣнкѣ пѣ тѣлѣт дѣн сокѣтеа пре Баѣста, де зѣде ѣ-аѣ венѣт апоѣ
нѣрѣреа лѣи Мѣхаѣѣ Водѣ прѣкѣт тѣртѣрѣсѣеѣе Іѣсѣванѣѣ ¹²⁾, шѣ еѣ воѣѣ арѣта де аѣ дѣпѣ-
нѣте. Дрѣнт аѣеѣа дѣпърѣтѣлѣ аѣ шѣ трѣмѣс солѣ дѣпъ кѣт фѣгѣдѣсѣе, ла Мѣхаѣѣ Водѣ, пре
Дѣвѣд Шпгѣнад, шѣ Вѣртоломѣѣѣ Пѣцѣѣ, кѣ сѣ дѣпѣчѣе пре Мѣхаѣѣ Водѣ къ Баѣста, карѣи шѣ
ванѣ аѣ дѣс лѣи Мѣхаѣѣ Водѣ (де еѣте аѣвѣзѣрат чѣ скрѣе Палатѣе ¹³⁾) 30.000 де галѣвѣнѣ;
чѣ лѣи Мѣхаѣѣ Водѣ ванѣи аѣеѣа ѣ с'аѣ пѣрѣтѣѣ пѣнѣнѣ, шѣ прѣкѣтѣ арѣтѣ Спѣондан ¹⁴⁾, аѣ
рѣсѣнѣ солѣлор, къ де вреа дѣпърѣтѣлѣ сѣ трѣмѣтѣ окѣзѣрѣмѣиторѣѣ Арѣеалѣлѣ не врѣпѣл
дѣн Аѣгѣстѣ касѣ Аѣвѣстрѣеѣ, ел вѣкѣрѣс ва да Арѣеалѣ, дарѣ лѣи Баѣста пѣл ва да, пѣнѣрѣ
къ тѣре шѣ вѣртѣс крѣде къ дѣпърѣтѣлѣ Рѣдолѣ дѣнкѣ пѣ ва лѣса пѣрѣспѣлѣтѣте вѣрѣдѣнѣчѣле лѣи.

Дѣпърѣ аѣеѣа с'аѣ дѣпѣтѣлѣат де Поарѣта Тѣрѣеаскѣ (карѣеа дѣн тот тѣпѣл чѣрка прѣ-
тѣнѣшѣгѣл лѣи Мѣхаѣѣ Водѣ, кѣт с'аѣ арѣтѣт шѣ ла аѣлѣ 1597) аѣ трѣмѣс солѣ ла Мѣхаѣѣ
Водѣ, прѣкѣт скрѣе Палатѣе ¹⁵⁾: „пре Хѣраѣа (с'аѣ Хѣераѣа дѣпъ Калвѣсѣе) Ага, он чѣн-
стѣт пѣнѣрѣ кѣрѣнѣтеѣеѣе салѣ, пре карѣле ел къ фѣарѣте тѣре помѣпъ л'аѣ прѣмѣт, епѣндѣѣ
дѣпърѣ дѣпѣтѣнѣарѣе карѣе де о цѣмѣтѣтѣе де тѣлѣ, кѣнд пѣ ера дѣпарѣте де ла олаѣтѣ,
амѣндѣоѣ с'аѣ погорѣт де не кѣл, шѣ дѣндѣшѣ вѣнеѣе, Ага аѣ дѣсѣнѣе салѣа чѣа пѣрѣсѣе-
нѣаскѣ де пре Мѣхаѣѣ Водѣ, шѣ л'аѣ дѣчѣнѣе къ алѣтѣ салѣе Тѣрѣеаскѣ гѣрѣтѣдѣтѣ къ пѣнѣтре
скѣтѣне, дѣндѣѣ шѣ алѣтѣ дарѣрѣ, дѣпѣрѣе карѣе аѣ фѣост шѣпѣте аѣстѣрѣканѣ преа вѣнѣ шѣ пѣне
де пѣс дѣн комѣнѣчѣе, чѣ се дѣчѣеа дѣпѣнѣтеа лѣи Мѣхаѣѣ Водѣ, шѣ аѣа аѣ дѣпѣрат амѣндѣоѣ
дѣн Брашѣовѣ.“ Аѣчѣстеа тоате скѣтеа окѣи пѣ пѣтѣа лѣи Баѣста, чѣ шѣ солѣлор чѣлор маѣ сѣс
пѣмѣнѣнѣ; чѣ Мѣхаѣѣ Водѣ лѣ аѣ спѣсѣѣ къ ел лѣ фѣаѣе аѣчѣстеа пѣнѣрѣ чѣнѣстеа карѣе се кѣ-
вѣне солѣлор: тотѣшѣ солѣи дѣпѣрѣтѣтѣшѣ пѣ дѣн вѣнѣ пѣтѣе аѣ прѣмѣт аѣчѣстеа, косѣрѣндѣѣ
Баѣста, карѣле аѣ шѣ рѣпѣс дѣпъ аѣеѣа Арѣеалѣ, кѣт се ва арѣта де аѣ дѣпѣнѣте.

Сіцісмънд Баторі отъл чел лъпатеа ши стрікареа Ардеалълі, дъпъ че аѣ днцелес тоартеа върълі съ а Кардиналълі Andreiș Баторі, іаръші ш'аѣ бгъатѣ дн капѣ, съ се факъ Prinț Ардеалълі. Дрепт ачеаа прекъм скріе Іоанн Палатіе ¹⁶⁾: „Сіцісмънд Баторі зндъші пѣтереа кз Іереміа Могила Деспотъ Молдовеі, ш' аѣ адънат вѣпъ оасте днпре аі съі, дн Търчі ши дн Полоні, ши се гъта съ кзпрндъ Ардеалъ. Ачеаста облічндъ-о Міхаіѣ Водъ, ка съ нѣші адъне еі маі пайнте оасте, аѣ порніт асвпра лор дн Молдова, ши Сіцісмънд кз Іереміа аѣ фѣіт де фаца лѣі, неавънд атътеа оші, чі оастеа лѣі Міхаіѣ Водъ тотъші ла атъта аізісесе пентрѣ лпса зъхъреліі, де се хръніа кз фрънзеле арвърлор. Аізісгънд маі пре зртъ ла Ністрѣ лъгъ Ормън дн марцінеа Полоніеі, пре Сіцісмънд кареле се днкредіца аізісторіаі чезлі ноѣ, къчі авеа ка ла 30,000 де о-сташі, амар с'аѣ вѣтѣт, пернд мълці де дмбе пърділе, маі пре зртъ аѣ фост бірзнда а лѣі Міхаіѣ Водъ. Днпре Баторіані аѣ періт 8000, днпре Ромъні де авіа еѣ пікат дозъші. Аша аѣ кзпріне Міхаіѣ Водъ тоатъ Молдова съпт нѣтеле дмпзратъліі ши і-аѣ дат окъртваторіѣ пре фііѣл съѣ, іаръ ел с'аѣ днзърнат дн Ардеал.“ Ашіндереа скріе Спондан ¹⁷⁾; о скрісоаре кз мълпа де ла Хебенеші ¹⁸⁾ зіче: „Кънд аѣ мерс Міхаіѣ Водъ дн Молдова кз оастеа пре ла Рѣсаліле дн аял 1600, с'аѣ сѣтзгіт, ка съ трімітъ дн Валахія кз фііѣл съѣ треізечі де повілі де чеі маі де фрънте дн Ардеал, пентрѣ ачеаа, ка де кѣтва н'ар авеа порок дн Молдова, чі с'ар днвінѣе, ши протівнічії адъкънд пре Сіцісмънд Баторі, л'ар скоате дн Ардеал ши л'ар стрънторі дн Валахія, съ аіѣъ аколо пре повіліі дн Ардеал, ка вн зълогѣ. Іаръ повіліі пре карії і-аѣ тріміс, аѣ фост ачедіа: Шеніеі Папградѣ, Бодоні Істван, Банфі Габор, твстреі воіері де Діван, Богаті Міклош, Камѣті Фаркаш, Мікола Іанош, Белеі Георг, Ціѣлаі Френѣ, Тарочі Шевещен, Торпа Крішоф, Балафі Істван, Борнетіса Істван, Бешеніеі Істван, Банфі Георг, Міхаі ши Френу ши алціі нѣпъ дн треізечі, карії чіччі дъні аѣ зъвоіт аколо, де прімъвара пѣпъ са сечерішѣ.“ Аша даръ н'аѣ нѣс Міхаіѣ Водъ окъртваторіѣ Молдовеі пре фііѣл съѣ Петранко, кѣм скріѣ Палатіе ши Спондан, чі де ачаста нѣ те тіра, пентрѣ кз тоці Історічії къці аѣ скріс деспре лъкръріле дн аял ачаста пѣтрате де Міхаіѣ Водъ, фоарте аместекъ тоатъ історіа, каре еѣ дрепт ачеаа аша о нѣн дн рънд, днсемпънд фіеѣе-каре лъкръ де знде л'ам лѣат.

Кънд аѣ дат Сіцісмънд Баторі Ардеалъ Кардиналълі дъпъ Анонімъл дн Бълград ¹⁹⁾, ка съ се мълтѣе де мѣіереа са Маріа Крістіерна, пре кареа о аѣ тріміс ла нѣрнціі, аѣ пентрѣ кз нѣ о аѣ іѣбіт вре о датъ, аѣ кѣм скріе Палатіе ²⁰⁾, пентрѣ кз аѣ фост легат де Іоанна бава лѣі Іоанн Коакочіе, л'аѣ зртат дн Полонія, дъпъ Істванфі ²¹⁾, Франціск Вашѣ, Гаврііл Бетлен ши алціі, карії л'аѣ сѣтзгіт, ка дъпъ тоартеа Кардиналълі съ се днгоарне дн Ардеалѣ, ши кз аізісторіѣ лешескѣ, тврческѣ ши молдовенескѣ съ аіѣнѣе пре Міхаіѣ Водъ днтрънѣсѣл, ши акъта ши тръсесе Сіцісмънд пре кзмпатъл съ Іоанн Затоскі Канчеларіѣл ши Хатманъл Полоніеі ши пре Іереміа Могила, Домнъл Молдовеі, дн партеа са. Облічнд ачеста Міхаіѣ Водъ, прекъм скріе Анонімъл дн Бълград ²²⁾, аѣ тріміс пре Іоанн Мзраліе дн Полонія ши Молдова съ отоаръ ши пре Сіцісмънд ши пре

Ieremia, аѫ де нѫ ва пѫтеа фаче ачеста, сѫї адѫкѫ пре амѫндѫ ла ачееа ка Сїцїсмѫнд Баторї сѫ се кѫсѫтореаскѫ кѫ Флорїка фата лѫї Мїхаїѫ Водѫ, шї Ieremia Могила сѫ шї деа фата дѫпѫ Петрашко феїорѫ лѫї Мїхаїѫ Водѫ, кѫ аша Мїхаїѫ Водѫ нѫмаї Брашовѫ шї Фѫлѫрашѫ ва цїнеа пре сама са, іарѫ Ардеалѫ кѫ челелалте четѫцї дндатѫ ле ва дн-тоарче лѫї Сїцїсмѫнд Баторї, шї ел се ва днтѫрна дн Валахїа. Лѫї Сїцїсмѫнд і-аѫ плѫкѫт шї ар фї мерсѫ вѫкѫрос. пентрѫ кѫ таре дн дндемна ла ачееа Балтазар Сїлвашї, шї Da-vid Deak, чї Хертелїе н'аѫ лѫсат дѫпѫ еї; Ieremia Могила Домнѫ молдовенеск днкѫ аѫ прїнс пре Іоанн Мѫраліе, шї л'аѫ цїнѫт дн ферре, пѫлѫ кѫнд ла рѫгѫмінтеа лѫї Сїцїсмѫнд л'аѫ словозїт, кѫнд аѫ венїт Сїцїсмѫнд ла бѫтаїа де ла Горослѫѫ, шї дѫпѫ ачееа Іоанн Мѫраліе аѫ трѫїт дн Сїбіїѫ днтпрезнѫ кѫ Анонїмѫ дїн Бѫлград, кареле скріе ачестеа.

Пѫлѫ кѫнд аѫ фѫкѫт Іоанн Мѫраліе ачелеа каре с'аѫ зїс маї сѫс, Мїхаїѫ Водѫ аѫ лѫкрат кѫ солї днтпрѫтѫлї Рѫдолѫ II, прекѫм ам скріе маї пайнте, дѫрѫ дїн сѫмецїе таре аѫ грешїт: пентрѫ кѫ скріе Анонїмѫ дїн Бѫлград ²³): „Аѫ днтѫлат одїноарѫ Мїхаїѫ Водѫ пре Вартоломїеїѫ Пецѫ шї пре David Ыгнѫд, шї ел днкѫ фїнд фердетеар, і-аѫ днтребат: фатѫ е аѫ невасть днтпрѫтѫл пемѫеск? аша спѫн.“ Кареа днтребаре нѫ с'аѫ кѫвенїт лѫї тѫкар кѫт де вїтеаз аѫ фост, пентрѫ кѫ сѫмецїїле ачестеа і-аѫ шї тѫп-кат маї пре зрѫтѫ вїсаца. Днтрѫ ачееа, прекѫм скріе Мїко Френцї ²⁴), Мїхаїѫ Водѫ, тоатѫ іарна с'аѫ гѫїт асѫпра лѫї Ieremia Могила, шї прїтѫвара кѫ тарї оцї аѫ трекаѫт дн Молдова, кѫм с'аѫ зїс маї сѫс, нѫмаї дн Іѫліе с'аѫ днтѫрнат дн Ардеал. Чї рѫѫ аѫ лѫкрат, кѫ аѫ лѫсат пре Моїсі Секелї шї пре Стефан Чаки сѫ ватѫ Хотїнѫл знде се трѫсесе Ieremia Могила Водѫ; пентрѫ кѫ ачєїа с'аѫ днцелес кѫ Сїцїсмѫнд Баторї, ка сѫ л адѫкѫ іарѫшї дн Ардеал, шї лѫсѫнд батереа Хотїнѫлї с'аѫ днтѫрнат а касѫ.

Мїхаїѫ Водѫ дѫпѫ че с'аѫ днтѫрнат аѫ мерсѫ дн Бѫлград, іарѫ оцїле дѫпѫ кѫм скріе маї днколо ачелашї Мїко, шї ле аѫ ашезат: „Пре Ыгѫрїї чеї кѫ сѫлїцѫ, карїї ера сѫнт кѫпїтанїї Георгїе Марѫ шї Стефан Тарконї дн цєара Бѫрсєї, пре Сѫрбїї чеї кѫ сѫлїце ла Кохалт шї ла Шїнкѫ таре, пе Козачї ла Сїгїшоарѫ шї ла Медїашѫ, Моїсі Секелї днкѫ фїнд Ценерарїѫ лѫї Мїхаїѫ Водѫ (дѫпѫ че с'аѫ днтѫрнат) о време аѫ рѫмас дн цєара Бѫрсєї дн Бошѫлѫѫ шї дн Фелдїоара, шї де аколо с'аѫ днцелес кѫ Кѫпїтанїї шї Ход-ноцїї, сѫ се скоале лѫнѫ Сїцїсмѫнд Баторї, асѫпра лѫї Мїхаїѫ Водѫ, — — — Дечї Моїсі Секелї аѫ мерсѫ ла Сїгїшоарѫ, знде ера каспїчїї лѫї кѫ сокрѫ сѫѫ Волѫганг Корпїшѫ чел сѫпѫт, аколо нѫ тѫлѫт аѫ зѫбовїт шї с'аѫ дѫс дн Полонїа сѫ адѫкѫ оцї днтпрѫтїва лѫї Мїхаїѫ Водѫ, кареа облїчїндѫ-о Мїхаїѫ Водѫ, аѫ прїнс пре Волѫганг Корпїшѫ шї пре Мї-хаїл Сомаї, ашїндереа пе Францїск Фаркаш, і-аѫ тїят.“ Пе Волѫганг Корпїшѫ л'аѫ дѫс ла Бѫлград дн прїнсоаре, кѫм вом ведеа акѫшї.

Вѫлѫнд Мїхаїѫ Водѫ кѫ Іоанн Замоскї фоарте таре с'аѫ аместекат дн редѫчереа лѫї Сїцїсмѫнд Баторї дн Ардеал, прекѫм скріе Анонїмѫ дїн Бѫлград ²⁵), аѫ днчепѫт а се днцелесе кѫ Мѫскѫл, кѫ Дѫкѫл Кїовїеї шї кѫ Архїдѫкѫл Максїмїліан, ка днтпрезнѫ кѫ ел сѫ се скоале асѫпра Полонїеї, шї сѫ лѫпѫ Країѫ днтр'їнса пре Максїмїліан.

Дрепт ачеа аѣ грѣмѣс, даръ сѣпт алт претестѣ пе Строѣа Бѣзескѣа шѣ пре Георгѣе Рацѣ дѣ Полонѣа ла Краѣа Сѣцѣмѣнд Ш, чѣ маѣ пѣапте де а ешѣ ачеѣа дѣн Шгарѣа, с'аѣ рѣсколѣт Ардеденѣа асѣпра лѣѣ Мѣхаѣѣ Водѣ, кареа дѣцелегѣндс-о Сѣцѣмѣнд Ракоѣѣ, пре амѣндоѣ і-аѣ прѣнс ла Мѣнкарѣѣ, шѣ пе Строѣа л'аѣ словозѣтѣ дѣпѣ скѣртѣ време, даръ пе Георгѣе Рацѣ л'аѣ цѣнѣт ров пѣлѣ кѣнд с'аѣ дѣторѣ Мѣхаѣѣ Водѣ де ла дѣпѣратѣл, ла а-нѣл 1601, шѣ атѣнчѣ л'аѣ словозѣт.

Маѣ пѣапте де а се дѣчене рѣсколаа асѣпра лѣѣ Мѣхаѣѣ Водѣ, аша скрѣе оаре-чѣне ла Хевенемѣ *6): „Кѣ дѣ лѣна лѣѣ Аѣгѣст дѣн аѣл 1600 аѣ тѣлат Мѣхаѣѣ Водѣ Хоедѣнѣл, ачеаста аѣ фост прѣчѣна: Мѣхаѣѣ Водѣ дѣшѣ дѣпѣрѣѣсе дѣрѣбанѣѣ прѣн ораше, пре карѣѣ трѣбѣа сѣѣ хрѣнеасѣт орашеле, шѣ тѣкар кѣ ера отѣрѣт, че шѣ кѣт сѣ ле деа, тотѣшѣ дѣрѣбанѣѣ пѣ се дѣдестѣлеа кѣ ачеаста, чѣ маѣ тѣлте пѣсѣрѣтѣе фѣчеа прѣшѣлор. Дѣ Хоедѣн ашезасе 180 де дѣрѣбанѣѣ ромѣѣ, пре карѣѣ дѣ цѣнеа кѣ тѣкарѣе шѣ вѣзѣтѣрѣ Хоедѣненѣѣ, шѣ де вѣѣ ле да че лѣ се кѣвѣнеа, тотѣшѣ кѣт беа о цѣрѣ, тоате релеле фѣчеа гѣзделор сале, шѣ орашѣл дѣ сѣдѣа шѣ сѣпрѣка кѣ кѣвѣнтеле. С'аѣ дѣтѣмѣлат одѣноарѣ лѣкрѣл ачеста. Дѣ Хоедѣн аѣ обѣнѣт а сѣ фаче тѣргѣ Дѣмѣнека, ѣнде се адѣнѣа Ромѣнѣѣ шѣ Шгарѣѣ де прѣн прѣѣѣр кѣ глѣата, ѣнѣѣ кѣпѣрѣнд, аѣѣѣѣ вѣзѣнд. Дѣрѣбанѣѣ прѣѣтѣлѣндѣсе прѣн пѣаѣѣ, аѣ скорпѣт ачеаста. Ера дѣтре дѣпѣшѣѣ ѣн лѣтрѣ, кареле с'аѣ рѣтѣшѣт кѣ чеѣлалѣѣ пе о вадѣрѣ де вѣн, кѣ ел сѣнѣгѣр ва дѣтѣрѣ тотѣ Тѣргѣл. Дрепт а-чѣеа с'аѣ гѣтѣт шѣ аѣ лѣат доѣвѣ бѣте ла сѣне, ѣна дѣ тѣнѣ, алта дѣ вѣѣѣ, шѣ порѣнд асѣпра Тѣргѣлѣѣ аѣ дѣченѣт а вате пре Ромѣнѣѣ шѣ пре Шгарѣѣ, пре вѣрѣанѣѣ шѣ пре тѣѣерѣ, дѣтрѣ атѣта кѣт тоѣѣ аѣ фѣѣтѣѣ шѣ аѣ лѣсатѣ дѣ пѣаѣѣ тот че дѣсесе сѣ вѣндѣ. Іарѣ Дѣрѣбанѣѣ чеѣлалѣѣ карѣѣ ера де фѣѣѣ, аѣ рѣлѣт тоате, батѣѣокорѣнд пре тѣрѣговеѣѣ, кѣ п'аѣ фостѣ харпѣчѣ, де а се аѣѣра де ѣн сѣнѣгѣр Ромѣн, кареле п'аѣ авѣтѣ алте арѣе фѣрѣ пѣ-таѣ вѣтѣ, шѣ фѣкѣндѣсе жалѣв дѣспре ачестеа ла Ходноѣѣл Дѣрѣбанѣѣлор, ачеста дѣкѣ пѣтаѣ дѣ рѣе аѣ лѣатѣ тотѣ лѣкрѣл. Дѣпѣ ачѣеа Хоедѣненѣѣ с'аѣ сѣѣтѣт дѣтре сѣне, ка Дѣмѣнека пѣлѣ пѣ вор ешѣ дѣн вѣсерѣкѣ, сѣ пѣ деа дѣрѣбанѣѣлор де тѣнѣкат шѣ де вѣѣт. Дѣтр'о Дѣмѣнекѣ с'аѣ дѣтѣмѣлатѣ, де орѣшеанѣѣ аѣ дѣтрат дѣ вѣсерѣкѣ, шѣ пона ле фѣчеа дѣвѣѣѣтѣрѣ, пѣтаѣ ѣн орѣшѣан терѣеа маѣ тѣрѣѣѣ, пре ачеста л'аѣ дѣтѣмѣнатѣ трѣѣ дѣрѣбанѣѣ дѣпѣаптеа бесерѣчѣѣ, шѣ рѣѣ л'аѣ лѣсатѣ кѣ тѣкеа сѣкѣрѣлор, пѣтрѣ че пѣ ле аѣ дѣс хрѣпѣ, іарѣ орѣшѣанѣл аѣ скѣпат дѣ вѣсерѣкѣ, шѣ аѣ лѣрѣнѣт пре тоѣѣ орѣшеанѣѣ, карѣѣ ешѣндѣ кѣ тоѣѣ с'аѣ скѣзѣатѣ асѣпра Дѣрѣбанѣѣлор, шѣ кѣ че арѣе проасте аѣ кѣпѣтат а тѣлѣ, пре тоѣѣ і-аѣ декѣлат, доарѣ зече аѣ доѣспрезече де аѣ скѣпатѣ. фѣѣндѣ ла кѣпѣѣ, шѣ ла пѣдѣре, аѣ дѣ кѣрѣѣле повѣлѣтѣреѣѣ, дѣн 180 де Дѣрѣбанѣѣ. Аша декѣлѣндѣѣ, дѣсѣшѣ Хоедѣненѣѣ аѣ сѣпатѣ о гроапѣ тѣре лѣнѣгѣ вѣсерѣкѣ шѣѣ аѣ арѣнѣкат дѣтрѣѣнѣса. Шѣѣ дѣнтре Дѣрѣбанѣѣ дѣкѣ пѣ тѣрѣсе, тотѣшѣ де вѣѣ і-аѣ астрѣкат, шѣ черѣнд аѣѣ, дѣпѣѣто-шѣѣѣ фѣнд пѣтрѣ кѣрѣѣереа сѣнѣдѣлѣ дѣн тѣлте рѣне, ле рѣспѣндеа Хоедѣненѣѣ, кѣ маѣ пѣапте пѣѣ пѣтеа сѣѣѣра кѣ вѣн, шѣ атѣнчѣ ле ар фѣѣ фост вѣлѣ шѣ ана, шѣ пѣ ле да, пѣлѣ че і-аѣ астрѣкат пре тоѣѣ.

„Делегатин ачеста Михаїл Водъ дн Българадъ, вреа съ тримитъ съ таие пре тоцї Хоединенї, чи зні дн четничї чеї Арделененї, аа сътзїтъ съ черче маї пайте, че аа смїнтї дърванїї. аної съ цїнт леце, шї дїнт леце. съ неденсеаскъ пре Хоединенї. Аа шї примїт Михаїл Водъ сфатл, тькар кьт де кшпїлїт ера, че аа фост мїнхне. Іаръ акъта Принцїї шї Ценерарїї чеї Крещїнї, (дн марцїне се днсампъ : кь Баста се днделене) пв лъкръ, кшм аа лъкратъ Михаїл Водъ, чи фъръ де леак де леце шї дрептате омоаръ. прїнд, таїе, дефїескѣ, шї днтїрескѣ пре повїлі, пре четъденї шї пре процї. Дрепт ачеса Михаїл Водъ аа адънатъ пре воїерїї Ромъненїї шї пре четничїї Арделененїї дн Българад шї трїмїгїнд съ цїре пьртвріїле че цїеа вїна дърванїїлор, аа цїнт леце, іаръ лецеа аа афлат кь Хоединенїї сьнт вїновацї, сьнт ревелї пентрѣ ачеста, пентрѣ кь де аа грешїт дърванїїї шї Ходноцїл лор п'аа фькът дрептате Хоединенїлор, ачещїа тревьїа съ ацїнгъ ла Михаїл Водъ, дн контра ходноцїлїлї, шї де пв ле'ар фї фолосїтъ шї Михаїл Водъ, атънчї ар фї авьт кале съ факъ че аа фькът. Аша кърїнд цїздеката, дьпъ вр'о кьтева зїле аа трїмїс 500 де дърванїї Ромънї, съ таїе шї съ ардъ Хоедїнїл, шї аа алес не Стефан Чакї дн Агїреашї шї Алташї съ теаргъ кь Дърванїї. Даръ аа Стефан Чакї, аа алтл дїнтре четничї аа фостъ днцїїнцатъ пре Хоединенї маї пайте съ аїбъ грїже, кь тоцї вор перї. Дрепт ачеса Хоединенїї аа фьїт карїї днкотро аа пьтът фьїї. зні дн Сїлацїѣ, алцїї дн Орадеа-маре, алцїї днтр'алте пьрцї, пьмаї 10 саа 12 калїї. карїї п'аа прїченст лъкрл, аа рьмас а касъ, пре ачещїа і-аа тьїатъ Ромънїї, шї Хоедїнїл тот л'аа арс, пьмаї вр'о дозъ кьрцї повїлітвренїї дн каре се тьптсїсе Дърванїїї чеї рьмашї, ле-аа лъсат днтреїї. Лъкрл ачеста с'аа днтъмплат кь треї саа патрѣ сьнтъ тьнїї маї пайте де а се днвїнче Михаїл Водъ ла Мірісїлѣ.“

Дьпъ че с'аа днтърнат Михаїл Водъ дн Молдова дн 20 де зїле але лїї Ізліе дн анл 1600, цїнхсе адънаре де деаръ дн Българад, а ле кьрїа днкетърї ле-аа днтърїт дн 26 Ізліе, прекъм аратъ Дїпломатъл лїї²⁷). Дїпломатъл ачеста дн поцї четї днтрег дн скрїсорїле теле, але лїї Георгїе Шїнкаї, челе марї ла анл 1600. Се ворвеще днтр'їнїсїл деспре дьрї не сама оцїлор, деспре редъчереа іовадїлор шї а шервїлор, деспре гьтїреа повїлїлор ла рьсвоїѣ, деспре скьтїнца поїлор челор Ромъненїї де ла сьлжвеле кь процїї, деспре а доза днсърчїзїне а преоцїлор челор Ромъненїї, шї деспре Воеводатъл Цїганїлор; каре тоате с'аа орьндсїт дн сеїмъл ачела дьпъ овїчеїл де атънчї, деспре кареле акът а ворбї тоцї Арделенїї не скьрвїт, варварїе ка ачеста аа фост маї пайте де а стьпнї Азгьстъ каса Австрїеї Ардеалл днтре пої! чи еа шь днторк ла скрїсїл рескоалей чеї асвїра лїї Михаїл Водъ порпїте.

Деспре рьскоала ачеста аша скрїе Міко Френц²⁸): „Акъта дачепхсе а се вестї ла Михаїл Водъ лъкрл кареле се ашезасе ла аша Нїстрълїї днтре Сїцїстмьнд Баторї, Іоанн Замоскї шї Іеремїа Моїїла, шї днтре Арделенїї деспре редъчереа лїї Сїцїстмьнд дн Ардеал: дрепт ачеса Михаїл Водъ аа кїематъ пре четничїї Арделененїї кь deadїнсїл дн Българад, чи ачещїа с'аа адънат ла Тьрда; калъ шї чел дїнтъїї дн рьскоала ачеста аа фост Стефан Чакї, кареле стрьтвьрїнд пре повїлії чеї дн Кляжъ адънацї, не днхьрїї чеї че сьлцїа

пре платъ ла Мiхaйѣ Водѣ, кѣ тѣлѣ фьгѣдѣице i-аѣ трасѣ ла сiне, шi порпiнд Георгие Мiко кѣ Стефан Таркони дiн цѣара Бърсеi, с'аѣ дѣмпрезнат кѣ ошiле де свѣт Чакi ла Търда, лънд пѣципъ сiмѣриѣ.“

„Дѣтрѣ ачѣеа възпiнд Чакi сьлѣтѣицеа ошiлор лор пре лънгъ ошiле лѣи Мiхaйѣ Водѣ, аѣ ацiвѣе ла Георгие Баста — — кареле плекъндѣсе рѣгъмiнтеi соллор шi фькьндѣице мiлѣ де Ардеал, п'аѣ дѣтързиат а венi кѣ кѣте ошi аѣ авѣт, адект кѣ 5000 де Немцi шi кѣ 2000 де кълъреци Дѣнгрѣшi, шi с'аѣ дѣмпрезнат кѣ оастеа цѣреi ла Търда; Мiхaйѣ Водѣ дѣкѣ п'аѣ зъбовiт, чi дѣи припъ ш'аѣ стрiне ошiле чѣле Козьчѣшi, Сърѣвѣци шi Ромънеци ла Сас-Сѣвешѣ, шi аѣ киѣмат шi пре Секѣи ла сiне, карii бѣкьрошi аѣ мерс, киѣмат'аѣ шi ошiле дiн Iенеѣ, Лiпова шi Логожѣ, каре дѣкѣ аѣ мерс кѣ кьпiтанѣл лор Андреiѣ Борчаi. Дарѣ пънѣ чѣ аѣ ащѣнтат Мiхaйѣ Водѣ сѣ се адѣне ошiле ачѣстѣеа, Георгие Баста кѣ аi пощриi, карii фoарте маре iнiмѣ кьпѣтасѣ, шi пѣнтрѣ кѣ оастеа чѣеа таi тарѣ а лѣи Мiхaйѣ Водѣ трѣкѣсе ла еi кѣ кьпiтанii Мако шi Таркони, шi пѣнтрѣ кѣ Баста авѣа кълъреци, шi бѣнi пѣшкашi, — — — порпiнд де ла Търда, с'аѣ тѣбърит ла Дiоара, лънгъ Мъръшѣ. Дрѣпт ачѣеа Мiхaйѣ Водѣ дѣкѣ аѣ порпiт шi с'аѣ тѣбърит дiн екс де Айд дѣнтрѣ пѣдърi апроанѣ де Мирослѣѣ. Аi пощри ацiвгънд ла Мирослѣѣ, Мiхaйѣ Водѣ дѣкѣ ш'аѣ адѣс ошiле дѣнтрѣ пѣдърi шi дѣнтрѣ Мирислѣѣ, шi фрѣмоасѣ скарапѣчѣ с'аѣ фькѣт де дѣмѣ пѣрѣилѣ, дарѣ пѣ де марѣ фолос, с'аѣ стрiкарѣ. Баста кареле окърмѣиа тоатѣ оастеа, пѣнтрѣ ачѣеа лѣкра аша, ка сѣ дѣцѣлеагѣ чѣ вреа протiвникъл, шi сѣi вадѣ оастеа кѣтѣ естѣ. Ачi п'аѣ врѣтѣ Баста сѣ цiпѣ бѣтаiѣ, Мiхaйѣ Водѣ дѣкѣ пѣ с'аѣ пѣтѣт ватѣ ачi, пѣнтрѣ кѣ Баста дѣкѣркасѣ стрѣмтоарѣеа де ла Мирислѣѣ кѣ тѣнѣрi шi кѣ пѣшкашi пѣдѣстри. Дрѣпт ачѣеа прiчѣпънд Баста чѣ воiсѣ а шi, шi-аѣ трасѣ тѣнѣрiлѣ де пѣ шанѣрi, аѣ априне Мирислѣѣл, шi аѣ дѣнторѣ спатѣлѣ кѣтрѣ протiвник, чi ачѣаста о аѣ фькѣт дiн мѣщѣшгъл бѣтѣи, ка сѣ трагѣ пре протiвник таi ла ларг шi сѣл адѣкѣ ла ачѣеа, ка сѣл гонѣаскѣ фърѣ де рънд, прѣкъм с'аѣ шi дѣпѣтѣмлат, пѣнтрѣ кѣ кънд сѣ гонiсѣ оастеа лѣи Баста пънѣ ла Дѣчѣеа де оастеа лѣи Мiхaйѣ Водѣ, аѣ опрiт Баста оастеа са, шi дънд пѣнт кѣ оастеа лѣи Мiхaйѣ Водѣ, дiн пропiа шi ацiсторiѣл лѣи Дѣмнезѣѣ, iзѣвнда аѣ фост а лѣи Баста, шi Мiхaйѣ Водѣ пѣрзънд фoарте мѣлци оасташi, аѣ фѣцит. Ачi мѣлци Секѣии пѣвѣнi де аi пощри аѣ пѣрiт. Аша ш'аѣ лѣат плата слобозѣниѣи сале, вѣчiдѣреi шi фѣгърiреi Новiлiлор! Мiхaйѣ Водѣ дѣнѣ чѣ аѣ фѣцит дiн бѣтаiѣ, ш'аѣ стрiне оастеа чѣеа рѣсiпiтѣ, шi шѣргънд ла Бълград, аѣ скос дiн прiнсоарѣ пре Волфганг Корпiшѣ шi л'аѣ тѣиат ла скълдѣтоарѣ, де ачi с'аѣ дѣс ла Фьгѣрашѣ шi де аколо аѣ мерс дѣи цѣара Бърсеi, знде л'аѣ дѣнтiмпiнат ошiле, каре дѣи венiа дѣнтрѣ ацiсторiѣ дiн Валахiа шi дiн Молдова.“

Eniedi Пал²⁹) адаогъ ачѣстѣеа скрiпiндѣ: „Пре Мiхaйѣ Водѣ л'аѣ вѣтѣт дѣи 18 Сѣптемѣриѣ (дiн анѣл 1600), лънi пре ла атеазъзи, дънѣ ачѣеа аѣ астрѣкат трѣнѣрiлѣ чѣлор тѣиаци. Дѣи Айдеан аѣ фькѣт рѣвашѣл чѣлор тѣиаци. Дѣи гроана чѣеа таi марѣ с'аѣ астрѣкат, пѣ департе де ла локъл бѣтѣи, позѣ шii, дѣи чѣеа таi мiкѣ, дохѣ шii. Фѣцинд

Mixaiš Vodъ дн цара Бърсеі, аколо іаръші аѣ дптвѣдѣт оастеа, пѣтъ ла 18000 де осташі. Феціорѣ лѣ дѣкъ аѣ веніт ла дѣсѣл. Баста къ Ардеденіі с'аѣ кѣрат дѣпъ дѣсѣл, іаръ Mixaiš Vodъ аѣ тріміс ла дѣсѣл де л'аѣ дптребат че аре асѣра са, кѣнд ші ел есте кредічїос дптѣратѣлї Немцеск? ші дѣпъ тѣлте ворѣе с'аѣ дпткміт ка Mixaiš Vodъ, сѣ домнеаскѣ дн Валахїа, сѣ ласе Ардеалѣ де тот, ші де ва рѣтѣлеа кредічїос дптѣратѣлї Рѣдолѣ П, дн ва аїѣста асѣпра Полонїор, карїт венїа сѣ кспрїндѣ Валахїа. Аша Mixaiš Vodъ с'аѣ дптѣрат дн Валахїа, іаръ Іоанн Замоскі Канчелларїа Полонїеї дн порѣнка Країаїлї сѣѣ іаръші л'аѣ вѣтѣт, авѣнд Канчелларїа 20,000 де осташї къ сїне, ші Mixaiš Vodъ фѣїнд прїн Ардеал с'аѣ дѣс ла дптѣратѣл Немцеск.“

„Дѣпъ ачеаста Ардеденїї аѣ цїнѣт сеїм дн Леуфалѣѣ, дн кареле аѣ орѣндѣт ка сѣ трїмітѣ солї ла дптѣратѣл Рѣдолѣ, сѣї тѣлѣтѣаскѣ пентрѣ аїѣсторїѣ; ші сѣ факѣ о кѣлѣпѣ ла Мірісѣлѣѣ, дн локѣл ачела ѣнде аѣ фост вѣтаїа, ка трекѣнд чїнева пре аколо, тотѣазна сѣ тѣлѣтѣаскѣ лѣї Дѣмнезеѣ пентрѣ бїрѣїнда ачеаста; ші Унгѣрїї сѣ сѣрѣзе пѣрѣреа зїоа ачееа дн кареа с'аѣ дптѣмплат рѣсвоїа; орѣндѣт'аѣ ші ачеаста, ка сѣ адѣкъ іаръші днаної Прїнѣѣ шїе пре Сїїсѣмѣнд Баторї, дарѣ аша, ка сѣ фїе кредічїос дптѣратѣлї Немцеск.“

Адаогѣ Бод Петер³⁰⁾ ворѣїнд дѣспре сеїмѣл че с'аѣ цїнѣт дн Леуфалѣѣ, сатѣл дн сказѣл Kezdi, дн 25 Сентемѣрїе дн аѣл 1600, ші зїче: „Дн сеїмѣл дн Леуфалѣѣ ші ачеаста аѣ ашезат, ка преот Ромѣнеск дн Валахїа сѣ нѣ вїпѣ дн Ардеал: дарѣ маї алес кѣлѣгѣрїї сѣ се опреаскѣ дн Ардеал, пентрѣ къ ачеїїа аѣ фост спїонї лѣї Mixaiš Vodъ, кѣнд аѣ венїт не Ардеал.“

Дѣспре перѣреа лѣї Mixaiš Vodъ дн Валахїа Міко Френѣ³¹⁾ дѣкѣ аша скрїе: „Zamoski Канчелларїа Лешеск аѣ скосѣ пре Mixaiš Vodъ ші дн Валахїа, пѣлѣнд дн локѣл лѣї пре Сїмеон Моїла, іаръ Mixaiš Vodъ аѣ фѣїт дѣпѣ фїїа сѣѣ ла Хаѣег, де ѣнде аѣ мерѣ дн Іенеѣ ші де аколо ла дптѣратѣл. Дн Молдова аѣ рѣтѣс Домнѣ іаръші Іеремїа Моїла.“

Дѣспре рѣсвоїа де ла Мірісѣлѣ маї скрїе Анонїмѣл дн Бѣлград³²⁾: „Ла рѣсвоїа де ла Мірісѣлѣѣ, тѣкар къ къ таре дндрѣзнеалѣ мерѣеа, тотѣшї се днпрозїсе шї Баста, шї Ардеденїї, пентрѣ къ атѣпї кѣнд аѣ сокотїт оастеа Панкратїе Шеннеї, нѣтаї пѣшкашї 20,000 ера дн оастеа лѣї Mixaiš Vodъ, къ кареле ачеїїа рѣтѣсесе дн повїлії Ардеденїї: Панкратїе Шеннеї, Стефан Бодонї, Стефан Бекешї, Андреїѣ Барчаї, ші вѣлѣтѣторїа Даниїл Залаждї.“

¹⁾ Petrus de Reva centuria 6. ²⁾ Calvisius in opere Chron. p. 954. ³⁾ Brietius ad ann. 1600. ⁴⁾ Brentanus ad h. a. ⁵⁾ Bucholcerus p. 762. ⁶⁾ Bulengerus Lib. 10. p. 329. ⁷⁾ Palatius Lib. 47. cap. 2. ⁸⁾ Doglioni tom. 2. part. 8. p. 745. ⁹⁾ Dionigi Part. 5. Lib. 10. p. 465. ¹⁰⁾ Samuel Grondzki in Ms. ad h. a. ¹¹⁾ Ms. apud Hevenesi tom. 68. p. 116. ¹²⁾ Istvanfi Lib. 31. p. 739. ¹³⁾ Palatius l. c. ¹⁴⁾ Spondanus ad ann. 1600. No. 21. ¹⁵⁾ Palatius l. c. ¹⁶⁾ Palatius l. c. ¹⁷⁾ Spondanus l. c. ¹⁸⁾ Ms. apud Hevenes. Tom. 68. p. 265. ¹⁹⁾ Anonym. Carolinen. in Ms. p. 66. ²⁰⁾ Patavius l. c. ²¹⁾ Istvanfi Lib. 32. p. 747. ²²⁾ Anonym. Carolinen. in Ms. p. 23. ²³⁾ Idem Anonym. Carolin. p. 67. ²⁴⁾ Miko Ferentz in Ms. ad ann. 1600. ²⁵⁾ Anonym. Carolinen.

p. 67. ²⁶⁾ Manuscriptum apud Hevenesi tom. 68. p. 124. ²⁷⁾ Diploma Principis Michaelis, quo confirmat Articulos Diactales Carol. die 26. Julii 1600. ²⁸⁾ Miko Ferentz I. c. ²⁹⁾ Enyedi Pal apud Anonymum Carolinensem in Ms. p. 3. ³⁰⁾ Bod Peter az Ujvári Iános Reformatus Púspök életében. ³¹⁾ Miko Ferentz I. c. ³²⁾ Anonymus Carolinensis in Ms. p. 73.

А п 8 л 1601. Мiхaйї V Дoмнiя Мeнтeнecкѣ, кaрeлe дн кoмън пъмaй Мiхaйї Вoдъ чeл вiтeаз ce пъмeщe, дънъ чe фѣ пъръсiт дe пoрoкъ.л чeл дiнтъїѣ, шi дъвiнe мaй дитъїѣ дe Гeoргiе Бaстa шi дe Aрдeлeнi лa Мiрiслѣѣ, aпoф дe Ioann Zamoski къмнaтъ.л лъї Сiцiсмънд Бaтoрi (към с'аѣ зic лa aпii тpeкъцi), дн Вaлaxiа прe Нoвaк Бaбa Цeнepapиъ.л сѣѣ чeл мaй кpeдинчiоc дe кът Гeoргiе Мiкo, шi Стeфaн Тapкoнi (Сeкъїи чeї влѣстъмaдi кapii пъръpea пъмaй пeнтръ aчeea' слъцeск, кa сѣ дъшeлe прe aлцii) л'аѣ фoст кoмъндaт лъї Гeoргiе Бaстa, кa сѣ.л пpимeасъ дн слъжбa дъпъртъцiеї пeмцeцi, шi eл с'аѣ дъc лa дъпъртъ.л Pъдoлф II кa сѣ ce aпepe дe пърилe пpoтiвнiчiлoр, мaй aлeс a лe лъї Бaстa, пpeкъм aрaтъ Спoнтoнi'). Нoвaк Бaбa aѣ тepc лa Гeoргiе Бaстa кaрeлe ce дътoрсeсe дiн Бpaшoвѣ лa Клѣжѣ, кa сѣ пaпeасъ слъжбa чeа дъпъртъ.лeасъ, чi Стeфaн Чaкi влъзътoрiъ.л лъї Мiхaйї Вoдъ, кaрeлe дънъ към скpиe Иcтвaнфi²⁾): „Birșința de лa Мiрiслѣѣ мaй мълт дiн cъмeцiе шi пeвънiе, дe кът дiн дъцeлeпчiснe'шi o aпpoпiа шiе, шi пъ лъї Бaстa, pъвпiнд Дoмнiа Aрдeалъ.лi, дн кaрe лъкpъ пiчi лъї Moїci Сeкeлi, пiчi лъї Стeфaн Бoчкaй, фъръ пъмaй лъї Сiцiсмънд Бaтoрi вpea сѣ дъгъдъe, дe пoѣ aѣ cтpицъ ceiм лa Клѣжѣ, шi пpип oaмeнiт кapii цiнeа къ eл, дитъїѣ aѣ cъръгънiт дiн цeapъ шi прe Стeфaн Бoчкaй шi прe Moїci Сeкeлi.“ Aпoф дънъ към скpиѣ Пaлaтiе³⁾, Блeнцep⁴⁾, Пiасeцкi⁵⁾ шi aлцii мaй мълцi, aѣ пъc прe Дoaмнa шi пpъпчii лъї Мiхaйї Вoдъ лa дъкiсoapе дн Фъгъpaшѣ. Дъпъ aчeacтa, пъ дн aпъ.л тpeкът към скpиe Иcтвaнфi⁶⁾, чi дн aпъ.л дe aкъм дн лъпa лъї Iaнъapиe, пpeкъм aрaтъ Eпiеди Пaл⁷⁾, Гpонцкi⁸⁾ шi Aпoпiмъ.л дiн Бългpaд⁹⁾, aѣ фъкът Чaкi къ ceiмъ.л сѣѣ тiръпнiа чeа мaй пeазiтъ пe лъмe, дe aѣ apc дe вii дн пiацъ.л Клѣжъ.лi пe Нoвaк Бaбa цeнepapиъ.л чeл вeстiт aл лъї Мiхaйї Вoдъ, кaрeлe тepсeсe към aт зic мaй cъc, сѣ iea слъжбъ лa Бaстa, шi прe зп пpeoт cървeск, aпъмe Шaшкi, прe кapii дънъ чe i-aѣ фpинт i-aѣ cкoc лъпгъ вaцъea Сълъiлoр дe кътpъ Фeлeак, шi aкoлo aѣ дъпълъпaт фpигъpилe къ тpъпъpилe чeлe фpинтe. Тpимeс aѣ фoст Нoвaк Бaбa лa Бaстa къ 400 дe вoипiчi, шi Бaстa л'ap фi пътът шi мълтъї, дe ap фi вpът, дapъ iпiмa чeа pea пъ л'аѣ лъcат, дpeнт aчeea aшa ш'аѣ лъaт шi фoлoсъл.“

Къчi скpиe Eпiеди Пaл¹⁰⁾): „Сeiмъ.л дiн Клѣжѣ aшa aѣ aпeзaт, кa сѣ пъ фiе мaй дъ.л.дeлъпг cкпт cтълъпiрeа Нeамцъ.лi, чi сѣ ce cъпъпъ Търкъ.лi. Aчi пoвiлi пъ с'аѣ пъръвiт лa oлaтъ; дpeнт aчeea aѣ пpицe прe Кacпap Кopнiшѣ. Пълъ кълнд aѣ цiпът aдъпaрeа aчeacтa, Сiцiсмънд Бaтoрi epa, aцeптa шi лeшъiа дн Moлдoвa, прe чiнe вop aлeцe Пpицъѣ, шi ce фъкъce вeстe къ eстe къ 9000 дe oстaшi, тълъкap къ пiчi къ дoвъ aѣ фoст лъпгъ cиe, aдeкъ пiчi къ тoцii дoвъ. Пpицъ.л aѣ aтъпчi шi пe Пaнкpатиe Шeнпeй, шi пe Пeтpъ Гeцi, шi пe Пeтpъ Хъcар, бългъндъ.лe вiпъ, лъї Кopнiшъ шi лъї Шeнпeй, къ aѣ фoст зпa къ Мiхaйї Вoдъ, кълнд aѣ вeнiт aчeстa дн Aрдeал; iapъ тътъpop, къ aчeщi пaтpъ вървaцi, п'аѣ вpът кa сѣ ce aдъкъ дъдъръптѣ Сiцiсмъндѣ Бaтoрi, шi пeнтpъ pедъчepea

ачеаста а лѣи Сіцісмѣнд, Баства дѣкъ фоарте с'аѣ скърбит ши с'аѣ свѣрат. Фѣгѣдѣит'аѣ Арделеніѣ mare Domnie лѣи Баства; чи Баства неprimind фѣгѣдѣицѣеле лор, аѣ ешиѣ din Ардеал, пѣпѣнд маі 'наинте дѣ Герла пѣркѣлаб не Сіфрід Рібіс; пѣпѣтрѣ къ дѣпѣ че аѣ пердѣт Міхаіѣ Vodѣ вѣтаіа ла Міріслѣѣ, пѣркѣлабѣл чел Ротѣпескѣ о лѣасе не пічіор.“

Анонимѣл din Бѣлград ¹¹⁾ аша скріе: „Алберт Деак, Стефан Чаки din Алташ, Ніколае Вітези ши Іоанн Септлалі аѣ фост прічініле де аѣ фѣдѣт Баства din Ардеал, ши с'аѣ рѣнт Арделеніѣ де кѣтрѣ дѣпѣратѣл Немцескѣ. Ачешіа аѣ ши лѣкрат де іарѣші аѣ редѣс не Сіцісмѣнд Баторі дѣ Ардеалѣ. Ачеаста аша е де адеврѣратѣ, кѣт Алберт Деак дѣ пѣблѣк аѣ зіс, кѣнд аѣ дѣс ла рѣбіе не Панкратіе Шеппеі ши не Каспар Корпішѣ, кѣ де не с'ар фі пѣтѣт фаче дѣпѣр'алт кіп редѣчѣреа лѣи Сіцісмѣнд Баторі, ар фі скѣлат пре тоѣ асѣпра лор. Тоате ачестеа кѣ осташі ле аѣ іспрѣвѣт Алберт Деак, Стефан Чаки ши чейлалді. Дѣпѣ ачестеа аѣ тріміс дѣпѣбіѣ не Пахл Науі din Сегедін ши Лавренгіе Шігмонд; апоі пре Ніколае Богаті ши Міхаіл Ваіда, маі пре хрѣтѣ пре Стефан Толді, Стефан Чѣфом ши пре Балтасар Ехрдесг (Ordög) дѣ Молдова, ка сѣ редѣкѣ пре Сіцісмѣнд Баторі, пре кареле л'аѣ афлат ла Ботошеані дѣпѣр'о кѣрте свѣп паза лешеаскѣ. Аколо аѣ тѣіат о фереастѣ, аѣ скос пре Сіцісмѣнд Баторі, ши аша л'аѣ адѣс дѣ Ардеал, дѣпѣтрѣ дѣпѣпѣпѣ-пареа кѣрѣіа фрѣстоасѣ оасте аѣ мерс din Кѣлѣжѣ.“ Пѣпѣтрѣ че аѣ фост Сіцісмѣнд Баторі свѣп паза лешеаскѣ? аѣ не пѣпѣтрѣ ачееа, пѣпѣтрѣ къ Іоанн Замоскі вреа сѣ факѣ Пріпѣдѣ Ардеалѣлѣ пре фііѣл сѣѣ, ши не пре Сіцісмѣнд, кѣм скріе Спонтони ¹²⁾, чи еѣ тѣ дѣпѣторк ла зіселе лѣи Епіді Пал, кареле скріе маі дѣколо пре кѣм хрѣтеазѣ:

„Кѣнд аѣ адѣс дѣ Ардеал пре Сіцісмѣнд Баторі, ши се адѣпа mare оасте ла Кѣлѣжѣ дѣпѣрѣтѣ лѣи Баства, кареле ешѣсе акѣта дѣ Угаріа сѣ се дѣпѣрѣне къ Міхаіѣ Vodѣ, Рібіс аѣ дат Герла лѣи Сіцісмѣнд, пѣпѣтрѣ каре Сіцісмѣнд і-аѣ дѣрѣіт Діоара де лѣпгѣ Мѣрѣшѣ. Дѣпѣ ачееа Сіцісмѣнд аѣ тріміс пре Моісі Секелі, сѣ педѣпсеаскѣ пре Секзіі din Чіск, пѣпѣтрѣ свідѣреа Кардіналѣлѣ, пре каріі і-аѣ ши тѣіат ши жѣфѣіт. Моісі Секелі ачеста ера воінік сѣпѣдѣт, пре кареле Стефан Баторі Краіѣл Полоніеі л'аѣ фост сѣпѣдѣт. Сіцісмѣнд аѣ стріпс сѣімѣ дѣ Кѣлѣжѣ не а доза зі де Рѣсалиі, дѣ кареле сѣім аѣ орѣл-фѣіт лѣкѣрѣіле рѣсвоіѣлѣ, че ера ел сѣ факѣ асѣпра лѣи Баства; тѣлѣі осташі аѣ адѣпѣт Сіцісмѣнд. Домѣл Молдовеі Іереміа Могіла дѣкѣ і-аѣ тріміс дѣпѣтрѣ аѣісторіѣ треі мѣі де кѣрѣпѣі.“

Чи Анонимѣл din Бѣлград ¹³⁾ скріе аша: „Кѣнд се гѣта Сіцісмѣнд Баторі ла рѣсвоіѣ din Сілаціѣ асѣпра лѣи Баства, і-аѣ веніт дѣпѣтрѣ аѣісторіѣ о самѣ де кѣлѣрѣдѣ ши кѣрѣці де ла Іереміа Могіла: mare весте ера къ ар фі о тіе, ал кѣрѣра повѣдѣіторіѣ ера воіеріѣл дѣрѣѣ. Дѣрѣл ачеста аѣ трѣвѣіт сѣ фіе фѣчіор де Vodѣ, пѣпѣтрѣ къ ера цѣгѣпѣіт ла нас, пре кареле ши еѣ дѣсѣмі л'ам вѣзѣт.“ Мерѣе маі дѣколо Епіді Пал ши скріе:

„Веніт-аѣ ши Сѣрві дѣпѣтрѣ аѣісторіѣл лѣи Сіцісмѣнд Баторі де ла цѣара де ціос, дарѣ ачешіа немаі кѣ цѣмѣтѣте де воіе мерѣеа лѣпгѣ Улѣрї, пѣпѣтрѣ вѣтаіа де ла Міріслѣѣ. Тѣркѣл аѣ тріміс лѣи Сіцісмѣнд дозѣ сѣте де тѣтарі ши бѣздѣган къ савіе, mare оасте

авеа Цицимънд, кѣ кареа аѣ трекут прип Силациѣ ла Ериѣ, дарѣ сокотиндѣсе апои с'аѣ дитърнат ла Горослѣѣ. Кѣ Баста аѣ фост 8000 де осташи ши дохѣ ми де кълъреци Ѣнгъреци кѣ сълце. Михаѣ Водѣ аѣ венит де ла Дѣлере кѣ 1300 де хайдѣчи ши кѣ 2000 де козачи. Ла Горослѣѣ с'аѣ ловит ла о лалтѣ, ши Немциѣ аѣ лзат тѣлѣриле де ла оастеа лѣ Цицимънд, апои оастеа лѣ Михаѣ Водѣ аѣ дитпрѣциат пре осташи лѣ Цицимънд, тѣиндѣчи вѣрѣтеце. Цицимънд аѣ фѣцит дн Молдова, ши де аколо с'аѣ дитърнат дѣлѣ ачееа кърѣнд ла Брашовѣ. "Илѣ ачи Ениеди Пал не скърт, дарѣ дестѣл де киар. Де вреѣ сѣ ши лѣкрѣл маѣ пре ларг, четече пре Истванѣи ¹⁴⁾, пре Гронки ¹⁵⁾, пре Спонтони ¹⁶⁾ ши пре Петрѣ де Рева ¹⁷⁾.

Спонтони ¹⁸⁾ ши ачееаста скрие, кѣ дитѣратѣл Рѣдолѣ II кѣнд аѣ тримис пре Михаѣ Водѣ дитрѣ ацисторѣл лѣ Баста асзира лѣ Цицимънд Батори, i-аѣ лѣтърнат о сѣлѣ де ми де талери, ка сѣ ши стрѣлѣ оасте. Адаогѣ Пиасеци ¹⁹⁾ кѣ Ардеалѣ дикѣ л'аѣ фѣгѣдѣит лѣ Михаѣ Водѣ дитѣратѣл, лѣмаѣ сѣ скоатѣ не Цицимъндѣ Батори дитрѣжлсѣл, iarѣ Истванѣи ²⁰⁾ скрие, кѣ Ferdinand Gonzaga Komendantѣл Ѣнгарии дин порѣлка дитѣратѣлѣ аѣ дитѣкат не Михаѣ Водѣ кѣ Баста, киетѣндѣчи пре амѣндоѣ ла прѣлз дн Кашовиа, маѣ пайнте де а терѣе еѣ ла бѣтаѣа де ла Горослѣѣ. Чи дитѣчиѣиреа ачееаста лѣ тѣлѣ аѣ цинѣт; пентрѣ кѣ о скрисоаре де ла Хевенешѣ ²¹⁾ сѣлѣ аша: „Дн бѣтаѣа де ла Горослѣѣ Хайдѣчи ши Сърбиѣ де сѣлѣ Михаѣ Водѣ аѣ фост лзат шеаптечѣи ши дохѣ де стеагърѣ де ла осташи лѣ Цицимънд Батори. Баста аѣ черѣт стеагърѣле ачестеа сѣ ле тримитѣ ел ла дитѣратѣл; iarѣ Михаѣ Водѣ дин сѣатѣл Банѣлѣи Михалчеа, ши ал Коми-сѣлѣ Лека, i-аѣ рѣспѣлнс: кѣ фѣнд лзате прип осташи сѣ, ел вреа сѣ ле тримитѣ ла дитѣратѣл. Iарѣши аѣ тримис Баста сѣ i деа стеагърѣле, пентрѣ кѣ лѣ i-аѣ фост дикрединѣат тот рѣсѣоѣл, ши сѣ кѣвѣне, ка дин тѣлѣле лѣ сѣ теаргѣ стеагърѣле ла дитѣратѣл, ши Михаѣ Водѣ iarѣши лѣ ле аѣ дат, чи дѣлѣ ачееа гѣндиндѣсе i ле аѣ тримис прип Тома Капреѣлѣ ши прип Алоисѣ Радѣврад; пентрѣ лѣкрѣл ачестеа Баста с'аѣ тѣлѣнат фоарте не Михаѣ Водѣ. Маѣ пре зртѣ кѣнд аѣ ацилнс ла Търѣа, аѣ черѣт Михаѣ Водѣ треѣ сѣте де Валлонѣ де ла Баста, кѣ карѣ сѣ теаргѣ ла Фѣгѣрашѣ, сѣ ши адѣкѣ тѣiereа ши прѣлчиѣ де аколо, ши Баста i-аѣ фѣгѣдѣит. Валлонѣ с'аѣ ши гѣтѣ сѣтѣлѣтѣ ка сѣ порнеаскѣ Дѣтѣнекѣ, пентрѣ кѣ тоатѣ оастеа лѣ Михаѣ Водѣ се дитпрѣциасѣ прип деарѣ. Dimineaѣа Кѣпитанѣл Валлонѣлор кѣ ал сѣ аѣ терсѣ ла корѣл лѣ Михаѣ Водѣ. Михаѣ Водѣ i-аѣ ешит днапте, ши пентрѣ ка сѣ i факѣ чѣлсте л'аѣ тѣлѣнат сѣ дитре дитѣиш дн корт, чи Кѣпитанѣл л'аѣ вртѣ сѣ факѣ ачееаста, дитрѣ ачееа аѣ терсѣ дитѣиш Михаѣ Водѣ, ши токма кѣнд дитра дн корт, Кѣпитанѣл аша л'аѣ стрѣлѣнс кѣ о алабарѣл прип сѣате, де аѣ ешит вѣрѣлѣ алабарѣл де о палтѣ де чееа парте; ал Валлон дитрѣ ачееа л'аѣ дитѣлшкат, ши апои i-аѣ тѣлѣнат капѣл. Перит-аѣ атѣлчи дитре чеѣ че ера кѣ Михаѣ Водѣ пѣлѣ 16 вѣрѣлѣи.“

Ачестеа каре ле ам скрис ачи де ла Хевенешѣ дѣспре тоартеа лѣ Михаѣ Водѣ челѣи Вѣтеаѣѣ, сѣлѣт кѣлесе дин ростѣл Ромѣнѣлор челор че аѣ фост кѣ Михаѣ Водѣ; пентрѣ кѣ

скріе ла днчепѣт: „Zviderea lui Michaiș Vodă cea din anul 1601. (18 zile ale lui August) așă o sursă României.“ Дрент ачеса снзперча ачеста кз мѣлт маі адеврѣтѣ тре-
бѣе съ фіе, де кѣт мнчнзніе че ле аѣ скорнѣт Георгіе Баѣта кз пѣртеніі лѣі, каре мн-
чнзні месне ле аѣ прііміт Скрііторіі чеі че пѣтмісе кѣте чеѣа де ла осташіі лѣі Мнхѣіѣ
Водѣ, дѣпѣ обічеіѣл времілор де рѣстмірѣѣ, нешінд че вор съ пѣѣаскѣ днтрѣ авеніре
де ла Баѣта ші де ла осташіі лѣі. Аша дарѣ мнчнзнѣ есте кз Мнхѣіѣ Водѣ с'аѣ омо-
рѣт, пентрѣ кз с'аѣ днцелес кз Тѣрчії асѣура лѣі Рѣдолѣ II, кѣчї с'аѣ оторѣт нѣмаі дн
пнзмѣ, пентрѣ вітецііле лѣі, ла каре н'аѣ пѣтѣт ацізнѣ Баѣта, прекѣт мѣртѣрісеѣе Боршаі
Пал²²), аша скрінд: „Michaiș Vodă și Georgie Bașta dăpă birșința de la Goroslaș (ce
aș fost din trei zile a lui August din anul 1601) aș mercă сз кзпрндѣ Ардеалѣ пре
сама дмпѣратѣлѣ Рѣдолѣ, чї Баѣта чел фѣрѣ де Дѣмнезеѣ, фѣкѣ съ се омоаре Мнхѣіѣ
Водѣ, фѣрѣ де леакѣ де віпѣ, нѣмаі дн пнзмѣ, ші съ неардѣ пе Прнцѣл чел Вітеазѣ, де
кареле се теѣеа ші дмпѣратѣл Тѣрческ. Днцелегнд ачеста Снцістѣнд Баторі с'аѣ вѣ-
кѣрат днпревнѣ кз тоатѣ деара Ардеалѣлѣ, ші Баторі іарѣшї аѣ веніт дн Ардеал, ші
деара тоатѣ аѣ стѣтѣт лѣпгѣ днсѣл ші с'аѣ тѣѣрѣт кз ел. Іарѣ Баѣта чел фѣрѣ де
Дѣмнезеѣ аѣ арс прн оамеліі сѣ Ардеалѣл, л'аѣ прѣдат, л'аѣ робіт, ші партеа чеа маі
маре кз четѣцііле о аѣ трас ла дмпѣратѣл.“

Bezi! Знгѣрѣл чел адеврѣт, Боршаі Пал, кѣт скріе, кареле нѣмаі дншелѣт де алціі
аѣ грешіт дн Історіа са; нѣ кѣт аѣ скріс Аноннмѣл дн Бѣлград²³), зїкнд: „Ші ка
ші де ла пої, каріі атѣчї пѣкѣціамѣ дн Снвііѣ, сѣ аїѣѣ чеѣа чнсте, і-ам фѣкѣт версѣріле
ачестеа лѣі Мнхѣіѣ Водѣ, сѣ і ле пѣпѣ пре торѣнт:

„Hic jacet ille ferus, latro merus et Nero verus,

Canis, atrox Dacus, scelerum lacus, ille Valachus!

Hac qui transibis, bis terque cacabis, et ibis.“

Ast ego respondens, indigno nomine dico:

Quisquis Is es, taceas, et meliora sapes;

Nam fuit hic heros, qualem non protulit aetas,

Nec feret; huic flores florida spargat humus.

Tu qui ferre civum non vis, Anonyme! linge

Merdam ejus, tibi quae semper in ore fuit.

Sic etenim disces, quae sint dignissima scripta,

Et quid dicendum, quaeque tacenda tibi,

пентрѣ кз Історіілор нѣ се кѣвіне а скріе алѣа, фѣрѣ нѣмаі днѣтмпѣріле, прекѣт
аѣ фост, дн кареа треанѣ фоарте аѣ грешіт Спонтоні Тѣліанѣл, пріетенѣл лѣі Баѣта,
ші маі вѣрѣос Знгѣрїі, каріі днкѣ нѣ гѣстасе дѣлчеѣа лѣі Баѣта, але кѣрѣіа фанте де
ачї днпннте кз мѣлт маі амаре аѣ фост де кѣт але лѣі Мнхѣіѣ Водѣ. Нѣ те мїра аша
дарѣ, де аѣ нѣс Мнхѣіѣ Водѣ стеаг дн локѣл дн кареле аѣ фост днфнпѣт фрігареа кз
трѣнѣл чел фрпнт ал Ценерарїѣлѣ сѣѣ Новак Баѣа: нѣ те мїра кз аѣ апрнс Тѣрѣа, ѣнде

се сътъсисе Арделеніи асѣра лѣ; нѣ те мѣра къ Сърбіи аша де кѣмпіт аѣ лѣкрат асѣра Арделенілор пентрѣ фріцереа де віи а лѣи Новак Баба ші а преотѣ.лѣи Шашкі, пре-
кѣм скріе Anonimăi din Българад ²¹⁾ чи нѣдекъ оаре н'аѣ авѣт ші Міхаіѣ Водѣ ші Сърбіи
кѣдінѣ де а се ісѣнді? ші гѣндеше, де ці с'ар фі фост нѣе фѣкѣт ачестеа, че фѣкѣсе
лѣи Міхаіѣ Водѣ ші осташилор лѣи, оаре нѣ аі фі фѣкѣт тѣ кѣ мѣлт маі кѣмпіте асѣра
дѣштанілор тѣи? Каре де ле веі сокоті віне ші деапѣрѣнтѣ.л. веі прічене, къ Георгіе
Баста аѣ фост зн от токма де нѣмѣк, че ші дін батціокѣра, кареа о аѣ фѣкѣт лѣи Міхаіѣ
Водѣ, дѣпѣ че л'аѣ оторѣт, дѣкѣ поці кѣлеце, пентрѣ къ дѣпѣ кѣм скріѣ тоці Історіціи
чеі маі сѣс адѣші, капѣл і л'аѣ нѣс пре о торѣчѣне де калѣ, ші аша л'аѣ цінѣт вр'о
кѣтва тімпѣ, іарѣ де не трѣпѣ і-аѣ тѣіат сѣтѣіи, апоі л'аѣ дат знор Сърбі сѣ.л дѣгроане.
Нѣ аша аѣ лѣкрат Міхаіѣ Водѣ кѣ капѣл ші трѣпѣ.л Кардіналѣ.лѣи Андреіѣ Баторі, кѣм
с'аѣ възѣт ла анал 1599, де знде поці кѣлеце каре аѣ авѣт маі възѣт крешере, Міхаіѣ
Водѣ, аѣ Баста? Че аре дарѣ преавестітѣ.л Енгел ²²⁾ де арѣнкѣ крешереа лѣи Міхаіѣ
Водѣ? кѣчі алмїнтрелеа, кѣ.л лавѣд нѣ грешеше.

Спонтоні ²⁶⁾ скріе, къ капѣл лѣи Міхаіѣ Водѣ с'аѣ тріміе дѣн Валахія де Баста, ка
сѣ крѣадѣ воіеріи дін цінѣтѣ.л Краіовеі, пре каріи нѣі сѣпсесе шіе Сімеон Могіла вре-о
датѣ, ші сѣ ші алеагѣ алт Домнѣ: ші къ кѣ прілеціѣ.л ачестеа ле аѣ комѣдат пре Марко
Фечіорѣ.л лѣи Петрѣ IV Черчел, деспре кареле ам ворбіт ші ла анал 1591, ка сѣ.л алеагѣ
Домнѣ, чи воіеріи нѣ л'аѣ ірїміт, пентрѣ къ ера тѣпѣр нѣмаі де 18 ані; маі мѣлте скріѣ
авторіи маі сѣс нѣміці деспре Міхаіѣ Водѣ чел Вітеаз, с'аѣ Міхаіѣ V, Домнѣ.л Мѣптенескѣ,
каре ле поці четі ла дѣлшіи, кѣчі еѣ трек.ла лѣкѣрїе че с'аѣ фѣкѣт дѣн Валахія тот
дѣтрѣ ачестеа тімпѣ.

Арѣтат'ам ла анал трекѣтѣ, къ Іоанн Замоскі Канчелларіѣ.л Полоніеі аѣ фост алѣгат
не Міхаіѣ Водѣ дін Валахія чеа маре, чи дѣн Валахія чеа тікѣ, адекѣ дѣн Банѣтѣ.л Кра-
іовеі н'аѣ дѣтрат, пентрѣ къ аколо аѣ цінѣт Міхаіѣ V, с'аѣ Міхаіѣ Водѣ чел Вітеаз, ошіле
сале, нѣлѣ кѣнд с'аѣ оторѣт прїн віклешѣгѣ.л лѣи Баста, пре кѣм віне скріе Спонтоні ²⁷⁾,
дарѣ рѣѣ фаче къ ші цінереа ошілор ачестора дѣкѣ о тѣлѣеце дѣн реа парте, нѣмаі ка
сѣ поатѣ акопері пелецізіреа лѣи Баста, дрепт ачееа жѣфѣрїле деспре каре скріе Ано-
німѣ.л Ромѣнскѣ ²⁸⁾, къ ле аѣ фѣкѣт Сімеон Могіла, нѣмаі дѣн Валахія чеа маре ле аѣ фѣкѣт,
ші нѣ пентрѣ алта, фѣрѣ нѣмаі пентрѣ къ нѣ авеа нѣдежде де а пѣтеа домні дѣн Валахія,
маі въртос дѣделегѣнд къ Міхаіѣ Водѣ чел Вітеаз с'аѣ дѣтѣрват де ла дѣштѣрѣтѣ.л Нем-
цескѣ, ші аѣ вірѣітѣ ші не Сїіісмѣнд Баторі ла Горосѣ.лѣ. Нѣ віне скріе аша дарѣ Ано-
німѣ.л пострѣ, „къ аззїнд де тоартеа лѣи Міхаіѣ Водѣ, Сімеон Могіла Водѣ аѣ веніт къ
Лешіи ші къ Молдовеніи, ші прѣдѣндѣ цѣара не воіеріи ші мѣлѣстїрїе, с'аѣ фѣкѣт Домнѣ.
Пентрѣ къ Домнѣ, кѣм ам зїс, се фѣкѣсе дѣн анал трекѣт. Чи апоі віне скріе зїкѣнд: „Іарѣ
трѣі фѣаці Бѣзѣці възѣнд атѣта прадѣ а цереі с'аѣ рѣдікатѣ къ ошіле Краіовеі ші аѣ скос
не Сімеон Водѣ дін домніе;“ пентрѣ къ ші преавестітѣ.л Енгел аша скріе ²⁹⁾, дін Фїл-
щїх: „Нефїнд де фѣаці Міхаіѣ Водѣ, Сімеон Могіла къ Молдовеніи ші къ Полоніи, къ каріи

venise дн Валахія, шоарте аѣ прѣдат ъеара. Іаръ фраціи Бззеці, с'аѣ рѣдикатѣ аснпра лѣи кѣ оциле де ла Краіова; даръ Сімеон н'аѣ кѣтезатѣ аї ашента, чї аѣ ѡѡїтѣ дн Молдова. Бззеціи с'аѣ кѣратѣ дѣпъ ел, шї і-аѣ аїзїне оциле дн коаче де Фокианї ла зп рѣѣ; ачї аѣ тѣїатѣ пе мѣлїї дїнпре осташиї лѣи Сімеон шї аѣ лѣзатѣ днаної тот кѣт прѣдасе дн Валахія: де ачї Бззѣціи с'аѣ днѣрнат кѣ таре добѣдѣ, шї рѣѣл лѣнгъ каре аѣ вѣтѣт пре осташиї лѣи Сімеон Могила, л'аѣ нѣмїт Кѣката. Токма дн тїмпѣл дн кареле с'аѣ днѣтшплат ачсаста, аѣ нїмерїт шї воїерїї ачсїа дн Ардеал ла Кѣпенї, карїї слѣѡїсе пе Міхаїѣ Водѣ пѣлѣ ла шоартеа лѣи, кѣ тавѣра че маї рѣтѣсесе, шї с'аѣ тѣѣрѣт ла сатѣл Кѣрѣїнеціи лѣнгъ Арїшѣ, ла карїї аѣ венїт шї Бззеціи, шї с'аѣ сѡѣтѣїтѣ с'шї алеагъ Домнѣ ка ачсїа, сѣпт кареле сѣ се одїхнеаскѣ ъеара, шї кѣ аїзїсторїа лѣи Дѣмнезеѣ аѣ алес пе Шерван фечїорѣл Радѣлїї непотѣлїї лѣи Бассараѣ Водѣ, дн фамиліа лѣи Бассараѣ челїї вѣтрѣл, пре кареле кѣ трїзѣмф л'аѣ дѣсѣ дн скаѣлѣ ѡереї ла Тѣргоѣеціи."

Шерван ачсїа атѣнчї кѣнд с'аѣ рѣдикат Домнѣ Валахїеї, с'аѣ нѣмїт Радѣл (кареле дн сїрѣза Домнїлор Мѣнтенеціи, дѣпъ кѣт ам скрїе сѣ сїрѣза, есте Радѣл ал зечелеа) кѣт бїне днсеатпѣ Волѣгаѣг Бетлен ³⁰⁾; пентрѣ кѣ шї ел се їскѣлеше Іоанн Радѣл, дн картеа кареа о аѣ скрїе лѣи Моїсе Секелї дн 11 Ізїне дн аѣл 1603, кѣт вом ведеа аколо; нїчї грешеше Бетлен, кѣнд зїче, кѣ ъеара аѣ фост треї шї маї мѣлте лѣнї фѣрѣ де Домнѣ дѣпѣ шоартеа лѣи Міхаїѣ Водѣ челїї Вітеаз, шї атѣнчї аѣ пѣс Баѣта пре Радѣл X, пентрѣ кѣ аша зїче шї Картеа воїерїлор мѣнтенеціи кѣтрѣ Моїсе Секелї, кареа о воїѣ адѣче ла аѣл 1603. Спонтонї ³¹⁾ бїне осеѣеше пе Радѣл X, кареле шї Шерван Бассараѣѣ, се нѣтеше де алїї Історїчї, де Радѣл XI фечїорѣл лѣи Міхаїл IV с'аѣ Міхнеа Тѣркѣл, кареле і-аѣ зрнат дн аѣл 1611.

Че скрїе преавестїтѣл Енґел ³²⁾ деспре Кеѣенхїллер, адекѣ, кѣ зїче, кѣ Баѣта дѣпѣ зчїдереа лѣи Міхаїѣ Водѣ, аѣ комѣндат Мѣнтенїлор Домнѣ пе Марко фечїорѣл лѣи Петрѣ IV Черчел, адекѣ пре непотѣл дн фрате ал лѣи Міхаїѣ Водѣ, дарѣ воїерїї нѣ л'аѣ прїмїт, чї дїнѣїѣ аѣ врѣт сѣ пѣлѣ Домнѣ пе Строїца с'аѣ Стаїкѣл, апої непрїмїнд ачсїа Домнїа, аша аѣ пѣс Домнѣ пе Радѣл X, нѣ смїнѣеше Кеѣенхїллер; пентрѣ кѣ шї Спонтонї аша скрїе маї пайнте. Дарѣ смїнѣеше преавестїтѣл Енґел ³³⁾, аша скрїїнд: „Деспре фамиліа лѣи Міхаїѣ Водѣ цїм, кѣт се ва зїче дн їсторїа Молдовеї, шї Флорїка шї Петрашко с'аѣ робїт де тѣларї. Карра іарѣшї аместекѣ тїмпѣл кѣнд зїче кѣ Петрѣ фечїорѣл лѣи Міхаїѣ Водѣ аѣ кѣлѣторїт ла Бечїѣ, ка сѣ чеарѣ Домнїа Мѣнтенеаскѣ, шї сѣ се желеаскѣ пентрѣ зчїдереа тѣтѣнесѣѣ, дарѣ аколо нїмїка аѣ їспрѣїт, шї де неказ шї мїшѣлїтате аѣ мѣрїт, шї ачсїа нѣ е адезѣратѣ че скрїе ел дїмпрѣлѣ кѣ Кантемір, кѣ Анкѣца, фата лѣи Шерван (а Радѣлїї X) аѣ фост мѣїереа лѣи Петрашко. Адезѣрѣл есте кѣ Шерван аѣ лѣат пре Анкѣца фата лѣи Міхаїѣ Водѣ, шї аша Шерван аѣ фост цїнере лѣи Міхаїѣ Водѣ.“ Зїс'ам кѣ смїнѣеше преа вестїтѣл Енґел; пентрѣ кѣ зїче о скрїсоаре де ла Хеѣенемї ³⁴⁾: „Че аѣ дат Доамна лѣи Міхаїѣ Водѣ лѣи Менхард Богатї, ка сѣ і ле цїлѣ, сѣпт ачсїеа: греї мїнѣї кѣ скофїѣ де зѣр шї кѣнѣшїте кѣ соѡолї; зп аѣтѣркан

фоарте фрѣмос днѣшат, днѣрѣнат кѣ сърсатѣрї цїнтѣте кѣ шїетре скѣтне, каре кал л'аѣ дат дѣпѣ ачѣеа Богатї лї Ладїслав Цѣлафї; зп ланѣ де азр. че пѣтѣа о mie de galbenї, о бѣтѣ фоарте фрѣмоасѣ че о кѣтпѣрасѣ Мїхаїѣ Водѣ дїн Царїград кѣ о mie de флорїндї немѣщї. Нентрѣ днѣоарчѣеа ачѣстора трїмесѣсе Петрашко фѣчїорѣл лї Мїхаїѣ Водѣ порѣнкѣ днѣпѣрѣтеаскѣ дн Ардеал асѣра лї Менхард Богатї, ка прїп комїсарїа Крѣашенег сѣ ле поатѣ довлндї. Чї Богатї аѣ дѣрѣт пре Крѣашенег кѣ кѣне шї скаѣе де арїнт, шї орбїндѣл кѣ дарѣрїе, немїка аѣ днѣторѣ лї Петрашко. "Іатѣ! кѣ Петрашко п'аѣ фост робїт де тѣтарї, кѣт скрїе Енгел, чї аѣ терс ла Бечїѣ. Шерван сѣѣ Радѣл Х днѣкѣ п'аѣ пѣтѣт фї цїперѣ лї Мїхаїѣ Водѣ, тѣкар кѣ кѣ Енгел цїне шї Анонїмѣл пострѣ ³⁵⁾, нентрѣ кѣ пѣ сѣ четѣе, сѣ фїе авѣт Мїхаїѣ Водѣ маї мѣлте фѣте, де кѣт пе сїпгѣрѣ Флорїка, пе кареа аѣ врѣт сѣ о тѣрїте дѣпѣ непотѣл сѣѣ, Марко, шї сѣї деа зѣстрѣ Валахїа, де есте адеврѣат, че скрїе Спонтонї ³⁶⁾; рѣтѣне аша дарѣ кѣ пѣ грѣшаѣе Карра, шї дїрент арѣ Дїмїтрїе Кантемір ³⁷⁾, кѣнд скрїѣ, кѣ Анкѣца мѣїереа лї Петрашко аѣ фост фата Радѣлї Х, кѣт се ва маї зїче шї ла анѣл 1690.

Сїцїсмѣнд Баторї дѣпѣ че аѣ пердѣт бѣтаїа чѣа дїн треї зїле Август 1601, де ла Горослѣ шї аѣ фзїт дн Молдова, пѣ мѣлт аѣ зѣвоїт, шї лѣнд треї Башї тѣрчѣщї кѣ сїне аѣ венїт ла Брашовѣ дн лѣна лї Септемврїе, нентрѣ кѣ скрїе Анонїмѣл дїн Бѣлград ³⁸⁾: „Сїцїсмѣнд Баторї, венїнд дн Брашовѣ, фѣрѣ де шїреа шї воїеа перѣт ш'аѣ легат днѣлѣчїї пре асѣзнѣ де Немѣщї, дн кареа треабѣ аѣ пѣс мїжлочїторїѣ пре Іесїтѣл Антонїе Марїет. Ачѣста аѣ трас дн партеа лї Сїцїсмѣнд пе Стефан Чаки, Нїколае Богатї, шї пре вре о кѣцї-ва повїлї. Іарѣ Сїцїсмѣнд ка маї лесне сѣ шї довлндеаскѣ скопѣл, кѣ пѣтереа Тѣрчѣаскѣ шї Тѣтѣреаскѣ, аѣ стрѣмторїѣѣ афарѣ дїн Ардеал пе Георгїе Баста, кареле с'аѣ трас шї с'аѣ менѣщїт пе іарпѣ лѣнгѣ Дешї; дарѣ днѣтрѣ ачѣеа дн тоате се днѣелеѣеа кѣ Сїцїсмѣндѣ. Сїцїсмѣндѣ ка сѣ атоѣеаскѣ пе Тѣрчї шї пе Тѣтарї кѣ ел пѣ арѣ вре зп атестек кѣ Немѣщї, дѣпѣ че аѣ трекаѣт времеа чѣа вѣпѣ де довѣ лѣпї дѣпѣ Сѣнт-Мїхаїѣ, ла днѣченѣтѣ лї Декемврїе, кѣнд шїеа кѣ пѣ се вор пѣтеа вѣте ошїле де фрїг аѣ днѣкѣпѣврат шї аѣ днѣченѣт а вѣте Клѣжѣл, кареа дрепѣ ачѣеа о аѣ фѣкѣт, кѣчї пѣдѣждѣїа кѣ прїп мїжлочїреа лї Баста ва довлндї де ла днѣпѣратѣл Рѣдолѣ II ка іарпшї сѣ рѣтѣлѣ Прїонѣ Ардеалїлї, нентрѣ ачѣеа нїчї ел се скѣла пе Баста, нїчї Баста пе ел; дѣпѣ че аѣ зѣвоїт Сїцїсмѣнд сѣвѣт Клѣжѣ зѣче зїле кѣ Тѣрчїї, пѣ Тѣтарїї, кѣ Сѣкѣїї шї кѣ Шїгѣрїї, аѣ арѣ ошеазеле, шї днѣтр'о Дѣмїнекѣ дїмїнеаѣт — — — с'аѣ днѣторѣ де ла Клѣжѣ, шї Баста а треїа зї аѣ терс дн Клѣжѣ. Іарѣ Сїцїсмѣнд днѣтѣрпѣндѣсе дн Бѣлград кѣ тоате ошїле, шї днѣелегѣндѣсе кѣ Баста, пре дої Башї і-аѣ словозїт акасѣ пѣмаї пре Бек-Баша л'аѣ цїнѣт ла сїне. Дн Бѣлград пѣ днѣделѣнѣг аѣ зѣвоїт Сїцїсмѣнд, чї с'аѣ дѣс кѣ лѣкашѣл дн Дева, де знде ла сѣвршїтѣл лї Іансарїе дїн анѣл 1602, с'аѣ мѣтат дн Брашовѣ."

¹⁾ Spontoni Lib. 6. p. 130. ²⁾ Istvanfi Lib. 32. p. 756. ³⁾ Palatius Lib. 47. cap. 2. ⁴⁾ Bulengerus Lib. 11. p. 335. ⁵⁾ Piacius ad ann. 1601. ⁶⁾ Istvanfi Lib. 32. p. 755. ⁷⁾ Enyedi Pál in Ms. p. 4. ⁸⁾ Grondzki

in Ms. ad h. a. ⁹⁾ Anonymus Carolinensis in Ms. p. 22. ¹⁰⁾ Enyedi Pál in Ms. p. 4. seq. ¹¹⁾ Anonymus Carolinensis l. c. ¹²⁾ Il cavalier Ciro Spontoni nella Storia di Transilvania Lib. 6. p. 126. ¹³⁾ Anonymus Carolinensis in Ms. p. 25. ¹⁴⁾ Istvanfi Lib. 32. p. 756. seqq. ¹⁵⁾ Grondzki l. c. ¹⁶⁾ Spontoni Lib. 6. p. 150. seqq. ¹⁷⁾ Petrus de Reva Cent. 6. ¹⁸⁾ Spontoni l. c. ¹⁹⁾ Piasecius l. c. ²⁰⁾ Istvaafi l. c. ²¹⁾ Manuscriptum apud Hevenesi tom. 68. p. 101. ²²⁾ Borsai Pál in Ms. Chronico Hung. ad h. a. ²³⁾ Anonymus Carolinensis p. 70. ²⁴⁾ Idem Anonymus Carolinensis p. 68. seq. ²⁵⁾ Engel in recent. Historia Valach. Part. 1. p. 268. ²⁶⁾ Spontoni Lib. 7. p. 172. ²⁷⁾ Spontoni Lib. 7. p. 171. ²⁸⁾ Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44. ²⁹⁾ Engel. l. c. p. 268. seq. ³⁰⁾ Volfgangus Bethlen. v. p. 175. ³¹⁾ Spontoni Lib. 8. p. 188. ³²⁾ Engel. l. c. p. 269. ³³⁾ Idem Engel. l. c. p. 27. ³⁴⁾ Ms. apud Hevenesi tom. 68. p. 101. ³⁵⁾ Anonymus Valachicus l. c. ³⁶⁾ Spontoni Lib. 7. p. 161. ³⁷⁾ Cantemir in Hist. Osmanici Regni Lib. 4. cap. 2. Nro 16. ³⁸⁾ Anonymus Carolinensis. p. 58.

Англ 1602. Дъпъ че с'аѣ дъс Сіцісмънд Баторі ла Дева, аша ворбеще о скри-
соаре де ла Хевенси ¹⁾ деспре дънсъл: „Дъпъ пердереа де ла Горослъѣ, кареа с'аѣ дп-
тътплат дп 3 Август дп англ 1601, пъръ ла ръсвоіѣл лѣі Моісе Секелі кѣ Баста, ка-
реле аѣ фост дп 2 Івліе дп англ 1602, Сібіѣл пѣ с'аѣ плекат лѣі Сіцісмънд, тѣкар кѣ
дестъле реле аѣ сѣферіт де ла Тѣтарі. Сіцісмънд дпкъ дестъле орі аѣ тріміс пе Шпа-
нѣл де Кѣмарѣ, Іоанн Деак чел дп Клѣжѣ, ла дѣншіі кѣ сѣ се плече; кѣч Шпанѣл сѣнгѣр
де патрѣ орі аѣ дпблат дп Сібіѣѣ, іарѣ кѣ Стефан Оварі де треі орі, ші Сібіеніі дпкъ
пѣ се фереа. Одіноара Стефан Чаки аѣ дескълекат ла Хатерсдорф, ші кіетънд пре
зніі дптре Сібіеніі пе кредітъ ла сіне, дптре каріі аѣ фост ші Краіовіръѣл, ла атѣта
аѣ адъс лѣкрѣл, кѣт с'аѣ дптокмітѣ, ка Сіцісмъндѣ сѣ цѣре пре ніше дпкеіетѣрі, ші і се
вор плека, ші акѣта аша де таре кредеа, кѣ ва фі паче, кѣт дп Сібіѣѣ таре фербеа ші
се гѣтеа де оспѣдѣ, дарѣрі дпкъ гѣтсе ші пе сама лѣі Сіцісмънд ші пе а лѣі Чаки, чі
пѣ с'аѣ фѣкѣт паче депліп пентрѣ ачеаста: Ера дп Сібіѣѣ авѣціле ші тѣіеріле воіерілор
Мѣптенеші каре се трімесесе аколо дп секѣрїтате пентрѣ тѣлте респіріце дп Валахїа;
Стефан Чаки вреа ка аверіле ачестеа сѣ пѣ се деа воіероічелор, кѣнд се вор дптѣрпа
чі сѣ се іа де ла дѣнселе, пентрѣ кѣ ші Міхаіѣ Водѣ лѣасе маі пайнте аверіле пові-
лілор Арделенеші дп Сібіѣѣ ші дп алте четѣці, ші знеле ле цпнѣсе пе сама са, алтеле
ле дптѣрѣісе воіерілор сѣі. Сасіі дп Сібіѣѣ п'аѣ дпгѣдзіт ачеаста, зікѣнд, кѣ ар фі спре
окара лор, де ар дпгѣдзі сѣ се жефѣаскъ чеі че аѣ веніт пентрѣ секѣрїтате ла дѣншіі.
Токта атѣнчі кѣндѣ се лѣкра ачестеа, ші пѣ се пѣтеа пърѣві Сібіеніі кѣ Чаки, Сіціс-
мънд Баторі ла дпченѣтѣл лѣі Феврѣаріе дп англ 1602 аѣ мерс дп Дева ла Брашовѣ
сѣ лѣкѣаскъ, ші Сібіѣл аѣ рѣмас прекъм фѣсесе маі пайнте.“

Дъпъ че аѣ веніт Баста дп Клѣжѣ дъпъ дптоарчереа лѣі Сіцісмънд ла Бѣлград, кѣт
с'аѣ зіс ла англ треќѣт, аша скріе Анопѣл дп Бѣлградѣ ²⁾ деспре дънсъл: „Възъндѣ
Баста, кѣ маі сѣнт ніше локѣрї пе лѣпгѣ Клѣжѣ, каре дпкъ пѣ с'аѣ плекат лѣі, дпгѣіаші
датѣ аѣ мерс асѣура Алташѣлѣ четѣцеі лѣі Стефан Чаки, каре четате плекѣндѣісе пе
кредітъ, оставіі лѣі Баста п'аѣ цпнѣт кредіца; чі пре зніі дптре чеі дп четате і-аѣ тѣ-
іат, пре алдіі і-аѣ робіт, Баста аѣ арѣкѣат кѣ прав (саѣ іарѣѣ де пѣшкѣ) о парте а че-

тъци дін Алташъ, ка съ нъ се маі поатъ спріжні дінтр'жнса асвпра Кляжълі, фост'а а-
твнчі пьркълав дн Алташъ Іоанн Бзда, пре каре фъръ де мілъ л'аъ тьіат, — — —
Дзпъ лъареа Алташълі Баста с'аъ днтърпат дн Кляж, де знде аъ тріміс асвпра Цігъ-
ллі, пре Іоанн Пецъ. Ера дн Цігъ зп преот а нъме Іоанн Сілваші, пре кареле Епіс-
копъл Dіmіtrіe Napragі дн лъсасе аколо ка дїрегъторїѣ; ачеста неавънд челе де ліпъ
спре апърареа четъці, аъ датъ-о не кредїнцъ Валлонїор, даръ Валлонїі п'аъ цїнът кре-
дїнца, чї пре тьлці аъ тьіат, шї аъ пръдат тоате. Кънд аъ днтрѣват Іоанн Сілваші пре
аскънс де Сїцісмънд: да ва четатеа ллі Баста, аъ нъ? Сїцісмънд нъмаі къ ворбе днкъл-
чїте л'аъ цїнът; пентрѣ къ Сїцісмънд, стрїкареа Ардеалълі, тьлтъ се вькьра кънд переа
оаменїі пентрѣ дънсъл. — — — Сїцісмънд се днтркмісе пре аскънс къ Баста, ка
Ардеалъл сь фїе дн дозъ пьрці, партеа де престе Мъръшъ шї Арїенъ де кьтръ Бьлград
свпт Сїцісмънд, чееалатъ парте свпт Баста, пьлъ атвнчі, пьлъ кънд ва венї рьспънс де
ла днтъратъл; пентрѣ къ Сїцісмънд пьдъждьіа, къ днтъратъл дї ва лъса ллі Ардеалъл
пьлъ дн Месешъ: дрепт ачееа нїчї се вьтеа Сїцісмънд къ Баста.

„Neműindъсе ачееаста де алціі, повїліі карїі ера дн Бістріцъ, шї чеї че ера дн оа-
стеа ллі Сїцісмънд, прекъм Моїсе Секелї шї алціі, аъ скос дн мїнте не Бістріценї, де
с'аъ лъсат де Баста, шї с'аъ дат свпт Сїцісмънд; днделегънд ачееаста Баста, ла атъта
твнчїе аъ ацїзнс, де аъ вьт сь таїе пре тоці Бістріценї шї сь стрїче орашъл. Дрепт
ачееа дн лъпа ллі Феврварїе дн ашъ 1602, кънд локъїа Сїцісмънд дн Брашовъ, аъ дн-
ченът а вате Бістріца, шї акъма стрїкасе о парте де зїд, кънд аъ днченът Немціі а зї-
че, къ вор лъса пре Баста сїнгър свпт Бістріцъ, де нъ ле ва да орашъл сь'л праде.
Баста днделегънд пофта Немцілор, тькар къ пентрѣ мїжлочїреа зпор вьрбаці де фьрпте,
нъ воїа сь педепсакъ аша де таре орашъл, тогъшї аъ фьгъдъїт осташілор къ де вор
лза орашъл къ пьвала дїптъїѣ, ле ва плїні пофта. Ніколае Вітезъ, шї Алберт Наці ера
дн лъзптрѣ, шї аша с'аъ пьртатъ, де Немціі къ пьвала дїптъїѣ п'аъ пьтът їсвьндї, чї
твлці аъ перїт дїптр'жнші. — — Кънд вьтеа Баста Бістріца, Сїцісмънд дн Брашов аъ
трїміс пре Ніколае Богатї, рьгъндъсе ллі Баста, ка лъсвнд ватереа, сь трїмітъ ла дн-
пъратъл сь се алеагъ днтр'о парте лъкръл; лъ кареа аъ рьспънс Баста, къ нъ ва дн-
чета пьлъ кънд нъ і се ва плека іаръшї Бістріца, кьм аъ фост плекатъ маї днпїнте, шї
де нъ'ї вреа стрїкареа, сь порьпчеаскъ сь'ї деа орашъл, шї осташіі чеї зпгьреці сь еасъ
дїптр'жнсъл, ла кареа аъ рьспънс Богатї ллі Баста, къ ел нъ аре пьтере де а фаче а-
чееа, чї се роагъ сь'ї днгъдъе треї зїле, сь днцїїнцезе пре Сїцісмънд деспре лъкрѣ. Ба-
ста і-аъ шї днгъдъїт, даръ аша ка чеї дн лъзптрѣ днкъ немїка сь дндрьснеаскъ а фа-
че днтрѣ ачеле треї зїле. Богатї аъ шї трїміс не пощъ ла Сїцісмъндъ, кареле сьфъгъ-
їндъсе къ Стефан Чаки, аъ скріс ллі Ніколае Вітезъ шї ллі Алберт Наці, сь деа Бістріца
ллі Баста, даръ аша ка Унгьрїї сь се поатъ дъче дїптр'жнса къ тоате аверїле сале, шї
Баста і-аъ днкредїнцат къ скрісоареа са деспре ачееаста; чї дзпъ че с'аъ днкьркат шї
аъ ешїт повїліі, Валлонїї аъ пьвълїт престе карре, шї оторънд пре тьлці, пре Ніколае

Vitezъ дикъ л'аѣ тѣят, ши fiind къ ачеаста нѣ с'аѣ фѣкѣт къ воѣа лѣи Баста, Баста дѣ-
пъ ачеаа аѣ оторѣт пре кѣдѣ-ва Валлонѣ.

„Дѣпъ ачеаа дѣнтре Баста ши Сѣцистѣнд аша аѣ дѣчетат артеле, ка Сѣцистѣнд сѣ
трѣмитъ солѣ ла дѣпѣратѣл, сѣ черче лѣсаѣва Ардеалѣл сѣѣ нѣ? ши de ѣл ва лѣса, дѣ
че тѣн? ѣаръ пѣпъ атѣнѣ стѣпѣнѣреа лѣи Баста de ла а лѣи Сѣцистѣндѣ сѣ о дѣспартѣ
Мѣрѣшѣл ши Арѣешѣл, дѣнтрѣ ачеаа Сѣцистѣнд пѣпъ дѣ пащѣ сѣ голеаскѣ Ардеалѣл de
Тѣрѣи ши de Тѣтарѣи, ши ка сѣ нѣ аѣлѣ прѣчѣнѣ de а се тѣме Сѣцистѣндѣ, Баста дѣкѣ сѣ
еасѣ кѣ оастеа са дѣ деара хѣгѣреаскѣ. Престе ачестеа Сѣцистѣндѣ сѣ деа кѣзешѣ лѣи
Баста кѣ нѣ ва зѣлѣа кѣ кѣрковеле, чѣ дѣрѣнтѣ ва лѣкра ла дѣпѣратѣл. Аша дѣток-
mindѣсе, Сѣцистѣнд аѣ словозѣт а касѣ пре Тѣрѣи ши пре Тѣтарѣи, ши лѣи Баста ѣ-аѣ трѣ-
мѣ кѣзешѣ дѣ Сѣтмарѣѣ пре ачѣщѣа: пре Иоанн Сѣтмарѣи, пре Иоанн Цѣрѣеѣи ши пре Ни-
колае Наррѣнаѣ, карѣи аѣ рѣмас ла Баста дѣ Сѣтмарѣѣ.“

Тот Анонимѣл din Бѣлградѣ ³⁾ скрѣе, кѣ: „Пе времеа ачеста пре Радѣл (X) Во-
дѣ л'аѣ бѣгѣт афаръ din Валахѣа, кареле ешѣнд ла Брашовѣ аѣ трѣкѣт prin Сѣкѣѣме, ши
не ла Гѣрѣѣѣ дѣ Унгарѣа (нѣ Сѣлаѣѣѣ) ла Баста, ши л'аѣ рѣгѣт сѣ'ѣ деа аѣѣсторѣѣ сѣ се
поатѣ дѣнтрѣна дѣ Валахѣа; пѣнтрѣ кѣ пѣнтрѣ крѣдѣнѣѣшѣреа кареа о аѣ авѣт кѣтрѣ
дѣпѣратѣл, аѣ пѣтѣмитѣ ачестѣ. Баста дѣ рѣспѣнсе кѣ ва авѣа грѣже, ши аѣ порѣнѣчѣѣ
хѣѣдѣчѣлор сѣ аскѣлте de Радѣл, ши сѣ'л дѣкѣ дѣдѣрѣнт дѣ Валахѣа, кѣнд ва фѣ тѣмпѣл.
Аша Радѣл повѣдѣѣа хѣѣдѣчѣи карѣи ера 12000, ши венѣрѣ дѣ Ардеал не ла Дева, ши
аѣ трѣкѣт Мѣрѣшѣл ла Бѣлград. Фѣарте маре стрѣкарѣе аѣ фѣкѣт ла Пантезеѣѣ, ла А-
брѣд ши ла Бѣѣшѣѣ, пре зѣнде аѣ венѣт. нѣмѣаѣ пѣтѣнтѣл аѣ рѣмас de дѣнѣшѣи. не прощѣ
карѣи н'аѣ фѣѣѣт ла деалѣрѣи, пре тоѣѣ ѣ-аѣ тѣѣат, пре ачѣщѣа Баста ѣ-аѣ трѣмѣ кѣ Ра-
дѣл, ка сѣ'л дѣкѣ дѣ Валахѣа, Баста аѣ мерѣ ла Сѣѣѣѣѣ, ши Сѣцистѣнд дѣпѣ ачѣеа с'аѣ
дѣс ла Неамѣѣл.“

Мѣко Фрѣнѣѣѣ ⁴⁾ дѣкѣ скрѣе: „Радѣл сѣѣ Шѣрѣван Водѣ аѣ венѣт кѣ маре оасте пре
ла Каѣан сѣ теарѣѣ ла Domnia din Валахѣа. Ачестѣ ера зѣнѣл дѣнтрѣ воѣерѣи лѣи Мѣхѣѣѣ
Водѣ, ши воѣерѣѣ de фрѣнтѣ дѣнтрѣ воѣерѣи мѣнтѣнѣщѣи, дѣпѣратѣл пѣнтѣеск порѣнѣчѣе лѣи
Баста, ка пре Радѣл сѣ'л ашезе дѣ Валахѣа; дрѣнт ачѣеа венѣнд Радѣл кѣ мѣлѣѣме de
хѣѣдѣчѣи, Баста дѣкѣ аѣ ешѣт din Сѣѣѣѣѣ, ши зрѣмѣндѣ'л ошѣлѣ чѣлѣлѣлте, аѣ трѣкѣт prin
деара Олтѣлѣи дѣ деара Бѣрсеѣи ши с'аѣ тѣбѣрѣт ла Праштарѣѣѣ. — — ѣарѣ Радѣл аѣ
трѣкѣт дѣ Валахѣа, сѣ алѣнѣѣ не Сѣмеон Морѣла Водѣ дѣнтрѣ'лѣса, чѣ кѣ аѣевоѣе м'аѣ
дѣбѣндѣт скопѣл, пѣнтрѣ кѣ токѣа атѣнѣѣ трѣкѣнд Ханѣл Тѣтѣреск дѣнтрѣ аѣѣсторѣѣл Ве-
зѣрѣѣлѣи дѣ Унгарѣа, пре Сѣмеон мѣлѣтѣ време л'аѣ апѣрат. Дарѣ дѣпѣ че аѣ трѣкѣт Ха-
нѣл дѣ Унгарѣа, Шѣрѣван сѣѣ Радѣл (X) Водѣ кѣ пѣтереа аѣ кѣпрѣнсе деара, ши Сѣмеон
с'аѣ дѣс ла фратѣ-сѣѣѣ Jeremia Водѣ дѣ Молдова. ѣарѣ хѣѣдѣчѣи кѣ маре дѣбѣндѣ с'аѣ
дѣнтрѣнат дѣ Унгарѣа пре ла касѣлѣ салѣ.“ Ашѣндѣреа скрѣе Сѣопѣтѣнѣ ⁵⁾, din кареле
кѣлѣг еѣ, кѣ Радѣл X дѣпѣ ачѣеа аѣ алѣнгѣт пре Сѣмеон Морѣла din Валахѣа, дѣпѣ че аѣ
ѣрѣѣт Баста пре Моѣсе Сѣкѣлѣ ла Бѣлград, дѣ 2 Iulie din аѣнѣл 1602.

Деспре вѣтаѣа лѣи Моисе Секелі кѣ Баѣта, аша скріе Anonimul din Българдѣ (6): „Маѣ пре зрѣтѣ дн лѣна лѣи Ізліе дн анл 1602 днцелегндѣсе трактатѣрїе челе вї-
клене але лѣи Сїцісмнд Баторї шї але лѣи Стефан Чаки, Моисе Секелі п'аѣ врѣт сѣ вїпѣ
дн деарѣ; Баѣта, дрепт ачееа с'аѣ вѣтѣт кѣ ел ла Българд, чї с'аѣ днвїне Моисе Секе-
лі, шї аѣ фѣцїт дн деара Търчееаскѣ, де знде пѣмаї дн анл 1603 с'аѣ днтѣрнатѣ дн
Ардеал, шї аѣ скос пе Баѣта днтѣрнїсїа, дарѣ апої с'аѣ днвїне de Радѣл Х ла Бра-
шовѣ, шї аѣ перїт.“

Деспре дѣчереа чееа маї де пре зрѣтѣ а лѣи Сїцісмнд дн Ардеал, Anonimul din
Българд (7) іарѣшї аша скріе: „Дн шенте Ізліе дн анл 1602, а чїпчееа (пѣ а патра)
зї дѣпѣ рѣсвоїа лѣи Моисе Секелі чел де ла Българд, дѣпѣ че аѣ вѣндѣт Сїцісмнд Ба-
торї Ардеалїа, де вѣпѣ воїа лѣи аѣ венїт дн Дева ла Баѣта дн Сас-Себешѣ, знде аѣ
зѣбѣвїт вр'о кѣтева зїле, пѣпѣ кѣнд аѣ порнїт кѣтрѣ Бохемїа ла локѣл пре сама лѣи
орѣндѣїт, шї ка сѣ пѣ маї факѣ вр'о пѣвѣнїе, Баѣта аѣ трїміе кѣ ел сѣл пѣтреакѣ пѣ-
пѣ дн Кашовїа 200 де Валлонї кѣлѣрї, аї кѣрора ходноцї аѣ фост Matia Вахтенгѣх,
шї Францїск Бедерчек. Де аколо аѣ орѣндѣїт дѣперарїѣ комѣдантѣл лѣпѣ ел 100 де
осташї пѣпѣ ла Росемберг. Аколо Сїцісмнд с'аѣ сѣїт пе пѣвѣ, че ле дѣк пре апа
Вагѣлї дн цїос, іарѣ Немцїї с'аѣ днтѣрнат ла Кашовїа. Де ачї аѣ терс овѣл пе рѣѣ
дн цїос, пѣмаї кѣт знде шї знде с'аѣ авѣтѣт пре ла Домнї, ка сѣ шї пѣтреакѣ тїпѣл.

„Дїнтре повїлії дн Ардеал ачещїа терсесе кѣ ел сѣл пѣтреакѣ: Ніколае Богатї,
Балтасар Сїлвашї, Бласїе Камѣтї шї Францїск Вашѣ; дїнтре слѣїторїї зчещїа; Стефан
Макої, Міхаїл Корнїш, Волфганг Черенї, Мартїн Тордаї шї скріїторїа Сїцісмнд Печї;
дїнтре Італїенї ачещїа: кїрѣргѣл Mezentїе, тѣсїкѣл Ніколае шї кѣпѣтрѣцѣл Олїварїе. Пре
кале с'аѣ днтѣшїлат ла Тренчїн, де ворвїнд днтре сїне Балтазар Сїлвашї, Ніколае Бо-
гатї шї Францїск Вашѣ, деспре Сїцісмнд шї деспре прїмеждїа дѣреї фозрте аѣ сѣдѣїт
пре Сїцісмнд, шї знѣл шї алтѣл шї ал треїлеа. Ачееаста азїнд тѣпѣрѣл Міхаїл Корнїшѣ
пре кареле дн цїврасе маї днпїнтѣ Сїцісмнд, кѣчї ва сїзнѣ че ва азїї деспре дѣпсїа,
дрепт ачееа, ачееаста днкѣ і-аѣ снѣс'о. Мѣнїндѣсе пѣпѣтрѣ ачееаста Сїцісмнд, аѣ кїемат
пре Бласїе Камѣтї, шї л'аѣ днтѣїт сѣ таїе пре Сїлвашї, пре Богатї шї пре Вашѣ. Ла
карѣ і-аѣ рѣспѣнс Камѣтї, кѣ дн тоате ва слѣїї пре маїестатѣа лѣи (кѣчї аша да тї-
тѣл лѣи Сїцісмнд Баторї аколо), дарѣ ла зндѣреа ачееаста пѣї поате слѣїї: днпѣїѣ пѣп-
трѣ кѣ дої дїнтре ачееїа дї сѣпѣт рѣденїе; а доза, кѣ тѣстрѣї дї сѣпѣт соцї де кале; а
треїа, кѣ днкѣт шїе ел, пѣ сѣпѣт вреднїчї де зндѣре. Аша вѣзїнд Сїцісмндѣ, кѣ пѣ і
се пїлїнеще воїа, ш'аѣ пїтѣлат тѣпїа, шї мергѣнд дн Бохемїа, с'аѣ ашезат дн Лївоцї-
вїдї, пѣпѣ кѣнд ар порѣпчї днтѣрнатѣ лѣи Сїцісмнд знде сѣ се ашезе кѣ тотѣл. Ачї
рѣтѣпѣнд, днтѣрнатѣ аѣ трїміе ла ел пре Adam Галл Папелт, ка оменїше сѣї кѣр-
тѣнеаскѣ, дѣпѣ ачееа аѣ трїміе пре Карол Магнѣ ла ел, апої пре тѣсїчїї днтѣрѣтѣїї,
сѣл дестерде пѣпѣ кѣнд і-аѣ дат орашѣл Лѣвоцїїчїа, знде локзїенїе акѣм, шї пѣмїка
алта.“ Аша с'аѣ кѣвенїт перѣзторїа лѣи дѣреї Ардеалїа.

Че скрие ачелаші Анонимъ дін Българдѣ⁸⁾ деспре Баства ші алевші лѣ, дпї есте рѣ-
шине але спѣне, пѣтаї агѣта дпѣтпн, къ пѣтаї дптр'о кѣрте маї мѣлї де кѣт де 200
де повїлї с'аѣ възѣт тѣїацї дѣпѣ лѣареа Бїстрїцеї, оаре каре тїрѣне аѣ фост маї mare,
а лѣї Мїхаїл Водѣ аѣ а лѣї Баства?

Дпн кѣвїптеле солїор Молдовенешїї, шї рѣспѣнскї лѣї Георгїе Баства, челе дпн апл
1603, каре се адѣк де Анонимї дпн Българдѣ⁹⁾, кїар се vede къ Марко фечїорїл лѣї
Петрѣ Водѣ Черчел, кѣтрѣ сѣзрїшїтїл аплїлї де акѣм аѣ фост гѣтїт оасте асѣпра лѣї Іе-
ремїа Могила Домнїлї Молдовеї, чї Баства п'аѣ дпгѣдїт сѣ теаргѣ асѣпра Молдовеї ка
сѣ пѣ мѣне пре Полонї.

¹⁾ Manuscriptum apud Hevensesi tom. 68. p. 118. ²⁾ Anonymus Carolinensis in Mis. p. 59. seqq. ³⁾ Idem
Anonymus. Carol. p. 8. seq. ⁴⁾ Miko Ferentz in Ms. ad ann. 1602. ⁵⁾ Spontoni Lib. 8. p. 188. seqq.
⁶⁾ Anonymus Carolinensis p. 40. ⁷⁾ Idem Anonym. Carol. p. 41. seq. ⁸⁾ Idem Anonymus Carolin. p. 7
seq. ⁹⁾ Idem Anonymus Carolinensis p. 84.

Апл 1603. Моїсї Секели чел че фѣїсе дп апл трекут дѣпѣ пердереа де ла
Българд ла Тѣрчї, mare се гѣта асѣпра Ардеалїлї, іарѣ Радѣл X Домнїл Мѣптенеск;
дп іарпа де акѣм аѣ прѣдат Дрѣшїорїл, пентрѣ къ скрїе Доглїонї¹⁾: „Ера пе времеа
ачеаста дп Валахїа Водѣ Радѣл (X) кареле цїнеа къ дппѣратѣл, шї ера mare вїтеазѣ.
Ачеста пѣпѣ а фї дпгѣцатѣ Дѣпѣреа, аѣ трекут къ 12,000 де Ромѣнї шї къ 2000 де
Секїї, шї аѣ възѣт Дрѣшїорїл, тїнд пре Тѣрчї, карїї і-аѣ фостѣ ешїтѣ дппротївѣ, чї о
парте де Тѣрчї фѣїсе дп четатеа де аколо, іарѣ Радѣл темѣндѣсе къ се ва дѣче гїаца,
с'аѣ дптѣрпат къ mare довѣндѣ шї къ 17 стеагѣрї, дпнпре каре 13 ле аѣ трїмїе ла
Баства, дп семпѣ де вїрїпцѣ.“ Ашїндереа скрїе Спонтонї²⁾, пѣтаї кѣт адаоце, къ дѣ-
пѣ че с'аѣ топїт гїаца де пе Дѣпѣре, іарѣшї аѣ трекут Радѣл къ лѣптреа пре ла Брїла
дп Българїа, шї мѣлте цїнѣтѣрї аѣ прѣдат.

Кѣнд се лѣкпа ачестеа де Радѣл X, сѣшїтїл пѣрїптеле де ла Рома Клімент VIII,
ка зп бшї пѣстор сѣллетеск, пѣ ш'аѣ зїтат де дерегѣторїа пѣстореаскѣ, чї аѣ скрїе дп
1 Мартїе дпн апл ачеста 1603 кѣтрѣ дппѣратѣл Рѣдолф II, къ Іеремїа Могила Домнїл
Молдовеї аре порзїнкѣ де ла Поарта Тѣрчєаскѣ, сѣ ашезе дп Валахїа Домнїл пре фра-
те-сѣѣ Сїмеон, дрепт ачеса дппѣратѣл сѣ трїмїтѣ омѣ шїе кредїнчїос, шї сѣ стеа пе
зїселе Полонїор, прекут аратѣ Архївїл дпн Ватїкан³⁾.

Моїсе Секели лѣвнд къ сїне пе Бактеш-Баства дпн Тїмїшоарѣ къ мѣлїме де Тѣрчї шї де
Тѣтарї, кѣт с'аѣ деспрїтѣвѣрат аѣ дпнрат дп Ардеал, дѣпѣ Дїонїцї⁴⁾ дп 5 Аплїе, дпн апл
ачеста 1603, шї лесне аѣ кѣпрїнс Българдѣл, афлѣндѣл фѣрѣ де стрѣжѣрїе: апої прекут
зїче о скрїсоаре де ла Хевенешї⁵⁾: „Аѣ цїсрат дп партеа са пре сѣетнїчїї ачешїа: пе
Стефан Толдї, Ніколае Богатї, Ладїслав Тороцкаї, Францїск Редєї, Лѣка Тразспер шї Ге-
оргїе Мако.“ Азїнд Баства де венїреа лѣї Моїсе Секели, прекутѣ скрїе Анонимї дпн
Българдѣ⁶⁾: „Дптрѣ ачеса зї с'аѣ дѣс дпн Клѣжѣ дп Герла, дп Клѣжѣ дп 5 сѣпѣтѣмнї
п'аѣ дпчетат стрѣжїле шї прада довїтоачелор де тѣтарї фѣкѣтѣ прїп цєарѣ, дп 24 Маїл

Баста аѣ веніт дін Герла дн Кляжѣ кѣ 40 де кълреці, ші днтрѣ ачееа зі с'аѣ ші дѣс епре Сѣтмаріѣ; дн 25 Маіѣ Тѣтаріі аѣ прѣдат ошѣазеле Кляжѣлѣ, дн 1. Ізніе, Моісе Секелі аѣ днкѣпцібрат Кляжѣл, ші дн треі зіле і-аѣ арсѣ ващіле, дѣпъ ачееа аѣ днчепѣт вражѣа днтре орѣшеані ші днтре осташі лѣі Баста, дн 5 Ізніе с'аѣ фѣкѣт днчестаре де ла арне, ла рѣгѣмїнтеа орѣшеаніор, дн 6 Ізніе с'аѣ фѣкѣт, пачеа кѣ Кляжїаніі дѣпъ воєа протівнікѣлѣ, дн 9 Ізніе аѣ пѣвѣліт орѣшеаніі асѣпра Іесѣцілор, ші стрікѣндѣле Колеціл, і-аѣ скос дін орашѣ. "Ашїшдереа скріе Ісѣванфі 7) адѣгѣндѣ ші ачестеа: „Дѣпъ че аѣ лѣат Кляжѣл ші аѣ педепсіт пре орѣшеані кѣ о сѣмъ де вані, лесне с'аѣ плекат лѣі Секелі Тѣрда, Аїдѣл, Сас-Секешѣл ші челелате четѣці."

Баста дѣпъ че аѣ фѣціт дїнаїнтеа лѣі Моісе Секелі, де фрікѣ пѣ шїа че сѣ факѣ. Дрепт ачееа іарѣші с'аѣ днтрѣпатѣ кѣтрѣ Ромѣніі чеі вїтезі, пре ал кѣрора Домпѣ дн оторжсе дн анѣл 1601, ші фѣрѣ де ал кѣрора ацїсторіѣ доарѣ пічї асѣзіл ар стѣпнлі Авѣгѣстѣ каса Австрїеі Ардеалѣ, пептрѣ кѣ зіче о скрісоаре лѣгїнеаскѣ де ла Хевенешї 6): „Дн 9 Маіѣ аѣ скріе Баста кѣтрѣ Радѣл Водѣ сѣ вїпъ кѣ тоате ошїле саме дн Ардеал асѣпра лѣі Моісе Секелі, чї Радѣл дн лок де а вені се невоїа сѣ факѣ паче кѣ Тѣркѣл. Дѣпъ ачееа с'аѣ дѣсѣ Станіслав Краккер ла Радѣл, ші деабїа л'аѣ плекат сѣ вїпъ."

Деспре терѣереа лѣі Краккер ла Радѣл X Водѣ ші деспре тот рѣсвоїл лѣі Моісе Секелі, аша скріе о сѣтрѣтѣрѣ де ла Хевенешї 7): „Станіслав Краккер де Крако Префѣктѣл Магазїнѣлѣ ші Дрегѣторїѣл дін Бѣлград, кїнд аѣ днтрѣат Моісе Секелі дн Ардеал, с'аѣ днпѣлнїт кѣ піце осташі ал лѣі Моісе, карїі л'аѣ деспоїатѣ де тоате кѣте аєа, ші ел де аєа с'аѣ скѣпатѣ дн Сїгїшоарѣ. ѣнде аѣ глсїтѣ пе кѣпїтанѣ Іоанн Коппѣ, ші пе Ърбан Пергман. Кѣ ачещїа ші кѣ стегарїі де аколо, шї аѣ скрісѣ кѣрці, сѣ се дѣкѣ кѣ дѣпселе дн Валахїа ла Радѣл Водѣ, ші аѣ ші мерсѣ, ѣнде с'аѣ пѣртатѣ ка зп комїсарїѣ днпѣрѣтескѣ. Радѣл Водѣ дндат л'аѣ словозїт днпїнтеа са, іар Краккер кѣ тѣлате л'аѣ стрѣмѣтат сѣ теаргѣ дн Ардеал асѣпра лѣі Моісе Секелі. Радѣл дн зіоа ачееа п'аѣ дагѣ рѣспѣнс деплїн лѣі Краккер, чї с'аѣ тѣпѣтїтѣ, кѣ лѣшї поате лѣса деара декарѣт, пептрѣ кѣ Сїмеон Водѣ стѣ гата ші акѣші акѣші прадѣ деара, ш. ч. Дарѣ Краккер і-аѣ зіс, кѣ Мѣрїреа Са треѣѣе сѣшї сокотеаскѣ вестеа ші пѣтеле чел таре, ші кѣ акѣта аре прїлеціѣ де а слѣці днпѣратѣлѣ пепдескѣ, вѣтѣнд пре Моісе Секелі, че лесне с'ар пѣтеа фаче пептрѣ кѣ днтре Секѣі сѣпт пѣлѣ акѣта адѣнаціі ка ла 3000. Пѣшканиі пепдещї днкѣ сѣпт дн Сїгїшоарѣ 800, ші днтре Сасї днкѣ се вор стрѣнде ла 1000. Ла ачестеа Радѣл Водѣ аѣ рѣспѣнс, кѣ тоате сѣпт бѣне, дарѣ осташі п'аѣ вані, ші челе де лїпсѣ ла рѣсвоїѣ, афарѣ де ачєаста, кѣт ва азї Сїмеон Водѣ (зіче Радѣл) кѣ ам ешїт дін деарѣ, дндатѣ ва вені ші тѣ ва стрѣшторї афарѣ, кѣчї акѣта стѣ гата; дрепт ачееа тѣ ші тем, ка пѣ кѣтѣва дін доѣѣ сказне, сѣ рѣтѣпї ціос, ш. ч. Краккер зѣѣвїнд аколо маї тѣлатѣ време, ші вѣзлнд кѣ пре Радѣл Водѣ пѣл поате адѣче сѣ се скоале асѣпра лѣі Моісе Секелі, с'аѣ днторс ла осташі, ші с'аѣ днделес кѣ Делї Марко, кареле слѣціа ла Радѣл Водѣ кѣ о тіе де кълреці Сѣрѣвїці, ка сѣ пѣ рѣтѣпѣ ла Радѣл, де пѣ ва

терпе аспра лѣ Моисе Секелі. Възънд Радъл Водъ къ оставиі вреѣ съ се ласе де сляжба лѣ, ші рѣгъндѣ'а некърмат ші Краккер. дндатъ аѣ тріміс пе Георгіе Радѣ къ 2000 де кълъреці, ші къ Кълптаніі чеі маі де фрзпте, съ теаргъ дпайнте; лъгъ Краккер дикъ аѣ оръндѣит пе Мерза чел таре къ 1000 де кълъреці, ші аша аѣ порніт Краккер, ші аѣ терс ла Брашовѣ. Георгіе Радѣ аѣ терс пе алтъ кале къ кълъреці лѣ іаръші ла Брашовѣ, знде днтълндѣсе аѣ фъкът тавъръ де 3000 де оставиі, ші аѣ рѣтае аколо довъ зіле; пе кърціле лѣ Краккер ші але лѣ Георгіе Радѣ, Секъі дикъ с'аѣ адънат ла еі вр'о кѣтева съте днтлѣс, іаръ маі пре зртъ пълъ дп 5000 де кълъреці ші педестраші.

Скріе апоі дндатъ дѣпъ ачестеа маі със зіса сѣърмітъръ, къ днтре оставиі каріі ера къ Краккер, фоарте таре зарвъ с'аѣ фост фъкът; пентрѣ къ днделесесе, къ Радъл Водъ ва съ се днтпаче къ Моисе Секелі кареа зарвъ къ аневое о аѣ пѣтѣт ашеза де о датъ Краккер, Георгіе Радѣ ші Алоісіе Радібрад; тотъші а доза оаръ с'аѣ фост стърніт зарва ачееа, пентрѣ веселіа кареа о аѣ арѣтат Моисе Секелі дѣуѣ веніреа воерілор каріі с'аѣ тріміс ла дѣпсѣл дп 11 Івніе, ші зарва ачестѣ пѣтаі кѣпріндереа ші тѣіереа трімішілор Радълѣ Водъ, о аѣ пѣтѣт ашеза Краккер; нічі стіптеѣе сѣърмѣтѣра, къчі іатъ кърціле ші а Радълѣ Водъ ші а воерілор челе кѣтрѣ Моисе Секелі дате, каре дп архетіпѣ се адък ла Хевенеші ¹⁰). А Радълѣ Водъ:

„Преа дѣпнатѣлѣ Домнѣлѣ Домнѣлѣ Моисе Секелі де Шеміанфалва, Воіводѣлѣ де реі Ардеалѣлѣ ші Комітѣлѣ Секѣлор, ш. ч. преачіпстітѣлѣ пріетенѣлѣ пострѣ.

„Преа дѣпнатѣ Доамне, Доамне пріетене, вечіне повъ пріеачіпстіте, сълътѣте ші днкіпъчішеа сляжвелор ші а претеншѣлѣ пострѣ!

„Дп кърціле Мърітеі Домніеі Воастре ам днделесече пе скріеці, къ че ііпѣтъ сълтеці кѣтрѣ ноі, ші кът пе дндемпаці, ка съ фіп кредіпціоші преапѣтернікълѣ днтѣратѣлѣ Търческѣ, ші тоатъ пѣдеждеа съ ні о пѣнем днтр'ѣпсѣл. Каре а о ші фаче пентрѣ тѣп-тѣпца поастрѣ, ші а пе пѣска къ змліпѣцъ капетеле преапѣтернікълѣ днтѣрат. іатъ гата сълтеп. Ні фіпд къ ла атѣта ам ацізпс де пе дѣт сълт тѣтеле саѣ спріцінеала преапѣтернікълѣ днтѣрат, ка съ шіе ші тѣрїтѣ Домніа та: дрепѣ ачееа пре тѣрїтѣ Домніа Воастрѣ претенеше о рѣгътѣ, ка съ въ невоіці а пе къшїга де ла преапѣтернікъл днтѣрат паче дорїтѣ ші петречере къ тіхпсѣл, дѣпъ кът пе аці днкредіпдат, фъгъдѣит ші скрісѣ ші сѣ фіці зрїторїі кѣстърїі поастре, іар лѣ Сімеон Водъ, кареле аѣ овічнѣит а стрїка, ші прѣда деара ачестѣа, тѣрїтѣл Вектеп-Баша дп воіпца тѣрїтеі Домніеі Воастре къ deadіпсѣл сѣ'ї поръпчсѣскъ, ка съ фіе фъръ де деара ачестѣа, ші де ачі дпайнте съ пѣ о праде, фіпд къ акъта есте сълт апѣрареа преапѣтернікълѣ днтѣрат, пентрѣ къ де се ва стрїка пачеа ачестѣа днтре преапѣтернікъл днтѣрат ші днтре ноі (де че Дѣтпозеѣ съ фереаскѣ) алѣл пѣ ва фі прічїпъ, фъръ пѣтаі Сімеон Водъ, ші фїреа чеа днделсѣнтъ ва прінде арте. Ашїшдереа къ deadіпсѣл сѣ поръпчсѣскъ тѣрїтѣ Домніе Воастрѣ Тѣтарїлор дп Бѣсѣак, ка съ пѣ маі прѣде ші стрїче шїшеоа деара ачестѣа, чї съ се дндестѣлезе къ атѣта кът о аѣ прѣдат пълъ дп тіпѣл де акът. Пентрѣ а

кърора адеверинць ші търтърцире ам триміе не доі воіері кз кърциле поастре ла търтіа Домніа Воастрь, акзм не Маноіа Селхер ші пре Аршаша Злата, кз тоатъ днвцьтара, кърора съ ле кредешт дн тоате, че маі есте, пофтім, ка преаімінатъ Домніа Воастрь съ тріеаскъ кз феріцире. Дін орашва постръ Търговеші дн 11 Іunie дін авл 1603, ал преаімінатеі Домніеі Воастре приетен, вечін ші воіторіе де віне, Принца дереі Мэнтенеші Іоанн Радъа Воіевод.

А Боері лор: Тітъа ші дін афаръ ші дін лъштъръ се дъ ка ші дн епістола Радъаі Водъ; іаръ контекста де не лътіне даторе дн лімба поастрь снъ аша:

„Дін кърциле Мърітеі Домніеі Воастре ам днцлес, че інінтъ авешт спре ноі, ші кзм не дндешаці, ка пентръ віітоареа ші пачніка петречереа поастрь, съ фім кредінчоні ші аскзятъторі де преаптернікъл дмпьратъа Търческ, кзм ам фост ші маі пайнте, млатъ време. Ноі дрепт ачееа адешндсне ла о малтъ кз зн кщет ам днкіе дмпрезнъ кз Принца постръ, ка пентръ пачеа ші лінішеа поастрь, съ не снъннем преаптернікълі дмпьратъаі Търческ, де ла чел маі мік пълъ ла чел маі mare, пълъ кьнд вом тріа дспъ кзм не аці скріе, фьгьдсіт ші днкредінат дмпрезнъ кз Бектен-Бама, кз веді дкра пентръ ноі ла дмпьратъа ка съ фім апъраці де тоці. Чі шііт лъкръ есте ла търтіъ Домніа Воастрь, кз Сімеон Водъ, кзт ащ днтрат дн деара ачаста ші ащ шезт дн сказн, дндатъ ащ днгрезіат деара кз фел де фел де мішелътці, каре пепьтндале ноі сфери, не ам скзлат кз тоціі ші прінзнд арме л'ам скос дін деаръ. Атнчі днкъ ам врзт съ черем Принцъ де ла дмпьратъа Търческ, прекзні ам фост скріе ші лзі Сісіе-мьнд Баторі, даръ л'ам пьтзт, ші деара ащ фост фъръ де Принцъ вр'о ктева лъні. Влзнд аша даръ кз Сімеон Водъ дн тімпва ачела венінд кз оасте, іаръші вреа съ снпнъ деара, аша не ам даторе дспъ ачееа ла дмпьратъа Романіор, кз ал кързіа адісторіе а доза оаръ ам скос не Сімеон Водъ дін деаръ. Де атнчі ам фост дн паче; іаръ акзма съ шіе търтіъ Домніа Воастрь, кз ноі кз тоці ам цізрат пре Евангеліе Радъаі Водъ дмпротіва лзі Сісіон Водъ, ші ноі кз Радъа Водъ врем съ ші трім, ащ маі віне съ тьрім кз днъсъл, де кьт съ авем алт Домнъ; дрепт ачееа де ва маі вені Сімеон асшпа дереі ам цізрат кз тоціі, ка де ла чел маі mare пълъ ла чел маі мік, съ пріндем арме асшпа лзі, ші маі віне съ перім кз тоціі, де кьт съ л авем Принцъ дн деара поастрь. Іаръ фіінд кз пре тьртіъ Домніа воастрь в'ащ фькзт Дамнезеі ла ачееа де ащ прімйт дн сіне лінішеа дереі поастре, дрепт ачееа съ не фіе пьртътоаре де гріже лътіноасъ ла преаптернікъл дмпьрат, ка де тоате пьрциле съ авем паче ші одіхл дн деара поастрь. Іаръ кьтръ Молдова тьртіъ Домніа Воастрь дмпрезнъ кз Бектен-Бама, съ трімйтъ оашені, прін каріі ші прін кьрці съ порънчеаскъ лзі Сімеон Водъ, ка съ се дндестълеаскъ кз прімеждііле каре ле ащ фькзт пълъ акзма, пентръ кз деара ачаста аша с'ащ стрікат прін пьвъліріле лзі, де лъкзиторіі дереі кз тотъа ащ сьрчїт. А доза: Тьтаріор дін Бздеак съ порънчеаскъ тьртіъ Домніа Воастрь, ка съ лъ маі праде мішеоа деара ачаста; пентръ кз кз тотъа есте снъсъ преаптернікълі дмпьратъаі Тър-

чешк. Trimitem къ кърциле поастре пре воеріи Маѳіа Сѣлхер ші Злата Арташва, къ-
 рора Мъріт Domnia та съ ле крeадъ тоатс, кѣт вор зиче къ пѣтеле пострѣ. „Дптрѣт
 аѣ кърциле ачестеа къ печециле воерілор дп деара ачааста, къ воіа ші дп орѣндѣала
 маі пѣлтор воері. Dată дп орашѣл Търговіщєі дп 11 Ізніє дп аял 1603. Аі преа-
 лѣмпатєі Domniei Воастре, прієтені, вєчіні ші воіторі де віне. Тоатъ чєата повілілор
 саѣ воерілор дп деара Мѣтенеаскъ, ші ера 12 печєці.“

Дп кърциле ачестеа поцѣ ведєа къ Радѣл Водѣ къ воеріи сѣі аѣ фѣкѣт ворѣз де пачє
 къ Моісе Сєкєлі, чі єстє дптрєварє оарє дп інітѣ, аѣ лѣкрат саѣ нѣмаі сѣ дпшєлє пє-
 Моісе Сєкєлі? кѣт аѣ дпшєлат ші Міхаіѣ V Водѣ пє Кардіналѣл Andreiș Баторі дп а-
 пѣл 1599; чі тѣкар кѣт аѣ фост, зичє сѣършѣтѣра маі дпколо“): „Моісе Сєкєлі дѣпѣ
 чє аѣ възѣт, къ німіка сѣ ва іспрѣві къ Радѣл Водѣ, аша аѣ тріміє дпайнтє пре чєі маі
 витезі аі сѣі дппротівѣ лѣі Георгіє Раѣѣ, адекъ 5000 де кѣлѣрєці, лѣнгѣ каріі маі ера
 ші 400 де тѣтарі каріі аѣ дескѣлєкат о мілѣ департє де Брашовѣ, 11 Ізліє пє Георгіє
 Раѣѣ къ аі лѣі і-аѣ спѣриат протівнічії, орѣщє мергѣнд асѣпра лор. Аколо Мерза чєл
 марє къ 1000 де кѣлѣрєці аѣ дат досѣл, ші ла атѣта аѣ адѣс пре пѣртєніі дпшѣратѣлѣ,
 де ар фі перѣѣт тоатъ вѣтаіа, де пѣ с'ар фі трас дпдѣрѣпт ші дпкѣпѣіѣрат къ карпє,
 дпнтрє карє де ла прѣнѣѣ пѣлѣ сєара с'аѣ вѣтѣт къ протівнічії. Дпнтрє ачєєа аѣ сосіт
 ші Мірза чєл мік къ 300 де кѣлѣрєці дптрѣ аѣісторіѣ останаілор дпшѣрѣтєщі, чі тѣрзіѣ;
 пєнтрѣ къ сѣършисє вѣтаіа. Фіінд къ де ачєа датъ протівнічії німіка аѣ іспрѣвіт асѣпра
 пѣртєнілор дпшѣрѣтєщі, с'аѣ дєпѣртат де ачєщія о мілѣ де пѣтѣлѣтѣ, ші аѣ тріміє ла
 Моісе Сєкєлі дѣпѣ аѣісторіѣ, дарѣ дп зѣдар; пєнтрѣ къ пѣ лє аѣ тріміє, ащєпѣнд ші
 єл поѣ аѣісторіѣ. Азѣінд пѣртєніі дпшѣрѣтєщі къ аѣ тріміє протівнічії дѣпѣ аѣісторіѣ, єі
 дпкѣ с'аѣ трас дп 13 Ізліє ла трєі чєасѣрї де дпмінеаѣа ла Рошніо, карє сат єстє дє-
 партє де Брашовѣ о мілѣ, іарѣ де Фєлдїоарѣ дозѣ мілє, зндє с'аѣ ші тѣѣрїт. Протів-
 нїчії аѣ гѣндїт, къ аі поцѣрї фѣгѣ, ші с'аѣ лѣат дѣпѣ дѣпшії, іарѣ аі поцѣрї с'аѣ дпкїє
 къ каррєлє чє аєа ші вѣтѣндѣсє о зі ші о дѣтѣтатє, аѣ дпвінє. Пєрїт'аѣ дп вѣтаіа
 ачєєа дєспрє партєа протівнічїлор 3000, іарѣ дєспрє партєа чєлор дпшѣрѣтєщі с'аѣ
 тѣіат ші рѣніт нѣмаі ка ла трєі сѣтє. Дѣпѣ вѣтаіа ачєаста пѣртєніі дпшѣрѣтєщі с'аѣ
 трас ла Терѣѣѣрг, ші аколо аѣ тѣіат капєтєлє лѣі Георгіє Міко (карєлє аѣ вѣндѣт пре
 Міхаіѣ Водѣ чєл Вієаз дп аял 1600, трєкѣнд ла Чакї) ші лѣі Міхаіл Ітєѣ, де лє аѣ тріміє
 ла Радѣл Водѣ дп Валахїа, ка сѣі факѣ інітѣ ші лѣі ші останаілор каріі ера дпдѣрѣпт.“

„Дптр'ачєєа Моісе Сєкєлі ші Бєктєш-Баша аѣ вєніт ла Брашовѣ къ 10000 де о-
 сташі ші тѣѣрѣндѣсє ла тоара чєа де хѣртїє, с'аѣ дпкїє ші єл къ карєлє чє аєа. А-
 вѣт'аѣ Моісе Сєкєлі къ сїнє тѣлѣрї марї 20, ші маі пѣлѣтє тѣлѣрї маі мїчї, дп Брашовѣ
 дпкѣ і-аѣ дат пѣлѣтє зпєлтє де рѣсвоіѣ ші 2000 де дѣрѣѣандї. Тотѣшї марє пѣдєждє
 аєа къ сє ва пѣтєа дптѣлні ші ворѣі къ Радѣл Водѣ дєспрє пачє; пєнтрѣ къ іарѣшї пє-
 кѣртат дпѣла пощєлє де ла зпѣл ла алѣл, ші Радѣл Водѣ ші трімієсє ла пѣртєніі
 дпшѣрѣтєщї пє воеріи Костандїн ші Дан Логоѣтѣл чєл мік, сѣ лє спѣлѣ къ гѣра ка сѣ

нз се ватъ кз противничіи пълъ че нз ва сосі ші дъска, іаръ сървіт тъніндъсе пентрз ворбеле ачелеа, ащ прінсѣ не ачеі доі воіері ші атъта і-ащ вѣтът кз въздъганеле, пълъ кьнд ащ търіт дін вѣтаіа ачееа. Радълі Водъ дикъ і-ащ тріміс квънт дїмпрезъпъ кз чеїладїі осташі, кз еї нз вор цїнеа кз търчіі. Іаръ търїреа са ші воіерїі вадъ, че вор фаче, пѣтаї съ нз се кзіаскъ дъпъ ачееа. Дрепт ачееа Радъл Водъ дъпъ вр'о кѣтева зіе ащ венїт ла тавъръ, даръ таї пайнте Станїслав Краккер, Георгїе Радъ ші Алоїсіе Радїрад, ащ ворбіт кз осташі, ка венїнд Радъл Водъ ші воіерїі, съ нз ле аръпче чева пентрз челе дпгъмплате, прекъм пічі ле ащ аръпкат, фїїнд кз ші Радъл Водъ кѣт ащ со-сіт дп тавъръ, ачееа ащ поцїт де ла ходнічіі, ка челе трекъте таї тѣлт съ нз ле по-менеаскъ. Тотъш Моїсе Секелі іаръшї ащ тріміс не Стефан Халтаїі ходнеціл Радълі Водъ, ші не доі оаменї дін Брашовѣ кз кърці ла стъпъпъл съѣ, ка съ факъ паче, ші Радъл Водъ акъта вреа съ словоадъ солїі дпапої, кьнд Краккер ащ прінсѣ де весте ші с'ащ дпделес кз Секзіі, ка съ чеаръ афаръ де ла Радъл Петрз не Стефан Халтаїі, ші де пѣл ва да, съл трагъ афаръ кз птереа; даръ Радъл Водъ прїп кьпїтанъл Атїло ащ тѣл-комїт не Секзіі, ші не Стефан Халтаїі л'ащ цїпът пїтълат дп кортъл съѣ.

„Дъпъ ачестеа Краккер прїп Секзіі ші прїп чеїладїі осташі ла ачееа ащ адъс не Радъл Водъ, ка ел дикъ съ фїе де фацъ дп вѣтаїеа че ера съ се цїпъ кз Моїсе Се-келї: ші аша ащ венїт тоатъ оастеа сѣнт къртвїреа Радълі Водъ дп 24 Ізліе, кареле апої ащ оръндзіт тоатъ тавъра, дъпъ към се кзвінеа. Делі Марко кз 1000 де кълъреці аї лзі ш'ащ лъсат каїї ші с'ащ дпмпрезнат кз чеїладїі педестраші. Дъпъ ачееа тоатъ тавъра с'ащ рѣгат лзі Дъмпнезѣ ші стрїгъндѣ де треї орї пѣтеле лзі Іс. Хс. ащ терсѣ а-схїра противничїлор, пре карї і-ащ ші дпвінсѣ, (дп марціне скріе: дп 27 Ізліе дін анъл 1603 дптр'о цїої). Перїг'ащ дп вѣтаїа ачееаста 6000 де осташі, сащ ші таї тѣлді дїм-презъпъ кз Моїсе Секелї. Іаръ Търарїі ка ла 2000 дндатъ ащ фъцїтѣ, о парте къртъ Ва-лахїа, алта къртъ Молдова, чї Секзіі карїі нз пѣтъсе венї ла тавъръ пентрз оастеа лзі Моїсе Секелї, дпделегънд вїрїпца, пре тоці і-ащ тѣїатѣ ла стрътторї шї ла тѣлді; Бек-тешѣ-Баша кз тѣлді Шгърї ащ скъпат към ащ пѣтѣтѣ.“

Деспре рѣсвоїл ачеста таї скріѣ афаръ де авторїі таї сѣс пѣмїці, ші ачедїа: Самоїл Гронзкі ¹²⁾, Міко Френці ¹³⁾, Боршаї Пал ¹⁴⁾; чї пічі зъл скріе аша деапъръп-тѣл ка сѣърпѣтѣра ачї адъсѣ.

Деспре перїреа лзі Моїсе Секелї таї зіче о скрісоаре Шгъреаскъ де ла Хевенешї ¹⁵⁾: „Моїсе дъпъ че шї ащ дпкіс тавъра кз карреле ла Брашовѣ не Франціск Редєї а-фаръ де тавъръ кз 300 де кълъреці, ка съ тае пре чеї че вор ешї дїнтре карре. Іаръ карреле аша ле легасе кз лапцърї де о далтъ, де ацїзпѣеа роатъ де роатъ. Моїсе ащ стѣтѣтѣ ла тѣлрї, пълъ кьнд ащ пѣтѣтѣ шї аръта дпкотрѣѣ съ ле словоадъ. Маї пре зртъ възїнд кз дъръбанціі дін Брашовѣ, пре карїі оръндзісе лъпгъ тѣлрї, нз таї пот сѣферї пшкѣтѣрїе челе тѣлте, шї кз осташі Радълі Водъ дпмпресъръ тоатъ тавъра, Моїсе ші Ніколае Богатї кз треї сащ патрз лъпгъ сїне ащ сърїтѣ кз каї престе о рѣдъ де каррѣ,

чи калѣ лѣ Moise аша с'аѣ дѣнедекат дѣ рѣдѣ, кѣт аневоіе с'аѣ дескѣркат; Николае Богати о аѣ сѣрїтѣ шї аѣ фѣцїт дѣтр'о парте. Prinzuđđ de veste Romъnїї шї Сѣрвїї; кѣ фѣце Moise шї Богати; с'аѣ кѣратѣ дѣпѣ дѣншїї, карїї н'аѣ фѣцїт департе, шї і-аѣ ацѣнѣ ла зѣн пѣрѣѣ. Ера слѣгѣ лѣ Moise, Ioann Naцї dїn Kadїфалѣѣ, ачеста възѣнд пре гонїторї кѣ се апропїе, вїтезеде с'аѣ пѣртат кѣтѣва време, аша кѣт де ар фї фостѣ пѣтаї чїпчї аѣ шасе кѣ ел, Moise ар фї пѣтѣтѣ скѣпа, дарѣ пре ачеста л'аѣ тѣїат гонїторїї, шї апої ацїзнѣнд шї не Moise не ел дѣкѣ л'аѣ тѣїатѣ. Пе Николае Богати тот атѣнчї таре л'аѣ рѣнїт ла кан dїn кареа ранѣ аѣ шї мѣрїг дѣпѣ ачееа дѣ Брашовѣ. Ромънїї шї Сѣрвїї карїї нѣ кѣпоцѣеа пре Moise, дѣнѣ че і-аѣ оборѣт де не калѣ, л'аѣ лѣсат шї с'аѣ кѣрат дѣпѣ чеї че фѣцеа, іарѣ Георгїе Рацѣ дѣнтре ачееа аѣ сосїт аколо, шї възѣнд не Moise кареле дѣкѣ нѣ мѣрїсе, аѣ порѣнчїт слѣцеї сале, де і-аѣ тѣїат канѣл, шї аша с'аѣ вестїт кѣ Георгїе Рацѣ аѣ рѣнїт шї зчїе не Moise. Фост'аѣ Moise кѣларе не зѣн кал кѣ пѣрѣл дѣ фаца агїстїнеї, пре каре кан л'аѣ адѣс апої ла Баста. Канѣл лѣ Moise л'аѣ трїмїе Padѣл Vodѣ дѣ Брашовѣ, шї л'аѣ арѣнкатѣ пре о валегѣ де вакѣ дѣ мїжлокѣл пїацѣлѣї, зѣнде аѣ рѣмас о зї дѣнтреагѣ; ацїї л'аѣ възѣт кѣ треї зїле дѣпѣ ачееа дѣтр'ѣн шанѣѣ арѣнкат, де зѣнде л'аѣ рос кѣнїї, шї і-аѣ трасѣ оаселе дѣ маї мѣлте латѣрї.

„Тѣрчїї карїї н'аѣ фостѣ маї мѣлѣї кѣ Бектеш-Баша де 120, дѣкѣ с'аѣ възѣт дѣнтре карре, чї Бектеш кѣ дѣгѣдзїнѣа лѣ Moise аѣ ешїт, ка сѣ адѣкѣ шї не Тѣтарї дѣнтре карре, дарѣ апої нѣ с'аѣ маї дѣтѣрнат, аѣ пентрѣ кѣ Тѣтарїї н'аѣ врѣт сѣ дѣнтре дѣнтрѣ карре, аѣ пентрѣ кѣ аѣ прїченѣт кѣ маї вїне дї ва кѣрѣ лѣкрѣл афарѣ де карре; де зѣнде аѣ шї фѣцїт, неащентѣнд сѣтѣршїтѣл рѣсвоїкѣлї: кѣт аѣ фѣкѣтѣ шї Францїск Padeї кѣ о-сташїї сѣї, дѣнѣ че аѣ възѣт кѣ фѣце Бектеш Баша.“

Кѣтѣ стеагѣрї аѣ лѣат Padѣл X Vodѣ, кѣнд аѣ тѣїатѣ не Моїсї Секелї кѣ тоатѣ оа-стеа лѣї, Історїчїї нѣ се пѣрѣвѣск ла о лалѣт, пентрѣ кѣ сѣтѣршїтѣра маї сѣс адѣсѣ нѣ пѣне пѣтѣрѣл стеагѣрїлор; Ісѣванфї ¹⁶⁾ шї Боршан Пал ¹⁷⁾ зїк 155; Гронзка ¹⁸⁾ пѣне 32; Палатїе ¹⁹⁾ 128; іарѣ Анонїмѣл де ла Хевенешї ²⁰⁾ скрїе аша: „Дѣн апл 1603 Padѣл Vodѣ дѣпѣ дѣнвїнѣереа кареа о аѣ авѣтѣ де не Моїсе Секелї, аѣ трїмїе дѣ Прага 40 де стеагѣрї, ачеаста е адеврѣатѣ. Padѣл Кѣлчїарѣл, воїерїл чѣл таре, повестеа дѣ Клѣжѣ; кѣ Padѣл Vodѣ аѣ трїмїе ла дѣнпѣратѣл 180 де стеагѣрї; дарѣ ачеаста есте о фоарте таре мїнчїзнѣ Ромънеаскѣ; пентрѣ кѣ кѣнд аѣ адѣс ачеле 40 де стеагѣрї ла дѣнпѣратѣл, аѣ фост де фацѣ Матеїѣ Вїчеї ом де фѣрїте шї фоарте де треаѣл дїн Клѣжѣ, кареле тѣр-тѣрїсеце аша, шї кѣ дѣнпѣратѣл атѣта чїнѣте аѣ дат солїлор ромънешї чѣлор пѣтѣрошї де і-аѣ пѣс сѣ шеаѣл дѣнпїнтеа Епїскопїлор кѣнд ера дѣ Бїсерїкѣ. Атѣта келѣзіалѣ с'аѣ фѣкѣт атѣнчї пентрѣ солїї ачѣцїа, де 200 де оаменї аѣ трїїт дѣпѣ дѣншїї. Дѣ-череа стеагѣрїлор с'аѣ зѣгрѣвїт дѣ Прага, шї пентрѣ кѣ с'аѣ вїрїтѣ Моїсе Секелї, таре лїтїе с'аѣ фѣкѣт, дѣ кареа аѣ фост де фацѣ шї Архїдѣкѣл (Matica) кѣ мѣлѣї Епїскопї, дарѣ Солїлор Ромънешї тот локѣл чѣл маї де чїнѣте лї с'аѣ дат де а дреапта.“ Анонїмѣл ачеста дѣшї аратѣ тоатѣ арама, пѣмїнд пре солїї Padѣлї Vodѣ пѣтѣрошї; кѣчї де

аъ фост Радъа Кълчаріа (пъ Късаріа, кѣм рѣъ дѣл пѣмше Ісванѣ ла логъа маі сѣс адс) ші Мірчаа фрателе Логофѣтълѣ Міріао пѣтросі, пентрѣ къ аъ фост Ромъні, дарѣ пре Алоісіе Радіврад Рагъзіа пентрѣ че дѣл пѣмше пѣтрос? аъ пъ дін пісма націопалнікъ? дін кареа ворѣще ші деспре Радъа Кълчаріа, ші деспре чінстеа Солітор датѣ. Чи еъ дитрѣв пре Аноніа ачеста, каре аъ пѣтѣт сѣ шіе маі віне, кѣте стеагрі с'аъ дѣсѣ ла дѣпѣратѣа, Вічеі Къжапъа саѣ Радъа Кълчаріа кареле ле аъ дѣс?

Новіліі Арділенеціі чеі мѣлі, каріі с'аъ тѣят дѣмпрезпѣ къ Моісе Секелі, с'аъ пріне атѣчі де осташіі Радъаі Водѣ, ші дѣпѣ ачееа де Валлопіі лѣі Баста, се пѣтѣрѣ дѣтр'о скрісоаре де ла Хевенеші ²¹⁾, кареа о четеше де вреі сѣ шіі пе пѣме; кѣчі еъ о трекѣ пентрѣ лѣнцітеа еі, ші дѣсетпѣ ачі че скріе Міко Фронці ²²⁾ зікѣнд: дѣ вѣтаіа ачестаа къ Радъа Водѣ с'аъ стіне віца ші сѣтѣнца а мѣлтор фаміліі де фрѣпте, дѣтрѣ ачестаа с'аъ сѣршіт мѣлте пеатѣрі. Іарѣ Анор Петер ²³⁾ скріе: „Кѣнд аъ періт Моісе Секелі дѣ цѣара Бѣрсеі къ тоатѣ оастеа са, пѣмаі пре хі пѣтѣлт че се арѣ дѣтр'о зі аъ зѣкѣт 14 трѣпѣрі моарте де Грофі ші Націагопіі.“ Кѣнд аъ дѣгронат Брашовеніі дѣпѣ ачееа трѣпѣріае челор тѣіеді, прекъм скріе Гронзікі ²⁴⁾, оаре-каре поетік дѣнкѣ аша аъ скрісѣ:

Quos genuit Cives, hic Transilvania claudit,

Heu! parvo tumulto quanta ruina jacet!

Victa jacet tecum tua Transilvania, Moses!

Fallor, an haec, nobis ultima finis erit? адекѣ:

Ардеалѣа пре аі сѣі дѣгроапѣ дѣтрѣ о преа шікъ гроапѣ,

De Моісе ел с'аъ ліпсіт, де реде а фі сѣршіт.

Дѣпѣ че аъ дѣвіне Радъа Х Водѣ пре Моісе Секелі, прекъм скріе Спонтоні ²⁵⁾, пъ мѣлте с'аъ вѣкѣрат де вірзіа са, ші аъ трѣвѣт сѣ се дѣтоарне дѣ патріа са; пентрѣ къ Тѣрчіі ші Тѣтаріі пѣвѣлісе дѣ Валахіа, ші аша Ардеалѣа с'аъ лѣсат сѣл кѣпріндѣ Баста пе сама дѣпѣратѣаі. Діоніці ²⁶⁾ скріе, къ пѣпѣ кѣнд с'аъ вѣтѣт Радъа Водѣ къ Моісе Секелі: „Дѣпѣ кареле фѣсесе кѣпітан ла Радъа Водѣ, ші апоі десвіпѣндѣсе де кѣтрѣ ел, се фѣкѣсе Тѣркѣ, аъ трекѣт къ 200 де кѣлѣреці Дѣпѣреа, ші фѣрѣ де весте дѣтрѣнд дѣ Валахіа, аъ кѣпрінсѣ Тѣрговѣціі скѣзѣлѣ цѣреі, ші дѣпѣ че аъ прѣдат ші арѣ пѣлата Домнеаскъ, къ маі мѣлте лѣкѣрѣі дін оранѣ, с'аъ дѣтѣрнат къ тѣре добѣндѣ.“ Доарѣ Кѣпітанѣа ачестаа деспре кареле ворѣще Діоніці, есте Стефан Протікѣа де ла преавестітѣа Енѣел ²⁷⁾ кареле аша скріе: „Дѣпѣ че аъ сѣпѣс Баста де поѣ Ардеалѣа дѣпѣратѣаі Рѣдолѣ II, ші с'аъ кіемат сѣ повѣщеаскъ оастеа чеа дін Унгаріа дѣ Феврѣаріе дін апл 1604, с'аъ дѣтѣліт къ Радъа Водѣ ла Брашовѣ, ка сѣл дѣдетіне сѣ рѣтѣлѣ крѣдінчіос дѣпѣратѣаі, ші де ачі дѣпѣнте фѣгѣдѣндѣі тот феліа де ацісторіі асѣпра лѣі Іереміе Могіла. Радъа Водѣ аъ дѣрѣітѣ пе Баста къ о шеа ші къ сѣрсатѣрі де хі кал фоарте мѣндре, прекъм скріе Бетлен VI п. 18. Пѣпѣ а фі Радъа Водѣ ла Брашовѣ, с'аъ скѣлат хі воіеріі а пѣме Стефан Продікѣа фѣчіорѣа де дѣпѣ гард аі лѣі Петрѣ (IV Черчел) Воіводѣаі

челї маї дїнаїте, кареле пѣлз акѣм трѣсе аскѣне, шї кѣ адрїсторїа Мїтрополїтѣлї дїн Търговешї, фѣкѣнд рѣспїрїцѣ, аѣ арѣтат ѣн ферман, прїн каре ферманѣ і се да Domnia Valachiei, шї ел дл кѣпѣтасе де ла Bezіріа Мехмет, ка съ скоатѣ пе Радѣл Vodѣ дїн Domnie, пентрѣ кѣ цїнеа кѣ немцїї. Іарѣ Радѣл Vodѣ с'аѣ днтѣрнатѣ кѣргѣнд де ла Брашовѣ шї аѣ вѣтѣтѣ пе рѣсвѣрїторї, шї свѣрїнтѣнд ла нас пе Стефан Prodікал шї пе Мїтрополїт і—аѣ трїміс дѣпѣ Баста ла Клѣжѣ, кареле спре mare неказ ал Радѣлї Vodѣ і—аѣ дат лѣї Ieremia Могила Domnѣлї Молдовеї.“ Adeкѣ протївнїкѣлї Радѣлї Vodѣ, де ѣнде поцї vedeа ініта чеа реа а лѣї Баста кѣтрѣ фѣкѣторїа лѣї де віне! Чї Енгел ачї грешеше дн тімѣ де доѣл орї, пентрѣ кѣ Баста н'аѣ терс дн Феврѣарїе, чї ла сѣтрїшїтѣ лѣї Martie, саѣ ла днченѣтѣ лѣї Априліе дїн аѣл 1604, де ла Клѣжѣ ла Брашовѣ, прекѣт араѣ скрїсоареа де ла Хеვენешї ²⁸⁾; а доѣа: пентрѣ кѣ траѣедїа ачеаста с'аѣ днтѣмплатѣ дн аѣл ачеста 1603, дѣпѣ вѣтаїа кѣ Moїсе Секелї, кѣм зїче маї пайнте Dїонїї.

Істванфї ²⁹⁾ скрїе кѣ Баста, дѣпѣ че аѣ фѣдїтѣ дїн Ардеал де фїка лѣї Moїсі Секелї, аѣ ащентатѣ дн Сѣтмарїѣ сѣтрїшїтѣ вѣтѣї Радѣлї Vodѣ кѣ Moїсе, апої аѣ днтрат дн Ардеал, шї днтпрѣцїїнд оастеа кареа о адѣнасе Бектеш—Баша ла поарта де феррѣ дѣпѣ фѣга де ла Брашовѣ тоатѣ лѣзда добѣндїреї Ардеалѣлї о аѣ апропрїат шїе; чї Ардеалѣ пентрѣ тірѣпїа лѣї Баста нѣ днделѣнѣг аѣ рѣмас сѣпт днтѣратѣл Рѣдолф II, кѣм се ва арѣта ла аѣл вїїторїѣ.

Маї пре вртѣ ла аѣл ачеста 1603, о скрїсоаре де ла Хеვენешї ³⁰⁾ аша ворбеше: „Ieremia Могила Domnѣлї Молдовеї ш'аѣ тѣрїтат фата дѣпѣ повїлѣл дїн Полонїа, Стефан Потоцкї, ла а кѣреїа пѣпѣтѣ пре днтѣїа зї а лѣї ізнїе, аѣ кіемат пе вїрѣл дїн Бістрїцѣ кѣ тотѣл Сепатѣл, карїї аѣ трїміс дн локѣл лор пе Сїмеон Пѣркѣлѣв ла пѣпѣта ачееа, кѣ фоарте фортоасе дарѣрї ш. ч.“

¹⁾ Doglioni nel Teatro dei principi tom. 2. part. 8. p. 751. ²⁾ Ciro Spontoni nella Storia di Transilvania Lib. 9. 216. ³⁾ Archivum Vaticanum Armario 44. tom. 47. p. 25 ⁴⁾ Dionigi nella Part. 5. delle Storie del mondo Lib. 10. p. 504. ⁵⁾ Ms. apud Hevenesi tom. 68. p. 161. ⁶⁾ Anonymus Carolinensis in Ms. p. 86. ⁷⁾ Istvanfi Lib. 33. ⁸⁾ Ms. Latinum apud Hevenesi l. c. p. 176. ⁹⁾ Ms. fragmentum apud Hevenesi l. c. p. 167. seqq. ¹⁰⁾ Hevenesi Ms. tom. 68. p. 173. seqq. ¹¹⁾ Dictum fragmentum p. 169. seq. ¹²⁾ Samuel Grondzki in Ms. ad h. a. ¹³⁾ Miko Ferentz in Ms. ad h. a. ¹⁴⁾ Borsai Pál in Ms. ad h. a. ¹⁵⁾ Ms. Hungaricum apud Hevenesi l. c. p. 135. seq. ¹⁶⁾ Istvanfi l. c. ¹⁷⁾ Borsai Pál l. c. ¹⁸⁾ Grondzki l. c. ¹⁹⁾ Palatius in Aquila Austriaca Lib. 47. cap. 2. ²⁰⁾ Anonymus apud Hevenesi tom. 68. p. 180. ²¹⁾ Ms. apud Hevenesi l. c. p. 258. seq. ²²⁾ Miko Ferentz l. c. ²³⁾ Apor Péter az Erdélyi Metamorphosis második Czikkelyeben. ²⁴⁾ Grondzki l. c. ²⁵⁾ Spontoni Lib. 10. p. 234. seq. ²⁶⁾ Dionigi l. c. ²⁷⁾ Engel in recent. Hist. Valachiae Part. 1. p. 274. ²⁸⁾ Ms. apud Hevenesi l. c. p. 161. ²⁹⁾ Istvanfi l. c. ³⁰⁾ Ms. apud Hevenesi l. c. p. 149.

А пѣл 1604. Дѣпѣ че аѣ кѣрїно де ноѣ дн аѣл трекѣт Ардеалѣлї Баста прїн Валлонїї сѣї, аѣ прїнс, дѣпѣ кѣм зїче о скрїсоаре де ла Хеვენешї ¹⁾, доѣлзечї шї патрѣ де повїлї Арделенешї, дїнтре карїї пе Ніколае Ваїда л'аѣ спѣлзсрат дїнаїнтеа порцїї Брашовѣлї, пе Георгїе Хаммаї ла Каладѣї дїн пїаѣѣ; іарѣ „пе 12 дїнтре еї і—аѣ оторѣтѣ

din porșnică lui Basta profosul din țara lui Octombrie din anul 1603, făr de leacș de lece, spânzărind pre zniț, алтора капетеле гъндъле.“ Пре чеіалалѣ дитре каріі аѣ фост ши Бласіе Камѣті фортеле кѣ аневое і-аѣ слобозіт Basta din Anriie din anul ачеста 1604, кънд аѣ мерсѣ ла Брашовѣ съ се дитълнеаскѣ кѣ Радъл Х Водѣ.

Sporind din zi din zi Basta din țirnie din Februarie din anul 1604 аѣ стрънсѣ сеім ла Къжѣ; пентрѣ кѣ скріе Анонімъл din Българд²⁾: „Georgie Basta съптъ сеімъл din Къжѣ аѣ принсѣ пре побіліі Іоанн Боронкаі, Міхаіл Калманді ши Грігоріе Чисар, пре каріі дънѣ че і-аѣ цінѣт о лънѣ дн темпідѣ, і-аѣ оторѣт профосъл, Матеіѣ Александрѣ Мзаг, прин хохерівл дн 2 Мартіе поаптеа. Маі дитѣіѣ аѣ оторѣт пе Міхаіл Калманді дитрѣ ачеста тп: маі пайнте гѣтсе профосъл вр'о кѣтева фъні ши кіемънд пре хохерівл, і-аѣ порșніт съ леце фъні де пічоареле ши гръмазъл лѣ Калманді, апоі кѣ ачелеа л'аѣ легат де піще грпнзі, кѣ каре атѣта л'аѣ съчіт пѣпѣ че і-аѣ дитрѣлокат капѣ кѣ пічоареле, рѣмънд сппнареа ши фъкъндъл гіем; дънѣ ачеса аѣ аскъціт зп пар, ши зпгънд паръл кѣ солон л'аѣ трасѣ дитрѣжнсъл, аша аѣ кпнѣтѣ ши пре чеіалалѣ принші.“ Bezî кѣ чіне аѣ цінѣт побіліі din Ardeal асъпра лѣ Міхаіѣ Водѣ, кареле п'аѣ фъкѣт де ачестеа.

Дънѣ сеімъл ачеста din Къжѣ, дн кареле де поѣ аѣ тревзіт Арделеніі съ ціре дитпрѣтѣлѣ Рѣдолф II, Георгіе Basta, дънѣ кѣм скріе іарѣші Анонімъл³⁾, ресолѣціа ачеста о аѣ дат побілілор, ши орѣшеанілор din Ardeal. Дитѣіѣ: Ла рѣгъмінтеа побілілор лѣ се дѣрѣеце лор віеаца ши възрїле, афарѣ де а патра парте, кареа е дн сеімъл, че се ва цінеа маі кърънд, тревѣе съ о рѣскѣмпере кѣ вані, дънѣ отѣрїреа че с'аѣ фъкѣтѣ прин комісаріі чеі ла ачеса орѣндѣціі. А дова: Възрїле побілілор, каріі аѣ періт дн бѣтаіе ши але ачелора, каріі п'аѣ веліт ла адънареа аста, ашіндереа але челор сѣргъніці, съ цпн де Маістатеа Кесаро-Крѣеіаскѣ. А треіа: Въміле, хѣрмініціле, дічіміле де възкате ши де впн, де ачі дпайнте ле ва лѣа Кѣтара дитпрѣтѣаскѣ din tot Ardealъл. А патра: Орашелор каре аѣ фостѣ кѣзѣтѣ дн некредіціошіре, ши с'аѣ фост десѣпнат де кѣтрѣ дитпрѣтѣл, де ачі дпайнте пѣ ле ва фі слобод а цінеа алтѣ леце, фърѣ пѣтаі чеа папістѣшеаскѣ; іарѣ Къжїаніі се дпдатореск ка пентрѣ Колецівл чел стрікат а Іесвїцілор кѣт маі кърънд съ ле деа вісерікѣ, ши касе де шкоале ши де лѣкаш. А чпн чеа: Брашовеніі дн кърсъл де треі септѣмъніі съ шѣтеаскѣ дн педеапсѣ 80,000 де флорпнці, прекум лѣ с'аѣ порșніт ши маі пайнте, ашіндереа ши Къжїаніі 70,000 де флорпнці: чеаалатѣ педеапсѣ а орашелор се ласѣ пре ресолѣціа дитпрѣтѣаскѣ. А шѣсеа: Орашеле челе некредіціоасе де ачі дпайнте пѣ вор авеа пѣтере, де аші алеце цпздеці ши сенаторі фърѣ де воіа гѣвернаторівлѣ, пічівор авеа пѣтере де а цінеа пре-сте поапте ла сїне кеіде де ла порціле четѣцілор; чї ле вор да дн тѣла кѣпітанілор, каріі вор фі дн четѣці. А шептеа: Новіліі каріі аѣ фост де фадѣ дн сеімъл ачеста, фіеце кареле съ ши іеа рѣвѣшъл де ла Домъл Ценераріѣ, ка пѣ кѣтѣва съ се цпнѣ ребел, ши съ пѣцеаскѣ чева рѣѣ.“

Фіпнд кѣ дн ресолѣціа ачеста съ помепенск Іесвїціі, ши еѣ дпкѣ і-ам помепіт дн маі тѣлте локърї, ка чеі че съ вор пайце ши вор трѣі дитрѣ авепіре съ шїе чіне аѣ

foastă Iesăciilor, iată тълкъл: Ачешиа аѣ, fostă un chin клягърескѣ spriz de сѣнтъл Ігнатіе Лоіола Спаніолэл, кѣ изгін дѣлѣ че аѣ днчсетат Мартін Лстер дн анал 1517, а'ші семтъна ересѣл, дн каре чин нѣ сѣ прімеа алціі, фърѣ нѣмаі ачеіа каріі ера аѣ фоарте де mare талант, аѣ де mare вѣцѣ, ші богат неам, аѣ преа фортоні; кѣ каре треі лѣкрѣрі авса днтре сіне пре чеі маі сдравені оашені, пенѣтрѣ кѣ чеі кѣ мінѣа mare стрѣбѣтеа тоате, чеі де неам mare плінеа тоате прін рѣденіле сале, чеі фортоні ера възвѣлі ла тоці ші маі алес ла фемеі, прін каре апоі лѣкра кѣм вреа. Нічі е мінчнлѣ ачеаста, кѣчі о ам четіт ачеаста дн реглеле лор челе аскѣпсе ші нѣмаі кѣ тѣна скрісе, каре еѣ днсѣмні ле-ам dat дін порѣнка Кардіналѣлі Стефан Борціа, сѣ ле леце дн Кордован Ромѣ днтрасрїт, кѣнд ерам Бібліотекаріѣ дн Коллеціл де propaganda фїде дін Рома. Сѣнт Іесăциі ачешиа ам ші дѣвѣцат пѣлѣ ла Поесіе. Іарѣ 1772 і-ам лѣсат пенѣтрѣ оаре че пѣсѣрѣмѣлѣ, ші ам трекегт дін Кляжѣ дн Вістрїцѣ ла пѣрїнциі Піарїці, де знде м'ам дѣс апоі ла Блажѣ дн анал 1773, де ам дѣвѣцат не алціі днтр'шн ан Поесіа ші Реторїка, ші аша м'аѣ трїмїс ла Рома Екселенціа са Епіскопѣл Грігоріе Маер дн анал 1774. Іарѣ чїнѣл Іесăцилор с'аѣ щерсѣ кѣ тотѣл де не лѣме дн анал 1773. Прїчїніле пенѣтрѣ че с'аѣ щерс, ле чаркѣ ла алціі. Барем, сѣ нѣ се фїе щерсѣ!

Дѣлѣ сеімѣл дін Кляжѣ, прекѣм скріе Спонтоні⁴⁾): „Нѣ мѣлѣт аѣ злѣвѣлѣ Баста дн Кляжѣ, чї нѣмаі кѣ изгїні ошашї аѣ трекегт ла Брашовѣ сѣ се днтълнеаскѣ кѣ Радѣл (X) Водѣ, кареле аѣ венїт ла ел пенѣтрѣ ніще требі, іарѣ маі алес пенѣтрѣ кѣ фїнд ел маі адесеа-орї пѣлѣдїт де Тѣрчї, де Тѣтарї шї де чеі че нѣ ера дін парѣа лѣї дїнтре воїерїі череї, нѣ се маі нѣтеа апѣра, шї де ла Баста днѣкѣ нѣ нѣтеа пѣлѣждї вре зп а-дїсторїѣ. Дрент ачесеа нѣ нѣтеа фаче алѣа, фърѣ сѣ деа харачїѣ Тѣрчїлор. Пенѣтрѣ каре лѣкрѣ адѣкѣнд мѣлѣе прїчїні, Баста днѣкѣ нѣ с'аѣ днтпротївїт, шї пенѣтрѣ ачесеа пенѣтрѣ кѣ Радѣл с'аѣ флѣгѣдїт, кѣ ва стрїка тоатѣ токмеала кѣ Тѣрчїі, кѣнд ва венї днтпѣратѣл.“ Іатѣ прїчїпа пенѣтрѣ каре аѣ мерс Баста дн лѣпа лѣї Априліе ла Брашовѣ. Іарѣ Радѣл X Водѣ пенѣтрѣ ачесеа с'аѣ сокотїт сѣ деа харачїѣ Тѣрчїлор, пенѣтрѣ кѣ Тѣрчїі шї воїерїі чеі че се днтпротївеа Радѣлї X, дѣлѣ кѣм скріе Дїонїці⁵⁾), се сіла, „сѣ пѣлѣ Домнѣ дн Валахїа пре алѣ Радѣл, кареле цїнеа кѣ Тѣрчїі, шї сѣ скоатѣ дін Домнїе не Радѣл ачела, кареле цїнеа кѣ Немціі.“ Адектѣ вреа Тѣрчїі шї воїерїі чеі че се днтпротївіа Радѣлї X, кареле шї Шерван се нѣмече де зні Історїї, сѣ пѣлѣ дн локѣл лѣї не Радѣл XI, фенїорѣл лѣї Міхнеа Тѣрѣл саѣ Міхал IV, кѣм л'аѣ шї нѣсѣ дѣлѣ ачесеа, прекѣм се ва арѣта ла анал 1611. Ачеланї Дїонїці шї ачеста скріе кѣ дн локѣл лѣї Іеремїа Моїла Домнѣлї Молдовеї днѣкѣ аѣ врѣтѣ Тѣрчїі дн тїмпѣл ачеста сѣ пѣлѣ Домнѣ пре Іанкодо. а-дектѣ пре Богдан фїлѣл лѣї Іанкѣл Водѣ, саѣ Іоанн III, деспре кареле ам кѣвжїтатѣ шї ла анал 1594, дарѣ петїка аѣ існрѣвїтѣ Тѣрчїі дн днѣе церїле Ротѣнеці.

Спонтонї⁶⁾ скріе, кѣ дѣлѣ че с'аѣ днтѣрнатѣ Баста де ла Брашовѣ ла Кляжѣ, аѣ венїт ла ел сол де ла Ханѣл Тѣтѣрѣк дн треава Радѣлї X, Домнѣлї Валахїеї, кареле глѣндїнд, кѣ маі вїне ва фї, де ва рескѣмїѣра одїхна Валахїеї шї а Ардеалѣлї кѣ нѣ-

дипломатъ, фьлдъиндъсе Ханъли, къи ва да зече ми де галъені сълтънещѣ пре ап, пѣ-
маі съ пѣ прадѣ Валахія. Ханъл дрепт ачѣеа аѣ тримісѣ ла Баста де л'аѣ дитреват воіе-
ще ші ел токмеала ачѣаста? Да каре дитреваре Баста аѣ рѣснъс, къ воіеде, чі есте
онѣ ка съ днѣицѣе маі пайнте пре днѣпратъл, ал кързіа рѣснъс дѣ ва къпъта Ха-
нъл прін Радъл Водъ, пѣпъ атъчѣ солъ съ се дитоарне а касъ.“

Маі рѣспікат ворбецѣ деспре соліа ачѣаста о скрісоаре де ла Хевенеші?), зѣкнд:
„Дн 29 Іуліе дн аугл 1604 аѣ венігѣ дн Кляжѣ дн цсара Мѣнтенеаскъ сол де ла Ханъл
Тътрескъ, ал кързіа пѣме ера Ахмет Целеві, ші ера ал доіеа Консіліаріѣ ал Ханъли,
веніг'аѣ къ дѣсъл Атліе Вікомеркат Кремонеанъл. Ценераріѣ Радъли Домпъли Мѣн-
тенеск, Коміс Лека префектъл кърдіи, ші Секретаріѣ Антоніе Варсіе, фост'аѣ атъчѣ аічѣ
дн Кляжѣ Комісарі дитотрѣтещѣ Павл Крассенег, ші Карол Ішхоф. Ачѣ ера ші Комітъл
Тота Капреолі, Панкратіе Шенпей ші маі тълці. Ачѣщѣа къ маре чінсте аѣ пріміт пѣ
солъ Тътрескъ, кареле деспре ачѣстеа аѣ ворбіт. Дитъіѣ: аѣ постіт съпътате лзі
Крассенег ші челоралалці къ пѣмеле Ханъли, ші фінд къ ера триміс ла Баста аѣ че-
рѣт къльзѣ пѣпъ ла дѣсъл де ва фі де лпсъл. А дова: стѣпъкълшѣ моѣ, зиче солъ, пѣі
съпт спре фолос атътеа вѣрѣрї де съпѣ, чі спре пагъвѣ; дрепт ачѣеа ар вреа съ се
факъ паче дитре крешіні ші дитре тѣрчі, ші ші къ дѣсъл, пѣптръ къ де шасе орї аѣ фостѣ
съ се рѣснътъ пре сіне. Пѣптръ ачѣеа віне ар фі, де ар триміте днѣпратъл пѣпрескъ сол
ла Ханъл пѣптръ треаба ачѣаста: къчѣ дѣпъ ачѣеа ші Ханъл ва триміте сол ла днѣп-
ратъл. А треіа Ханъл аѣ триміс пре фіѣл съѣ кареле се кіашъ Токтан-Фѣшсіс-Съл-
тан къ 40,000 де остъшѣ дитрѣ адісторіѣл Тѣрчілор, ші аѣ арїснѣ пѣпъ ла докъл че се
пѣмѣцѣ Ozdi сѣѣ Дасіов. Дрепт ачѣеа де воіеде паче днѣпратъл Рѣдолф, съ тримітъ
солі сѣі ла Ханъл маі пайнте де а пѣшї оастеа ачѣаста маі днколо. А патра: Съ дн-
гъдѣ днѣпратъл Рѣдолф Радъли Водъ, съ прімеаскъ стеагъл де ла Тѣрчі, аѣ де пѣ ар
днгъдѣ ачѣаста, съ днгъдѣ сѣл прімеаскъ де ла Ханъл, ші съ фіе аллеат къ дѣсъл.“

Ла ачѣстеа Крассенег днѣпрѣвнъ къ чеіалалці сѣетнїчї аша аѣ рѣспъс: Ла дитъіа:
„Пѣптръ лпнеде с'аѣ дат тълцімїтъ, ші солъ п'аре онѣ де а терѣ ла Баста, пѣптръ къ
консіліарї аѣ тоатъ пѣтереа датъ де ла днѣпратъл. Ла а дова: Днѣпратъл Рѣдолф
днкъ ар воі сѣ алѣ паче къ ханъл, фартъ ка съ тримітъ дитъіѣ солї ла ханъл, пѣ се
къвіне шѣрїреї днѣптрѣтещѣ, днѣс вор днѣицѣа пре днѣпратъл, ші се вор дитокні де
грѣеде дн інімъ. Ла а треіа: Фечіоръл ханъли съ пѣ пѣшаскъ маі днколо, пїчї сѣ
факъ рѣѣ Валахїеї, ші крешіпътѣці, пѣпъ кънд пѣ вор лѣа рѣспъс де ла днѣпратъл,
къчѣ сѣ леагъ къ дн 55 де зїле ва сосї рѣспъсъл, ші прін солъ ачѣаста аѣ тримісѣ Ко-
місарїи зн чеас де арцінт фоарте фрѣмос ханъли. Ла а патра: Ка съ прімеаскъ Ра-
дъл Водъ стеагъл, треѣе съ се днѣлеагъ къ Баста, кързіа дѣ вор скріе, ші кред, къ
Баста пѣ се ва днѣпротїві. Ла а чїнчеа: Де се ва коптенї Ханъл де а фаче рѣѣ кре-
щїмлор вор скріе днѣпратълшѣ ші пѣптръ 20,000 де галъенї, ші кред къ ші ачѣеа дѣ ва
да днѣпратъл.“ Ашшдереа скріе Анопїмъл дн Бѣлград?), деспре венїреа, пѣмеле ші

социле солжлї ачестїа, дарь грешеше дънд алтъ причїнъ а венїреї лї, адекъ ст. се свъпъ шї Ардеалл. Търкълї; прекъм грешеше шї Спонтонї маї пайте зїкълд, къ солл ачеста аъ венїт дн Кължъ ла Баста; пентръ къ Баста маї пайте трекъсе ла артада чеа таре дїн Țngaria, прекъм вїне скріе Dїonїci 9).

Радъл X Vodъ дпкъ лесне аъ пѣтѣт фъгъдѣ; зече мїї де свѣтанїнї саъ галбенї свѣтъпещї, адекъ дндѣпїкацїї, пре ан Ханълї Търкълскѣ, прекъм скріе Спонтонї; пентръ къ зїче маї дпколо скрісоареа чеа де ла Хевенешї чеа маї свс адъс: „Дн анъл ачеста 1604, прекъм аъ фъкѣт свѣта скріїторїї Комїсарїлор, аъ трїмїсѣ дмпъратъл Немцеск, Радълї Vodъ пе рѣнд 101,983 де флорїнцї, одатъ Радъл Кълчearыл аъ адъс 55,000 де флорїнцї, дъпъ ачееа с'аъ дс чеїалаллї.“ Чї дмпъратъл Рѣдолф II саъ къмара дмпъртеаскъ лесне аъ пѣтѣт пѣтї ванї ачещїа Радълї Vodъ, пѣмаї дїн жаврїле къте аъ фъкѣт Баста де пе вїецїї Арделенї. Дарь Пазл Крассенег че п'аъ стръне пе сеата дмпъратълї, шї пре а са де ла ачешї Арделенї? деспре кареле зїче алтъ скрісоаре де ла Хевенешї 10): „Венїнд Крассенег дн Ардеал, тъкар къ цеара ера фoарте лїпсїтъ, вѣпъ свѣтъ де ванї аъ адъпат. Benedїкт Mindсентї пентръ четатеа дїн Беклеан аъ датъ пе сама дмпъратълї 10,000 де флорїнцї, Гаврїл Халлер пентръ пїще сате 12,000 де флорїнцї. Де ла Кължанї аъ лзатъ 5000, де ла Сївїнанї 8000 де флорїнцї шї де ла челеалте ораше стъсещї дпкъ аъ лзатъ кът аъ пѣтѣт, шї аша дмплѣнд'шї пѣнга Крассенег де ванї шї де дарърї, аъ ешїт дїн цеаръ дн Септемврие дїн анъл 1604.“

„Ла Клїмент Каса ера дої вої де азр, дн карїї днтре амъдої ера ка ла 1200 де талбенї, впїї зїк къ свѣт дїн зїлеле челе вѣтръне, дарь еъ ам вълзтѣ вої ачешї, шї пѣ свѣт дїн зїлеле челе вѣтръне, чї оаре-каре Ромънї-аъ вѣрсат; есте тѣпкъ проастъ шї еъ гъндеск, къ і-аъ лзат дїн оаре-кареа вїсерїкъ дїн Валахїа. Țнъл днтре вої стъ ка към ар днцешпкїа, дїн каре цїздек, къ дъпъ обїчешл попеск аъ врѣт стъ днсетне вої де лъпгъ еслеле Домпълї Хс. пентръ къ еї згървеск дпайнтеа еслей воъ шї тъгарїѣ, ка към ар фї дпкълзїт дебітоачеле къ свѣлареа лор пре прѣкъл Хс, дн фрїгъл чел таре. Нашереа ачешїа врѣнд оаре-каре Домпъ Ромънесп а о чїпстї, аъ фост фъкѣт вої ачешї де азр пентръ тлпгїреа свѣлетълї стъ. Вої ачешїа аъ тревзїт Клїмент Каса стъї деа лї Крассенег дъпъ че аъ днцелес де еї, поате фї, къ і-аъ пѣтїт азръл дїн кът ера, шї аша аъ терс вої ачешїа пре тълпа немцїлор.“ Дарь дн тарїне скріе алтъл чїнева зїкълд: „N'аъ дат вре ѣн вълзцѣ лї Каса пентръ вої ачешїа Крассенег, чї пѣмаї дн дар і-аъ лзат,“ шї вїне с'аъ шї дпѣтплат пентръ къ харатъл хараш се фаче.

Дъпъ че с'аъ пѣтѣт Комїсарїї дмпъртешї дн вара ачешїа де ла Кължъ ла Сївїнѣ, деспре Радъл X аша ворбеше а треїа скрісоаре де ла Хевенешї 11): „Дн анъл 1604, Радъл Домпъл Мзнтенесп аъ скрісѣ Комїсарїлор дмпъртешї ла Сївїнѣ шї і-аъ днтребат, потъл ацїзта дїн Ардеал, аъ пѣ? пентръ къ Търарї дн тоате зїлеле дшълъ пре аколо. Дарь ачешїа пѣмаї цїгънїе аъ фост; пентръ къ аъ свс алцїї комїсарїлор, къ фoарте днтреше Бжкврещїї дпкъцїзрѣндъї токма къ зїд пре аколо пре внде днцешпсе Сїнан

Баша, дн кареа тѣнкъ дн фиеше-каре зі лѣкрѣ кѣте 6000 de oameni, ші кѣ стеагѣл дн-
 кѣ л'аѣ примит де ла Тѣрчі, ші де ла Бочкаї днкъ л'ар ащента. " Еѣ пѣ днцелег, кѣт
 аѣ пѣтѣтѣ днтра ачі Бочкаї, кѣнд днкъ пѣ ера Принцѣ Ардеалѣлѣ; чі дѣпѣ ачееа с'аѣ фѣ-
 кѣтѣ прекѣт аратѣ а патра скрїсоаре де ла Хевенешї '2) зікѣнд: „ Стефан Бочкаї де
 кѣнд аѣ ешїт дїн Ардеал пе времеа лѣї Andreїѣ Баторї дн анѣл 1599 дн таре зрѣ аѣ
 фост ла Neamцѣ, ші днтрѣ атѣта препѣс деспре тоате лѣкрѣрїле, кѣт дн анѣл 1604, аѣ
 врѣт днпѣратѣл Немцеск сѣ'л пѣпѣ ла прїсоаре днпрезпѣ кѣ Паѣл Ніарї ші пе Ніарї
 л'аѣ ші прїнс, іарѣ пе Бочкаї, л'аѣ мѣнтѣтѣ Епїскопѣл Dїmїtrїе Наургаї, кареле де пѣ
 ар фї фост, доарѣ л'ар фї ші прїнсѣ. Сїмдїндѣ Бочкаї, кѣ пѣ бїне стѣ ла Neamцѣ, ші
 темѣндѣсе ка пѣ кѣтѣва сѣ'л прѣпѣдеаскѣ, о дїнїоарѣ аѣ днченѣт а гждї деспре сїне,
 ші деспре цеарѣ, — — — ші а се сокотї де а се днцелече кѣ Тѣрчії. С'аѣ днцелес кѣ Гаврїїл
 Бетлен кареле ера ла Тѣрчі (фѣцїт дїн бѣтаїа де ла Брашовѣ, чеа дїн анѣл трекеѣт) ші кѣ алдїї,
 ка сѣ'ї кѣщїце лѣї Прїнчїпатѣл Ардеалѣлѣ де ла днпѣратѣл Тѣрческ. Гаврїїл Бетлен пентрѣ
 тїперецеле сале перѣвїнд Domnїа Ардеалѣлѣ, о аѣ кѣщїгатѣ лѣї Бочкаї; ші ферман днкъ аѣ
 кѣпѣтатѣ, сѣ'л-лѣ трїмїтѣ лѣї Бочкаї: чї ферманѣл ачеста л'аѣ лѣат хайдѣчїї зпѣгрещї кѣ дѣлманѣ
 лѣї Гаврїїл Бетлен, кѣнд с'аѣ дѣсѣ дн вара ачеста кѣ комїтѣл Донвал асѣпра Тїмїшоарѣ ші аѣ
 прѣдатѣ кортѣл лѣї Гаврїїл Бетлен. Ценерарїѣл дїн Кашовїа Белдїосо вѣзїнд ферманѣл ачеста,
 аѣ цїнѣт о адѣнаре ла Кашовїа, ла каре аѣ кїемат ші пре Бочкаї, дарѣ ачеста п'аѣ терсѣ,
 щїнд кѣ і с'аѣ вѣдїтѣ лѣкрѣл, чї с'аѣ гѣтїтѣ дѣ анѣраре, ші аѣ терсѣ дн Шолїошкїї, зпде
 цїнеа авереа са. Іарѣ вѣзїнд Бочкаї кѣ ошїле Арделенешї се траг кѣтрѣ Орѣдеа-Ма-
 ре, п'аѣ кѣтезат а зѣбѣвї дн Шолїошкїї. Чї днѣтїа зі а лѣї Октомврие с'аѣ дѣсѣ дн
 Сѣпт-Іов, зпде орѣндїндѣшї лѣкрѣрїле, аѣ кїемат пре дої аргѣцї аї сѣї, деспре карїї
 тѣлѣт пѣдѣждїа, пе Францїск Секрелі ші пе Стефан Фратер, дѣпѣ кареле тѣрїтасе о рѣ-
 денїе а са. Ачестора ле аѣ спѣс Бочкаї воїа са, ші аѣ черѣт сѣат де ла дѣншїї, чї маї
 днпїнте і-аѣ цїзрат прїп предїкаторїѣл дїн Сѣпт-Іов, кареле ера де фацѣ, ші ел ле аѣ
 спѣс, кѣ ферманѣл аѣ терс дн тѣна Немцїлор, ші дрепт ачееа се ші teme de прїмеж-
 діе, ші і-аѣ днтребат че ар требї сѣ факѣ? Фратер дн сѣлѣтїа сѣ'шї чеарѣ грацїа,
 дарѣ Бочкаї аѣ зіс, кѣ пѣ поате авеа пѣдежде дн грацїа днпѣратѣлї немцеск, пентрѣ
 кѣ ші маї пѣпїнте пѣцїп аѣ фост, де п'аѣ перїт. Маї пре зрѣт кїемѣнд дн лѣтѣре пе
 предїкаторїѣл с'аѣ сѣлѣтїтѣ ші кѣ дѣпѣсѣл, кареле і-аѣ зіс, кѣ таїна пѣ требїа сѣ о спѣ-
 пѣ аргѣцїлор; пентрѣ кѣ аша пѣ ва фї маї тѣлѣт таїпѣ. Еѣ те сѣлѣтѣсеск ка сѣ фацї
 тоате пентрѣ крѣдареа вїецїї тале: іатѣ ші пентрѣ кредїнцѣ тѣлѣт пе некѣжеск пре пої,
 доарѣ ші днтрѣ ачеста веї пѣтеа ацїста, ш. ч. Некѣтезѣнд Бочкаї а рѣтѣнеа дн Сѣпт-
 Іов, четатеа о аѣ днкредїнцат ачелор дої аргѣцї, лѣї Секрелі ші лѣї Фратер, дѣрїндѣшї
 ші доженїндѣшї, сѣ рѣтѣпѣ кредїнчїошї, іарѣ ел с'аѣ дѣс дн Керекї, че есте департе де
 Сѣпт-Іов треї мїлѣрї де пѣтѣлїт. Дѣпѣ пѣрчедереа лѣї Бочкаї, дої аргѣцї с'аѣ сокотїтѣ
 ла о лѣлѣт, кѣ де пѣ'ї ва кѣрре бїне порокѣл лѣї Бочкаї, еї пѣ вор петрече бїне кѣ Нем-
 цїї; дрепт ачееа с'аѣ дѣс ла ценерарїѣл Іаков Белдїосо, ші спѣлѣндѣшї тоате кѣте вреа

стъпънъ лор, i-аъ фъгъдъитѣ къ четатеа дин Сьнт-Иов днкъ г'ор да. Белѣосо i-аъ ас-кълтат къ бекъріе, ші дъпъ пофта лор ле аъ дпгъдъит ка баніи ші тоатъ авѣіа дин че-тате съ фіе а лор. Аша аъ триміе ценераріа 200 de Немці дин Орадеа-Маре ші аъ лват четатеа Сьнтълѣи-Иов фъръ de вре о дпнедекаре. Пъпъ атъпчї Секелі ші Фратер дпнърѣсе тоате вьпъріле дин четате, днкъ ші челе 16000 de флор, а ле лѣ Гаврііл Халлер, каре ле дпкредінеасъ лѣ Бочкаї съ і ле цпъ. Дъпъ че аъ дптратѣ Немціи дп Сьнт-Иов, аъ скос афаръ пе тоці шербіи лѣ Бочкаї дпнтр'жисъл, ші лънд тоате de ла Фратер ші Секелі, пре еї нзмаї дп пѣдраці ші ппче дълтъпнї реле i-аъ лъсат; іа-рѣ пе предікаторіа, кареле ера понъ Кълвінескѣ, лѣаъ тѣят дпнрехъпъ къ тѣіереа ші пръпчїи лѣ.

..Акшм оастеа Арделенеаскъ дп 8 ші 9 Октомвріе, ші дъпъ ачееа, порпїсе дп Ар-деал кѣтрѣ Орадеа-Маре пе Крїшѣ, ші оръндъіала ера фъкътъ аша, ка оастеа Арделенеаскъ съ батъ Шолїомкїа, ші Белѣосо съ батъ четатеа Керекї ші пре Бочкаї; чї Паъл Кар-менді п'аъ дат четатеа, ші аша оастеа Немцаскъ іаршї с'аъ дптърнатѣ ла Ораде. Оастеа Арделенеаскъ дпкъ аъ мерс ла Адоріан, даръ атъпчї Сьнт-Иовъа ера дп тѣпїле Нем-цілор; дрепт ачееа оастеа Арделенеаскъ дпкъ аъ мерсѣ ла Ораде ѡнде ера Белѣосо. Аша фїнд лъкръріле, Бочкаї de претътіндеа аъ адънатѣ пре Шпгърї, дптре карїи ера ходноці Іоан Егрї, кареле авса тошіе дп Керекї, ші Бласїе Лпппаї; ачестора ші че-лора че ера къ еї тѣлте ле аъ фъгъдъит ші ле аъ дат леафъ. Трѣгънд пре ачедїа ла сїне, с'аъ дптъплат, de Іоанн Пец аъ велїт къ Немціи дин Сїлесїа ла Дїосег, аколо аъ пъвълїт престе дъпшїи хайдъчїи шпгърѣці, ші пре тоці i-аъ тѣят къ пръпчїи ші къ кър-келе дпнрехъпъ, de каре немціи чеї педестрї тѣлте поартъ къ сїне, перїереа ачееаста а немцілор с'аъ дптъплат дп 15 Октомвріе дптр'о Вїнерї, ші фоарте пѣціні аъ скънат дп Ораде, карїи къ тоціи аъ фост маї тѣлт de треї мїї. Дпцелегънд ачееаста Белѣосо, аъ ешїт къ тоатъ оастеа сїре Дїосег, ка съ се батъ къ хайдъчїи, даръ пелдрѣспїнд а се бате с'аъ дптърнат дп Ораде, de ѡнде дъпъ вр'о кѣтева зїле дп 23 Октомвріе аъ порпїт къ тоатъ оастеа сїре Токаї, вестїнд маї пайнте къ вреа съ теаргъ ла Сьтма-рїѣ. Порпїреа къ атѣта таїпъ о аъ фъкът, de пїчї Домнїї, дпнтре Шпгърї п'аъ цїст ѡнде мерг. Аша порпїнд дин Ораде, Сьмътѣ пре ла 11 чееасрї, къ атѣта фрїкъ ші прїпъ аъ мерс зїа ші поаптеа de а доа-зі ссара, адекъ Дъмїнескъ дп 24 Октомвріе, аъ сосїтѣ ла подъа Токаїаї, кареле есте фъкът пре шїчїи престе Тїсъл. Аколо сосїнд Ценерарїа аъ пѣс немці de чеї къ пѣці, ла канетеле подъаї, ка съ пѣ се дпвълзеаскъ, чї съ треакъ оастеа пре рѣнд. Фост'аъ тоатъ оастеа дп 14 пълкърї дпнърѣціт, кълд аъ порпїт дин Ораде: Аша ам сокотїт еѣ, къ ам фост пої къ тоці 4500 de осташи. Пре под аъ тре-кът дпгъїѣ Немціи, Валлонїи ші Італїенїи дої кѣте дої, апої Шпгърїи пе ла мїезъл понціи, с'аъ дъпъ ачееа, Сърбіи, а ле кърора тѣіерї къ пръпчїи лор ле тѣіасе хайдъчїи къ пѣціп маї пайнте, касїле ле прѣдасе, сателе лор ле арсесе, дпкъ с'аъ адънат ші азїнд de ве-пїреа Ценерарїаї Белѣосо, с'аъ дпнрехъпъ къ оастеа лѣ, даръ фїнд къ п'аъ пѣтѣт дп-

датъ трече пе под де чепацци осташи, с'аѣ трас ла Ракомоз кз Секзиі, ши кз о парте а
 ънгерілор, ащептънд време де а пгтеа трече. Аколо одіхнндсе фъръ де гріже Сърбіі дн
 ревърсатя зорілор дн 25 Октомврие, аѣ птъвліт хайдѣчи асѣпра лор, ши днтрънтѣѣ аѣ
 тѣят де а валта, пе-алеагндѣ пре каре кзмѣ л'аѣ гъсітѣ, чи апоі аѣ стрігат, ка ънгеріі ши
 Секзиі съ се алеагъ де о парте; аша ащепціа с'аѣ тѣнтѣт, даръ пре Сърбіі аша і-аѣ тѣятѣ, ѡ-
 тѣндсе де престе Тисъ Белѣіосо кзмѣі дсмікъ, ши петрїміцандѣле аѣісторіѣ, де дн 2000
 саѣ 1700, де абеа аѣ скъпат кз фѣга 25. Марко Сегеді Къпітанъ Сървілор пѣмаі пе върѣ
 калѣлѣ ши гол де дішнтате аѣ трекѣт Тиса кз потѣл. Дѣпъ че с'аѣ днтернат ла Бел-
 ѣіосо Комітѣя Донвалл, ши Ладіслав Пѣте, каріі се трімісесе ла хайдѣчи, аѣ порнїт кз
 табъра, Лѣпї сеара дн 25 Октомврие, ши аѣ терс ла Чеакѣалва, тѣнгъ Салтѣѣ. Дн
 Салтѣѣ с'аѣ тѣвърѣт Немціі, Валлоніі дн Чеакѣалва, Панкратіе Шеннеі кз Арделеніі,
 Секзиі днкъ тѣнгъ повліі дн Ардеал с'аѣ тѣвърѣт, каріі сеара ка ла 500. Дн сеара а-
 чеаста Белѣіосо кз вр'о къѣіва оамені де френте, адекъ кз Комітѣя Тома Кауреолі, кз
 Балтазар Корнїшѣ, кз Марко Водъ ши кз алѣіі, пефѣкнд де шїре нїчі лѣі Панкратіе Шен-
 неі, нїчі алтора, пе ла 10 чеасѣрі аѣ порнїт табъра, де фріка хайдѣчїлор. — — —
 Днделегнд ачеаста повліі дн Ардеал, с'аѣ черѣт де ла Ценерарїя лор Панкратіе Шен-
 неі, съі словоаѣ а касъ дн Ардеал, кареле і-аѣ ши словозіт; кз повліі с'аѣ днпрев-
 нат ши Секзиі, ши кз тоці с'аѣ днтернат дн Ардеал, ш. ч. Тѣрі Френѣѣ терѣеа дн Ар-
 деал кѣтръ Ораде кз 50 де дъръванці, кърора ле аѣ ешіт днпайте чеі дн Шолїзмкїѣ, ши
 прїнзндѣі пре тоці, о лѣлѣ і-аѣ цїнѣт ла днкїсоаре, пѣпъ кнд і-аѣ словозіт Бочкаі,
 ка съ се батъ пеитрѣ ел, іаръ Панкратіе Шеннеі въгндѣші кѣлѣзѣѣ, дн Чеакѣалва, пре
 алѣ кале с'аѣ дѣс ла Кашовїа, ѣнде абеа тоатъ възпѣтатеа. Маі абеа ванї ши скѣле де
 аѣр ши де арѣнт ши ла Нѣдѣждоае, ла карса ле трімісесе дн Септемврие дн аѣл 1603,
 прїп непотѣл съѣ Каспар Шеннеі. Ашїндереа скріе а чїпчеа скрісоаре де ла Хевенешї ¹³).

Аша мергнд дѣкрѣріле лѣі Бочкаі, аѣ венїт Баства асѣпра лѣі, ши прекъм скріе
 Анонімъ дн Бѣлград ¹⁴), аѣ ши вірѣт пе Бочкаі дн 28 Ноетврие дн аѣл 1604, ла
 сатѣя Бешенѣѣ дн ънгарїа, даръ нѣ л'аѣ стрікатѣ кз тотѣл, пеитрѣ кз Бочкаі іарѣшї фѣ
 аѣістатѣ де Тѣрчі асѣпра Немцілор, ба че е маі тѣлт днкъ ши де Полонї; кѣчи Патрі-
 архѣя Ромеі Клімент VIII, прекъм тѣртѣрісече Архївѣл дн Ватїкан ¹⁵), скріе дн 11
 Декетврие дн аѣл 1604, кѣтръ країя Полонїеі, ка пре Канчеларїя Крїмеі, съі кіете
 днпоі дн Ардеал ѣнде днтрасе кз ошї днтрѣ аѣісторїя чедор че съ рѣдікасе асѣпра
 днпѣратѣлї Рѣдолф II. Грешече аша даръ Анонімъ дн Бѣлград ¹⁶), кнд скріе кз Сте-
 фан Чеакї аѣ терс дн Полонїа, съ канете аѣісторїѣ днпѣратѣлї, кѣчи аѣ терсѣ пеитрѣ
 Бочкаі.

Възнд ачестеа Комїсарїі днпѣрѣтещї, п'аѣ авѣт ѣнде пѣззі, чи іарѣшї ла Радѣл X
 Домѣл Мѣнтенеск аѣ трїміс пеитрѣ аѣісторїѣ, токма ла съврїшїтѣл аѣлѣі ачестѣя; пеит-
 трѣ кз зіче а шесеа скрісоаре де ла Хевенешї ¹⁷): „Дн аѣл 1604, пѣмаі днпайте
 де крѣчїп, аѣ трїміс Комїсарїі Хофман ши Імхоф пре Ізіе Кесар Мѣралт дн Валахїа

ла Радъл Водъ пентрѣ аѳисторіѣ асѣпра лѣи Бочкаї. Дитрѣ ачеса се сіліа ка пе Бочкаї, съ'л кѣспрндъ дн мѣжлок; de o parte Радъл, de алта Баста. Радъл аѣ шѣ фѣгъдѣитѣ къ ва тріміте 10.000 de осташи, даръ кѣм спѣнеа Мърлат, нѣ е de а се крѣде, къ ва пѣтеа тріміте аѳѣѣа, de нѣ ва вені къ тоатъ цеара, ка шѣ Міхаїѣ Водъ, тотъши аре гата ла къртеа са 3000, пре каріѣ дѣ поате тріміте. Есте шѣ зн боіеріѣ дн Валахїа, а нѣте Комлеа, кареле съ поате скѣла къ 1000 de фѣѣіорі. Комлеа ачеста аѣ фост мерс дн Ізліе дн апѣл ачеста 1604 къ Аврам Хорват кѣтрѣ Бѣлградъл дн Сербїа, съ'л прадѣ; Комлеа аѣ прѣдат тѣргѣл ачѣла, нѣ Аврам Хорват.“

Чѣтагеа Кїоарѣлѣи, дикъ ла сѣършїтѣл апѣлѣи de акѣм о аѣ лѣат Бочкаї de ла дн-пѣратѣл Рѣдолѣ II, пентрѣ къ зїѣе а шѣптеа скрїсоаре de ла Хевенешї ¹⁸⁾: „Плекареа Кїоарѣлѣи аша с'аѣ днѣтѣплат, дн апѣл 1604. Оаменї лѣи Бочкаї аѣ прїнс пе фрателе лѣи Марко Водъ къ вр'о кѣѣѣва лѣнгъ дѣлсѣл, пре каріѣ і-аѣ цїнѣт днѣтѣѣ ла днѣсоаре дн Баїа-маре, апої і-аѣ дѣс ла Бочкаї, кареле ле аѣ фѣгъдѣит, къ нѣ нѣмаї дѣи ва словозї, чї дн ва шї дѣрѣї, де'ї вор да Кїоарѣл, кѣчї къ фрателе лѣи Марко Водъ ера шї локзїторї дн Баїа-маре. Ачѣѣїа с'аѣ днѣделес къ чѣї дн Кїоарѣ, шї аѳѣѣа аѣ лѣкрат нѣнѣ че л'аѣ дат.“

1) Ms. apud Hevenesi tom. 68. p. 161. 2) Anonymus Carolinensis in Ms. p. 46. 3) Idem Anonym. Carol. p. 87. 4) Spontoni Lib. 10. p. 251. 5) Dionigi nella parte 5 delle storie del Mondo Lib. p. 511. 6) Spontoni l. c. p. 253. 7) Ms. apud Hevenesi l. c. p. 255. seqq. 8) Anonym. Carol. in Ms. p. 51. 9) Dionigi l. c. 10) Aliud Ms. apud Hevenesi. l. c. p. 293. 11) Tertium Ms. apud Hev. l. c. p. 189. 12) Quartum Ms. apud Heven. l. c. p. 182. seqq. 13) Quintum Ms. apud Hev. l. c. p. 147. seq. 14) Anonym. Carol. in Ms. p. 51. 15) Archivum Vaticanum Armario 44. tom. 56. p. 384. 16) Anonym. Carol. l. c. 17) Sextum Ms. apud Hev. l. c. p. 297. 18) Septimum Ms. apud Hev. l. c. p. 284.

Апѣл 1605. Бочкаї дн апѣл ачеста фоарте мѣлѣт аѣ спорїтѣ асѣпра Немѣїлор, кѣм вом ведеа акѣм, іарѣ деспре Комїсарїї днѣпѣрѣтеѣї аша ворѣше о скрїсоаре de ла Хевенешї ¹⁹⁾: „Дн лѣна лѣи Іанѣарїе дн апѣл 1605 днѣделегънд Комїсарїї дн Сїбіїѣ лѣареа Кїоарѣлѣи, каре-лѣ лѣасе дн мѣла са Гаврїїл Пѣрнїезї пре сама лѣи Бочкаї, маре прѣнѣс аѣ авѣт деспре вѣдѣва лѣи Іоанн Кешерїѣ, кареа ера сорѣ къ Гаврїїл Пѣрнїезї, къ дѣ сѣатрїѣ фрате-сѣѣ. шї фїїнд къ Сїбіїанїї цїн цїзѣтѣтате дн вѣнѣрїле саѣ тошїїле лѣи Іоанн Кешерїѣ, шї дїнтре але мѣїерїї днѣкъ цїн Бѣлкачѣл шї Шїдвѣїл; пентрѣ Шїовер, Країо-Бїрѣл шї Іоанн Рѣгенї, аѣ аѳїѣат прѣнѣсѣл асѣпра фѣтеїї, нѣмаї ка съ ле рѣ-тѣнѣлор вѣнѣрїле ачѣлеа каре къ ванї ле кѣтѣпѣраос Сїбіїанїї de ла Баста. Аша фїїнд ачѣстеа, Хофкїрхен, прѣкѣм стѣ дн рѣїстрѣл лѣи, пре ачѣѣїа аѣ врѣт сѣ'ї мѣнѣаскъ; пре вѣ-дѣва лѣи Кешерїѣ, пре Іаков Антонї, пре Мартїн Капрїндѣар, пе Міхаїл Шарварї, пе Міхаїл Белтезн, шї пре Андреїѣ Секелї, шї'шї ар фї плїнїт воїа Хофкїрхен de нѣ ар фї мѣ-рїт маї нѣїпте.“

Радъл X Водъ, черкатѣ фїїнд de Комїсарїї днѣпѣрѣтеѣї пентрѣ аѳисторїѣ асѣпра лѣи Бочкаї, кѣм с'аѣ арѣтат ла апѣл трѣкѣт, ел днѣсшї н'аѣ венїт днѣтрѣ аѳисторїѣ, чї аѣ трї-міѣ пе цѣперарїѣл сѣѣ Георгїе Радѣ кареле днѣделегъндѣсе къ Країо-Бїрѣл дн Сїбіїѣ

Алберт Шювер мѣлге рече аѣ пѣтрѣт дн Ардеал цѣнѣндѣсе прѣн четѣдѣле челе съсещѣ, прекѣт скрѣе Гронзкѣ ²⁾ шѣ еѣ воѣд арѣта акѣт маѣ пре дѣрг.

Бочкаѣ дѣтрѣ ачѣеа аѣ пѣс Гѣбернаторѣ прѣсте Ардеал пе Ладѣслав Цѣславѣ, шѣ л'аѣ трѣмѣе съ батѣ Сѣтмарѣя, пе каре аѣ шѣ дѣченѣт ал батѣ дн 14 Јанварѣе дѣн аял 1605, а кѣрѣя батѣре скрѣендѣ—о оаре—чѣне ла Хевенешѣ ³⁾, аша вор вѣще деспре ѣн Епѣскоп Ромѣнскѣ: „Ера ѣн Епѣскоп Ромѣнск дн четѣте деспре а кѣрѣя вѣтечѣе тоѣи с'аѣ мѣпѣнат. Асѣста аѣ прѣнсѣ ѣн пѣлош пѣтѣдѣск дн амѣндѣвѣт тѣпеле шѣ дѣкотро да, тѣлѣцѣ кѣдеа де тѣпа лѣѣ, нѣчѣ да дѣнѣдар, чѣ тотѣеаѣна нѣмереа; маѣ пре зрѣт л'аѣ дѣпѣшкат токѣта прѣн мѣжлок, шѣ аша аѣ мѣрѣт. Епѣскопѣя ачѣста дн Кѣлѣжѣ дѣкѣ аѣ фост кѣ Баста, ера ом мѣк, кѣ пѣрѣя лѣнг, шѣ аѣеа бѣтѣ дѣтрѣрѣцѣнѣтѣ.“ Епѣскопѣя ачѣста аѣ фост ал Вадѣлѣ саѣ ал Маратѣрѣшѣлѣ; пѣптрѣ кѣ докѣрѣе ачѣстеа ера дѣвѣлѣте кѣ рѣсеоѣе ле дѣн тѣмѣрѣе ле де акѣт.

Дѣнѣ лѣареа Сѣтмарѣялѣ, прекѣт зѣче а треѣа скрѣоаре де ла Хевенешѣ ⁴⁾: „Стефан Бочкаѣ аѣ трѣмѣеѣ аѣчѣ дн Ардеал ла Комѣсарѣи дѣпѣзрѣтеѣи пе Франѣск Балашѣ шѣ пе Волѣганг Бетлен, съ чѣрѣ Ардеалѣя; де л'ор да вѣне, де нѣ л'ор да, ва терѣе Цѣславѣ Ладѣславѣ кѣ оаѣте дн Ардеал, дн 21 Феврварѣе дѣн аял 1605 с'аѣ адѣнат новѣлѣи шѣ секѣи дн Сѣреда дѣн Морѣсекѣѣ, шѣ с'аѣ дѣтокѣтѣ ла о лѣатѣ, шѣ Секѣи дѣкѣ і—аѣ цѣвѣратѣ лѣѣ Бочкаѣ. Новѣлѣи карѣи аѣ фостѣ дн Сѣреда, шѣ с'аѣ дѣтокѣтѣ ла Секѣи, сънт ачѣеѣи: Балтасар Борнѣмѣса, Бенѣдѣкт Мѣнд—Сѣнтѣ, Мѣнхарт Богатѣ, Франѣск Вѣш, Каспар Борнѣмѣса шѣ алѣи; солѣи дѣкѣ аѣ трѣмѣе ла Бочкаѣ, карѣи аѣ фост ачѣеѣи: Балтасар Кѣменѣ, Јоанн Анѣалош Прѣтопѣтарѣял, Мѣхаѣл Пѣтеѣ, Кѣпѣтанѣя Морѣсекѣялѣ, шѣ Мѣнхарт Наѣт.“

Дн 23 Мартѣе дѣн аял 1605, прекѣт зѣче а патѣа скрѣоаре де ла Хевенешѣ ⁵⁾: „Мѣерѣзрѣ Нѣколаѣ Фаркаш, Стефан Кѣн, шѣ маѣ тѣлѣцѣ ходѣноѣи с'аѣ дѣс кѣ 500 де о—стѣшѣ, съ кѣпрѣндѣ Мѣдиашѣя; кѣнд бѣтеа еѣ Мѣдиашѣя шѣ адѣсѣе паѣе шѣ лѣтѣне съ а—прѣндѣ поарта, Сасѣи аѣ фѣгѣдѣтѣ кѣ се вор сѣнѣне лѣѣ Бочкаѣ, Нѣколаѣ Фаркашѣ, Франѣск Тѣрѣи, Стефан Кѣн шѣ чѣеа лѣлѣцѣ аѣ орѣндѣтѣтѣ, ка пе Франѣск Тѣрѣи кѣ 200 де о—стѣшѣ съ л'а трѣмѣеѣ дн лѣзптрѣ, ка съ цѣре пре Сасѣи, кѣ вор ѣѣ крѣдѣнѣшошѣ лѣѣ Бочкаѣ; дѣтрѣ ачѣеа ѣнгѣрѣи тѣрѣнеѣе лѣкѣрѣнд дн тѣрг, Сасѣи аѣ трѣмѣе ла Георѣге Раѣѣ, карѣе ера ла Мѣшпа кѣ 1000 де Сѣрѣѣ шѣ Ромѣнѣ, съ ле вѣнѣ дѣтрѣ аѣнѣторѣѣ — — — — — Бенѣнд Георѣге Раѣѣ пре аскѣнсѣ аѣ дѣтрѣт дн Мѣдиашѣ, шѣ аѣ тѣиат пре тоѣи кѣцѣи ера кѣ Тѣрѣи. Дѣнсѣшѣ Тѣрѣи кѣ фѣнеа с'аѣ слѣвозѣт прѣсте зѣд, шѣ аша аѣ скѣпат.“ Аша аѣ лѣкрат Георѣге Раѣѣ кѣ ѣнгѣрѣи, шѣ де ачѣ еѣте кѣ скрѣе Дѣонѣи ⁶⁾, кѣ пѣмаѣ Радѣя Х Домѣял Мѣнтѣнескѣ аѣ стѣзѣт дѣпрѣтѣвѣ, де л'аѣ лѣатѣ Бочкаѣ тот Ардеалѣя, чѣ л'аѣ лѣатѣ дѣнѣ ачѣеа, кѣт се ва арѣта акѣшѣ; пѣптрѣ кѣ лѣнд Бочкаѣ тоатѣ ѣнгѣрѣа де сѣс прѣн цѣперарѣял съѣ чѣл де а стѣнга Дѣнѣрѣи, Франѣск Рѣдеѣ, прекѣт аратѣ а чѣнѣеа скрѣоаре де ла Хевенешѣ ⁷⁾, ѣнгѣрѣа чѣеа де а дѣеалта Дѣнѣрѣеѣ, дѣкѣ о аѣ лѣатѣ пѣлѣ ла Шопрѣн, шѣ цѣара Сѣрѣеѣ, прекѣт аратѣ епѣстола Цѣперарѣялѣ Грѣгорѣе Немѣтѣ чѣеа кѣтрѣ

Ценераріа Редей, датъ дн 5 Іunie din аял 1605, din тавъра де лъгъ Саваріа, че се адъче де ла Хевенеші ⁸⁾).

Деспре трімітереа лѣ Георгіе Рацѣ prin Радѣл Х Домнѣл Мънтенескѣ аша скріе Міко Ференці ⁹⁾): „Шербан Водѣ дѣлѣ обичнѣтъ некреднѣціошіреа лѣ, трімісесе не Георгіе Рацѣ кѣ вр'о кѣтева сѣте де сѣрѣ ші де хайдѣці педестрі, дарѣ Съкзімеа нѣ л'аѣ пріміт: чі мергънд дн Сібіѣ, л'аѣ прімітѣ Сасіѣ, пентрѣ кѣ аколо ва лѣкзіа Краю-Бірѣл Алберт Шіовер, кареле нѣрѣреа с'аѣ днпротівіт словозеніѣ поастре. Ачеста ера дн маре чіпсте ла Сасі пентрѣ мареа авѣціа лѣ: ера ачеста преа немціѣт, възлѣторіѣ де цеарѣ ші фортѣ вѣклеан, дн сфатѣл ачествіа трѣгъндѣсе Георгіе Рацѣ акші дн Сібіѣ, акші дн Медіашѣ, акші дн Сігішоарѣ. кѣ маре стрікаре а цереї с'аѣ пѣтѣтѣ днвінѣ; пентрѣ кѣ пої п'ам авѣт прілеціѣ де а лѣа четѣці ші ораше, ші ел сѣ вѣтеа днтрѣ ачестеа. Адѣврат есте, кѣ днтр'о четате се трѣѣа дн алта ші афарѣ ла ларг нѣ се пѣтеа вате кѣ пої чі неміка ам іспрѣвѣтѣ кѣ ел, пѣлѣ кѣнд п'аѣ венітѣ Бочкаї дн лѣла лѣ Авгѣст ла Медіаш, аша с'аѣ плекатѣ Георгіе Рацѣ ші аѣ дат Сігішоара.“

Дѣлѣ ачестеа маї дн діос іарѣші скріе тот ачелаші Міко аша: „Пентрѣ лотрі ачѣціа Георгіе Рацѣ ші Алберт Шіовер, аѣ трѣвѣтѣ днпѣратѣл Тѣрческ сѣ трімітѣт марі оші дн Ардеал. ші Алі-Баша кѣ ошіле тѣрчеші, днпрезлѣт кѣ Сімеон Водѣ кѣ ошіле молдовенеці пѣлѣт време аѣ зѣвѣт сѣпт Сігішоарѣ, пѣлѣ кѣнд аѣ ешітѣ днтр'анса Георгіе Рацѣ, кѣрѣвіа і'аѣ датѣ граціе Бочкаї.“

Преа вестітѣл Енгел ¹⁰⁾ дѣлѣ че аѣ скріе, кѣ Георгіе Рацѣ кѣ Сасіѣ дн Ардеал дн задар с'аѣ невоітѣ сѣ трагѣ ші не Радѣл Х асѣпра лѣ Бочкаї, аша ворѣеще: „Радѣл аѣ словозітѣ де ла сіне ші пре челе 800 de Ардеалені, пре каріѣ дн авеа стрѣжіарі де кѣрте, ваг самѣ дн порѣпка Тѣрчілор; пентрѣ кѣ Везіріа Мехмет і-аѣ порѣпчѣтѣ кѣ сѣ, нѣ се днпротівѣаскѣ лѣ Бочкаї; чі маї віне сѣї фіе днтрѣ аісторіѣ. Радѣл дрепт ачѣеа аѣ трімісѣ ла Бочкаї солі не Стефан Хамаші ші не Постелнѣкѣл Сімеон, тѣлѣтѣндѣсе, кѣ пѣлѣ акѣт пентрѣ стѣріле днпреціѣрѣ аѣ трѣвѣтѣт сѣ ціпѣ кѣ днпѣратѣл Рѣдолф II, ші с'аѣ рѣгат де претеншѣ лѣ Бочкаї, ші сѣ фіе тіклочітор пентрѣ ел ла Поарта Тѣрчѣаскѣ, кѣчї тѣкар кѣ ел есте сѣпѣс Тѣрчілор, ші ціне не воіеріа Стоїка Ацент ла Поартѣ, тотѣші Хедер Баша де ла Дѣлѣре, і се ладѣт кѣ ва сѣ пѣвѣлеаскѣ кѣ 12000 de тѣрчі дн Валахія; пре ачеста аї днпедѣка, сѣ аіште Бочкаї, рѣгатѣ-с'аѣ ші де Ладіслав Ціслафі пентрѣ ачѣаста, ші аѣ доѣеніт не Георгіе Рацѣ ші не Сасі сѣ фіе начіні. Бочкаї кѣ вѣкѣріе аѣ пріміт соліа ші претеншѣгѣл Радѣлѣ дн Кашовіа, пѣтаї кѣт аѣ поѣтѣтѣ сѣї днпоаркѣ тѣлѣріле каре ле лѣсе де ла Моїсе Секелі. Ценераріа Ладіслав Ціслафі днкѣ аѣ кішатѣ днпої дн Молдова не Георгіе Корнішѣ, ѣнде фѣсесе трімісѣ сѣ дндетне не Іереміа Моїла, сѣ скоатѣ не Радѣл дн Валахія; пентрѣ кѣ Радѣл акѣта есте дн граціе ла Тѣрчі. Де ачї дѣлѣ черкареа Радѣлѣ, че о аѣ фѣкѣтѣ prin Іоанн Калпокі ші Радѣл Кѣлчаріа, аѣ мерс патрѣ депѣтаці де ла Бочкаї ла Тѣрговецѣе ва сѣ факѣ легѣтѣрѣ депліп кѣ Радѣл Водѣ. Чі Радѣл ера фортѣ днгріціат, пентрѣ

къ токма агънчи ера дн Ардеал Сimeon Могила къ 4000 de Moldoveni. Іаръ Гавріла Халлер л'аѣ дикрединчат, къ Молдовені ачещіа нъ вор лъкра асѣпра лѣ. Дн 5 Август дн анял 1605 с'аѣ іспрѣвитѣ аша даръ токмеала дн Търговеці ші Радъл аѣ цѣратѣ къ ва фі пріетен лѣ Бочкаі, къ л ва ацѣста асѣпра dshmanilor лѣ ші къ ва кіета дндърѣит пе Георгіе Рауѣ дн Ардеал: деспре днтоарчереа тѣврілор челор де ла Моісе Секелі лѣате с'аѣ лѣсатѣ ворѣъ пре алтъ датъ. Депѣтаціі арделенеціі днкъ аѣ фъгъдѣитѣ ші цѣратѣ Радълі Водъ къ тоате кѣте аѣ фъкѣтѣ асѣпра Ардеалѣлі вор фі зѣтате, къ пре Сimeon Могила л'ор опрі де ла пѣвъліреа дн Валахія, къ Бочкаі ва фі мѣжлочиторіѣ ла Поарта Търчeаскъ ка Domnia Валахіеі съ се ласе Радълі пѣпъ кънд ва тры, ші къ дѣ ва фі словод, съ се окротеаскъ дн Ардеал де кѣтва с'ар ісгоні дн деартъ. Николае Літератъл Секретаріал Радълі Водъ днсѣшн аѣ терсѣ къ депѣтаціі, ка съ адѣкъ ла паче пе Георгіе Рауѣ, ші аша с'аѣ плекатѣ ачеста лѣ Бочкаі, ші аѣ датѣ Сігішоара ш. ч.⁴⁾

Че скріе Бълениерѣ ¹⁾, къ пе Радъл X Водъ, дн анял де акѣм фоарте л'аѣ вѣтѣтѣ Тътарі, нъ е де а се креде; къчї Діоніці ²⁾ априат скріе, къ Радъл аѣ вѣтѣтѣ пе Тътарі. Іаръ Філѣіх ла Енгел ³⁾, зиче: „Аѣ венітѣ Сimeon къ Ханъл тѣтърескъ ші с'аѣ вѣтѣтѣ къ Шерван Водъ (адекъ Радъл ал X) ла рѣл Пелешин треі зиле; дн вѣтаіа ачeаста аѣ къзѣтѣ непотъл Ханълі, вѣтѣндѣсе нѣмаі амѣндоі къ Преда Бъзескъл. Чі Преда днкъ с'аѣ рѣпѣтѣ ла кап, ші веніндѣ ла Брашовѣ съ се вѣндече аѣ мѣрїтѣ; фїндѣтї рана невѣндекъѣоасѣ. Фїнд къ Радъл аѣ днvinc, сеара дѣпъ вѣтаіе, ханъл аѣ лeгатѣ пе Сimeon Могила пре зп кал сіреан, ші тоатъ поаптеа аѣ фѣцїтѣ пѣпъ ла Дѣпъре. Дѣпъ днvincереа ачeаста кѣтва тїмѣ с'аѣ одїхнїт Шерван Водъ.“⁴⁾

Зиче Прѣавестїтѣл Енгел ⁵⁾ къ ачeастеа с'аѣ днтѣпллат, дѣпъ че н'аѣ пѣтѣтѣ Сimeon Могила траде дн партеа са пе Бочкаі, ші еѣ днкъ ласѣ зїса лѣ. Анопїмъл Ромънескъ ⁶⁾ кареле дн нѣлте грешече скріїнд деспре Шерванѣ саѣ Радъл X Водъ, зиче къ ел аѣ фъкѣтѣ тѣпѣстіріле Котмеана ші Козіа, даръ тїмпъл фачерїі нѣл днсeампъ, доартъ пре времеа ачeаста ле аѣ фъкѣтѣ, фїнд къ скріе Філѣіх, къ дѣпъ че аѣ днvincѣ пе Сimeon Могила ші пре Ханъл, дѣпъ ачeаста аѣ авѣтѣ одїхнѣ кѣтва тїмпѣ.⁷⁾

Днтѣратѣл тѣрчeск вѣзѣнд спорїал лѣ Бочкаі асѣпра Немцїлор, дн лѣпа лѣ Нострїе л'аѣ нѣмїтѣ Країѣ Оугарїеі, прекъм скріѣ Спондан ⁸⁾, Бъколѣер ⁹⁾, Бріетїе ¹⁰⁾ ші Брентан ¹¹⁾; даръ Бочкаі нъ аѣ врѣтѣ съ се фолосеаскъ къ тїтѣлѣл крѣіескъ.

¹⁾ Ms. apud Hevenesi tom. 68. p. 297. ²⁾ Grondzki in Ms. ad h. a. ³⁾ Descriptio assaltus arcis Sarmariensis apud Hevenesi l. c. p. 236. ⁴⁾ Tertium Ms. apud Nev. l. c. p. 249. ⁵⁾ Quartum Ms. apud Nev. l. c. p. 254. ⁶⁾ Dionigi nella parte 5. delle Storie del Mondo Lib. 10. p. 1605. ⁷⁾ Quintum Ms. apud Hevenesi l. c. p. 255. ⁸⁾ Epistola Generalis Gregorii Nemethi apud Nev. l. c. p. 268. ⁹⁾ Miko Ferentz in Mss. Annalibus ad h. a. ¹⁰⁾ Engel in recent. Hist. Valach. Part. I. p. 275. seq. ¹¹⁾ Bulengerus Lib. 12. p. 360. ¹²⁾ Dionigi l. c. ¹³⁾ Filstich apud Engel l. c. ¹⁴⁾ Engel l. c. ¹⁵⁾ Spondanus ad ann. 1605. Nro 3. ¹⁶⁾ Bucholcerus p. 776. ¹⁷⁾ Brietius ad h. a. ¹⁸⁾ Brentanus ad h. a.

А н ъ л 1606. Прекъм скріе Гронзкі ¹⁾, дн анял трекѣт Бочкаі аѣ фостѣ терсѣ ла Брашовѣ, съ прїїтеаскъ цѣврѣмѣнтѣл Сасїлор, знде аѣ трїмїсѣ ла дѣпъл Іеремїа Могила

солі, съ факъ претеншиг ши легътеръ къ ел, дъпъ кѣм фѣкссе ши Радъа Х ая кѣреѣа ле-
гътерѣ фолос л'аѣ ши авѣтѣ Ieremia Могила дн анъа de акъм, пентрѣ къ рѣсколѣндсе Мол-
довеніи ши Полоніи дн контра лѣи, прекъм скріе Бестініи 3): „Бочкаї і-аѣ тримісѣ днтрѣ а-
ѣсторіѣ пе Гаврііа Бетлен къ 6000 de Арделені.“ Кареле і-аѣ ши днтрѣкат цеара. Дрент
ачеѣа къ тѣлте дарѣрѣ днтрѣкат, с'аѣ днтрѣнатѣ Гаврііа Бетлен de ла Ieremia Могила ла
Бочкаї къ нѣдн маї пайте de а тѣрѣ ачеста отрѣвѣтѣ de Міхаї Катаї Канчеларіѣа сѣѣ.

Деспре Георгіе Рацѣ Целераріѣа Радъаї Х Домнѣлѣи мѣтенескѣ, атѣта скріе преа-
вестіѣа Енгел 3): „Дн анъа 1606 лѣи Георгіе Рацѣ і-аѣ тѣятѣ канъа пентрѣ пренѣсѣа
че аѣа кѣї есте воіа сѣ аѣцѣ пе Радъа Водъ асѣра лѣи Бочкаї.“

Іаръ деспре Стефан Бочкаї Принцѣа Ардеалѣаї аша скріе Калвсіе 4): „Дн анъа
de ла Хс. 1606 дн 19 Септемврие с'аѣ фѣкѣтѣ паче къ Бочкаї, днтрѣсѣндѣї ка сѣ ѣіе
ѣіеѣе-кѣрѣа словод а цінеа кареа крѣдінцѣ ва вреа, дъпъ ачѣеа прин міжлочереа ачѣ-
лѣаши Бочкаї с'аѣ фѣкѣтѣ паче дн 9 Ноемврие ши днтре днтрѣрацїи Рѣдолф ая Романілор
ши Ахмет ая Тѣрчїлор пе 20 de анї, дн сѣ аша, ка тот ая треїлеа ан сѣ триміѣ дарѣрѣ
ѣнъа алѣѣа. Ши Бочкаї дъпъ че аѣ ашезатѣ тѣлте дн треаѣа крѣдінцеї, аѣ тѣрїтѣ дн
13 Декемврие, фѣкѣндѣсе тѣлте жале дъпъ дѣксѣа.“

Ашишдереа скріѣ Вѣколдер 5), Бриетіе ши Брентан 6); Спондан 7), кареле пѣне тоартеа
лѣи Бочкаї дн 28 Декемврие, ці Енгел о пѣне дн 29 Декемврие. Спондан ши днтрѣ ачѣеа
грешеѣе, къ фаче пе Бочкаї кѣпрінъторіѣ ая Молдовеї ши ая Валахїеї, че ел п'аѣ фѣкѣт
вре о датѣ. Деспре Георгіе Вашѣ чел маї вѣтрѣн четѣѣе ла анъа 1363.

1) Grondzki in Ms. ad ann. 1605. 2) Caspar Böttinger de rebus gestis a Gabriele Bethlen Lib. 1. 3) En-
gel in recent. Hist. Valachiae Part. 1. p. 276. 4) Sethus Calvisius in opere Chronol. h. a. 5) Bucholcerus
p. 779. 6) Brietius et Brentanus ad h. a. 7) Spondanus ad ann. 1606. Nro. 7. 8) Engel l. c. p. 277

А пѣа 1607. Фїнд къ ла анъа трекѣтѣ скріеїѣ тоартеа лѣи Стефан Бочкаї, сѣпт
кареле ши маї таре с'аѣ асѣрїтѣ вїенїи Ромѣнїи дн Ардеал пентрѣ леѣеа ши крѣдінца лор,
ачї дї воїѣ скріе сѣмѣнца, кареа дн ел с'аѣ сѣрѣшїт деспре партеа вѣрѣѣтеаскѣ, пре-
към о скріе ачѣаста оаре-чїне ла Хевенешї 1), зїкѣнд: „Мѣта лѣи Стефан Бочкаї аѣ
фостѣ фата лѣи Бласїе Шѣлюк, пре кареа о аѣ фостѣ лзатѣ Георгіе Бочкаї. Фетеле лѣи Боч-
каї Георгіе аѣ фостѣ ачѣстеа: Елісавета мѣереа лѣи Крістофор Баторї, Анна мѣереа лѣи
Іоанн Кендефї, Сара мѣереа лѣи Георгіе Бордї, Іздіта мѣереа лѣи Крістофор Банфї,
Крістіна мѣереа лѣи Георгіе Хорват de Палоча, Елена мѣереа лѣи Гаврііа Халлер. Фе-
чїорї лѣи Бочкаї аѣ фостѣ ачѣщїа: Стефан кареле аѣ тѣрїтѣ дн анъа трекѣтѣ; Ieremia, Га-
врііа, Сїмон, ши ла ая чїнчїлеа нѣї щїѣ нѣтеле; днтре ачѣщїа, дої аѣ фостѣ преоцї
(папїстѣшещї), треї с'аѣ фостѣ днтрѣратѣ, дарѣ п'аѣ рѣтас фечїорї дн дѣншїї, прѣсте тот
Георгіе Бочкаї аѣ авѣтѣ 15 прѣнчї, дарѣ аѣарѣ de чеї, чеї зїсеїѣ, чеїаалцї аѣ тѣрїтѣ дн
прѣнчїа лор. Моаша тѣтеї лѣи Франчїск Гецї, къ тоаша Елісаветеї Пернїезї, а мѣе-
рїї лѣи Іоанн Кешерїї ши къ тоаша лѣи Стефан Бочкаї аѣ фостѣ фетеле лѣи Валентїн Тѣз-
реѣк (Török) челѣи таре.“

Деспре Ардеал ла анѣа де акѣм аша скріе Калвціе ²⁾: „Дѣпъ че аѣ тѣрїтѣ Стефан Бочкаї, дн 12. Февр. дн анѣа 1607 с'аѣ адѣнатѣ Арделенїї дн Кляжѣ, шї аѣ алесѣ дн локѣа лѣї Бочкаї Прінцѣ не Сїцісмандѣ Ракоці, шї аѣ пофїтїтѣ ка с'ѣл днтѣреаскѣ Рѣдола II днтѣратѣа Romaniор. “ Ашїндереа скрії Брентаѣ ³⁾ шї Спонтаѣ ⁴⁾ кареле тотѣшї зїче: „Маї тѣлт нѣмаї лѣсѣнд каса Австріеї аледереа лѣї Сїцісмандѣ Ракоці, де кѣт днтѣрїндѣ-о, пентрѣ кѣ Ардеалѣа с'ар фї кѣвенїт еї, пелѣсѣнд Бочкаї фечїорѣ дѣпъ сїне. “

Дѣпъ че с'аѣ фѣкѣтѣ Прінцѣ Ардеалѣаї Сїцісмандѣ Ракоці, аша скріе преавестїтѣа Енгеа ⁵⁾: „Дн Martie дн анѣа 1607, Сїцісмандѣ Ракоці аѣ фѣкѣтѣ пачнїкѣ легѣтѣрѣ шї претеншїг кѣ Радѣа (X Домнѣа Валахїеї) прїн Балтасар Сїлвашї. “

Деспре Молдова еарѣшї аша скріе ачелашї Енгеа ⁶⁾: „Прекѣмѣтѣ мї се паре ла днчепѣтѣа анѣаї 1601, аѣ требзїтѣ сѣ шїартѣ Domnia Moldoveї Ieremia Mogїла прїн тоарте, саѣ прїн рѣскоалѣ, — — — пентрѣ кѣ дн лѣна лѣї Aprılie дн анѣа 1607, кѣнд аѣ трїмїсѣ Сїцісмандѣ Ракоці не Балтасар Сїлвашї, сѣ лече паче шї претеншїгѣ шї кѣ Домнѣа Moldoveї, атѣнчї ера Domnѣ Simeon Mogїла, шї дѣпъ кѣмї скріе Бетлен VI, п. 503. “

Чї еѣ зїк, кѣ Ieremia Mogїла аѣ требзїтѣ сѣ тоарѣ дн анѣа чел трекутѣ 1606, кѣрѣнд дѣпъ ачееа, дѣпъ че с'аѣ днтѣрнатѣ Гаврїл Бетлен дн Молдова, пентрѣ кѣ скріе Патрїархѣа Romeї Павл V дн 3 Февр. дн анѣа 1607, о епїстолѣ кѣтрѣ Simeon Mogїла, дн каре се вѣкѣрѣ Патрїархѣа, кѣ пре Simeon л'аѣ алес Прінцѣ Молдовеї шїї паре рѣѣ кѣ аѣ тѣрїтѣ фратесѣ Прінцѣа Ieremia Mogїла, прекѣм аратѣ Архївѣа дн Ватїкан ⁷⁾, іарѣ дн шїїндареа ачєаста деспре тоартеа лѣї Ieremia аневоїе аѣ пѣтѣтѣ мерѣе ла Рома днтр'о лѣпъ; шї аша Ieremia аѣ требзїтѣ сѣ тоарѣ дн анѣа трекут. Кѣчї Станїслав Лѣвїенскї ⁸⁾ днкѣ аша скріе: „С'аѣ днтѣмплат де тѣрїнд Ieremia (нѣ Simeon) Прінцѣа Молдовеї (нѣ Валахїеї), цєара ачєеа дн анѣа 1607 іарѣшї с'аѣ рѣсколїт, ла а кѣрїа днтѣчїрїе шї днтѣрїреа Domnїеї лѣї Константїн фечїорашїлѣї чєлѣї преа тїпѣр ал лѣї Ieremia Mogїла, повїлїї Потоцкї кѣ шїреа Країлѣаї фоарте с'аѣ грѣвїтѣ; се тѣрїтасе дѣпъ Стефан Потоцкї (дн анѣа 1603) фата лѣї Ieremia, шї прїн кѣсѣторїа ачєаста повїлїї Потоцкї ачєа прїлеїѣї вѣн де а се днвогѣїї; пентрѣ кѣ кѣ паче domnїнд маї тѣлтѣ време Ieremia Mogїла, нѣ нѣмаї фоарте се днвогѣїїсе, чї шї аїїста пре ачєїа, де а кѣрора спрїжїнеалѣ ачєа опѣ шї дѣнѣсѣл. Потоцкеїїї маї алес тоате ле дѣбѣндєа де ла дѣнѣсѣл, нѣмаї ка сѣ нѣї тѣпїе, спре таре нїзма алтор Лешї. Дн анѣа маї де кѣрѣнд трекутѣ тѣрїсе Ieremia шї маї пайнте де тоарте фѣкѣсе дн локѣл сѣѣ Прінц, шї зрѣторїѣ дн Трон не Константїн фїїлѣ сѣѣ, шї дѣбѣндїсе прїн мїжлѣчїреа Країлѣаї Полонїеї де ла днтѣратѣа Тѣрчєск, ка сѣтѣпїца лѣї чєа вѣрѣвѣтєаскѣ пѣрѣреа сѣ домнеаскѣ дн Молдова. Дарѣ тѣрїнд Ieremia, фрателе лѣї, Simeon Mogїла, вѣрѣват акѣм де вѣрѣстѣ, — пре кареле дн аїїста одїнїорѣ фратесѣ Ieremia, де л'а фѣкѣсе Domnѣ Валахїеї, шї дѣпъ че л'аѣ фѣгѣрїтѣ дн Валахїа, іарѣшї л'аѣ прїмїт ла сїне, шї л'аѣ спрїжїнїтѣ ка пре вѣн фрате, шї маї пре зрѣтѣ маї пайнте де а тѣрї, і-аѣ днкредїнѣат грїжеа тѣїерїї шї а прѣчїлор, — лѣвїнд прїлеїѣї де аколо, кѣ Потоцкеїїї ера департе, аѣ скосѣ пре непотѣ-сѣѣ дн сказнѣ, шї фѣ-

гърци и пре шима лѣ къ чеймалци прѣнци, аъ рѣнитѣ Domnia Молдовеі кѣмъ гърци и шѣ дѣ-
 гърци и де ла дѣмъ гърци Търческ, шѣ ка съ нѣ се вадѣ а лѣбра орѣще шѣ дѣмъ про-
 тѣва Крайѣмѣ, гѣмъ гърци аъ дѣмъ гърци не Крайѣмъ при солѣи сѣи къ Ромѣни нѣ сѣит де-
 даци а се плека стѣмъ гърци прѣнци, шѣ мѣереци, шѣ ера прѣмеждѣ, ка нѣ кѣмъ ва съ се
 рѣсколеаскѣ Молдовеи, шѣ пѣнтрѣ рѣскола ачѣеа съ трѣмитѣ Търчи пре алѣмъ чѣнева
 Domnѣ дѣ Молдова, дрѣнт ачѣеа ел аъ лѣат гѣрежа дѣре дѣ сѣне, шѣ прѣкѣмъ аъ фостѣ шѣ
 пѣпѣ акѣмъ кѣрѣнциаскѣ кѣтрѣ Крайѣмъ шѣ Крѣмеа Полониѣ, аша ва рѣмъ жѣне шѣ де ачѣ дѣмъ
 инѣ. Мѣмъ гѣмъ ачѣеа, ка съ о прѣмеаскѣ Крайѣмъ, маі мѣлѣте прѣчинѣ аъ фост, адекѣ шѣ
 сѣатѣмъ ачѣлора, карѣи нѣмъ мѣва Потоцкѣмъ лор шѣ рѣскола Рокоссиана карѣа нѣ се шѣа нѣ-
 нѣ нѣде се ва лѣци, шѣ маі вѣртос къ Сѣмеон Могила съ легасѣ дѣмъ инѣте лѣи Іоанн По-
 тоцки къ ва да вѣдѣвѣи лѣи Іеремѣа Могила венѣтрѣ, ка съ поатѣ трѣи къ тоци прѣнци еі
 дѣмъ вѣлѣмъ лор, шѣ дѣмъ моарѣа лѣи, Domnia о ва лѣса лѣи Константин. Чѣ мѣрѣнд шѣ
 Сѣмеон Могила дѣмъ кѣрѣере де зѣ ап, постѣ шѣ мѣереаскѣ сѣадѣ сѣаъ ацидатѣ дѣмъ Молдо-
 ва пѣнтрѣ фѣчѣорѣ, пѣнтрѣ къ Маргарѣта мѣереа лѣи Іеремѣа постѣа ка Domnia съ се
 дѣмъ оарѣкъ фѣилѣи сѣѣ лѣи Константин, де ла карѣле къ пѣдрѣнтѣмъ о рѣлѣсе Сѣмеон; іарѣ
 мѣереа лѣи Сѣмеон зѣчѣа, къ дѣмъ моарѣа вѣрѣватѣмъ сѣѣ, ка а чѣлѣи маі де апроанѣ
 Domnѣ, Domnia Молдовеі, се каде фѣилѣи сѣѣ лѣи Мѣхѣил, шѣ пѣнтрѣ ачѣеа, пѣнтрѣ къ
 Мѣхѣил естѣ маі де вѣрѣстѣ де кѣт Константин, шѣ дрѣнт ачѣеа шѣ маі харѣник де а dom-
 ни: шѣ ачѣеа лѣсѣе аъ трасѣ дѣмъ парѣа са пѣ Молдовеи, маі вѣртос къ тоатѣ оастѣа,
 тоатѣ тѣрѣмѣ ле аѣеа пѣ мѣна са. Мѣереа лѣи Сѣмеон Могила аша дарѣмъ добѣмъ дѣ-
 мѣи скопѣмъ шѣ кѣмъ мѣнд шѣ пѣ Търчи дѣмъ гѣмъ ацисторѣи, сѣаъ пѣсѣ дѣмъ стат де а апѣра Dom-
 нѣа фѣилѣи сѣѣ шѣ пѣ Константин къ мѣмъ мѣ-са Мѣргѣрѣта і-аъ пѣсѣ дѣмъ рѣнд. Дѣмъ мѣмъ
 реа ачѣеа аъ пѣрѣитѣ пѣ Потоцкѣи, де къ ачѣеа осташи аі лор, пре карѣи дѣи аѣеа дѣмъ
 оастѣа чѣа Крѣмеаскѣ аъ трѣкѣт дѣмъ Молдова дѣмъ гѣмъ ацисторѣи соакрѣи шѣ ал кѣмъ пѣмъ лор.
 Дрѣнт ачѣеа Іоанн Потоцки прѣфекѣмъ дѣмъ Камѣнец ла сѣѣрѣшитѣмъ тоатѣнѣи, аъ дѣмъ гѣмъ
 дѣмъ Молдова асѣмъ прѣци чѣи прѣтивѣчѣе, карѣа аѣеа дѣмъ гѣмъ ацисторѣи Търчи шѣ Тѣтарѣ, шѣ
 дѣмъ гѣмъ мѣнд-о, аъ датѣ Domnia лѣи Константин, карѣле ера фѣоарѣте тѣнѣр. Търчи дѣмъ гѣмъ
 нѣмъ кѣрѣошѣ аъ азѣит ачѣеа, дарѣмъ аноі і-аъ дѣмъ мѣмъ мѣитѣ. дарѣмъ рѣле, шѣ пѣ Константин лѣаъ дѣмъ
 гѣмъ гѣмъ дѣмъ Domnie, мѣкар къ маі пѣинѣте дѣмъ гѣмъ рѣсе пѣ Мѣхѣил дѣмъ Domnia Молдовеі, трѣмѣ-
 мѣндѣи стѣаг дѣмъ гѣмъ обѣчѣеи лор, шѣ дѣспре ачѣеа дѣмъ гѣмъ мѣндѣе шѣ пѣ Крайѣмъ Полониѣ.

De ар фѣ четѣтѣ пре Лѣвѣенски прѣавѣстѣмъ Енгѣл, нѣ сѣ ар фѣ мѣитѣ аша тѣре де дѣмъ
 кѣмъ чѣта історѣе а лѣи Пѣасѣцки, карѣа о воіѣ адѣчѣ ла апѣл 1612, нѣчѣ ар фѣ мѣитѣтѣ аѣ-
 та дѣмъ історѣа Молдовеі ⁹⁾ кът мѣитѣнѣе зѣкѣнд къ Константин Могила аъ дѣмъ пѣнт а
 domni дѣмъ апѣл 1609 шѣ къ нѣ се шѣе чѣ сѣаъ фѣкѣтѣ Сѣмеон Могила. Бѣленѣер ¹⁰⁾ шѣ
 Калѣисѣ ¹¹⁾ дѣмъ мѣестѣкъ тоатѣ історѣа ачѣеа шѣ дѣмъ гѣмъ мѣестѣкъ Вѣлахѣа къ Мол-
 дова, адоза кѣмъ мѣ пре Іеремѣа, Іеронѣмъ, а трѣеа пѣне моарѣа лѣи Іеремѣа Могила ла
 апѣл 1608, чѣ нѣ сѣит аѣѣвѣратѣ. Іарѣ Прѣватѣ ¹²⁾ ка зѣ Історѣк стрѣмъ, кѣрѣа нѣчѣ дѣ
 ѣвѣе, нѣчѣ дѣ мѣе де Ромѣни, токѣмъ дѣмъ кѣмъ чѣе Історѣа пѣамъ мѣи, ка зѣ пѣпрѣчѣнт.

„Тот дитръ ачеста ан, зиче преавеститѣл Енгел¹³⁾, аѣ кпѣтат индепенатѣл Полонескѣ пре лънгъ дѣръмант ачещиа : Nicstor Țreke, Basilie Opica, Логоѣтѣл Георгие Махротѣ, Ecaia Балака ши Георгие Lozan.“

¹⁾ Ms. apud Hevenesi Tom. 68. p. 298. ²⁾ Calvisius in opere Chronologico ad h. a. ³⁾ Brentanus ad h. a. ⁴⁾ Spondanus ad ann. 1606 N. 7. ⁵⁾ Engel in recent. Hist. Valachiae Part. 1. p. 277. ⁶⁾ Idem Engel in recent. Hist. Mold. p. 253. ⁷⁾ Archivum Vaticanum Armario 45. Tom. 2. p. 145. ⁸⁾ Stanislaus Lubinski de motu civili in Polonia Lib. 4. ⁹⁾ Engel in recent. Hist. Mold. p. 253. ¹⁰⁾ Bulengerus in Hist. sui temporis. ¹¹⁾ Calvisius in op. Chron. p. 963. ¹²⁾ Privati nel nuovo Dictionario scientifico, ad vocem Valachia. ¹³⁾ Engel in recent. Hist. Mold. p. 253.

Анѣл 1608. Циѣцмѣндѣ Ракоѣи фѣнд дѣн фѣреа лѣи от фоарте вѣнд, дѣн вѣлѣ воѣа лѣи аѣ пѣрѣситѣ Domnia Ардеалѣлѣ, ши прекѣт скрѣе Калвѣе¹⁾, с'аѣ дѣтѣрнатѣ дѣн Серенч, ѣарѣ Ардеалѣи аѣ алес дѣн локѣл лѣи не Гаврѣил Баторѣ, деспре кареле скрѣе Ioann Salardi²⁾: „Дѣн локѣл лѣи Циѣцмѣндѣ Ракоѣи дѣн анѣл 1608, цѣара аѣ алесѣ шиѣ Domnѣ пре тѣрѣтѣл Гаврѣил Баторѣ — кареле хѣмѣлѣнд дѣнѣ сѣатѣл ши мѣнтеа са кѣ пѣравѣлѣлѣ Sedekia, аѣ тѣрѣратѣ тоатѣ одѣхна цѣреѣ, кареа кѣ фоарте маре тѣрдѣ се кѣдѣгасе; пѣнтрѣ кѣ тѣсѣрѣндѣши пѣтереа кѣ пѣтереа Domnѣлор Ромѣнеѣи чѣлор дѣн вечѣнѣ, ши рѣвѣнѣнд асѣпра цѣрѣлор лор, ла фоарте маре пѣказ аѣ адѣс не вѣедѣи Ардеалѣи.“

Spondan³⁾ зиче: „Дѣн анѣл 1608 пѣнтрѣ вѣеаѣ маѣ кѣ одѣхнѣ лѣсѣнд Циѣцмѣндѣ Ракоѣи Ардеалѣа, л'аѣ примѣи Гаврѣил Баторѣ, ши лѣсѣндѣсе де дѣнѣратѣл Рѣдолѣ II, с'аѣ свѣкс Тѣрѣлор, кареле оарѣ-кѣнд ѣсѣсе крескѣт Католик де зѣкѣл сѣѣ, ѣарѣ дѣнѣ а-чѣеа с'аѣ фѣкѣт Калвѣи.“ Ашиѣдѣреа скрѣе ши Бриѣтѣе⁴⁾.

¹⁾ Sethus Calvisius in opere Chron. ad h. a. ²⁾ Szallárdi Iános a' Sirolmas Magyar Kronikának 1. Könyv. 6. Részében. ³⁾ Spondanus in Prolusione ad ann. 1608. Nro. 10. ⁴⁾ Brietius ad ann. 1607.

Анѣл 1609. Мѣкар чѣне че скрѣе деспре Гаврѣил Баторѣ Принѣдѣл Ардеалѣлѣ, да-рѣ еѣ зѣк, кѣ спре Ромѣнѣи дѣн Ардеал ши маѣ вѣртос спре Преоѣиѣи чѣѣ Ромѣнеѣи, п'аѣ фост рѣѣ; пѣнтрѣ кѣ ле аѣ датѣ дѣпломатѣл ачѣста¹⁾ дѣн анѣл деспре кареле скрѣѣ акѣма:

„Ноѣ Гавор дѣн мѣла лѣи Дѣмнезеѣ Краѣл Ардеалѣлѣ, Domnѣл пѣрѣлор Țingreѣи, Шванѣл Секѣлор, ѣ прочѣ. Дѣн дѣн цѣреа чѣлор де акѣт, свѣкѣнд тѣтѣрор кѣрора лѣе де фолос, кѣ пѣнтрѣ сокотѣнѣа зѣнор Domnѣи сѣегнѣчѣи аѣ пострѣи, ши дѣн воѣа поастрѣ Дѣмнезеѣаскѣ, ши порнѣндѣне кѣтрѣ дѣнѣдѣтѣрѣ испѣсѣтоаре, ши рѣндѣл преоѣеск, вѣзѣнд не-воѣа ши docada тѣтѣрор попѣлор Ромѣнеѣи. прѣтѣтѣндѣнеа поастрѣ а Ардеалѣлѣ ши а цѣреѣ зѣнѣреѣи дѣн вѣрѣнѣа Ардеалѣлѣ рѣндѣте дѣн сѣбоареле лѣѣи ши проповѣданѣеѣ, де каре аѣ де Domnѣи ши де алѣѣи маѣ мѣлѣи, чѣ маѣ вѣртос де дѣнѣи де Domnѣи пѣмѣл-теѣи фѣчѣорѣи лор ѣоваѣи аѣ фост, дѣн зѣ дѣн зѣ сѣ дѣнѣрѣѣазѣ, ши кѣ маре свѣтѣраре сѣѣ дѣнѣрѣсоаре дѣн алѣанѣл лѣѣи, ши ал дѣнѣтѣнѣи ши обѣчѣѣрѣлор а алтор сѣбоарѣ кареле токѣте вѣне, кѣте пѣчѣ дѣн пѣмѣлѣтѣл каре аѣ пѣскѣт ши де свѣт пѣтереа Domnѣлѣи сѣѣ пѣмѣлѣтѣеск, добѣлѣнд алт попор маѣвѣн ши мѣла алтор Domnѣи, а се мѣта, пѣѣ лѣсѣ, чѣ кѣ обѣчѣѣл ѣобѣѣеск асѣтѣнеа кѣ чѣлѣлѣдѣи ѣоваѣи, Domnѣи пѣмѣлѣтѣѣи, ши кѣ слѣжѣе мѣше-

лещи съ равде ши съ поарте. Възнд дрепт ачееа ачеста рехтате неазитѣ, динтъѣ врем а'и съфъти ши пре еї дитрѣ ачеста парте, маї въртос съ айъ време спре дерегѣторіа Дѣмне-зееаскъ а'и адѣктора, ачеста лор дин мѣла поастрѣ, ши дин пѣтереа поастрѣ, къ мѣлъ а жѣдека а днлѣдѣреа към еї де ачї днаїнте тѣкар а къї ювацї вор фї ши фърѣ воїа Домнѣлѣ съѣ, сѣнт кареле вор фї днлѣдѣсе времеа, знде нз'ї ва фї лѣї воїа а рѣтѣнеа, маї мѣлѣт слобозіе съ айъ, а скѣмба локѣл чел динтъѣ зндеї наплѣчеа лѣї съ алеагъ лок де поїе, ши съ се днмѣте ел къ тоате вѣнѣтъїїе лѣї, ши къ феціорїї ши къ мѣсерїе сале, фърѣ де нїчї о стїптеалъ къ шїреа Влѣдїкѣї лор, кареле лѣкѣїеце дн Бѣлград, дѣнѣ овїчеїл ши токмеала съвоарелор знгѣрещї маї пайнте де към авеа пѣтереа. Пентрѣ маї шаре пѣртѣрїе а мѣлѣї поастре Крѣїецї кѣтрѣ ачеїашї тоцї поїїї ромѣнецї дн тот Ардеалѣ, ши дн пѣрїїе цереї знгѣрещї, кареле се цїн де Ардеалѣ пострѣ, пре чел де акѣм, ши днаїнте каре вор фї де тоате грехѣтъїїе ши слѣжбеле мѣшелецї къ каре с'ар цїнеа Домнїлор пѣмѣптецї ши афарѣ сѣкѣцїї, фърѣ дарѣрїе ши чїпстеа де ла ачеїашї поїї дин овїчеїл вѣтрѣп сѣкѣцїї а да Домнїлор лор пѣмѣптецї, къ мѣлъ а'ї ісѣзѣї, към і-ам ши мѣнтѣїт пентрѣ пѣтереа ачестор де акѣм. Пентрѣ ачееа возѣ тѣтѣрор лѣмїнацїлор Домнїлор де стеаг, Домнїлор Шпанїлор, Лѣмїнацїлор Цївдецїлор Немешецї, ши а тот Немѣшїгѣл тѣкар дн че Вармегіе, іарѣ а пѣме дн Вармегіа Бїхѣрїеї ши дн цїпѣтѣл Бей-шѣлѣї ши Хадагѣлѣї, Кѣлїтанїлор, Префектѣшїлор ши Одорѣїраїелор, Пѣркѣлавїлор четѣцї-лор, тѣтѣрор Деререгѣторїлор дин тоате локѣрїе, Ватешїлор де ла шїлѣ, ши Ватешїлор де ла подѣрї, Плѣїашїлор ши пѣзїторїлор де ла вадѣрї ши де ла тоате къїле, ши кърора лїсѣ Исправнїчї лор, ши днцѣленцїлор пѣргарї, мещерїлор, ходноцїлор, ши цїзрацїлор а тоа-те орашелор, ши маї шарїлор ши тѣтѣрор карїї сѣнт дн дерегѣторїї ши дн чїпсте тѣ-кар дн че бїрѣїца поастрѣ лѣкѣїторї, челор де акѣм ши челор де акѣм днаїнте карїї дн времеа де ачї днаїнте се вор, къ рѣндѣл ачестора лѣсѣм ши порѣнчїт таре, дн кът вор ведеа ачесте кърцї, вої днкъ де ачї днаїнте преоцїї ромѣнецїї карїї сѣнт сѣмпацї ши пре тоцї карїї вор фї дѣнѣ еї, сѣнт мѣла поастрѣ ши сѣнт мѣлѣдѣреа поастрѣ дитрѣ ачест тїпѣ, към ам днлѣдѣїт, а'ї вѣлѣгї ши а'ї скѣрѣї, ши а'ї сѣлѣра, аѣ а'ї сїлї пре ачеїа поїї спре ачеле грехѣтъїї ши слѣжбе мѣшелецї, аѣ а'ї мѣна, нїчї дитрѣп тїпѣ съ лѣ фа-чецї, каре кътва четїндѣле съ ле дацї днаїної кърора вї ле аѣ дат. Дате сѣнт дн ора-шѣл пострѣ дн Бѣлград дн лѣна лѣї Іsnїе дн 9 зїле ла аїї Домнѣлѣ 1609. Гавор Країл м. р. Neadi Стефан м. р.“

Дн Дїпломатѣл ачеста кам днлѣлчїтѣ ши къ реа ромѣнїе, се ворѣеце, чї еѣ л'ам скрїсѣ към с'аѣ фостѣ тїпѣрїтѣ дн аїл 1653 дн Бѣлград дин порѣнѣлѣї Георгїе Ракоцї, тѣ деї веї четї къ лзаре аїнїте дн поцї днцелече, че вреа Гаврїїл Баторї.

1) Diploma Valachice editum Anno 1653, jussu Georgii II Rakotzi, datum vero a Gabriele Batori anno 1609 Sacerdotibus Valachicis.

А нѣл 1610. Ла аїл де акѣм скрїе Калвїсїе 1), прекъм зрмеазѣ: „Дн аїл де ла Хс. 1610, с'аѣ дескоперїтѣ рѣскоала че ера съ се факѣ асѣпра лѣї Гаврїїл Баторї

Принцънѣ Ардеалънѣ, кареа дескоперіре Принцънѣ і-аѣ фостѣ де фолосѣ, іарѣ алтора спре періре; пентрѣ къ дінтре Арделеніі чеі маі де фрѣнте мѣлці с'аѣ тѣлатѣ, ші мѣлці с'аѣ сѣргѣніт дін цеарѣ.“

Дінтре чеі сѣргѣніці, прекѣм скріе Каспар Бехтіні ²⁾, аѣ фост чел маі де фрѣнте Стефан Кенді, кареле денѣртѣндѣсе дн Полоніа, ш'аѣ бѣгатѣ дн канѣ, ка къ ацісторіа Лешілорѣ, а л Амператънѣ Романілор, авѣнд дн партеа са ші пе Радѣл Х Домнѣл Валахіеі, сѣ се факѣ е л Принцѣ Ардеалънѣ дн локѣл лѣ Гаврііл Баторі, ші дн локѣл лѣ Константін Могила Домнѣлѣ Молдовеі днкѣ сѣ ашезе пре Марко фечіорѣ лѣ Петрѣ IV Черчел.

Ачеста днделегѣндѣ-о ші ші темѣндѣсе де дѣнса Гаврііл Баторі, чі маі вѣртос ка дін Сівііѣ маі лесне сѣ поатѣ пѣвѣлі дн Валахіа ші Молдова, прекѣм скріе іарѣшн Бехтіні ³⁾ дн 11 Декемвріе дін аѣл 1610, аѣ кѣпріне Сівііа, деспре а кѣрѣіа кѣпрінде скріе Саларді ⁴⁾: „Іарѣ фінд къ Бѣлградѣл сказнѣл чел домпескѣ се пѣсѣісе прін рѣсвоаіеле челе тѣлте ші-аѣ бѣгатѣ дн кан Гаврііл Баторі, ка сѣ ші мѣте сказнѣл дн Сівііѣ, кареа сокотіндѣ-о къ о ва пѣтеа фаче пѣмаі де сіне, о дініорѣ ші аѣ адѣнатѣ тоате ошїле, кълѣрѣціі ші педестрашїі, ші фѣкѣндѣсе къ терѣе пѣмаі спре ве-дере, ка ші де алте орї, ші Сасїі днкѣ пріміндѣл вѣкѣрошї, ка пре зн Принцѣ леѣісіт ал лор, пещїіндѣл кѣцетѣл, л'аѣ слобозїт дн лѣнтрѣ къ тоатѣ оастеа, іарѣ осташїі дѣпѣ кѣм авеа порѣнкѣ, дндатѣ аѣ кѣпріне тоате порѣіле ші ващеле.“ Дін кѣпріндереа ачеста а Сівііа лѣ дѣпѣ ачееа мѣлте реле і-аѣ венїтѣ лѣ Гаврііл Баторі, кѣм вом ве-деа ла аніі віиторї.

Пе времеа ачеста трѣіа ші Нектаріе Архіепїскопѣл Ахрїдеї дін Бѣлгарїа, прекѣм скріе Мѣреѣ ⁵⁾, чі пѣ къ атѣта вѣлфѣ къ кѣт аѣ трїтѣ Архіепїскопїі чеї вѣтрѣнї.

¹⁾ Sethus Calvisius in opere Chronologico ad h. a. ²⁾ Caspar Bötini in Ms. de rebus gestis a Gabriele Bethlen lib. 4. in fine ³⁾ Idem Bötini l. c. ⁴⁾ Szalárdi Iános a Siralmas Magyar Kronikának első Könyvének 6dik részében ⁵⁾ Albertus Mureus Lib. 1. de Notitia Archi-Episcopatum cap. 9.

А пѣл 1611. Несѣціоаса ші пѣвѣна поѣтѣ де а домнї престе чеі маі тарї де кѣт дѣнса, ла атѣта аѣ адѣс пре віетѣл Гаврііл Баторі Принцѣл Ардеалънѣ, де токѣа дн зїоа де Крѣчїзнѣл Ансепїлор, адекѣ дн 25 Декемвріе дін аѣл 1610, дѣпѣ кѣрїнда-рїа чел ноѣ, прекѣм скріе Херман ¹⁾, аѣ ешїт дін Сівііѣ къ ошїле ші аѣ порпїтѣ асѣпра Радѣлѣ Х Домнѣлѣ Валахіеі, пентрѣ прѣнчеаскѣ прїчїнѣ, къчї скріе Кеменї Іаношѣ ²⁾: „Гаврііл Баторі с'аѣ днвїнсѣ фоарте таре дн цеара Бѣрсеї де Радѣл кареле ші Шерван с'аѣ пѣмїт, Домнѣл Мѣнтенескѣ, къ каре Домн пѣмаі пенгрѣ черереа ші пекѣпѣтареа знїі кан фокѣл с'аѣ сѣдїтѣ, дарѣ-ї аѣ ші датѣ преѣл.

Фїлшїх ла преавестїтѣл Енгел ³⁾ зїче: „Шерван Водѣ п'аѣ шїіт деспре пѣвѣлїреа ачеста (а лѣ Гаврііл Баторі), дрепт ачееа с'аѣ вѣзѣтѣ а пѣ пѣтеа ста днкоптрѣ, ші аѣ фѣцітѣ дїнпрепѣ къ воїерїї сѣлї ші къ тоате авѣціле дн Молдова, Гаврііл Баторі с'аѣ тѣвѣрїтѣ ла Тѣрговещїі, аѣ рѣмасѣ дн Валахіа треї лѣнї ші аѣ днлѣдїтѣ армадеї

сале съ цѣлѣаскъ тоатъ цѣара ши тоате тълъстіріле, аша къл неміка аѣ ретасѣ дп цѣарѣ ллгъ ачестеа с'аѣ фькѣт рѣтате, тірлнїї ши прадѣ кареа нѣсе поате сплне.“ Чи еѣ зїк, оаре н'аѣ фост ачаста фърѣ де леак де леце де ла Баторещї чеї пѣвнї, пре карїї еї сїмте цѣара Ардеалїї нѣпъ акъм?

Мїко Френцї ⁴⁾ кареле аѣ фост де фадѣ дп рѣсбоїл ачестеа, аша скріе: „Дѣпъ че ам порнїтѣ дїн Сївіїѣ дп треї зїле тоате ошїле с'аѣ афлат пе цѣара Бърсеї, къл аѣ со- сїтѣ Принцѣ ла Кохалм а доза зї кѣ пѣцїнї лѣпгъ сїне с'аѣ дѣсѣ дп Брашовѣ, дарѣ ако- ло н'аѣ злѣвїт, чи дп сеара ачееа аѣ мерс ла Крістіан. Антрѣ ачееа прощїї дїн цѣа- ра Бърсеї аѣ кърѣцїт дрѣмѣрїле дп прїпъ ка съ нѣ се прїчанѣ Домнїа Мѣнтенеск. Де ла Тердѣврг аѣ трїмісѣ Принцѣ ка ла шесе мїї де оставї ла Търговецї, зндѣ ера атѣнчї сказнїа Домнєск, дарѣ дпцелегїнд Радѣл Водѣ де венїреа лор, аѣ фѣцїт дїм- прѣвнѣ кѣ воїерїї чеї маї богацї кѣ тоате аверїле лор. Дѣпъ че аѣ трїмісѣ Принцѣ пре мергїторїї дпїнїте, ел дпкѣ пре ошїтѣ аѣ тасѣ дптр'о поїнте дїн лѣзптрѣ де Тердѣврг, фїїнд фоарте маре злѣпадѣ дптре амѣндозѣ Крѣчїзнѣрїле, апої а доза зї аѣ порнїт кѣтрѣ Търговецї ши а пагра зї ацїзпгїнд аколо с'аѣ тѣвѣрѣтѣ кѣ тоатѣ оастеа са. Ачї ошїле, ши маї алес хайдѣчїї дѣпъ обїчеїл лор, с'аѣ дппрѣщїат ла прадѣ. Аї фї пѣтѣт ведеа, кѣм тѣла пѣлѣмѣрате добїтоаче де тот фелїл зїоа ши поїптеа! Аша пої пре сама хайдѣчїлор ам лѣатѣ цѣара, карїї о аѣ ши прѣдатѣ, цѣфїтѣ ши арсѣ, пѣфїїнд дптр'лпса четѣцї ши тѣрїмі. Де аколо пої н'ам мерс нїчї асѣпра Молдовеї, нїчї асѣпра Полонїеї, пѣптрѣ кѣ кѣ рѣѣ нї с'аѣ лѣздатѣ Поарта, де нѣ пе вом дптѣрна ши одїхнї дп Ардеал. Ачест фолос ам аѣхт дїн мїнтеа чеа маре а лїї Іоанн Імрефї, кѣчї адевѣ- ратѣ скрії, кѣ фїїнд еѣ шерѣл чел маї дїпгїїѣ ши маї дїн лѣзптрѣ ал Домнїаїтї меѣ (Гаврїїл Бетлєн), маї адезе орї л'ам азїтѣ цїзрїндѣсе, кѣ ел нїчї де кѣрїндереа Сївіїз- лїї, нїчї де мерѣереа асѣпра аїлор цѣрї, аѣщїїтѣ чева маї'нїнїте, чи тоате с'аѣ фькѣтѣ дїн сфатѣл лїї Іоанн Імрефї. Дѣпъ лѣзда чеа кѣ рѣѣ а дппѣратѣлїї Търческѣ, ши дѣпъ че дп треї лѣнї аѣ прѣдатѣ цѣара фърѣ де вре о мїлѣ ши тоате кѣте аѣ афлатѣ дп- тр'лпса, аша ле аѣкѣратѣ де парте чеа маї маре а хайдѣчїлор ши ацїзпсесе акасѣ кѣ до- вѣнда, Принцѣл дпкѣ аѣ ешїтѣ кѣ ошїле сале ла Брашовѣ ши де аколо аѣ мерсѣ дп ска- зннїа сѣл ла Сївіїѣ. Лѣсїнд пе Домнїа меѣ Гаврїїл Бетлєн дп Търговецї кѣ о са- тѣ де оставї, ка сѣ прїмеаскѣ кѣ чїнсте пе Радѣл (XI) Водѣ, кѣрїа дї дѣзѣсе Ам- пѣратѣл Търческ Домнїа, дп локѣл Радѣлїї челїї дптірїт, ши сѣ фїе де фадѣ кїнд се ва ашеза дп сказнїа чел Домнєск, ка дѣпъ ачееа кїноскїнд, кѣ пої ам фостѣ прїчина де аѣ добвндїтѣ Домнїа Мѣнтенеаскѣ, кѣ времеа кїнд се ва фѣрїчї Гаврїїл Баторї, дпкѣ сѣ капете чева дар пре ам де ла дѣлсѣл.“

„Апроїїндѣсе акѣта Радѣл (XI), фѣчїорол лїї Мїхаїл (IV), Водѣ чел поѣ, а зечеа зї дѣпъ ешїреа лїї Гаврїїл Баторї, ши нѣ де парте де Търговецї попгїнд, пої дпкѣ пе ам гѣтїтѣ кѣ ошїле че авеам ши дїмїніада і-ам ешїтѣ дптрѣ дпгїмпїнаре, ка о цїз- мѣтате де мїлѣ де пѣмѣнт, дптрѣ ачееа апроїїндѣсе ши Водѣ кѣ фелїї де фелїї де

oamenii din pârşii şi din ostroavele Dunării străinşi, şi din trei plăkърі дитърдіці, даръ нъ къ пре мълці, адекъ къ 400 саъ 500 de oameni; Капъці-Баща днкъ авеа къ сіне ка 200 Търчі. Аша ачеле доъ оці, ачееа дн кареа ера Водъ, şi а domnia меѣ, аѣ статѣ ла олатъ, — — — şi ам пітрекът не Водъ дн Търговеці ла сказнѣ съѣ. Адова зі Водъ не Домнѣ меѣ Гаврііл Бетлен şi не маі мълці днтре аі пощріі, оспѣтндѣі. фортос і-аѣ дърсіт, şi маі мълте аѣ фѣгъдѣіт днтрѣ авеніре. Аша поі ам лѣсат аколо пре Іоанн Лѣгоші къ кълъреці лѣнгъ Водъ, ка пѣпъ с'ар адсна цеара, съі апере şi не герані днкъ съі трагъ спре дѣнсѣ; фінд къ пре времеа днтрѣріі поастре дн Валахія, лѣкѣторіі де прін четъці, ораше şi сате тоці фѣцісе каріі дн котро, пѣмаі ка съ се мѣнтсіе, şi днкъ нъ се днтърнасе ла каселе лор пѣпъ дн тімпѣл де акѣт іаръ днтрареа поастрѣ аѣ фостѣ дн іарна чеа маі греа, кѣндѣ ера зѣпада маі mare, даръ дѣпъ ачееа кѣрнд с'аѣ топітѣ зѣпада, şi тоатъ іарна н'аѣ нінс атѣта, кѣт съ цінѣ пеаоа треізіне. Аша даръ іарна лі с'аѣ днтѣмплат фѣга şi дрепт ачееа аѣ сѣферітѣ атѣта пагѣбъ тішеіі кареа акѣш ні о аѣ рѣсплѣтѣт дндоіт повъ.“

Бестіні⁵⁾ скріінд деспре пѣвъліреа лѣі Гаврііл Баторі дн Валахія, зіче днтѣіѣ. кѣ не Гаврііл Бетлен л'аѣ тріміе къ мергѣторіі днаінте асѣпра Радѣлѣ Х Водъ; а доѣа, кѣ не мѣта Радѣлѣ Водъ о аѣ аціѣнс Арделеніі şi о аѣ прінс къ тоатъ авереа еі; а треііа, кѣ Гаврііл Баторі аѣ черѣтѣ пре сама са Domnia Валахіеі де ла днтѣратѣл Търческ, даръ н'аѣ кѣпѣтат'о: „Кѣчї поарта Търческѣ пѣвълнд дн сеамъ не Гаврііл Баторі, аѣ пѣсѣ Domn Валахіеі пре алт Радѣл, фѣціорѣл лѣі Міхнеа Водъ, кареле де мѣлтъ време ащепта дн Царіград съ се поатъ фаче Прінцѣ, şi л'аѣ тріміе къ Ібрахім Чавшѣл, şi кѣ вѣлѣ оасте Търческѣ ла Търговеці.“ Ашішдереа скріе преавестіѣл Енѣл⁶⁾ деспре Радѣл ХІ, апоі зіче: „Гаврііл Баторі н'аѣ пѣтѣт ста дн контрѣ şi аѣ ешіт дн Валахія; даръ маі пайнте аѣ скріеѣ дн 11 Мартіе дн Бѣкѣреці, Діванѣлѣ о епістола фоарте атарѣ дн кареа мѣстрѣ пре чеі дн Діван, кѣ пре дѣнсѣл чел че есте пѣскѣт дн аша лѣмпанатъ віцѣ, маі пѣціл л'аѣ сокотіт, де кѣт пре зн Ротѣл прост. Чи кѣ мѣстрареа аччааста маі mare нїзмъ 'ші аѣ кѣцігат днаінтеа Діванѣлѣ. Гаврііл Баторі дн 8 Априліе с'аѣ днтѣрпат дн Сівііѣ.“

Іаръ Філдїх ла ачелаші Енѣл⁷⁾ зіче: „Шербан (адекъ Радѣл Х) Водъ с'аѣ фоарте сѣпѣрат дн сѣргѣніреа са, кѣ аѣ фѣцітѣ фѣрѣ шїреа а лор сѣі, şi аѣ врѣтѣ съ се ісѣвндеаскѣ асѣпра лѣі Гаврііл Баторі: Дрепт ачееа аѣ лѣатѣ къ сіне дн Полонія 800 de кѣлѣреці şi 400 de педѣстраші, şi трімецѣнд дн Валахія не Станчіл Слѣціаріѣл, ка съ факъ де шїре воіерілор şi осташілор челор рошіі пѣціці, кѣ лѣі дї есте воіа съ пѣвълеаскѣ дн Валахія, ка съ о апѣче іаръші; ачѣшіа вѣкѣроші с'аѣ плекатѣ воіеі лѣі, пѣптрѣ кѣ тоці ера аіпріншї де рѣвнѣ де а се ісѣвнді деспре Гаврііл Баторі; дрепт ачееа кѣ тоці с'аѣ днтѣрпат şi знїндѣсе кѣ Радѣл Х аѣ тѣпатѣ дн цеара Бърсеі, şi с'аѣ тѣвѣрѣтѣ ла Брашов.“

Чи еѣ мѣ днторкѣ ла Міко Ференці, кареле аша мѣпъ маі днколо Історія Радѣлѣ Х Водъ: „Днцелегѣнд тоатѣ ачѣстеа Радѣл саѣ Шербан Водъ чел дн Валахія, дн

Polonia фэгърит адекъ: къ принцѣл Ардеалѣлѣ аѣ ешит дин Валахѣа, ши къ Водѣ чел поѣ
 нічѣ де ла Търчи нічѣ де ла пої аре дестѣи осташи спре апърареа са, ка зѣл кареле dom-
 nice поѣт апи маї пайнте дн Валахѣа, ши се дптѣлсе де ванѣ (пентрѣ къ Валахѣа адѣ-
 чеа пре ан дн времеа ачеаа пѣмаї ванѣ гата зп мѣлѣон ши дѣштѣате) ш'аѣ стрѣлсеѣ
 оасте дн Полонѣа ши венѣнд дн Молдова къ ванѣи сѣи ши къ ацѣсторѣл де ла Константѣн
 Моѣла, датѣ лѣи, ш'аѣ дптѣлсе оастеа, ши кът маї кѣрѣнд аѣ терсеѣ сѣ'ши рѣскѣтпере цеара де
 ла Voivodѣа пострѣ (Радѣл) кареле пѣ л'аѣ ацентат, чѣ аѣ фѣдѣт ла Цѣрѣуѣс. Іарѣ осташи пре
 карѣ дѣ лѣсасѣт пої зѣлгѣ Радѣл (XI) Водѣ чел поѣ, неврѣнд сѣ еасѣ пе'птрѣуѣи, с'аѣ и-
 пѣкатѣ де протѣвнѣи чѣе че терѣеа дпайнте, ши аколо аѣ перѣтѣ сѣрѣкѣл Іоанн Лѣгоши къ
 вр'о къѣѣва лѣлгѣ сѣне, чеїалалѣи къ таре пердере аѣ скѣпатѣ дн Ардеал.“

Кѣпѣтѣндѣ'ши цеара дпаної Радѣл саѣ Шербан Водѣ, ш'аѣ маї дптѣлсе оастеа
 ши маї таре, ши лѣлнд тоатѣ цеара къ сѣне, деспре ачеаа се гѣндеа, кът с'ар лѣтеа
 ісѣлндѣ пентрѣ стрѣлѣтѣатеа де Гаврѣл Баторѣ фѣкѣтѣ, ла кареа лѣсне аѣ къпѣтат прѣ-
 леѣдѣ; пентрѣ къ токѣта дн апѣлчесте ера цѣдеѣѣ Брашовѣлѣ Мѣхѣл Ваїс саѣ Алѣл, кареле
 фѣнд ом дпелелнт ши пѣтернѣк дптре Сасѣ, аѣ пентрѣ къ дѣ ера мѣл де Сасѣи дин Сѣ-
 вѣлѣ, аѣ пентрѣ къ се темеа, сѣ пѣ ацѣлгѣ Брашовенѣи ла че ацѣлсе Сѣвѣенѣ, с'аѣ сѣл-
 тѣтѣтѣ къ вр'о къѣѣва дин орашѣ, ши аѣ дпчепѣтѣ ѣлеа ачеаста: вѣлнд порокѣл Радѣлѣ (X)
 Водѣ ши къпоскѣндѣ'л де пе времеа лѣи Моїсе Секелѣ, пентрѣ тѣлѣѣреа пеатѣлѣи сѣѣ, а л
 Сасѣлор, аѣ черкат лѣкѣл чел маї десѣлѣршѣт, адекъ: аѣ маї воїтѣ, ка пої къ тоѣи сѣ пе-
 рѣт, де кът сѣ се стрѣче прѣвѣлеѣоанѣле Сасѣлор; дрепт ачеаа аѣ дпчепѣт а се дпче-
 леѣе къ Шербан саѣ Радѣл Водѣ деспре репѣпереа лѣи Гаврѣл Баторѣ, пентрѣ къ стрѣ-
 касе прѣвѣлеѣоанеле Сѣвѣлѣлѣ, ши л'аѣ ацѣлатѣ ка сѣ вѣлѣ сѣ'ши ісѣлндеаскѣ пагѣѣа ши рѣ-
 шѣнеа каре о сѣѣерѣсе, къ еї Сасѣи сѣлѣт гата а цѣне къ дѣлсѣл пѣлѣ ла тоарте.“

„Гаврѣл Баторѣ, вѣне цѣа къ Радѣл саѣ Шербан Водѣ с'аѣ дпѣрпат, ши еарѣши dom-
 пѣше: дрепт ачеаа аѣ скрѣсѣ дп тоате пѣрѣлѣе, сѣ се гате ла рѣсвоїѣ, ши лѣи Andreїѣ На-
 цѣ Кѣпѣтанѣл хѣїдѣчѣлор і-аѣ скрѣсѣ, кът маї тѣлѣи хѣїдѣчѣ сѣ грѣбеаскѣ къ дѣлшѣи дн Ар-
 деал, апої дѣлѣ че аѣ дптрарпат тоатѣ цеара ел дпкъ аѣ ешѣтѣ дин Сѣвѣлѣ. Іар дѣлѣ че аѣ
 терсеѣ кале де доѣл зѣле дн цеара Олѣлѣлѣ; і-аѣ венѣтѣ весте къ Andreїѣ Нацѣ кареле маї
 пайнте терсесе дн цеара Бѣрсеї, с'аѣ дпдопатѣ къ ванѣ де Брашовенѣ, аѣ къ се темеа
 ка пѣ кътѣва сѣ прѣде пе чеї де акасѣ Сѣїѣемѣнд Форгачѣ, Ценерарѣлѣ дппѣратѣлѣлѣ Нем-
 цеск, — — — къ тоѣи хѣїдѣчѣ с'аѣ дпѣрпатѣ прѣн сказѣеле Одорхеїлѣлѣ ши а Моросекѣлѣлѣ прѣн
 Кѣтѣше ши прѣн Кѣлѣжѣ дн Унгарѣа, ши Прѣнцѣл Гаврѣл Баторѣ пѣмаї къ осташи дпцеа-
 рѣ, къ чеї дин тарѣнѣи, ши къ чеї пе платѣ адѣпаѣи аѣ тревѣтѣтѣ сѣ треакѣ дн цеара Бѣрсеї
 пре ла Кохалѣ ши Холтовенѣ.“

„Іар сѣатѣл Брашовенѣлор аша де аскѣлсе аѣ фостѣ, кът деспре ачела нічѣ а се гѣл-
 ді с'аѣ пѣтѣт, пентрѣ къ Прѣнцѣлѣлѣ, кънд аѣ сосѣтѣ дн цеара Бѣрсеї, пе кът сѣ'ї фѣе арѣ-
 татѣ чеѣа дппротѣвѣре, чѣ къ тоатѣ плекѣѣчѣнеа л'аѣ прѣмѣт ши і-аѣ дат де тоате, дпкъ ши
 къ вр'о кътеѣа мѣл де флорѣнцѣ л'аѣ ацѣтатѣ прѣсте вѣрѣл чел обѣлѣлѣт. Де знде аѣ

зрмат де нз нзмаї оаменїї чеї стрейнї п'аѣ прїчензтѣ сфатхл лор, чї нїчї еѣ лам прїчензт, мѣкар кѣ дїн прѣнчїа теа ам крескзтѣ дїтре дїлншїї, ам кзноскзтѣ пе пѣрїнчїї лор, шї дїн тавѣрз пѣрзрѣа ам мерсѣ ла еї; шї де ар фї ворбїт чїнева рѣѣ шї де ачестѣа деспре еї, м'ашѣ фї сѣбдїтѣ кѣ ачѣла, кѣ пе D-зеѣл меѣ зїк, кѣ де ачестѣа п'ам прїчензт. . . . De аколо мѣтнндѣне кѣ тавѣра ла їсвоаре лннгѣ Праштарїѣ, фїнд кѣ немїка щїеам аде-вѣрат деспре Радхл саѣ Шерван Водѣ, ——— маї мѣлт пе грїдеам кѣм вом апѣра деара Ардеамлїї, де кѣт кѣм вом мерѣе асѣпра алтор церї. Дечї венїндѣне вестѣ кѣ Водѣ кѣ оастѣа са с'аѣ тѣвѣржт лнлтѣ ржл Дѣтвовїдеї, шї вреа сѣ їнтре дн Ардеал пе ка-леа чеа крїеаскѣ де ла Рѣкѣрѣ, Гаврїїл Баторї аѣ трїмїсѣ ка ла 800 саѣ 1000 де о-сташї кѣтрѣ Терѣвѣрг, ка партеа чеа маї марѣ сѣ рѣтнлз аколо, їарѣ маї пѣнчїї сѣ їн-тре маї днлнлнтрѣ шї сѣ адѣкѣ днщїїндаре де плїн деспре оастѣа протївнїкѣ. Ашїше-рѣа аѣ трїмїсѣ алтѣ сеамѣ де осташї шї ла орашѣ.

„Днлз че аѣ трїмїс пе мерѣтерїї днїнїте, днтр'о дїмїнеадѣ пе аѣ венїт вестѣ кѣ Радхл саѣ Шерван Водѣ ш'аѣ трекзт ошїле пре о кѣрѣрзшѣ, пре карѣа пе кѣм сѣ фїе трекзт кѣндѣа ошїї марї, чї нїчї маї нїчї полкѣрї де осташї аѣ змѣлат вре одатѣ, шї кѣ дн поаптеа ачѣеа аѣ масѣ дїнкоачѣ де мѣнчїї, нзмаї о мїлѣ саѣ цїзмѣтатѣ департе де пої шї акѣм ошїнд дїн гѣра мѣнчїлор ла Хетфалѣѣ; мерѣеа кѣ оастѣа пѣсѣ дн рѣнд кѣтрѣ Брашовѣ. Азїнд вестѣа ачѣаста дндатѣ ам пшкаткѣ тѣнѣрїле, сзнат кѣ добеле шї сѣ-флат кѣ трѣтвїдеѣле, шї днлнлнлннд ам порїт спре Брашовѣ; дарѣ пої нз фѣкѣсѣм калеа де цїзмѣтатѣ, кѣнд протївнїкѣ аѣ їнтрат шї с'аѣ ашезат дн ошезеѣле Брашовлїї. Атнчї ам прїчензт кѣ Брашовенїї нз гїзмѣск, дарѣ ера тѣрзїѣ. Днлз че аѣ дескѣлекат протї-внїкѣл дн ошезеѣле Брашовлїї, пої п'ам арїлат вре о фрїкѣ шї нїчї ера пентрѣ че сѣ пе днфрїкошѣм, кѣ оастѣа поастрѣ ера маї формоасѣ шї кѣ мѣлт маї марѣ де кѣт а Радхлїї саѣ Шерван Водѣ, де пе шї лѣсасѣ хайднчїї, чї ерам преа сзмедїї шї днкреззчїї дн вѣртѣтеа поастрѣ шї пе зїтасѣм де D-зеѣ, пентрѣ ачѣеа ам шї кѣзѣт дн пѣпорочїре.

„Глндїнд пої, кѣ дн зїоа ачѣеа протївнїкѣл кѣ пої нз се ва вате, шї пої днлнлн пе врїнд а пе вате кѣ ел, пентрѣ шїрїрѣа че се фѣкѣсе прїн трїмїтереа мерѣтерїлор днїнїте, оастѣа тоатѣ о аѣ порнїтѣ кѣтрѣ сатхл Сѣнтхл Петрѣ, їарѣ еѣ влзкннд знде ле есте воїа сѣ о а-шезе, ка знлї кареле дїн прѣнчїа теа щїѣ локѣрїле ачѣлеа; ам зїс кѣтрѣ Домнлї меѣ, Гаврїїл Бетлѣн, кѣ локѣл ачѣла нз есте бнл спре ашезарѣа ошїлор де рѣзвоїѣ; чї фїнд еѣ тїпѣр, нз мї с'аѣ аскѣллаткѣвлнлнл, маї вѣртос пентрѣ кѣ тоатѣ оастѣа о повлзїа Сте-фан Бѣде. Врїнд акѣнїа сѣ дескѣлекѣм шї сѣ пе ашезѣм прѣсте пѣдеждеа поастрѣ, їатѣ есѣ дїн Брашовлїї векїѣ доѣѣ саѣ трѣї шїреагѣрї, шї днлнлн ачѣеа пре ла доѣѣ саѣ трѣчї чеасѣрї днлнлн амеазїї вїн шї маї мѣлте шїреагѣрї, пнлѣ кѣнд маї пре зрмѣ аѣ ешїт тоа-тѣ оастѣа, пѣсѣ дн рѣнд де вѣтаїе шї облз спре воїї днтокнїтѣ, вїне глїчїї шї оспїтацїї фїнд протївнїчїї, шї влзкннд дїн четатѣ кѣ пої пѣвннѣе пе ам стрѣмторїт днтре ржне мї мочїрѣ. Аша пої ам ацїелтат пре протївнїчїї ла пої, нз пої ам мерсѣ ла еї. De знде маї марѣ їнїлѣ аѣ кѣпѣтатѣ протївнїчїї, шї пої маї прѣнчѣт пе ам мїшкатѣ асѣпра лор.

Adevărat este, că arina cea stângă a oșilor noastră pe arina cea dreaptă a protivnicilor mai puțină la fărâșă o aș cătă, dară mijlocul și arina cea dreaptă din oastea noastră nici c'ăș căтăт și dădată аș прине фьга; чи възьнд арина чеа стънгъ каре бірсе, дьса дькъ с'аș дьтернат. Дьмнезеș чел преа бьн дрепт ачеа аша ш'аș артатъ пьтереа са, ши аша не аș педенсит пре пої ши а треіа оаръ prin неамъ чел зрііос ши ръș ал Ромъніор; петрѣ къ эвеа Радъл, с'аș Шерван Водъ, дн оастеа са ла 800 de къльреці Лешенці ши маї пьціні Козачі, афаръ де каріі п'аș авѣт осташи де оменіе, ши аша Дьмнезеș не аș вьтѣт пре пої, пь Ромъніи чеї рѣ, петрѣ къ пре Леші ши пре Козачі димпрехъ къ Водъ ді фьгзрірѣ арина чеа стънгъ din оастеа noastră, ши Ходноціл Стефан Фіззеші аș фост ши акъдат къіа сьліціі де Радъл с'аș Шерван Водъ, дар л'аș тьпътѣт вітеціі каріі ера къ дьса. Дьпъ пердереа де лънгъ Брашовъ Гаврііл Батор; фьцінд din вьтаіе аș скьпатъ дн Сівііș къ осташи чеї не платъ, къді маїрѣмъсесе, ши пре домъл Гаврііл Бетлен л' аș трімісѣ сь чаръ ацісторіѣ де ла Търчі. Везі! кьм вреа Міко Френці сь астѣне вьртѣгеа Ромъніор! дрепт ачеа нічі дьсеампъ пьтърѣ осташиор лѣ Гаврііл Баторі челор де Ромъні тьіаці с'аș prinш; даръ ді дьсеампъ алціі, прекьт: Каспар Везіні ⁸⁾, кареле токма не времеа ачеаста трѣіа, аș фост секретаріѣ лѣ Гаврііл Бетлен, ши скріе: „Ан зіоа ачеа с'аș тьіатъ din оастеа Арделенеаскъ 6000; din противнічі маї тьлці с'аș маї пьціні де 4000, с'аș прине дн фьгъ преа тьлці, стеагзрі с'аș лватъ 120, періт-аș дінтре Бароңі афаръ де Іоанн Імрефі, Георгіе Ванх, Георгіе Тракъл, кареле тотъші с'аș принсѣ віѣ, ши din порьнка Радълѣ Водъ і с'аș рьтезатъ канъл дн піацъл Брашовьлѣ. Періт-аș дінтре повілі Балтасар Еспдег, Іоанн Алексіе, Ніколае Кані, Каспар Шіманді, Георгіе Каролі, Ніколае Сегеді, ши алціі маї тьлці, пре каріі пѣї почіѣ пьтърѣ, петрѣка сь пь лънцеск Історіа, с'аș принсѣ Міхаіл Даніел, Андреіѣ Герев, ши Петрѣ Керекеші, каріі къ таре прецъ с'аș рьскьмпъратъ дьпъ ачеа. Іаръ Радъл Водъ адъзрїнд трѣзрїле челор торці ле аș днронатъ дн локъл вьтѣіі ши аș днпльпътат не шортънт о крѣче днтразрїтѣ, дн кареа ера ікоана Домпълѣ Хс. ши ера скрісѣ причіна рьскоізлѣ ачествіа къ слове кіріменці, кареа крѣче о аș дьрѣматъ дьпъ ачеа осташи лѣ Гаврііл Баторі.“

Ашиндереа скріе Самоіл Гронзкі ⁹⁾.

Іаръ дінтр'о скрісоаре петдеаскъ, аша скріе оаре-чїне ла Везіні ¹⁰⁾ деспре рьскоізл ачеста: „Се зїче къ дн 7 Ізніе (din анл 1611) аș венітѣ Радъл Водъ пре къї не рьвляте де алціі, дн Ардеал, къ 8000 de осташи алеші, кързіа і-аș ешітѣ днпінте Баторі къ 32000 de осташи. днтрамаци къ армеле челе вьтърне але Сівіеніор. Къ таре вькзріе мерѣеа Арделеніі ла рьскоізл ачеста, токма ка ши ла о пьтѣ, ши с'аș тьвьрлѣт дн цеаръ Бърсеі, лънгъ Сьт-Петрѣ, дн 8 Ізніе Радъл с'аș погорлѣт де ла тьнціі ла Брашовъ ши оастеа шї-о аș днпърціт дн 33 de шїреагзрі, іаръ треі мїі ле аș пьсѣ дн леаш ла тоара чеа де хьргіе. Аș рѣе Баторі де Радъл, пре ла 11 чеасзрі аș днчепът вьтаіа ши дандаріа лѣ Баторі, кареле ера din 12000 de осташи, аș днвінсѣ маї дн-

тъѣ не Ромъни. 2000 de Ромъни с'аѣ тѣятѣ ачѣ; възънд биринца ачеаста Баторѣ аѣ стрѣ-
гат: Kezünkbe adta Isten! дн мъни нѣ і-аѣ датѣ Dsmnezeѣ! Дрепт ачеаа осташиі лѣ с'аѣ
датѣ ла прадѣ, че възънд чеї че ера дн леаш, зѣ пѣвълѣтѣ, шѣ аша і-аѣ фрѣнтѣ de Баторѣ
аѣ стрѣгатѣ: Fus, ki futhatsz, фѣцѣ, кареле поцѣ фѣцѣ! С'аѣ отор.лт дѣнтре Арделенѣ 2785, карѣ
с'аѣ астрѣкатѣ днтр'шн мормжнт, афарѣ de чеї че аѣ перѣтѣ дн фѣгѣ, днтре карѣ аѣ фостѣ
шѣ Ioann Impreѣ вжнзѣторѣкл шѣ зрѣторѣкл а тоатѣ рѣвтатеа, кареле с'аѣ кѣлкат дн тѣ-
нѣ de аї сѣї, ако.ло лънгѣ Сѣм-Петрѣ. Радѣл дѣпѣ че аѣ бирѣтѣ, аѣ десѣлекатѣ, шѣ нѣ
шѣе'шѣ аѣ апропрѣатѣ биринца, чѣ лѣї Dsmnezeѣ аѣ мѣлѣмѣнт пентрѣ дѣнса, кѣчѣ аѣ змѣ-
лѣт не Баторѣ чел сѣмѣцѣ, шѣ фѣнд кѣ мѣлѣї дѣн осташиі лѣї ера рѣнѣї шѣ тоцѣ остенѣї,
маї днко.ло н'аѣ гонѣт пре врѣшташѣї сѣї. Тѣ днцелѣѣ акѣма de одатѣ!

Пентрѣ кѣ дѣпѣ ачеаа скрѣї Міко Ференцѣ ¹¹⁾, зѣкѣнд: „Дѣпѣ днвѣцере порнѣнд
Радѣл саѣ Шербан Водѣ de ла Брашовѣ нѣмаї аша аѣ кѣлѣторѣтѣ спре Сѣвѣїї ка сѣ поа-
тѣ нѣ Сѣїїсмѣнд Форгачѣ аїїнѣѣ ако.ло. Днтрѣ ачеаа аїїнѣгѣнд ла Сѣвѣїї шѣ Радѣл
шѣ Форгачѣ, л'аѣ днкѣнѣїсратѣ de дозѣ пѣрѣї, Радѣл de кѣтрѣ амѣазѣ, Форгачѣ de кѣ-
трѣ апсѣ. Дѣпѣ че аѣ днкѣнѣїсратѣ аша Сѣвѣїїл, аѣ ешѣтѣ знѣї дѣн четате шѣ вѣтеѣѣѣ с'аѣ
вѣтѣтѣ кѣ протѣвнѣїї, атрѣтатѣ'шѣ-аѣ вѣтенѣгѣл шѣ протѣвнѣїї, дарѣ кѣ ачеаа нѣ се іаѣ
тѣрѣнѣї: шѣ такар кѣ фортосѣ оцѣї аѣа амѣндої врѣжташѣї, кѣчѣ Форгачѣ аѣа 15000,
їарѣ Радѣл 12000 de осташѣї, шѣ десѣлѣзлѣте de рѣсвоїѣ, чѣ н'аѣ фостѣ а лор а лѣа
Сѣвѣїїл. Азѣнд Радѣл саѣ Шербан Водѣ кѣ Омер-Баша стѣ гата ла Дѣпѣре сѣ днтре
дн.Валахѣя, de ла Сѣвѣїї аѣ порнѣтѣ амѣндої оцѣїлѣ кѣтрѣ Медѣашѣ знѣ дѣпѣ алта. — — — Тѣ-
тарѣї днкѣ днтѣрѣнѣндѣсе спре Валахѣя, аѣ датѣ дн зрѣта оцѣїлорчелор протѣвнѣїѣ, шѣ
аїїнѣгѣндѣсе дн Молдова ла пѣдѣреа Бѣкѣлѣї, дѣнседе н'аѣ статѣ ла вѣтаїѣ, чѣ'шѣ аѣ цѣ-
нѣт калеа: дрепт ачеаа Тѣтарѣї аѣ тѣят пре чеї дѣн коадѣ, шѣ ле аѣ лѣат тоатѣ богачѣя.
Ачѣ с'аѣ десѣпѣрѣїтѣ de ла о лалѣтѣ, шѣ Радѣл кѣ Лѣшѣї аѣ терсѣ дн Полонѣя, — — пентрѣ кѣ
л'аѣ дѣсѣ Лѣшѣї пентрѣ сѣмѣрѣялор; їар Форгачѣ аѣ плѣкатѣ спре мѣнѣї, ка пре ако.ло сѣ
се днгоарне дн Кашовѣя.“

Сѣ фѣї дѣс Лѣшѣї не Радѣл X Водѣ кѣ сѣне пентрѣ ачеаа, пентрѣ кѣ днкѣ нѣ ле
плѣтѣсе лѣафа, кѣм зѣсе маї пайнте Міко Ференцѣ, нѣ е de а се креде, кѣчѣ скрѣї Гронзѣї ¹²⁾.
„Радѣл Водѣ възънд кѣ дн патрѣя са нѣ ва пѣтеа рѣмѣнеа de фѣїка врѣжташѣїлор,
карѣї вреа сѣї вѣпѣ дн конѣтрѣ, прѣн Полонѣя аѣ трѣкѣтѣ ла днтѣзратѣл Матѣя. Ѓарѣ Фор-
гачѣ мѣлѣ сѣферѣнд шѣ пѣерѣзѣнд тоатѣ педѣстрѣїтеа, кѣ парѣа чеа маї тарѣа кѣлѣрѣїїї
пентрѣ фозѣте, пѣодѣхнѣ, врѣмѣлѣ de тоатнѣ, шѣ алѣ пѣказѣрѣї, de авѣя с'аѣ днтѣрѣнатѣ
їарѣшѣї прѣн Полонѣя.“ Преавѣстѣїлѣ Енѣел ¹³⁾ скрѣї кѣ Радѣл X Водѣ ш'аѣ фостѣ лѣ-
саї мѣїереа дн Сѣчеава, карѣя пѣнѣ кѣнд аѣ дѣмѣлат ел дн Ардеал, і-аѣ пѣскѣт о фатѣ
а нѣме Елена.

Дѣспрѣ ачѣстеа аша скрѣї Боршѣї Пал ¹⁴⁾ кѣ мѣлѣт маї пре скѣзѣрт de кѣт алѣїї: „Дн
апѣл 1611 Гаврѣїл Баторѣ аѣ фѣгѣрѣїтѣ не Радѣл Водѣ дѣн Валахѣя, шѣ цѣара о аѣ кѣпрѣне
не сеата са, Країїл Матѣяшѣї II аѣ трѣїїсѣїсѣї авѣпра лѣї Баторѣ не Сѣїїсмѣнд Форгачѣ, кареле

кѣнд мерѣа дн Ардеал, с'аѣ апѣкатѣ де кѣпитанѣл хаїдѣчїлор Андреїѣ Наѣї, шї л'аѣ дн-теѣнт де аѣ џїратѣ кѣ тоѣї хаїдѣчїї, кѣ ва фї крединѣїос днѣпратѣлїи Магїа. Дн гїм-пѣл ачеста Радѣл Водѣ аѣ вѣтѣтѣ лѣпгѣ Брашовѣ пе Гаврїїл Баторї кареле аѣ фѣџїтѣ дн Сїбіїї. Авзїнд ачеста Форгачї аѣ грѣвїтѣ дн Ардеал, ка съ нѣл кѣспїндѣ Радѣл пре сеа-та са, Радѣл кѣ Форгачї аѣ днѣкѣџїрат Сїбіїл, дарѣ нѣ л'аѣ пѣтѣт лѣа. Днѣтрѣ аџїсторїлїи Форгачї. Палатїнѣл Георгіе Тѣрзо аѣ трїмїсѣ пре Тома Бошнїакѣ шї Ніколае Форгачї, чї Андреїѣ Наѣї аѣ днѣторѣ кѣвѣнтѣл сѣѣ, шї поаптеа фѣрѣ де весте аѣ ловїтѣ шї вѣтѣтѣ пе Бошнїак, апої аѣ мерсѣ днѣтрѣ аџїсторїѣ лїи Баторї, кѣрѣїа шї Тѣрчїї кѣ Татарїї днѣкѣ і-аѣ мерсѣ днѣтрѣ аџїсторїѣ. Дарѣ Форгачї нѣ і-аѣ аѣпѣтатѣ, чї ш' аѣ днѣпрѣџїат оастеа дн доѣл, шї о парте о аѣ трїмїсѣ кѣтрѣ Ораде, пре кареа о аѣ вѣтѣтѣ Тѣрчїї, кѣ чеаалатѣ аѣ порпїт спре мѣнѣїї Молдовеї, ѣнде перѣѣнд калеа, дн 15 зїле нѣмаї кѣ карне де кал не-сѣратѣ аѣ трѣїт, дѣпѣ ачеса повѣзїндѣл ѣн пѣкѣраїѣ, днѣсшї Форгачї, кѣ о парте аѣ мерс дн Молдова, шї де аколо прїн Подонїа аѣ венїтѣ дн Кашовїа, а треїа парте аѣ стрѣ-вѣтѣт дн Марамѣрѣшїѣ, дарѣ пре ачещїа і-аѣ вѣтѣтѣ Ромѣнїї де аколо, шї астрѣкѣнд пре чеї морѣї, морѣнтѣл лор пѣлѣ астрѣї дн нѣмеск Могила лїи Форгачї; Тѣрчїї шї Тѣтарїї пѣнѣтрѣ остенеала лор, аѣ робїтѣ Ардеалѣл, шї аѣ дѣсѣ робї 12000 де Секѣї."

Анонїмѣл Ромѣнѣскѣ ¹⁵⁾ грешеще кѣнд скрїе, кѣ Радѣл XI, аѣ вѣтѣтѣ афарѣ пре ос-ташїї лїи Гаврїїл Баторї дн Валахїа.

¹⁾ Herman in Annalibus. ²⁾ Kemény İános a maga' életében in Ms. p. 47. ³⁾ Filstich apud Engel in recent. Hist. Valach. Part. 1. p. 278. ⁴⁾ Miko Ferentz in Ms. ad ann. 1611. ⁵⁾ Caspar Böytini in Ms. de rebus gestis e Gabriele Bethlen Lib. 1. circa finem; ⁶⁾ Engel. l. c. p. 279. ⁷⁾ Filstich apud Engel l. c. ⁸⁾ Böytini l. c. ⁹⁾ Samuel Grondzki in Ms. Elenco ad ann. 1611 ¹⁰⁾ Ms. Germanicum apud Böytini l. c. ¹¹⁾ Miko Ferenz. l. c. ¹²⁾ Grondzki l. c. ¹³⁾ Engel l. c. p. 280 ¹⁴⁾ Borsai Pál a' Magyar Kronikában ad ann. 1611. ¹⁵⁾ Anonymus Valachicus in Ms. cap. 44.

Анѣл 1612. Дѣпѣ че с'аѣ днѣпратѣ Гаврїїл Бетлен дн анѣл де кѣрѣнд треѣнт кѣ мѣлѣїме де Тѣрчї шї де Тѣтарї днѣтрѣ аџїсторїлї лїи Гаврїїл Баторї асѣпра Радѣлїи X Водѣ, шї а лїи Сїїїстѣнд Форгачї, шї ачещеа аѣ пѣрѣсїт Ардеалѣл, деспре лѣкѣрѣїе лїи Баторї аша скрїе Гронзкї ¹⁾: „Пе Гаврїїл Бетлен л'аѣ нѣсѣ дн четатеа Деѣеї сѣ прїѣваскѣ шї сѣ черче кѣѣѣтѣл Тѣрчїлор; тотѣшї ка сѣ трагѣ пе тѣрчї дн партеа са, аѣ трїмїсѣ дн Царїгрѣд солї пе Андреїѣ Геѣї, кареле пѣнѣтрѣ мѣлѣ пелеџїсїрї фѣџїсе де ла днѣпратѣл Магїа ла дѣнѣл кѣ Бенедїктѣ Шѣкї шї кѣ Стефан Керешї, дарѣ Андреїѣ Геѣї дарѣрїле каре ле аѣ трїмїсѣ Гаврїїл Баторї, нѣ ле аѣ датѣ кѣ нѣмеле Домпѣлїи сѣѣ, чї кѣ нѣмеле сѣѣ шї ал неатѣлїї сѣсескѣ, шї днѣтрѣ ачеса с'аѣ невоїтѣ, кѣм ар нѣтеа сѣр-па пе Гаврїїл Баторї шї доѣлндї ел прїнѣпатѣл Ардеалѣлїи, шї ла аѣѣта аѣ адѣсѣ тоате лѣкѣрѣїе, де нѣнѣмаї Прїнѣпатѣл Ардеалѣлїи чї шї Шѣкї кѣ Керешї і с'аѣ датѣ лїи пре каре ел і-аѣ вѣтѣт дн фере, шї аша і-аѣ адѣс кѣ сїне дн Ардеал. Іарѣ дѣпѣ че аѣ со-сїт дн Брашовѣ, днѣсшї аѣ фостѣ вѣтаѣл ребелїлор шї днѣсшї ел аѣ фѣкѣтѣ де Сасїт априатѣ с'аѣ рѣдїкатѣ асѣпра лїи Гаврїїл Баторї.“

Мико Ференци ²⁾ дикъ скрие: „Маї дн със поменисем, къ пре Andreiș Geți л'аѡ фост тримис Гавриил Батори ла Поартъ сол, кареле дъпъ че аѡ сосит дн Цариград, п'аѡ лъкрат ачелеа пентрѡ каре фъсесе тримис, чи къ пѡтеле цереї аѡ днченѡт а лъкра дн партеа Брашовенилор асѡпра Принцѡлѡ сѡѡ. Дъпъ че аѡ испрѡвитѡ че дорѡа, аѡ венит дн Търговецѡ ла Радѡл XI Водѡ чел орѡ, кърѡѡ тарѡ порѡнкѡ i—аѡ адсе де ла Поартъ, ка сѡл петреакъ прин оаменї сѡл пѡлѡ дн Брашовѡ. Ба шї ачѡаста аѡ порѡнчитѡ Ахмет днпъратѡл Търческ Радѡлѡ Водѡ, ка лѡї Геци сѡл деа осташї днтрѡ аѡсторїѡ, карѡа вїне къ сра даторїѡ а о фаче Радѡл Водѡ, дарѡ тотѡшї дншї адѡчеа аминте, къ Гавриил Батори, аѡ фост чеа маї тарѡ причїнѡ де ел домнеѡе. Дрепт ачѡеа деспре тоате днцїица пре Батори шї ачѡелеа карѡе требѡѡа сѡл лѡ факъ дн порѡнка Търчилор, маї търѡїѡ шї маї къ левевїе лѡ фъчеа, тѡлте шї лѡса пѡфъкѡте: тотѡшї де сїлѡ аѡ дат лѡї Andreiș Geți 200 де кълѡрецї сѡрѡещї, къ карїї дн лѡна лѡї Ізпїе аѡ сосит дн Брашовѡ.“

Прекѡм скрїесерѡ маї пайнте Гронѡки шї Мико деспре Andreiș Geți, аша скрїѡ шї Сиондан ³⁾, Калѡсїе ⁴⁾ шї Бриетїе ⁵⁾ деспре дѡнскѡ. Де ачї есте къ Брашовенї аѡ фъкѡт тарѡ респїрїцѡ асѡпра кърора аѡ требѡїт Гавриил Батори сѡл се скоале къ оасте, къчї скрїе Самоїл Біро ⁶⁾: „Брашовенї днкъ черѡнд аѡсторїѡ де ла Радѡл фѡчїорѡл лѡї Міхнеа Водѡ, шї шї кълѡтънд 600 де кълѡрецї дн порѡнка днпъратѡлѡ Търческ, вреа сѡ къпрїндѡ Сїгїшоара шї сѡ днтрѡеаскъ днпротїва лѡї Гавриил Батори. Дрепт ачѡеа порпїнд дн Брашовѡ дн 15 Октомвриѡ, аѡ венитѡ пѡлѡ ла Фелдїоара. — — Аколо кът аѡ възѡт Ромѡнїї чеї де Радѡл Водѡ трїмїшї рѡндѡл чел бѡн ал ошїлор лѡї Батори, аѡ де фрїкъ аѡ дн порѡнка лѡї Водѡ, маї пайнте де а днченѡе бѡтаїа, аѡ дат досѡл шї фърѡ де рѡсвоїѡ с'аѡ днтърнат дн Валахїа. лѡсѡнд пе Сасї ла Фелдїоара.“

Аша кърѡнд лѡкрѡрїле лѡї Гавриил Батори челѡ зѡлѡд, ел тот пѡ днчета де ла влѡсѡтѡдїї, карѡе еѡ пѡ лѡ скрїѡ дн картеа ачѡаста. Салардї ⁷⁾ зїче деспре дѡнскѡ: „Маї пре хрїѡ аѡ тѡлїат шї пе Гавриил Бетлен, Домнѡл Деѡеї, кареле пентрѡ ачѡеа аѡ фѡцїтѡ ла Тїмїшоарѡ. шї де acolo аѡ терс ла Цариград, ѡнде че аѡ лъкрат Гавриил Бетлен се ва арѡта ла аѡлѡ вїиторїѡ.“

Деспре Константїнѡ Могила Домнѡл Молдовѡї аша скрїе Пїасецкї ⁸⁾ ла аѡлѡ де а-към: „Константїн Могила фїїнд тѡлѡр де апї шї де сѡат, дн скѡрт тїмп тѡлѡт аѡ смїнтїтѡ пентрѡ къмпанїї сѡї, дъпъ ал кърора сѡат пѡ пѡмаї цѡара о окърѡѡїа, чи венїтѡрїле днтрѡлѡса къ еї лѡ днпърѡдїа, днкъ шї банїї карїї требѡѡа сѡл трїмїтѡ ла Поарта Търчѡеаскъ. Дрепт ачѡеа Търкѡл, дъпъ че днтрѡн ап сѡѡ дої п'аѡ кълѡтат вре ѡн харачїѡ де ла дѡнскѡ. пїчї аѡ фолосїт доѡепїрїле лѡї фъкѡте. аѡ аѡцїат пе Стефан (XI) Томша (деспре кареле пѡ се шїе, де че неам ар фї фост, пѡмаї атѡта сѡл шїе, къ аѡ слѡцїтѡ дн Полонїа Країлѡї (Сїдїсѡнд III) днтрѡеа педѡстрашїї чеї ѡлѡгрѡещї. де къ аѡсторїѡл Тѡтарїлор челор де Кантемір Мърѡа адѡшї, аѡ къпрїнесѡ Молдова, де лѡеа шї къ аѡевоїе склѡпѡнд Константїн Могила къ фъга дн Хотїн, карѡе стрѡтѡвѡтате воїерїї Лѡещїї чеї маї днцѡленцїї о цїздека, къ маї тѡлѡї атїнѡе пе Країлѡ лор, де кът пе Константїн Могила. Дрепт ачѡеа сѡлѡѡїа,

ка съ о ашезе prin солі претенеце, ши де нѣ о ар пѣтеа ашеза аша, атъпуі съ черче лѣкрѣя къ артеле ши дн пѣтеле цереі. Чи Стефан Потоцкі, кареле авеа тѣере пе Маріа сора лѣі Константін Могила, пенѣтънд рѣвда днѣрзіереа, пенѣтрѣ къ ера гѣмфат пенѣтрѣ вѣрѣнцеле фрате-сѣѣ Іоанн Потоцкі Префектълѣі дн Камепецъ, че ле фѣкѣсе дн Молдова (везі анѣл 1607) аѣ вѣрѣтѣ съ скоатѣ пе Томша дн Молдова нѣмаі снгрѣ. Нічі с'аѣ лѣсат де че'ші бѣгасе дн кап, тѣкар къ Краівл днкъ л'аѣ доценітѣ съ се ласе; чи аѣ адѣпатѣ осташі де пе ла претепі сѣі чеі дн марѣпіі ши стрѣнгѣнд вѣнѣ оасте дн партеа лѣі Константін Могила, къ ел ши къ Александрѣ Могила фрателе лѣі, аѣ днѣратѣ дн Молдова ла днченѣтъл лѣнеі лѣі Ахѣст дн анѣл 1612, авеа къ снне 600 де осташі, афарѣ де тѣлѣі фечіорі тінері де побілі Лешеці, каріі терѣеа съ се днведе ла бѣтъі; ши ар фі фостѣ дестѣі асѣпра лѣі Стефан Томша, де нѣ ар фі лѣпѣдатѣ сѣатѣрне тѣвѣнілор челор маі вѣтрѣні ши маі днѣвѣцаі ла рѣвоіе, пенѣтрѣ неуреѣзіереа протівнікѣлѣі, къчі де ачі аѣ вѣратѣ апоі де нѣ с'аѣ цнѣтѣ вре о регѣлѣ мнлітѣреаскъ. — — — Пнлѣ кънд аѣ трекътѣ Прѣтъл ши ла рѣлѣ Жіжіа аѣ сосітѣ протівнікѣл къ 30,000 де Тѣтарі ши аѣ кърпнѣсѣ деалѣрне дн вечніі, нічі аѣ зѣвѣвіт, — — — чи пѣвѣлнд де тоате латѣрне, аѣ днкънѣвѣратѣ пе чеі ѣе ера къ Потоцкі Стефан, ши пе тоді і-аѣ прнѣсѣ. Днѣснші Стефан Потоцкі фѣнѣсе днѣре карре, дарѣ къспокѣндѣ'л л'аѣ прнѣсѣ ши л'аѣ дѣсѣ ла Томша, кареле дѣнѣ нѣцнне лѣні л'аѣ трнміе ла Царіградѣ. Константін Могила аскѣне днѣре робіі чеі маі мншеі ши некѣспокѣтѣ аѣ нернѣтѣ де фрігѣ ши де мншелнѣте ла каре нѣ ера дедат; іарѣ пре Александрѣ фрателе лѣі кареле ера маі тінѣр ши маі форѣос ла фѣцѣ, л'аѣ дѣсѣ дн сераіѣ, апоі л'аѣ тѣрѣіт. Чеіалалѣі осташі маі де фѣрнѣте къ маре прѣдѣ с'аѣ рескънлѣратѣ де ла Тѣтарі.

Ашіндереа скріѣ Морері ⁹⁾, Хофман ¹⁰⁾, ши Ваісете ¹¹⁾. Іарѣ Спондан ¹²⁾ скріе, къ нѣ снгрѣ Тѣтаріі аѣ аѣіѣтатѣ пе Стефан X Томша асѣпра лѣі Константін Могила, чи ши Махомет-Баша къ Тѣрчіі.

Піасецкі знѣе, къ нѣ се шіе де че неам аѣ фостѣ Стефан X Томша, дарѣ еѣ дн-треѣ, оаре н'аѣ фост дн неамѣ лѣі Стефан IX Томша, дѣспре кареле ам скрісѣ ла анѣл 1563?

Дѣспре Радѣ X, кареле ши Шербан с'аѣ нѣмітѣ, скріе преавестнѣл Енгел ¹³⁾, пре-към вѣрѣеазъ: „Шербан Водѣ вѣзѣндѣсе пре снне а фі дн прнѣмѣдіе ши дн Молдова, нѣ тѣлѣт с'аѣ зѣвѣвіт, чи аѣ трекът къ тоатѣ каса са дн Полоніа, ши де аколо дѣнѣ че аѣ маі черкат о датѣ съ капете іарѣші Домніа Вавахіеі, чи дн задар, с'аѣ дѣс дн Віенна саѣ Бечіѣ, внде днѣлѣратѣл Матіа л'аѣ прнмітѣ къ тоатѣ чнѣстеа, л'аѣ аѣіѣтатѣ къ вані ши аша аѣ рѣмасѣ ел аічі пнлѣ ла сѣвѣрнѣтъл внѣдіі сале къ однхнѣ, прекъм скріе Фнлціх. Фетеле лѣі Анкѣза ши Елена с'аѣ хрѣннѣт дн Бечіѣ дѣнѣ ачѣеа къ тѣлеле сале пнлѣ кънд маі тѣрзіѣ ле аѣ аѣіѣтат Матеіѣ Водѣ Бассараѣ, ши пре Елена о аѣ тѣрпнѣтатѣ дѣнѣ Константнн Канѣакѣзенѣл.“ Чи тѣ маі чнѣтеце каре ле ам скріс ла анѣл 1601, ши сокотѣтеце каре ле воіѣ скріе ла аніі внѣторі, маі вѣртѣос ла анѣл 1616, ши веі ведеа къ ши ачі спнн-теце преавестнѣл Енгел.

1) Samuel Gröndzki in Ms. Elencho ad ann. 1611. 2) Miko Ferentz in Ms. ad ann. 1612. 3) Spondanus in Prolusione ad ann. 1612 nro. 5. 4) Calvisius in opere Chronologico p. 967. 5) Brietius in Chronico Universali ad h. a. 6) Biro Samuel in Ms. Continuatione Francisci Miko ad. h. a. 7) Szalárdi Iános á siralmas Magyar Kronikának 1. Konyv. 6. Részében. 8) Paulus Piascius in Chronico ad h. a. 9) Moreri in Dictionario ad vocem Moldavia. 10) Hofmannus in Lexico. 11) Vaissete in Geographia Historica Eccl. et. Civili tom. 1. p. 205. 12) Spondanus l. c. 13) Engel in recent. Hist. Valachiae Part. 1. p. 280.

А н ъ л 1613. Арътагс'аѣ ла анял трекътѣ къ Гавриіл Бетлен дѣпъ че с'аѣ сѣдѣт къ Гавриіл Баторі Принцѣя Ардеалѣлѣ, аѣ фъдѣтѣ ла Тимшоарѣ, шѣ де аколо с'аѣ дѣсѣ ла Цариград; акѣта аша скріе маї дѣколо деспре дѣпсѣя Іоанн Саларді 1): „Дѣпъ че аѣ мерсѣ ла поарта Търчѣаскъ Гавриіл Бетлен, шѣ с'аѣ целѣт асѣпра Принцѣлѣ Гавриіл Баторі. нѣ тѣлѣт с'аѣ тѣлат, шѣ фѣнд Шкѣндер-Баѣша Везіріѣ тѣре, къ вѣпъ оасте Търчѣаскъ шѣ Тѣтъраскъ с'аѣ тримісѣ дѣ Ардеал дѣ анял 1613, дѣнаптеа кърора фъдѣндѣ Принцѣя Гавриіл Баторі дѣ Орадеа тѣре, с'аѣ оторѣтѣ де Грігоріе Надані, Іоанн Сѣлваші шѣ де алуї каріі ера лѣпгѣ дѣпсѣя дѣ 11 Октомвріе дѣн анял 1613, дѣ злѣца че се нѣтѣще Велѣнце, кънд тѣрѣца ла ваіе, — — — шѣ трѣпѣл і л'аѣ нѣс дѣтр'ѣн каррѣ къ доѣвѣ вачі шѣ л'аѣ тримісѣ дѣ Адоріан. Де ачѣ тѣіереа лѣі Стефан Чакічѣлѣлѣ вѣтрѣн л'аѣ тримісѣ къ рѣдѣванѣ шѣ каїі еї дѣ Ечед, шѣ де аколо дѣкъндѣл дѣ Нір-Батор, л'аѣ ашезат дѣтр'о сѣкрістіе, дѣн сѣкрістіа ачѣеа дѣ 18 Септемвріе дѣн анял 1628 л'аѣ лѣатѣ Гавриіл Бетлен. шѣ къ тѣре помпѣ л'аѣ астрѣкатѣ дѣ Вісеріка де аколо.“

Петрѣ Апор 2) скріе: „Доѣвѣ цѣцѣрі ера дѣ рѣдѣванѣ Принцѣлѣ Гавриіл Баторі, кънд л'аѣ дѣтѣвшкат дѣ Орадеа тѣре Сѣлваші шѣ Надані (нѣ Ладані), чѣ шѣрѣлѣ лѣі аѣ фостѣ стрікатѣ пріп зѣгѣторі, де аѣ легат цѣцѣріле, аша кът кънд аѣ врѣт Принцѣя сѣ се фолосеаскъ къ еле, нѣ ле аѣ нѣтѣтѣ прінде дѣ тѣлѣ шѣ аша аѣ періт.“

Саларді 3) аша лѣкѣдѣ пе Гавриіл Баторі: „Сѣракѣя Принцѣя, тѣкар къ нѣ се консѣсе дѣнкѣ дѣ нѣрѣтѣ, дарѣ къ тѣлѣте віртѣці ера дѣмподовіт, дѣтрѣ алтѣле ера фортос дѣ трѣп, тѣре дѣ тѣлѣ, де нѣтѣа рѣтѣпе тѣкар че поткоавѣ де кал, ера фортѣте вітеаз, цѣя віне шѣдеа пе кал, дарѣ прѣсте тоате ера дѣрнік; пѣтрѣ къ дѣ 6 ані. дѣ каріі аѣ допнітѣ, атѣтѣа вѣнѣрі аѣ дѣрѣтѣ тѣлѣтора — — де дѣ анял 1615 цѣара аѣ трѣвѣт сѣ лекѣеаскъ, шѣ сѣ дѣдрѣпте дѣрѣріле де ел фѣкъте.“ Чѣ маї алмінтрілеа скріѣ Історічѣі чѣі стрѣінѣ дѣспре дѣпсѣя; къчѣі скріе Калвісіе 4): „Пѣлѣ дѣ анял 1613 допнісе дѣ Ардеал Гавриіл Баторі, чѣ прѣа тірѣпѣще: дрѣпт ачѣеа Гавриіл Бетлен карѣле фѣсѣсе сѣргѣнѣт л'аѣ пѣрѣт ла дѣмпѣратѣя Търчѣескъ; пѣтрѣ къ Гавриіл Баторі нѣчѣ ера кредічѣіос Търчѣлор, нѣчѣ дѣнѣрѣтѣлѣ Матіа. Пѣтрѣ ачѣеа Търкѣл аѣ датѣ оасте лѣі Гавриіл Бетлен, пріп карѣа с'аѣ фѣгѣрѣтѣ Баторі, шѣ апої с'аѣ оторѣтѣ де оатѣнѣі сѣі. Іарѣ Гавриіл Бетлен с'аѣ фѣкътѣ Принцѣ Ардеалѣлѣ дѣ лѣпа лѣі Азгѣстѣ, карѣле шѣ дѣнѣрѣтѣлѣ Матіа і-аѣ фѣкътѣ пѣче шѣ кредічѣіосіре.“ Амшѣдѣреа скріѣ Спандан 5), Бріетіе 6), шѣ Брѣнтан 7) карѣле тотѣшѣ сѣпѣтѣще пѣлѣнд тоѣрѣа лѣі Гавриіл Баторі ла анял-віторіѣ 1614, къчѣі атѣпчѣ с'аѣ пѣдѣсѣт зѣгѣторіі лѣі, фѣпѣ де пѣрѣтѣ аколо.

Прекъм скрие Пиасецки ⁸⁾ „Ап лѣна лѣи Мартіе дін аял ачеста 1613 тѣрце Сі-
цістѣнд Баторі де гѣтъ ловіт, дѣпъ че нѣ пѣрѣне аѣ рѣдѣтѣ не лѣме; пентрѣ къ дн-
къмпѣндсе къ каса Австріе ші фѣгѣдсіндѣле Ардеалѣ пѣчѣ ші аѣ пѣтѣтѣ пѣліні фѣгѣ-
дѣнѣа днпротіва воі Ардеалѣор, пѣчѣ ші-аѣ пѣтѣт дндрепта смінтеала, чі маі пре
зрѣтѣ аѣ трѣвѣтѣ, сѣ се плече днпѣратѣлѣ, ші трѣнд къ лініше дн орашѣл Лѣвковіѣдѣ дн
Bohemia, іарѣш с'аѣ пѣрѣт днпѣратѣлѣ Рѣдолѣ II, пентрѣ ачееа с'аѣ пѣсѣ сѣнт пазл дн
Прага, ші аколо аѣ ші періт.“

Аша ш'аѣ перѣтѣтѣ доі Баторі дн аял де акѣт. нѣ пѣмаі віеаѣа, чі ші domnia пре-
сте Ардеал. де кареа еі, де vom сокоті фантеле лор віне ші деатѣрѣнтѣл, пѣчѣ аѣ фост
prednічѣ, пентрѣ прічініле каре ле ам скрісѣ ші челе маі тѣлѣте, каре пентрѣ ачееа ле
ам тѣкѣт, пентрѣ къ спре Ромѣніі дн Ардеал п'аѣ фостѣ аша де рѣі ка зрѣтѣторіі лор.
прекъм воі арѣта ла аніі віиторі.

Маі пре зрѣтѣ ла аял ачеста аша скріе преавестітѣл Енгел ¹¹⁾: „Ап аял 1613
с'аѣ трімісѣ (дн Царіград де Краіѣл Полоніеі Сіцістѣнд III) Самѣл Тарговскі, ка сѣ се
дѣлѣаскъ пентрѣ тѣзѣлѣреа лѣі Константін Могіла Домпѣлѣ Молдовеі, ші днпротівіріле
зрѣтѣторіѣлѣ сѣѣ, але лѣі Стефан XI Томша. Авѣтаѣ порѣпкъ сѣ лѣзкре ші пентрѣ сло-
козіреа лѣі Стефан Потоцкі, чі ачеста пѣмаі дн пріѣат саѣ де осеві сѣ о факѣ. Тот
днтрѣ ачестѣ ап дн Октомврие аѣ арѣтат Томша ші не Гаврііл Бетлен, сѣ се ашезе
дн Ардеал. Бетлен днкъ аѣ цізратѣ, къ къ доі Domnī Ромѣнеціі ва цінеа паче.“ Ачестеа
віне ле скріе преавестітѣл Енгел; пентрѣ къ челе деспре Тарговскі ле аѣ лѣатѣ дн Піа-
сецкі ¹²⁾, іарѣ деспре цізрѣтѣлѣ лѣі Бетлен дн Апровате ¹³⁾; дарѣ къ аѣ аѣітат
Томша не Бетлен, нѣ шіѣ де хнде о аѣ сѣнтѣ.

¹⁾ Szalárdi Iános, a siralmas Magyar Kronikának 1. Könyv. 6. Részében. ²⁾ Apoc. Peter az Erdélyi
Metamorphosisnak 8. Czikellyében. ³⁾ Szalárdi I. c. ⁴⁾ Calvisius in opere Chronologico ad h. a.

⁵⁾ Spondanus in Prolusione ad ann. 1613 Nro. 4. ⁶⁾ Brietius in Chronico Uniyersali ad h. a. ⁷⁾ Brentan-
us in Epitome ad h. a. ⁸⁾ Paulus Piasecius ad h. a. ⁹⁾ Brietius I. c. Calvisius in op. Chron. p. 966.

¹¹⁾ Engel in recent. Hist. Mold. p. 254. seq. ¹²⁾ Paulus Piasecius I. c. ¹³⁾ Approbatarum Constitu-
tionum Part. 2. Tit. 1.

